

VLAAMSE RAAD

ZITTING 1992-1993

23 SEPTEMBER 1993

ONDERZOEK

naar de besteding van de KS-gelden

MOTIE

— van de heren J. Ulburghs, E. Van Rompuy, J. Sleeckx,
P. Dewael, F. Wymeersch en H. Candries —

betreffende de uitoefening
van het recht van onderzoek

VERSLAG

namens de Commissie van onderzoek
uitgebracht door de heer J. Weyts

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : de heer G. Bossuyt.

Leden : de heren M. Didden, K. Pinxten, J. Vandeurzen en J. Weyts ;

de heren G. Bossuyt , G. Moens en J. Sleeckx ;

de heren P. Chevalier, P. Dewael en L. Pierco ;

de heer F. Wymeersch ;

de heer H. Olaerts ;

de heer J. Ulburghs.

Zie :

318 (1992- 1993)

— Nr. 1 : Commissie van onderzoek — oprichting

INHOUDSTAFEL

INLEIDING

1. Oprichting van de commissie van onderzoek	6
2. Benoeming van de leden	7
3. Installatievergadering	
4. Openbaarheid van de commissiewerkzaamheden	7
5. Bijwonen van de vergaderingen door en spreekrecht van niet-leden van de commissie	8
6. Afbakening van het onderzoeksterrein	8
7. Medewerking van het Rekenhof	8
8. Een te kort tijdbestek	8
9. Overzicht van de werkzaamheden van de commissie van onderzoek	8
10. Verklaringen van getuigen	11

VOORAFGAAND HOOFDSTUK

Samenloop van de werkzaamheden van de parlementaire onderzoekscommissie met een gerechtelijk onderzoek — Implicaties voor de werkwijze in commissie	13
---	----

EERSTE HOOFDSTUK

Overzicht van de belangrijkste overheidsbeslissingen met betrekking tot de Kempense Steenkolenmijnen (KS) op het stuk van de financiering en de controle

A. Overzicht	22
B . Getuigenverklaringen	37
C. Vaststellingen	44

TWEEDE HOOFDSTUK

Het Toekomstcontract Limburg

A. Aanwending van overheidsmiddelen naast de Kempense Steenkolenmijnen	48
B. Getuigenverklaringen	53
C. Vaststellingen	59

1. LIM

A. Overzicht	63
B . Getuigenverklaringen	85
C. Vaststellingen en vragen	93

II. SIM

A. Overzicht	96
B . Getuigenverklaringen	120
C. Vaststellingen	131

DERDE HOOFDSTUK

NV KS 1987-1993

1. Bevoegdheidsregeling en werking van de raad van bestuur**I. De organen van KS NV**

A. Overzicht	
1. De algemene vergadering	136
2. Raad van bestuur	138
B . Getuigenverklaringen	140

II. De werking van de raad van bestuur van KS

1. Hoe werd de raad van bestuur samengesteld ?	144
2. De betrokkenheid van de bestuurders	146
3. Notulering van de beslissingen	151
4. Bevoegdheidsdelegaties aan de gedelegeerde bestuurders	152
5. Mogelijke belangenvermenging in hoofde van de bestuurders	154

II. De gedelegeerde bestuurders**I. Thyl Gheyselinck**

A. Situering en samenvatting	157
B . Vaststellingen	165

II. Peter Kluft 166**III. Subsidiestromen naar KS en de besteding van deze middelen** 170**IV. Participaties en vorderingen van de NV KS**

A . Overzicht	186
B . Getuigenverklaringen	198

V . ERC

A. Overzicht	200
B . Getuigenverklaringen	217
C. Vaststellingen en vragen	239

VI. Bijzondere participaties**I. Super Club**

A. Overzicht	243
B . Getuigenverklaringen	247
C. Vaststellingen en vragen	273

II. Pieters-De Gelder

A. Overzicht	276
B . Getuigenverklaringen	289
C. Vaststellingen	313

III. KRC Genk

A. Overzicht	315
B . Getuigenverklaringen	318
C. Vaststellingen en vragen	328

IV. Diamant Boart Mining NV

A. Overzicht	331
B. Getuigenverklaringen	332
C. Vaststellingen en vragen	333

V. Truck Center Holding Europe

A. Overzicht	335
B. Getuigenverklaringen	339
C. Vaststellingen en vragen	343

VII. Tewerkstelling bij KS en dochters, loonpolitiek en inkomensverzekering

A. Overzicht	346
B. Getuigenverklaringen	349
C. Vaststellingen	350

VII. Sanering van de mijnterreinen

A. Overzicht	351
B . Getuigenverklaringen	351
C. Vaststellingen	361

IX. Texas

A. Overzicht	362
B . Getuigenverklaringen	365
C. Vaststellingen	371

X. De bedrijfscultuur in KS en de strategische nota van de heer Kluit

A. Overzicht	372
B. Getuigenverklaringen	374
C. Vaststellingen	375

XI. Rapport-Bellen 376**XII. Samenvattende vaststellingen met betrekking tot het beleid van KS** 378**CONCLUSIES** 379**BIJLAGE**

Minderheidsstandpunten	385
------------------------	-----

INLEIDING

DAMES EN HEREN,

Uw commissie van onderzoek heeft 35 vergaderingen gewijd aan een grondig onderzoek naar de besteding van de KS-gelden.

1. Oprichting van de commissie van onderzoek

De commissie van onderzoek over de besteding van de KS-gelden werd in de plenaire vergadering conform artikel 2 van het decreet van 20 maart 1984 houdende vaststelling van de procedure van onderzoek, gewijzigd bij de decreten van 22 maart 1989, en het Reglement van de Vlaamse Raad. (Handelingen, 20 april 1993, blz. 1697-1698).

Een motie ter zake van de heren J. Ulburghs, E. Van Rompuy, J. Sleenckx, P. Dewael, F. Wymeersch en H. Candries werd door de Vlaamse Raad eenparig aangenomen.

De Raad herinnerde in zijn beslissing aan het **Toekomstcontract** voor Limburg, afgesloten in 1987 naar aanleiding van de sluiting van de steenkolenmijnen in Limburg. De Vlaamse Executieve was hierbij betrokken partij. Het doel van het Toekomstcontract was de werkloosheid in Limburg op tien jaar tijd terug te dringen tot het niveau van de andere streken in Vlaanderen. Belangrijke financiële middelen werden hiervoor door de overheid ter beschikking gesteld.

Vaststellend dat KS een privaatrechtelijke naamloze vennootschap is die voor honderd percent met overheidsgeld wordt gefinancierd, heeft de Vlaamse Raad geoordeeld dat er nood is enerzijds aan maximale informatie omtrent de besteding van de KS-gelden en anderzijds aan een grondige evaluatie van het tot op heden gevoerde beleid.

Aan de commissie van onderzoek gaf de Raad opdracht binnen drie maanden na de aanvang van haar werkzaamheden verslag uit te brengen over :

- het beleid en de structurele uitbouw inzake KS sedert 1986 ;
- de wijze waarop de reconversie structureel is vastgelegd en uitgevoerd door alle betrokken instanties, instellingen of vennootschappen ;
- de wijze waarop en de mate waarin de KS de **reconversie** gelden doelmatig heeft aangewend, door economische en sociale investeringen en door het nemen van participaties (zie Stuk 318 (1992-1993) — Nr. 1)

Aangezien, op het ogenblik dat de onderzoekscommissie werd opgericht, een strafrechtelijk onderzoek was geopend naar sommige aspecten van het KS-dossier, heeft de Raad in de oprichtingsmotie uitdrukkelijk verwezen naar het op 18 mei 1988 door universiteitsprofessoren aan de Vlaamse Raad uitgebracht advies waarin de problematiek van de samenloop van een gerechtelijk en parlementair onderzoek uitvoerig wordt toegelicht. (Cf. Stuk 126 (BZ 1988) — Nr. 1)

De Raad gaf hiermee de onderzoekscommissie eveneens de opdracht haar onderzoek te voeren met inachtneming van de krachtlijnen van dit advies.

2. Benoeming van de leden

Tijdens de plenaire vergadering van 27 april 1993 werden de leden van de commissie van onderzoek benoemd (Handelingen, 27 april 1993, blz. 1731). Op te merken valt dat reeds op donderdag 29 april 1993 een wijziging onder de leden plaatshad. De heer J. Laverge werd vervangen door de heer L. Pierco. (Handelingen, 29 april 1993, blz. 1837).

3. Installatievergadering

De installatievergadering van de commissie had plaats op 28 april 1993. De heer G. Bossuyt werd benoemd tot voorzitter, de heer H. Olaerts tot ondervoorzitter en de heer J. Weyts tot verslaggever.

4. Openbaarheid van de commissiewerkzaamheden

Het Reglement van de Vlaamse Raad bepaalt wanneer de commissies van onderzoek al dan niet openbaar zijn.

Bij de Vlaamse Raad is de beslotenheid de regel. Artikel 81, punt 3 (voorheen artikel 79, punt 3) van het Reglement luidt immers als volgt :

„3. Tenzij de commissie bij volstreekte meerderheid anders beslist, is de commissievergadering openbaar wanneer getuigen of deskundigen worden gehoord.”

Op donderdagvoormiddag 29 april 1993 was de onderzoekscommissie van oordeel dat haar vergaderingen in de regel openbaar zouden moeten zijn. De beslotenheid van de vergadering zou de uitzondering zijn.

De commissievoorzitter vroeg daarom op donderdagnamiddag 29 april 1993 namens de onderzoekscommissie aan de Raad om in dit onderzoek van de regel te mogen afwijken en de openbaarheid als principe te aanvaarden, gezien het belang van de materie die zij behandelt.

Na een korte beraadslaging waren alle leden van de Raad het erover eens om het verzoek van de **KS-onderzoekscommissie** in te willigen. (Handelingen, 29 april 1993, blz. 1836-1837).

5. Bijwonen van de vergaderingen door en spreekrecht van niet-leden van de commissie

Het Reglement van de Vlaamse Raad bepaalt dat de leden van de Raad die geen deel uitmaken van de **onderzoekscommissie**, de commissievergadering alleen mogen bijwonen wanneer zij openbaar is, zonder er het woord te voeren en zonder er stemgerechtigd te zijn (Regl., art. 81, punt 4, voorheen art. 79, punt 4).

Naar aanleiding van de vraag van een lid van de Raad om hem toe te staan in de openbare vergaderingen van de onderzoekscommissie toch het woord te voeren en vragen te stellen, diende de commissie zich hierover te beraden.

Tijdens haar vergadering van 29 april 1993 besliste de commissie op dit punt van het Reglement geen afwijking aan de Raad te vragen.

De regel dat enkel de leden van de onderzoekscommissie het woord kunnen voeren, ook als de vergadering openbaar is, blijft onverminderd van toepassing.

6. Afbakening van het onderzoeksterrein

De samenloop met het gerechtelijk onderzoek noopte de commissie van onderzoek tot de grootste omzichtigheid in de uitoefening van haar taak. De commissie van onderzoek mag het gerechtelijk onderzoek niet hinderen of een hypothek leggen op de verdere afwikkeling van de gerechtelijke procedure. (Cf. infra — Voorafgaand hoofdstuk — Samenloop van de werkzaamheden van de parlementaire onderzoekscommissie met een gerechtelijk onderzoek).

Tijdens de commissievergadering van 20 april 1993 die aanleiding gaf tot de opstelling van de motie van onderzoek, werd door alle aanwezigen uitdrukkelijk gesteld dat de sociale problematiek, meer bepaald de problematiek van de mogelijke ongelijke behandeling van de mijnwerkers bij de sluiting van het oostelijk en nadien het westelijk bekken, in het bestek van de onderzoekscommissie niet zou worden behandeld.

7. Medewerking van het Rekenhof

Bij de installatievergadering kondigde de voorzitter van de Raad aan dat, op zijn verzoek, het Rekenhof bij brief van 27 april 1993 toezegde enkele ambtenaren ter beschikking te stellen van de commissie.

De heren Arnold De Nul, eerste auditeur-revisor, Aimé Joris, auditeur en Eddy Van Loocke, adjunct-auditeur hebben een aanzienlijke bijdrage geleverd tot het onderzoek en ook tot dit verslag. Zij dienden hun taak, gezien de samenloop met het gerechtelijk onderzoek en de inbeslagneming van vele documenten, in zeer moeilijke omstandigheden te vervullen. Bij sommige instanties konden zij ook niet rekenen op een open en spontane medewerking.

Door de eerste voorzitter van het Rekenhof werd medegedeeld dat deze ambtenaren voor de duur van het onderzoek als ambtenaren van de Vlaamse Raad dienden te worden beschouwd.

8. Een te kort tijdbestek

De techniciteit en de structurele omvang van de problematiek alsmede de te korte tijdspanne waarbinnen enerzijds het zeer omvangrijke onderzoek moest worden afgewerkt en anderzijds het verslag moest worden opgesteld, resulteren in een verslag waarvan sommige delen wellicht nog beter hadden kunnen worden uitgewerkt.

Niettemin werd erop toegezien dat het geheel van de problematiek, zoals zij in de commissie aan bod is gekomen, werd bestreken.

9. Overzicht van de werkzaamheden van de commissie van onderzoek

— Zoals eerder reeds vermeld had op woensdag 28 april 1993 de installatie plaats van de Commissie van Onderzoek naar de besteding van de KS-gelden.

— Op donderdag 29 april 1993

1) besliste de commissie dat de vergaderingen van de onderzoekscommissie in de regel openbaar zullen zijn ;

2) besliste de commissie tot het uitnodigen van andere onderzoeksinstanties ;

3) besliste de commissie tot medewerking van ambtenaren van het Rekenhof en ter beschikking stellen van documentatie ;

4) informeerde de commissie naar de betrokkenheid van sommige commissieleden met KS en

5) beraadde de commissie zich over het al dan niet bijwonen van de vergaderingen door niet-leden van de commissie. Bij openbare vergaderingen van de commissie rijst hier geen probleem. Beslist werd ook dat niet-leden van de commissie niet het recht hebben het woord te voeren, ook niet in openbare commissievergaderingen.

— Op dinsdag 4 mei 1993 had een gedachtenwisseling plaats met ambtenaren van het Rekenhof met betrekking tot hun medewerking aan het onderzoek en het bepalen van hun opdracht.

— Op woensdag 12 mei 1993 was er een besloten vergadering met nadere afspraken over de werkwijze van de onderzoekscommissie.

— Op woensdag 12 mei 1993 had er een gedachtenwisseling plaats met hoge magistraten met betrekking tot de eventuele samenloop van een gerechtelijk onderzoek met een parlementair onderzoek.

Werden gehoord :

— de heer **J. D'Haenens**, voorzitter in het Hof van Cassatie

— de heer **A. Vandeplas**, voorzitter van de achtste Kamer van het Hof van Beroep te Antwerpen.

— Op dinsdag 18 mei 1993 was er een besloten vergadering met op de agenda een gedachtenwisseling met de instanties belast met het gerechtelijk onderzoek :

— de heer **E. Van Camp**, procureur-generaal bij het Hof van Beroep van Antwerpen

— de heer **M. Gutschoven**, onderzoeksrechter te Hasselt, belast met het KS-dossier.

— Op dinsdag 25 mei 1993 leggen de medewerkers van het Rekenhof de volgende vier verslagen voor :

— de bevoegdheidsregeling bij KS NV ;
— de subsidiestromen naar KS en de besteding van deze middelen ;

— de participaties/vorderingen van de NV KS ;

— het Toekomstcontract Limburg — Aanwending van de overheidsmiddelen naast de KS.

In de namiddag werden de heer G. **Geens** en de ministers **N. De Batselier** en **Ph. Maystadt** als getuige gehoord over de overheidsbeslissingen genomen met betrekking tot KS en de reconversie.

— Op dinsdag 1 juni 1993 was er een verdere bespreking van het door de medewerkers van het Rekenhof ingediende verslag inzake de LIM. De heer G. Bossuyt, voorzitter, legde een door hem voorbereid document voor met vaststellingen en vragen over :

- beleidsbeslissingen van de nationale regering, voorlopige vaststellingen ;
- beleidsbeslissingen van de Vlaamse Executieve ;
- vragen over KS en participaties.

– Op dinsdag 8 juni 1993 hoorde de commissie

- de heer **B. Martens**, gedelegeerd bestuurder van LIM en gewezen bestuurder van KS ;
- de heer **D. Ketels**, tijdelijk adjunct-kabinetschef van minister N. De Batselier, regeringscommissaris bij GIMV/Gimvindus van 1989 tot op heden ;
- de heer **J. Comillie**, voorzitter van de Permanente Werkgroep Limburg, achtereenvolgens kabinetsmedewerker van Executievevoorzitter G. Geens, gemeenschapsminister T. Kelchtermans, kabinetschef van minister-president L. Van den Brande, gemachtigde van de Minister van Financiën en Begroting van einde 1989 tot midden 1992 bij GIMV/Gimvindus en lid van de Raad van Bestuur van GIMV/Gimvindus van 1992 tot op heden ;
- de heer **H. Van der Borgh**, gemachtigde van Financiën bij Gimvindus ;
- mevrouw G. **Klaps**, gewezen secretaris-generaal KS.

– Op woensdag 9 juni 1993 besprak de commissie de door de medewerkers van het Rekenhof ingediende verslagen over de KS-participatie in Super Club, de studiekosten van het ERC-project en een verslag betreffende KRC-Genk.

In de namiddag hoorde de commissie de heer **R. Malevé**, van december 1988 tot september 1989 gedelegeerd bestuurder van FNSV, directeur van Gimvindus sedert oktober 1989, lid van de raad van bestuur van KS sinds september 1991 tot op heden.

– Op dinsdag 15 juni 1993 besprak de commissie de verslagen over KRC Genk en over Pieters-De Gelder.

In de namiddag lichtte de heer De Nul een aanvullend verslag over Super Club toe en hoorde de commissie de heer **J.-L. Duplat**, voorzitter van de Commissie voor het Bank- en Financiewezen, over de participatie van KS in Super Club.

– Op woensdag 16 juni 1993 hoorde de commissie

- de heer **R. Kumpen**, bestuurder van KS en voorzitter van KRC Genk ;
- de heer **R. Malevé**, voornoemd.

– Op dinsdag 22 juni 1993 hoorde de commissie

- de heer **P. Kluit**, gedelegeerd bestuurder van KS van einde 1991 tot einde mei 1993 en
- de heer **G. Van Acker**, directeur-generaal van de GIMV en lid van de raad van bestuur van KS van 1987 tot op heden

– Op woensdag 23 juni 1993 hoorde de commissie de heer **P. Kluit**, voornoemd.

– Op dinsdag 29 juni 1993 hoorde de commissie de heer **J. Dilewijns**, gewezen voorzitter van de raad van bestuur van KS.

In de namiddag lichtten de medewerkers van het Rekenhof de verslagen toe met betrekking tot de LIM en de SIM en ERC/TPGW/Fenix.

– Op woensdag 30 juni 1993 hoorde de commissie

- de heer **B. Verbrugghe**, coördinator Permanente Werkgroep Limburg, voorzitter SIM, voorzitter Begelei-

dingsdienst Limburgs Mijng gebied, voorzitter ESF-coördinatiecommissie ;

– de heer **L. Vandenhove**, gedelegeerd bestuurder SIM.

– Op dinsdag 6 juli 1993 (voormiddag) hoorde de commissie de heer **L. Van den Brande**, minister-president, bevoegd voor Economie sinds begin 1992 en de heer **G. Verhofstadt**, van einde 1985 tot mei 1988 minister van Begroting en voorzitter van het MCVG, mede-ondertekenaar van het protocol van 5 oktober 1987.

In de namiddag hoorde de commissie de heer **A. Deleye**, voorzitter en lid van de raad van bestuur van KS sinds begin april 1993.

– Op woensdag 7 juli 1993 (voormiddag) hoorde de commissie nogmaals de heer **P. Kluft**. In de namiddag besprak de commissie de verslagen van de medewerkers van het Rekenhof over het rapport M. Bellen, de tewerkstelling bij KS en dochtermaatschappijen en enkele specifieke participaties.

– Op vrijdag 9 juli 1993 hoorde de commissie de heer **T. Gheyselinck**, gedelegeerd bestuurder van KS van 1987 tot midden 1991.

– Op woensdag 14 juli 1993 en donderdag 15 juli 1993 had in een besloten vergadering een eerste bespreking van de conclusies plaats.

– Op 23 september 1993 heeft de commissie kennis genomen van het verslag en zich uitgesproken over de conclusies.

10. Verklaringen van getuigen

Duidelijkheidshalve volgt hierna een chronologisch overzicht van de getuigenverklaringen

25 mei 1993 middag de heer G. Geens, gewezen voorzitter van de Vlaamse Executieve, minister van Economie ;
minister N. De Batselier ;
minister Ph. Maystadt .

8 juni 1993 ochtend de heer B. Martens, gedelegeerd bestuurder LIM ;

middag de heer D. Ketels, tijdelijk adjunct-kabinetschef van minister N. De Batselier, regeringscommissaris bij GIMV/Gimvindus van 1989 tot op heden ;

de heer J. Cornillie, voorzitter van de Permanente Werkgroep Limburg, achtereenvolgens kabinetsmedewerker van Executievevoorzitter G. Geens, gemeenschapsminister Kelchtermans, kabinetschef van minister-president L. Van den Brande, gemachtigde van de minister van Financiën en Begroting van einde 1989 tot midden 1992 bij GIMV/Gimvindus en lid van de raad van bestuur van GIMV/Gimvindus van 1992 tot op heden ;

de heer H. Van der Borgh, afgevaardigde van Financiën bij Gimvindus ;

mevrouw G. Klaps, gewezen secreta-

- 9 juni 1993 middag de heer R. Malevé, van december 1988 tot september 1989 gedelegeerd bestuurder van FNSV, directeur van Gimvindus sedert oktober 1989, lid van de raad van bestuur van KS sinds september 1991
- 15 juni 1993 middag de heer J.-L. Duplat, voorzitter van de Commissie voor het Bank- en Financiewezen
- 16 juni 1993 ochtend de heer R. Kumpen, bestuurder van KS en voorzitter van KRC Genk
- middag de heer R. Malevé, van december 1988 tot september 1989 gedelegeerd bestuurder van FNSV, directeur van Gimvindus sedert oktober 1989, lid van de raad van bestuur van KS sinds september 1991
- 22 juni 1993 ochtend de heer P. Kluft, gedelegeerd bestuurder van KS van einde 1991 tot einde mei 1993
- middag de heer G. Van Acker, directeur-generaal van de GIMV
- 23 juni 1993 ochtend de heer P. Kluft, gedelegeerd bestuurder van KS van einde 1991 tot einde mei 1993
- middag de heer P. Kluft, gedelegeerd bestuurder van KS van einde 1991 tot einde mei 1993
- 29 juni 1993 ochtend de heer J. Dilewijns, gewezen voorzitter van de raad van bestuur van KS
- 30 juni 1993 ochtend de heer B. Verbrugghe, voorzitter van de SIM
de heer L. Vandenhove, gedelegeerd bestuurder SIM
- middag de heer L. Vandenhove, gedelegeerd bestuurder SIM
- 6 juli 1993 ochtend minister L. Van den Brande
de heer G. Verhofstadt, gewezen vice-premier van de nationale regering
- middag de heer A. Deleye, voorzitter en lid van de raad van bestuur van KS sinds begin april 1993
- 7 juli 1993 ochtend de heer P. Kluft, gedelegeerd bestuurder van KS van einde 1991 tot einde mei 1993
- 9 juli 1993 ochtend de heer T. Gheyselinck, gedelegeerd bestuurder van KS van 1987 tot midden 1991
-

VOORAFGAAND HOOFDSTUK

Samenloop van de werkzaamheden van de
parlementaire onderzoekscommissie met een gerechtelijk onderzoek
Implicaties voor de werkwijze in commissie

Op 20 april 1993 keurde de Vlaamse Raad een motie betreffende de uitoefening van het recht van onderzoek over de besteding van de KS-gelden goed (Stuk 318 (1992-1993) – Nr. 1). Dientengevolge werd hiermede op die datum de oprichting van de KS-commissie geconcretiseerd.

Hieraan voorafgaand werd op 16 april 1993 een gerechtelijk onderzoek naar de KS te Hasselt geopend. Daarnaast zijn er in het Antwerpse rechtsgebied sedert 1990 een aantal klachten lopende in verband met Super Club.

Dat een samenloop van een parlementair onderzoek met een gerechtelijk onderzoek nefast kan zijn voor de uit te voeren strafvordering is genoegzaam gebleken uit een arrest, op 30 januari 1992 door het Hof van Beroep te Antwerpen gewezen.

Het Hof stelt in de zogenaamde Transnuklear-zaak als regel dat het verhoor onder ede van personen tegen wie een gerechtelijk onderzoek lopende is over feiten die het voorwerp van dit onderzoek uitmaken, een flagrante schending is van het recht van verdediging. Door het afleggen van de eed kunnen de beklaagden niet meer vrijelijk beslissen over de manier waarop ze hun verdediging kunnen voeren, wat ook de precieze inhoud is van de onder ede afgelegde verklaringen.

Terwijl een gerechtelijk onderzoek aan de gang was, werd over dezelfde feiten een parlementair onderzoek ingesteld waarbij de verweerders onder ede werden gehoord. Het verslag van de onderzoekscommissie werd bij het gerechtelijk onderzoek gevoegd en de verweerders werden ondervraagd over de voor de parlementaire commissie afgelegde verklaringen.

Het Hof oordeelde dat de strafrechter, als hij eenmaal kennis heeft genomen van deze onder ede afgelegde verklaringen, niet meer op objectieve manier kan oordelen over de zaak zelf en dat bijgevolg de strafvordering van het openbaar ministerie niet ontvankelijk is.

De voorzieningen in cassatie die tegen de uitspraak van het Hof van Beroep werden ingesteld, werden door het Hof van Cassatie op 6 mei 1993 verworpen. Het Hof van Cassatie heeft aldus in rechte geoordeeld dat de beschikking van het Hof van Beroep te Antwerpen conform de wet was.

Aangezien in het licht van voornoemde rechtspraak een onderzoekscommissie zich dient te onthouden van enige morele druk of dwang op mogelijke beklaagden of verdachten in een gerechtelijk onderzoek — het is de rechter ten gronde die in concreto zal beoordelen of de rechten van verdediging zijn geëerbiedigd —, besliste de KS-commissie de nodige omzichtigheid aan de dag te leggen en een aantal richtlijnen uit te werken enerzijds om elke interferentie met het lopende gerechtelijk onderzoek te vermijden en anderzijds om het parlementair onderzoek toch efficiënt te laten functioneren.

De perken waarbinnen de KS-commissie kan optreden, zijn aangegeven in het oprichtingsbesluit van 20 april 1993. Door de onderwerpen aan te geven waarover de **KS-onderzoekscommissie** verslag dient uit te brengen, benadrukt dit besluit reeds de eigen finaliteit van het te verrichten parlementair onderzoek dat losstaat van de doelstellingen van een gerechtelijk onderzoek. Daarenboven verwijst het in de laatste considerans naar een advies van 19 mei 1988 dat op vraag van de Vlaamse Raad werd uitgebracht door een college van professoren onder voorzitterschap van K. Rimanque over de vraagstukken die rijzen in geval van samenloop van een parlementair en een gerechtelijk onderzoek (Stuk 126 (BZ 1988)

- Nr. 1). Dit juridisch advies geeft in algemene termen de bevoegdheden aan waaraan een onderzoekscommissie zich heeft te houden.

Om de concrete mogelijkheden van de onderzoekscommissie in het KS-dossier ten opzichte van de rechterlijke macht beter uit te lijnen, besloot de KS-commissie een aantal magistraten uit te nodigen tot een voorafgaand gesprek.

In een eerste gespreksronde, die werd gehouden op 12 mei 1993, kwamen de heer J. D' Haenens, voorzitter in het Hof van Cassatie, en de heer A. Vandeplas, voorzitter van de achtste kamer van het Hof van Beroep te Antwerpen, aan het woord. Beide magistraten hadden respectievelijk in het Hof van Cassatie en het Hof van Beroep zitting in de zaak Transnuklear.

In de onderzoekscommissie werden aan de heren D'Haenens en Vandeplas de volgende vragen voorgelegd.

In hoeverre mag de onderzoekscommissie vragen stellen aan personen die bij een rechtszaak zijn betrokken, zonder dat daardoor de rechten van verdediging worden geschonden in gerechtelijke zin ?

De heer D'Haenens benadrukt dat hij onder geen beding over de inhoud van het Transnuklear-arrest mag spreken omdat hij daarin zetelde en gebonden is door het **deliberatiegeheim**. Evenmin kan hij als mede-auteur commentaar leveren op het arrest.

Over de invloed die een onderzoek van een parlementaire commissie kan hebben op een hangend strafrechtelijk onderzoek, wijst hij erop dat hij geen instructies of richtlijnen aan de onderzoeksrechter die met de zaak is belast, te geven heeft. Rechters zijn onderling absoluut onafhankelijk.

Wanneer de wetgevende macht een beroep doet op de rechterlijke, ontstaat een delicaat probleem in verband met de fundamentele scheiding der machten. Hij acht zich als magistraat ook niet bevoegd om te zeggen wat een parlementaire commissie wel of niet mag. Die taak is voor de wetgever weggelegd. Advies geven zou betekenen dat hij zich op een domein waagt van een staatsmacht waartoe hij niet behoort.

Indien getuigen door de onderzoekscommissie worden gehoord zonder de eed af te leggen, wordt het recht van de verdediging van beklaagden dan geschonden ?

Volgens de heer D'Haenens is het onmogelijk vooraf te bepalen of de kwestie kan worden opgelost door de getuigen niet onder ede te verhoren, daar een rechterlijke uitspraak oordeelt over één concreet geval, en niet bij algemene beschikking.

De heer Vandeplas stelt dat, in de gegeven omstandigheden van de Transnuklear-zaak, er geen bezwaar kon zijn tegen de ondervraging van een persoon door de onderzoekscommissie, als die persoon niet onder ede was verhoord.

Heeft het parlementair onderzoek een nadelige weerslag op het vermoeden van onschuld door de openbaarheid die eraan wordt gegeven, ook in de pers, en kan dit als een schending van de rechten van verdediging worden aangevoerd door de verdediging ?

Kan uit de rechtspraak en de rechtsleer een soort definitie worden afgeleid inzake de betekenis van het begrip „verklaringen die onder morele dwang zijn afgelegd” ?

De heer D'Haenens antwoordt dat het recht van verdediging onmiskenbaar verbonden is met het vermoeden van onschuld. Het recht van verdediging kan onmogelijk in één formule worden gevat ; het wordt geconcretiseerd door een geheel van feitelijke gegevens die aan de soevereine beoordeling van de rechter onderhevig zijn. Vandaar dat een rechter niet onmiddellijk kan bepalen of iets al dan niet het recht van verdediging zou schenden. Het zou dus kunnen dat de eedaflegging het recht van verdediging schendt, of ook weer niet.

De heer Vandeplas voegt hieraan toe dat het evident is dat op een eventuele beklaagde geen druk mag worden uitgeoefend. Het begrip is nogal vaag, maar één van die **druk**-kingsmiddelen is ongetwijfeld de eedaflegging, want men verplicht die persoon daarmee om indien nodig tegen zichzelf te getuigen. Er bestaan nog andere drukingsmiddelen, maar die werden niet geconcretiseerd. Bij zijn weten kan de publiciteit die aan een zaak wordt gegeven geen schending van het recht op verdediging tot gevolg hebben. Hiervan zijn in de rechtspraak geen voorbeelden terug te vinden.

Aangaande de opmerking dat de mensen die de **onder**zoekscommissie oproept, niet vanzelfsprekend ook verdachten zijn, wijst de heer Vandeplas erop dat, als het enigszins mogelijk lijkt dat een persoon een potentiële beklaagde is, de onderzoeksrechter die niet onder ede zal verhoren.

Ook de heer D'Haenens gelooft niet dat de openbaarheid van een commissie onvermijdelijk het recht van verdediging miskent. Zo niet moet elke zaak, in elke overheidsinstantie, achter gesloten deuren worden behandeld. Het is ondenkbaar de interpretatie van dit begrip zo ver door te voeren.

De heer Vandeplas wijst erop dat het gevaar bestaat dat bepaalde advocaten hun cliënten aanraden zoveel mogelijk verklaringen onder ede af te leggen in de mening dat zij dan een soort immuniteit genieten.

De mogelijkheid bestaat dat iemand niet verschijnt, omdat hij zichzelf zou beschuldigen. Als die persoon komt, maar weigert een verklaring af te leggen, kan men dat, gezien de openbaarheid van de vergadering, dan ook als een vorm van morele dwang beschouwen ?

De heer D'Haenens geeft te kennen dat, als een parlementaire commissie iemand uitnodigt te verschijnen, hij de verplichting heeft hieraan gevolg te geven. Als hij verschijnt, moet hij spreken. Hij kan wel gebonden zijn door het beroepsgeheim. Dit ontslaat hem niet van de verplichting gevolg te geven aan de oproep. De al dan niet eedaflegging bepaalt dit niet.

Volgens de heer Vandeplas kunnen getuigen niet vooraf zeggen dat ze door het beroepsgeheim zijn gebonden als ze niet weten welke vragen hen zullen worden gesteld. Ze zijn dus altijd verplicht te komen, en na de eedaflegging kunnen zij zich dan beroepen op het beroepsgeheim om de vragen niet te moeten beantwoorden. Er zijn echter toch nog altijd vragen waarop het beroepsgeheim niet van toepassing is, zoals de vraag wanneer de onderzoeksrechter met het gerechtelijk onderzoek werd belast of hoelang het gerechtelijk onderzoek zal aanslepen.

Op een tweede werkvergadering, die plaatsgreep op 18 mei 1993, werden de heer R. Van Camp, procureur-generaal bij het Hof van Beroep te Antwerpen, en de heer M. Gutschoven, onderzoeksrechter bij de rechtbank van eerste

aanleg te Hasselt, door de KS-commissie uitgenodigd tot een gesprek.

De heer Van Camp snijdt in een uiteenzetting voor de onderzoekscommissie drie probleempunten aan.

Voorafgaandelijk wijst hij erop geenszins de bedoeling te hebben de taken van de onderzoekscommissie te beperken of daarover een waardeoordeel uit te spreken. Het komt aan de rechterlijke macht niet toe te bepalen op welke wijze een parlementaire onderzoekscommissie haar onderzoek voert of aan deze richtlijnen te geven. Aan de andere kant kan een procureur-generaal door ter zake advies te geven de **rechterlijke** macht niet binden. Zijn adviezen zijn vrijblijvend.

Een eerste opmerking betreft de openbaarheid dan wel beslotenheid van de parlementaire onderzoekscommissies. In de Transnuklear-zaak argumenteerde de verdediging dat door het openbaar karakter van het parlementair onderzoek en de hiermee samenhangende berichtgeving in de pers het geheim van het onderzoek geschonden werd. De nadelige weerslag hiervan op het vermoeden van onschuld werd als een schending van de rechten van de verdediging aangevoerd. Over dit argument heeft het Hof zich weliswaar niet uitgesproken, maar het is niet uitgesloten dat de hoven en de rechtbanken in de toekomst zullen moeten vaststellen of bij openbare verklaringen de rechten van verdediging daardoor al dan niet werden geschonden.

Wat betreft het verhoor van getuigen door een parlementaire onderzoekscommissie verklaart de heer Van Camp dat men in de mate van het mogelijke moet vermijden dat op enigerlei wijze druk wordt uitgeoefend. Het probleem hierbij is dat het begrip “druk”, een feitenkwestie is. Het is niet zo eenvoudig bij voorbaat te weten of een persoon al dan niet als een verdachte of een beklaagde in het gerechtelijk onderzoek zal worden aangemerkt. Men zou wel kunnen overwegen om ten minste aan getuigen waarvan kan worden vermoed dat zij op enigerlei wijze als verdachte zouden kunnen worden betrokken, de eed niet op te leggen.

Het probleem van de ruchtbaarheid die aan bepaalde verklaringen wordt gegeven, waardoor de rechten van verdediging in het gedrang zouden komen, kunnen zo mogelijk worden ondervangen door een oordeelkundige bepaling van de verhoren die met gesloten deuren dan wel openbaar moeten geschieden.

Een derde opmerking van de heer Van Camp houdt **verband** met de afbakening van het parlementair onderzoek.

Het openbaar ministerie kan, evenmin als de onderzoeksrechter, afspraken maken over de afbakening van een parlementair onderzoek, daar dit zou neerkomen op een afbakening van het gerechtelijk onderzoek. De onderzoeksrechter, daartoe gevorderd door de procureur des Konings, moet op soevereine wijze zijn onderzoek kunnen voeren in alle richtingen die hij nodig of nuttig acht, ook in die richtingen die hij niet op voorhand kan voorzien. Anderzijds moet het openbaar ministerie steeds op soevereine wijze de strafvordering kunnen uitbreiden naar nieuwe feiten. Dit betekent dat het afbakenen van het gerechtelijk onderzoek onmogelijk is omdat niet bij voorbaat bekend is welke nieuwe gegevens en nieuwe feiten in de loop van dit onderzoek zullen opduiken. Bovendien kan een benadeelde van een wanbedrijf of een misdaad de onderzoeksrechter rechtstreeks vorderen met een onderzoek door zich burgerlijk partij te stellen.

De heer Van Camp benadrukt verder dat in een concreet dossier betreffende de mensenhandel waarover eveneens een

parlementair onderzoek is geopend, nu reeds door de advocaat en de stafhouder het mededelen van bepaalde stukken of gegevens van een niet afgesloten gerechtelijk onderzoek, wordt ingeroepen als een gebeurlijke schending van de rechten van verdediging.

De uiteenzetting van de procureur-generaal is de aanleiding tot het stellen van een aantal vragen door de onderzoekscommissie.

Kunnen de medewerkers van het Rekenhof die in opdracht van de KS-commissie onderzoek verrichten en daarover verslag uitbrengen, inzage hebben in een aantal stukken die door het gerecht in beslag werden genomen ?

De heer Van Camp antwoordt dat een analyse van de boekhouding of andere stukken — indien men die al ter inzage zou kunnen geven — een verplaatsing veronderstelt en ten minste een tijdelijke onttrekking van de stukken in kwestie aan het gerechtelijk onderzoek. Het gerechtelijk onderzoek zou hierdoor worden vertraagd. Er kunnen eventueel stukken verdwijnen en aan derden worden toevertrouwd.

De heer Van Camp voegt hieraan toe dat zelfs wanneer de finaliteit van het opvragen van stukken door de commissie goed omschreven is, er nog een bepaald risico bestaat dat bij het inzage verlenen in bepaalde stukken dit wordt ingeroepen als een schending van de rechten van verdediging. Men moet duidelijk op voorhand weten wat gevraagd wordt voor welke doeleinden.

Wanneer bescheiden en geschriften worden onderzocht vanuit de onderzoekscommissie binnen de finaliteit van de commissie, dus niet het nagaan van de strafrechtelijke verantwoordelijkheid, dan zou dit toch kunnen leiden tot een gebeurlijke taak die niet deze van de commissie is.

Bestaat er een kans dat, indien de KS-commissie in openbare vergadering getuigen zou verhoren zonder de eed op te leggen en de vraagstelling zou beperken tot beleidsmatige opportuniteiten, dergelijke verklaringen aanleiding zouden geven tot procedurele verhaalmogelijkheden in hoofde van de verdediging ?

De heer Van Camp antwoordt hierop dat een van de moeilijkheden in verband met getuigen de mogelijkheid is dat een getuigenis in het kader van het onderzoek met het oog op eventuele confrontaties een hele tijd geheim blijft. Hij meent dat al hetgeen op druk zou kunnen wijzen bij het getuigenverhoor moet worden vermeden. Er zouden problemen kunnen rijzen bij bepaalde verklaringen van iemand die na het voortschrijven van de werkzaamheden van de onderzoekscommissie in aanmerking zou komen als verdachte in het gerechtelijk onderzoek. In bepaalde gevallen stelt hij zich de vraag of de openbaarheid al dan niet wenselijk is, dit om te vermijden dat door bepaalde verklaringen en bewoordingen reeds iemand als verdachte wordt beschouwd.

Indien de verdediging weet dat de onderzoekscommissie toelating heeft gekregen om inzage te krijgen in bepaalde stukken die door het gerecht in beslag werden genomen, maar onontbeerlijk zijn voor het parlementair onderzoek, kan ze dergelijke handelingen inbrengen als een schending van de rechten van verdediging ?

Volgens de heer Van Camp is de finaliteit waarmee men de stukken onderzoekt, erg belangrijk. De onderzoekscommissie moet binnen de finaliteit van haar zending de politieke verantwoordelijkheid vaststellen en zich niet toespitsen op gebeurlijke strafrechtelijke materies. Wanneer ze strafrechtelijk inbreuken vaststelt, moet ze die zo vlug mogelijk signaleren aan de gerechtelijke instanties.

De heer Gutschoven merkt op dat wanneer hem iets gevraagd wordt, er normalerwijze een proces-verbaal wordt opgesteld voor het dossier, zoals hij van deze **commissievergadering** een proces-verbaal moet opstellen dat een samenvatting is van hetgeen in de commissie werd gezegd. Eigenlijk vormt de commissie een tijdbom onder het gerechtelijk onderzoek.

Zijn alle andere bundels die betrekking hebben op KS, bijvoorbeeld het dossier Super Club dat bij het Antwerpse parket berust, bij het eigenlijke KS-dossier gevoegd ?

Volgens de heer Gutschoven betreft deze vraag de inhoudelijke aspecten van het gerechtelijk onderzoek waarover hij niet kan en mag spreken. Wel kan hij de begindatum van het gerechtelijk onderzoek kenbaar maken.

De heer Van Camp deelt mede dat het KS-onderzoek in Hasselt is gestart op 16 april 1993 en dat er in Antwerpen een aantal onderzoeken lopende zijn in verband met Super Club. Deze dragen de notitienummers 92, 91 en 90. De eventuele bindingen ter zake behoren tot de taak van de vorderende overheid of tot de saisine van de onderzoeksrechter. Daarover kan noch de onderzoeksrechter, noch de vorderende overheid, in casu de procureur des Konings, iets zeggen.

De KS-commissie besluit de volgende werkwijze aan te houden :

1. de getuigen wordt de eed niet opgelegd ;
 2. voordat zij hun getuigenis afleggen of op vragen van de onderzoekscommissie antwoorden, worden de getuigen erop gewezen dat zij vrijuit kunnen spreken zonder dwang en dat zij niet onder ede worden verhoord omdat er een samenloop is met het gerechtelijk onderzoek ;
 3. de onderzoekscommissie brengt de nodige discipline op in de vraagstelling om te vermijden dat zij zich begeeft op het terrein van het gerechtelijk onderzoek ;
 4. bij het opstellen van de lijsten van personen die als getuigen zullen worden gehoord, wordt de nodige discretie in acht genomen ;
 5. de commissievergaderingen zijn openbaar ; wanneer de onderzoekscommissie het nodig acht of de getuige zelf vraagt om in besloten vergadering gehoord te worden, met opgave van een geldige reden aan de commissievoorzitter, kan de onderzoekscommissie daarover beraadslagen.
-

EERSTE HOOFDSTUK

Overzicht van de belangrijkste overheidsbeslissingen
met betrekking tot de Kempense Steenkolenmijnen (KS)
op het stuk van de financiering en de controle

A. OVERZICHT

1. De NV KS is in 1967 opgericht als fusie van een aantal privé-vennootschappen. De oorspronkelijke aandeelhouders stoten daarbij de verlieslatende steenkoolexploitatie af. Zij blijven evenwel eigenaar van de terreinen.

De overheid, die in de voorbije jaren reeds in hoge mate was tegemoetgekomen in de verliezen van de **steenkool**-ontginning, één van de nationale sectoren, wordt via de Nationale Maatschappij voor de Herstructurering van de Nationale Sectoren (NMNS) enig aandeelhouder van KS.

Binnen de zogenaamde nationale enveloppen ter financiering van de nationale sectoren werd vanaf 1982 de financiering uitgevoerd door middel van onderschrijving van kapitaal en/of winstaandelen. Het gaat dus om de financiering door de overheid van een NV, via kapitaalonderschrijving, teneinde de verliezen van deze NV te compenseren.

2. Door de wet van 5 maart 1984 betreffende de saldi en de lasten van het verleden van de Gemeenschappen en de Gewesten en de nationale economische sectoren wordt de NMNS gelast „alleen” twee naamloze vennootschappen op te richten voor de nationale sectoren in respectievelijk het Waalse en het Vlaamse Gewest. Het koninklijk besluit van 31 maart 1984 richt onder meer het Fonds voor de Herstructurering van de Nationale Sectoren (FNSV) in het Vlaamse Gewest op en bepaalt de statuten.

3. De geraamde verliezen van KS gaan in stijgende lijn. Voor 1986 en 1987 zouden deze oplopen tot respectievelijk 13 miljard en 17 miljard frank. In het voorjaar 1986, bij de bespreking van het Sint-Annaplan, wordt berekend dat er tegen het jaar 2000 nog eens 260 tot 270 miljard frank aan verliesfinanciering nodig zal zijn voor KS.

4. Deze budgettaire onhoudbare situatie noodzaakte de nationale regering tot een fundamentele **herstructurerings**beslissing met betrekking tot KS, net zoals zij dat voor de Waalse staalnijverheid had gedaan. Voor het oostelijk bekken (de zetels **Eisden**, Waterschei, Winterslag) bestond er in regeringskringen een zekere consensus om de mijnzetels te sluiten. Voor het westelijk bekken (de zetels **Beringen** en Zolder) waren de plannen nog niet duidelijk.

5. De gedelegeerd bestuurder van de NMNS, de heer B. Martens, wordt opgedragen een „kolen-Gandois” te zoeken die van de regering de opdracht zal krijgen een **herstructure**ringsplan voor KS op te stellen. Na goedkeuring door de regering van dit plan zou deze bedrijfsleider de effectieve leiding van KS op zich nemen om zijn goedgekeurd plan ook uit te voeren.

6. De heer T. Gheyselinck wordt als manager voor KS voorgesteld. Hij krijgt op 28 juli 1986 een eerste **studie-op**dracht, krachtens een overeenkomst getekend met de heer W. Martens, eerste minister, en de heer P. Maystadt, minister van Economische Zaken. Hij wordt belast met :

a) het uitvoeren van een studie, die beëindigd zal worden vóór 31 december 1986, die op basis van de meest recente vooruitzichten van energie-aanleveringen en -prijzen, de voornaamste opties vaststelt die genomen kunnen worden na discussie met de regering ;

b) het voorstellen van een gedetailleerd plan voor de herstructurering van KS en haar activiteiten.

Vanaf 1 januari 1987 of na goedkeuring van het gedetailleerde herstructureringsplan door de regering zou het bestuur van de KS worden hervormd. De heer Gheyselinck zou dan het voorzitterschap en de effectieve leiding van het bedrijf voor 3 jaar op zich nemen. De termijn kan mits akkoord van beide partijen worden verlengd.

7. Op 9 december 1986 legt de heer T. Gheyselinck zijn herstructureringsplan voor KS aan de regering voor.

Op de ministerraad van 31 december 1986 wordt het plan-Gheyselinck goedgekeurd. Dit houdt de volgende elementen in :

a) — beëindigen van de KS-activiteit in het oosten van de concessie (zetels **Eisden**, Genk) en terbeschikkingstelling aan KS van een enveloppe van 28 miljard frank vanaf 1 januari 1987 voor de aan deze zetels verbonden **exploitatieverliezen** en sociale afvloeikosten ten laste van KS en de aan deze gemeenten verbonden reconversie-investeringen (de sociale enveloppe wordt vrijgegeven a rato van 809.000 frank per gedwongen vertrek) ;

— opdracht aan de KS-directie om deze beslissing te implementeren in zo ruim mogelijk overleg en concertatie met werknemers, sociale partners, provinciale en gemeentelijke instanties en te richten op het optimaliseren van het werknemers- en streekbelang ;

b) — herstructurering van de KS-activiteiten in het westen van de concessie (zetels Beringen, Zolder) tot één zetel en terbeschikkingstelling van de volgende financiële middelen (in constante franken van 1986) ter dekking van de maximum aanvaardbare jaarlijkse exploitatieverliezen :

1987 tot en met 1990 :	8 miljard frank per jaar
1991	: 7 miljard frank per jaar
1992 en 1993	: 6 miljard frank per jaar
1994 en 1995	: 5 miljard frank per jaar
1996	: 4 miljard frank per jaar ;

c) daarnaast werd nog een investeringsenveloppe, gehecht aan het westelijk bekken, van 6 miljard frank ter beschikking gesteld :

350 miljoen frank per jaar gedurende 10 jaar	: 3,5 miljard
2,5 miljard frank over een looptijd van 10 jaar	: 2,5 miljard

TOTAAL : 99 miljard

De financiering van het plan zal strikt in overeenstemming zijn met de bepalingen van de wet van 5 maart 1984 betreffende de saldi en lasten van het verleden. De financieringsmiddelen zijn derhalve :

a) het totaal van de successierechten in het Vlaamse Gewest geïnd tussen 1984 en 2010 ;

b) de recyclage of het te gelde maken van middelen uit de portefeuille van de Nationale Sectoren in het Vlaamse Gewest ;

c) een leningsovereenkomst afgesloten met een consortium van financiële instellingen (16 juli 1987) door het FNSV. De schuldvorderingen op het Fonds worden gedekt door een bijzonder voorrecht op de successierechten in het Vlaamse Gewest (artikel 55, § 9 van de bijzondere financieringswet van 16 januari 1989).

8. Op een buitengewone algemene vergadering van 20 januari 1987 wordt de heer T. Gheyselinck benoemd tot ge-

delegeerd bestuurder van KS met ingang vanaf 1 januari 1987. Conform artikel 5 van zijn overeenkomst met de regering van 28 juli 1986 cumuleert de heer Gheyselinck het voorzitterschap van de raad van bestuur met de functie van gedelegeerd bestuurder. Gezien de ongewoon moeilijke opdracht die hem was opgedragen, had de heer Gheyselinck bedongen dat hij en hij alleen de leiding had voor deze operatie.

Bovendien werd ingegaan op zijn verzoek de omvang van de raad van bestuur te beperken. De leden van de nieuwe raad van bestuur worden aangesteld door de heer Gheyselinck en door de regering benoemd op voorstel van het Ministerieel Comité voor de Nationale Sectoren in het Vlaamse Gewest (MCVG).

9. Aansluitend op de beslissing van de ministerraad van 31 december 1986 achtte het MCVG het noodzakelijk dat de betrokken overheden zouden samenwerken om de gevolgen van de aangekondigde mijnsluitingen en daaraan gekoppelde afdankingen op te vangen.

Daartoe werd op 19 april 1987 het „Toekomstcontract voor Limburg” ondertekend door de nationale regering, de Vlaamse Executieve, de provincie Limburg en de Europese Commissie met het doel „de tewerkstelling in Limburg zodanig te stimuleren dat, zo snel mogelijk en ten laatste binnen 10 jaar de volledige werkloosheid in Limburg gevoelig wordt verminderd” (zie hoofdstuk Toekomstcontract).

10. – Een eerste direct gevolg van het Toekomstcontract vormt het akkoord tussen het Vlaamse Gewest en KS waarbij KS zich bereid verklaarde belangrijke reconversiemiddelen onder te brengen in een op te richten reconversieholding.

Als tegenprestatie verbond het Vlaamse Gewest zich ertoe, om voor elke frank die KS in de reconversieholding inbracht, een halve frank bij te leggen.

Deze reconversieholding wordt op 1 juli 1987 opgericht als „Limburgse Investeringsmaatschappij” NV (LIM) door KS en de GIMV.

In totaal werden 5 miljard frank aan de LIM toegevoegd

- 3 miljard frank trekkingsrechten, afkomstig uit de KS-enveloppe van het oosten ;
- 1,5 miljard frank trekkingsrechten uit de begroting van het Vlaamse Gewest ;
- 500 miljoen frank kapitaalbreng waarvan 400 miljoen frank lastens de begroting van het Vlaamse Gewest, en 100 miljoen frank door de GIMV zelf.

De heer Gheyselinck wordt benoemd tot voorzitter van de raad van bestuur, de heer B. Martens wordt gedelegeerd bestuurder.

– Een tweede gevolg is de oprichting van de Begeleidingsdienst Limburgs Mijngedebiet (BLM) die zich intensief richt op de individuele begeleiding van de ontslagen mijnwerkers.

11. Op 5 oktober 1987 sluiten het MCVG, het FNSV en KS een **protocol** dat binnen de grenzen van de door de ministerraad van 31 december 1986 vastgelegde enveloppe, regelt onder welke voorwaarden en volgens welke modaliteiten het FNSV financiële middelen ter beschikking zal stellen van KS :

a) Overheveling van financiële middelen van het ene luik (beëindigen KS-activiteiten in het oosten van de concessie) naar de andere (herstructurering van de KS-activiteiten in het westen van de concessie) is uitgesloten tenzij uitdrukkelijk anders overeengekomen.

b) KS verbindt er zich toe de exploitatieverliezen maximaal te beperken.

c) De jaarlijkse uitkeerbare bedragen van de enveloppe voor het oosten zullen in onderling overleg tussen KS en FNSV worden bepaald.,

d) Voor wat het westen betreft :

Indien het werkelijke exploitatieverlies in één jaar minder is dan de voorziene maximale verliezen, zal de helft van het verschil ter beschikking worden gesteld van KS voor diversificatie-investeringen, en dit door middel van een kapitaalsverhoging onderschreven door het FNSV (idem voor de éénmalige investeringsenveloppe van 2,5 miljard frank en voor de jaarlijkse investeringsenveloppe van 350 miljoen frank).

e) De resultaten die voor het vaststellen van de toekenningsbasis van de financiering gebruikt worden, omvatten voor ieder van beide luiken, volgens de bepalingen van de boekhoudwet van 17 juli 1975 :

- het bedrijfsresultaat ;
- het financieel resultaat ;
- de uitzonderlijke resultaten.

f) Elk trimester maakt KS voor elk luik een raming van haar financiële behoeften op basis van een gedetailleerde en behoorlijk gemotiveerde begroting die samen met de nodige verantwoordingsstukken en een verslag van de commissaris-revisor van KS aan het FNSV worden voorgelegd.

Het FNSV kan as nodig controles uitvoeren, KS geeft hiervoor inzage van alle documenten en verstrekt alle gevraagde inlichtingen. Een kopie van deze documenten worden ter informatie aan de Minister van Economische Zaken en aan de voorzitter van het MCVG toegestuurd. Be middelen die op basis van deze trimestriële ramingen door **FNSV** aan KS worden toegekend, hebben het karakter van voorschotten,

g) Elk jaar legt de MS een eindafrekening voor, die een door de commissaris-revisor gecertificeerd overzicht bevat van de aanwending van de door het FNSV ter beschikking gestelde middelen. Hiervan wordt ter informatie een kopie gestuurd aan de Minister van Economische Zaken en aan de voorzitter van het MCVG. Op grond van deze afrekening beslist het FNSV in hoeverre ds; driemaandelijke voorschotten definitief verworven zijn door KS, Het FNSV ontvangt winstbewijzen in ruil voor zijn financiële inbreng,

h) Niet-verantwoorde financiering wordt aan de overheidsinstanties gemeld en heeft een schorsing van de financiering of terugvordering tot gevolg,

Dit protocol regelt tot op heden de basis van de financiering van KS door de overheid via het FNSV en tegelijk van de controle van de overheidsaandeelhouder op de besteding van de ter beschikking gestelde gelden,

Het protocol refereert naar de beslissing van de ministerraad van 31 december 1986. De bepaling waarbij de helft van het verschil tussen het geplande en het reële exploitatieverlies definitief verworven is voor KS voor diversificatie-investeringen gaat echter verder dan deze beslissing. Deze bepalingen wijzigden het voorwerp van het financiële engagement van de overheid en voeren de mogelijkheden tot diversificatie op, terwijl deze initieel zeer beperkt werden gezien.

Tegenover het engagement dat KS de helft van de „uitgespaarde” middelen mag behouden voor **diversificatie**-activiteiten, worden geen specifieke richtlijnen gegeven aan KS inzake deze diversificatie.

Deze bepaling is uiteraard het gevolg van de snellere sluiting van het oostelijk bekken waaruit aanzienlijke overschotten resulteren.

12. Het protocol van 5 oktober 1987 werd herhaalde malen aangevuld en gewijzigd :

- in uitvoering van artikel 2 § 4 werd op 29 maart 1988 een avenant afgesloten waarin bepaald wordt dat het FNSV 18,521 miljard frank in de oostelijke enveloppe (28 miljard frank) voor zijn rekening neemt. Hiervan wordt uitdrukkelijk 4,221 miljard frank toegewezen voor **reconversie**-investeringen ;

- een tweede avenant gesloten op 3 mei 1990 bepaalt dat de financiering door middel van het dekken van **exploitatie**verliezen wordt vervangen door de financiële inbreng van het FNSV om te zetten in een kapitaalsinbreng bij KS ;

- in een derde addendum van 8 oktober 1990 wordt overeengekomen dat uit de „bespaarde of niet geïnvesteerde middelen” bij KS volgende bedragen moeten worden toegewezen :

- 3 miljard frank bestemd voor de v.z.w. Sociale **Investerings**maatschappij voor Limburg (SIM) ;
- 1 miljard frank voor de aanleg van industrieterreinen in Limburg.

- in een vierde addendum van 17 december 1990 wordt bepaald dat :

- het FNSV de helft van de thesaurie-opbrengsten van de oostelijke enveloppe krijgt, terwijl KS een vorm van **nalatigheids**intrest krijgt, indien het FNSV de financiële middelen te laat overmaakt ;
- KS een duidelijk afgescheiden boekhoudkundig systeem moet uitwerken waarop de diversificatie-investeringen worden aangerekend ;
- KS jaarlijks een externe audit zal laten uitvoeren, te beginnen met het boekjaar 1990 ten einde duidelijk aan te tonen of de middelen, door het FNSV overgemaakt aan KS, aangewend worden voor het doel waarvoor zij werden overgemaakt.

- een vijfde avenant gesloten op 26 juni 1993 tussen Gimvindus en KS (het Vlaamse Gewest is geen partij meer ten gevolge van het protocol van 14 januari 1993 zie infra punt 16 sub c) bepaalt dat :

- de financiering van de verliezen van KS vanaf 1992 niet langer gebeurt in de vorm van kapitaal**in**breng doch opnieuw in de vorm van subsidie**ver**lening (wegens wijzigingen in de fiscale wetgeving) ;
- niet in aanmerking komen voor financiële tussenkomsten vanwege Gimvindus, „alle kosten, inclusief voorzieningen waarvoor redelijker wijze kan worden verwacht dat KS subsidies zal verkrijgen vanwege derden” ;
- “gelet op het uitzonderlijke karakter van de jaarrekening 1992 ten gevolge van een voorzichtige evaluatie van de verschillende onderzoeken betreffende KS, komen de aanpassingen van de jaarrekening voor 1992 van KS die hieruit voortvloeien, niet in aanmerking voor de toekenningsbasis van de financiering door Gimvindus”.

13. Inmiddels hadden op 28 april 1987 de KS-arbeiders met betrekking tot de keuzemogelijkheden die hun door de KS-directie werden voorgesteld de volgende definitieve keuzes gemaakt :

- 4.031 arbeiders kozen een vorm van pensioen ;
- 5.765 arbeiders kozen om KS te verlaten met 800.000 frank nettopremie of 900.000 frank brutopremie ;
- 762 arbeiders van de oostelijke mijnzetels kozen voor een overplaatsing naar het westelijk bekken.

In uitvoering van het herstructureringsprogramma zal de productie van de zetel Waterschei worden stilgelegd op 11 september 1987, van de zetel **Eisden** op 12 december 1987 en van de zetel Winterslag op 1 april 1988.

In de loop van 1987 werd dus duidelijk dat door het vertrek van ongeveer 10.000 werknemers en de daardoor mogelijk gemaakte snelle sluiting van die oostelijke mijnzetels, meer dan 10 miljard frank bespaard kon worden uit de enveloppe van 28 miljard voor reconversieinvesteringen in het oosten.

14. Door de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot herforming der instellingen, gewijzigd door de bijzondere wet van 8 augustus 1988, worden de nationale sectoren per 1 januari 1988 geregionaliseerd. Het Vlaamse Gewest is voortaan exclusief bevoegd inzake de steenkoolmijnen. De bijzondere wet van 16 januari 1989 (de financieringswet) betreffende de financiering van de gemeenschappen en de gewesten legt de rechten en plichten vast inzake de overheveling van de nationale sectoren naar de gewesten.

Voortaan zal het Vlaamse Gewest moeten voorzien in de nodige middelen om de verbintenissen na te komen die zijn aangegaan door het FNSV en die al bestonden op de datum van inwerkingtreding van deze wet (artikel 55, § 7).

De aandelen en vorderingen van de Nationale Maatschappij voor de Nationale Sectoren in en ten opzichte van ondernemingen in het Vlaamse Gewest worden van rechtswege per 1 januari 1989 overgedragen aan het FNSV. Op die datum kreeg het FNSV ook de financiële middelen overgedragen die overeenstemmen met de saldi van de op die datum bestaande reconversie-enveloppes. Al deze middelen werden ingebracht middels een kapitaalsverhoging. De FNSV-portefeuille bedraagt na deze operatie ongeveer 44 miljard Belgische frank. De aandelen in de NV FNSV zijn nu in handen van het Vlaamse Gewest.

15. In het regeerprogramma van de Vlaamse Executieve van 14 februari 1989 staan volgende belangrijke passussen die hun weerslag zullen hebben op het KS-dossier.

De Vlaamse regering zal ernaar streven op middellange termijn de bestaande instellingen en de instellingen die geregionaliseerd werden, in de GIMV-structuur te integreren.

De GIMV dient zowel aan een financiële als aan een economische voogdij te worden onderworpen,

Eventuele herstructureringsprogramma's van ondernemingen, behorende tot de portefeuille van het Fonds voor de Nationale Sectoren in Vlaanderen, zullen geschieden binnen en volgens de algemene geldende Vesoc-richtlijnen.

De Vlaamse regering zal op korte termijn de huidige toestand van deze ondernemingen en de reconversiemogelijkheden van deze ondernemingen evalueren. Daartoe zal

onder meer aan KS gevraagd worden spoedig een **actualisering** door te voeren van het huidige plan, dat op 31 december 1986 werd goedgekeurd. Bovendien bevestigt de Vlaamse regering haar wil om de aangegane verbintenissen tegenover KS, zoals goedgekeurd in dit plan te honoreren, en het **Toekomstcontract Limburg** in al zijn aspecten na te leven.

Anderzijds wenst de Vlaamse regering door een versnelde recyclage van de opbrengsten uit deze portefeuille, de begrotingsimpact van de verbintenissen die verbonden zijn aan de herstructurering van deze ondernemingen, in de eerstvolgende jaren te beperken.

Aan de GIMV zal gevraagd worden om in haar tweede functie een dochtervennootschap op te richten, welke het beheer over deze portefeuille en de verbintenissen zal overnemen binnen het kader van een coherent industrieel beleid.

De Vlaamse regering zal met de GIMV en met deze vennootschap een **financieringsprotocol** afsluiten met het oog op het honoreren van de bestaande verbintenissen. Anderzijds zullen de positieve resultaten, ten gevolge van een optimaal portefeuillebeheer gedeeltelijk ten goede komen van de GIMV.”

16. In uitvoering van dit regeerprogramma werd op 16 februari 1989 door de GIMV, een gespecialiseerde dochteronderneming (artikel 5, § 2 statuten GIMV) opgericht. Het is de bedoeling dat deze dochter “Gimvindus,, door opslorping met het FNSV zal fusioneren :

a) Hiertoe wordt op 4 september 1989 een **basisprotocol** afgesloten tussen het Vlaamse Gewest enerzijds en de GIMV en Gimvindus anderzijds, waarin onder meer bepaald wordt :

— dat Gimvindus de aandelen van het FNSV **overkoopt** waarbij het Vlaamse Gewest een schuldvordering ten opzichte van het FNSV verkrijgt, die renteloos is, **niet-opvraagbaar** en die afgeboekt zal worden met eventuele waardeverminderingen op de portefeuille ;

— dat Gimvindus de schuld afbouwt naar mate het de portefeuille “aandelen en vorderingen,, te gelde kan maken (recyclage). In het vooruitzicht van de geplande fusie treedt Gimvindus op als zaakwaarnemer in de plaats van het **FNSV** ;

— dat Gimvindus als vergoeding, 5 percent op al de gerecycleerde bedragen krijgt, eventueel te verhogen met 50 percent van de gerealiseerde meerwaarden, terwijl de algemene werkingskosten van Gimvindus ten laste van het Vlaamse Gewest vallen ;

— dat het Vlaamse Gewest zijn controle uitoefent door middel van een zesmaandelijks (30 november en 31 mei) rapportering vanuit Gimvindus, en middels de aanstelling van zowel een commissaris van de Vlaamse Executieve als een gemachtigde van Financiën.

b) Inmiddels wordt het begrotingstechnisch decreet van 21 december 1990 goedgekeurd omdat was gebleken dat de fusie tussen Gimvindus en het FNSV juridisch moeilijk te verwezenlijken was. Dit decreet legt daarom een andere regeling vast. Het wordt uitgevoerd door twee besluiten van de Vlaamse Executieve en een overeenkomst tussen het Vlaamse Gewest, het FNSV, Gimvindus en GIMV. Deze besluiten en de overeenkomst ter vervanging van het **basisprotocol** van 4 september 1989 worden ondertekend op 7 januari 1992.

De nieuwe regeling houdt het volgende in :

- het kapitaal van het FNSV wordt verminderd tot 1.250.000 frank ;
- hierdoor ontstaat een schuld van 33,7 miljard frank ten opzichte van de enige aandeelhouder : het Vlaamse Gewest ;
- de schuld wordt gedelgd naarmate de aandelen en vorderingen van de portefeuille van de nationale sectoren worden gerecycleerd en aan het Vlaamse Gewest uitbetaald ;
- ondertussen worden de aandelen in het FNSV voor 1.250.000 frank verkocht aan de GIMV ;
- de statuten van het FNSV worden gewijzigd en vervangen door louter privaatrechtelijke bepalingen ;
- tegelijkertijd krijgt het FNSV een nieuwe naam : **Gimvindus (*)**

De bepalingen van het basisprotocol in verband met de 5 percentvergoeding, de uitkering van 50 percent meerwaarde op de gerealiseerde recyclage, de uitkering van de werkingskosten, de aanstelling van een commissaris van de Vlaamse Executieve en een gemachtigde van Financiën en het rapporteringssysteem aan de Vlaamse Executieve worden overgenomen.

Er is eveneens bepaald dat inzake verbintenissen die door Gimvindus werden uitgevoerd, maar waarvoor door het Vlaamse Gewest nog geen middelen werden overgemaakt, Gimvindus een schuldvordering op het Vlaamse Gewest mag boeken. Die schuld bedraagt per 31 december 1990 16,129 miljard frank.

Eén van de besluiten van de Vlaamse Executieve van 7 januari 1992 maakt het mogelijk dat Gimvindus naast de opdracht van het Vlaamse Gewest, ook eigen doelstellingen mag nastreven. Daartoe moet in de boeken een onderscheid gemaakt worden tussen de middelen afkomstig van het Vlaamse Gewest, en de activa die het met eigen middelen verwerft.

c) Blijkbaar voldeed de overeenkomst van 7 januari 1992 niet, vermits de Vlaamse regering besliste nogmaals een nieuwe regeling uit te werken. De grondslag werd hiervoor in het begrotingstechnisch decreet van 18 december 1992 gelegd, en uitgevoerd door een nieuwe overeenkomst van 14 januari 1993 tussen het Vlaamse Gewest en Gimvindus.

Deze overeenkomst die ingaat per 1 januari 1993 bevat volgende bepalingen :

- Gimvindus wordt een vrijwel autonome NV die voortaan (**per 1 januari 1993**) zal instaan voor de financiering van KS **én** over de komende 20 jaar 16 miljard frank zal investeren in de scheepsbouwsector ;
- het Vlaamse Gewest draagt het Fonds voor **Scheepskredieten** ($\pm$ 50 miljard frank) aan Gimvindus over ;
- het Vlaamse Gewest zou de consortiumlening op zich nemen ($\pm$ 63 miljard frank) ;
- Gimvindus ziet af van de schuldvordering op het Vlaamse Gewest die ondertussen van 16,129 miljard frank tot 40 miljard frank zou opgelopen zijn ;
- de schuld van Gimvindus ten opzichte van het Vlaamse Gewest (33,7 miljard frank) wordt nu gedelgd aan de hand van een vaste kalender.

(*) Het oorspronkelijke Gimvindus werd later omgevormd tot de NV Domus Flandria.

De externe controle door de commissaris van de Vlaamse regering en de gemachtigde van Financiën blijven behouden. Gimvindus brengt telkens verslag uit over het voorbije boekjaar en meldt de planning van het volgende boekjaar.

Een belangrijke bepaling van het nieuwe protocol houdt in dat Gimvindus die alle verplichtingen ten opzichte van KS moet nakomen, voortaan wijzigingen kan aanbrengen in het protocol van 5 oktober 1987 én de 4 **avenanten/addenda**, zonder goedkeuring van de Vlaamse regering en zonder dat deze partij is.

De avenant nummer 5 van 23 juni 1993 gesloten tussen Gimvindus en KS is hiervan de eerste toepassing (zie hoger onder nummer 12).

17. Op 1 maart 1989 verzocht de Gemeenschapsminister van Economie, Middenstand en Energie de heer Gheyselinck om, in uitvoering van het regeerprogramma, een voorstel tot actualisering van het plan van 31 december 1986 met betrekking tot KS te maken.

Hierbij dient rekening te worden gehouden met de voorwaarden dat de netto werkgelegenheid in Limburg niet vermindert en dat het budget van de Vlaamse Gemeenschap niet extra wordt belast.

18. Op 17 april 1989 overhandigt de heer Gheyselinck aan de Gemeenschapsminister van Economie, Middenstand en Energie een actualiseringsnota inzake KS. Hieruit blijkt dat, zoals hierboven vermeld, de oostelijke exploitatiezetels gesloten zijn. In de westelijke exploitatiezetels zullen er eind december 1989 nog 5.794 werknemers overblijven. Deze situatie maakt dat de verliezen in het westen zeker tot 1993 en wellicht tot 1996 onder de jaarlijkse maxima zullen blijven.

Voor de KS-directie lijkt het sociaal onaanvaardbaar om de aanwending van middelen te beperken tot de **kolenexploitatie** binnen de jaarlijkse maxima tot 1996 (in totaal, inclusief koleninvesteringen, 71 miljard frank) zonder dat dit enig toekomstgericht effect zou hebben voor de regio.

Ingevolge het protocol van oktober 1987, dat nog steeds de basis van de financiering is, kan, indien het werkelijke exploitatieverlies in één jaar minder is dan de voorziene maximale verliezen, de helft van het verschil ter beschikking van KS blijven voor diversificatieinvesteringen.

Een vervroegde sluiting van het westelijk bekken vóór 1996 maakt het mogelijk onmiddellijk nieuwe, economisch verantwoorde activiteiten en jobs in de plaats te laten treden van de kolenactiviteiten.

19. De Vlaamse Executieve beslist op 19 april 1989 dat over deze nota een grondige open discussie zal plaats hebben met alle betrokken instanties. Dit overleg vindt plaats in de loop van de maanden april en mei 1989.

Over de economische evaluatie van de verschillende sluitingsscenario's en de betekenis van de **KS-steenkolenwinning** voor de energie-economie van het Vlaamse Gewest werden inmiddels ook studies gemaakt door respectievelijk professor S. Proost (KUL) en professor A. Verbruggen (Ufsia).

20. Op 26 mei 1989 beslist de Vlaamse Executieve dat de steenkoolontginning in de westelijke zetel van KS uiterlijk op 1 januari 1993 zal worden beëindigd „vermits uit studies blijkt dat het strategisch belang van de steenkoolwinning van KS als minimaal mag worden bestempeld en dat de vervroegde sluiting vanuit energetisch, economisch en financieel standpunt de beste strategie is.”

Tegelijk worden de beslissingen van de nationale regering van 31 december 1986 en 15 oktober 1987 inzake de financiering van de herstructurering van KS door de Vlaamse Executieve bevestigd.

Desalniettemin wordt het protocol van 5 oktober 1987 niet aangepast aan de gewijzigde toestand van het westelijk bekken.

21. Op 6 september 1989 keurt de Vlaamse Executieve het aanvullend reconversieplan (le fase) voor Limburg goed. De beslissing tot vervroegde sluiting impliceerde immers een actualisering van het Toekomstcontract Limburg. Er zal een Sociale Investeringsmaatschappij worden opgericht (SIM) die haar activiteit zal richten op het migrantenbeleid, de beroepsopleiding en -vorming, de huisvesting, het onderwijs en de welzijnssector. Vanuit KS zal 3 miljard frank worden ingebracht in de SIM en 1 miljard frank toegezegd aan de GOM voor de sanering van mijnterreinen en de aanleg van industrieterreinen. (zie hierboven derde addendum van 8 oktober 1990 op het protocol van 5 oktober 1987 in nummer 12).

Daarnaast wordt ook de principiële beslissing genomen om de 50 percent “overschot,” die teruggaat naar het FNSV — en waardoor het Vlaamse Gewest zou kunnen besparen op de toelage voor het FNSV — gedeeltelijk toch aan te wenden voor reconversie-initiatieven in Limburg (aanvullend reconversieplan — tweede fase).

22. Op 20 februari 1991 beslist de Vlaamse Executieve het Toekomstcontract voor Limburg te herbevestigen en keurt ze het aanvullend reconversieplan — tweede fase — definitief goed. De klemtoon wordt gelegd op beroepsopleiding, huisvesting, onderzoek, infrastructuur, milieu en welzijn.

Dit plan wordt geconcretiseerd in overeenkomsten tussen het Vlaamse Gewest en de SIM en de GOM-Limburg die de opdracht krijgen respectievelijk het sociale en het economische onderdeel van dit plan uit te voeren.

Naast de afwikkeling van het protocol van 5 oktober 1987 in verband met het westelijk bekken, moest de Vlaamse Executieve ook rekening houden met een overschot op de enveloppe (28 miljard frank) voor het oostelijk bekken van 11 miljard, zoals blijkt uit de boekhouding van KS over het jaar 1989.

Vermits uit de enveloppe zowel het exploitatieverlies als de sociale afvloeiingskosten reeds waren vereffend, werd het overschot van 11 miljard frank beschouwd als reconversiemiddelen gehecht aan het oostelijk bekken ondanks avenant nummer 1 van 29 maart 1988 die de reconversie-investering had begroot op 4,221 miljard frank.

Het overschot zou echter niet als definitief worden bestempeld omdat in 1987 werd beslist om 3 miljard frank reconversiegelden over te maken aan de LIM.

KS besloot om de resterende middelen (8 miljard frank) te richten naar één groot reconversieproject.

23. Volledigheidshalve wordt hier nogmaals verwezen naar de Executievebesluiten van 9 januari 1992 en de overeenkomsten tussen het Vlaamse Gewest, het FNSV, Gimvindus en GIMV van 7 januari 1992 en 14 januari 1993, gebaseerd op de begrotingstechnische decreten van 21 december 1990 en 18 december 1992 (zie hierboven sub 16 c)).

Kritische opmerkingen met betrekking tot de financieringsprotocollen (zie ook 149e Boek van het Rekenhof, blz. 42 tot 51, Stuk 11 (1992-1993, Nr. 1))

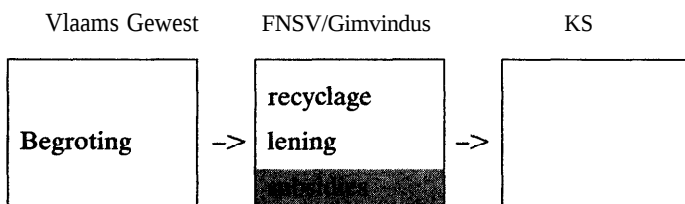
1. De subsidiestructuur inzake KS wijkt af van de normale regeling zoals gebruikelijk in de economische expansie.

De expansiesteun wordt lastens de begroting overgemaakt aan een onderneming. De economische inspectiediensten onderzoeken in de onderneming of deze de steun (bijvoorbeeld kapitaalpremie) heeft aangewend voor het doel waarvoor de steun gegeven werd.

Het protocol (plan-Gheyselinck) bepaalt dat het FNSV instaat voor de subsidies aan KS. Het FNSV vindt hiervoor middelen in :

- 1) recyclage ;
- 2) een consortiaal krediet (leningen) ;
- 3) een subsidie vanuit de begroting.

Schematisch :

Inzake controle heeft dit tot onmiddellijk gevolg dat de economische inspectiedienst de aanwending van de subsidie zal verifiëren ten opzichte van het FNSV/Gimvindus en niet ten opzichte van KS. Vermits het FNSV deze steun niet aanwendt maar slechts overmaakt aan KS zal de controle noodzakelijkerwijze beperkt worden tot de loutere vaststelling of het FNSV al dan niet de middelen aan KS heeft overgemaakt, niets meer, niets minder.

Het Rekenhof verwees ter zake naar de wet van 31 maart 1967 tot toekenning van bepaalde machten aan de Koning ten einde de economische heropleving, de bespoediging van de regionale reconversie en de stabilisatie van het begrotingsevenwicht te verzekeren inzonderheid artikel 1 dat zegt :

„1. — de verschillende wetten betreffende de algemene **en gewestelijke** en economische expansie aan te vullen en te wijzigen, de nodige wettelijke maatregelen te nemen met het oog op de gezondmaking van de buiten gebruik zijnde nijverheidsoorden, de middelen en instrumenten van het expansie- en reconversiebeleid aan te passen en aan te vullen, inzonderheid tot het oprichten van een fonds dat gestijfd wordt door begrotingskredieten en aangewende middelen ;

2 tot 4 (...)

5. — de toekenning en de aanwending te controleren van alle toelagen ten laste van het Rijk of verleend door elke rechtspersoon die zelf rechtstreeks of onrechtstreeks door het Rijk gesubsidieerd wordt ;“.

De laatste paragraaf van dit artikel werd uitgevoerd door het koninklijk besluit nummer 5 van 18 april 1967 waarin artikel 2 stipuleert :

„Door het aanvaarden van de toelage, verleent de toelagetrekker meteen aan het Rijk het recht om ter plaatse controle uit te oefenen over de aanwending van de toegekende gelden.”

Hieruit blijkt dat de controle moet geschieden bij de eigenlijke ontvanger van de subsidies met name MS, Zolang deze

controle niet gebeurde konden geen verdere betalingen door de Administratie geschieden. In een brief van 4 oktober 1990 werd dit standpunt door het Rekenhof aan de vice-voorzitter van de Vlaamse Executieve uiteengezet.

Een en ander leidde er toe, dat op voorstel van het FNSV/ Gimvindus de aanwending van de subsidie zou worden geverifieerd door een externe audit, die dan middels een verslaggeving zou moeten uitmaken of de subsidie terecht werd gegeven.

Men moet vaststellen dat voor de eigenlijke controle op de aanwending van de subsidie de economische inspectie – met andere woorden de daartoe geëigende dienst – buiten spel werd gezet, en de overheid de voorkeur geeft aan een privé-orgaan.

Deze vaststelling is merkwaardig omdat in de subsidiëring van KS vóór het plan-Gheyselinck, de inspediediensten (toen nog nationaal) de aanwending van de subsidie bij KS ter plaatse controleerden, en hierover inspectieverslagen aan de bevoegde minister voorlegden.

2. Het financieringsprotocol van 5 oktober 1981 is gesteund op een verliesfinanciering. Voor het westelijke bekken zal de overheid tot een jaarlijks maximaal vastgelegd bedrag (verlies) subsidiëren,

Dit verlies moet hier begrepen worden als een boekhoudkundige notie zoals omschreven in artikel 6 van het protocol en omvat zowel het bedrijfs-, financieel, als het uitzonderlijk resultaat. De som van deze resultaten – voor KS negatief – is de basis voor de toekenning van de subsidie

De opname van kosten in de resultatenrekening is de uitsluitende verantwoordelijkheid van de raad van bestuur van KS. Zolang deze opname ervan gebeurt conform de wet op de jaarrekening kan niemand hier ingrijpen. Ook niet de commissaris-revisor die inzonderheid over die conformiteit zal waken en erop zal toezien dat de jaarrekening en resultatenrekening een getrouw beeld geven van het vermogen en de financiële positie van de onderneming.

De vorming van het resultaat (voor KS, verlies) is dus een eenzijdige rechtshandeling van de raad van bestuur (weliswaar goedgekeurd door de algemene vergadering) waarbij de overheid contractueel ertoe gehouden is om dit verlies te subsidiëren.

Weliswaar voorziet artikel 5 in een controle door het FNSV op de driemaandelijke aanvraag om financiering – die trouwens geattesteerd wordt door de bedrijfsrevisor – maar Gimvindus zegt hierover in een brief aan de vice-voorzitter van de Vlaamse Executieve (7 november 1990) :

„Het is duidelijk dat in deze filosofie de orgaan van de betrokken vennootschappen, met name de raad van bestuur en de algemene vergadering een eerste en belangrijke verantwoordelijkheid hebben. Het is hun opdracht en hun verantwoordelijkheid de verliezen te minimaliseren. De commissaris-revisor van de betrokken vennootschap heeft de verantwoordelijkheid erop toe te zien dat de boekhoudkundige verwerking van het bedrijfsgebeuren een getrouwe weergave geeft van de werkelijkheid. De jaarrekening van de vennootschap en de resultaatrekening zijn aldus de eerste en belangrijkste basis voor de toetsing van de aanwending van de middelen. Verificaties ter plaatse bij KS moeten steeds in deze optiek worden bekeken en mogen de facto niet leiden tot een ondermijning van de verantwoordelijkheid van de raad van bestuur en van de commissaris-revisor van KS. Gimvindus (het FNSV) moet in deze omstandigheid ervan

uitgaan dat de jaar- en de resultaatrekening van KS juist zijn, tot wanneer eventuele zware feitelijke omstandigheden en/of vermoeden zouden blijken geven van het tegendeel. Tot op vandaag is het echter niet het geval geweest.”

De heer Malevé herhaalt deze stelling in zijn getuigenverhoor

„De mogelijke controle door het FNSV op KS gebeurde – luidens het getuigenverslag van de heer Ketels – trouwens oppervlakkig en sporadisch. Daarbij moet de vraag worden gesteld of het FNSV/Gimvindus wel een wezenlijk belang had in verband met een doorgedreven controle. Immers zo het FNSV/Gimvindus het tekort van KS financiert, dan is de overheid, in casu het Vlaamse Gewest, krachtens artikel 57, paragraaf 7 van de financieringswet gebonden om het tekort – ontstaan door deze financiering – bij het FNSV/Gimvindus te dekken.”

Uit de getuigenverslagen van zowel de heer Ketels als de heer Cornillie, beiden vertegenwoordigers van de Vlaamse Executieve bij het FNSV/GIMVINDUS blijkt dat zij nauwelijks een oppervlakkig inzicht hadden in de subsidiestroom zowel naar GIMVINDUS als naar KS.

Dit leidt tot de vaststelling dat de verklaring van de heer Verhofstadt inzake een sluitende controle gerelativeerd moet worden. Zolang het verlies van KS gevormd werd conform met de gebruikelijke en wettelijke normen moet – zo men dit in vraag wil stellen – door anderen het bewijs van het tegendeel worden geleverd. De controle door het FNSV/Gimvindus kan alleen maar slaan op randverschijnselen in zoverre Gimvindus bij deze controle een wezenlijk belang had, omdat hun tekort eveneens gefinancierd wordt door de overheid. De controle op Gimvindus door de overheid bij monde van twee vertegenwoordigers van de Vlaamse Executieve is eveneens onvoldoende. Het aangewezen orgaan met name de economische inspectie werd, wat de controle bij KS betreft, buiten spel gezet.

3. Afgezien van artikel 1, paragraaf 3 van het protocol van 5 oktober 1987 is er geen enkele beperking waardoor sommige uitgaven uit het te subsidiëren verlies zouden kunnen worden geweerd. Deze paragraaf zegt : “KS verbindt zich ertoe de exploitatieverliezen maximaal te beperken en geen uitgaven te doen die niet strikt onontbeerlijk zijn zoals uitgaven bedoeld onder artikel 50bis van het Wetboek van Inkomstenbelasting, . . . (Dit artikel verwijst onder meer naar uitgaven in verband met de jacht, visvangst, jachten en lusthuizen, en naar alle andere uitgaven in zover zij op onredelijke wijze de beroepsbehoeften overtreffen).

Buiten deze beperking dienen dus alle andere uitgaven te worden aanvaard.

Bijgevolg kunnen onder meer voorzieningen voor risico's en kosten onverminderd in de resultatenrekening worden opgenomen. Dit is niet evident omdat een voorziening slaat op een mogelijke uitgave in de toekomst. In werkelijkheid betekent dit dat, nu per 1 januari 1993 Gimvindus zelf instaat voor de verdere subsidiëring van KS, post VII van het passief van de balans (KS) per 31 december 1992 een teveel aan subsidie is, omdat deze gedurende de voorbije jaren werd opgebouwd, maar per 31 december 1992 nog niet was besteed.

Men kan verwijzen naar het getuigenis van de heer Malevé, directeur van Gimvindus, „. . . aangezien uitzonderlijke kosten en resultaten behoren tot de verliesfinanciering, behoorden daartoe de provisies die werden aangelegd in de rekening van KS.”

Nog afgezien van de vaststelling dat het **exploitatieverlies** als saldo van de resultatenrekening voortspruit uit eenzijdige beslissingen van de raad van bestuur, is het allerminst vanzelfsprekend dat, naast het bedrijfsresultaat, ook het financieel resultaat en zelfs het uitzonderlijk resultaat in aanmerking komen voor subsidiëring. Zo kan men zich de vraag stellen of kosten veroorzaakt door minwaarden van financiële vaste activa, borgstellingen voor projecten, wisselresultaten, waardevermindering op de voorraad, zo nodig gesubsidieerd moeten worden.

Men moet vaststellen dat alle kosten ongeacht de herkomst, zodra ze opgenomen zijn in een resultatenrekening, onvermijdelijk in aanmerking komen voor subsidiëring.

Het FNSV/Gimvindus heeft nagelaten een regeling met KS te treffen waardoor de meest in het oog springende uitwassen konden worden geweigerd.

4. Alhoewel iedere subsidie normaliter moet zijn gesteund op een wettelijke tekst, is het opmerkelijk dat er inzake het plan-Gheyselinck geen organieke wettelijke bepaling voorhanden is. Met andere woorden zowel de conceptuering als de uitvoering van het protocol is een uitsluitende zaak van de uitvoerende macht. Deze subsidie kan dan ook als een niet-gereguleerde subsidie worden bestempeld.

Bovendien heeft binnen de uitvoerende macht een gedelegeerd orgaan, met name het MCVG, in het protocol van 5 oktober 1987 een bijkomende subsidiëring toegekend waarin de ministerraad van 31 december 1986 niet voorzien had. In het protocol wordt immers bepaald dat de helft van het verschil tussen het maximaal toegestane exploitatieverlies van het westelijk bekken en het werkelijk gemaakte verlies toekomt aan KS die hiervoor diversificatie-investeringen kan uitvoeren. Idem voor de investeringsenveloppe van 6 miljard frank. Ten opzichte van de bedoelde ministerraadsbeslissing is deze regeling totaal nieuw.

Inzake het overschot op het oostelijk bekken heeft het Rekenhof opgemerkt dat de toeëigening door KS op geen enkele wettelijke grondslag berust. Integendeel, het eerder vermelde koninklijk besluit nummer vijf zegt uitdrukkelijk : „dat iedere toelage die niet wordt aangewend, moet worden teruggestort” (Zie ook het 149e Boek van het Rekenhof).

De beslissing om ook het westelijk bekken te sluiten (uiterlijk vóór 1993) is in contradictie met het protocol van 5 oktober 1987 dat in wezen twee zaken bepaalt : „het oosten sluiten en het westen openhouden tot 1996”.

Met andere woorden deze beslissing heeft voor gevolg dat het protocol gedeeltelijk geen voorwerp meer heeft. Nochtans blijft het Vlaamse Gewest vasthouden aan het protocol. Men zal voortaan de subsidiestroom voor het westen berekenen op de helft van het verschil tussen het maximaal toegestane en het werkelijke verlies. De **50/50-verdeling** die oorspronkelijk veeleer bijkomstig leek, wordt nu de kern van de zaak.

Bovendien verbindt het Vlaamse Gewest zich ertoe zijn helft van de in principe uitgespaarde subsidie aan Gimvindus (in totaal geraamd op 13 miljard frank), via de **uitgavenbegroting** van de Vlaamse Gemeenschap overwegend te besteden in Limburg. Ook deze verbintenis moet worden bestempeld als een niet-gereguleerde subsidie.

De Vlaamse Executieve heeft naar aanleiding van de sluiting van het westelijk bekken niet de gelegenheid te baat genomen om deze nieuwe toestand op te vangen in een nieuwe overeenkomst, die bovendien aan de goedkeuring van de decreetgever diende te worden onderworpen.

5. De vervroegde sluiting houdt in dat met twee „overschotten” rekening moet worden gehouden : één voor het oostelijk bekken en één voor het westelijk bekken. Voor het westen moet nog een onderscheid worden gemaakt tussen overschot op exploitatieverlies, op de investeringsenveloppe van 350 miljoen frank per jaar en op de **investeringsenveloppe** van 2,5 miljard frank.

Een en ander resulteert in een complex geheel van posten, waarop de toewijzing van de subsidie wordt geboekt en naar mate de besteding gebeurt, wordt afgeboekt.

Dit systeem wordt doorkruist door de impact van de vijf wijzigingen in het protocol van 5 oktober 1987 en door de drie overeenkomsten tussen het Vlaamse Gewest en FNSV/Gimvindus.

Het is uitgegroeid tot een onduidelijk gegeven waarin alleen ingewijden klaar zien.

Dit blijkt onder meer uit een bepaling in het vierde addendum van het protocol van 5 oktober 1987 krachtens dewelke Gimvindus de helft van de thesaurieopbrengsten (beleggingen) van het oostelijk overschot krijgt. Vermits Gimvindus zodoende een meerinkomen verwerft, vermindert het tekort bij Gimvindus en kan het Vlaamse Gewest zijn subsidie aan Gimvindus verminderen.

Het protocol van 7 januari 1992 bepaalt nu dat Gimvindus naast de taken voor de overheid ook eigen doelstellingen kan nastreven. Eventuele opbrengsten worden dan geboekt als „eigen middelen” van Gimvindus.

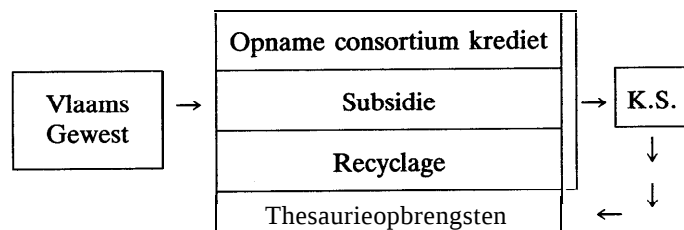
Artikel 15, paragraaf 4 van het protocol van 7 januari 1992 bepaalt verder ook : „De intrest bedoeld in artikel 3 van het addendum van 27 december 1990 aan het financieringsprotocol van 5 oktober 1987 betreffende KS komt ten goede van de eigen middelen van het FNSV”. Overeenkomstig deze bepaling kon Gimvindus voor het boekjaar 1991 bijna een half miljard frank afleiden uit de subsidiestroom, door bedoelde intrest op de KS-thesaurie te beleggen en te boeken als een eigen opbrengst.

Het Rekenhof heeft deze transactie bestempeld als een gratificatie en verminderde de subsidiestroom naar Gimvindus met 463,8 miljoen frank.

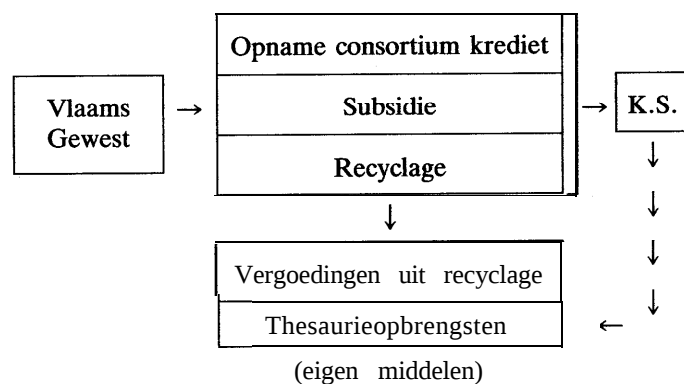
SUBSIDIESTROOM

Vóór 7 januari 1992

Gimvindus

Na 7 januari 1992

Gimvindus

B. GETUIGENVERKLARINGEN

1. **De heer Verhofstadt**, van einde 1985 tot mei 1988 minister van Begroting en voorzitter van het MCVG, medeondertekenaar van het protocol van 5 oktober 1987, wijst erop dat dit protocol op perfecte wijze de samenwerking tussen regering en KS had geregeld.

KS en derhalve ook de heer Gheyselinck zijn onderworpen aan de strenge controlemechanismen opgenomen in de artikelen 5, 6 en 12 voor wat de financiering betreft.

De NMNS en ook het FNSV zijn onderworpen aan begrotingscontrole.

Dat KS als NV maar één aandeelhouder heeft (**FNSV**) is niet direct een probleem, vermits de controle opgenomen in het protocol sterker is dan deze uitgeoefend krachtens het vennootschapsrecht. Er is de controle van de **commissaris-revisor** van KS en bovendien de controle van het FNSV.

„De commissaris-revisor van KS en de leden van het FNSV konden op grond van het protocol in 1987 en 1988 weten wanneer iets gebeurde dat niet door de beugel kon. **Zelfs** met betrekking tot de opportuniteit konden zij, op grond van artikel 5, eventuele fouten tijdig opmerken en tegenhouden. ”

2. **De heer Geens**, voorzitter van de Vlaamse Executieve en minister bevoegd voor de Economie tot 18 oktober 1988 verklaart dat er zich onder zijn bevoegdheid als minister van Economie bij KS geen moeilijkheden hebben voorgedaan die zijn tussenkomst noodzakelijk maakten.

„Bij het nemen van bepaalde participaties moet men in de eerste plaats nagaan of zij, wat de vorm betreft, regelmatig zijn. Men moet controleren of de raad van bestuur erover heeft beslist, of ze op de agenda waren ingeschreven en of de nodige stukken voorhanden waren. De opportuniteit van het al dan niet participeren in een bepaald bedrijf is een andere zaak. Dat ligt op het vlak van het beheer van de instelling zelf.”

3. **De heer De Batselier**, vice-voorzitter van de Vlaamse Executieve en Gemeenschapsminister bevoegd voor Economie, Energie en Werkgelegenheid van eind 1988 tot begin 1992 wijst erop dat door zijn toedoen eind 1990 het financieringsprotocol van 5 oktober 1987 een belangrijke aanvulling kreeg. Voortaan moet KS voor haar diversificatieactiviteiten een aparte boekhouding voeren. Bovendien moet KS jaarlijks een externe audit laten uitvoeren op haar jaarrekening.

Deze maatregelen waren ingegeven door kritiek vanwege het Rekenhof.

De heer De Batselier schreef eind november 1990 verschillende brieven aan de heer Gheyselinck en leden van de raad van bestuur inzake de participatie van KS in Superclub die volgens hem niet strookte met het reconversiebeleid in Limburg (zie hoofdstuk Super Club).

Vraag : „U moest vaststellen dat u alleen via het vennootschapsrecht controle kon uitoefenen op de werking van de raad van bestuur van KS en op KS als dusdanig. Hoe heeft het FNSV als aandeelhouder gehandeld op de algemene vergaderingen van 1991 en 1992 ? Weet u daar iets van ? Of is het verlenen van *décharge* aan bestuursleden een autonome beslissing van het FNSV ? Dit is dan toch de enige vennootschapsrechtelijke toetssteen van de aandeelhouders ten opzichte van het bestuur van KS.”

Minister N. De Batselier : „Daaromtrent is met mij geen enkele afspraak gemaakt en u kunt dan natuurlijk zeggen dat noch mijn afgevaardigde, die er aanwezig was als regeringscommissaris voor Economie, noch de gevolmachtigde van de minister van Financiën, die er was namens de heer Geens, bemerkingen maakten in Gimvindus. ”

„Inzake KS was de politieke situatie op dat ogenblik evenwel van dien aard dat telkenmale de Vlaamse regering de neiging had om meer controle uit te oefenen, men in Limburg vond dat deze gelden toebehoorden aan Limburg en KS en niet meer aan de Vlaamse Gemeenschap. Ex post ben ik van mening dat het Rekenhof op al deze activiteiten een scherpere controle zou moeten uitoefenen.”

4. **De heer L. Van den Brande**, minister-president en minister bevoegd voor de Economie sinds begin 1992, antwoordt op de opmerking van een lid dat de Executieve sinds de „autonomisering” van Gimvindus begin 1993, geen enkele impact meer heeft op het KS-dossier :

„Het protocol van 14 januari 1993 was het logische sluitstuk van de politiek van de Vlaamse regering met betrekking tot de nationale sectoren. ”

Tegelijk nam hij de beslissing heel het overheidsoptreden in de economie te evalueren. In de regeringsverklaring van 30 januari 1992 is uitdrukkelijk opgenomen : „De Vlaamse regering wil dat de GIMV haar opdracht en werking actua-

liseert in een strategische beleidsnota.” Verder verklaart de minister-president :

„De toekomstige reconversie-activiteiten moeten op een zinvolle wijze worden georganiseerd. Er moet een duidelijk schema zijn over de kerntaken van de GIMV.

KS is een naamloze vennootschap, een commerciële vennootschap, die werkt met overheidsgeld en dat is de kern van het probleem. Als de overheid zich helemaal identificeert met de concrete beleidsvoering en de concrete invulling van de reconversie, treedt ze buiten haar rol. Dat was ook het probleem voor de Vlaamse Executieve.”

Op de opmerking van een lid dat KS inzake reconversie niet tegelijk het Limburgs streekbelang kan dienen én een schakel zijn in de GIMV-strategie antwoordt de minister-president : „dat hij uitgaat van de maximale autonomie voor de instellingen die bezig zijn met de reconversie in Limburg.”

„Er is de Vlaamse Regering met de minister van Economie, er is GIMV, Gimvindus en KS. Het is steeds een uitgangspunt van mijn beleid geweest om elke instelling de grootst mogelijke autonomie te geven. Men moet beoordelen of daar al of niet zaken verkeerd zijn gelopen.”

„Het is absoluut logisch dat de minister van Economie de overheidsinstelling die zich met het publieke initiatief in de economie in Vlaanderen bezighoudt — de GIMV dus — de verantwoordelijkheid laat opnemen. Het is mijn opdracht de vraag te stellen naar de besteding van de middelen die door het geheel loopt. U zou het mij waarschijnlijk kwalijk hebben genomen als ik niet was opgetreden toen er een nieuwe raad van bestuur tot stand moest komen. Wat de concrete dossiers betreft, kan u uitdrukkelijk zeggen dat ze behoorden tot de autonomie van de raad van bestuur van KS. Ik zou het ontfatsoenlijk hebben gevonden om directieven en duidelijke opdrachten te geven inzake te nemen participaties.”

„In elk toekomstig schema kan het niet dat er bij een aantal mensen een concentratie van mandaten is waarop onvoldoende controle kan worden uitgeoefend.”

5. De heer Ketels (tijdelijk adjunct-kabinetschef van minister De Batselier, regeringscommissaris bij GIMV/Gimvindus van 1989 tot op heden) verklaart dat hij als regeringscommissaris het algemeen beleid van GIMV en Gimvindus controleert in tegenstelling tot de gemachtigde van financiën die het financieel en budgettair beleid controleert.

Hij heeft nooit zijn vetorecht gebruikt in de raad van bestuur en het directiecomité van GIMV/Gimvindus. De rapportering aan de bevoegde minister (De Batselier) gebeurde mondeling.

Volgens de heer Ketels heeft de regeringscommissaris geen controlemogelijkheden op KS die een naamloze vennootschap is en kan hij niet interveniëren.

„Wij hadden controle op Gimvindus. In de mate dat Gimvindus ons dossiers of nota's voorbracht, hadden en hebben wij controle op wat Gimvindus doet en doorstuurt naar de Executieve. Wij zijn gehouden erop toe te zien dat wat zij doorsturen en opmaken, correct is. . . De eerlijkheid gebiedt mij wel te zeggen dat ik vind dat de participaties als dusdanig niet kort genoeg werden opgevolgd door Gimvindus. Het gebeurde, maar onvoldoende. . . Over de raden van bestuur werd evenwel nooit een briefing gehouden binnen Gimvindus. Dit vormde een volledig afgesloten systeem. Vanuit Gimvindus gebeurden twee zaken : enerzijds passeerden de financiële stromen via Gimvindus als een soort brievenbus

naar KS en anderzijds werd één of tweemaal per jaar de manager van KS uitgenodigd voor een algemeen exposé over zijn strategische visie, zijn beleid, enz.”

De jaarlijkse externe audit van KS waartoe de Vlaamse overheid einde 1990 heeft beslist „kwam er omdat we hadden vastgesteld dat we in verband met de controle op KS juridisch gezien geen poot hadden om op te staan. Bovendien gingen belangrijke subsidiestromen naar KS, terwijl de antwoorden die binnenkwamen, onvolledig of onvoldoende waren. Vanuit deze vaststellingen werd de idee van een externe audit naar voren geschoven.. . Die audit werd vooral voor Gimvindus naar voren geschoven als stok achter de deur. We vonden immers – en met „we” bedoel ik mezelf, in de functie van regeringscommissaris en kabinetslid en trouwens ik niet alleen – dat het bezorgen van gegevens door KS en Gimvindus aan het kabinet zeer onbevredigend gebeurde. Daaruit mag u niet afleiden dat wij twijfelen aan de competentie van de mensen van Gimvindus, maar we hadden de indruk dat op dat ogenblik de gegevens die wij van Gimvindus kregen, niet aan onze verwachtingen beantwoordden. De gegevens waren op zijn minst onvolledig of onvoldoende. Die indruk hadden ook de administratie Economie en het Rekenhof.”

De heer Ketels verklaarde verder nog dat de décharge verleend aan de bestuurders van KS wordt voorbereid aan de hand van een administratief stuk opgemaakt door de diensten van Gimvindus, nadien voorgelegd aan het directiecomité, nadien aan de raad van bestuur van Gimvindus die beslist. Deze décharge gebeurde op oppervlakkige wijze.

6. De **heer Cornillie** (voorzitter van de Permanente Werkgroep Limburg, achtereenvolgens kabinetsmedewerker van Executievevoorzitter Geens, gemeenschapsminister Kelchtermans, kabinetschef van minister-president Van den Brande, gemachtigde van de minister van Financiën en Begroting van einde 1989 tot midden 1992 bij GIMV/Gimvindus en lid van de raad van bestuur van GIMV/Gimvindus van 1992 tot op heden) geeft toelichting bij de politieke achtergrond van sommige van de bovengemelde beslissingen.

In de eerste regeringsverklaring na de regionalisering (februari 1989) nam de Vlaamse Executieve als beleidslijn aan dat het beheer van de zopas geregionaliseerde portefeuille inzake de nationale sectoren voortaan op een meer autonome, minder gepolitiseerde wijze, diende te gebeuren.

Daarom zou deze portefeuille worden ondergebracht bij een gespecialiseerde dochter van de GIMV in haar tweede functie. Deze expliciete politieke keuze impliceerde een verminderde politieke controle op de aanwending van de overheidsmiddelen. Deze controle beperkt zich wat KS betreft voortaan tot het toetsen van de beslissingen van aandeelhouder, KS, FNSV van Gimvindus aan de financiële en budgettaire engagementen waartoe de Vlaamse regering zich heeft verbonden.

De heer Cornillie bevestigt dat ingevolge langdurig overleg tussen NMNS en Gimvindus over de waardering van de FNSV-portefeuille en de verbintenissen tussen overheid, de ondernemingen en het bankconsortium dat de KS-operatie financierde, pas begin 1992 een protocol kon worden gesloten tussen de Vlaamse overheid en de GIMV/Gimvindus.

Om het autonoom beheer door de **GIMV/Gimvindus** van de „nationale sectoren”-portefeuille te benadrukken en de recyclage te versnellen werd in dit protocol onder meer vastgelegd dat de opbrengst van de recyclage op basis van een 50/50-regel wordt verdeeld tussen Gimvindus en het Vlaamse Gewest. Voortaan zit de portefeuille in de tweede functie van de GIMV die op grond van technische know-how auto-

noom beslist. De overheid beperkt zich tot het naleven van de budgettaire verbintenissen. Uiteindelijk zal men in 1993 nog een stap verder zetten. Gimvindus beheert nu volledig autonoom de portefeuille inclusief de scheepskredieten, zonder externe financiering van de Vlaamse regering. Dit impliceert dat het financieringsprotocol van 1987 inzake KS zonder goedkeuring van de Executieve mag worden gewijzigd.

Inmiddels heeft in 1989 de beslissing tot vervroegde sluiting van het westelijk bekken waarvoor de heren Cornillie en Van Acker mee onderhandelingen hebben gevoerd geresulteerd in het potentiële overschot van aanzienlijke middelen in de tot 1996 vastgelegde enveloppe.

Op de vraag hoe de controle op de financiering van KS gebeurde na de regionalisering antwoordt de heer Cornillie dat dit sinds eind 1989 gebeurde door de commissaris van de Vlaamse Executieve en de gemachtigde van financiën bij Gimvindus. Als gemachtigde van financiën bij Gimvindus (de aandeelhouder) van KS had hij geen inzage in interne verslagen van de NV KS en kon hij zich niet uitspreken over dossiers beslist door de autonome raad van bestuur van KS.

Met andere woorden de regionalisering had geen invloed op de interne werking van de NV KS. Hij controleerde dus niet elk dossier afzonderlijk op zijn budgettaire of financiële optimalisatie, wel het geheel rekening houdend met de gegeven budgettaire ruimte en met het oog op de naleving van de voorwaarden inzake recyclage en terugbetaling van de meerwaarden. Nooit heeft hij een overschrijding van de door de overheid genomen engagementen vastgesteld. Hij bracht hierover verslag uit aan de Vlaamse regering.

De heer Cornillie verklaart verder dat het voor Gimvindus in de opstartfase moeilijk was om de participaties van haar dochters te evalueren. Inmiddels heeft men ervaring met het beheer van de portefeuille en de opvolging van de recyclage.

Op de vraag of de bevoegde minister ooit druk op hem uitoefende antwoordt de heer Cornillie dat hij, als gemachtigde van financiën bij GIMV/Gimvindus, eenmaal door de minister gevraagd werd zijn veto te stellen bij een bepaalde beslissing en zelfs eenmaal aankondigde zijn veto te zullen stellen bij een beslissing die uiteindelijk niet werd doorgevoerd.

Vraag : Vond u dat Gimvindus de participaties nauwlettend genoeg volgde ?

De heer J. Cornillie : „In de raad van bestuur gingen regelmatig stemmen op over de manier waarop de verslaggeving gebeurde inzake de participaties en het reilen en zeilen van de dochters van Gimvindus. Ook hier is het evenwel zo dat de volledige beslissingsautonomie van de raden van bestuur van die dochters zonder meer door de aandeelhouder werd aanvaard en gerespecteerd. ”

7. **De heer R. Malevé** (van december 1988 tot september 1989 gedelegeerd bestuurder van FNSV, directeur van Gimvindus sedert oktober 1989, lid van de raad van bestuur van KS sinds september 1991) verwijst voor wat de controle op de KS-gelden betreft naar het protocol van 5 oktober 1987. De jaarlijkse goedkeuring van de definitiefverklaring van de verliesfinanciering van KS door FNSV is tot in de details geregeld en wordt wel degelijk gecontroleerd :

„Binnen de uitvoering van dit contract had de aandeelhouder evenwel niet de mogelijkheid of taak om een opportuniteitsoordeel te vellen over de genomen beslissingen. Wat de verliesfinanciering betreft, lagen de zaken vrij duidelijk : aangezien uitzonderlijke kosten en resultaten behoren tot de

verliesfinanciering, behoorden daartoe bijvoorbeeld ook de provisies die werden aangelegd in de rekening van KS. Ieder jaar werd geverifieerd door de personeelsleden van FNSV en Gimvindus en in samenspraak met de mensen van de boekhouding van KS, of de elementen van verliesfinanciering die in de boekhouding werden opgenomen naast alle facturen en alle gemaakte kosten maar ook naast provisies en afsluiting van de jaarrekening, allemaal conform de regels van de boekhouding en het contract gebeurden. Op basis daarvan werd dan een definitiefverklaring voorgelegd aan het directiecomité van de raad van bestuur van Gimvindus/FNSV. In een schrijven aan minister De Batselier – toenmalig minister van Economie – in het voorjaar van 1990 hebben we duidelijk gesteld dat die situatie en die financieringsstructuur waren gebaseerd op het feit dat men in een naamloze vennootschap werkt en dat de aandeelhouder zich uiteraard niet kan of mag substitueren voor de raad van bestuur.”

Vraag : „Zijn er verslagen van die controles waarover u spreekt ?”

De heer R. Malevé : „Daar bestaan zeker verslagen over. Er werd telkenjare een nota aan de raad van bestuur van FNSV/Gimvindus gericht omtrent de definitiefverklaring van de verliesfinanciering KS. ”

Vraag : „Gisteren heeft de regeringscommissaris uitdrukkelijk verklaard dat hij de indruk had dat Gimvindus haar belangrijke participaties niet voldoende opvolgde.”

De heer R. Malevé : „Ik weet niet op basis waarvan we zouden kunnen zeggen dat wij onze belangrijkste participaties niet terdege opvolgen. Wij proberen alle participaties op te volgen, en dat zijn er heel wat. Daarvoor gebruiken we binnen Gimvindus zelfs een specifiek ratingsysteem.”

Ook de zesmaandelijksse rapportering door Gimvindus aan de voogdijministers over de toestand van participaties en vorderingen, conform artikel 1, § 6 van het basisprotocol van 4 september 1989 werd strikt nageleefd. Van de voogdijministers zijn nooit reacties gekomen op deze rapportering. Wel waren er vanwege de commissarissen vragen om uitleg geweest tijdens de behandeling van de rapportering in het directiecomité en de raad van bestuur van FNSV/Gimvindus. Die vragen werden beantwoord.

De heer Malevé wijst de commissie op de filosofie van de GIMV om actief aanwezig te zijn in de raden van bestuur van de bedrijven waarin zij participeren. Voor wat KS betreft is dit pas gebeurd sinds einde 1991 toen hij lid werd van de raad van bestuur. De heer G. Van Acker was in 1987 door Gheyselinck aangezocht als lid van de raad van bestuur van KS, maar niet omdat hij directeur-generaal was van de GIMV. „De GIMV had op dat ogenblik niets met KS te maken. ”

8. **De heer Gheyselinck**, gedelegeerd bestuurder van KS van 1987 tot midden 1991 antwoordt op de vraag of hij een zekere opportuniteitscontrole moest doorstaan vanwege de personen die voor de financiële controle verantwoordelijk waren :

„Formeel is het zo dat wij binnen de KS in een NV structuur werkten. Er was formeel enkel een raad van bestuur nodig om tot beslissingen te komen. Het FNSV moest nooit een prealabel fiat geven. ”

„In die hele periode van 1987 was er evenwel een duidelijke verantwoordelijkheid voor wat men zou kunnen noemen het eerste echte beheerscontract van een staatsonderneming. Er was een financiële beperking, maar als er problemen rezen, dan was er een directe discussie tussen de betrok-

ken ministers en ikzelf. De NMNS trad op als een neutrale, administratieve instelling die geen invloed uitoefende op de opdracht die aan de KS-directie werd opgelegd. In feite was de regering er geheel mee akkoord dat die 100 miljard frank volledig aan de werknemers zou worden besteed, als er maar een oplossing kwam voor het probleem. ”

„Toen de aandelen aan de GIMV werden overgedragen, ontstond een wezenlijke belangentegenstelling. De opdracht van de GIMV houdt immers ook in dat zij hun geld op louter commerciële wijze moeten beheren om winst te maken op hun investeringen. Mijn opdracht impliceerde niet dat ik winst zou maken op kapitaal, maar eiste dat ik voor 1996 100 miljard spendeerde om ten eerste een sociaal probleem op te lossen en ten tweede een impuls te geven aan die regio. ”

„Toen de GIMV eraan te pas kwam, begon men vanaf 1989-1990 informeel en geleidelijk aan KS steeds meer een „deel van de GIMV-groep” en een „dochteronderneming” van de GIMV te noemen. Op dat ogenblik ontstaat er een Goliath-Lilliput-situatie. Dan heeft men te maken met een onderneming die op zichzelf misschien over 5 miljard frank eigen vermogen beschikt, terwijl KS op dat moment potentieel op 16 miljard frank cash kon bogen. Zodra dit was gebeurd, was het toch evident dat beide opdrachten tegen elkaar indruisten : de GIMV is er immers op gericht om winst te optimaliseren, terwijl dat bij KS absoluut niet het geval was. ”

„Toen de Vlaamse Raad in april 1991 op bezoek was in Limburg heb ik aan die mensen dan ook heel bewust gezegd : „Nu hebben wij een probleem”. Het is evident dat men, nadat het werknemersprobleem is opgelost, die 16 miljard frank niet kan investeren voor zichzelf in die betrekkelijk kleine provincie. Daarom zei ik de mensen van de Vlaamse Raad dat het nu aan de politiek was om beslissingen te nemen. KS moest toen met de politici, de provincie en de gemeenten rond de tafel gaan zitten om een geschikte besteding voor de KS-gelden te vinden die overeenstemde met de oorspronkelijke opdracht en die zich in de sector van infrastructuurprojecten zou situeren.”

„Op het ogenblik dat men dan een overschot van 16 miljard in handen heeft – en dat probleem voorzag ik al in april 1991 – dan rijst de vraag of dat geld dan moet dienen om een KS-NV op te richten met toekomstige werknemers die nooit een mijn van dichtbij hebben gezien. Moet het dus worden beheerd alsof het om eigen vermogen gaat of niet ? Dat was een politieke vraag die ik in 1991 al naar voren bracht. Ook toen al opperde ik dat 16 miljard zo veel was dat een bedrijf, een KS-NV, gericht op „return on capital” voor zichzelf, het onmogelijk even nuttig kon aanwenden in het belang van de streek dan wanneer men het aan, bijvoorbeeld, infrastructuurwerken zou spenderen. Dat kan dan gaan om sociale bouwprojecten, nog meer opleidingen, een noord-zuid verbinding of iets anders. Hoe helpt men de streek het meest ? De opdracht van 31 december 1986 zegt heel duidelijk dat alleen de werknemers- en streekbelangen vooropstaan, het oprichten van een KS-NV komt er zelfs niet in voor.”

9. De **heer P.** Kluft, gedelegeerd bestuurder van KS van einde 1991 tot einde mei 1993, heeft kritiek op het nieuwe financieringsprotocol van 14 januari 1993.

„De overeenkomst werd aan mij voorgesteld als zijnde een groot voordeel voor KS, aangezien het dossier werd gedepolitiseerd. De dossiers zouden op een technisch niveau worden behandeld binnen de GIMV en Gimvindus en niet meer op een politiek niveau.”

„Ik had ook zelf een voorstel uitgewerkt binnen KS om vanaf 1993 een actualisatie te maken van de toekomstige kosten van KS. De bedoeling hiervan was een duidelijk beeld te krijgen over de nog beschikbare middelen.”

In werkelijkheid bleek al snel dat die overeenkomst minder gunstig was voor KS. Gimvindus heeft onmiddellijk alle subsidies aan KS afgesneden. Gimvindus is van de redering uitgegaan dat KS genoeg liquiditeiten had, zelf eerst zijn eigen liquiditeiten moest opgebruiken voordat het zijn rechtmatige subsidies van Gimvindus verder kon trekken. Dat wil zeggen dat wij ook beroofd werden van de intresten die wij moesten ontvangen op deze liquiditeiten.”

„Vanaf de herfst van vorig jaar (1992) zijn er geen stortingen meer gedaan.”

„Volgens mij bestond er geen enkele behoefte om de regeling te veranderen. Als het geld toch overgeheveld werd naar een andere instelling kon het, in de plaats van eerst naar Gimvindus te gaan, evengoed onmiddellijk naar KS worden overgeheveld.”

„Zodra de exploitatie van de mijnen voorbij was en de mijnen gesloten waren, kon men perfect inschatten wat de kosten zouden zijn tot eind 1996. Ik was er ter zake voorstander van om alles te actualiseren en aan KS een gedeelte van het geld te geven. Het overige kon bij Gimvindus blijven.”

10. De **heer Deleye**, voorzitter en lid van de raad van bestuur van KS sinds begin april 1993, heeft het over de discussies inzake de financieringsenveloppe van KS tussen Gimvindus en KS :

„Het is duidelijk dat er een aantal discussies zijn geweest over wat wel en over wat niet in het kader van de enveloppe viel. Wat is dus wel subsidiabel en wat niet ? Ik denk dat die discussies inderdaad hebben geleid tot een verijning van de financieringsovereenkomst. Tot nu toe — en zeker in het kader van de jaarrekening 1992 — heb ik niet kunnen vaststellen dat daarin ten opzichte van het originele protocol, bepaalde anomalieën zouden zitten. Er bestaat een duidelijke strekking dat Gimvindus — in het kader van KS — met KS tot een regeling zou willen komen over de **besteding** van de beschikbare middelen tot in 1996...”

„Dat is het punt waarover uiteindelijk de discussie tussen Gimvindus en de heer Kluft is ontstaan. Ik heb de indruk dat een aantal zaken die in 1992 te veel waren gesubsidieerd en achteraf werden gecorrigeerd, en het feit dat wat er in 1993 moest worden gesubsidieerd, de aanleiding zijn geweest om daarover te praten.”

C. VASTSTELLINGEN

1. Het is niet de sluitingsopdracht die de vraag naar de besteding van de KS-gelden doet rijzen.

2. Als midden 1989 duidelijk wordt dat door de vervroegde sluiting aanzienlijke middelen uit de voor de verliesfinanciering gereserveerde enveloppe kunnen worden bespaard, wordt het KS-dossier in een totaal nieuwe context geplaatst. Er komen aanzienlijke middelen vrij voor reconversieactiviteiten.

Tegelijkertijd wordt structureel de overheveling van de FNSV-portefeuille (waarin KS) naar het Vlaamse Gewest voorbereid, en moet ook de controle vanwege de Vlaamse overheid gestalte krijgen.

3. De controlemogelijkheden voor de overheid zijn slechts indirect. Zij is hiervoor afhankelijk van het F'NSV, dat hier-

voor op zijn beurt afhankelijk is van de verslagen van de commissaris-revisoren van KS. Deze verslagen zijn cruciaal voor een degelijke appreciatie van het beleid van KS. Het is zeer de vraag of deze verslagen hieraan beantwoordden en of het FNSV (later Gimvindus) zijn rol als enige aandeelhouder correct heeft ingevuld.

4. Een zwak punt van het protocol van 5 oktober 1987 is ongetwijfeld dat het de helft van het verschil tussen het voorziene en het reële exploitatieverlies van KS definitief laat verwerven door KS voor diversificatie-investeringen zonder dat vanwege de overheid klare richtlijnen werden gegeven en zonder overleg. Dit gebrek werd na de sluiting van het westen nog prangender.

5. Op de vraag of een opportuniteitsbeoordeling van het beleid van KS mogelijk was, is het antwoord negatief.

De controle, zoals bepaald in het protocol, is enkel een „regelmaticheidscontrole” .

Men ging ervan uit dat, binnen de uitvoering van dit protocol de aandeelhouder evenwel niet de mogelijkheid of de taak had om een opportuniteitsoordeel te vellen over de genomen beslissingen. Dit impliceert dan ook dat de controle door het FNSV op wat KS aan niet-mijngebonden activiteiten (diversificatie, participaties) ontwikkelde, gefinancierd door de overschotten, aanvankelijk niet bedoeld was. Later werd gepoogd door aanvullingen van het protocol toch enige controle in te voeren.

6. Aan de constructie van KS als naamloze vennootschap die met overheidsgeld wordt gefinancierd, werd niet geraakt. Ook niet als blijkt dat aan een groot deel van dit overheidsgeld een totaal nieuwe bestemming kon worden gegeven in de reconversie.

7. Bovendien zal KS niet direct worden ingeschakeld in de structuren die de Vlaamse Executieve heeft opgezet voor de coördinatie van het reconversiebeleid.

8. Voor het onvoldoende uitbouwen en uitoefenen van controlemogelijkheden door de overheid op KS kunnen tal van redenen worden aangetoond :

- de regionalisering en moeilijke portefeuille-overdracht van NMNS naar Gimvindus ;
- de grote feitelijke macht van de eerste gedelegeerd bestuurder van KS ;
- de juridische structuur van een naamloze vennootschap met eigen bedrijfscultuur ook op het stuk van de vennootschapsrechtelijke controle ;
- de expliciete beleidsbeslissing van de Vlaamse Executieve om het beheer van de portefeuille van de nationale sectoren minder politiek en meer autonoom te laten gebeuren ;
- de concentratie van functies bij bepaalde personen (**kabinetschef** – commissarissen) ;
- de interpretatiemoeilijkheden inzake het financieringsprotocol zodra KS zich op diversificatie en reconversie ging toelcgen.

9. De mogelijkheden tot controle en de realiteit lagen ver uiteen. Er is ook een zekere tegenstrijdigheid in de houding van de overheid. Enerzijds laat zij de GIMV/Gimvindus de FNSV-portefeuille beheren in de autonome tweede functie waardoor de overheid tussen zichzelf en KS een beschot plaatst. Anderzijds doet zij pogingen om de controle te versterken door een externe audit te bevelen op de financiering van KS.

10. De cruciale vraag of de overheid vat had op de besteding van overheidsgelden die via Gimvindus naar de dochtervennootschappen transiteerden, moet negatief worden beantwoord.

TWEEDE HOOFDSTUK

Het Toekomstcontract Limburg

A. AANWENDING VAN OVERHEIDSMIDDELEN NAAST DE KEMPENSE STEENKOOLMIJNEN

1. Op 17 december 1986, de dag waarop de heer Gheyselincx zijn plan aan de nationale regering mededeelde, vroeg de gouverneur van Limburg aan de nationale regering en de Vlaamse Executieve een Toekomstcontract voor de provincie af te sluiten.

Op 4 februari 1987 beslist de Vlaamse Executieve een samenhangend reconversie- en expansiebeleid uit te bouwen.

Onder voorzitterschap van de voorzitter van de Vlaamse Executieve zal een werkgroep de reconversie-activiteiten coördineren.

Op 9 maart 1987 komt er ook een principiële toezegging van de diensten van de Europese Commissie, om in de provincie Limburg een geïntegreerd actieprogramma op te zetten (GAPL).

2. Toekomstcontract : 29 april 1987

„Uit de gezamenlijke wil om via een samenhangend, volgehouden en gecoördineerd reconversiebeleid de werkgelegenheid in Limburg te bevorderen zodat de volledige werkloosheid in Limburg zo snel mogelijk en ten laatste binnen 10 jaar zeer gevoelig wordt verminderd” wordt door de Vlaamse Executieve, het MCVG (de nationale overheid), de provincie en de Europese Commissie een gemeenschappelijke verklaring aangenomen. Bovengenoemde partijen verbinden zich ertoe alles in het werk te stellen om de werkloosheid in Limburg binnen tien jaar gevoelig te doen verminderen. Dit impliceert stimulering van werkgelegenheid in de particuliere, industriële, tertiaire en openbare sector ; bevordering van diverse vormen van vorming en opleiding ; reconversie-initiatieven in de door beëindiging van mijnactiviteit getroffen gemeenten, enzovoort.

In nauw overleg met de KS-directie, met de vakbonden en met de Europese instanties zullen hiervoor bijzondere maatregelen uitgewerkt worden (artikel 1).

De partijen wijzen op de verantwoordelijkheid van de sociale gesprekspartners, de investeringsmaatschappijen en de financiële instellingen om via nieuwe investeringen in Limburg nieuwe arbeidsplaatsen te creëren (artikel 2).

Bij de Europese Commissie zal erop worden aangedrongen om de uitvoering van een geïntegreerd actieplan voor Limburg (GAPL) in verbintenissen vanwege de Europese Commissie vast te leggen (artikel 3).

Om de doelstellingen van het Toekomstcontract te bereiken en te coördineren zal een permanent overleg tussen de ondertekende partijen worden uitgebouwd (artikel 4).

Ter voorbereiding, coördinatie, evaluatie en eventueel bijsturing zullen de vier partijen een permanent overleg en een permanente coördinatie uitbouwen. Daartoe wordt een „Vaste Delegatie”, ook IMO (Interministerieel Overleg) genoemd, opgericht. Het IMO bestaat uit leden van de vier overheden en staat onder het voorzitterschap van de voorzitter van de Vlaamse Executieve. Vertegenwoordigers van de vaste delegatie zullen samen met de sociale gesprekspartners het werk van de „Vaste Delegatie” voorbereiden en volgen (dit is de Permanente Werkgroep Limburg, PWL) (artikelen 4 – 6).

De werkgroep beschikt over twee permanente medewerkers op contractuele basis aangeworven en gefinancierd door de Vlaamse Executieve. Zij zijn belast met de permanente voorbereiding en uitvoering van alle mogelijke besprekingen, overleg en beslissingen die in het kader van het Toekomstcontract mogelijk en noodzakelijk zijn (artikel 7).

Er wordt voorzien in een jaarlijkse evaluatie van de gevoerde actie en de resultaten (artikel 9).

De sociale gesprekspartners zullen bijzonder betrokken worden bij de realisatie van de doelstellingen van het Toekomstcontract (artikelen 8 en 10).

3. Op 26 mei 1989 beslist de Vlaamse Executieve om de steenkoolwinning in het westen te beëindigen uiterlijk op 1 januari 1993. Tegelijk neemt zij de principiële beslissing tot actualisering van het Toekomstcontract :

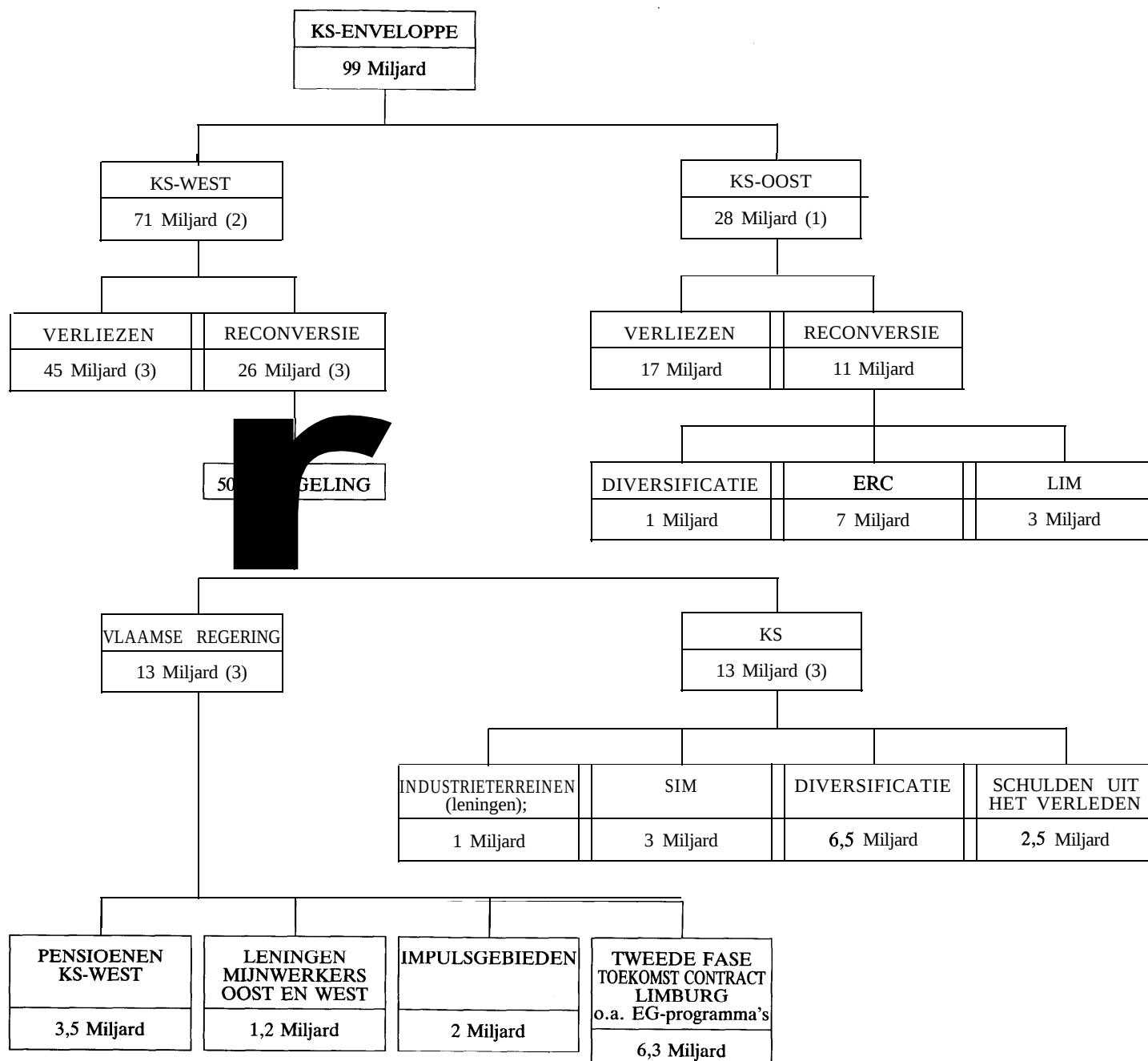
„Gelet op het belang voor de Limburgse regio van diverse sociale projecten, beslist de Vlaamse Executieve het zogenaamde Toekomstcontract voor Limburg te actualiseren en te activeren dit zowel naar economische (onder meer uitbreiding van de industrieterreinen) als naar de sociale projecten (onder meer programma's inzake opleiding, onderwijs, migrantenproblematiek, sociale huisvesting, renovatie van de mijncities en herbestemming van de mijnreinen). Daartoe zal onder meer een sociaal investeringsfonds worden opgericht en onder paritair beheer tussen overheid enerzijds en KS en vakbonden anderzijds worden geplaatst. De KS is bereid gevonden 3 miljard frank uit het saldo van de **KS-enveloppe** aan dit fonds over te maken. De Permanente Werkgroep Limburg wordt belast met de voorbereiding van dit aanvullend reconversieplan dat vóór 1 augustus 1989 aan de Vlaamse Executieve ter goedkeuring dient te worden voorgelegd.”

4. Vermits dit saldo nog niet gekend was, beslist de Vlaamse Executieve op 6 september 1989 de actualisering van het Toekomstcontract te splitsen in twee fasen. In de eerste fase worden alvast de sociale projecten uitgevoerd door het sociaal investeringsfonds, later **vzw SIM**. (zie verder in dit hoofdstuk)

5. Op 31 juli 1990 neemt de Vlaamse Executieve de principiële beslissing om de 50 percent overschot op de jaarlijkse verliesfinanciering van het westelijk bekken, die toekomt aan het FNSV — en waardoor het Vlaamse Gewest minder subsidie aan het FNSV zou moeten overmaken — omzeggens geheel aan te wenden voor reconversie-initiatieven in Limburg.

Er zal ook werk worden gemaakt van een tweede fase van het aanvullend reconversieplan .

Het overschot wordt door de heer Gheyselinc medio 1990 geraamd op 26 miljard frank. De 13 miljard frank die de Vlaamse Executieve „**bespaart**”, worden besteed aan verschillende posten, waaronder de tweede fase van het Toekomstcontract.

(1) definitieve gegevens

(2) deze bedragen zijn geïndexeerd

(3) ramingen

6. Op 20 februari 1991 beslist de Vlaamse Executieve het Toekomstcontract te herbevestigen. Daarnaast wordt het aanvullend reconversieplan — tweede fase definitief goedgekeurd. De klemtoon wordt gelegd op beroepsopleiding en arbeidsmarkt ; huisvesting (sociale huisvesting en renovatie mijncités) ; onderwijs en onderzoek ; infrastructuur en milieu ; welzijn. Bij beslissingen van 31 juli 1991, 10 oktober 1991 en 11 december 1991 bepaalt de Vlaamse Executieve de budgettaire en inhoudelijke organisatie van dit plan. Deze bepalingen worden geconcretiseerd in overeenkomsten tussen het Vlaamse Gewest en de SIM en de GOM die de opdracht krijgen respectievelijk het sociale en het economische luik van dit plan uit te voeren. De overeenkomsten bevatten bepalingen in verband met de modaliteiten, verslaggeving en controle. In tegenstelling tot de eerste fase, waar de SIM autonoom optreedt, handelt de SIM (en ook de GOM) hier onder de verantwoordelijkheid van de bevoegde minister(s).

7. De structuren waarin het Toekomstcontract functioneert, zijn zoals reeds gemeld onder punt 2 de volgende.

Aan de top van de bestuurlijke organisatie van het Toekomstcontract staat een vaste delegatie, beter gekend als IMO (interministerieel overleg) die voor de implementatie van het Toekomstcontract instaat.

Het IMO wordt operationeel en logistiek gestuurd door een permanente werkgroep (PWL). De PWL is samengesteld uit vertegenwoordigers uit de vier partijen van het Toekomstcontract. De werkgroep wordt bijeengeroepen en voorgezeten door de vertegenwoordiger van de voorzitter van de Vlaamse Executieve.

Daaronder fungeren twee permanente medewerkers, zij zijn belast met de permanente voorbereiding en uitvoering van alle besprekingen, overleg en beslissingen in het kader van het Toekomstcontract.

Deze twee permanente medewerkers werden op 1 juli 1987 benoemd door de Vlaamse regering, met name B. Verbrugghe op voordracht van de Vlaamse regering en R. Geerkens op voordracht van de gouverneur van Limburg. Na vertrek van één van de medewerkers werd op het IMO van 28 september 1988 beslist een coördinatieteam aan te stellen met een algemeen coördinator en twee assistenten.

8. In het kader van het Toekomstcontract werden drie instrumenten opgericht die de doelstellingen van het contract mee dienen uit te voeren, met name de LIM (zie verder in dit hoofdstuk), de SIM (zie verder in dit hoofdstuk) en de BLM.

Begeleidingsdienst Limburgs Mijngebied (BLM)

Op vraag van de EGKS-begeleidingscommissie werd, naar aanleiding van de vaststelling dat voor de doelgroep van laaggeschoolde ex-mijnwerkers van vreemde nationaliteit de wedertewerkstelling minder goed verliep, een begeleidingsdienst opgericht (14 september 1988) met steun van de Vlaamse regering, KS, de mijn gemeenten en de vakbonden. In 1989 werd de doelstelling, in te staan voor de begeleiding van ex-mijnwerkers van de oostelijke herstructurering, verruimd naar het westen en tevens verruimd om beroepsopleiding te verschaffen aan langdurige werklozen en jongeren uit de mijn gemeenten. De financiering verloopt via het ESF, de EGKS en de SIM.

9. Naar aanleiding van de invoering van de Geïntegreerde Actieprogramma's kon ook de EG-Commissie haar beleid

veranderen door de grote lijnen van de programma's in te vullen terwijl de projectmatige invulling zou gebeuren door de lokale coördinatiecomités/commissie.

Per 8 juni 1988 werd de PWL ingeschakeld als stuurcomité (ook toezichtcomité genoemd) van het GAPL. De lokale comités beslissen over de dossiers en leggen ze aan de PWL (stuurcomité) voor. Naast het algemeen toezicht oefent de PWL eveneens het toezicht uit op de gesubsidieerde projecten. Dit betekent concreet dat projecten passen in de algemene doelstelling van het GAPL. Indien dit niet het geval is kan de PWL (stuurcomité) een evocatierecht uitoefenen.

Welke zijn nu de lokale coördinatiecomités ?

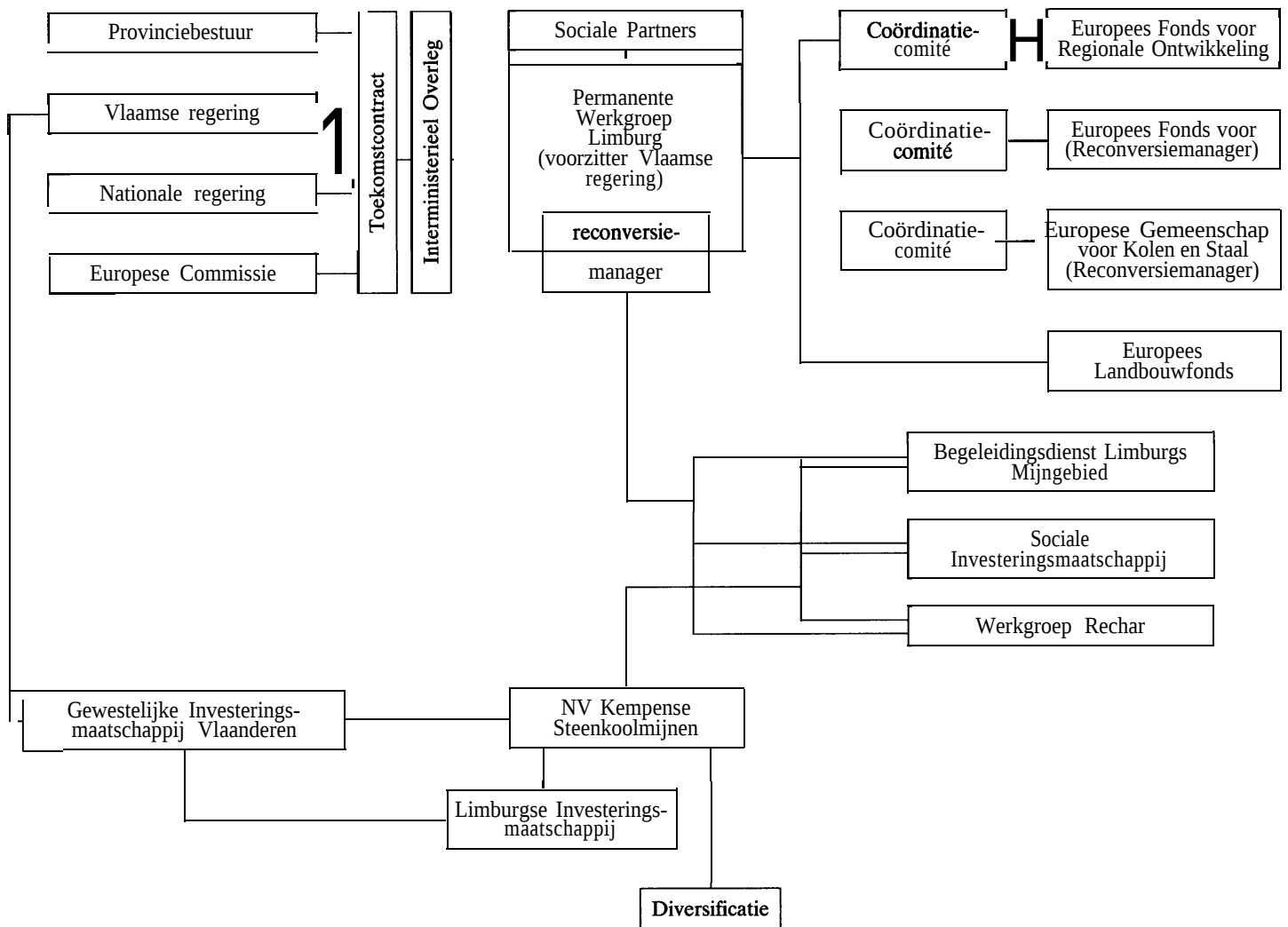
– ESF-Coördinatiecommissie : voor de voorbereiding en opvolging van de programma's van het Europees Sociaal Fonds. Het secretariaat voor deze commissie wordt waargenomen door de SIM en de Administratie Werkgelegenheid van de Vlaamse Gemeenschap. Deze commissie wordt voorzeten door B. Verbrugghe ;

– Lokaal EFRO-Coördinatiecomité : het EFRO-Comité staat in voor de uitvoering van de programma's van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling. Het voorzitterschap en het secretariaat worden waargenomen door de GOM-Limburg en de Administratie Economie van de Vlaamse Gemeenschap. Voorzitter is de heer R. Van Ballaer ;

– EGKS-Begeleidingscommissie : deze commissie heeft de taak in te staan voor de coördinatie van de afvloeiing van de ex-mijnwerkers naar de arbeidsmarkt. Het is de BLM die het secretariaat organiseert samen met de Administratie van het Mijnwezen. B. Verbrugghe zit de vergaderingen voor.

Deze commissies zijn samengesteld uit vertegenwoordigers van de ondertekenende partijen van het Toekomstcontract. In de EGKS-begeleidingscommissie zijn ook de mijn gemeenten en KS opgenomen.

Zie schema.

B. GETUIGENVERKLARINGEN

1. De heer Geens, voorzitter van de Vlaamse Executieve tot 1988 bevoegd voor de economie, wijst op het belang van het opstarten van het Toekomstcontract.

„Het was een ambitieus programma dat werd vergemakkelijkt door het feit dat er een beslissing werd genomen in verband met KS en het ter beschikking stellen van 100 miljard frank. Dit geld werd over regionale enveloppen verdeeld. Enerzijds moest de steenkoolontginning worden beëindigd, anderzijds moesten er nieuwe activiteiten op gang worden gebracht. De inzet was groot en er werd dus ook om maximale medewerking verzocht van de Europese Commissie, de nationale regering, de gewestregering en de provincie. Dit alles stond onder leiding van de voorzitter van de Vlaamse Executieve. Voor de Europese Commissie ging het hier echter eigenlijk om een nieuwsoortige aanpak van reconversieproblemen, wat niet onbelangrijk is. Men vroeg zich af hoe dit zou uitpakken. Als men zou slagen, zou de methode ook elders kunnen worden toegepast.”

„De directeur-generaal van de Europese Commissie belast met het Toekomstcontract heeft enkele maanden geleden de rangschikking van Limburg in het geheel van de 189 regio's in Europa gegeven. Welnu, op het ogenblik dat het Toekomstcontract werd gesloten, stond Limburg ongeveer op de honderdvijftigste plaats. Na vijf jaar was Limburg opgerukt naar de eerste helft. Dit is een unieke situatie. Het

ging hier om zeer moeilijke omstandigheden bij een activiteit die zeer sterk regionaal geconcentreerd en dominant was. De reconversie is gelukt, toch wat de eerste vijf jaar betreft. We hadden natuurlijk het geluk dat er toen een opgaande conjunctuur bestond in Europa. Dat is op dit ogenblik niet meer het geval. Ik wil u met aandrang vragen om de mensen die in dit kader verantwoordelijkheid moeten nemen niet te ontmoedigen door de operatie als een mislukking of als een gegoochel met staatsgelden af te doen. De reconversie is gelukt, ze moet enkel worden voortgezet.”

Vraag : Als wij zien dat een groot aantal organisaties zoals de LIM, de SIM, de GOM in die reconversie zijn verwikkeld, stel ik mij de vraag of een betere coördinatie niet noodzakelijk is ? Is de behoefte daaraan nooit reëel aan gevoeld ? Bestond er enige samenwerking tussen deze organisaties, ondanks de grote verscheidenheid en met het oog op bestaande instellingen, zoals de VDAB ? Me dunkt dat er ter zake wat veel instellingen in het leven zijn geroepen.

De heer Geens : Het is mogelijk dat er in die periode te veel nieuwe instellingen werden opgericht, maar de bestaande instituties konden de klus toen overduidelijk niet klaren. Niet alle nieuwe instellingen zijn overbodig. Het belangrijkste hier is evenwel dat de permanente werkgroep onder leiding van de Vlaamse regering, de activiteiten blijft coördineren en stimuleren.

2. De heer De Batselier, gemeenschapsminister bevoegd voor Economie sinds einde 1988 tot begin 1992 :

„Op 26 mei 1989 besloten wij het Toekomstcontract te actualiseren door het uitbreiden van industrieterreinen, het uitbouwen van sociale projecten rond opleiding, huisvesting, migranten, renovatie van de mijncités, enzovoort. De beslissing van 26 mei 1989 stipuleerde dat de sluiting van de KS niet zou doorgaan als er niet 3 miljard frank aan sociale projecten voor Limburg werd voorgesteld. Tot de dag vóór de beslissing viel, leverde dit stof voor discussie tussen de heer Gheyselinck en mezelf, omdat hij beweerde dat de Vlaamse Executieve geen recht had over 3 miljard frank uit de KS-enveloppe te beschikken. Wij bleven echter aan die voorwaarde vasthouden.”

„De Permanente Werkgroep Limburg, opgericht in uitvoering van artikel 6 van het Toekomstcontract dat op 29 april 1987 werd ondertekend, werd met de voorbereiding van een aanvullend reconversieplan belast. Op 6 september 1989 beslisten wij dan over de eerste fase van het reconversieplan dat werd uitgewerkt door de permanente werkgroep met J.Cornillie als voorzitter. Hij bracht bij de Executieve een eindverslag uit over de projecten die waren ingediend. Terwijl de Executieve over 3 miljard frank kon beschikken, beliep het bedrag van alle projecten zowat 7,5 miljard frank. De eerste fase richtte zich vooral op migrantenbeleid, opleiding, huisvesting en welzijnsvoorzieningen. Ik wil u er wel op attent maken dat men voor geen enkel project moest terugvallen op supplementaire middelen uit de begroting van de Vlaamse Gemeenschap en bovendien ging men wel degelijk een aanvullend financieringscontract aan met andere Europese fondsen.”

„Op 31 juli 1990 en 2 februari 1991 legde de Permanente Werkgroep Limburg de tweede fase van het aanvullende reconversieplan voor. Daarin spitst de reconversie zich toe op de sanering van de mijnterreinen en van industrieterreinen, op het hoger onderwijs, wetenschappelijk onderzoek in Limburg en op infrastructuur.”

Een nieuw gegeven waren daarna de conventies die wij met de GOM en de SIM sloten : voor de GOM op 31 juli 1991, voor de SIM op 16 oktober 1991. Waarom zijn die conventies nu zo belangrijk ? Ten eerste geven zij ons de ruimte om bijkomende controles uit te voeren die in het najaar van 1991 dan ook werden aangevat. Ten tweede bepalen die conventies onbetwistbaar de verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de GOM en de SIM.

Vraag : Ik kom nog even terug op de SIM omdat die instantie in het hele KS-dossier toch wel een aparte plaats inneemt. Ik wil weten wat de doorslaggevende argumenten zijn geweest om de SIM op te richten. Is het zo dat men de 3 miljard frank uit de KS-enveloppe op die manier kon reserveren voor sociale doeleinden, waar dit bij KS of de LIM niet mogelijk zou zijn geweest ? Gebeurde dit ook omwille van het feit dat de Executieve daar rechtstreeks kan ingrijpen en dit niet kan in eender welk ander deel van de **KS-structuur** ?

Minister N. De Batselier : Over de SIM kan ik u vertellen dat de vier partijen in de Executieve het eens waren met de oprichting, eenvoudig omdat deze enorme economische catastrofe in Limburg een degelijke **sociale** begeleiding vereiste. Niet alleen de mijnwerkers die afvloeiden hadden begeleiding nodig, maar het hele sociale klimaat dat in Limburg ontstond, kon steun gebruiken. Wij wisten bijvoorbeeld dat zich onder de resterende mijnwerkers meer migranten bevonden dan bij de vorige lichting, wij waren op de hoogte van de problemen inzake onderwijs en sociale voorzieningen. Vanuit die gegevens besloten wij aan het reconversieplan voor Limburg ook een sociale dimensie toe te voegen. Vandaar de aanzienlijke beleidsaanpassing die bepaalde dat de 3 miljard frank zou worden aangewend voor projecten inzake migrantenbeleid, opleiding, onderwijs, huisvesting en **welzijnsvoorzieningen** om zo het sociale klimaat te bevorderen en de statistische achterstand die Limburg op die vlakken vertoonde, weg te werken. Terzelfdertijd gebeurde dit dan meer vanuit een directe invloed van de Executieve en de overheid.

Vraag : Mijnheer de minister, u kunt niet ontkennen dat in de periode waarin u verantwoordelijk was voor Economie, de NV KS -en ik heb het dus niet over de SIM en de LIM- een koers voer die uiteindelijk de beoogde doelstelling van het Toekomstcontract in het gedrang kon brengen, hetzij omdat er beslissingen werden genomen die niets te maken hadden met de Limburgse reconversie, hetzij omdat er vragen waren over bepaalde opportuniteiten. U hebt om uitleg verzocht inzake Super Club en -voor wat de LIM betreft- inzake Beek. Vanwaar die selectieve verontwaardiging, waren er geen indicaties voor andere dossiers ?

Minister N. De Batselier : Tot midden 1991 kan ik u de cijfers geven betreffende de realisatie van het Toekomstcontract. Er was telkens een verbetering ten opzichte van Vlaanderen merkbaar. Pas midden 1991 kan men opnieuw een discrepantie vaststellen tussen Limburg en Vlaanderen. Wij hebben toen een bijkomend reconversieprogramma voorgesteld. Dit programma bevatte onder andere de veelbesproken inspanning die aan KS werd opgelegd om 1 miljard frank in industrieterreinen te investeren. Er werden dus wel degelijk „incentives” gegeven.

U zegt dat er selectief werd ingegrepen of dat er een selectieve verontwaardiging werd getoond. Indertijd maakte men in verband met Pieters-De Gelder nochtans geen opmerkingen over de opportuniteit van de participatie. Iedereen was het eens dat er maar twee sectoren voor KS-diversificatie in aanmerking kwamen, namelijk bouw en toerisme.

De economische opportuniteit van deze participatie moest dus niet worden betwijfeld. Op de financiële opportuniteit heb ik geen directe kijk.

Over twee dossiers — Super Club en Beek- was ik inderdaad verontwaardigd omdat het voor mij zeer duidelijk was dat ze met Limburg niets te maken hadden. Bij Super Club handelde het om een constructie met Zwitserland die met reconversie niets te maken had en bij Beek richtte het dossier zich tot een gebied buiten de regio Limburg, vandaar mijn selectieve verontwaardiging. Deze gevallen waren duidelijk in strijd met de geest van het Toekomstcontract.

3. Minister-president L. Van den Brande : Ik verwijs naar de toespraak die ik op 9 september 1992 hield bij de herdenking van 5 jaar Toekomstcontract. In die toespraak zei ik dat de NV KS en de Limburgse Investeringsmaatschappij tot de privé-sector behoren en dat wij op hen rekenen om de groei van de werkgelegenheid in die sector te stimuleren. Verder zei ik dat velen in Limburg ter zake een meer actieve en strategische opstelling verwachten van de NV KS. De NV KS is geen sociale organisatie, maar ook geen bank of een grote familieclan. Het is haar opdracht te ondernemen, risico's te nemen, winst te maken en daardoor duurzame werkgelegenheid te creëren.

Ook op het vlak van de sociale reconversie moet ik objectief vaststellen dat er belangrijke resultaten zijn geboekt. Men kan niet ontkennen dat „slechts” 12 % van de afgedankte mijnwerkers op dit ogenblik nog werkloos zijn. Dat is natuurlijk nog te veel. Er zijn ook andere, belangrijke initiatieven genomen. Daarbij denk ik bijvoorbeeld aan de onderwijsvoorrangsgebieden.

Ik zou het afschuwelijk vinden mocht het **Toekomstcontract** niet worden ingevuld. Op het gebied van de opdrachten, de instrumenten en de controle moet er klaarheid worden geschapen voor de toekomst. Daar wil ik mij nu echter niet over uitspreken.

Vraag : In de loop van de voorbije dagen en weken zijn er verschillende cijfers genoemd in verband met het creëren van nieuwe arbeidsplaatsen in Limburg. Dat ging van 270 tot 37.000 arbeidsplaatsen. De komende maanden en weken zijn zeer belangrijk voor Limburg, omdat in die periode op Europees niveau zal worden beslist of Limburg nog langer een **doelstelling-2-zone** zal blijven. Naar aanleiding van dit soort beslissingen maakt de Europese Commissie steeds een rapport op. Mijnheer de minister-president, kent u de stand van zaken of beschikt u eventueel reeds over een rapport betreffende de resultaten van de reconversie-inspanningen in Limburg ?

Minister-president L. Van den Brande : Het rapport dat de Commissie vorig jaar opstelde was positief voor de reconversie. De heer **Herpels**, die de werkzaamheden namens de Commissie volgt, heeft gezegd op de vergadering dat de idee en de uitwerking van een Toekomstcontract zoals voor Limburg tot voorbeeld kan dienen voor andere regio's in Europa. Het Toekomstcontract Limburg was een innovatie op het vlak van samenwerking tussen het provinciale, gewestelijke, nationale en Europese niveau. De evaluatie is in ieder geval positief tot en met september 92.

Vraag : Over één structuur van de reconversie is er nog niet gesproken, met name over de Permanente Werkgroep Limburg. U had het over uw bekommernis om eenheid te krijgen in de opvattingen over de reconversie. KS en LIM zijn daar niet bij betrokken. Hoe evalueert u de leidende rol

die de Permanente Werkgroep heeft gespeeld en zou moeten spelen ?

Minister-president L. Van den Brande : De Permanente Werkgroep vormt de schakel tussen het Toekomstcontract, het intussen lopende interministerieel overleg en het verkrijgen van de maximale Europese steun voor een horizontale tegemoetkoming in Limburg, onder andere voor bepaalde deelprogramma's zoals Rechar. De PWL heeft de hele Europese dossiervorming uitstekend gevolgd en zij hebben het interministerieel overleg van vorig jaar al even uitstekend voorbereid. Ik hoop dat zij ook in staat zullen zijn om een aantal globale evaluaties te maken. De hele vraag draait rond het bepalen van de functie van de PWL in een adequate structuur voor de toekomst.

Vraag : Ik kom nog even terug op de belangenvermenging. Er was ook het voorbeeld van de heer Verbrugghe. Het Rekenhof zegt in zijn verslag over het Toekomstcontract : „Inzake belangenvermenging moet toch één voorbeeld worden vermeld, de functie van voorzitter van de ESF-coördinatiecommissie, voorzitter SIM, voorzitter van de Begeleidingsdienst Limburgs Mijngedebiet in één persoon verenigd.” Onder toezicht van uw kabinetschef is hij ook nog coördinator van de Permanente Werkgroep Limburg voor alles wat Europa betreft. Is dit geen grote concentratie in handen van één persoon ?

Minister-president L. Van den Brande : Wat de heer Verbrugghe betreft is er weinig aan te merken op het invullen van zijn verschillende taken. Ik kan enkel vaststellen dat bijvoorbeeld de voorbereiding van het Europees dossier behoorlijk is opgevolgd.

4. De heer Cornillie (voorzitter van de Permanente Werkgroep Limburg, achtereenvolgens kabinetsmedewerker van Executievevoorzitter Geens, gemeenschapsminister Kelchtermans, kabinetschef van minister-president Van den Brande, gemachtigde van de minister van Financiën en Begroting van einde 1989 tot midden 1992 bij GIMV/Gimvindus en lid van de raad van bestuur van GIMV/Gimvindus van 1992 tot op heden) :

„Wij hebben van in het begin op uitdrukkelijk verzoek van de Vlaamse regering, de reconversie beschouwd als iets dat niet tot de opdrachten van KS behoorde. In overeenstemming met KS kregen wij in 1987 3 miljard frank om de reconversie door te voeren, maar men richtte daarvoor een aparte maatschappij op. In feite moest KS zich de eerste vier tot vijf jaar uitsluitend met de interne herstructurering bezighouden, de sluiting dus.”

Vraag : Er is blijkbaar een tegenstrijdigheid wat betreft enerzijds de mogelijkheden en doelstellingen die de heer Gheyselinck in zijn opdracht meekreeg en anderzijds het beheer van de reconversie. Daarin komen een hele reeks instellingen met beter gespecificeerde opdrachten, en dus beter te volgen, op hetzelfde terrein. Er is in al die jaren nooit een beslissing tot stand gekomen die een duidelijke afscheiding regelde. Het is ook niet duidelijk hoe de Permanente Werkgroep Limburg dit kluwen als het ware kon coördineren, wat zij volgens haar taakstelling moest doen.

De heer Cornillie : Het is essentieel dat ik het volgende nog even vermeld. Eind 1986, begin 1987, toen de nationale regering besliste om KS 99 miljard ter beschikking te stellen, verwachtte niemand dat er nog een stuiver zou overblijven van dit geld. Vanaf 1 januari 1997 zou immers geen frank meer worden uitgegeven voor die eventuele exploitatie.

Pas door de versnelling van het sluitingsproces is nadien en vooral vanaf 1990 gebleken dat er zoveel middelen waren. Men mag niet verwachten dat de overheidsinstanties die in 1986 die beslissing namen, zich al veel zorgen maakten over de structuren die het teveel aan middelen zouden moeten beheren. Ook de bestemming ervan, al of niet voor de reconversie, zal nog niet eens bij hen zijn opgekomen.

De Permanente Werkgroep Limburg, waarvan ik voorzitter ben, moest de activiteiten van de verschillende partijen in het Toekomstcontract coördineren : de deputatie, de Vlaamse – toen nog nationale – regering en de Europese Commissie. Het ging dan vooral om de aanwending van de middelen die de Vlaamse regering en de Europese Commissie ons ter beschikking stelden voor reconversie en die dus niet uit KS of de LIM afkomstig waren. Wij hebben ons trouwens nooit bemoeid met beslissingen van de raad van bestuur van KS of de LIM. Dergelijke dossiers kregen wij nooit onder ogen, dat was hun bevoegdheid en hun verantwoordelijkheid,

5. De heer B. Verbrugghe (coördinator PWL, voorzitter SIM, voorzitter BLM, voorzitter ESF-coördinatiecommissie) :

„Er is hier een groot misverstand. Ik vraag deze commissie om de zaken niet te verwarren. De KS-reconversie is een drama. Het Toekomstcontract is echter iets anders. In Limburg zijn er in de afgelopen 5 jaar 37.000 nieuwe arbeidsplaatsen gecreëerd buiten KS. Dat is het grote misverstand. Men denkt dat reconversie alleen betrekking heeft op de projecten van KS. KS kan dat niet. Het is absoluut verkeerd te denken dat een bedrijf dat totaal aan het imploderen is in een harde en concurrentiële markt nieuwe bedrijven kan oprichten. ”

6. De heer B. Martens (gedelegeerd bestuurder van de LIM, lid van de raad van bestuur van KS tot maart 1992).

Vraag : Zijn er via u contacten geweest tussen de LIM en de Permanente Werkgroep Limburg ?

De heer B. Martens : Men kan het mij eventueel kwalijk nemen maar binnen het Toekomstcontract voor Limburg heb ik mij beperkt tot de Limburgse Investeringsmaatschappij en tot mijn mandaat in de raad van bestuur van KS. De LIM had een beperkt omschreven opdracht in het kader van het Toekomstcontract. Indien de Permanente Werkgroep Limburg ons vroeg om daarover te rapporteren, hebben wij dat gedaan.

7. De heer P. Kluft : Het werd mij in het begin erg kwalijk genomen toen ik zei dat KS niet verantwoordelijk was voor de reconversie in Limburg, dat iedereen zijn steentje moest bijdragen en dat de verantwoordelijkheid op een ander vlak lag. KS vormde slechts een schakel, maar men verwachtte van KS dat wij een brede verantwoording op ons zouden nemen inzake de reconversie in Limburg, iets wat ik steeds heb geweigerd. Dat was mijn rol niet, ik kende dat niet.

Vraag : Beschouwde u zich in het kader van de reconversie van Limburg, in het kader van het Toekomstcontract voor Limburg – dat toch de bedoeling had om in tien jaar tijd het werkloosheidsgemiddelde terug te brengen op het Vlaamse niveau – als een partner in dat Toekomstcontract ?

De heer P. Kluft : Ik was en blijf ervan overtuigd dat als Fenix – al dan niet een participatie van KS – en

Hermes er komen, die 10.000 werkplaatsen in het kader van het Toekomstcontract er inderdaad zullen zijn. Ik blijf er ten volle van overtuigd dat, indien wij vier jaar langer hadden kunnen werken, alleen al met die twee projecten het contract zou worden gerealiseerd.

C. VASTSTELLINGEN

1. In het Toekomstcontract wordt gepoogd onder de leiding van de voorzitter van de Vlaamse Executieve, een samenhangend en gecoördineerd reconversiebeleid voor Limburg tot stand te brengen. De belangrijkste en meest gesubsidieerde instrumenten die een rol kunnen spelen in dit reconversiebeleid, met name KS en LIM, ontsnappen echter volledig aan deze coördinatie.

2. In de regeringsbeslissing van 31 december 1986 waarin het herstructureringsplan van de heer Gheyselinck voor KS wordt goedgekeurd wordt melding gemaakt van : „en de aan deze gemeenten (Eisden, Genk) verbonden reconversie-investeringen”.

Hierover diende zo ruim mogelijk overleg plaats te hebben met de regionale instanties. Dit overleg met de regionale instanties werd voor wat KS betreft, niet gevoerd binnen de structuren van het Toekomstcontract. Niettemin was in het Toekomstcontract uitdrukkelijk bepaald : „De partijen zijn het erover eens dat op kortere termijn, belangrijke reconversieinitiatieven noodzakelijk zijn in die gemeenten waar de KS-activiteiten zullen worden beëindigd.

In nauw overleg met de KS-directie, met de vakbonden en met de Europese instanties zullen hiervoor bijzondere maatregelen uitgewerkt worden (Artikel 1).

Dit overleg met de KS-directie werd niet operationeel gemaakt. KS heeft geen structurele band met het Toekomstcontract. KS voert een eigen reconversiepolitiek. Er is slechts een occasionele samenwerking te noteren in de Begeleidingsdienst Limburgs Mijng gebied (BLM), de EGKS-begeleidingscommissie, de SIM en de Rechar-werkgroep. De werking van KS blijft evenwel autonoom.

3. De LIM, als eerste instrument van het Toekomstcontract opgericht, valt volledig buiten de werkingssfeer van de PWL en wordt aldus niet in het gecoördineerd reconversiebeleid betrokken. Nochtans was er oorspronkelijk in een adviserend comité voorzien bestaande uit vertegenwoordigers van de LIM, de KS, de mijnwerkersvakbonden en sommige gemeentebesturen. Het comité kwam enkele keren bijeen. Hieruit moet men concluderen dat het economische luik van de reconversie ontsnapt aan de werking van het Toekomstcontract (tenzij de projecten ingediend via het EFRO (GOM)), met als gevolg dat alleen met betrekking tot het sociale luik een gecoördineerd beleid kon worden gevoerd.

4. Het Toekomstcontract is het institutionele kader waarbinnen de subsidiestromen naar de verschillende actoren gebeuren. Alhoewel het contract duidelijke doelstellingen vooropstelt, is er niet bepaald hoeveel middelen werden uitgetrokken om deze doelstellingen te verwezenlijken.

Er zijn vooreerst de middelen uit de KS-enveloppe, vervolgens de middelen die het Vlaamse Gewest in de LIM (2 miljard) inbracht, de middelen uitgetrokken in de tweede fase van de actualisering, en de financiële mogelijkheden van de Europese programma's.

Een HIVA-studie onderzocht de inzet van reconversiemiddelen (sociaal én economisch) over de periode 1987-1991,

en besloot dat van het totaal aan ingezette reconversiegelden van 52 miljard frank 15 miljard frank uit de KS-enveloppe afkomstig was.

Hieruit blijkt dat, naast de zeer belangrijke subsidie-stroom naar KS, nog andere belangrijke middelen werden aangewend voor de Limburgse reconversie.

Deze middelen zijn echter fragmentarisch en verspreid over de begrotingen van zowel de nationale, Vlaamse en provinciale overheden. Het is niet duidelijk hoeveel middelen er precies voor de uitvoering van het Toekomstcontract werden aangewend.

5. Afgezien van artikel 9 van het Toekomstcontract waarin een jaarlijkse evaluatie van de gevoerde actie en de behaalde resultaten wordt vooropgesteld, moet worden vastgesteld dat er geen echte doeltreffendheidscontrole werd uitgevoerd. Immers de evaluatie gebeurt in werkelijkheid door de PWL die hier in hoge mate zichzelf evalueert.

Weliswaar werd via de SIM opdracht gegeven om de Europese programma's over de jaren 1987-1991 te evalueren (zie boven geciteerde HIVA-studie). Deze studie is echter niet gestoeld op vermeld artikel 9, maar op een eis van de Europese overheid naar aanleiding van modaliteiten van toekenning van de Europese steun.

De onderzoekscommissie kan geen afdoend antwoord vinden op twee fundamentele vragen :

- hoeveel middelen werden er tot nog toe besteed aan de uitvoering van het Toekomstcontract ?
- in welke mate heeft de besteding van deze middelen een invloed gehad op de tewerkstelling in de Limburgse regio ?

6. Inzake de tewerkstelling van ex-mijnwerkers, werd berekend dat van alle ontslagen mijnwerkers althans 1.100 uitkeringsgerechtigd werkloos zijn. Dit is 12 percent van de ontslagen groep. Hoe dit gegeven in verband moet worden gebracht met de werkloosheid in de Limburgse regio werd eveneens onderzocht in de eerder vermelde HIVA-studie.

7. Naast de onduidelijkheid inzake de bestede middelen en de tewerkstelling binnen het Toekomstcontract bestaat er ook een zekere ondoorzichtigheid bij de besluitvorming in de schoot van de PWL.

Het onderzoek toonde aan dat personen terzelfder tijd functies bekleden in :

- organen die een project voor subsidiëring indienen ;
- organen die beslissen om de subsidie te verlenen ;
- organen die het toezicht over de projecten uitvoeren.

Een voorbeeld is de reconversiemanager die, als voorzitter van de raad van bestuur van de BLM, een project indient bij het ESF-Comité waarvan hij ook voorzitter is, terwijl het project daarna voor co-financiering verwezen wordt naar de SIM waarvan hij eveneens voorzitter is. Bij dit alles fungeert hij nog in het toezichtscomité voor de EG-programma's dat over de uitvoering van de projecten moet waken.

De eerder vermelde HIVA-studie schrijft hierover „Naar de positie in de beleidsnetwerken toe stellen wij vast dat de reconversiemanager een aantal posten cumuleert. Hij moet vanzelfsprekend in alle structuren betrokken zijn, maar dit impliceert volgens ons niet dat hij automatisch ook de positie van voorzitter dient te bekleden van alle structuren van overleg en besluitvorming. ”

Ook de naaste medewerker van de reconversiemanager, cumuleert een aantal belangrijke bestuursfuncties in bovenvermelde organen.

Hetzelfde — zij het in beperkte mate — kan gezegd worden van een aantal provinciale politici en vakbondsafgevaardigden.

Het feit dat een aantal personen mee kunnen beslissen over projecten die ze zelf hebben ingediend, kan verklaren dat er van de honderden goedgekeurde projecten geen enkel geval bekend is waar het toezichtscomité tot terugordering heeft beslist.

8. Door de medewerker van het Rekenhof wordt de aandacht van de commissieleden nog gevestigd op het probleem van de financiering van het Toekomstcontract nà 1 januari 1993. De financiering van het geactualiseerd Toekomstcontract hangt af van de verdeling van de toekomstige overschotten op de exploitatieverliezen en de investeringsenveloppe van het westelijk bekken, verdeeld in twee helften één voor de KS en één voor de Vlaamse regering die hiermee zes oogmerken wil financieren met name pensioenen, leningen, eigen initiatieven, impulsgebieden Rechar én de tweede fase.

Het protocol van 5 oktober 1987 bepaalt in artikel 3 — in fine — dat de helft van het verschil ter beschikking wordt gesteld van de KS voor diversificatie-investeringen, bij wege van een kapitaalsverhoging onderschreven door het FNSV (Gimvindus).

Impliciet betekent dit, dat het FNSV een helft voor zich kan houden. In theorie althans, omdat het FNSV deficitair is, en het Vlaamse Gewest krachtens artikel 55 § 7 van de Financieringswet van 16 januari 1989 moet instaan voor het deficit van het FNSV. Praktisch betekent dit dat het Vlaamse Gewest minder subsidies moet uitkeren aan het FNSV.

Artikel 3 van het vermelde protocol werd in 1989 belangrijk door de aangekondigde vervroegde sluiting van het westelijk bekken. Er zal minder of geen exploitatieverlies zijn wat betekent minder subsidie vanuit het Vlaamse Gewest omdat het verschil (overschot)* tussen het geleden exploitatieverlies en het maximum toegelaten verlies alsmáar groter zal worden.

Vandaar het politiek akkoord om de helft van de uitgespaarde middelen die toekomen aan het Vlaamse Gewest, destijds geraamd op 13 miljard, overwegend te besteden in de Limburgse regio.

Overeenkomstig het begrotingstechnisch decreet van 18 december 1992 echter, werd tussen het Vlaamse Gewest en Gimvindus, per 14 januari 1993 een overeenkomst afgesloten waarin onder meer de financiering van de KS herschikt wordt.

De grote lijn in deze herschikkingsoperatie houdt in dat Gimvindus de portefeuille krijgt van de scheepskredieten (ca. 50 miljard). Echter vanaf 1 januari 1993 zal Gimvindus zelf moeten instaan :

- voor de financiering (steun) van de scheepsbouwsector ten behoeve van 16 miljard, gespreid over 20 jaar ;
- voor de verdere financiering van de KS ten behoeve van 20 miljard (geactualiseerd tot 16,9 miljard (art. 15).

* Voor 1987-1996 geraamd op 26.301 miljoen frank (in franken van 1990)

(Noot : Men weet dat Gimvindus – luidens artikel 4, 2° van dezelfde overeenkomst, wijzigingen kan aanbrengen aan het protocol van 5 oktober 1987 én aan de vier addenda „zonder goedkeuring van de Vlaamse Executieve en zonder dat deze daarbij partij moet zijn”.)

Het Vlaamse Gewest heeft door de overdracht van de scheepskredieten aan Gimvindus, aan haar verplichtingen voldaan. Voortaan zal Gimvindus moeten worden aangesproken, om vanuit de haar verstrekte middelen, bij te dragen aan de verdere financiering van het geactualiseerd Toekomstcontract.

(Noot : Het Rekenhof heeft met betrekking tot de zeer summiere bepalingen over KS in de overeenkomst van 14 januari 1993 opmerkingen geformuleerd. Brief 12J719.522 B3 van 28 april 1993, zie ook Brief aan de voorzitter van de Vlaamse Raad van zelfde datum).

1. LIM

A. OVERZICHT

1. Voorgeschiedenis

Aansluitend op de beslissing van de nationale regering van 31 december 1986 waarbij een financieringsplan inzake de herstructurering van KS (99 miljard frank) werd goedgekeurd, besliste de Vlaamse Executieve op 4 februari 1987 over de grote lijnen in verband met het reconversie- en expansiebeleid in Limburg. Dit beleid zal onder meer worden uitgevoerd door een Reconversiefonds voor Limburg.

Op 3 juni 1987 keurt de Vlaamse Executieve de oprichting goed van de „Limburgse Investeringsmaatschappij” (voortaan LIM), waarvan de akte verleden werd op 1 juli 1987 met als aandeelhouders KS en GIMV (in haar tweede functie).

De samenwerking tussen de betrokken partijen wordt, behalve door de bepalingen in de oprichtingsakte, geregeld door drie overeenkomsten :

1) een overeenkomst tussen het Vlaamse Gewest en de GIMV „inzake trekkingsrechten” (30 juni 1987) ;

2) een overeenkomst tussen KS en de GIMV enerzijds en de LIM anderzijds „met betrekking tot de modaliteiten van opvraging en terbeschikkingstelling van de trekkingsrechten” (23 november 1987) ;

3) terwijl al eerder een „overeenkomst tussen aandeelhouders” was getekend tussen KS en de GIMV, die de oprichting en de organisatie van de LIM regelt (1 juli 1987).

De statuten van de LIM werden een aantal malen gewijzigd en per 31 mei 1993 gecoördineerd.

De bestuursmandaten bij de LIM

Bij de oprichting van de LIM op 1 juli 1987 worden als bestuurders, voor een periode van twee jaar, benoemd : Th. Gheyselinck, voorzitter, G. Van Acker, ondervoorzitter, F. Beuls, A. Vautmans en G. Bastiaens.

Commissaris is de heer O. Van Havermaet.

Op 17 februari 1988 neemt F. Beuls ontslag als bestuurder en wordt B. Martens benoemd als gedelegeerd bestuurder.

Op 18 december 1989 worden voor een periode van twee jaar als bestuurders herbenoemd : Th. Gheyselinck, G. Van Acker, B. Martens, A. Vautmans en G. Bastiaens.

Op 1 juni 1991 neemt de heer Th. Gheyselinck ontslag als bestuurder.

Op 16 december 1991 worden als bestuurders voor een periode van twee jaar benoemd : P. Kluft, G. Van Acker, B. Martens, A. Vautmans en G. Bastiaens.

Als commissaris-revisor wordt benoemd : M. Asselberghs & Co, member firm of Arthur Andersen & Co, vertegenwoordigd door de heer J. Delmotte.

Op 30 juni 1992 neemt de heer G. Bastiaens ontslag als bestuurder. Hij wordt op 10 september 1992 vervangen door de heer L. Van Kauter.

Op 13 mei 1993 wordt de heer P. Kluft als bestuurder ontslagen.

Volgende nieuwe bestuurders worden benoemd : D. Boogmans, J. Delanghe en W. Van Looy.

Er is dus een uitbreiding van het aantal bestuursmandaten van vijf naar zeven.

De heer J. Delanghe wordt voorzitter, D. Boogmans, ondervoorzitter. B. Martens wordt bevestigd als gedelegeerd bestuurder.

2. De middelen van de LIM

De trekkingsrechten

In een principiële overeenkomst tussen de voorzitter van de Vlaamse Executieve en de heer Gheyselinck (KS) was bepaald dat deze laatste uit de toegekende portefeuille van 28 miljard voor het oostelijk bekken 3 miljard frank zou opsplitsen voor reconversieprojecten.

Later zal blijken dat op 'deze enveloppe 11 miljard frank „overschot” werd geboekt. Van deze 11 miljard werden 3 miljard toegewezen (geleend) aan de LIM. Alhoewel deze sommen in de boeken van KS werden opgenomen, gaat het hier in wezen om overheidsgelden die nu een specifieke bestemming krijgen.

Daarnaast had de Vlaamse Executieve op 4 februari 1987 al beslist dat voor iedere frank die KS voor **reconversieprojecten** ter beschikking zou stellen, het Vlaamse Gewest een halve frank zou bijleggen.

Op deze wijze komt men tot de volgende bedragen :

- 3 miljard frank van KS, waarvan afgesplitst : 750 miljoen frank voor het maatschappelijk kapitaal van de LIM ;
- 1,5 miljard frank van het Vlaamse Gewest.

De 1,5 miljard frank werd, zoals hierboven vermeld, ter beschikking gesteld in de vorm van „trekkingsrechten” — lees renteloze lening. De desbetreffende overeenkomst van 30 juni 1987 stipuleert dat deze gelden aan de LIM worden gestort via het rollend fonds van de GIMV.

(Dit rollend fonds is een rekening-courant (gehouden door de GIMV) waarbij alle transacties tussen Vlaamse Gewest en GIMV, in debet of in credit worden geboekt.)

De GIMV treedt hier dus op als tussenpersoon, met dien verstande dat zij de trekkingsgelden ontvangt als lasthebber, met de opdracht ze door te storten aan de LIM. Het Vlaamse Gewest is dus schuldeiser van de LIM. De LIM boekt deze trekkingsrechten onder langlopende schulden.

Wat KS betreft wordt in de bovenvermelde overeenkomst van 23 november 1987 bepaald dat KS 2,250 miljard frank ter beschikking stelt van de LIM. KS boekt dit bedrag onder vorderingen van méér dan één jaar, de LIM onder de langlopende schulden. Zoals gezegd gaat het hier ook om overheidsgelden .

Het totaal van de trekkingsrechten (2.250 miljoen frank + 1.500 miljoen frank = 3,750 miljard frank) wordt voor een maximale periode van 10 jaar aan de LIM geleend, te rekenen vanaf 1 juli 1987.

Het uiteindelijk terug te betalen bedrag zal na die 10 jaar, op 30 juni 1996 worden bepaald door

- de gerealiseerde minwaarden van de LIM, af te trekken van het oorspronkelijk bedrag,

- de gerealiseerde meerwaarden bij te tellen,
- met dien verstande dat nooit méér terugbetaald hoeft te worden dan het oorspronkelijke bedrag (1,5 miljard frank + 2,250 miljard frank).

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de opvraging van de trekkingsrechten

Storting Vlaams Gewest op Rollend Fonds van GIMV		LIM ontvangt van Vlaams Gewest of GIMV		LIM ontvangt van KS	
data	bedrag in miljoenen franken	data	bedrag in miljoenen franken	data	bedrag in miljoenen franken
10.03.1987	250	18.09.1987	250	21.09.1987	375
13.10.1987	500	16.10.1987	250	19.10.1987	375
15.03.1989	750	20.11.1987	250	13.11.1987	375
		03.04.1989	250	03.04.1989	375
		03.07.1989	250	03.07.1989	375
		12.09.1989	250	01.09.1989	375
	1.500		1.500		2.250

De vorming en storting van het maatschappelijk kapitaal van de LIM

In een nota aan de Vlaamse Executieve — goedgekeurd op de vergadering van 3 juni 1987 — wordt door haar voorzitter uiteengezet op welke wijze in een eerste fase 500 miljoen frank wordt voorbestemd als maatschappelijk kapitaal van de LIM :

- de GIMV mag 400 miljoen frank afnemen van het rollend fonds dat een positief saldo in het voordeel van het Vlaamse Gewest vertoont, om het maatschappelijk kapitaal van de GIMV te verhogen en vervolgens met de aldus verkregen middelen 400 miljoen frank aan te wenden voor de storting van het maatschappelijk kapitaal van de LIM ;

- deze 400 miljoen frank dienen te worden aangevuld met 100 miljoen frank eigen middelen van de GIMV.

In de oprichtingsakte van 1 juli 1987 van de LIM wordt derhalve bepaald dat het „gehele geplaatst maatschappelijk kapitaal” (van de LIM) 1.250.000.000 frank bedraagt, als volgt verdeeld :

- 500 miljoen frank onderschreven door de GIMV ;
- 750 miljoen frank onderschreven door KS (in mindering van de 3 miljard).

In diezelfde akte wordt genoteerd dat bedoeld maatschappelijk kapitaal voor 25 percent is volgestort :

- GIMV : 125.000.000 frank
- KS : 187.500.000 frank
- samen : 312.500.000 frank

Deze toestand is tot op heden ongewijzigd.

Thesauriemiddelen

Uit het voorgaande blijkt dat de LIM aanzienlijke middelen heeft ontvangen, met name

* 3.750 miljoen frank trekkingsrechten
 * 312,5 miljoen frank volgestort kapitaal

samen 4.062,5 miljoen frank aan te vullen met 937,5 miljoen frank nog te storten maatschappelijk kapitaal

De LIM heeft deze middelen niet, of vooralsnog niet kunnen aanwenden voor reconversieprojecten, en heeft derhalve belangrijke kapitalen belegd in de vorm van geldbeleggingen, zoals blijkt uit de hiernavolgende cijfers.

500 miljoen frank werd belegd in het GIMV Coördinatiecentrum, vanaf het derde trimester van 1992.

Evolutie geldbeleggingen LIM N.V. (x 1.000 frank)

1987	31/03/87	30/06/87	30/09/87	31/12/87
Beursaandelen				
Sicav's				
Lin. Obligaties				
Termijndeposito's			906.263	1.912.493
Liquide middelen			254	120
Totaal	0	0	906.517	1.912.613
1988	31/03/88	30/06/88	30/09/88	31/12/88
Beursaandelen				
Sicav's				
Lin. Obligaties				
Termijndeposito's	1.940.400	1.678.100	1.486.500	1.245.352
Liquide middelen	5.807	7.782	946	1.748
Totaal	1.946.207	1.685.882	1.487.446	1.247.100
1989	31/03/89	30/06/89	30/09/89	31/12/89
Beursaandelen	0	0	134.915	138.347
Sicav's	0	1.561.162	2.355.649	2.355.649
Lin. Obligaties	0	0	0	0
Termijndeposito's	1.099.000	875.321	312.500	55 .000
Liquide middelen	2.542	3.396	6.671	13.786
Totaal	1.101.542	2.439.879	2.809.735	2.562.782
1990	31/03/90	30/06/90	30/09/90	31/12/90
Beursaandelen	138.347	146.027	183.605	183.605
Sicav's	2.255.849	2.255.849	2.296.922	2.102.972
Lin. Obligaties	0	0	39.980	88.880
Termijndeposito's	8.000	154.900	83.500	94.000
Liquide middelen	57.948	60.579	1.514	26.299
Totaal	2.460.144	2.617.355	2.605.521	2.495.756
1991	31/03/91	30/06/91	30/09/91	31/12/91
Beursaandelen	183.605	183.889	189.689	189.690
Sicav's	1.582.572	1.615.462	1.615.462	1.537.979
Lin. Obligaties	88.880	88.880	88.880	88.880
Termijndeposito's	266.000	104.652	48.700	29.000
Liquide middelen	48.296	9.030	2.934	24.431
Totaal	2.169.353	2.001.913	1.945.665	1.869.980

1992	31/03/92	30/06/92	30/09/92	31/12/92
Beursaandelen	185.721	183.860	183.816	182.295
GIMV CC			500.000	500.000
Sicav's	1.437.065	1.298.600	842.774	676.616
Lin. Obligaties	190.287	190.262	190.211	190.173
Termijndeposito's	32.000	128.000	166.000	125.500
Liquide middelen	4.833	16.424	3.898	5.053
Totaal	1.849.906	1.817.146	1.886.699	1.679.637
1993	31/03/93	30/06/93	30/09/93	31/12/93
Beursaandelen	180.152			
GIMV CC	500.000			
Sicav's	686.613			
Lin. Obligaties	190.135			
Termijndeposito's	110.000			
Liquide middelen	6.448			
Totaal	1.673.348	0	0	0

Deze thesaurie- of -geldbeleggingen leiden uiteraard tot inkomsten.

Jaarrekening	Financiële opbrengsten *	De te bestemmen winst van het boekjaar *
1988	133.250	8.222
1988/1989	165.356	90.152
1989/1990	236.868	198.137
1990/1991	161.522	111.960
1991/1992	227.289	103.710
1992/1993	924.285	512.181

* : in duizenden franken

De winstdeling

Artikel 36 van de oprichtingsakte bepaalt dat van de winst 5 percent wordt afgenomen voor de wettelijke reserve. „Vervolgens zal een dividend uitgekeerd worden, pro rata temporis et liberationis, gelijk aan de gemiddelde rente van de NMKN-leningen op lange termijn tijdens de periode gelijk aan afgelopen boekjaar. Het gebeurlijk saldo wordt overgedragen naar volgend boekjaar.”

Uit deze bepaling kan worden afgeleid dat een rente dient te worden betaald als vergoeding voor het gestort kapitaal. Dit wordt bevestigd door de overeenkomst tussen aandeelhouders waar artikel 12 het uitdrukkelijk heeft over het respectievelijk aandeel in het kapitaal.

Deze bepaling werd per 24 januari 1990 gewijzigd als volgt : „Op voorstel van de raad van bestuur beslist de jaarvergadering over de bestemming van het saldo van de nettowinst, uiteraard met inachtneming van de beperkingen in artikel 77bis van de vennootschapswet .”

Conform deze bepaling werden volgende dividenden uitgekeerd, voor de beginjaren nog aangevuld met zogenaamde managementfees.

	Dividenden *	Managementfees *
1987/1988	0	40.000
1988/1989	25.125	20.000
1989/1990	155.000	—
1990/1991	79.907	—
1991/1992	98.500	—
	361.532	60.000
SAMEN : 421.532		

* in duizenden franken

Deze winstdeling is echter niet zo evident. De LIM kan immers door het mechanisme van de trekkingsrechten volgende operatie doorvoeren.

Het verlies op de participaties wordt geboekt als kost op het uitzonderlijk resultaat. Dit verlies bedraagt, per 31 december 1992, 585.759.930¹ frank.

Nadien wordt met hetzelfde bedrag (585.759.930 frank) de langlopende lening (lees trekkingsrechten) op het passief verminderd.

Vervolgens wordt nogmaals hetzelfde bedrag als opbrengst geboekt naast de kosten op het uitzonderlijk resultaat.

Op deze wijze is de winst weggewerkt.

Daarbij komt dat de financiële opbrengsten in overgrote mate gevormd worden door **rente/interessen** uit de thesauriebeleggingen. Alhoewel het financiële systeem bij de LIM hierover geen uitsluitel geeft, kan het bedrag van de thesaurieopbrengsten onrechtstreeks worden bepaald door van het totaal van de financiële opbrengsten (924 miljoen frank) het bedrag van de dividenden af te trekken (57 miljoen frank) en eveneens af te trekken de opbrengst van de leningen (geraamd op 130 miljoen frank). De opbrengst uit de thesauriebeleggingen kan op ongeveer 600 miljoen frank worden geraamd.

Noot : De vraag blijft of de LIM de waardeverminderingen jaarlijks mocht afboeken. De overeenkomst inzake trekkingsrechten heeft het over **verminderingen/vermeerderingen** te berekenen na tien jaar.

3. De opdrachten van de LIM

De taken (doelstellingen) van de LIM worden inzonderheid omschreven in de preambule van de overeenkomst inzake de trekkingsrechten van 30 juni 1987.

„Op groei gerichte, economisch verantwoorde creatie van werkgelegenheid op korte en middellange termijn. De prioriteit zal worden gelegd op nieuw op te richten bedrijven in Limburg en op investeringen met een belangrijke arbeidsintensiteit, in het bijzonder in het door mijnsluitingen getroffen gebied.

De LIM zal dit doel verwezenlijken door in de ruimste zin nieuwe bedrijfsactiviteiten te ontwikkelen en de vestigingen daarvan in Limburg te stimuleren.

¹ Rest inzake trekkingsrechten KS 1.898.544.042 frank, Vl. Gew. 1.265.696.028 frank

Daartoe zal de LIM risicodragende middelen verschaffen aan nieuw op te richten bedrijven of bestaande bedrijven die hun activiteit wensen te verruimen en hiervoor de bereidheid hebben tot een snelle besluitvorming.

Zij is tevens bereid, in samenhang hiermee, een optimaal financieringspakket uit te werken waarin overheidstegemoetkomingen en fiscale voordelen vervat zijn.

In het algemeen zal de LIM een minderheidsdeelname nastreven waarbij de totale financiële verbintenis niet meer dan 300 miljoen frank per project kan bedragen.

Zij zal zich hierbij hoofdzakelijk laten leiden door de arbeidsintensiteit van de door haar gedane investering, de dynamiek van de bedrijfsleiding en de groeikansen voor de toekomst van het bedrijf.

In nauwe samenwerking met bestaande organen en/of bedrijven zal de LIM daarenboven bereid zijn maximaal 10 percent van de haar ter beschikking gestelde middelen te bestemmen voor de ontwikkeling van de industriële infrastructuur van Limburg.”

De LIM is een gespecialiseerde dochter van de GIMV, waarvan de krachtens de wet van 2 april 1961 goedgekeurde statuten, in artikel 7 vermelden :

„In alle tussenkomsten van de GIMV en haar gespecialiseerde dochtervennootschappen welke ook de betrokken paragraaf weze van artikel 5 * van deze statuten, wordt een tweevoudig oogmerk nagestreefd door de personen die belast zijn met het toezicht op en het voeren van het beleid van dergelijke tussenkomsten :

a) het belang van de economie van het Vlaamse Gewest door de tenuitvoerlegging van het Plan en de toepassing van de industriële politiek van het Gewest aan de ene kant ;

b) het toepassen van de regels van goed industrieel, financieel en commercieel bestuur, alsmede het bekomen van een normale, sociale en economische rendabiliteit aan de andere kant.

Een belangrijk beslissingscriterium hierbij blijft de tewerkstelling.”

Het onderzoek moet natrekken of de LIM bovenstaande doelstellingen heeft verwezenlijkt.

Hoeveel geld werd waaraan besteed ? Paste de gesteunde activiteit in één of meerdere doelstellingen ?

De LIM tracht haar doelstellingen te verwezenlijken door middel van twee formules :

- de zogenaamde „Klim op”-leningen die zich vooral richten tot kleinere ondernemingen/zelfstandigen ;
- de eigenlijke participaties in grotere ondernemingen (soms aangevuld door leningen).

* Hiermee wordt de eerste, tweede en derde opdracht van de Gimv bedoeld.

De „Klim op “-leningen

Deze formule richt zich vooral tot kleinere ondernemingen of zelfstandigen. Deze formule komt tegemoet aan een categorie van personen die enig geld hebben, maar onvoldoende waarborgen om méér te lenen bij de bank. De werkwijze is als volgt :

- een ondernemer beschikt over (bijvoorbeeld) 2 miljoen frank ;
- de LIM leent tot tweemaal dat bedrag, dus 4 miljoen frank, in de vorm van een achtergestelde lening ;
- deze achtergestelde lening wordt door de banken beschouwd als eigen vermogen (dus waarborg) en deze kunnen zonder al te veel risico bijvoorbeeld nog een bijzondere gewone lening van 4 miljoen frank verstrekken.

Het jaarverslag van de LIM (1992) vermeldt hierover de volgende cijfers :

— aantal toegestane leningen	179
— geleend bedrag	475 miljoen frank
— met betrekking tot de gesteunde investeringen	1.755 miljoen frank
— risico (afschrijvingen)	16 %

In het algemeen wordt de formule van de „Klim op“-leningen als positief ervaren. Dit blijkt ook uit informatie ingewonnen bij sommige banken.

Toch moeten hierbij twee belangrijke aantekeningen gemaakt worden :

- 1) de doelgroep inzake de „Klim op“-leningen blijkt stilaan te zijn uitgeput ;
- 2) de door de LIM gehanteerde cijfers inzake de gerealiseerde meertewerkstelling moeten met de nodige **omzichtigheid** worden benaderd.

De LIM kan slechts op een meertewerkstelling aanspraak maken in de mate waarin zij bijgedragen heeft in het investeringsprogramma. Zo maakt de LIM in de actuele lijst van 19 mei 1993 aanspraak op een meertewerkstelling van 1.016 eenheden. In werkelijkheid moet men dit aantal vermenigvuldigen met de breuk

$$\frac{404.500}{1.531.700} = \text{geleend bedrag door LIM} / \text{gerealiseerde investeringen}$$

$$\text{ofwel } \frac{1.016 \times 404.500}{1.531.700} = 268 \text{ eenheden in plaats van } 1.016$$

Vastgesteld wordt dat de cijfers over de meertewerkstelling het resultaat zijn van een telefonische rondvraag. Op het departement Economie wordt het cijfer van de meertewerkstelling voor economische expansie verkregen op basis van gegevens (per kwartaal) van de sociale zekerheid. Hier komt bovendien een meertewerkstelling slechts in aanmerking, als dit cijfer gedurende vier opeenvolgende kwartalen behouden kan blijven.

De participaties

De hoofdbrok van de activiteiten van de LIM bestaat in het nemen van participaties in ondernemingen, al dan niet aangevuld met leningen (obligaties, converteerbare obligaties).

Hierna worden twee lijsten weergegeven :

- een lijst met de tot nog toe genomen participaties ;
- een lijst met de toegestane leningen.

Overzicht LIM-participaties

A L C I T M	Nr. Bedrijf	Aktiviteit	Geïnvesteed bedrag	Verkocht = bedrag is de boekwaar- de	Afgeboekt	Saldo 5/05/93	Gerealiseer- de Min-/Meerw.
	1 Profilim	Sandwichpanelen	29.050.400	9.000.000	20.050.400	0	– 24.650.400
	2 Lanza	Zitmeubelen	14.000.000	14.000.000	0	0	– 11.250.000
x x	3 Limox	Procesapparatuur	29.000.000			29.000.000	
x	4 Gico Plastics	Kunststofverwerking	10.000.000	1.676.000	8.324.000	0	– 10.000.000
x x	5. Diana	Meubelbekledingen	12.250.000	3.062.000		9.188.000	783.658
	6 SBME	Electr. installaties	20.000.000		20.000.000	0	– 20.000.000
x x	7 I.D.C.S.	Electr. beheerssystemen	19.750.000	19.750.000		0	4.700.500
	8 Digidab Hasselt	Digitale basiskaarten	13.565.138	6.889.398	6.675.740	0	– 10.623.000
x x	9 Incopack	Gebruiksklare verpak- king	50.000.000	49.000.000		1.000.000	51.965.104
x x	10 Cometal	Systeembekistingsele- menten	7.000.000			7.000.000	
x	11 Eurolim in vereffening	Golfkarton	189.000.000		189.000.000	0	– 189.000.000
x x	12 Dirafröst F.F.I.	Voedingsmiddelen	18.750.000	2.000.000		16.750.000	
x x	13 Verzinkerij Lenssen	Thermisch verzinken	18.000.000	11.010.000		6.990.000	8.650.898
x x	14 Artist Screen	Industriële zeefdruk	6.500.000			6.500.000	
x	15 Belstor	Magazijn-dienstencent- rum	40.000.000	40.000.000		0	23.197.350
	16 Ter Heide	Bereide vleeswaren	24.760.000	24.760.000		0	– 24.760.000
x x	17 D.G.I./Frankenglas	Glasverwerking	34.998.260	959.000	25.000.000	9.039.260	– 24.871.523
	18 AIT Europe	Chemic. vr micro-electr .	20.400.000	20.400.000		0	– 16.350.035
x	19 Lag Bus Mfg Co	Luxe-autocars	90.000.000	90.000.000		0	– 10.000.000
	20 T.A.T.	Ondergrondse boringen	36.200.000		36.200.000	0	– 36.200.000
x x	21 Ro	Drukkerij	155.000.000			155.000.000	
x	22 Confectiecentrum Peer	Confectieatelier	3.700.000	3.699.824	176	0	– 1.542.346
x	23 Orthos	Software tools	35.000.000	35.000.000		0	– 35.000.000
x' x	24 Telecity CDI/P.I.M.C.	Interactieve compact disc	85.804.037	0	85.804.037	0	– 85.804.037
x x	25 World Cones	Biscuits voor ijsroom- industrie	18.600.000			18.600.000	
	26 Elumo	Electrische installaties	11.800.000	11.800.000	0	0	– 11.800.000
x x	27 Brouwerij Martens	Brouwerij	30.000.000	6.000.000		24.000.000	1.533.610
	28 Matrix S.T.E.	Software	20.000.000		20.000.000	0	– 20.000.000
x	29 Creon A.D.	Software tools	15.874.000	78.000	15.796.000	0	– 15.796.000
x x	30 Whyte Mineral Pro- ducts	Verwerking van krijt	30.000.000			30.000.000	
x x	31 Wetenschapspark Limburg	Infrastructuur voor be- drijven	6.000.000			6.000.000	
x	32 Incopack Holding	Holding maatschappij	500.000	500.000		0	7.642.000
	33 P. Stockmans Products	Porcelein	17.000.000		17.000.000	0	– 17.000.000
	34 Lavithas Limburg	Videostudio	10.500.000		10.500.000	0	– 10.500.000
x x	35 Fotogravure Scan	Fotogravure	21.000.000	2.000.000		19.000.000	227.894
x x	36 Covalim	Persluchtetels	32.500.000			32.500.000	
x x	37 G. Veldeman	Tentenverhuur	91.492.300			91.492.300	
x x	38 E.F.S.	Productie/verkoop ten- ten	20.010.000			20.010.000	
x x	39 Imes Holding	Distributie mech. wissel- stukken	48.943.545			48.943.545	
x x	M.A.G.		5.738.353			5.738.353	
x x	40 Imes Data	Dataverwerking voor Imes	8.096.000			8.096.000	
x x	41 LimManagement	Management vennoot- schap	19.990.000			19.990.000	
x x	42 Nova Electro Interna- tional	Elektr. huishoudtoestel- len	27.450.000			27.450.000	
x x	43 NovaMgt cy	Holding maatschappij	10.000			10.000	
x x	44 Marmorith Betondin- dustrie	Betonelementen	45.000.000			45.000.000	
x x	45 T.C.H.E.	Truckcenter	186.796.721			186.796.721	

A L Nr. Bedrijf C I T M	Aktiviteit	Geïnvesteed bedrag	Verkocht = bedrag is de boekwaar- de	Afgeboekt	Saldo 5/05/93	Gerealiseer- de Min-/Meerw.
x x 46	Foresco	Verpakking	156.038.550		156.038.550	
x x 47	Quintens Bakeries Belgium	Industriële bakkerij- groep	125.000.000		125.000.000	
48	Creon Mgt Holding	Management holding	2.100.001	2.100.001	0	– 2.100.001
x 49	Alcolor Lummen	Coating metalen	23.837.750	23.837.750	0	– 23.837.750
x x 50	Eurologistics	Distributiecentrum	89.500.000		89.500.000	
x x 51	Press & Platgruppen	Chassisonderdelen	117.499.682		117.499.682	
x x 52	Gebedi Holding	Waterzuiveringsstations	30.026.040		30.026.040	
x x 53	Mecam	Zitmeubelen	50.000.000		50.000.000	
x x 54	Veldeman Group	Bedding	180.000.000		180.000.000	
x x 55	Subcontractors	Mech. konstrukties	20.000.000		20.000.000	
Totaal		2.424.030.777	351.584.222	480.288.104	1.592.158.451	– 502.384.078

* Niet definitieve waardeverminderingen

Overzicht opgenomen leningen op 05/05/93

Nr.	Bedrijf	Opgenomen	Terugbetaald	Omgezet in kapitaal	Afgeboekt	Saldo 5/5/93
A. Converteerbare obligatieleningen						
1.	Nova Electro International	18.000.000				18.000.000
2.	APU	9.000.000				9.000.000
3.	BTC	22.000.000				22.000.000
4.	Creon Mgt Holding	2.000.000			2.000.000	0
5.	Press & Platgruppen	14.385.965				14.385.965
	Totaal	65.385.965	0	0	2.000.000	63.385.965

B . Obligatieleningen

1.	Modiwel	5.000.000	2.840.000			2.160.000
2.	Weldimo	9.000.000	5.120.000			3.880.000
3.	Limsit	6.000.000	3.400.000			2600.000
	Totaal	20.000.000	11.360.000	0	0	8.640.000

C. Leningen aan participaties

1.	Confectiecentrum Peer	5.000.000	1.000.000		4.000.000	0
2.	Gico Plastics	5.000.000			5.000.000	0
3.	Digedab Hasselt	2.800.000			1.800.000	* 1.000.000
4.	Eurolim in vereffening	125.000.000	62.475.907		56.250.000	* 6.274.093
5.	Ter Heide	10.000.000		5.250.000	4.750.000	0
6.	Creon A.D.	1.200.000			1.200.000	0
7.	Lag Bus Mfg Cy	25.000.000	25.000.000			0
8.	Nova Mgt Cy	8.550.000	4.500.000			4.050.000
9.	I.D.C.S.	2.500.000	2.500.000			0
10.	Creon Mgt Holding	7.900.000			7.900.000	0
11.	P. Stockfmans Products	4.250.000			4.250.000	0
12.	Telecity J P.I.M.C.	5.000.000	2.750.000	2.250.000		0
	Totaal	202.200.000	98.225.907	7.500.000	85.150.000	11.324.093
	Algemeen totaal	287.585.965	109.585.907	7.500.000	87.150.000	75.850.058

* Te ontvangen uit vereffening, faillissement

Samengevat (afgeronde cijfers)

— aantal participaties	55
aantal leningen	20
	Totaal : 75
— door LIM geïnvesteerd in participaties	2.424 miljoen frank
door LIM geïnvesteerd in leningen	287 miljoen frank
	Totaal : 2.711 miljoen frank
— gerealiseerde minwaarde van de participatie	600 miljoen frank
gerealiseerde minwaarde van de leningen	? miljoen frank
	Totaal : 600 miljoen frank
— gerealiseerde meerwaarden	100 miljoen frank
— risico (afschrijvingen) op participatie	24 percent

Het onderzoek van de commissie was erop gericht na te gaan of de participaties de doelstellingen van het **reconversie**-beleid hebben nagestreefd. Voor een aantal participaties kan zonder meer besloten worden dat de creatie van werkgelegenheid een belangrijke drijfveer was. Daar waar twijfel bestond over de reconversiedoelstelling, werden telkens schriftelijke vragen gesteld die door de LIM beantwoord werden.

De cijfers tussen haakjes verwijzen naar het volgnummer op de hierboven opgenomen lijst.

(14) Artist screen

Vraag :

Gaat het hier niet om een kleine familiale onderneming die het statuut van reconversievenootschap aanneemt omwille van sommige voordelen die hier aan vasthangen ? Was hier de „Klim op”-formule niet beter op zijn plaats geweest ?

Antwoord :

Artist Screen kende in 1986 en 1987 een snelle en succesvolle expansie tengevolge van gespecialiseerde zeefdruk voor de CD-spelers van Philips en Bang-Olufsen : namelijk zeefdruk van warmtegeleidende inkten. In het kader van expansie en investeringen in nieuwe gebouwen en machines (ongeveer 15 miljoen frank) en de verwachte meertewerkstelling (+ 6 werknemers) werd een vennootschap opgericht. Natuurlijk werd hierbij gebruik gemaakt van de fiscale voordelen.

Onder andere wegens het wegvallen van Philips als klant (productie van CD-spelers overgeheveld naar Mexico) is Artist Screen NV in een verliessituatie terecht gekomen, die moeizaam verteerd werd.

Achteraf beschouwd is de participatie in deze kleine KMO inderdaad minder aangewezen en was de „Klim op”-lening een betere oplossing geweest.

(15) Belstor en (45) Truck Center Holding Europe

Vraag :

a) Dit dossier heeft ongeveer hetzelfde doel als Truck Center Holding Europe. Is het niet merkwaardig dat de KS en LIM tegelijkertijd participeren in concurrerende projecten ?

b) Wie heeft dit dossier bij de LIM aangebracht ?

c) Waarom werd beslist om de participatie van LIM aan de KS te verkopen ?

d) Op welk ogenblik werden aandelen van de stichters (familie) door de GIMV overgenomen ? Hoeveel aandelen ?

Is hier ten opzicht van de GIMV geen tegenstrijdig belang in de raad van bestuur bij de LIM ? Is er vergeleken welke prijs de GIMV betaald heeft, met de prijs die de LIM van de KS ontvangen heeft ?

Antwoord a) :

Belstor en Truck Center kunnen niet zo maar als elkaar concurrerende bedrijven beschouwd worden. De activiteiten van Truck Center zouden slechts gedeeltelijk deze van Belstor overlappen. Het was eerder de verwachting dat er synergieën zouden ontstaan.

Activiteiten Belstor

Exploitatie van een magazijndienstencentrum. Belstor biedt niet alleen opslagruimte aan, maar voert desgevallend ook het magazijnbeheer uit voor derden. Belstor biedt dus opslag aan, maar ook handling en distributie. Zo voert Belstor een langlopend contract uit voor opslag en distributie van bepaalde produkten van de firma Dupont de Nemours. Het cliënteel van Dupont wordt voor deze produkten rechtstreeks bevoorrad via Belstor.

Activiteiten Truck Center

Truck Center had de bedoeling te Beringen een service center te exploiteren voor vrachtwagens. Tegelijkertijd zou er in faciliteiten voorzien zijn voor de accommodatie van de vrachtwagenchauffeur en voor de lading. Initieel is een truckcenter bedoeld als een concentratie van alle relevante diensten die kunnen aangeboden worden aan het vrachtvervoer. Bovendien zou bedoeld Truck Center deel uitmaken van een internationaal netwerk. Globaal kan dus worden gezegd dat er een groot reëel onderscheid is tussen beide projecten. Naar alle waarschijnlijkheid zou de exploitatie van de magazijnen, die alleen maar als annex en als hulpfunctie bij Truck Centers gebouwd zou worden, eventueel aan Belstor uitbesteed worden.

Antwoord b) :

Het idee om een magazijndienstencentrum (Public Warehouse) op te richten werd reeds in 1986 op KS uitgewerkt door de toenmalige directeur van de KS-magazijndiensten. Via Luk Kennis, KS-ingenieur eertijds verbonden aan de vzw KS-diversifiëring en aan het Studiesyndicaat KS-diversificatie en eerste investment manager op LIM belandde dit project op bijna natuurlijke wijze op LIM. Gezien de vrij nauwe samenwerking tussen LIM en KS in de beginperiode van LIM werd het bijna normaal geacht dat zowel LIM als KS in Belstor participeerden.

Antwoord c) :

In een latere fase profileerden KS en LIM zich meer en meer tot aparte entiteiten met een eigen investeringsstrategie en doelstellingen. Toen LIM bovendien nog een minderheidsparticipatie verwierf in Eurologistics, wel een gelijkaardig initiatief als Belstor, lag het voor de hand om de aandelen van LIM in Belstor aan KS te verkopen.

Antwoord d) :

De GIMV kocht begin 1990 50 % van de aandelen van de Groep Essers. De groep Essers was op dat ogenblik tevens voor 50 % aandeelhouder in Belstor. Er kan hier geen sprake zijn van een tegenstrijdig belang in de raad van bestuur van LIM. Deze raad van bestuur diende op geen enkele wijze een beslissing te nemen of goedkeuring te geven over de aankoop van de Essers-aandelen door de GIMV. Bij de verkoop van de aandelen van NV Essers aan de GIMV werd

een verkoopprijs overeengekomen na een waardebepaling van de GIMV. Aan de GIMV zou gevraagd moeten worden op welke waarde Belstor werd getaxeerd. Mogelijk was er alleen maar een globale overeenkomst.

(16) Ter Heide

Vraag :

Is het in het belang van de economische industriële politiek van het Vlaamse Gewest dat een bedrijf van één plaats in Vlaanderen naar een andere (Genk) wordt gehaald ?

Antwoord :

Ter Heide was voorheen actief in Oost-Vlaanderen. Het bedrijf produceerde bereide vleeswaren voor de export. In de periode waarin de LIM werd gecontacteerd stond Ter Heide onder zware druk van de concurrentie en werd het bedrijf geconfronteerd met nieuwe EG-reglementeringen inzake hygiëne en veterinaire keuringen. Om te kunnen voldoen aan deze nieuwe EG-normen was Ter Heide verplicht diepgaande wijzigingen aan te brengen in de inrichting van het gebouw. De noodzakelijke aanpassingen bleken dermate ingrijpend dat Ter Heide geen andere mogelijkheid zag dan een nieuwe fabriek te bouwen. Daarvoor hadden zij niet de nodige financiële middelen waardoor zij zich genoodzaakt zagen een beroep te doen op een financiële partner.

Via één van hun Limburgse aandeelhouders (en bestuurders) kwamen ze bij LIM terecht. LIM zag daarin een opportuniteit om ook in Limburg een zekere vleesindustrie te helpen ontwikkelen (meer bepaald met de bedoeling de Duitse markt te bewerken waar voorheen vooral Engeland werd bevoorrad).

(20) TA T

Vraag :

Werd er bij de beslissing rekening gehouden met het feit dat de moedermaatschappij BLIS reeds van de overheid een renteloos voorschot had verkregen (115 miljoen frank) ?

Antwoord :

De NV TAT werd opgericht door NV BLIS en LIM. BLIS NV had van de overheid 66 miljoen frank prototypesteun gekregen om een totaalproject te ontwikkelen, namelijk het „Belgisch Leiding Informatie Systeem”.

Dit systeem moest toelaten alle nutsleidingen via radar op te sporen, daarna in kaart te brengen via digitale technieken (mapping) en ten slotte via ondergrondse technieken (dus zonder graven) nieuwe leidingen aan te brengen (= trenchless technology).

De totale ontwikkelingskosten voor het project waren dermate hoog (als prototype wordt slechts de helft gefinancierd) dat de initiatiefnemer, een kleine KMO uit de Kempen, onmogelijk alleen kon instaan voor de financiering van het saldo.

Met het prototypefonds was een overeenkomst gemaakt dat de steun in schijven zou worden uitbetaald en slechts in die mate dat ook het „tekort” aan eigen financiering zou worden gefinancierd (onder meer via kapitaalverhogingen). In het kader van het oplossen van dit probleem werd contact opgenomen met LIM die bereid werd gevonden een deel van het engagement op zich te nemen op voorwaarde dat een concreet project kon worden uitgevoerd (gecommercialiseerd).

Uit diverse contacten bleek dat de „trenchless”-activiteit

zo goed als produktierijp was en er werd dan ook overeengekomen deze via een aparte (op te richten) vennootschap te commercialiseren. Daarvoor werd TAT (Trenchless Advanced Technologies) opgericht.

De LIM-inbreng moest daarbij dienen om een produktie- en commercieel apparaat uit te bouwen (terwijl het prototypefonds de verdere ontwikkelingen en verbeteringen diende te ondersteunen). Om deze „venture” voldoende financiële basis te geven werd bijkomende steun gevraagd en verkregen (50 miljoen frank) van het dienst Prototypefonds. Van deze bijkomende 50 miljoen frank werd de laatste schijf (25 miljoen frank) nooit uitbetaald.

(21) RO en (35) SCAN

Vraag :

Is het in het belang van de economische industriële politiek van het Vlaamse Gewest dat een bedrijf van één plaats in Vlaanderen naar een andere wordt gehaald ?

Antwoord :

Beide bedrijven zijn er gekomen op initiatief van de heer Hubert Govaerts uit Deurne (Antwerpen). De heer Govaerts was reeds jaren de eigenaar-bedrijfsleider van een vellen-drukkerij in Schoten. Enkele jaren voor zijn contact met LIM had hij voor een symbolisch bedrag de in moeilijkheden verkerende rotatiedrukkerij De Bievre in Brasschaat overgenomen.

Deze laatste had twee zeer oude kleine rotatiepersen staan waarvan er nog slechts één degelijk drukwerk kon afleveren, zij het tegen een te laag rendement (te trage snelheid en hoge onderhoudskosten). Bovendien liep de exploitatievergunning van NV De Bievre ten einde en was de heer Govaerts genoodzaakt naar een nieuwe lokatie uit te kijken.

Daar het geen zin had de oude persen nog te verhuizen (wegens totaal ongeschikt om een rendabel bedrijf uit te bouwen) was de heer Govaerts ook op zoek naar een partner die bereid was de zware investering mede te financieren.

Op zijn zoektocht naar een geschikte lokatie kwam hij ook in Limburg terecht en bij LIM. Het totale (nieuwe) project was goed voor meer dan honderd bijkomende werkplaatsen en was dan ook uitermate geschikt voor de Limburgse regio.

Na de investering in de rotatiedrukkerij Ro (+ 800 miljoen frank) bleek er ook nog een markt voor prepressactiviteiten en werd beslist de NV Scan op te richten (+ 120 miljoen frank investeringen). Gezien het feit dat deze pre-pressafdeling vooral voor Ro zou werken werd beslist ook de NV Scan in Houthalen (Limburg) onder te brengen.

(41) Telecity CDI nv

Vraag :

Wie heeft deze zaak die past in het ERC-project (KS), aangebracht bij de LIM ?

Antwoord :

Het Telecity CDI-project werd begin 1988 aan KS voorgesteld door Philips NV en het Gentse projectontwikkelingsbedrijf Telecity NV.

Het doel van de initiatiefnemers was een toeleveringsbedrijf in de audiovisuele sector op te starten voor het toekomstige ERC-project ; meer bepaald voor het leveren van inter-

actieve audiovisuele produkten (CDI) gericht op onderwijs en opleiding, educatieve spelletjes, etc. Telecity **CDI** plande volgende activiteiten :

- het aanmaken van de basissoftware die door productie-maatschappijen aangewend kon worden om snelle interactieve programma's mee aan te maken voor het medium **CDI**

het starten met de aanmaak zelf van dergelijke interactieve programma's.

De heer Gheyselinck gaf begin 1988 aan de medewerkers van LIM de opdracht om dit dossier te onderzoeken alsmede de voorbereidingen te treffen om een nieuwe maatschappij op te richten waarin LIM een participatie zou nemen van 80 miljoen frank.

De argumentatie luidde dat een participatie als minderheidsaandeelhouder naast Telecity NV en Philips NV veeleer door LIM diende te worden uitgevoerd dan wel door KS.

Vraag :

Was de raad van bestuur niet op de hoogte van het feit dat van de oostelijke enveloppe een bedrag opzijgezet was voor het ERC-project ?

Antwoord :

In de beraadslaging en de notulen van de raad van bestuur van LIM over dit project wordt niet gerefereerd naar de KS-enveloppes. De argumentatie tot participatie werd al hoger toegelicht.

Vraag :

Waarom participeerde KS niet in Telecity **CDI** ?

Antwoord :

In de raad van bestuur van LIM van 12 april 1988 werd beslist dat LIM zal participeren in de nieuw op te richten maatschappij Telecity **CDI** NV. LIM is niet op de hoogte betreffende eventuele beraadslagingen over dit dossier door de raad van bestuur van KS.

Vraag :

Waarom werd geen prototypeun gevraagd ?

Antwoord :

Het aanvragen van prototypeun voor een project is een beslissing van het dagelijks bestuur van een vennootschap, zo ook in het geval van Telecity **CDI** NV. In de marge dient nog opgemerkt te worden dat het hier in grote mate het aanmaken van software betreft, een materie waarvoor het niet makkelijk is een tegemoetkoming te krijgen vanwege het prototypefonds.

(34) Lavithas Limburg

Vraag :

Is het in het belang van de economische industriële politiek van het Vlaamse Gewest dat een bedrijf van één plaats in Vlaanderen naar een andere (Genk) wordt gehaald ?

Antwoord :

De participatie door LIM in Lavithas Limburg werd in oktober 1989 goedgekeurd. Op dat ogenblik was de audiovisuele sector in België gekenmerkt door een belangrijke groei. Tevens werd er een belangrijke bijkomende vraag naar

dienstverlening in de audiovisuele sector verwacht naar aanleiding van het in het vooruitzicht gestelde ERC-project. Deze conclusies maakten deel uit van een sectorstudie uitgevoerd door Limburgse Economische Activering (LEA CV). Het was trouwens LEA CV dat in deze studie eveneens aantoonde dat in Limburg de audiovisuele sector sterk ondervertegenwoordigd was in vergelijking met andere regio's in Vlaanderen.

Om een belangrijkere activiteit in deze sector te creëren in Limburg bleek het in eerste instantie belangrijk te zijn in de regio te kunnen beschikken over een facilitair videobedrijf (een facilitair videobedrijf is een firma die allerlei audiovisuele apparatuur en diensten zoals bijvoorbeeld studiofaciliteiten ter beschikking kan stellen van productiebedrijven, dit wil zeggen bedrijven die videoprodukties aanmaken).

Tot slot kwam bovengemelde studie tot het besluit dat er klaarblijkelijk belangrijke marktmogelijkheden waren in de regio's Nederlands-Limburg en Luik voor een dergelijk facilitair videobedrijf. LEA CV ging dan op zoek naar industriële partners die interesse konden hebben voor het business plan voor een facilitair bedrijf.

Zo kwam LEA CV in contact met respectievelijk Lavithas NV en Media Facilities NV te Mechelen. Lavithas NV zag brood in het oprichten van een dochterfirma teneinde de vermelde markten ook te kunnen bewerken. Media Facilities NV zag als productiehuis de mogelijkheid om haar produkties in de nieuwe firma aan te maken.

Gezien deze combinaties oordeelde LIM uiteindelijk om eveneens een deelneming te nemen in de nieuw op te richten firma Lavithas Limburg.

De nieuwe firma kocht nieuwe apparatuur aan, met name een montagestudio, camera's, een audio-studio en diverse bijbehorigheden. Het betrof dus een nieuwe activiteit voor een overigens tot dan toe niet bewerkte markt door de initiatiefnemers.

Vanuit de initiatiefnemers Lavithas NV en Mediafacilities NV te Mechelen werden dan ook geen activiteiten geherlokaliseerd naar Genk.

(41) LIM-Management

Vraag :

Wat is de rol van deze dochtermaatschappij van de LIM ? Waarom werd ze opgericht ? Wat zijn de inkomsten, de uitgaven ? Wat is de rol van Core Invest in deze dochter ?

Antwoord :

LIM heeft van in het begin geopteerd om een zetel op te nemen in de raad van bestuur van bedrijven waarin zij participeert, zonder zich in te laten met het dagelijks bestuur van die vennootschappen.

Initieel werd gedacht dat de ondersteuning vanuit LIM zich zou kunnen beperken tot het bijwonen van de vergaderingen van de raad van bestuur, die in de meeste bedrijven om het kwartaal worden gehouden.

Gaandeweg werd echter duidelijk dat de voornamelijk nieuwe en kleine bedrijven waarin LIM participeerde behoefte hadden aan meer fundamentele en permanente management-ondersteuning.

Een gedeelte van de gestelde diensten kon direct door LIM-medewerkers worden ingevuld, maar voor sommige (deel)problemen diende een beroep te worden gedaan op

extern advies. Begin 1990 werd geopteerd om de diensten en adviezen te verstrekken via een 100 percent-dochtervennootschap, namelijk LIM-Management, in 't kort LIM-Mgt.

De oprichting van LIM-Mgt had daarbij ook een signaal-functie naar de bedrijfswereld: LIM heeft de oprichting (ook in de pers) aangegrepen om aan onze participanten en aan kandidaat-participanten duidelijk te maken dat LIM wel degelijk wilde inspelen op de toenemende vraag naar management-ondersteuning. LIM-Mgt kon daarenboven een interface-functie vervullen voor (deel)adviezen die werden opgevraagd bij gespecialiseerde bureaus.

LIM-Mgt bleek tenslotte ook een geschikt instrument om bestuurdersmandaten waar te nemen in bedrijven waarin LIM participeert.

LIM-Mgt behaalt haar inkomsten dan ook voornamelijk uit bezoldigde bestuurdersmandaten en uit management-fees; om de gevraagde diensten te leveren betaalt LIM-Mgt anderzijds ook honoraria en studiekosten. Gezien de grote betrokkenheid tussen LIM en LIM-Mgt werd geopteerd om principieel in beide vennootschappen dezelfde samenstelling aan te houden voor de raad van bestuur.

Bij LIM-Mgt werd Core Invest NV benoemd als bestuurder; dit is de managementvennootschap waarvan de heer B. Martens gedelegeerd bestuurder is.

De raad van bestuur van LIM vergadert principieel om de maand. De raad van bestuur van LIM-Mgt vindt normaal plaats onmiddellijk na de raad van bestuur van LIM. De budgetten van LIM en LIM-Mgt worden afzonderlijk opgesteld, maar worden daarna bij LIM ook geconsolideerd bekeken.

(47) QBB (Bimbo)

Deze participatie werd door de raad van bestuur genomen omdat het bedrijf streefde naar een belangrijke meerwaarde die het zou verzilveren na een verhoopte overname door een buitenlands concern.

Vraag :

Op welke wijze kan deze participatie worden geplaatst in de algemene doelstellingen zoals geformuleerd door het Vlaamse Gewest ?

Antwoord :

QBB is in de industriële bakkerijsector één van de meest performante ondernemingen. De bedrijfsleider wenst zijn bedrijf verder te laten groeien door strategische acquisities met het oog op een snelle bevoorrading van regionale markten en door het opstarten van nieuwe productie-procédés, namelijk Belpain in Overpelt en diepvriespatisserie (KBB) in Lummen.

Een belangrijk element van beoordeling van een dossier is de liquiditeit van een participatie, namelijk : kan men een exit realiseren ?

Door Lim en de familiale aandeelhouders Quintens werden in die zin contractueel bepaalde afspraken gemaakt, onder andere dat het bedrijf op een termijn van 6 à 7 jaar op de beurs zou worden geïntroduceerd (cf. Corona Lotus, Ter Beke, . . .) of dat de onderneming (gedeeltelijk) verkocht zou worden aan een grotere (eventueel) buitenlandse groep teneinde de verdere groei te kunnen waarmaken.

Inderdaad speelde vanuit het standpunt van de privé-aan-

deelhouders/bedrijfsleiders Quintens mee dat hij niet over voldoende middelen beschikte om deze groeistrategie te blijven volhouden.

De participatie is in overeenstemming met de doelstellingen van het Vlaamse Gewest. Deze Limburgse ondernemer wil verder groeien samen met financiële partner, eerder dan in te gaan op een overnamebod van de Australisch-Nederlandse groep Meneba.

Door het opstarten van nieuwe productie-vestigingen voor op de Belgische markt nieuwe producten, heeft QBB een belangrijke aangroei van werkgelegenheid gecreëerd in Limburg (Overpelt, Zolder en Lummen).

(51) Press & Platgruppen AB

Vraag :

Dit toeleveringsbedrijf aan Volvo is in Tongeren gevestigd. Was het niet meer aangewezen geweest, in het belang van de economische en industriële politiek van het Vlaamse Gewest, om dit bedrijf te vestigen in het Gentse nabij de fabrieken van Volvo ?

Antwoord :

Press & Platgruppen (PPG) had in 1991 de intentie om in België een dochterfirma op te richten. De geplande activiteiten bestonden uit het aanmaken van zware staalplaatproducten voor de vrachtwagenindustrie, de pompenindustrie, de lifttrucksector, enzovoort.

Wegens de lange goede samenwerking met Volvo Trucks, werd PPG betrokken door Volvo in de ontwerpfase van een nieuwe generatie vrachtwagens. Voor deze nieuwe vrachtwagens, die in Gent geproduceerd zouden worden, drong zich een vestiging van PPG in de Benelux op.

PPG voerde dan een vestigingsstudie uit waarin rekening gehouden werd met ligging ten aanzien van de belangrijkste potentiële klanten (onder meer truckbouwers in België, Nederland, Duitsland en Frankrijk), beschikbaarheid van geschoold personeel, beschikbaarheid van industrieterreinen waar uitbreidingsmogelijkheden bestaan, nabijheid van toeleveranciers .

Op basis van dit onderzoek werd het nieuwe industrieterrein te Tongeren geselecteerd. Overigens kan nog worden gemeld dat PPG in Zweden een just-in time leverancier is van Volvo te Göteborg ; desalniettemin ligt PPG op ongeveer 400 km van Volvo Göteborg.

Tot slot kan nog worden gesteld dat een jaar na de vestiging van PPG in Tongeren een andere Zweedse firma SKF zich eveneens op hetzelfde industrieterrein aan het vestigen is. De vestigingskeuze van PPG heeft hierbij zeer waarschijnlijk een gunstige invloed gehad.

(53) Mecam

Vraag :

De meubelindustrie kampt met moeilijkheden. Wordt hier het gevaar onderschat dat – door één meubelonderneming te steunen – een onevenwicht kan ontstaan, dat slechts kan worden verholpen door tegelijkertijd alle andere meubelzaken te ondersteunen, cf. Veldeman (54) – Lanza (2) ?

Antwoord :

Het kan niet worden ontkend dat de meubelsector en voor-

al de fabricage van salons moeilijke tijden doormaken. Alleen de excellente bedrijven hebben een kans in crisisperiodes.

Anderzijds dient de bedrijfsstrategie intelligent te worden uitgewerkt. Toen we de opportuniteit van een investering in Mecam bestudeerden stelden we vast dat er toch nog wat opportuniteiten waren.

Cf. P. Depuydt (Abelot) :

- Grotere geografische spreiding
- Uitgebreider produktgamma zonder daarom „alles” te willen aanbieden.

Cf. Febelhout :

- Fabricage van moderne stoffen salons in de prijsklasse 90 à 120.000 frank.
- Romantische salons via meeneemafdeling.

De expansiestrategie van Mecam speelde in op deze trends :

- oprichting van een nieuwe firma voor de produktie en verkoop van moderne stoffen salons (NV Neostyle) ;
- intensieve bewerking van de Duitse markt (romantische salons) ;
- investering in een nieuwe spuitrij ;
- rationalisering van het aangeboden assortiment.

Gezien de ervaring aanwezig in Mecam en de visie aangaande expansie meenden wij dat Mecam een ernstige kans kon hebben om uit te groeien tot een matuur bedrijf in de sector. Mede gezien de grote tewerkstelling (185 personen) te Maasmechelen werd tot deze participatie beslist.

(54) Veldeman Group

Vraag :

Dit bedrijf – zij het onder verschillende eigenaars – kreeg belangrijke overheidssteun.

- Renteloos voorschot van 50 miljoen frank, gewestwaarborg op een lening van 140 miljoen frank, lening met gewestmiddelen van 175 miljoen frank, Alinvest 1 en II met een inbreng van 164 miljoen frank.

Was het aangewezen om hier nogmaals 180 miljoen frank overheids gelden in te brengen ?

Antwoord :

Veldeman Group NV is de overkoepelende holding van vijf bedrijven die alle actief zijn in het produceren en commercialiseren van „bedding” activiteiten, dat wil zeggen matrassen en lattenbodems.

Van deze vijf bedrijven is (veruit) het belangrijkste gevestigd in Opglabbeek (Limburg), terwijl de vier andere gevestigd zijn respectievelijk in Kortrijk, Autun (F) , Confolens (F), en Oirschot (NL). Enkel het bedrijf te Opglabbeek maakte ooit deel uit van de Velda Groep die enkele jaren geleden overgenomen werd door de heer P. Depuydt (van onder meer Val Saint-Lambert).

Toen enkele jaren geleden de Velda Groep in financiële moeilijkheden kwam en de aandeelhouders (Alinvest en de familie Veldeman) geen akkoord meer konden bereiken over de verdere samenwerking (en financiering) van de Velda Groep, diende de heer Depuydt zich aan als crisismanager

die een turn-around van Velda in het vooruitzicht stelde op basis van onder andere volgende drie voorwaarden.

- Hij kocht alle aandelen voor de globale prijs van 1 frank.
- De banken dienden een substantieel bedrag van hun kredieten te laten vallen + herschikking van het saldo.
- Er diende een koper te worden gevonden voor de matrassenafdeling (waarde 200 à 300 miljoen frank) zodat hij binnen Velda over de nodige liquiditeiten zou kunnen beschikken om de activiteiten verder te zetten (De heer Depuydt bracht immers zelf geen geld in).

De familie Veldeman, die de Velda Groep had uitgebouwd, en die van oorsprong matrassenmakers zijn (zitmeubelen zijn slechts in een later stadium bijgekomen), stelde zich kandidaat om deze afdeling over te nemen. Uiteindelijk bleek dat zij het hoogste bod deed ($\pm$ 350 miljoen frank, gefinancierd onder meer door KB en Paribas) en alzo de matrassenfabriek verwierf.

Daartoe werd de NV Probed opgericht (naam inmiddels gewijzigd in Veldeman Bedding) met als belangrijkste aandeelhouders de familie Veldeman en Investco.

Deze firma kende de jongste jaren een zeer snelle groei (onder meer via de overname van de NV Medal te Kortrijk, en vestigingen in Frankrijk en Nederland).

Deze groei, alsook het feit dat de participatie van Investco door de familie diende te worden aangekocht (is een typische Investco-formule), drukte op de financiële slagkracht van het bedrijf en maakte verdere groeikansen en investeringsplannen bijna onmogelijk.

Aan LIM werd gevraagd een substantiële kapitaalverhoging te onderschrijven om de Europese mogelijkheden van dit bedrijf te ondersteunen.

De in de vragenlijst aangehaalde bedragen hebben alle betrekking op het oude Velda en hebben met de Veldeman Groep (Bedding) dan ook totaal niets te maken.

Algemeen

Vraag :

– Niet alle participaties waarbij een faillissement of een min of meer gedwongen overname is gebeurd, zijn verloren gegaan. Sommige ondernemingen (zoals vermeld op de lijst), werden overgenomen en tot een – opnieuw – leefbaar bedrijf gemaakt.

– Kan de LIM achterhalen welke ondernemingen zijn overgenomen en door wie ? Gaat het om een binnenlandse of een buitenlandse overnemer ?

Antwoord :

Overname door anderen van bedrijven waarin LIM heeft geparticipeerd

1. Eurolim : het bedrijf werd na gerechtelijk akkoord overgenomen door de Oostenrijkse papier- en kartonproducent „Bauernfeind”.

2. Gico Plastics : de activiteit werd na faillissement overgenomen door de firma Vandeput uit Zonhoven.

3. Lag Bus Mfg Co : deze vennootschap werd volledig overgenomen door de familie Van Hool uit Koningshooik.

4. IDCS : de participatie van LIM werd verkocht aan de andere aandeelhouder, namelijk **Electro** Super NV te Hasselt.

5. Incopack en Incopack Holding : de participaties van LIM in deze vennootschappen werden verkocht aan de andere aandeelhouders, namelijk de heer Gilbert Nijs te Dilsen-Stokkem, Gilbert's Management Company NV te Dilsen-Stokkem, de heer Felix Thues te Beringen-Paal, en Beho BVBA te Dilsen-Stokkem.

6. Belstor : de participatie van LIM in deze vennootschap werd verkocht aan KS NV.

7. Orthos : deze vennootschap werd overgenomen door Real Software NV te Aartselaar.

8. CCP : deze activiteit werd na faillissement overgenomen door Annaco Europe NV te Overpelt.

9. Digidab : de personeelsleden en een gedeelte van de activiteiten werden overgenomen door Citec NV te Houthalen-Helchteren.

10. **Elumo** : de participatie van LIM werd verkocht aan de moedervennootschap van de andere aandeelhouder, namelijk Groep Van Broekhoven NV te Lummen.

11. **Creon AD** : de activiteit werd na faillissement overgenomen door Real Software NV te Aartselaar.

12. **Alcolor Lummen** : de activiteit werd na faillissement overgenomen door . . . (niet medegedeeld)

In al deze gevallen werd de werkgelegenheid geheel of gedeeltelijk behouden.

Personeelsevolutie van bedrijven waarin LIM een participatie heeft gehad.

Onderneming	Datum intrede LIM	Datum uittrede LIM	Personeelsbestand	
			bij intre- de LIM	op 31.05.93 (**)
Eurolim	1987	1990	0	106
TAT	1987	1990	0	0
Gico Plastics	1987	1990	11	7
Lag Bus	1987	1990	140	208
SBME	1987	1988	0	0
Ter Heide	1987	1989	0	0
Profilim	1987	1992	0	0
IDCS	1987	1992	1	9
Incopack	1987	1992	0	23
Belstor	1988	1992	0	45
AIT Europe	1988	1991	0	0
Orthos	1988	1991	30	35
CCP	1988	1991	80	59
Digidab	1988	1992	4	3
Matrix STE	1988	1991	0	0
Incopack Holding	1988	1991	0	1
Elumo	1988	1991	0	7
Creon Ad	1989	1991	0	14
Pieter Stockmans	1989	1992	0	0
Lavithas Limburg	1989	1992	0	0
Lanza	1987	1988	0	0
Alcolor	1991	1993	106	53
Totaal			372	570

B. GETUIGENVERKLARINGEN

De heer G. Verhofstadt : Ik heb altijd begrepen dat reconversie een taak van de overheid was die via de Limburgse Investeringsmaatschappij, de LIM, verliep en zich tot doel stelde bewust het verlies aan arbeidsplaatsen te compenseren door nieuwe economische initiatieven in de rest van Limburg. De heer Gheyselinck opperde dat, na de sluiting, KS toch nog een aantal andere activiteiten moest kunnen opzetten als NV. Dat waren dan de diversificatie-investeringen. De reconversie gebeurde dus door de LIM, en de heer Gheyselinck behartigde alles wat diversificatie was.

Minister N. De Batselier : Ik wil ook vermelden dat de Vlaamse regering nu ook voor de eerste keer rechtstreeks is vertegenwoordigd in de SIM. Bij de LIM bijvoorbeeld bestond dit niet, er werd altijd via intermediairen gewerkt. Voor dat deel van de structuur ben ik verantwoordelijk : de Vlaamse regering is nu rechtstreeks betrokken bij de SIM, zelfs de provincie heeft een rechtstreekse link.

Ik heb geïntervenieerd toen de LIM wilde investeren in de luchthaven van Beek. In principe hebben wij als Executieve geen rechtstreekse binding met de LIM, wel hebben de GIMV en KS een participatie erin. Hoewel mijn bevoegdheid niet zo ver reikte, nodigde ik toch de gedelegeerd beheerder uit, de heer Bernard Martens, en zei hem dat die investering mijns inziens met de reconversie van Limburg geen verband hield. Het is vanzelfsprekend de verantwoordelijkheid van de raad van bestuur van de LIM om de opportuniteit van de participatie te beoordelen, maar dat naar mijn mening de luchthaven van Beek in deze kwestie geen taak had en dat er bovendien aanzienlijke ecologische vraagstukken aan de luchthaven vastzitten. Ook vanuit economisch perspectief zag ik geen mogelijkheid om dit soort participaties zelfs maar te overwegen. De heer Martens verzekerde mij dat hij met mijn bevindingen zou rekening houden. Uiteindelijk werd de participatie in Beek dan toch afgewezen.

De heer Martens, gedelegeerd bestuurder van NMNS, sinds haar oprichting gedelegeerd bestuurder van LIM : De heer Gheyselinck zag voor zichzelf een rol weggelegd als voorzitter van de LIM. Hij dacht er zelfs aan om bijna alle KS-reconversiegelden naar de LIM te brengen en van de LIM het reconversie-instrument bij uitstek te maken. Gaandeweg heeft de heer Gheyselinck ingezien dat een investeringsmaatschappij die dergelijke minderheidsparticipaties nam niet te runnen was zonder een permanent kader.

Vraag : Het was dus de bedoeling van de heer Gheyselinck om via de LIM de reconversiepolitiek te voeren. Zijn er concrete stappen ondernomen om tot coördinatie te komen tussen de reconversiepolitiek van KS en de LIM ?

De heer B. Martens : Er is een heel goede afspraak gemaakt binnen de raad van bestuur van LIM in die zin dat het besluit in verband met de doelstellingen van de LIM tamelijk duidelijk was. De LIM zou zich toeleggen op de financiering van ondernemingen en via dit instrument zou ze werkgelegenheid creëren. Op de eerste plaats moesten ondernemingen worden gefinancierd. Er werd daarbij duidelijk gesteld dat het ofwel nieuwe ondernemingen moesten zijn, ofwel ondernemingen die iets bijkomend deden. De bedoeling was dus duidelijk om nieuwe dingen te financieren. Naar LIM toe werd de reconversie vertaald als zijnde bijkomende economische activiteit creëren door een financieringsmiddel, namelijk het nemen van aandelen, het financieren met risicodragend kapitaal. Daartoe werd vijf miljard frank in de LIM gebracht. Van die vijf miljard frank werd ook beslist om 500 miljoen frank op een andere wijze te besteden, een formule

die later bekend werd als de „Klim op”-leningen, namelijk heel kleine leningen die zonder waarborg aan kleine ondernemingen werden gegeven.

Vraag : De LIM heeft bijna onmiddellijk alle trekkingsrechten opgevraagd. Is daar een bijzondere reden voor ?

De heer B. Martens : Ik heb vastgesteld dat men daar erg bekommerd om is. Ik wil eerst iets zeggen over de investen. België heeft verschillende investeringsmaatschappijen opgericht. Overal waar er een herstructureringsplan was in de nationale sector werd een invest opgericht. De NMNS moest deze investen financieren. Het mechanisme bestond erin dat telkens als de investeringsmaatschappij een investeringsproject had, zij aan de NMNS het geld moest vragen. Er was afgesproken dat de NMNS daarover geen opportunistoordeel meer mocht geven. Ik heb toen vastgesteld dat dit tot ernstige moeilijkheden leidde voor die investeringsfondsen. Er is immers altijd wel iemand die toch eens een minister duidt op bepaalde financieringen. Persoonlijk had ik me voorgenomen om – als er vijf miljard frank werd besteed aan de LIM – ervoor te ijveren dat deze middelen onmiddellijk beschikbaar zouden zijn voor de LIM. Bovendien zat het geld dat door KS was gegeven aan de LIM -drie miljard frank- reeds in de thesaurie van KS. Het behoorde tot de 28 miljard frank voor de oostelijke enveloppe waarvoor ik trouwens duidelijk de opdracht heb gekregen van de ministers om het de heer Gheyselinck niet lastig te maken. Die 28 miljard frank was voorzien voor de heer Gheyselinck en daarmee was de zaak rond. Dit bedrag werd in drie schijven gestort aan KS en aan deze middelen mocht niet worden getornd. U kunt ongetwijfeld begrijpen dat – om een maximale werkingsbevoegdheid te hebben in mijn maatschappij – ik er voor ijverde deze trekkingsrechten bij de LIM te hebben. Hierover werd trouwens duchtig gediscussieerd met de heer Gheyselinck. Ik had ter zake niet zo een zware discussie met de heer Van Acker van de Gewestelijke Investeringsmaatschappij omdat hij ook voorstander was van het ter beschikking stellen van deze trekkingsrechten aan de LIM.

Vraag : Mijn vraag betreft de besteding van de middelen waarover de LIM beschikte en nog beschikt, in termen van netto rendement enerzijds en in termen van werkgelegenheid anderzijds. Is er een „uitfiltering” gebeurd naar rendement op de eigen middelen – abstractie makend van de financiële opbrengsten – en is er een studie gebeurd naar de netto-impact van de LIM op het vlak van de tewerkstelling ?

De heer B. Martens : Uiteraard rapporteren wij ieder jaar over onze financiële resultaten.

Als een particulier investeringsfonds over middelen beschikt, kapitaliseert het deze middelen ook. Een investeringsmaatschappij heeft in het begin geen andere inkomsten dan haar financiële inkomsten. Daarmee moeten de uitgaven worden gedekt en daarmee moet zij participaties verwerven. Een investeringsfonds krijgt maar rendement als zijn participaties rijp worden. In het begin heeft een investeringsfonds een grote uitval door participaties die mislukken. Als men naar de waarde kijkt van de portefeuille wanneer de investeringsmaatschappij nog jong is, zullen op die portefeuille nog verliezen zitten. Momenteel zit er op onze portefeuille waarschijnlijk nog een licht verlies. Van latente meerwaarden kan men natuurlijk alleen maar zeggen hoeveel ze waard zijn als ze werkelijk worden gerealiseerd. Ik ben ter zake dan ook altijd zeer voorzichtig. Buiten onze inkomsten uit financiële opbrengsten hebben wij uiteraard ook opbrengsten uit dividenden van de ondernemingen waarin we participeren, uit interesten op leningen die we aan ondernemingen geven en

uit management fees van bedrijven waar we in de raad van bestuur zetelen. Deze inkomsten zijn ruimschoots voldoende en ruimschoots groter dan de kosten die wij jaarlijks maken. Op onze bedrijfsomzet maken wij dus winst. Buiten de financiële opbrengsten dekken wij nu ruimschoots onze kosten door de opbrengsten van onze ondernemingen. Ondertussen wordt onze portefeuille opgebouwd en wij verwachten dat tegen 1997 onze portefeuille nog de vijf miljard frank waard zal zijn die aan ons is besteed. Als u weet dat wij op die financiële opbrengsten reeds uitbetalingen hebben gedaan door middel van dividenden, zullen wij op het einde van de rit aangezien er ook een groot dividend is voor Limburg in die zin dat er ondernemingen werden gefinancierd en dat er tewerkstelling werd gecreëerd- eigenlijk een rendabele operatie hebben gecombineerd met een reconversieoperatie. Ik heb gehoord dat men vanuit het Rekenhof de tewerkstellingsresultaten enigszins relateert. Volgens ons is onze „Klim op“-formule voor kleine ondernemingen een zeer grote schepper van werkgelegenheid. Wij hebben het cijfer telefonisch vastgesteld op 1007 eenheden. U kunt natuurlijk betwijfelen of deze meer-tewerkstelling te danken is aan ons of niet. In deze gedachtengang kan men ook van een ondernemer die een bedrijf opricht met 100 werknemers, terwijl hij zelf maar kapitaal inbrengt ten bedrage van 20 miljoen frank, zeggen dat hij misschien maar 20 arbeidsplaatsen heeft gecreëerd. Onze „Klim op“-formule is de hefboom die een aantal mensen doet beslissen of ze het al dan niet doen. Wij vinden dat dit enorm veel werkgelegenheid creëert. In het verslag van het Rekenhof staat een overzicht van onze tewerkstelling en onze participaties en van de ondernemingen waarbij wij onze participatie hebben verkocht. Dat is substantieel.

Vraag : Waarom vroeg de LIM gelden op van het Vlaamse Gewest terwijl ze het niet nodig had ?

De heer B. Martens : Wat is nodig ? Wij moeten op lange termijn kunnen werken. Wij besteden de middelen die we niet onmiddellijk in investeringsprojecten steken als een goede huisvader in staatsobligaties. Normaal komen de opbrengsten daarvan ook ten goede aan de overheid.

Vraag : Uit de nota van het Rekenhof blijkt dat op 31 december 1991 die geldbeleggingen meer dan 1,8 miljard frank bedroegen. Dit heeft natuurlijk ook zijn weerslag op het financieel resultaat van de LIM. Artikel 36 van de oprichtingsakte bepaalt dat van de winst 5 procent wordt afgenomen voor de wettelijke reserve en dat vervolgens een dividend wordt uitgekeerd gelijk aan de gemiddelde rente van de NMKN-leningen op lange termijn. Op 24 januari 1990 werd deze winstdeling evenwel gewijzigd. De bepaling luidde als volgt : „Op voorstel van de raad van bestuur beslist de jaarvergadering over de bestemming van het saldo van de netto-winst met inachtneming van de beperkingen in artikel 77bis van de vennootschapswet.” Welke argumenten had de raad van bestuur eigenlijk om deze nieuwe beslissing te nemen en wat zijn de gevolgen ervan voor de dividenduitkeringen aan de aandeelhouders ?

De heer B. Martens : Ten eerste betwist ik ten stelligste dat er onvoldoende projecten zijn. Men kan toch niet verwachten dat wij alle projecten op één jaar realiseren. Wij hebben een perspectief van tien jaar. Wij beschouwen de 5 miljard frank middelen als te besteden over die tien jaar. De aandeelhouders hebben een wijziging van de statuten gevraagd met betrekking tot de winstuitkering. Het bleek immers dat wij, gezien de thesaurieopbrengsten, in staat waren hogere dividenden uit te betalen. Geen enkele gedelegeerd bestuurder betaalt graag hogere dividenden uit. Er werd echter zowel vanuit KS als vanuit GIMV aangedrongen om de

Vraag : Wat waren dan de gevolgen voor de dividenduitkeringen ?

De heer B. Martens : Deze zijn sterk verhoogd. Op een bepaald jaar hebben wij ongeveer voor 150 miljoen frank dividenden uitbetaald, in vergelijking tot 18 miljoen frank. Op dat ogenblik waren er natuurlijk ook meer thesauriëmiddelen beschikbaar.

Vraag : De LIM had een duidelijke reconversieopdracht in het kader van de provincie Limburg. Dat kan niet gezegd worden van KS. In de aanvangsfase -toen KS bezig was met zijn sluitingsscenario- bestond er weinig of geen overlapping van activiteiten. Die overlapping is gaandeweg wel opgetreden. We hebben verschillende malen gemerkt dat men bij het nemen van beslissingen omtrent investeringen en participaties zich de vraag kon stellen wat enerzijds de LIM en anderzijds KS – in het kader van de reconversie – deed. De LIM heeft een duidelijke doelstelling meegekregen van de overheid. Voor KS – waarbij alleen het woord „diversificatie” stond vermeld – was dit niet het geval. Hebt u ooit vastgesteld dat de overlapping van de activiteiten zover ging dat niemand nog goed wist op welk terrein hij zich precies vond ?

De heer B. Martens : De LIM had inderdaad een duidelijke opdracht om minderheidsparticipaties te nemen en ondernemingen te financieren in Limburg. Binnen de raad van bestuur van de LIM werd er geregeld gediscussieerd over de rol van de LIM binnen KS-dossiers. Zo werd bij voorbeeld de vraag gesteld of de LIM in het ERC-project moest stappen. Het antwoord hierop was negatief. LIM kon geen onderfinancier zijn van een KS-project. Wij hebben nochtans met betrekking tot enkele projecten samengewerkt. Ik denk aan Belstor, WMP en Truck Center. De initiatieven voor deze projecten kwamen zowel van de LIM als van KS. Wij zijn echter tot de conclusie gekomen dat dit niet de beste manier van werken was : het is immers niet goed om met twee verschillende instellingen of ondernemingen in één bepaalde participatie te zitten. De kwestie van de lead, de kwestie wie het nu eigenlijk voor het zeggen had, vormde blijkbaar een belangrijk probleem. Wij hadden wel geregeld discussies over de afbakening van activiteiten tussen de LIM en KS. KS wenste zich daarbij te profileren als een industriële holding die meerderheidsparticipaties kon nemen. Met andere woorden, als KS een participatie nam, deed ze dat met een bepaald industrieel doel. Wanneer de LIM daarentegen een participatie neemt, heeft ze geen bedoeling met die onderneming ; ze financiert gewoon een onderneming. Wij voeren er geen industriële strategie mee. Ik kan u niet verhelen dat wij af en toe elkaar in de haren zaten toen KS, volgens ons, typische LIM-participaties nam. Ik heb dat aan geen enkele overheid gesignaleerd. Ik heb dat echter wel geregeld besproken met mijn aandeelhouder, namelijk KS. Ik heb deze problematiek dus wel besproken met de heren Gheyselinck, Kluft en Van Acker. Ik heb met de heer Kluft zelfs geprobeerd een afbakening tussen KS en LIM op papier te zetten.

Vraag : Naast de LIM was er ook een Permanente Werkgroep Limburg die de problematiek van de reconversie gedeeltelijk heeft begeleid. Zijn er via u contacten geweest tussen de LIM en de Permanente Werkgroep Limburg ?

De heer B. Martens : Men kan het mij eventueel kwalijk nemen maar binnen het Toekomstcontract voor Limburg heb ik mij beperkt tot de Limburgse Investeringsmaatschappij en tot mijn mandaat in de raad van bestuur van KS. De LIM had een beperkt omschreven opdracht in het kader van het Toekomstcontract. Indien de Permanente Werkgroep Lim-

burg ons vroeg om daarover te rapporteren, hebben wij dat gedaan.

Vraag : Het is toch merkwaardig dat de gedelegeerd bestuurder van KS tot voor kort altijd de voorzitter is geweest van uw raad van bestuur. Is dat dan niet storend geweest ?

De heer B. Martens : Wij zijn ook tot de conclusie gekomen dat dit een slechte constructie was en dat het veel beter zou zijn indien de mandaten tussen KS en LIM volledig gescheiden werden. Ik geef toe dat dit laattijdig is gebeurd. Dat de gedelegeerd bestuurder van KS ook voorzitter was van LIM was zeker niet positief. Immers, bij KS keek men op een andere manier naar investeringen dan dit het geval was bij LIM. Deze toestand is geëvolueerd in die zin dat de heer Gheyselinck zich eigenlijk niet zoveel heeft beziggehouden met de LIM.

Soms waren er inderdaad conflicten. Er waren vaak meningsverschillen over participaties waarbij we beiden waren betrokken. Wanneer de heer Gheyselinck een participatie op het oog had, dacht hij aan het **ERC**, aan de creatie van een groots project. Wij daarentegen keken meer naar een participatie vanuit het oogpunt van een financier. Soms gaf dit inderdaad aanleiding tot conflicten. In de raad van bestuur van de LIM echter heeft de heer Gheyselinck zich ter zake tamelijk afzijdig gehouden. Er waren wel dikwijls meningsverschillen tussen medewerkers van KS en de LIM. Aan de basis hiervan lag -met alle sympathie voor Limburg- natuurlijk het beperkte werkterrein. Geen enkele Vlaamse provincie is trouwens erg groot. Wanneer er twee **investeringsmaatschappijen** bedrijvig zijn, ontmoet men elkaar dikwijls. En u weet dat er soms wel wat rivaliteit bestaat tussen de medewerkers. Vandaar het belang van een goede afbakening van de doelstellingen. In ieder geval zijn er woordenwisselingen geweest, ook met de heer Kluft.

Vraag : In hoeverre is de LIM gebonden door de GIMV bij het nemen van een aantal initiatieven inzake participaties ?

De heer B. Martens : We hebben in het kader van onze thesauriebeleggingen inderdaad een participatie genomen in het Coördinatiecentrum van de GIMV. Dit akkoord werd opgesteld met de GIMV om onze liquiditeiten via het Coördinatiecentrum te beleggen. Wij kunnen steeds over deze liquiditeiten beschikken wanneer er in Limburg een investering moet gebeuren. Door de participatie in het **Coördinatiecentrum** krijgen we ook dividenden die -in tegenstelling tot intresten-belastingvrije inkomsten vormen.

Vraag : De LIM is opgericht in het kader van de tweede functie van de GIMV, namelijk de holdingfunctie. Het Coördinatiecentrum betreft echter de eerste functie, namelijk de investeringsfunctie. Was de investering van 500 miljoen frank in het Coördinatiecentrum geen doorbreken van de schotten die bestonden tussen de investeringsfunctie, de **holdingfunctie** en de expertfunctie ? Dit vormt eigenlijk een manier voor de GIMV om geld uit de LIM te halen en af te leiden van de holdingfunctie naar de investeringsfunctie.

De heer B. Martens : Voor ons is de participatie in het Coördinatiecentrum een belegging. De dividenden ervan vloeien niet naar de GIMV, maar naar de LIM. Er bestaat een conventie met de GIMV dat het middelen betreft die voor de investeringen van de LIM zullen worden gebruikt. Tegen midden 1996 zullen wij ongeveer alle liquide middelen hebben opgebruikt. Op dat ogenblik kunnen we de middelen van het Coördinatiecentrum terug opvragen.

Vraag : Wat is de invloed van de GIMV op uw beslissingen ? Bezit u de volledige beslissingsvrijheid ?

De heer B. Martens : De projecten zijn afkomstig van onze investeringsmanagers, ze worden door de staf besproken en worden ten slotte door de investeringsmanagers persoonlijk op de raad van bestuur verdedigd. De GIMV oefent op onze investeringsbeslissingen dus geen patronage uit.

Vraag : Quid met de afbakening tussen de diversificatie en de rol van KS enerzijds en de reconversie en de rol van de LIM daarin anderzijds ? Ik wil dat doen aan de hand van een schrijven van KS, ondertekend door de heer Kluft en gedateerd op 27 januari 1993.

Uit de passus blijkt dat de raad van bestuur van KS hier heeft beslist om een dossier, waarvan de heer Kluft duidelijk zegt dat het een interessant investeringsdossier is, over te maken aan de LIM. Heeft de raad van bestuur van KS ooit zelf de beslissing genomen om projecten die — hoe interessant ze ook zijn — niet passen binnen de zogenoemde **core-business** van KS, automatisch over te maken aan de LIM ?

De heer B. Martens : Over de taakverdeling tussen LIM en KS zijn er vergaderingen geweest met de aandeelhouders GIMV en Gimvindus. Er werd vooropgesteld dat KS een industriële holding was, terwijl de LIM een financiële **participatiemaatschappij** was. Op de raad van bestuur van KS werd op advies van bestuursleden tweemaal beslist dat een bepaald financieel dossier niet thuishoorde bij KS maar bij de LIM.

Vraag : Werd er ooit een debat gevoerd over de regionale betekenis van de LIM ? De LIM bestrijkt het actieterrein Limburg, is er ooit een debat gevoerd waarbij werd bepaald dat die activiteit zou moeten worden opgenomen in de GIMV ?

De heer B. Martens : Dit debat werd vanaf 1989 gevoerd.

Minister De Batselier heeft begin 1989 de idee geopperd om de LIM in de GIMV op te nemen. Minister De Batselier werd toendertijd ook aangesproken om andere regionale **investeringsmaatschappijen** op te richten. Er zijn ook een aantal gesprekken gevoerd tussen de heer Gheyselinck en de heer Van Acker waarin werd voorgesteld dat de GIMV de LIM zou opslorpen. Dit plan is niet doorgegaan en in de praktijk bestond er een afspraak tussen de GIMV en de LIM waarbij de LIM -in tegenstelling tot de GIMV- actief zou zijn in Limburg.

Vraag : De heer Martens heeft verklaard dat er op een bepaald ogenblik een discussie is geweest over het **accaparen** van de LIM-activiteiten binnen de GIMV. Welke waren de motieven hiervoor ?

De heer G. Van Acker : De heer Gheyselinck heeft eraan gedacht om de LIM in een andere constellatie onder te brengen. Ik heb de heer Martens daar steeds van op de hoogte gebracht en gezegd dat het niet de bedoeling van de GIMV was om deel te nemen aan deze discussie. Het was genoegzaam bekend dat de heer Gheyselinck de activiteiten van de LIM wou opsplitsen in activiteiten die KS konden interesseren, bijvoorbeeld bepaalde industriële participaties uit de portefeuille van de LIM. Met het vrijgekomen geld uit die portefeuille wou hij een soort investeringsholding oprichten voor de communicatie- en media-activiteit. De meer klassieke investeringsactiviteiten van de LIM zouden dan in de mand van de GIMV terechtkomen. Ik heb de heer Martens gezegd dat het niet de bedoeling van de GIMV was om de ideeën van de heer Gheyselinck te ondersteunen en dat wij ons zouden houden aan de afspraken die bij de oprichting

van de LIM werden gemaakt. Na afloop van het Toekomstcontract zullen de aandeelhouders zich moeten beraden over de verdere toekomst van de LIM.

De heer T. Gheyselinck, voorzitter-gedelegeerd bestuurder van KS, voorzitter van de LIM : Op zichzelf bezat KS niet zoveel know-how voor diversificatie of voor wat dan ook. Wij wisten hoe wij mijnen moesten opereren, maar wij waren niet het ideale instrument om allerlei nieuwe bedrijven op te richten. Na mei 1987, toen er geld over was en we deze opdracht voor ogen hadden, hebben we dus onmiddellijk besloten dat er iets moest gebeuren om de kleine en middelgrote ondernemingen in Limburg te helpen. Binnen de maand hebben we in samenspraak met de Vlaamse Executieve de LIM gecreëerd. Dat gebeurde bewust met 3 miljard frank van KS maar KS zei dat zij niet geschikt waren om de LIM te managen. KS richtte de LIM op maar de maatschappij was bedoeld om andere ondernemingen te ondersteunen.

Vraag : U was ook voorzitter van de raad van bestuur van de Limburgse Investeringsmaatschappij . In deze onderzoekscommissie is al meer dan eens gebleken dat enerzijds KS en anderzijds de LIM na verloop van tijd niet meer wisten op welk terrein zij actief moesten zijn in het kader van de „re-conversieopdracht”. Bestond er op een bepaald ogenblik geen tegenstrijdigheid van belangen tussen die beide functies ?

De heer T. Gheyselinck : KS had nooit de opdracht om te diversificeren noch werd haar opgedragen participaties te nemen. De enige echte taak van KS was alleen haar geld te besteden in die concepten waar zij banen kon creëren voor haar eigen werknemers of die iets voor de streek konden betekenen. Er was zodoende een scherpe scheidingslijn tussen de LIM en KS, toch zeker toen ik er nog was. Ik richtte het op en na een jaar fungeerde ik enkel nog als voorzitter van de raad van bestuur. Het is immers het management, het beheer dat een instelling moet waarmaken. Er waren een aantal kleine en iets grotere projecten waarvan men dacht dat KS zelf iets kon doen voor haar mensen, terwijl een participatiebedrijf als de LIM dan terzelfder tijd interesse vertoonde voor een participatie. Daar bestaan een drie-, vier- of vijftal voorbeelden van. Ik heb nooit enige tegenstrijdigheid gemerkt. De rol van KS bestond er immers niet in financiële participaties te nemen.

Dat men bij beide „loketten” aanklopte gebeurde ook in mijn tijd en het was dan ook heel normaal. Als men iets kon doen waarbij de eigen mensen met de nodige know-how konden worden ingezet, dan was het goed om bijvoorbeeld te kiezen voor een 25 percent-participatie. De LIM kon dan als kleine promotor van nieuwe activiteiten eventueel ook deelnemen. Vanuit KS-standpunt mocht men dat dan niet als een financiële participatie zien.

Vraag : Ik zou graag wat meer willen vernemen over de synergieën of de strategieën tussen de LIM en KS.

De heer P. Kluft : De verhouding LIM-KS is nooit goed geweest. KS heeft als hoofdaandeelhouder vandaag zelfs niet het recht om een bestuurder te hebben in de LIM. KS bezit 60 procent van de aandelen van de LIM maar geen enkel bestuursmandaat . De verhouding is steeds slecht geweest. Eind januari heb ik de heer Cornillie gevraagd te kunnen aftreden als voorzitter van de LIM. Ik had daarvoor redenen. Ik verwijs bijvoorbeeld naar de intresten die wij moesten krijgen op de trekkingsrechten, een problematiek waarvan het Rekenhof melding heeft gemaakt. U weet dat de trekkingsrechten op voorhand werden gestort aan de LIM en dat overeengekomen was dat wij de intresten zouden terugkrijgen. Welnu, KS heeft de intresten een beetje gekregen langs

dividenden waarop belastingen werden betaald, maar de interesten zelf hebben we nooit integraal teruggekregen. Ook dit betekende een verlies voor KS.

Het betrof trekkingsrechten die voorgestort werden en die door de LIM werden belegd. De afspraak was dat die interesten terug zouden vloeien naar KS maar dat is niet gebeurd. Het is duidelijk dat de LIM eigenlijk failliet is, want de verliezen die de LIM boekt op haar participaties, worden niet geboekt langs de verlies- en winstrekening. Ze worden rechtstreeks langs de trekkingsrechten geboekt. Ik heb dat verschillende keren aangeklaagd maar kreeg geen gelijk. Ik heb dan ook gevraagd om ontlast te worden van mijn mandaat bij de LIM.

Vraag : Was er volgens u, zodra de mijnen gesloten waren en u zich bezighield met de reconversie, eigenlijk nog nood aan een specifieke Limburgse Investeringsmaatschappij om de reconversie aan te zwengelen ? Welke **reconversiedoelstellingen** had KS en wat was het specifieke terrein van de Limburgse Investeringsmaatschappij ?

De **heer P. Kluft** : Ik meende dat KS industriële initiatieven moest nemen, zich in industrieën moest begeven die een soort cluster vormen zodat daaruit op een beperkt aantal domeinen kennis en synergieën konden ontstaan. Ik stelde voor dat de LIM louter financieel zou optreden. De LIM kon in gelijk welk bedrijf gaan, minderheidsparticipaties nemen, financieel optreden en werken volgens de financiële knipperlichten, zoals iedere bank werkt. Daarover hadden we gesprekken gehad en er was op aangedrongen om ter zake tot een overeenkomst te komen. De LIM wilde zich immers niet tot dit aspect beperken maar ook een industriële rol spelen.

Vraag : De visie van de heer Kluft is blijkbaar totaal anders dan die van de heer Martens. De heer Martens heeft hier verklaard dat KS een onderneming was die moest worden gesloten, die moest worden afgebouwd. De reconversie van Limburg moest dan ook verlopen via specifieke instrumenten. Hij had het ter zake hoofdzakelijk over de LIM.

De **heer P. Kluft** : Ik kan gedeeltelijk de visie van de heer Martens begrijpen. Wanneer men KS beschouwt als twee vennootschappen — een deel dat zich bezighoudt met **mijn** schade en saneren, dat de sociale fondsen blijft beheren enzovoort, en een ander deel dat een industriële holding blijft, dan kan dat ene deel evengoed met de LIM samensmelten. Hoewel ze met elkaar verband houden, moet het accent duidelijk liggen op het nieuwe industriële initiatief en niet op de financiering.

Vraag : Hebt u dan nooit aan uw opdrachtgevers melding gemaakt van de verwarring en van het feit dat KS en LIM elkaar gedeeltelijk voor de voeten liepen ? Er moest naar de toekomst toe toch een bepaalde lijn worden getrokken.

De **heer P. Kluft** : Er was opdracht gegeven aan de heer van Outryve om een overleg te starten waarin de strategieën tussen de LIM en KS scherp zouden worden gesteld. Er zijn een aantal vergaderingen geweest maar deze leverden weinig positieve resultaten op.

Een industriële maatschappij zoals KS heeft meer pijlen op haar boog. Als een bepaalde participatie het minder goed doet, kan men steun geven. Wij hadden dan ook veel te bieden aan een partner.

Het is fout geweest dat de LIM hetzelfde wou doen. De LIM kon immers niets inbrengen. Zodra het slecht ging, hebben ze, in plaats van alleen maar naar de financiële knipperlichten te kijken en te zeggen : hier moeten we stoppen,

geprobeerd industrieel verder te gaan. De LIM had louter financieel moeten werken. De LIM is echter meegesleept in een industrieel avontuur — en Truck Center vormt daarvan het mooiste voorbeeld — dat ze niet aankonden.

Ik blijf evenwel voorstander van beide instrumenten. De LIM heeft bijvoorbeeld prachtig werk verricht met haar Klim Op-Leningen. Er is duidelijk ruimte voor een financieel instrument in een reconversiepolitiek dat over de brug komt met start up-kapitaal en met kapitaal dat niet op de markt aanwezig is. Ze moeten daar geen winst op maken want ze zijn geen bank. Zij kunnen gewoon proberen hun instrumenten break even te houden.

C. VASTSTELLINGEN EN VRAGEN

1. De GIMV kreeg, per 24 december 1987, 400 miljoen frank gewestmiddelen toegewezen om deze samen met 100 miljoen frank eigen middelen ter beschikking te stellen van de LIM. De GIMV heeft hiervan slechts 125 miljoen frank daadwerkelijk gestort. De vraag rijst of de GIMV deze 375 miljoen frank niet heeft afgewend van de eigenlijke bestemming, met name reconversieprojecten, en ze voor een ander doel heeft aangewend.

2. Het is niet duidelijk waarom de raad van bestuur van de LIM de 3.750 miljoen frank trekkingsrechten volledig heeft opgevraagd, terwijl die raad én de GIMV én de KS duidelijk wisten dat deze gelden onmogelijk binnen korte, zelfs half-lange termijn konden worden omgezet in reconversieprojecten.

Het kan niet zijn dat men met deze opvragingen de bedoeling had om renteloos verstrekte overheidsgelden in thesauriebeleggingen om te zetten en hiervan de opbrengsten als dividend te innen, ten nadele van diezelfde overheid, die geld moet lenen en hierop rente moet betalen.

3. Is het aanvaardbaar dat een overheidsvennootschap opgericht voor een door mijnsluitingen getroffen gebied maximale dividenden (in vijf jaar tijd 134 percent van het kapitaal) terug moet betalen aan twee moedermaatschappijen die zelf dóór en vóór de overheid bestaan ?

Bovendien kon de „winst” slechts worden gevormd doordat de LIM de minwaarden op genomen participaties/leningen kon afboeken op de trekkingsrechten. Het financieel resultaat van de LIM werd dus voor het grootste gedeelte gevormd door opbrengsten uit thesauriebeleggingen.

4. De beslissing van de raad van bestuur van de LIM om 500.000.000 frank te beleggen in het GIMV-coördinatiecentrum (de GIMV beschikt over de meerderheid van de stemmen bij de LIM, bovendien is de LIM sinds 30 september 1992 voor 100 percent in handen van de GIMV - 40 percent rechtstreeks en 60 percent via Gimvindus en KS) is een duidelijk voorbeeld van belangenvermenging. Dit feit kan wellicht worden verklaard doordat bepaalde personen een leidende functie hebben in GIMV en Gimvindus, en bovendien bestuurder zijn in KS en/of de LIM.

5. Een belangenvermenging was ook aanwezig in de verhouding KS-LIM. Immers de voorzitter van de raden van bestuur van KS en LIM waren oorspronkelijk in één persoon verenigd. De gedelegeerd bestuurder van de LIM zetelde daarenboven als bestuurder in KS.

Deze cumulatie van mandaten was zeker niet bevorderlijk voor de afzonderlijke dynamiek van de twee bedrijven. Re-

cent is men dan ook afgestapt van het cumuleren van de ambten van gedelegeerd beheerder van KS en voorzitter van de LIM.

6. Terwijl de trekkingsrechten onmiddellijk werden opgevraagd (3,750 miljard frank), konden beide aandeelhouders toch beslissen om het maatschappelijk kapitaal van de LIM slechts voor een vierde vol te storten. Bovendien werd door diezelfde aandeelhouders beslist om de oorspronkelijke statuten die voorzagen in „een normale vergoeding voor het ingebrachte kapitaal” te wijzigen. Deze wijziging resulteerde in een bepaling waardoor de dividenduitkering drastisch zou stijgen.

7. De resultaten van de LIM inzake de „Klim op”-leningen, dit zijn achtergestelde leningen voor zelfstandigen of kleine ondernemingen, worden algemeen als positief ervaren.

8. Inzake de participaties en/of leningen is op de LIM uitgebreide informatie aanwezig. Desondanks moet men vaststellen dat nooit systematisch aangegeven is hoe een bepaalde participatie/lening kadert in de doelstellingen, inzonderheid de creatie van werkgelegenheid.

De dossiers, inzonderheid de synthese-nota handelen meestal over bedrijfseconomische motieven (audits, revisor-verslagen, financiële analyses).

Uit de meestal te summiere beslissing van de raad van bestuur kan niet worden uitgemaakt waarom deze of gene participatie, lening al dan niet wordt genomen en of ze in het reconversiegebeuren in Limburg past.

9. Uit het onderzoek rijst ook de vraag of de creatie van werkgelegenheid als doelstelling nog prioritair zal zijn.

De opgelopen verliezen hebben de LIM voorzichtiger gemaakt. De voorkeur wordt gegeven aan financiële verrichtingen in plaats van aan reconversieprojecten. Deze trend heeft zich trouwens al ingezet naar aanleiding van de participatie in QBB (Bimbo) zie hoger. De raad van bestuur ging akkoord maar wou de waardering van Bimbo verminderen en stelt : „Een waardering op 280 miljoen frank lijkt meer aangewezen omdat de participatie gericht is op het bekomen van een meerwaarde”.

Het onderzoek wees uit dat, in de aanvangsperiode, de LIM vooral oog had voor de creatie van werkgelegenheid. Nadien verschoof de aandacht meer en meer naar de financiële aspecten. Zo blijkt uit de getuigenverhoren dat men de LIM beschouwt als een financiële instelling. De opdracht van de LIM was nochtans op de eerste plaats de creatie van werkgelegenheid door financiële operaties. Men kan zich niet van de indruk ontdoen dat het financiële aspect thans overweegt ten nadele van en de werkgelegenheid.

Deze vaststelling dient te worden geplaatst in de context dat per 1 januari 1992 de LIM voor 100 percent in handen is van de GIMV-groep, met alle gevolgen vandien. Uit de getuigenverhoren blijkt dat reeds pogingen ondernomen zijn om de LIM in de GIMV op te nemen.

10. Bij gebrek aan objectieve instrumenten om de doeltreffendheid van het gevoerde beleid te beoordelen, geeft de LIM zelf cijfers op, inzake de gerealiseerde tewerkstelling. Hierbij hanteert zij telefonisch verkregen gegevens van tewerkstelling op één bepaalde datum.

Bovendien neemt de LIM het totaal van de gerealiseerde tewerkstelling in een onderneming voor haar rekening.

Het is echter aangewezen om de cijfers van de sociale zekerheid te gebruiken om de tewerkstelling te berekenen. Hier neemt men een gemiddelde tewerkstelling over een bepaalde periode in aanmerking, daarbij ermee rekening houdend dat de LIM hoogstens aanspraak kan maken op de de gerealiseerde tewerkstelling in verhouding tot het geleend of geparticipeerd bedrag gedeeld door de investeringen uitgevoerd door de onderneming.

Op basis van dit laatste element dient de tewerkstelling van 1.016 eenheden ingevolge verleende „Klim op”-leningen, die de LIM aanvoert, te worden verminderd tot 268 eenheden.

In tegenstelling tot de verklaring van de heer B. Martens gaat het niet op dat een minderheidsaandeelhouder het totaal van de gerealiseerde werkgelegenheid voor zijn rekening neemt.

11. Uit de aan de LIM gestelde vragen en de verstrekte antwoorden blijkt dat sommige ondernemers, vroeger gesitueerd buiten de Limburgse regio, middels een participatie van de LIM, besloten hun bedrijf over te brengen naar een Limburgse locatie.

Afgezien van de kritiek die een dergelijke operatie elders kan oproepen rijst de vraag of dit erop wijst dat de groep in aanmerking komende Limburgse ondernemingen uitgeput was geraakt of niet voldoende aangesproken werd. Ook wat de „Klim-op”-leningen betreft is de doelgroep sterk afgenomen.

Een en ander moet ook gezien worden in het licht van voorbarige opvraging van de trekkingsrechten.

12. De 1,5 miljard frank trekkingsrechten werden via de GIMV aan de LIM overgemaakt in de vorm van een renteloze lening. De wetgeving op de rijkscomptabiliteit bepaalt dat iedere door de overheid toegestane lening in de boeken van een rekenplichtige wordt opgenomen. Bij het verstrijken van de 10-jarige termijn zal men worden geconfronteerd met het feit dat de LIM deze lening heeft afgeboekt met minwaarden. Deze afboekingen moeten gelijkgesteld worden met een afstand van schuldvoordering, een recht dat uitsluitend toekomt aan de Vlaamse Raad. De rekening zal dan – ten bedrage van de verminderingen – een tekort vertonen, dat men noch tegenover de Vlaamse minister bevoegd voor de financiën, noch tegenover het Rekenhof zal kunnen verantwoorden.

II. SIM

A. OVERZICHT

1. Ontstaan en juridisch statuut

Op 26 mei 1989 besliste de Vlaamse Executieve tot sluiting van het westelijk bekken van KS. Tegelijkertijd werd het Toekomstcontract voor Limburg geactualiseerd, met name door het uitvoeren van zowel economische als sociale projecten.

Eerst werden de sociale projecten vastgelegd, dan werden de economische projecten toegevoegd. Samengevat bestrijkt het Toekomstproject de volgende terreinen : migrantenbeleid, beroepsopleiding en arbeidsmarkt, huisvesting, onderwijs en onderzoek, infrastructuur en milieu, welzijnssector en de economische sector.

Inzake de uitvoering van de sociale projecten werd reeds op 26 mei 1989 beslist om hiervoor een sociaal investeringsfonds op te richten. Uiteindelijk werd dit een v.z.w. met als naam : Sociale Investeringsmaatschappij voor Limburg (SIM). Zij werd op 15 februari 1990 geïnstalleerd door de vice-voorzitter, en formeel opgericht per 29 maart 1990 (Bijl. BS 21 juni 1990). De SIM wordt geleid door een algemene vergadering en een raad van beheer bestaande uit :

- 2 leden van de bestendige deputatie van de provincie Limburg ;
- 2 vertegenwoordigers van de Vlaamse Executieve ;
- 2 vertegenwoordigers van de werknemersorganisatie ;
- 2 vertegenwoordigers voorgedragen door KS.

De oprichting van de SIM is aldus de eerste fase van het geactualiseerd Toekomstcontract. Dat een v.z.w. met de uitvoering van de eerste fase wordt belast is niet vanzelfsprekend, het gaat hier in feite om een parallelle administratie die met een openbare dienst belast werd.

Artikel 9 van de bijzondere wet tot hervorming der instellingen bepaalt dat de gemeenschappen en gewesten gedecentraliseerde diensten, instellingen en ondernemingen kunnen oprichten waaraan een decreet rechtspersoonlijkheid toekent en waarvan het de oprichting, samenstelling, bevoegdheid, werking en toezicht regelt.

Het Rekenhof is derhalve van oordeel dat de SIM een decretale onderbouw behoeft. Op dit ogenblik is deze problematiek aan de orde in de Subcommissie voor Financiën en Begroting van de Vlaamse Raad (Zie stuk 394 (1992-1993) — Nr. 1 — Verslag uitgebracht door de heren C. Lisabeth en S. Platteau).

Uit dit verslag blijkt dat het Rekenhof moeilijkheden heeft met de controle op de SIM.

„De ondoorzichtigheid heeft te maken met de grote variatie in taakstellingen. Zo bleek onlangs uit een nummer van “Bouwbedrijf,, dat de v.z.w. SIM 1 miljard frank zal investeren in het urgentieprogramma voor de huisvesting en dit in de vorm van een nagenoeg renteloos krediet. Dit is dus een leningsoperatie, wat er op neerkomt dat de v.z.w. SIM in Limburg met belastingsgelden om niet subsidieert en met KS-gelden vermogensverrichtingen doet.

Het Rekenhof zal proberen in 1993 een controle op de v.z.w. SIM te organiseren. Het resultaat van deze poging staat nog niet vast. Vanaf 1 januari 1993 is het Rekenhof immers niet langer bevoegd voor de KS. Dit resulteert uit de in het programmadecreet 1993 vastgestelde constructie

rond Gimvindus. De KS is vanaf 1 januari 1993 niet langer een beneficiant van overheidstoelagen. Een controle van het Rekenhof op dochters en kleindochters van de GIMV, zoals bijvoorbeeld Gimvindus, is er niet.” (pg. 38)

Met betrekking tot de SIM rijst nog een bijkomend probleem voor wat de uitvoering van de eerste fase van het Toekomstcontract betreft (3 miljard). Artikel 74 van de Bijzondere Wet van 8 augustus 1980 bepaalt onder meer op welke wijze de Vlaamse Executieve, als collegiaal lichaam haar bevoegdheden kan delegeren aan de „leden” van de Vlaamse Executieve. De verschillende delegatiebesluiten die de Vlaamse Executieve tot nog toe trof, kunnen weliswaar bepalen dat „ambtenaren” worden aangeduid om sommige beslissingen van de Vlaamse Executieve uit te voeren. Zij kunnen geen beleid voeren. Afgezien van de vaststelling dat de SIM een parallelle administratie is, belast met een openbare dienst, komt hierbij dat deze v.z.w. autonoom kan bepalen in welke mate, aan wie en hoeveel subsidies aan **beneficianten** verstrekt kunnen worden. Dit is duidelijk in tegenspraak met het bepaalde in het artikel 74 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980.

Deze laatste vaststelling geldt enkel voor de uitvoering van de eerste fase van het Toekomstcontract (3 miljard). Voor de uitvoering van de tweede fase ligt de uiteindelijke beslissing bij de Vlaamse Executieve.

2. De middelen van de SIM

Zoals hoger reeds vermeld wordt de SIM in belangrijke mate gefinancierd vanuit de KS-enveloppe (West). Wegens de executievebeslissing van 26 mei 1989 tot vervroegde sluiting van het westen zouden op de maximaal toegestane **verlies**enveloppe overschotten ontstaan. Met het oog op deze sluiting werd aan de heer Gheyselinck gevraagd een raming te maken van de overschotten op de westelijke enveloppe gerealiseerd vanaf 1987 tot 1996. De heer Gheyselinck raamde dit op 26 miljard frank. Van dit overschot komt volgens de 50/50 verdeling tussen KS en het Vlaamse Gewest 13 miljard toe aan KS. KS werd bereid gevonden 3 miljard uit haar helft aan een sociaal investeringsfonds, later SIM, over te maken. Inzake financiering werd tussen de KS en de SIM op 15 oktober 1990 een overeenkomst afgesloten waarin het volgende wordt bepaald :

„Van de financiële middelen die door Gimvindus aan KS worden ter beschikking gesteld, zal KS in de periode tot 1996 drie miljard frank overmaken aan de SIM voor sociale doeleinden.

Deze middelen worden per trimester overgemaakt in de loop van het jaar naargelang de financiële behoeften, op basis van een gedetailleerde begroting, gemotiveerd op basis van verantwoordingsstukken, geattesteerd door een **bedrijfsrevisor**.

Het eventuele saldo van de aan de SIM toegezegde middelen zal vóór 30 juni 1997 aan de SIM worden overgemaakt.

Het Vlaamse Gewest zal zijn uitgespaarde helft ook overwegend in Limburg besteden.”

Tot zover de uitvoering van de eerste fase, wat de SIM betreft.

Op 20 februari 1991 keurt de Vlaamse Executieve het aanvullend reconversieplan goed voor de tweede fase van de

actualisering van het Toekomstcontract voor Limburg. Hiervoor was ongeveer 2,5 miljard frank uitgetrokken lastens de Vlaamse regering.

Naast de SIM, wordt de tweede fase uitgevoerd door de Vlaamse Executieve (infrastructuur, hoger onderwijs, wetenschappelijk onderzoek, openbare werken) en de GOM (economische en toeristische projecten).

Voor de SIM werden, buiten de doelstellingen van de eerste fase, een aantal specifieke werkterreinen bepaald met name, arbeidsmarkt, huisvesting, renovatie en welzijnszorg.

Op 18 december 1992 besliste de Vlaamse Executieve echter om vooralsnog de uitvoering van de tweede fase uitsluitend toe te vertrouwen aan de GOM en de SIM.

In de tweede fase is de rol van de Vlaamse Executieve in hoge mate toegenomen. Zij bepaalt vooreerst het programma (raam) waarin de projecten goedgekeurd moeten worden. De SIM behandelt de projectaanvraag. Via de PWL worden de projecten uiteindelijk ter goedkeuring aan de Vlaamse Executieve voorgelegd.

In concreto worden een aantal bepalingen aan de SIM en GOM opgelegd :

- de SIM en de GOM worden verplicht tot samenwerking voor bepaalde onderdelen ;

- de overheidssubsidies worden op een aparte rekening bij de SIM en de GOM gestort. De financiële opbrengsten moeten eveneens gebruikt worden voor de financiering van projecten ;

- overeenkomsten met promotoren kunnen slechts afgesloten worden volgens de voorwaarden die vooraf door de bevoegde minister werden vastgelegd. Als SIM of GOM zelf promotor zijn, dienen zij een overeenkomst af te sluiten met de bevoegde minister ;

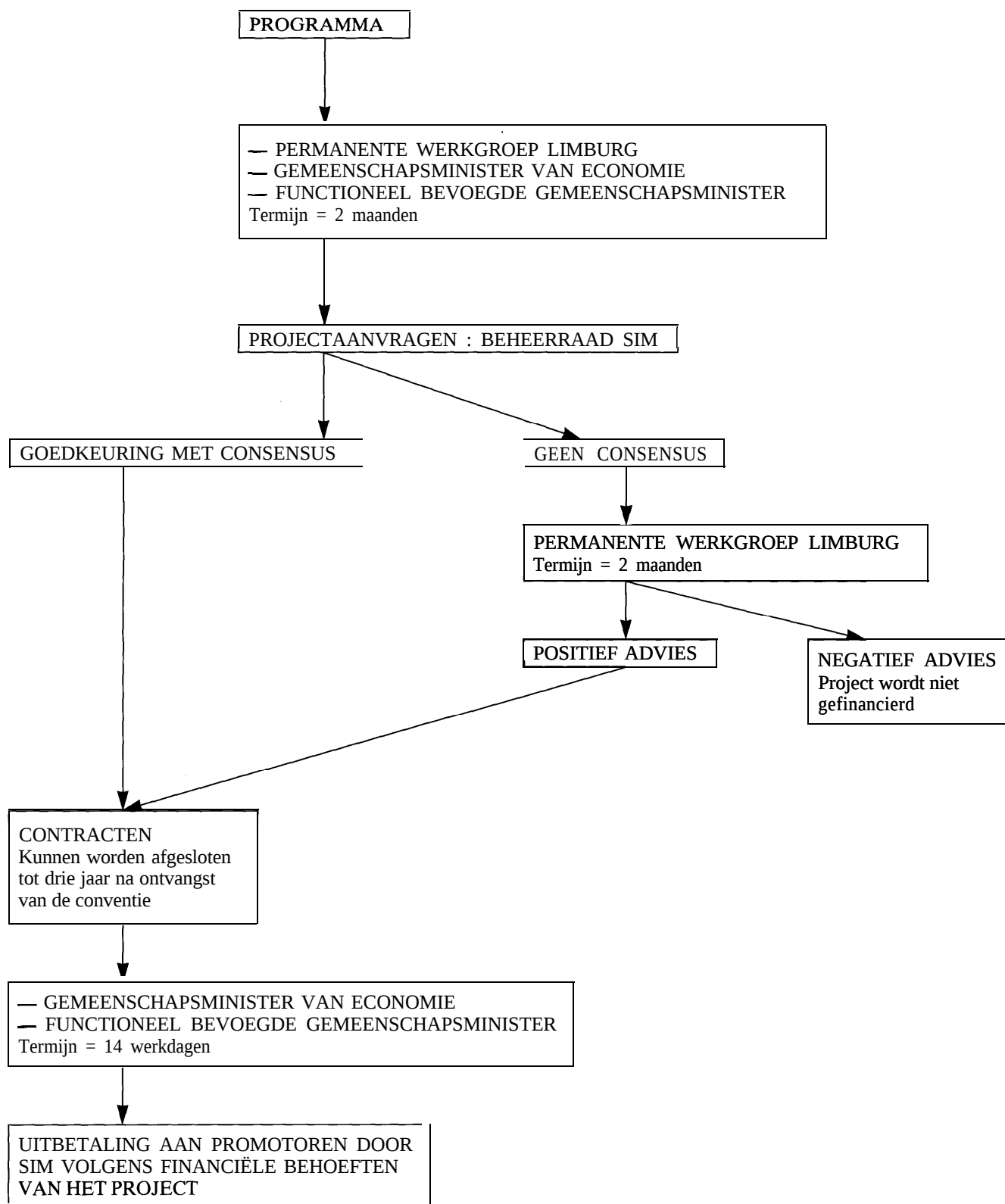
- SIM en GOM brengen driemaandijks een verslag uit over de stand van de rekening en de per project vastgelegde en uitbetaalde bedragen. De minister of zijn gevolmachtigde hebben uitgebreide controlemogelijkheden om de juistheid van de gegevens na te gaan ;

- de uitbetaling van de overheidssubsidie aan SIM of GOM, evenals de betaling van de SIM of GOM aan de promotoren, gebeuren in verhouding tot de reële vorderingen van de projecten.

In de praktijk bleek deze structuur niet werkzaam voor de SIM, in tegenstelling tot de GOM (Limburg) waar de projecten vlot werden afgewerkt.

Zie schema.

GOEDKEURINGSPROCEDURE

3. Overdracht van de middelen

Vanuit de KS-enveloppe werden tot nog toe volgende bedragen aan de SIM overgemaakt :

1990 : 445 miljoen
 1991 : 420 miljoen
 1992 : 420 miljoen
 1993 : 55 miljoen (per 31 maart 1993)
 tezamen : 1.340.000.000 frank.

KS voert deze bepaling, luidens de gegevens in het jaarverslag 1990, als volgt uit :

— de subsidie aan SIM van 445 miljoen (boekjaar 1990) wordt aangerekend als uitzonderlijke kosten ;

— deze uitzonderlijke kosten worden niet meegerekend in het vaststellen van het exploitatieverlies voor het westen ;

— daardoor vermindert het exploitatieverlies tot 7.438.883.677 frank — dit bedrag werd door Gimvindus verminderd tot 7.400.142.414, als aanvaard — dus gesubsidieerd exploitatieverlies ;

— door de vermindering van 445 miljoen van het **exploitatieverlies**, vermeerderd het verschil tussen het maximaal exploitatieverlies van 8 miljard (geïndexeerd) zoals vastgelegd in het protocol van 5 oktober 1987 (artikel 3) en het gesubsidieerd exploitatieverlies van 7.400.142.414 ;

— daardoor vergroot de helft van het verschil dat aan KS toekomt.

Het maximaal toegestane exploitatieverlies van 8 miljard voor 1990 bedraagt geïndexeerd 8.690.931.150 frank.

Het overschot is gelijk aan 1.290.788.736 frank. De helft hiervan (645.394.368 frank) wordt dus aan de KS toegekend als bijkomende subsidie.

Met andere woorden de subsidie van KS aan de SIM wordt indirect voor 50 percent door het Vlaamse Gewest gedragen. Dezelfde werkwijze werd voor 1991 toegepast. Voor 1992 zijn nog geen gegevens voorhanden.

In de eerste fase kan de SIM deze middelen autonoom aanwenden, dit wil zeggen zonder tussenkomst van de Vlaamse Executieve (zie evenwel infra). Haar beleid moet evenwel passen in het Toekomstcontract zoals gecoördineerd door de PWL.

De overdracht vanuit de begroting van het Vlaamse Gewest (2de fase)

Tot nog toe werden in uitvoering van het Toekomstcontract volgende middelen aan de SIM toegewezen (gesplitste vastleggingskredieten) : 1991 = 112 miljoen, 1992 = 357 miljoen, 1993 = 831,6 miljoen — nog te verdelen over SIM en GOM.

Vooralsnog werd er slechts 23 miljoen betaald aan de SIM. Deze geringe aanwending heeft twee oorzaken :

— de laattijdige opmaak van de toewijzingsovereenkomsten en de zeer ingewikkelde procedure van uitkering ;

— het streven van de SIM om de te ontvangen middelen aan te wenden in de vorm van leningen, in plaats van subsidies.

4. Overzicht van de beslissingen binnen de SIM met betrekking tot de besteding van de KS-middelen

Binnen de SIM werden nog geen projecten definitief toegewezen aan de budgetten van de tweede fase, gezien de procedure-onduidelijkheden hieromtrent. Voorlopig worden bijgevolg alle projecten gefinancierd met middelen uit de eerste fase.

Onder engagementen wordt het volgende verstaan :

1. Contracten afgesloten tussen de SIM en promotoren
2. Goedgekeurde projecten waarvoor **nog** geen contract werd afgesloten.
3. Projecten die door de SIM zelf worden uitgevoerd.

In de bijgevoegde lijsten wordt een onderscheid gemaakt tussen de „bindende engagementen”, zijnde de contracten, en de „principiële engagementen”, zijnde goedgekeurde projecten waarvoor nog geen contracten aanwezig zijn, voor respectievelijk de projecten uitgevoerd door externe promotoren en voor de projecten door de SIM zelf uitgevoerd. Dit onderscheid is essentieel in de analyse van de nog beschikbare middelen binnen de SIM.

5. Het financieringssysteem door de SIM

a) De cofinanciering is een subsidie die de SIM verleent aan een project dat eerder voor een Europese subsidie in aanmerking kwam (ESF, EFRO, Rechar).

Meestal geeft (bijvoorbeeld) het ESF 45 percent van het ingediende projectbedrag, de SIM past hier dan 55 percent bij.

Voor iedere cofinanciering wordt een overeenkomst **opge-**maakt.

b) De prefinanciering gebeurt in de vorm van renteloze leningen.

Het voorschot wordt verleend door de SIM aan de promotor voor de financiering van werkingskosten en investeringen in afwachting dat de toegezegde middelen van ESF, eventueel andere instanties, daadwerkelijk uitbetaald worden.

Per prefinanciering wordt eveneens een overeenkomst tussen SIM en promotor opgesteld met de voorwaarden. Afhankelijk van het geval wordt de terugbetaling van het voorschot geregeld volgens periodieke (bijvoorbeeld maandelijkse) aflossingen ofwel integraal terugbetaald na ontvangst van de definitieve gelden. Duurtijd is variabel.

Voor een groot aantal projecten voorziet de SIM zowel in een pre- als in een cofinanciering.

c) In de toekomst zal het systeem co- en prefinanciering worden aangevuld door „echte” leningen. Dit wil zeggen dat de SIM, onafhankelijk van eventuele Europese subsidiëring, leningen verstrekt. In deze zin werd pas beslist om in de sector „serviceflats voor bejaarden” per flat een renteloze lening (aan de promotor) te verstrekken van 375.000 frank.

d) Naast deze 3 vormen van tussenkomsten geeft de SIM een indirecte subsidie in de vorm van een ter beschikkingstelling van roerende en onroerende goederen (investeringen).

Men raamt deze ter beschikkingstelling (tot nog toe) op een bedrag van 80 miljoen.

Het verwerven van onroerende goederen zal, als men het project „Texas” zou finaliseren, in belangrijke mate toeneemen omdat hier een bedrag (vraagprijs KS) van 475 miljoen mee gemoeid is.

Vermelden wij nog dat de SIM onlangs beslist heeft om een eigen gebouw te verwerven om haar kantoren in onder te brengen, kostprijs 60 miljoen.

Vergelijking tussen de inkomsten en bestedingen

zie tabel

A. Inkomsten	1 ▲ 1990	2 ▲ 1991	3 Per eind 1991	4 ▲ 1992	5 Per eind 1992	6 ▲ 1993 le kw.	7 Per 31.03.93
1. Subsidies							
— KS	445.000.000	420.000.000	865.000.000	420.000.000	1.285.000.000	55.000.000	1.340.000.000
— Vl. Gem / ESF	—	673.567	673.567	1.471.747	2.145.314	5.922.997	8.068.311
— Vl. Adm / 2e fase	—	—	—	23.000.000	23.000.000	—	23.000.000
— GOM 2e fase	—	—	—	4.308.000	4.308.000	—	4.308.000
— Vl. Gem/Efro	—	—	—	11.657.422	11.657.422	19.683.365	31.340.787
Totaal	445.000.000	420.673.567	865.673.567	460.437.169	1.326.110.736	80.606.362	1.406.717.098
2. Bankintrest	3.455.732	13.677.272	17.133.004	12.007.639	29.140.643	1.880.223	31.020.866
3. Meerw. SICAV	—	2.418.543	2.418.543	14.584.957	17.003.005	1.423.067	18.426.567
Alg. totaal (1+2+3)	448.455.732	436.769.382	885.225.114	487.029.765	1.372.254.879	83.909.652	1.456.164.531
B. Bestedingen							
1. Investerings	4.981.144	15.191.915	20.173.059	76.321.836	96.494.895	10.094.142	106.589.037
2. Pré-financieringen							
betaald :	136.595.784	322.162.187	458.757.971	311.156.253	769.914.224	5.763.648	775.677.872
terugbetaald :	500.000	111.436.624	— 11.936.624	— 499.024.681	— 610.961.305	— 28.031.083	— 638.992.388
	136.095.784	210.725.563	346.821.347	(187.868.428)	158.952.919	(22.267.435)	136.685.484
3. Co-financieringen	96.592.395	111.029.666	207.622.061	504.663.560	712.285.621	94.049.481	806.335.102
4. Beleggingen + liquide middelen	207.373.275	88.827.700	296.200.975	(18.731.391)	277.469.584	(6.377.442)	271.092.142
5. Kosten							
algemeen :	1.391.355	7.566.445	8.957.800	19.793.376	28.751.176	2.543.455	31.294.631
pers. :	3.255.866	22.960.983	26.216.849	33.910.555	60.127.404	4.732.716	64.860.120
Totaal	449.689.819	456.302.272	905.992.091	428.089.508	1.334.081.599	82.774.917	1.416.856.516

Kolom 1, 2, 4, 6 : bewegingen tijdens de periode

Kolom 1, 3, 5, 7 : cumulatie van voorgaande periodes

Als wij de **co-financiering** delen door de inkomsten, stellen wij vast dat slechts 55 percent van de inkomsten werkelijk en definitief werden aangewend voor projecten.

De SIM wijst erop dat sommige pre-financieringen kunnen worden omgezet in **co-financieringen**, wat bedoeld percentage zal doen verminderen.

Op verzoek van de onderzoekscommissie heeft de SIM gepoogd bij de promotoren (projecten) inlichtingen te verzamelen die moesten aantonen hoeveel de promotor werkelijk en definitief van de ontvangen subsidie had aangewend.

De bekomen inlichtingen waren echter te onvolledig en te summier om hier een relevant besluit uit te trekken.

Bij wijze van voorbeeld kan toch worden verwezen naar één (belangrijke) promotor. Op de jaarrekening 1992 van de v.z.w. Begeleidingsdienst Limburgs Mijngedebied staat een reserve van 97.853.626 frank ingeschreven. Een deel van deze reserve (53.047.626 frank) staat zelfs luidens een inspectieverslag van de SIM — op een afzonderlijke bankrekening.

Vermits vermelde vzw uitsluitend afhangt van subsidies moet hier besloten worden dat de reserve niets anders is dan een niet-aangewende subsidie.

Het is nuttig om te weten hoeveel middelen er door de promotoren die door de SIM gesubsidieerd worden, werkelijk en definitief zijn aangewend. De SIM neemt zich voor om vooralsnog deze oefening uit te voeren. Dan kan berekend worden hoeveel er vanuit de reconversiemiddelen werkelijk en definitief werd aangewend in de uitvoering van het Toekomstcontract.

6. Beslissingsprocedures, controle en evaluatie van SIM-projecten

De SIM is inzonderheid opgericht om de beschikbare EG-gelden op te vangen. In de praktijk betekent dit dat over een project eerst wordt beslist door de ESF Coördinatiecommissie (of EGKS Begeleidingscommissie of het EFRO Lokaal Coördinatiecomité enzovoort). Na een gunstige beoordeling, wordt meestal 45 percent subsidie gegeven, op voorwaarde dat een overheid co-financiert.

De SIM treedt hier op als overheid. Zij zal (kan) het dossier (project) overnemen door te beslissen dat zij tot 55 percent meefinanciert. Tegelijkertijd kan de SIM beslissen om een kortlopende (renteloze) lening aan het project toe te staan tot de ESF-gelden daadwerkelijk worden gestort.

Het spreekt vanzelf dat de SIM moeilijk een project zal weigeren als het ESF eerder positief heeft beslist.

De SIM verklaart dat, alhoewel de marge zeer klein is, er toch een verschil voorhanden is om de dossiers vooralsnog met voldoende autonomie te beoordelen.

Anderzijds zijn er ook projecten die de SIM zonder EG-steun uitvoert.

De raad van beheer wordt uitvoerig ingelicht inzake de te nemen beslissing. Meestal is er per sector (bijvoorbeeld beroepsopleiding) een uitvoerige en goed gedocumenteerde beleidsnota. Per project wordt uiteraard een dossier aangelegd. De administratieve diensten adviseren de raad van beheer.

De notulen van de raad zijn uitvoerig en, per beslissing wordt een steekkaart opgemaakt die door de leden van de raad worden ondertekend.

Wat het onderzoek naar de beslissingsprocedures betreft moet daarom in de eerste plaats verwezen worden, in geval van co-financiering, naar procedures voor de (bijvoorbeeld) ESF Coördinatie Commissie.

Op de vraag „Kan de SIM nagaan of inzake steun werd bijgehouden

- hoeveel aanvragen er werden ingediend ;
- hoeveel aanvragen negatief werden beoordeeld door uw administratie ;
- idem voor het dagelijks bestuur ;

— hoeveel aanvragen negatief beoordeeld door ofwel de administratie, ofwel het dagelijks bestuur, toch aanvaard werden door de raad van beheer.”

kon geen afdoend antwoord worden verstrekt.

De SIM beschikte immers niet over deze informatie en heeft toegezegd om de nodige opzoekingen te doen.

7. Controle

De SIM vraagt sedert geruime tijd dat de Administratie van de Vlaamse Gemeenschap haar werking zou controleren. Ook aan het Rekenhof is deze vraag gesteld.

Het Bestuur Economische Inspectie heeft, in samenspraak met de directeur-generaal van de Administratie Economie reeds begin dit jaar beslist om de SIM op te nemen in haar controleprogramma. Er werden nu reeds praktische afspraken gemaakt.

De SIM fungeert grotendeels als doorgeefluik. De eigenlijke controle dient daarom te gebeuren bij diegene waar de steun terecht komt. De Administratie Werkgelegenheid heeft in overleg met SIM, de controles uitgevoerd en verklaart dat nog toe, alle promotoren werden gecontroleerd. Deze controle gebeurt zowel cijfermatig als inhoudelijk.

De inhoudelijke controle lijkt nochtans problematisch. In een studie (Hiva, 1992)* werden onder de titel „Opleiding of Werkgelegenheid” zeven projecten voor kansarmen geëvalueerd. De studie telt 194 blz., vergelijk met de 256 projecten — verdeeld over tientallen organen — die de SIM tot nog toe beslist heeft, en men kan zich een idee vormen hoe moeilijk het zal zijn om alle projecten, werkelijk diepgaand op inhoudelijk vlak, te evalueren. Deze studie is ondertussen gefinaliseerd. Een synthese zal einde september aan alle leden van de Vlaamse Raad worden overhandigd. De synthese stoelt op een aantal deelonderzoeken opgenomen in negen boekdelen.

8. De werking van de SIM in toekomstperspectief

Uit getuigenissen van voorzitter Verbrugghe en afgevaardigd-beheerder Vandenhove blijkt dat er een fundamenteel meningsverschil is tussen beiden over de werking van de SIM. Dit verschil in visie heeft ook te maken met de toekomst van de SIM. Houdt zij op te bestaan in 1996 of zal zij verder werken ?

Voor de heer Vandenhove gaat het hierbij om de fundamentele discussie welke de opdrachten van de SIM zijn. Voor de heer Vandenhove is de SIM in de eerste plaats een investeringsmaatschappij en geen beleidsinstrument. Wat het beleid betreft stelt de heer Vandenhove dat dit overgelaten moet worden aan andere bestaande instellingen en dat de SIM hier maximaal moet trachten mee samen te werken.

* De SIM heeft opdracht gegeven aan twee onderzoekscentra om het gebeuren om en rond de sluiting van de KS te evalueren. De SIM treedt op als uitvoerder voor de PWL, die in naam van de Vlaamse Executieve het communautaire kader van de programma's (projecten) ten behoeve van de EG-Commissie moet evalueren

De heer Verbrugghe is het fundamenteel oneens met de heer Vandenhove. Reeds van bij de oprichting van de SIM werkt dit verschil in visie ook door in de werking van de SIM. Voor de heer Verbrugghe moet de SIM immers een maatschappelijke ambitie hebben, in de zin dat zij moet trachten op de diverse terreinen, waarop zij actief is, een maatschappelijke meerwaarde te creëren en zoveel mogelijk vernieuwend te werken. Dit is juist een essentieel element van het reconversiebeleid. Ter zake maakt hij een vergelijking met de Begeleidingsdienst Limburgs Mijngedebied (BLM) en met Onderwijsvoorrankingsgebieden-beleid (OVGB) .

Is de SIM een tijdelijke structuur die zich moet beperken tot het doorgeven van middelen ?

Is de SIM een definitieve structuur die een beleid kan voeren ?

Deze problematiek is reeds impliciet te vinden in een aantal documenten :

— „In het bijzonder beoogt de SIM de integrale uitvoering van de sociale dimensie van het Toekomstcontract voor Limburg en onder andere de daarin opgenomen diverse **sociaal-economische** ontwikkelingsprogramma's van de Europese Gemeenschap te realiseren.

Ter verwezenlijking van haar doel kan de vereniging alle handelingen stellen en alle initiatieven nemen en kan zij alle nuttige roerende en onroerende goederen verwerven, evenals er alle eigendomsrechten en andere rechten op uitoefenen.

Zij kan onder meer haar medewerking verlenen en belangen nemen in elk gelijkaardig doel als het hare.”

(Artikel 3, Statuten SIM, 29 maart 1990)

— „. . . De uit te werken projecten zouden bijgevolg dan ook aanvullend, en niet tegenstrijdig mogen zijn met het beleid van de Vlaamse Executieve. Volgens **gemeenschaps-**minister De Batselier dienen de voorstellen een eenmalig karakter te hebben zodanig dat zich met het wegvallen van de steunmaatregelen, geen continueringsproblemen voordoen.”

(Interministerieel Overleg Limburg : Verslag, 2 oktober 1990.)

— „**Kunnen** de aangegane financiële engagementen voor de SIM verplichtingen genereren die verder uitwerking blijven hebben na 1996 ?

Vermits de tussenkomsten van de SIM jaarlijks worden vastgelegd, zullen er na 1996 geen verplichtingen meer zijn voor de SIM.

Toch zijn er projecten, die ook na 1996 nog inkomsten genereren voor de SIM. Hoewel het zeker niet de **betrachting** van de SIM is om deze projecten te promoten, zijn er toch sociale projecten die zelfbedruipend zijn en zelfs inkomsten genereren. Deze positieve kasstroom zal overeenkomstig de doelstellingen van de SIM opnieuw worden aangewend.”

Wat zijn de perspectieven voor de werking van de SIM na 1996 ?

„Sommige projecten zullen ook na 1996 een inkomende geldstroom betekenen voor de SIM. De aldus verkregen fondsen zullen aangewend worden om, conform de doelstellingen van de SIM, projecten binnen het sociaal kader te financieren.

De SIM streeft naar structurele veranderingen die na het verdwijnen van de steunmaatregelen verder effect hebben binnen de bestaande structuren.”

Antwoord op een schriftelijke vraag van de heer E. **Vandenbosch** (17 januari 1991), Vlaamse Raad. (Vraag nr. 12, Bulletin nr. 8 dd. 18 februari 1991, blz. 353).

– „De v.z. w. SIM is opgericht conform de regels van de wet van 27 juni 1921 inzake de v.z.w.'s en draagt aldus een afzonderlijke rechtspersoonlijkheid. De oprichting is gebeurd voor onbepaalde duur. Het maatschappelijk doel voorziet geen tijdlimiet doch verwijst enkel naar het Toekomstcontract, dat wel een zekere (politieke) limiet van 10 jaren stelde, voor de evaluatie van het oogmerk tot reductie van de werkloosheid.

Strikt juridisch kan de v.z.w. zeker verbintenissen aangaan binnen haar maatschappelijk doel, ook al dragen deze verder dan de **loopduur** van het Toekomstcontract zelf.

Het vloeit uit de aard van de initiatieven voort dat deze verder moeten dragen dan de looptijd van het Toekomstcontract.

De v.z.w. SIM zal deze verbintenissen niet alleen aangaan voor het realiseren van het doel, doch ook voor het handhaven ervan.

In die omstandigheden blijft de juridische structuur van de SIM bestaan na 1996, voor naleving van de binnen haar doel afgesloten verbintenissen, ook al is de naakte chronologische limiet van het Toekomstcontract voorbij.

Trouwens meen ik dat het tot de logica van de beleidsoptie behoort na aflopen van de termijn van het Toekomstcontract, ofwel dit contract te verlengen, ofwel te voorzien in de handhaving van de realisaties, in welk geval het maatschappelijk doel van de SIM automatisch wordt bestendigd.

Hoogstens zou er discussie kunnen bestaan of de SIM nog na afloop van het Toekomstcontract, nieuwe verbintenissen zou kunnen afsluiten.

(Schriftelijk juridisch advies aan de SIM dd. maart 1992.)

– „Tot slot wordt gevraagd dat aan de GOM en de SIM wordt toegestaan om naast subsidies (co-financiering) ook andere vormen van financiering toe te kennen aan projectpromotoren zoals een renteloze lening (pré-financiering) en participaties onder beheer van de GOM of de SIM.

Gezien het beoogde hefboomeffect in Limburg bij het toekennen van pré-financieringen wordt bij voorkeur de terugbetaling van pré-financieringen automatisch opnieuw ter beschikking gesteld aan de GOM en de SIM om kaderend in het programma van het Toekomstcontract nieuwe projecten te financieren. ”

(P.W.L., 20 maart 1992, verslag.)

– „Bovendien kan ik bezwaarlijk akkoord gaan met het voorstel om SIM en GOM toe te laten met de gelden die zij rechtstreeks ontvangen van het gewest pre-financieringen toe te staan of participaties te nemen.. . Allereerst heeft het Gewest geëigende kanalen voor leningen en participaties. Bovendien zou men uit de vraag om pre-financieringen mogen afleiden dat de middelen die ter beschikking staan, in feite overdreven zijn, vermits zij enkel via het toestaan van pre-financieringen voldoende snel opvraagbaar bij het Gewest zijn. Dit impliceert dus opnieuw dat het Gewest sneller moet gaan lenen, om toe te laten dat de GIM en SIM interesten kunnen genereren, hetgeen ik onaanvaardbaar vind. Bijgevolg kan

ik enkel akkoord (gaan) met pre-financieringsformules en/of participaties, indien de volledige opbrengst, die hieruit voortvloeit, integraal terugkeert naar de Vlaamse middelenbegroting.”

(Begrotingsakkoord dd. 18 december 1992 inzake de toewijzing van middelen aan SIM en GOM voor het jaar 1992.)

– De voorgestelde werkwijze laat ook een oplossing toe van het probleem tot het verstrekken van leningen door de SIM bij de realisatie van programma's waar dit aangewezen is (bvb. in de sector huisvesting) en ligt in het verlengde van de werkwijze die de SIM nu reeds in de eerste fase hanteert, en die trouwens ook positief wordt geëvalueerd. De oplossing bestaat er immers in de programma's, waarbij door de SIM ontleend wordt, onder te brengen in de eerste fase en de programma's, waarbij gesubsidieerd wordt, onder te brengen in de tweede fase. Het gedeeltelijk omruilen van de eerste en de tweede fase vereist voldoende kredieten in de tweede fase voor de programma's die nu nog in de eerste fase zijn voorzien, zoals de financiering van het VDAB-reconversieplan, het project Center Parcs, de onderwijsprogramma's en de acties inzake vernieuwend arbeidsmarktbeleid en beroepsopleiding, en de rust- en bejaardentehuizen.,,

(Beslissing Vlaamse regering dd. 18 december 1992)

Uit dit overzicht blijkt dat de SIM er de facto in geslaagd is haar bestaan, na het verstrijken van het Toekomstcontract, te verzekeren.

Immers, doordat de SIM nu belangrijke middelen zal omzetten in leningen zal het zeer moeilijk zijn om de SIM zomaar te vereffenen. Temeer daar de statuten van de SIM geen directe bestemming voor haar vermogen aanwijzen in het geval van vereffening. Ook het feit dat de SIM belangrijke onroerende goederen in eigendom heeft of zal hebben zal de vereffening er niet eenvoudiger op maken.

Een en ander kan niet los worden gezien van het KB nr. 5 dat uitdrukkelijk stelt dat niet aangewende subsidies terug moeten vloeien naar de Vlaamse Gemeenschap. Vermits de SIM is opgericht als exponent van het Toekomstcontract moet ook worden aanvaard dat de overheidsmiddelen die in dit kader worden gegeven niet meer gebruikt kunnen worden, of heraanwend na het Toekomstcontract.

Nochtans streeft de SIM ernaar om zoveel mogelijk beschikbare middelen om te zetten in leningen, die onvermijdelijk zullen leiden tot afbetalingen na de vervaldag van het Toekomstcontract. Bovendien is niet zeker wat na die datum het lot van de PWL zal zijn – het enige orgaan waarnaar de SIM zich nu nog moet schikken. Tenzij er een uitdrukkelijke decretale regeling komt, dienen zowel de Vlaamse Executieve als de SIM zich voorlopig te onthouden van maatregelen die een eventuele ontbinding kunnen bemoeilijken.

1. Bindende engagementen d.w.z. aanwezige contracten, per 14-5-1993

Promotor	Project		Contractbedrag	Reeds uitbetaald door SIM	Terugbetaald aan SIM
VZW Musica	BV/90/2/084	Voorschot	3.775.077	3.775.077	3.816.886
		Subsidie	4.338.292	4.338.292	0
	BV/91/2L/018	Voorschot	7.986.382	7.986.382	3.023.111
		Subsidie	8.000.000	4.000.000	0
			24.099.751	20.099.751	6.839.997
VZW Vlaams Beeldcentrum	BV/90/2/30	Voorschot	6.685.403	6.685.403	0
		Subsidie	8.992.923	8.992.923	0
CV ERGON			15.678.326	15.678.326	0
	BV/90/2/100	Voorschot	1.617.738	1.617.738	1.617.738
		Subsidie	182.262	182.262	0
	BV/90/2/101	Voorschot	1.560.138	1.560.138	1.560.138
		Subsidie	239.862	239.862	0
	BV/90/2/102	Voorschot	1.421.144	1.421.144	1.421.144
		Subsidie	378.856	378.856	0
	BV/90/2/103	Voorschot	1.616.390	1.616.390	1.616.390
		Subsidie	183.610	183.610	0
	BV/90/2/104	Voorschot	1.800.000	1.800.000	1.800.000
		Subsidie	0	0	0
	BV/91/2L/088	Subsidie	1.800.000	0	0
	BV/91/2L/089	Subsidie	1.800.000	0	0
	BV/91/2L/090	Subsidie	1.800.000	0	0
	BV/91/2L/091	Subsidie	1.800.000	0	0
	BV/91/2L/092	Subsidie	1.800.000	0	0
	Open atelier	Subsidie	435.453	0	0
VZW V.I.A.			18.435.453	9.000.000	8.015.410
	Dossier 1989	Subsidie	1.730.000	1.730.000	0
	BV/90/2/56	Voorschot	1.600.000	1.600.000	1.600.000
	BV/90/2/58	Voorschot	2.000.000	2.000.000	2.000.000
	BV/90/2/59	Voorschot	1.100.000	1.100.000	1.100.000
	BV/90/2/60	Voorschot	1.200.000	1.200.000	1.200.000
	BV/90/2/61	Voorschot	1.900.000	1.900.000	1.900.000
	BV/90/2/62	Voorschot	274.772	274.772	274.772
		Subsidie	695.049	695.049	0
	BV/90/2/63	Voorschot	1.200.000	1.200.000	1.200.000
	BV/91/2L/009	Subsidie	230.179	230.179	0
Gemeente Genk			11.930.000	11.930.000	9.274.772
	BV/90/2/048	Voorschot	1.450.000	1.450.000	1.450.000
		Subsidie	407.956	407.956	0
	BV/90/2/050	Voorschot	1.500.000	1.500.000	1.500.000
		Subsidie	357.734	357.734	0
	BV/90/2/052	Voorschot	2.000.000	2.000.000	2.000.000
	BV/90/2/053	Voorschot	850.000	850.000	850.000
	BV/90/2/099	Voorschot	1.600.000	1.600.000	1.600.000
		Subsidie	259.935	259.935	0
	LEDA	Voorschot	1.215.000	0	0
		Subsidie	1.485.000	1.209.935	0
	BV/91/TB/104	Voorschot	207.693	207.693	0
		Subsidie	100.000	100.000	0
VZW WAM Maaseik Econ. Hogeschool Limburg			12.483.318	10.993.253	8.450.000
	BV/90/2/073	Voorschot	1.520.413	1.520.413	1.520.413
	BV/90/2/067	Voorschot	200.000	200.000	200.000
	BV/90/2/088	Voorschot	190.000	190.000	190.000
			390.000	390.000	390.000

Promotor	Project		Contractbedrag	Reeds uitbetaald door SIM	Terugbetaald aan SIM
VZW Strategisch Plan Limburg	Vrouwenproject	Voorschot	1.973.138	1.973.138	1.973.138
		Subsidie	1.042.862	1.042.862	0
	BV/90/2/019	Voorschot	4.500.000	4.500.000	4.500.000
	BV/91/2L/106	Voorschot	2.016.562	2.016.562	2.016.562
		Subsidie	1.680.770	1.500.000	0
	BV/91/2L/093	Voorschot	3.500.000	3.500.000	2.042.139
	BV/91/2L/DV4	Voorschot	1.172.150	1.172.150	0
		Subsidie	2.126.700	1.500.000	0
	BV/91/2L/DV10	Voorschot	1.906.425	1.906.425	0
		Subsidie	3.076.150	1.500.000	0
	BV/91/2L/D36	Voorschot	1.800.000	1.800.000	1.800.000
	BV/91/2L/D12	Voorschot	754.939	754.939	0
			25.549.696	23.166.076	12.331.839
L.U.C.	BV/90/2/041	Voorschot	3.459.498	3.459.498	3.459.498
		Subsidie	1.040.502	1.040.502	0
	BV/91/2L/006	Voorschot	4.034.250	4.034.250	4.034.250
		Subsidie	2.909.144	2.235.466	0
	BV/91/2L/107	Voorschot	1.550.000	1.550.000	1.550.000
		Subsidie	932.972	335.876	0
	BV/91/1L/108	Voorschot	4.392.841	4.392.841	2.357.100
		Subsidie	692.847	692.847	0
	BV/91/2L/063	Voorschot	3.881.196	3.881.196	285.000
		Subsidie	405.804	405.804	0
FLERACKERS	Roer. goed.				
	STALS	Subsidie	28.000.000	27.593.010	0
FLERACKERS	Roer. goed.				
	Subsidie	12.527.314	12.527.314	0	
			63.826.368	62.148.604	11.685.848
F.T.M.L.	BV/90/2/064	Voorschot	1.800.000	1.800.000	1.800.000
	BV/90/2/066	Voorschot	1.300.000	1.300.000	1.300.000
			3.100.000	3.100.000	3.100.000
Provincie Limburg	BV/90/2/032	Voorschot	900.000	900.000	900.000
	BV/90/2/033	Voorschot	500.000	500.000	500.000
	BV/91/2L/113	Subsidie	364.606	364.606	0
	BV/91/2L/115	Subsidie	68.522	68.522	0
	BV/91/2L/114	Subsidie	43.651	43.651	0
	BV/91/2L/116	Subsidie	68.522	68.522	0
	BV/91/2L/T6	Subsidie	77.610	0	0
	BV/91/2L/T7	Subsidie	343.243	0	0
	BV/91/2L/T9	Subsidie	374.124	0	0
	BV/91/2L/T8	Subsidie	343.243	0	0
			3.083.521	1.945.301	1.400.000
Dr. Willemsinstituut	BV/90/2/031	Voorschot	1.900.000	1.900.000	1.900.000
	BV/91/2L/013	Voorschot	2.644.650	2.644.650	1.322.325
	BV/91/2L/014	Voorschot	4.148.774	4.148.774	2.074.387
	BV/91/2L/W2	Voorschot	2.065.388	2.065.388	2.065.388
	BV/91/2L/W1	Voorschot	1.096.313	1.096.313	1.096.313
	BV/91/2L/W5	Voorschot	1.164.243	0	0
	Onderzoek kanker/MS	Subsidie	80.000.000	50.000.000	0
			93.019.368	61.855.125	8.458.413
VZW Alternatief	BV/90/2/022	Voorschot	5.102.269	5.102.269	5.102.269
	BV/90/2/023	Voorschot	550.000	550.000	550.000
	BV/90/2/027	Voorschot	2.160.387	2.160.387	2.160.387
	BV/90/2/020	Voorschot	550.000	550.000	550.000
	BV/90/2/031	Voorschot	300.000	300.000	300.000
	BV/90/2/024	Voorschot	550.000	550.000	550.000

Promotor	Project		Contractbedrag	Reeds uitbetaald door SIM	Terugbetaald aan SIM
	BV/90/2/025	Voorschot	550.000	550.000	550.000
	BV/90/2/026	Voorschot	1.200.000	1.200.000	1.200.000
	BV/90/2/028	Voorschot	3.855.282	3.855.282	3.855.282
	BV/91/2L/054	Voorschot	379.500	379.500	379.500
	BV/91/2L/056	Voorschot	1.035.579	1.035.579	800.819
	BV/91/2L/057	Voorschot	5.508.027	5.508.027	3.782.452
	BV/91/2L/055	Voorschot	589.500	589.500	589.500
	BV/91/2L/058	Voorschot	2.912.793	2.912.793	2.052.297
	BV/91/2L/085	Voorschot	1587.764	1.587.764	1.169.199
	BV/91/2L/04 1	Voorschot	4.575.000	4.575.000	3.160.446
	BV/91/2L/B12	Voorschot	3.664.887	3.664.887	0
	BV/91/2L/B13	Voorschot	1.148.349	1.148.349	0
	BV/91/2L/D4	Voorschot	960.436	960.436	0
	BV/91/2L/T19	Voorschot	3.195.998	3.195.998	0
	BV/91/2L/T3	Voorschot	595.036	595.036	0
			40.970.807	40.970.807	26.752.151
VZW Vrouwen naar werk	BV/90/2/035	Voorschot	1.300.000	1.300.000	1.300.000
	BV/90/2/036	Voorschot	1.400.000	1.400.000	1.400.000
		Subsidie	439.127	439.127	0
	BV/90/2/037	Voorschot	1.400.000	1.400.000	1.400.000
		Subsidie	463.057	463.057	0
	BV/90/2/038	Voorschot	1.400.000	1.400.000	1.400.000
		Subsidie	515.743	515.743	0
	BV/90/2/039	Voorschot	1.400.000	1.400.000	1.400.000
		Subsidie	52.735	52.735	0
	BV/91/2L/060	Voorschot	17.224.127	10.063.987	3.109.287
		Subsidie	11.925.193	4.936.013	0
	BV/91/2L/C3	Voorschot	5.565.256	5.565.256	0
		Subsidie	8.831.434	2.500.000	0
	Roer. goed. 1990	Voorschot	306.518	306.518	0
		Subsidie	556.048	556.048	0
	Roer.goed. 1991	Subsidie	2.490.000	2.334.414	0
	BV/92/TB/016	Subsidie	4.000.000	2.821.479	0
			59.269.238	37.454.377	10.009.287
CV LEA	BV/90/2/044	Voorschot	600.000	600.000	600.000
	BV/91/TB/113	Voorschot	1.975.500	1.696.203	1.012.263
		Subsidie	2.414.500	2.073.138	0
			4.990.000	4.369.341	1.612.263
VZW ARON	BV/90/2/047	Voorschot	400.000	400.000	400.000
		Subsidie	250.000	250.000	0
	BV/90/2/046	Voorschot	1.350.000	1.350.000	1.350.000
		Subsidie	500.000	500.000	0
	BV/91/2L/004	Voorschot	2.415.758	2.415.758	1.387.831
		Subsidie	262.000	262.000	0
	BV/91/2L/003	Voorschot	3.387.708	3.387.708	2.359.981
		Subsidie	262.000	262.000	0
	BV/91/2L/D2	Voorschot	1.090.358	1.090.358	0
	BV/91/2L/D1	Voorschot	2.318.212	2.318.212	0
	Huur 1992	Subsidie	560.000	0	0
	Onroer. goed.	Subsidie	3.450.000	3.450.000	0
			16.246.036	15.686.036	5.497.812

Promotor	Project		Contractbedrag	Reeds uitbetaald door SIM	Terugbetaald aan SIM
VZW LELIM	BV/90/2/054	Voorschot	9.313.326	9.313.326	9.313.326
		Subsidie	486.674	486.674	0
	BV/91/2L/087	Voorschot	6.159.485	6.159.485	5.187.709
		Subsidie	11.491.656	11.491.656	0
			27.451.141	27.451.141	14.501.035
OCMW Zonhoven	Project niet ge-start	Voorschot	500.000	500.000	500.000
VZW TOP	BV/90/2/074	Voorschot	595.201	595.201	595.201
		Subsidie	404.799	404.799	0
	BV/91/2L/086	Voorschot	5.304.679	5.304.679	5.304.679
		Subsidie	759.495	759.495	0
	BV/91/2L/M4	Voorschot	5.367.220	2.683.610	2.683.610
		Subsidie	1.359.937	1.000.000	0
	Doelstelling 3	Voorschot	4.040.455	2.020.277	0
	Doelstelling 4	Voorschot	4.040.455	2.020.277	0
	Roer. goederen	Lening	5.751.929	5.312.557	0
			27.624.170	20.100.895	8.583.490
CV LIM	Open atelier	Voorschot	3.263.959	3.263.959	174.078
		Subsidie	5.449.683	5.449.683	0
	Overgangs- budget	Subsidie	1.750.000	1.750.000	0
			10.463.642	10.463.642	174.078
CV Industria	Open atelier	Voorschot	1.397.734	1.397.734	0
		Subsidie	5.273.694	6.273.694	0
			6.671.428	6.671.428	0
VZW Omschakelen/Keerpunt	BV/90/2/086	Voorschot	132.491	132.491	132.491
		Subsidie	267.509	267.509	0
	BV/90/2/087	Voorschot	204.136	204.136	204.136
		Subsidie	145.864	145.864	0
	BV/91/2L/020	Voorschot	1.482.051	1.482.051	1.482.051
		Subsidie	709.617	709.617	0
	BV/91/2L/021	Voorschot	30.289	30.289	30.289
		Subsidie	43.541	43.541	0
	BV/91/2L/022	Voorschot	445.823	445.523	445.823
	BV/91/2L/019	Voorschot	1.586.221	1.586.221	1.586.221
		Subsidie	1.013.419	1.013.419	0
	BV/91/2L/D27	Voorschot	497.110	497.110	408.797
		Subsidie	260.159	180.000	0
	BV/91/2L/D28	Voorschot	686.396	686.396	641.493
		Subsidie	819.589	400.000	0
			8.324.215	7.824.467	4.931.301
VDAB	Akteplan : infrastructuur	Voorschot (*)	247.245.873	7.635.859	0
		Subsidie	334.245.874	167.725.942	0
			581.491.747	175.361.801	0
VZW Arbeidersopvoeding	Begeleiding gepensioneerde mijnwerkers	Subsidie	5.911.430	5.911.430	0

(*) wordt door de SIM zelf ingediend bij EFRO ter recuperatie

Promotor	Project		Contractbedrag	Reeds uitbetaald door SIM	Terugbetaald aan SIM
VZW ECCRR	Conservatie, restauratie en renovatie	Voorschot	14.862.200	14.862.200	14.862.200
		Subsidie	15.770.300	15.770.300	0
	BV/91/TB/116	Voorschot	752.400	701.856	701.856
		Subsidie	919.600	857.824	0
	BV/91/TB/106	Voorschot	99.450	99.450	69.975
		Subsidie	121.550	121.550	0
			32.525.500	32.413.180	15.634.031
NV ASQ	BV/90/2L/079	Subsidie	650.000	650.000	0
		Subsidie	206.058	206.058	0
			856.058	856.058	0
VZW O.S.P.-Heusden-Zolder	BV/91/2L/047	Voorschot	229.251	229.251	229.251
		Subsidie	172.749	172.749	0
	BV/91/2L/T4	Voorschot	406.080	203.040	0
		Subsidie	392.640	0	0
			1.200.720	605.040	229.251
VZW B.L.M.	Rollend fonds voor gehele werking (*)	Voorschot	170.324.702	170.327.702	170.324.702
		Subsidie	349.231.616	349.231.626	0
			516.556.328	519.556.328	170.324.702
CV Noord-Limburg	Open atelier	Voorschot	1.021.128	1.021.128	489.402
		Subsidie	3.463.660	3.463.660	0
			4.484.788	4.484.788	489.402
VZW WAM Glasrecyclage	Roer. goed. Basisproject	Lening	1.714.825	1.714.825	0
		Subsidie	2.840.000	2.840.000	0
	Experiment	Lening	900.000	900.000	900.000
		Subsidie	987.000	987.000	0
			6.441.825	6.441.825	900.000
OVGB/SIM	Onderwijsproject eigen zichtrek. onderwijs BLM	Subsidie	13.500.000	13.500.000	0
		Subsidie	18.171.045	18.171.045	0
			31.671.045	31.671.045	0
VZW Scholengroep Beringen-mijn	Renovmatie school	Subsidie	5.073.931	5.073.931	0
VZW De Wroeter / VZW Arbeidscentrum De Wroeter	Beroepsopleiding 1989	Subsidie	1.603.233	1.603.233	0
	Beroepsopleiding 1990-1991	Voorschot	1.435.004	1.435.004	1.435.004
		Subsidie	1.231.277	1.231.277	0
	Serres	Subsidie	1.769.000	1.496.082	0
	Bakkerij	Subsidie	1.620.000	1.261.013	0
			7.658.514	7.026.609	1.435.004
VZW KOSPAVOL	Doelstell. 4 (92)	Voorschot	9.218.357	9.218.357	9.218.357
		Voorschot	6.751.972	6.751.972	0
	BV/91/2L/017	Voorschot	12.880.340	12.880.340	12.880.340
			28.850.669	28.850.669	22.098.697

(*) Rollend fonds : + 410.000.000 – uitbetalingen aan BLM + terugbetalingen aan SIM

Promotor	Project		Contractbedrag	Reeds uitbetaald door SIM	Terugbetaald aan SIM
VZW EDUCO	Informatica-opleiding	Subsidie	9.218.000	9.218.000	0
L.I.O.Q.	Probleemanalyse OVGB	Subsidie	400.000	400.000	0
	BV/91/TB/115	Subsidie	967.229	0	0
	BV/91/TB/215	Subsidie	952.600	0	0
	BV/91/TB/214	Voorschot	607.500	0	0
		Subsidie	742.500	0	0
			3.669.829	400.000	0
P.O.G.	Aktie-onderzoek migranten-vrouwen	Subsidie	2.200.000	2.000.000	0
vzw SOCIL	Informatica-opleiding	Subsidie	5.726.000	5.241.000	0
Koning Boudewijnstichting	Huisvesting	Subsidie	1.000.000	1.000.000	0
K.U.L.	NT2-OVGB 1° jaar	Subsidie	4.000.000	4.000.000	240.763
	NT2-OVGB 2° jaar	Subsidie	4.600.000	4.600.000	0
			8.600.000	8.600.000	240.763
P.U.C.	BV/91/2L/024	Voorschot	382.500	382.500	0
NV Pieter Stockmans	BV/91/2L/012	Voorschot	2.160.405	2.X0.405	2.160.405
		Subsidie	1.490.941	1.490.941	0
			3.651.346	3.651.346	2.160.405
K.U.L.	Evaluatie-OVGB 1° jaar	Subsidie	6.600.000	6600.000	875.003
	Evaluatie-OVGB 2° jaar	Subsidie	6.600.000	6.000.000	0
	Interview ouders	Subsidie	330.000	330.000	0
			13.530.000	12.930.000	875.003
O.S.P.	BV/91/2L/T15	Subsidie	286.000	0	0
VZW C.M.O.-Neerpelt	BV/90/2L/136	Subsidie	23.982	23.982	0
	BV/90/2L/134	Subsidie	26.660	26.660	0
			50.642	50.642	0
CC-Hasselt	BV/91/TB/108	Voorschot	218.493	218.493	218.483
		Subsidie	100.000	100.000	0
			318.493	318.493	218.483
V.U.B.	Evaluatie econ. luik	GAPLSubsidie (*1)	10.770.000	8.616.000	0
H.I.V.A.	Evaluatie sociaal luik	GAPLSubsidie (*2)	14.710.000	11.768.000	0
VZW Kunstvlechtwerk	Opleiding kunstvlechten	Subsidie	600.000	450.000	0

(*1) wordt door de SIM ingediend bij EFRO en GOM (conventie 2° fase) ter recuperatie

(*2) wordt door de SIM ingediend bij ESF ter recuperatie

Promotor	Project		Contractbedrag	Reeds uitbetaald door SIM	Terugbetaald aan SIM
VZW MID'L	BV/91/2L/061	Voorschot	1.509.206	1.509.206	307.122
		Subsidie	375.372	375.372	0
	BV/91/2L/D9	Voorschot	5.095.534	5.095.534	0
		Subsidie	5.227.752	4.000.000	0
	Roer. goed.	Subsidies	13.151.603	12.953.419	0
			25.359.467	23.933.531	307.122
vzw SCOVI	BV/92/2L/M13	Voorschot	74.137	74.137	74.137
		Subsidie	181.225	100.000	0
	BV/92/2L/M14	Voorschot	74.137	74.137	74.137
		Subsidie	181.225	50.000	0
	BV/92/2L/D33	Voorschot	90.225	45.112	45.112
		Subsidie	220.550	0	0
			821.499	343.386	193.386
VZW Genk-Noord	Open ateliers	Voorschot	990.000	990.000	990.000
VZW STEBO	Sociaal buurtbeheer	Subsidie	4.500.000	4.200.000	0
VZW Kamer voor Handel en Nijverheid	BV/91/TB/207	Voorschot	2.092.500	650.000	0
		Subsidie	2.557.500	0	0
	BV/91/TB/219	Voorschot	145.969	0	0
		Subsidie	356.812	0	0
	BV/91/TB/319	Voorschot	243.281	243.281	0
		Subsidie	594.688	0	0
			5.990.750	893.281	0
VZW ATOP	Onroerend goed	Subsidie	8.436.387	8.436.387	0
V.U.B.	Audio-visueel project OVGB : 1 ^o jaar	Subsidie	1.095.163	1.095.163	0
ARGO-Gebouwenfonds	Scholeninfrastructuur	Subsidie	2.500.000	2.400.000	0
I.S.U.A.-L.U.C. NV Concentra	Isua-opleiding	Subsidie	4.800.000	670.000	0
	Kabelkrant opleidingen	Subsidie	5.000.000	0	0
VZW Limburgse Toeristische Gidsen	BV/91/2L/T27	Subsidie	256.117	128.058	0
		Voorschot	104.775	104.775	104.775
			360.892	232.833	104.775
Anne Frank Comité Limburg	Tentoonstelling Anne Frank	Subsidie	300.000	300.000	0
VZW V.I.K.	Studie gezondheidsbeleid	Subsidie	2.700.000	1.620.000	0
vzw L.I.S.O.	Inventaris kansarmoedeprojecten	Subsidie	2.000.000	1.400.000	0
Gemeente Heusden-Zolder	Grondbedrijf Onroerend goed voor O.S.P.	Subsidie	24.600.000	24.600.000	0
CV Nieuw Dak	Gevelrenovatie	Lening	29.000.000	5.800.000	0
OCMW Peer	15 serviceflats	Lening	5.625.000	0	0
CV Kantonnale bouwmaatschappij Beringen	Citérenovaties	Lening	6.525.000	0	0
OCMW Overpelt	18 serviceflats	Lening	9.000.000	9.000.000	0
OCMW Beringen	40 serviceflats	Lening	15.000.000	0	0

Promotor	Project		Contractbedrag	Reeds uitbetaald door SIM	Terugbetaald aan SIM
VZW St. -Elisabeth's dal	25 serviceflats	Lening	9.375.000	9.375.000	0
VZW P.C.B.O.	Buitenschoolse Kinderopvang	Subsidie	110.000.000	26.684.396	0
VZW 't Weyerke	Infrastructuur gehandicapten	Lening	35.883.000	35.883.000	0
VZW Dagcentrum Maasland	Infrastructuur gehandicapten	Lening	7.000.000	7.000.000	0
NV CITEC	Studie ruimtelijke ordening	Voorschot (*1)	4.684.400	3.728.400	0
NV BARTOK	Promotie 5 jaar T.C.	Voorschot (*2)	4.541.000	4.039.100	0

(*1) de SIM dient dit dossier in bij EFRO en GOM (conventie 2° fase) ter recuperatie

(*2) de SIM dient dit dossier in bij ESF (technische bijstand) ter recuperatie

2. Bindende eigen engagementen d.w.z. projecten die door de SIM worden uitgevoerd
contracten per 14-5-1993

Promotor	Project	Contractbedrag	Reeds uitbetaald door SIM	Terugbetaald aan SIM
SIM	Grond VDAB	31.622.749	31.622.749	0
SIM	Gebouw Hoevezavel	13.659.878	13.659.878	0
SIM	Eigen huisvesting : Apollo	60.947.749	45.034.351	0
SIM	Roer. goed in huur bij projecten	4.545.036	2.502.373	0
SIM	Personeel project AGORA	10.000.000	890.571	0

3. Principiële engagements d.w.z. goedgekeurde projecten
waarvoor nog geen contracten aanwezig zijn, per 14-5-1993

3.1. Goedgekeurde projecten bij nieuwe promotoren

Promotor	Project		Goedgekeurd bedrag
Katharsis	Opvangcentrum drugver- slaafden	Subsidie	67.594.474
OCMW Leopoldsburg	30 serviceflats	Lening	11.250.000
OCMW Kinrooi	22 serviceflats	Lening	8.250.000
Rustoord De Voorzienig- heid	28 serviceflats	Lening	10.500.000
Seniorenservice Grauwzusters	23 serviceflats	Lening	8.625.000
Villa Temporis	41 serviceflats	Lening	15.375.000
VZW H. Catharina Zonhoven	40 serviceflats	Lening	15.000.000
Stad Beringen	Renovatie eeuwfeesten- plein	Lening	5.466.000
N.V.K.S.	Texas	Voorschot	477.000.000
Centerparcs	Infrastructuur	Subsidie	200.000.000
VZW Nieuwe Media	Nieuwe Media	Voorschot	22.190.531
Kabinetten Demeester/Detiège	Kansarmoedeprojecten	Subsidie	3.752.796
GOM/Commissie Vrouwenarbeid	L-Dag	Voorschot	237.481
Budget serviceflats nog niet toegewezen	serviceflats	Lening	240.375.000

3.2. Goedkeuringen (nog geen contract) voor promotoren die reeds voor andere projec-
ten financieringen ontvingen

VZW Strategisch Plan Limburg	BV/93/2L/D43	Voorschot	2.359.000
	BV/93/2L/DV1	Voorschot Subsidie	3.549.940 4.948.020
			10.856.960
L.U.C.	BV/93/S/01	Voorschot	73.285
		Subsidie	179.141
			252.426
Dr. Willemsinstituut	BV/93/2L/W2	Voorschot	2.196.450
VZW Alternatief	Open Atelier	Voorschot	297.000
VZW TOP	Doelstelling 3	Voorschot	4.040.456
	Doelstelling 4	Voorschot	4.040.456
			8.080.912
VZW Omschakelen	Doelstelling 3 en 4	Subsidie	662.060

Promotor	Project		Goedgekeurd bedrag
VZW OSP-Heusden-Zolder	BV/91/2L/D35	Voorschot	205.821
	BV/91/2L/T5	Voorschot	311.850
		Subsidie	524.000
	BV/93/2L/D29	Voorschot	40.376
			1.082.047
VZW B.L.M.	Gehele werking	Subsidie	50.000.000
CV Noord-Limburg	Open atelier	Voorschot	500.000
VZW De Wroeter	Serres (2° deel)	Subsidie	2.970.000
VZW Kospavol	O100/1993	Voorschot	2.349.983
L I 0 0	Opleidingsproject 90-91	Voorschot	5.035.000
CMO-Neerpelt	BV/93/2L/T14	Voorschot	193.310
	BV/93/2L/T15	Voorschot	83.433
	BV/93/2L/T8	Voorschot	110.193
	BV/93/2L/M14	Voorschot	162.093
	BV/93/2L/M15	Voorschot	88.930
	BV/93/2L/T5	Voorschot	81.479
	BV/93/2L/D39	Voorschot	72.658
	BV/93/2L/D40	Voorschot	53.639
			845.735
VZW MID'L	BV/93/2L/D44	Voorschot	8.312.458
		Subsidie	7.195.672
			15.508.130
vzw SCovi	BV/93/2L/M17	Voorschot	242.557
		Subsidie	495.085
	BV/93/2L/M16	Voorschot	256.057
		Subsidie	528.085
			1.521.784
P.U.C.	BV/93/2L/T12	Voorschot	526.950
VZW Limburgse Toeristische gidsen	BV/93/2L/T13	Voorschot	410.665
V.U.B.	Audio-visueel project OVGB ; 2°-3° jaar	Subsidie	2.000.000
CV Nieuw Dak	75 serviceflats	Lening	26.625.000
4. Principiële eigen engagements d.w.z. goedgekeurde projecten die door de SIM zelf zullen worden uitgevoerd waarvoor nog geen contract aanwezig is, per 14-5-1993			
SIM	Coördinatie TOL	Voorschot	19.180.000
SIM	Promotie beroepsopleiding	Subsidie	5.377.500
SIM	Resterende uitvoering OVGB	Subsidie	242.703.792
SIM	AGORA	Subsidie	290.000.000

9. Bespreking in de commissie

Tijdens de bespreking in de commissie werd onder meer aandacht besteed aan de volgende punten :

1. Verschillende leden stellen dat het bestaan van de SIM tot gevolg kan hebben dat een zekere “investeringsmoeheid,, inzake Limburg wordt vastgesteld bij de ministers van de Vlaamse Executieve, bijvoorbeeld inzake beroepsopleiding, huisvesting, enz.. .

Zij kunnen geneigd zijn deze middelen bij voorkeur buiten Limburg te besteden.

Nochtans, middelen die vanuit een **reconversiebekommer-**nis voor Limburg zijn bestemd, moeten normaal aan die regio iets extra toekennen. Het loopt natuurlijk verkeerd wanneer politieke overheden precies vanwege deze **reconversie-instru-**menten die regio negatief discrimineren. Kan men dit contro-leren ?

Het is de bedoeling van de SIM en het Toekomstcontract om de achteruitstelling van Limburg tegen 1996 weg te werken. In ieder geval moeten subsidies van de SIM per definitie aanvullend zijn.

“Deze problematiek valt inderdaad een beetje buiten de opdracht van de commissie maar de vraag die men momen-teel in Vlaanderen stelt, is toch te weten of de beschikbare middelen voor Limburg al dan niet optimaal werden aange-wend. Als men daaraan de reflectie koppelt dat de middelen in het kader van de reconversie uiteindelijk zouden leiden tot een afname van andere middelen, dan is dit inderdaad een soort vergiftigd geschenk geweest. Op het vlak van VDAB bijvoorbeeld ben ik er zeker van dat er bepaalde projecten vanuit de SIM zijn gefinancierd die normaliter van-uit de gewone begroting hadden moeten worden gefinan-cierd .,,

De medewerker van het Rekenhof verklaart dat de SIM een studie heeft betaald in verband met een evaluatie van het Geïntegreerd Actieplan Limburg. Deze studie, die eigen-lijk is gemaakt in opdracht van de Permanente Werkgroep Limburg (die zelf geen middelen heeft), evalueert deze pro-blematiek omdat er Europese gelden voor zijn gebruikt. De-ze zeer omvangrijke studie is nog niet gefinaliseerd. Ze wordt besproken met de Permanente Werkgroep Limburg.

2. Een tweede aandachtspunt is de tegenspraak tussen voorzitter en gedelegeerd bestuurder omtrent de opdracht van de SIM en het hieruit voortvloeiend te voeren beleid (zie ook getuigenverklaringen).

De Commissie stelt vast dat er een blokkeringstoestand is die gedeeltelijk teruggaat tot het ontstaan van de SIM. Er is ook geen duidelijkheid over de toekomst van de SIM na 1996.

3. Vestiging Center-Parcs op verlaten mijnterreinen van **Eisden**.

Blijkens informatie van de leden zou de SIM onder sterke druk staan vanwege de Vlaamse Executieve met betrekking tot dit dossier.

De Executieve heeft eind 1992 de beslissing genomen om aan Center **Parcs** economische expansiesteun te verlenen ten bedrage van 361 miljoen frank voor een investering te **Eis-**den. Tegelijk werd aan de GOM gevraagd om sommige werken te subsidiëren uit hun enveloppe “industrieterreinen,, en aan de SIM werd gevraagd om 200 miljoen frank ter beschikking te stellen voor “herscholing,,. Op dit ogenblik is

er echter nog niets betaald. De SIM heeft principieel toegezegd maar weigert vooralsnog die overeenkomst te tekenen omdat niet duidelijk blijkt dat het hier wel degelijk om herscholing gaat.

Er was tegen deze beslissing een tamelijk grote weerstand van de administratie van de SIM. Uit het administratief dossier blijkt bijvoorbeeld duidelijk dat men zich afvraagt waarom de SIM moet tussenkomen voor opleiding, terwijl er in Limburg al 13 of 14 opleidingscentra zijn voor de **horeca**-sector. Wel wordt door de SIM toegegeven dat het om een belangrijk tewerkstellingsproject gaat.

Een lid doet opmerken dat in het gepubliceerde overzicht van de SIM “principiële engagements van de SIM,, staat vermeld “Center Parcs : subsidie 200 miljoen voor infrastructuur,,. Er staat niet opleiding. Hierover zal de ondervraging van de getuigen duidelijkheid moeten brengen.

Volgens een lid zit achter deze constructie een poging om aan Center Parcs, via middelen uit de GOM (250 miljoen frank) en de SIM (200 miljoen frank) de middelen te verschaffen om te voldoen aan de vraagprijs voor de aankoop van de verlaten mijnterreinen. Deze behoren thans toe aan een naamloze vennootschap actief in de grindwinning.

(Zie verder getuigenverklaringen)

B. GETUIGENVERKLARINGEN

1. Minister N. De Batselier

Ik “erfde,, een aantal bestaande instellingen zoals bijvoorbeeld de LIM en de Permanente Werkgroep Limburg, maar daarnaast stond ik in voor de oprichting van een nieuw orgaan, namelijk het Sociaal Investeringsfonds. De beslissing van 26 mei 1989 — door alle partijen behalve de VU goedgekeurd — stipuleerde dat de sluiting van de KS niet zou doorgaan als er niet 3 miljard frank aan sociale projecten voor Limburg werd voorgesteld. Tot de dag vóór de beslissing viel, leverde dit stof voor discussie tussen de heer **Gheyselincx** en mezelf, omdat hij beweerde dat de Vlaamse Executieve geen recht had over 3 miljard frank uit de **KS-enveloppen** te beschikken. Wij bleven echter aan die voorwaarde vasthouden.

Op 31 juli 1990 en 2 februari 1991 legde de Permanente Werkgroep Limburg de tweede fase van het aanvullende reconversieplan voor.

Op 20 februari 1991 wordt dan uiteindelijk de tweede fase van het reconversieplan goedgekeurd.

Dan rest ons nog de bijkomende beslissing. De helft van het uitgespaarde geld komt toe aan de Vlaamse Gemeenschap, maar de Vlaamse Executieve gaat nog een stap verder : van die gelden slurpte de begroting al de helft op ; nu zou op mijn initiatief nog eens 2 miljard frank extra worden uitgetrokken ten gunste van de impulsgebieden. Dit laatste deed behoorlijk wat stof opwaaien, want men was de mening toegedaan dat dit geld aan KS toebehoorde en niet naar Vlaanderen mocht worden versluisd. Uit onze beslissing kon men opmaken dat dit onzin was, want het restant van wat volgens het protocol van 1987 aan de Vlaamse Gemeenschap toekwam, werd uiteindelijk aan Limburg overgemaakt. Een nieuw gegeven waren daarna de conventies die wij met de GOM en de SIM sloten. De conventie met de SIM volgt op 16 oktober 1991.

Waarom zijn die conventies nu zo belangrijk ? Ten eerste geven zij ons de ruimte om bijkomende controles uit te voeren die in het najaar van 1991 dan ook werden aangevat. Ten tweede bepalen die conventies onbetwistbaar de verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de GOM en de SIM. Bovendien betekent dit dat de middelen voortaan op een aparte rekening worden gestort en er een overeenkomst is bereikt met eventuele promotoren.

Wat de SIM betreft krijgen wij ook hier een aparte rekening, een **co-financiering** van projecten, een aparte overeenkomst en ook de SIM kan zelf geen overeenkomsten sluiten zonder de goedkeuring van de bevoegde minister. Naast een driemaandelijks verslag moet in dit geval nog een **zesmaandelijkse** stand van zaken worden opgemaakt na instemming van de gemachtigde van de minister. Het schema voor het vrijgeven van gelden wordt ook bij de SIM toegepast. Eind 1991, op het ogenblik dat dit alles concreet een feit was, mogen wij toch wel stellen dat er correcties zijn ingevoerd wat betreft de aanwending van de middelen.

Vraag : Ik kom nog even terug op de SIM omdat die instantie in het hele KS-dossier toch wel een aparte plaats inneemt. Ik wil weten wat de doorslaggevende argumenten zijn geweest om de SIM op te richten. Is het zo dat men de 3 miljard frank uit de KS-enveloppe op die manier kon reserveren voor sociale doeleinden, waar dit bij KS of de LIM niet mogelijk zou zijn geweest ? Gebeurde dit ook omdat de Executieve daar rechtstreeks kan ingrijpen en dit niet kan in eender welk ander deel van de KS-structuur ?

Minister N. De Batselier : Over de SIM kan ik u vertellen dat de vier partijen in de Executieve het eens waren met de oprichting, eenvoudig omdat deze enorme economische catastrofe in Limburg een degelijke sociale begeleiding vereiste. Niet alleen de mijnwerkers die afvloeden hadden begeleiding nodig, maar het hele sociale klimaat dat in Limburg ontstond, kon steun gebruiken. Wij wisten bijvoorbeeld dat zich onder de resterende mijnwerkers meer migranten bevonden dan bij de vorige lichting, wij waren op de hoogte van de problemen inzake onderwijs en sociale voorzieningen. Vanuit die gegevens besloten wij aan het reconversieplan voor Limburg ook een sociale dimensie toe te voegen. Vandaar de aanzienlijke beleidsaanpassing die bepaalde dat de 3 miljard zou worden aangewend voor projecten inzake migrantenbeleid, opleiding, onderwijs, huisvesting en welzijnsvoorzieningen om zo het sociale klimaat te bevorderen en de statistische achterstand die Limburg op die vlakken vertoonde, weg te werken. Terzelfder tijd gebeurde dit dan meer vanuit een directe invloed van de Executieve en de overheid.

2. Minister-president L. Van den Brande

Vraag : Mijn vraag heeft betrekking op het statuut van de SIM. Ik heb vastgesteld dat dit het statuut is van een vereniging zonder winstoogmerk. Ik vraag mij af of dit het aangewezen statuut is voor een maatschappij die werkt met 3 miljard frank overheidsmiddelen, afkomstig van Gimvindus. Uiteindelijk zijn dit enkele personen die samen een vereniging oprichten met de middelen van KS, Gimvindus en de overheid. Is het niet aangewezen dat statuut aan te passen, gezien de ruime opdracht van deze maatschappij ?

Minister L. Van den Brande : Ik wil niet interfereren in mogelijke conclusies, maar ik heb persoonlijk ook vragen bij het feit dat een instelling met een belangrijke opdracht die

daarvoor belangrijke middelen krijgt, in de vorm van een v.z.w. kan bestaan. Dit punt is ook aan de orde in de subcommissie voor Financiën. Daar stelt men de vraag naar de decretale onderbouw. Als er goede redenen zijn waarom deze instelling een **vzw** moet blijven, moet er tenminste een decretale onderbouw zijn.

3. T. Gheyselinck

Vraag : Klopt het dat u de SIM een aanbod deed dat inhield dat u een gebouw in Winterslag ter beschikking wilde stellen ? Men zou daarmee bovendien 60 miljoen kunnen uitsparen die nu moet worden uitgetrokken voor de nieuwbouw.

De heer T. Gheyselinck : Ik herinner mij een gesprek met de heer Verbrugghe. Ik bevestig hierbij formeel dat ik op een bepaald moment — na een vergadering van de werkgroep vermoed ik — heb aangeboden een van de **mijngebouwen** als zetel voor de SIM in te richten. Ik was eerst enigszins verbaasd, want ik beschouwde de SIM eerder als een fonds dat toch geen behoefte had aan zoveel ruimte.

4. P. Kluft

Vraag : Ik bezit een brief van u, waarin u spreekt over de uitermate kritische houding van Bert Verbrugghe ten aanzien van KS-dossiers en meer in het bijzonder ten opzichte van Fenix. U hebt het daarin ook over systematische vertraging van KS-dossiers. Hoe was de verhouding KS-SIM eigenlijk ? Vergis ik mij wanneer ik zeg dat de samenwerking tussen deze twee organen niet optimaal was ?

De heer P. Kluft : Bert Verbrugghe had een publiek standpunt genomen tegen het Fenix-project. Ik kon dat alleen maar noteren.

Vraag : Ik had nog een korte vraag over wat men het kluwen van de instrumenten in de reconversie noemt. Wat is uw visie op die instrumenten ? Ik heb de indruk dat u het voortdurend heeft over de LIM, over KS en de rolverdeling daartussen en dat de andere elementen door u niet worden beoordeeld of becommentarieerd.

De heer P. Kluft : Ik heb toch ook het voorbeeld van Texas aangehaald, dat een duidelijke illustratie is van slechte samenwerking tussen KS en de SIM. Dat werkte niet goed, de politiek speelde daarin een te grote betekenis. Ook de politieke ommekeer in Limburg heeft daarbij een grote rol gespeeld. Heel Limburg werd geparalyseerd door de politieke ommekeer in de provincieraad. Men voelde onmiddellijk aan dat dit niet werkte. Er ontbrak een sterke, overkoepelende macht die de briefings en de strategieën aan elkeen van die onderdelen gaf.

Het is echter wel een geluk voor Limburg dat ze allemaal bestaan. Het is aan Limburg ze nu goed op de sporen te zetten en ze tezamen te doen werken. Daar ben ik heilig van overtuigd. Geen enkele regio beschikt over zoveel troeven als Limburg : ze hebben de meeste industriegrond, de beste strategische ligging, de mensen, de kennis, de sociale instellingen, ze hebben alles. We worden bekeken vanuit de Europese instanties als een regio die over al deze troeven beschikt.

Ik hoop dat er nu vlug een nieuw evenwicht wordt gevonden en dat men elk van deze instellingen opnieuw voor de vooropgestelde doelstellingen zal gebruiken. Dit moet functioneren.

5. Verhoor van de heren Verbrugghe en Vandenhove

1. *Verskillende beleidsconcepten in de SIM*

Verskillende leden wensen uitleg over de meningsverschillen in de raad van bestuur over de wijze van beleidvoering van de SIM.

Het gaat hier niet over verschillen in strategie, maar over fundamentele meningsverschillen inzake de inhoud van een reconversiebeleid.

De heer B. Verbrugghe : Ter zake sta ik vrij geïsoleerd in de raad van bestuur. De fractie waartoe de afgevaardigde bestuurder behoort, is van mening dat de SIM geen beleid kan voeren omdat zij een zuivere investeringsmaatschappij is.

Mijn stelling is duidelijk : de SIM is een instrument om aan reconversiebeleid te doen. Er is bijvoorbeeld inzake onderwijs een beleidsgroep, onderwijsvoorrangsgebiedenbeleid (OVGB), waar netoverschrijdend, met de drie netten samen — wat vrij uniek is in Vlaanderen — gewerkt wordt aan migrantenonderwijs en onderwijs voor kansarmen in het hele mijngebied. Het is geen meningsverschil over details, maar over de reconversiestrategie.

Vraag : Hadden die moeilijkheden ook gevolgen op de keuze van projecten ? Moest de ene fractie de andere fractie een compensatie geven om het project te krijgen dat zij wilde ?

De heer B. Verbrugghe : Het probleem dat u aanhaalt heeft betrekking op de grote beleidsopties en het correct naleven ervan. De hele discussie draait rond de huisvesting. Wij gaan de sociale huisvestingsmaatschappijen 1 miljard frank geven aan supplementaire leningscapaciteit . Wij hebben dit beslist omdat Limburg ook in het programma van **Domus Flandria** achterbleef. We proberen een echt sociaal huisvestingsbeleid te voeren. Dat houdt in dat wij criteria hebben opgesteld om die projecten objectief te kunnen beoordelen.

Vraag : Speelde de opdeling in fracties een rol bij de keuze van de projecten ?

De heer B. Verbrugghe : De door u genoemde voorbeelden betreffen de beroepsopleiding. Welnu, alle voorstellen ter zake, van eender welke initiatiefnemer, worden zo objectief mogelijk bestudeerd.

Vraag : Ik krijg hierbij de indruk dat men ontdekt dat daar geld is en dat men vlug een v.z.w. opricht om een deel van dat geld in handen te krijgen. Kreeg u altijd garanties dat men die projecten kon opvolgen ? Werd dat nauwkeurig gecontroleerd ?

De heer B. Verbrugghe : Dat is juist wat ik u wou zeggen. Men wil niet dat we de juiste mensen in huis halen of houden om die projecten te controleren. Het gaat nochtans om enorme bedragen. Wij beslissen niet alleen over SIM-middelen, maar ook over ESM-middelen.

Vraag : Zegt u nu dat u de mensen niet hebt om dat te controleren ?

De heer B. Verbrugghe : Nauwelijks. Toen de SIM werd opgericht, hebben wij kunnen afspreken dat de SIM het

Europees Sociaal Fonds inzake beroepsopleiding zou blijven volgen en daarvoor medewerkers zou aantrekken. Ik heb toen gevraagd om iemand te zoeken. Er was echter niemand van die kant. De specialisten zijn niet dik gezaaid.

Ik heb pas nu op 1 juni iemand kunnen aanwerven van wie we hopen dat hij het zal opnemen. U begrijpt dat er ondertussen enorm veel tijd en controlemogelijkheden verloren zijn gegaan. Dit is dus een duidelijke lacune in het hele beleid. Een persoon kan niet alle dossiers nakijken. Nu hebben we een technische boekhoudkundige controle en we hebben nog iemand nodig die dit bekijkt vanuit de **beroepsopleiding**. De facturen moeten niet alleen kloppen, ze moeten ook bewijzen dat er iets gedaan is. In een aantal dossiers wordt men nu bijzonder streng en een groot aantal v.z.w.'s zullen op een heel andere manier dan in het verleden, worden benaderd. Ik heb ter zake alle mogelijke inspanningen gedaan, maar het was moeilijk.

Vraag : Tot nog toe stellen we vast dat er slechts enkele tientallen nieuwe werkplaatsen gerealiseerd zijn.

De heer B. Verbrugghe : In Limburg zijn er in de afgelopen 5 jaar 37.000 nieuwe arbeidsplaatsen gecreëerd buiten KS. Dat is het grote misverstand. Men denkt dat reconversie alleen betrekking heeft op de projecten van KS.

Vraag : U bent geïsoleerd staat in de raad van beheer

De heer B. Verbrugghe : Hoe kan men de dossiers nog objectief bekijken als men in zo'n getouwtrek terecht komt ? Ik betreur dat ten zeerste. Ik kan er niet bij dat een politicus zegt : "Hier kan niet aan beleid worden gedaan, hier wordt geld uitgedeeld, . U weet dat geld uitdelen de facto beleid voeren is, zij het misschien een non-beleid.

Vraag : Als iedereen beleidsvoorbereidend werkt, zou men er best aan denken om er een geheel van te maken, zodat er tenminste een lijn in zit.

De heer B. Verbrugghe : Dat was destijds.

Vraag : Wil men de werking van de SIM bestendigen ?

De heer B. Verbrugghe : Wij hopen dat het Toekomstcontract in 1997 gelukt zal zijn. Wij weten echter niet of de Vlaamse regering en Europa deze subsidiestromen kunnen blijven garanderen. Het gaat over een begroting van ongeveer 150 miljoen frank per jaar. Dat is niet niets. Als ik het Rekenhof goed heb begrepen, kan het Europees Sociaal Fonds de criteria veranderen of kunnen er problemen komen met de financiering van Gimvindus. De vakbonden wilden dit echter doen. Dat betekent echter niet dat het reservefonds aan om het even wie zal worden uitgedeeld als het niet nodig blijkt te zijn. Ik ben vertegenwoordiger van de Vlaamse regering om er op toe te zien dat alle middelen van de SIM en BLM via de Vlaamse regering een bestemming krijgen op het ogenblik dat volgens artikel 11 van het Toekomstcontract dit contract wordt beëindigd. De Vlaamse regering zal moeten beslissen wat er moet gebeuren met leningen van de SIM die worden terugbetaald.

Vraag : Komt u met uw toekomstperspectief voor de SIM met eigen middelen en projecten niet in concurrentie met bestaande projecten en initiatieven ? Gaat u de waardevolle dingen die gebeuren, niet overdoen door een eigen organisme te creëren dat na 1996 verder zal werken ?

De heer B. Verbrugghe : Wij proberen in te spelen op zeer acute noden. Ik had u reeds het voorbeeld van de BLM gegeven. De VDAB was daar helemaal niet actief en ze had

absoluut geen instrumentarium. De grote baas van de VDAB is dat komen bezoeken en hij concludeerde dat er goed werd gewerkt. Zij vonden dat zij moesten samenwerken omdat zij de **know-how** niet hadden. Wij discussiëren nu al twee jaar om de VDAB heel dat concept in haar normale werking te laten integreren. Het tweede grote voorbeeld is het OVGB, het onderwijsvoorrrangsgebiedenbeleid voor kansarmen en migranten in het mijngebied. Dit is een netoverschrijdend initiatief. Er wordt een sterke actie gevoerd naar de scholen toe, vooral op het vlak van de begeleiding. De leerkrachten worden gedurende een bepaalde tijd begeleid. Dit zal dus doorlopen zodra de leerkrachten zich deze nieuwe methodieken eigen hebben gemaakt. Dat is een structurele investering in de toekomst. Als het OVGB in 1997 afloopt, zullen de onderwijsnetten dit misschien willen bestendigen. Ze zullen dat dan met eigen middelen moeten doen. Deze leerkrachten zijn nu gedetacheerd en ze kunnen dus terug naar hun net. Ik vind dit een prachtige constructie.

Vraag : Bestaan er geen andere initiatieven die dat ook doen, en misschien wel beter.

De heer B. Verbrugghe : Neen.

De heer L. Vandenhove : Ik ben aangeduid in de SIM namens minister De Batselier en ik heb er namens hem zitting. In verband met het beleid dat de SIM volgens mij moet voeren heb ik informeel overleg gepleegd met minister De Batselier en ben ik ook in de richting van de heer Claes gegaan, zij het dat ik niet met hem persoonlijk heb gesproken. Ik heb er geen moeite mee om dat te bekennen. Ik geloof dat iedereen hier mijn achtergrond kent en dat het als ontkennend zou overkomen als ik dit niet zou zeggen. Aan de andere kant wil ik erop wijzen dat ik in de SIM als autonoom persoon, als een van de acht bestuurders, heb gehandeld. Als u het mij formeel vraagt ben ik inderdaad aangesteld namens gemeenschapsminister De Batselier. Ik heb op regelmatige tijdstippen over welbepaalde dossiers overlegd met partijgenoten.

Vraag : Met wie hebt u dan wel contacten gehad ?

De heer L. Vandenhove : Dat hing af van het dossier. Afhankelijk van het dossier dat op de SIM voorkwam, had ik een aantal informele contacten had met partijmensen uit Limburg en medewerkers van minister De Batselier. Als het een dossier was in verband met de provincie, dan is het duidelijk dat ik contact zocht met de mensen die voor ons verantwoordelijkheid droegen op het niveau van de provincie.

Ik vind dat de SIM als instrument maximaal moet samenwerken met andere beleidsinstrumenten en dat ze geen beleid moet voeren los van andere instanties. Instellingen die democratisch verkozen zijn en een bepaalde taak krijgen, moeten hun taak ook kunnen uitvoeren. Andere instanties moeten daar niet in de plaats treden. Er moet maximaal overleg worden gepleegd. Er zijn in Limburg ook nogal wat instellingen die niet democratisch zijn verkozen en die ook een beleid voeren. Ik heb er in de SIM dus steeds voor gepleit om alleen een eigen beleid te voeren op vlakken waar er voorheen nog geen was.

Ik heb vanaf het begin mijn stellingen in de SIM verdedigd naar de optie van de SIM toe. De SIM is dus een instrument dat een aantal financiële middelen heeft gekregen om ervoor te zorgen dat die middelen in Limburg bleven, om een nieuw beleid te voeren op een aantal vlakken waar er tot dan toe geen beleid was, maar vooral om samen te werken met een aantal instellingen die in Limburg al actief

waren. Het was precies de bedoeling om een aantal instellingen die in Limburg actief waren te versterken, zodanig dat er op het ogenblik dat de reconversiemiddelen wegvielen, er nog iets van zou overblijven. Ik heb steeds gezegd dat het geen zin heeft om nieuwe structuren op te richten die in elkaar stuiken op het ogenblik dat er geen reconversiegeld meer is.

Vraag : Zijn in de raad van bestuur van de SIM overigens ooit beslissingen met een grote meerderheid goedgekeurd die nooit werden uitgevoerd ? Kunt u voorbeelden aanhalen ?

De heer L. Vandenhove : Ik kan voorbeelden aanhalen van beslissingen waarover binnen de raad van bestuur al maanden overeenstemming was, maar die inhoudelijk alsmaar tot discussie leidden. Het duidelijkste is wel het voortdurende gepalaver over het geïntegreerde migranten- en kansarmenbeleid : de meeste bestuursleden waren het erover eens dat een soort “platform,” zou worden gevormd om dit beleid te voeren en waarin de SIM participeert, om zodoende een zekere controle te hebben op de financiële inbreng van de SIM. Er zijn immers in Limburg een aantal instanties die zich met dit geïntegreerde migranten- en kansarmenbeleid bezighouden : denk maar aan het POG, d.i. de Provinciale Onthaaldienst voor Gastarbeiders, de LIS0 en de SIM zelf die daartoe over een aantal middelen beschikt. De heer Verbrugghe ziet dit enigszins anders. Hij stelt dat de SIM in feite als integrale opdracht heeft een geïntegreerd migranten- en kansarmenbeleid te voeren en die taak is volgens hem dus enkel voor de SIM weggelegd. Dit is een sprekend voorbeeld van een dossier dat al maanden van start was moeten gaan : inhoudelijk is iedereen het er immers mee eens dat vijf instellingen een gecoördineerd beleid moeten kunnen voeren, maar in tegenstelling tot de meeste leden van de raad van bestuur die voor een zogenaamd “platform,” opteerden, wilde de heer Verbrugghe dat alleen de SIM die taak op zich nam.

Een ander duidelijk voorbeeld is het arbeidsmarktbeleid. In Limburg is al anderhalf jaar sprake van een eigen beroepsopleidings- en arbeidsmarktbeleid, waarin het STC dan een belangrijke rol zou spelen. Daarover werden al gesprekken gevoerd met de Brusselse VDAB-afdeling en de Vlaamse administratie die bereid bleken het STC-Limburg een grotere bevoegdheid toe te kennen met het oog op een decretaal uitgebreide bevoegdheid voor andere STC's in de toekomst. Inhoudelijk leverde dit concept evenmin problemen binnen de SIM, maar de structuur was hier het knooppunt. De meerderheid vond alweer dat de structuur alleen kon functioneren onder een samenwerkingsverband tussen STC, VDAB en SIM met eventueel nog het OSP en de middenstandsopleiding. De heer Verbrugghe daarentegen is ervan overtuigd dat de SIM daarin een veel directere rol moet kunnen spelen als structuur en inzake personeel.

Vraag : Zijn er pogingen geweest om tot samenwerking te komen tussen KS en de SIM ?

De heer L. Vandenhove : Voor zover ik mij kan herinneren, werden er nooit gestructureerde gesprekken gevoerd in die zin. Er werd wel gepraat over bepaalde concrete dossiers, zoals het Texas-dossier. Zodra er bovendien sprake was van het ERC en later van het Fenix-project, onderstreepten de KS-mensen in de raad van bestuur van de SIM wel dat wij ervoor moesten zorgen dat niet al het geld voor beroepsopleiding werd opgemaakt. Op het ogenblik dat het project dan in de startblokken zou staan, moesten er immers nog wat

SIM-middelen over zijn om een aantal mensen op te leiden. Het is evenwel niet zo dat er met een zekere regelmaat gesprekken werden gevoerd die tot een samenwerking moesten leiden.

Vraag : Is het waar dat de voorzitter van de raad van bestuur van de SIM enkel verantwoording diende af te leggen ten aanzien van de PWL – de Permanente Werkgroep Limburg ?

Men spreekt soms van „minder goede samenwerkingsverbanden” tussen de SIM en PWL en men alludeert daarbij op de invloeden die daar lijken mee te spelen. Bovendien heeft men het ook dikwijls over de evenmin gunstige samenwerking met BLM. In hoeverre is hier sprake van belangenvermenging ?

De heer L. Vandenhove : Er werd mij altijd gezegd dat de SIM een autonome v.z.w. was die autonoom beslissingen nam. Dit werd ook bevestigd vanuit het kabinet van de minister-president van de Vlaamse Executieve. De beide ministers die in de SIM zijn vertegenwoordigd delen dus die mening. Ik weet zeker dat in dit verband die vraag ook werd gesteld aan de voorzitter van de PWL en dat hij daarop hetzelfde heeft geantwoord. Inzake de Begeleidingsdienst Limburgs Mijng gebied ten slotte, was ik altijd van mening dat het arbeidsmarkt- en beroepsopleidingsbeleid door de VDAB moet worden gevoerd. De SIM verschaftte zekere middelen aan de BLM en ik heb daar mee ingestemd omdat ik bepaalde principes verdedig. Ten eerste is het de VDAB die vanuit zijn decretale basis moet uitmaken wat wel of niet kan en ten tweede zijn er bepaalde taken op het vlak van beroepsopleidingen die de VDAB niet aankan. Dit kan te maken hebben met de specialisatiegraad van de beroepsopleiding maar ook met de aard van het publiek tot wie de opleiding is gericht bijvoorbeeld migranten of specifieke doelgroepen in de mijnstreek. In die optiek heb ik binnen de SIM en met het oog op de VDAB als overkoepelend orgaan altijd het complementariteitsbeginsel gesteund. Alleen daar waar de VDAB in gebreke moet blijven, mag een complementaire instantie op het voorplan treden. In die zin ben ik het nog steeds eens met het functioneren van de BLM. Elke maand zijn er nu vergaderingen van de VDAB en de BLM waar zowel technische als beleidsmatige punten naar voren komen. Ik vind dit een goede manier van werken. Uiteindelijk moet de VDAB nu beslissen of de BLM bepaalde opleidingen kan verzorgen of niet.

2. Financiering

Vraag : Er zouden vraagtekens zijn bij de toekomstige financiering van de SIM.

De heer B. Verbrugghe : Bij de actualisering van het Toekomstcontract werd afgesproken dat KS 3 miljard frank geeft. Ik neem aan dat dit uit de westelijke enveloppe komt. Dat is dus een eerste bron van financiering. Een tweede bron van financiering is de tweede fase van de actualisering van het Toekomstcontract. De eerste fase is de SIM. Door de vervroegde sluiting was de exploitatie-enveloppe niet meer volledig nodig. Er zou een overschot zijn. De ene helft hiervan zou aan Limburg worden gegeven, de andere helft blijft bij KS voor diversificatieprojecten, wat dat ook moge zijn. De helft die naar de Vlaamse regering terugkomt, komt terug via conventies tussen de Vlaamse Gemeenschap, de GOM en de SIM. Dat wordt dus jaarlijks verdeeld. De bedragen vindt u in de nota. We zijn nu bezig met het sluiten van de

conventie 1992. Die bedragen zullen doorstromen. Nu ik dit alles in grote lijnen heb gevolgd, komt het bij mij over alsof dit hele schema fictie aan het worden is. Het plan-Gheyse-linck was gebaseerd op exploitatie tot eind 1996. U weet dat er geen enkele afspraak is over wie dat na 1996 ging financieren. De mijnen zouden dan nog open zijn geweest, ik weet niet of u dat goed beseft. U begrijpt dat dit nu fictie is. Er is immers geen exploitatie meer. Wat is het exploitatie-overschot, als men ziet hoe men bij KS nu met miljarden omgaat.

Vraag : Wij hebben een aantal tabellen gekregen over inkomsten en bestedingen. Op 31 maart 1993 hebt u een bankintrest van 31 miljoen frank. U realiseert een meerwaarde aan SICAVS van 18 miljoen frank. Ook in de bestedingen hebt u beleggingen en liquide middelen voor 271 miljoen frank. Ik meen dat u tot nog toe alleen middelen hebt gekregen van KS. Er zijn eigenlijk twee luiken in de financiering, namelijk een luik KS en een luik Vlaamse Executieve.

De heer B. Verbrugghe : We hebben alleen 23 miljoen frank gekregen. Dat staat op een aparte rekening.

Vraag : Dat tweede luik is dus nog niet gerealiseerd. U moet met andere woorden al uw uitgaven met KS-gelden financieren.

Vraag : Aan de ene kant kan u de gelden waarover u beschikt 't best beleggen, zodanig dat u er inkomsten uit verwerft, maar aan de andere kant lijkt er een wanverhouding te bestaan tussen de inkomsten uit beleggingen en de bestedingen.

De heer B. Verbrugghe : Er is een bepaald mechanisme afgesproken voor de overdracht van middelen van KS naar SIM. Dat gebeurt trimestrieel op basis van de mogelijke financieringen naar toegezegde projecten. Als er bijvoorbeeld een contract is met de VDAB en zij willen een bepaalde som, dan moeten wij dat op onze rekening hebben. Eigenlijk zouden wij nu zelfs al onze engagementen zeker al moeten hebben. We zijn ermee akkoord gegaan dat wij van KS elk trimester een bepaald bedrag krijgen, dat wij moeten verantwoorden op basis van wat wij zullen uitgeven. Tot nog toe is KS bijzonder soepel geweest in die overeenkomst. Het bedrag dat we per trimester nodig hebben wordt integraal overgemaakt. In de mate dat het zal afnemen, vragen we bij de banken de beste condities. Wij gebruiken deze intresten integraal om ons personeel te betalen, dat nooit ergens gebudgetteerd is geweest.

Vraag : Ik zie dan ook een parallel tussen LIM en SIM !

De heer B. Verbrugghe : Met dit verschil dat de intresten van de SIM in Limburg blijven.

3. Vestiging Center Parcs te Maasmechelen

In een overzicht van de principiële engagementen van SIM staat ook Center Parcs vermeld voor een bedrag van 200 miljoen frank voor een „project infrastructuur”. Anderzijds wordt vanwege de SIM aangevoerd dat het om herscholingsprojecten gaat wat kadert binnen de werking van de SIM.

Sommige leden menen te weten dat de SIM onder zware druk stond vanwege de Executieve om geld ter beschikking te stellen van Center Parcs. Ook de GOM zou voor 250 miljoen frank dienen bij te dragen in het Center Parcs-project. Wat is de precieze toedracht ?

De heer B. Verbrugghe : Men heeft de SIM inderdaad gevraagd een bedrag van 200 miljoen frank ter beschikking te stellen in het kader van de hele operatie Center Parcs. Ik werd uitgenodigd op het kabinet van de bevoegde minister. Daar zei men mij dat zij een bijeenkomst met Center Parcs en KS hebben gehad waarop een probleem is gerezen : om dat project te realiseren was er nog een subsidie van 200 miljoen frank nodig. Center Parcs moet een stuk grond kopen. Dat zou dan een mijterrein zijn. De eigenaar vroeg er 450 miljoen frank voor. De SIM zou daarvoor 200 miljoen frank moeten bijdragen, terwijl de GOM en EFRO voor 250 miljoen frank zouden zorgen. Dat kon echter niet. Gelet op het feit dat het hier gaat om een belangrijk project in Maasmechelen, een zone waar nog niet veel is gebeurd, moesten we een bijzondere inspanning leveren. Ik heb de betrokken kabinetschef toen gezegd dat de SIM kon meewerken voor zover dit binnen haar opdrachten viel en dat ik maar één aanknopingspunt zag met de vestiging van dat bedrijf, namelijk dat wij een subsidie konden toekennen voor beroepsopleiding.

Binnen de SIM vond men dat dit een belangrijk dossier was dat niet zomaar kon worden goedgekeurd, omdat we twee belangrijke afwijkingen moesten toestaan. Ten eerste, de SIM moest steun verlenen aan een privé-bedrijf, wat wij normaliter niet doen. Het ging hier niet om 2, 3 of 4 miljoen frank, maar om 200 miljoen frank. Ten tweede, in het kader van de Europese samenwerking zorgen wij voor de prefinanciering van bepaalde projecten. Wij konden die gewone techniek ook hier toepassen : in de plaats van gefaseerd uit te betalen, gaven we in een keer de complete prefinanciering van 200 miljoen frank. Center Parcs had dus de 200 miljoen en iedereen wist wat ze ermee gingen doen, maar het zou gebeuren op basis van een plan voor beroepsopleiding.

Nu kom ik ter zake. In de raad van bestuur hebben wij gezegd de prefinanciering mits die afwijkingen te kunnen toestaan, maar dan verder wel volgens de normale procedures van het samenwerkingsakkoord met het Europees Sociaal Fonds. Dit betekent dat aan de raad van bestuur een plan moet worden voorgelegd over die beroepsopleidingen en ook aan de commissie voor het Europees Sociaal Fonds. Wij hebben gezegd dat die 200 miljoen frank een prefinanciering vormden, maar dat ze via het Europees Sociaal Fonds of andere kanalen, zoals bijvoorbeeld sectoriële opleidingsfondsen, konden worden teruggevorderd. We gingen het dus op die manier proberen. We zaten toen in een fase waarin de raad van bestuur nog geen enkel voorstel had gekregen over die opleidingsprogramma's. Er was dus uiteraard nog geen contract en er was nog geen frank betaald. Ik kan hieraan toevoegen dat onze medewerkster voor het Europees Sociaal Fonds intern het grootste voorbehoud heeft gemaakt. Dit is niet onbelangrijk. Zij heeft de raad van bestuur laten weten dat we in Limburg reeds een heel pak opleidingen hadden van het soort dat Center Parcs wou voorstellen. Die opleidingen worden gegeven via het Centrum voor Middenstandsopleiding, de VDAB enzovoort. Hier geldt dan een belangrijk principe, namelijk dat wat door de overheid kan worden gedaan, prioriteit heeft. . . .

Ik heb inderdaad gezegd dat ik niet akkoord ging en dat ik geen druk van de Vlaamse regering aanvaardde. Het was mij om het even wat de Vlaamse regering zei, het was een kwestie van persoonlijke verantwoordelijkheid. Wij hadden een opdracht voor beroepsopleiding met een bepaald bedrag aan middelen. Ik stelde dat wij die opdracht goed zouden behandelen als het om een ernstig dossier voor beroepsoplei-

ding ging en indien de twee afwijkingen die wij in het kader van de reconversie voor Maasmechelen konden verantwoorden werden vervuld.

Vraag : U heeft uitvoerig toegelicht dat het hier gaat om een principieel engagement. Ik begrijp nog niet waarom hier staat „infrastructuur”.

De heer B. Verbrugghe : Dit is totaal verkeerd gelibelleerd. Dit is een intern document. Wat ik hier heb gezegd, is zeker.

Vraag : Center Parcs is voor 200 miljoen frank ingeschreven onder „infrastructuur”. Het ging over een engagement, nog niet over een contract. Gaat het over infrastructuur of over beroepsopleiding ?

De heer L. Vandenhove : Het gaat over beroepsopleiding en er is inderdaad nog geen contract. De gesprekken die wij met Center Parcs hadden, gingen steeds over het geven van 200 miljoen frank, op voorwaarde dat daar een **beroepsopleiding** tegenover stond.

Vraag : Ik neem aan dat u die lijst heeft opgesteld of dat ze onder uw verantwoordelijkheid werd opgesteld. Hoe is de term „infrastructuur” hier in terechtgekomen ? Dat is puur toeval ?

De heer L. Vandenhove : Ja.

Vraag : Hierover werd nooit gesproken in termen van infrastructuur ?

De heer L. Vandenhove : Neen. Ik denk dat u daar alle verslagen van de raad van bestuur van de SIM kan op naslaan. Waar het over Center Parcs ging, hebben wij altijd klaar en duidelijk gezegd dat er een **beroepsopleiding** tegenover moest staan.

Vraag : Is het waar dat de Vlaamse Executieve druk op u uitoefende om die 200 miljoen frank als “opleidingsgeld,” te verantwoorden ?

De heer L. Vandenhove : Als autonoom persoon ontken ik dat er vanuit de Vlaamse Executieve ook maar enige druk op mij werd uitgeoefend. Ik werd op de hoogte gesteld van de evolutie in het dossier via de kabinetschef van minister De Batselier. In de SIM heb ik dit dossier altijd volledig gesteund omdat ik vond dat heel wat duurdere projecten die uiteindelijk veel minder arbeidsplaatsen opleverden, wel doorgingen en werden gefinancierd met **reconversiemiddelen**. Dit was mijn persoonlijke motivatie. Bovendien stond dit dossier voor mij ook voor beroepsopleidingen en ik ben ervan overtuigd dat er formeel in de beleidsbeslissingen van de raad van bestuur van de SIM werd genoteerd dat het uitgetrokken geld voor beroepsopleidingen is bestemd en derhalve niet voor de aankoop van een of ander terrein mag dienen.

4. Eigen huisvesting van de SIM

Vraag : Quid project voor eigen huisvesting voor bijna 61 miljoen frank. Bestond daar consensus over of niet ³

De heer B. Verbrugghe : KS heeft de SIM gratis huisvesting binnen haar eigen gebouwen aangeboden. Om een aantal redenen kon dit niet. Als KS ons en een aantal andere projecten gratis huisvesting aanbood, wat kostenbesparend werkte, vond ik dat wij daar moesten op ingaan. Zelfs voor

de eerste notulen van de oprichting vindt men al terug dat bepaalde mensen zich verzetten tegen het voorstel dat ik namens KS heb geformuleerd. Dat was ook zo op de laatste vergadering waar over die 60 miljoen frank werd beslist.

Vraag : De heer Verbrugghe heeft verklaard dat de mogelijkheid bestond om gratis huisvesting te krijgen van KS. Waarom dan dit overbodig lijkende project van 60,9 miljoen frank ? Met wie heeft u daarover overlegd ?

De heer L. Vandenhove : De beslissing werd unaniem genomen door de voltallige raad van bestuur van de SIM. De motivatie was dat iedereen het gebouw waar wij toen zaten ongeschikt vond. Van de mogelijkheid om gratis gebouwen te krijgen, heb ik geen kennis.

Vraag : Wie heeft bij de SIM de idee geopperd om dit bepaalde gebouw aan te kopen ?

De heer L. Vandenhove : Dat was mijn verantwoordelijkheid binnen de raad van bestuur van SIM. Dat gebouw was samen met een aantal andere opportuniteiten qua gebouwen op een bepaald ogenblik op de markt. Wij hebben een aantal afwegingen gemaakt. Daarvoor waren wij in onderhandeling over een ander gebouw, ook in Hasselt. Uiteindelijk hebben de heer Verbrugghe en ik de elementen in alle openheid op het dagelijks bestuur besproken. Op die manier is dit op de raad van bestuur van de SIM gekomen.

C. VASTSTELLINGEN

1. Het statuut van de SIM is een hybride constructie. Het is een privaatrechtelijke organisatie (v.z.w.) met een autonome raad van bestuur die instaat voor een overheidsopdracht met behulp van overheidsmiddelen (direct of indirect via KS). Over de bevoegdheid van de Vlaamse Executieve om een v.z.w. op te richten die bepaalde overheidstaken overneemt, werd er zopas een verslag uitgebracht door de subcommissie voor Financiën en Begroting (Vlaamse Raad). Het gaat hier om parallelle administratie die belast werden met een overheidsdienst waarvoor alleen de Vlaamse Raad bevoegd is (artikel 9 van de Bijzondere Wet van 8 augustus 1980). Voor wat de SIM betreft heeft de minister-president verklaard dat alleszins een decretale onderbouw nodig is.

2. Een delegatie van bepaalde overheidstaken naar een privaatrechtelijke organisatie kan een werkbare formule zijn mits de verhoudingen tussen de bevoegde overheid en de uitvoerende instantie zeer nauwkeurig omschreven worden. In het geval van de SIM was dit, voor de projecten in de zgn. „eerste fase” niet het geval vermits de SIM autonoom kan beslissen over het toekennen van een subsidie. Dit is in tegenstrijd met artikel 74 van de Bijzondere Wet van 8 augustus 1980, dat stelt dat enkel aan een lid van de Vlaamse Executieve delegatie kan worden verleend tot het verlenen van subsidies.

In het GAPLK, tweede fase, heeft de Vlaamse Executieve gepoogd duidelijker de opdrachten te omschrijven, dwingende bepalingen op te leggen tot coördinatie en samenwerking tussen de verschillende **actoren** in de Limburgse reconversie en in een rapportering te voorzien vanuit de diverse instellingen aan de bevoegde minister evenals in controle op de correcte aanwending van de overheidsgelden.

De controle op de SIM is tot op heden niet verlopen zoals zij werd **geconcipieerd**.

De SIM heeft zelf aangedrongen op een administratieve controle op haar werkzaamheden. De Administratie Economie is hierop ingegaan, praktische maatregelen werden reeds getroffen. Wat de gesubsidieerde projecten betreft, verklaren de Administratie Werkgelegenheid en de SIM, dat alle promotoren minstens éénmaal worden gecontroleerd. Ook inhoudelijk, alhoewel uit een recente studie blijkt dat **SIM-projecten** zeer moeilijk te evalueren zijn.

Ook vanuit het Europees echelon wordt er in een controle op de aanwending van de middelen voorzien. Het „controle-vacuüm” van de Vlaamse overheid wordt gedeeltelijk opgevuld door de controle door de Europese overheid.

3. In de samenstelling van de raad van bestuur heeft de Vlaamse Executieve gepoogd een evenwichtige verhouding tot stand te brengen tussen overheid, werknemersorganisaties en KS, tussen Vlaams en Limburgs niveau.

De controlemogelijkheden van de overheid zijn in theorie groter door de aanwezigheid van twee leden in de raad van bestuur van de SIM die aangewezen worden door de Vlaamse executieve.

Belangrijk is echter dat deze personen niet de opdracht noch de bevoegdheid hebben van een „commissaris van de Executieve” (o. a. schorsingsrecht). Integendeel, aangezien deze leden respectievelijk de functies van voorzitter en gedelegeerd bestuurder vervullen, belichamen zij de SIM en haar beleid en kunnen zij onmogelijk ook de rol van rapporteur en controleur van de Vlaamse Executieve vervullen.

In de praktijk bleek deze formule mede de oorzaak te zijn van blokkeringen binnen de raad van bestuur van de SIM.

4. Daarom was reeds vanaf het begin de verhouding tot sommige bestaande instanties (**VDAB/ STC**, **GOM**, gemeenten,...) een discussiepunt binnen de SIM. Dit is mede het gevolg van het feit dat de Vlaamse Executieve nagelaten heeft ter zake zeer duidelijke instructies mee te geven.

Ook over de toekomst van de SIM bestaan er binnen de SIM twee strekkingen. Een eerste ziet de SIM als een tijdelijk operationeel instrument om het Toekomstcontract vorm te geven. De SIM moet in die zin vooral impulsen geven aan bestaande (**overheids**)instellingen. In de tweede visie is de SIM ook een beleidsinstrument dat een beleidsvisie kan ontwikkelen en implementeren. In deze visie moet de SIM verder werken, ook na de termijn in het Toekomstcontract. De SIM is alleszins een instrument van het reconversiebeleid van de overheid. Men mag er echter niet van uitgaan dat de SIM onbeperkt zal blijven bestaan. Wat er met de SIM moet gebeuren na afloop van het Toekomstcontract is een open vraag.

Deze onduidelijkheid heeft een negatieve weerslag op de behandeling en afwerking van projecten en subsidiedossiers en maakt de SIM de facto onbestuurbaar.

5. Doordat de SIM een belangrijk gedeelte van de haar toevertrouwde overheidsmiddelen heeft omgezet in leningen (aan promotoren) is zij erin geslaagd haar bestaan de facto te verlengen na de vervaldatum van het Toekomstcontract. Immers de terugbetalingen zullen doorlopen tot na 1997.

Daarbij komt dat de SIM nagelaten heeft om in haar statuten — in geval van ontbinding — een rechtsopvolger aan te wijzen. Dit is ook van belang omdat de SIM belangrijke roerende en onroerende goederen heeft verworven of nog zal verwerven.

Hieruit blijkt dat de zogenaamde „tijdelijke structuur”

heel wat „definitiever” is dan men op het eerste gezicht zou vermoeden.

6. De SIM heeft ontegensprekelijk op snelle en flexibele wijze een groot aantal projecten kunnen opstarten of ondersteunen. Op die manier werden tevens belangrijke EG-middelen gemobiliseerd.

Naast de subsidiëring van enkele tientallen v.z.w.'s gaat de meerderheid van de middelen naar instellingen of erkende initiatieven van de overheid (VDAB, ARGO, erkende bouwmaatschappijen, enz.).

Een gedetailleerde beoordeling van alle door de SIM gesubsidieerde projecten was voor de onderzoekscommissie niet haalbaar. Er is bovendien onduidelijkheid over de criteria op basis waarvan projecten al of niet werden goedgekeurd.

Er is reeds op gewezen dat sommige leden van de raad van bestuur als bestuurder of als voorzitter van andere organisaties, projecten indienen bij de SIM die zij dan als bestuurder van de SIM goedkeuren.

7. Door het vergelijken van de werkelijk en definitief bestede middelen met de inkomsten van de SIM komt men tot slechts 55 percent aangewende overheidsmiddelen. De inkomsten van de SIM (overheidssubsidies en via KS) zijn dus niet in verhouding tot de werkelijke bestedingen, zodat men binnen de SIM een financiële reserve heeft kunnen opbouwen. Met deze liquide middelen worden intresten gegenereerd waarmee het personeel wordt betaald. Blijkens een steekproefsgewijze controle zou dit fenomeen zich ook voordoen bij de organisaties die door de SIM gesubsidieerd worden. De BLM houdt een reserveringsfonds aan, op verzoek van de vakbonden, als waarborg voor het sociaal passief voor het personeel.

8. Bij het overmaken van de aan de SIM toegewezen middelen van 3 miljard afkomstig uit de westelijke enveloppe werd door KS de boekhoudkundige verwerking van deze verrichting **zondanig** uitgevoerd dat het verschil tussen het te subsidiëren exploitatieverlies en het maximum toegestane exploitatieverlies vergroot werd met het aan de SIM overgemaakte bedrag.

Door het mechanisme van het protocol van 5 oktober 1987 krijgt KS de helft van het verschil, waardoor de KS weliswaar 3 miljard zal overmaken, maar uiteindelijk 1,5 miljard zal recupereren van het Vlaamse Gewest.

DERDE HOOFDSTUK

NV KS 1987-1993

1. BEVOEGDHEIDSREGELING EN WERKING VAN DE RAAD VAN BESTUUR

I. DE ORGANEN VAN KS NV

A. OVERZICHT

1. De algemene vergadering

Samenstelling

De algemene vergadering van KS bestaat uit de enige aandeelhouder. In de periode vóór 1989 is dit de Nationale Maatschappij voor de Nationale Sectoren (NMNS) en vanaf 1989 het Fonds voor de Herstructurering van de Nationale Sectoren in het Vlaamse Gewest (FNSV).

Vanaf 1989 werd de financiering van KS door de overheid omgezet in kapitaalsverhogingen, voordien werden winstbewijzen toegekend. Het kapitaal werd op 30 december 1991 statutair vastgesteld op 14.693.891.734 frank. De kapitaalsverhogingen van 1991 en 1992 zijn afzonderlijk geboekt en bij te voegen ten bedrage van respectievelijk 332.263.102 frank en 607.523.752 frank. Bij besluit van de Executieve van 29 december 1992 wordt de verdere financiering van KS per 1 januari 1993 overgedragen aan Gimvindus NV, die het FNSV opvolgt als enige aandeelhouder (zie ook hoofdstuk 1).

Aangezien vanaf 1990 de bestuursorganen van het FNSV NV niet meer werden samengeroepen en de toen reeds aangekondigde fusie met Gimvindus nog niet was gerealiseerd, werd Gimvindus vanaf 1990 aangesteld als zaakwaarnemer FNSV NV en oefende het in die hoedanigheid ook de facto de functie uit van algemene vergadering van KS. Volgens de statuten geldt voor iedere deelnemer aan de algemene vergadering een beperking tot een vijfde van het aantal stemmen dat aan de gezamenlijke effecten is verbonden, bepaling die uiteraard geen toepassing vindt aangezien er slechts één aandeelhouder is en bijgevolg alle aandelen stemgerechtigd zijn.

Bevoegdheid

De algemene vergadering benoemt en ontslaat de leden van de raad van bestuur, maximum acht in aantal, en bepaalt hun vergoeding. Zij spreekt zich uit over de goedkeuring van de jaarrekeningen overeenkomstig de wet en de statutaire bepalingen ter zake en beslist over de winstverdeling, na vorming van de wettelijke reserve.

Overzicht van de algemene vergaderingen (AV) vanaf jaarrekening 1987

AV 31 van mei 1988

NMNS is enige aandeelhouder. De heer B. Martens treedt op als volmachthouder. Er wordt decharge verleend aan de bestuurders en de commissaris-revisor voor het boekjaar 1987. Ook de jaarrekeningen worden goedgekeurd.

De heer V. Vautmans wordt benoemd tot bestuurder als vertegenwoordiger van het NMNS.

De heer F. Mas wordt benoemd tot commissaris-revisor voor een termijn van drie jaar, dit is in principe tot mei 1991. (Zijn benoeming wordt in 1991 niet herbevestigd. Hij blijft de facto het ambt uitoefenen. Zie verder de getuigenverklaringen op dit punt).

AV 30 mei 1989

Het FNSV is enige aandeelhouder. De heer F. Rummens treedt op als volmachthouder. Het verslag van commissaris-revisor Mas verklaart enkel dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van het vermogen, de financiële toestand en het resultaat van de NV KS. Dan volgt de goedkeuring van de jaarrekeningen en wordt decharge verleend aan de bestuurders en de commissaris-revisor. Het mandaat van de NMNS in de raad van bestuur wordt beëindigd en de heer B. Martens wordt aangeduid om het mandaat te voltooien tot de jaarvergadering van 1993.

AV 29 mei 1990

Het FNSV is enige aandeelhouder. (De raad van bestuur van FNSV bestaat uit de heren Van Outryve d'Ydewalle, G. Van Acker en R. Malevé). De heer F. Rummens treedt op als volmachthouder. Verslag van de commissaris-revisor zoals gebruikelijk. Het verlies van KS bedraagt 3.016.949.000 frank. De algemene vergadering keurt de jaarrekeningen goed en verleent decharge aan de bestuurders en de commissaris-revisor.

AV 28 mei 1991

FNSV is enige aandeelhouder en mevrouw H. Debois treedt op als volmachthouder. Verslag van commissaris-revisor zoals gebruikelijk. Het verlies bedraagt 7.628.319.000 frank. Goedkeuring van de jaarrekeningen en decharge aan bestuurders en commissaris-revisor.

AV 27 september 1991 (bijzondere algemene vergadering)

FNSV is enige aandeelhouder en de heer R. Malevé treedt op als volmachthouder.

De algemene vergadering benoemt de heren P. Kluft en R. Malevé tot bestuurder tot de jaarvergadering van 1993.

AV 26 mei 1992

FNSV is enige aandeelhouder en mevrouw H. Debois treedt op als volmachthouder. Goedkeuring van jaarrekeningen en decharge aan bestuurders en commissaris-revisor zoals gebruikelijk. Het ontslag op zijn verzoek van de heer V. Vautmans wordt aanvaard. De algemene vergadering verleent decharge. De heer R. Herbots wordt tot bestuurder benoemd tot de jaarvergadering van 1993.

De heren G. Van Acker, R. Kumpen, J. Dilewijns, B. Martens en W. Van Looy, die het FNSV vertegenwoordigt, worden herbenoemd.

2. De raad van bestuur

Samenstelling

1 januari 1987

De heren T. Gheyselinck (tot voorzitter benoemd op 20 januari 1987), R. Kumpen, B. Martens, G. Van Acker, W. Van Looy, J. Dilewijns en Van Heukelen maken deel uit van de totaal hernieuwde eerste raad van bestuur na het plan-Gheyselinck. Hun mandaat duurt 6 jaar. Commissaris-revisor is de heer L. Huybrechts.

13 mei 1987

De heer Dilewijns wordt benoemd tot ondervoorzitter. Het mandaat van de heer Van Heukelen wordt wegens onverenigbaarheid opgeheven.

16 december 1987

De heer Vautmans wordt ter vervanging aangeduid door de voogdijministers van de NMNS (de heren Maystadt en Eyskens).

13 april 1988

Vervanging van commissaris-revisor door de heer F. Mas.

15 mei 1991

De heer Gheyselinck neemt ontslag vanaf 1 juni 1991. De heer Dilewijns wordt voorzitter van de raad van bestuur.

25 september 1991

GIMV draagt twee kandidaat-bestuurders voor, de heren Kluft en Malevé. Hun benoeming door de algemene vergadering gebeurt op 27 september 1991.

23 oktober 1991

De raad van bestuur benoemt de heer Kluft tot gedelegeerd bestuurder. De heer Dilewijns blijft voorzitter.

22 april 1992

Het bedrijfsrevisorat M. Asselberghs wordt belast met de controle van de jaarrekening 1991.

23 juni 1992

De heer Herbots wordt lid van de raad van bestuur ter vervanging van de heer Vautmans.

6 april 1993

Op 6 april 1993 worden de statuten van KS gewijzigd. Er zullen voortaan ten hoogste 11 bestuurders zijn, te allen tijde door de vennootschap afzetbaar.

Op dezelfde dag wordt ontslag verleend aan alle leden van de bestaande raad van bestuur en worden volgende personen benoemd als bestuur tot de jaarvergadering van 1995 : de heer L. Boeckx, G. Declercq, A. Deleye, J. Dilewijns, J. Kumpen, H. Leroi, R. Malevé, T. Peeters, G. Van Acker.

Bevoegdheden en verantwoordelijkheid

De bestuurders zijn aansprakelijk, overeenkomstig de wet en de statuten, voor de uitoefening van hun mandaat en voor de fouten begaan bij hun bestuur. De raad van bestuur verkiest een voorzitter. De raad van bestuur mag het dagelijks bestuur opdragen aan één of meer personen. De raad van bestuur kan volmachten verlenen. De raad van bestuur oefent alle bevoegdheden uit behoudens deze die wettelijk voorbehouden zijn aan de algemene vergadering. De controle van de financiële toestand, de jaarrekeningen en de regelmatigheid van de verrichtingen wordt uitgevoerd door de commissaris-revisor.

Overzicht van de delegaties

20 januari 1987

De raad van bestuur trekt alle bestaande delegaties in. Hij behoudt zich het uitsluitend recht voor alle ontleningen toe te staan, nijverheidsgronden vrij te geven, de directeur-generaal en de directeurs te benoemen of te ontslaan. De bestaande volmachten worden gedelegeerd aan de heer Gheyselinck. Er zijn wel steeds twee handtekeningen nodig voor een rechtsgeldige overeenkomst die KS bindt.

14 september 1988

Er wordt volmacht gegeven aan de voorzitter van de raad van bestuur voor het kopen en verkopen van onroerende goederen tot een bedrag van 50 miljoen frank.

30 januari 1991

De heer Gheyselinck vraagt alleen te kunnen optreden voor investeringen en participaties beneden een bepaald bedrag. De heren Van Acker en Martens worden aangesteld om een voorstel uit te werken.

10 april 1991

De raad van bestuur treft een nieuwe regeling inzake volmachten. De afgevaardigde-bestuurder wordt belast met het dagelijks bestuur binnen de context van de beslissingen van de raad van bestuur en de budgetten.

De raad van bestuur houdt zich onder meer het recht voor van :

- de goedkeuring van de participatienemingen ;
- de goedkeuring van de budgetten ;
- het sluiten van overeenkomsten voor meer dan drie jaar en boven de 30 miljoen frank ;
- het aangaan van ontleningen boven de 20 miljoen frank ;

- het vrijmaken van nijverheidsgronden en alle onroerende verhandelingen ;
- het benoemen en ontslaan van de directeur-generaal en de directeurs.

15 mei 1991

De heer Gheyselinck kondigt zijn ontslag aan per 1 juni 1991.

4 december 1991

Het dagelijks bestuur wordt opgedragen aan de nieuwe gedelegeerde bestuurder, de heer Kluft. De volmachten verleend op 10 april 1991 worden zonder grote wijzigingen hernomen. Er wordt enkel aan toegevoegd dat de gedelegeerde bestuurder leningen kan toestaan beneden 1 miljoen frank.

7 april 1993

Op 7 april nam de raad van bestuur eveneens een nieuwe beslissing inzake de volmachten en wordt het dagelijks bestuur toevertrouwd aan de heren A. Deleye, R. Malevé en G. Van Acker.

B. GETUIGENVERKLARINGEN

Vraag : Mijnheer Van Acker, men stelt wel dat er in de beginperiode twee zaken zijn gebeurd, enerzijds hebben de regering en diegenen die in haar naam onderhandelden met de heer Gheyselinck, hem een zeer ruime opdracht gegeven. Anderzijds is er toch de structuur, een naamloze vennootschap met een raad van bestuur die op normale wijze wordt samengesteld : een voorzitter, een gedelegeerd bestuurder en een aantal bestuurders.

De heer G. Van Acker : Ik zal daar een dubbel antwoord op geven. Ten eerste, toen ik bestuurder van KS ben geworden en er een bevoegdheidsdelegatie werd gegeven aan de gedelegeerd bestuurder, de heer Gheyselinck, heb ik mijn collega's een nota bezorgd waarin ik stelde dat de bevoegdheidsdelegatie niet strookt met de klassieke gebruiken in het Belgische vennootschapsrecht. Die nota werd in alle stilte begraven en men zei mij dat we daar in een grondig debat op zouden terugkomen.

Ten tweede kreeg ik spontaan uit een bepaalde bron een mededeling toegezonden met de vermelding confidentieel. Daarin wees men mij op een overeenkomst met de heer Gheyselinck van 28 juni 1986 tussen de heer Maystadt en de heer Martens. Daarin stond dat de heer Gheyselinck vanaf 1 januari het voorzitterschap en de effectieve leiding van het bedrijf voor drie jaar op zich zou nemen. Die termijn kon mits akkoord van beide partijen worden verlengd. Men stelde dat ik niet zo sterk moest aandringen om alles volgens de klassieke Belgische vennootschapsstructuur te laten verlopen. Ik heb dit punt in herinnering gebracht. In maart 1991 vonden andere collega's naar aanleiding van de beslissing rond het **ERC-project** dat er eens grondig moest worden gediscussieerd over de bevoegdheid van een gedelegeerd bestuurder. Ik heb toen opnieuw mijn nota van begin 1987 naar voren gebracht. Toen waren ook mijn collega's bereid die nota te bespreken en ervoor te zorgen dat de nieuwe bevoegdheidsdelegatie volgens de regels van de kunst zou verlopen. Wij hebben uiteraard ook bij derden geïnformeerd naar de klassieke opdracht voor een gedelegeerd bestuurder

in een Belgische vennootschap. In april van hetzelfde jaar werd dit door de raad beslist. Toen de heer Kluit werd aangenomen, heeft de raad van bestuur twee duidelijke beslissingen genomen om de functie van voorzitter te scheiden van die van gedelegeerd bestuurder. De nieuwe gedelegeerd bestuurder heeft dus van bij het begin binnen het kader van de bevoegdheidsdelegatie van april 1991 gewerkt.

Vraag : Inzake de controle moeten drie soorten verslagen worden gemaakt. Ten eerste is er een verslag bestemd voor de vennootschapswetgeving. U verwijst trouwens geregeld naar die vennootschapswetgeving, ik denk bijvoorbeeld aan de aansprakelijkheid van de bestuurders en aan de collegiale aansprakelijkheid. Daartoe was de heer Mas in 1988 aangesteld voor een periode van drie jaar. Mijnheer Malevé, is zijn mandaat vernieuwd geweest ?

De heer R. Malevé : Daar durf ik niet onmiddellijk op te antwoorden.

Vraag : Het is niet vernieuwd geweest ! U weet dat zeer goed. U verwijst dikwijls naar de vennootschapswetgeving. Welnu, dan moet u ook weten dat dit een inbreuk vormt op die vennootschapswetgeving. Dit stoort me enorm in dit dossier. Aan de ene kant zegt men dat men een vennootschap is en dat de overheid -ik verwijs ter zake naar de heer Cornillie en uzelf verleden week- zich niet te veel moet bezighouden met deze vennootschap maar anderzijds moet u dan de vennootschapswetgeving respecteren.

De vennootschapswetgeving zegt dat het mandaat van de revisor moet worden hernieuwd. Het mandaat van de heer Mas werd niet hernieuwd in 1991. De heer Mas is toch nog steeds in dienst, nietwaar ?

De heer R. Malevé : Uiteraard.

Vraag : Welnu, dat vormt toch een inbreuk op de vennootschapswetgeving ?

De heer R. Malevé : Ik zal dat laten natrekken.

Replik : Mijnheer Malevé, dat is toch essentieel. U bent de enige aandeelhouder van een vennootschap die over vele miljarden overheidsgeld beschikt.

De heer R. Malevé : Ik kan in eer en geweten niet op uw vraag in verband met een eventuele herbenoeming van de heer Mas antwoorden.

Ik kan alleen maar vaststellen dat -teruggaande naar de jaarrekening van 1991- de heer Mas een revisoraal verslag over KS heeft opgesteld. Hij heeft dus zijn verantwoordelijkheid als bedrijfsrevisor opgenomen en hij heeft dit verslag ook aan de algemene vergadering toegelicht. Ook wat betreft de jaarrekening 1992 heeft de heer Mas zijn normale controlewerkzaamheden verricht. Tegen 30 juni wordt verwacht dat hij een bedrijfsrevisoraal verslag in het kader van de vennootschapswetgeving opstelt.

De heer Mas heeft als bedrijfsrevisor de controle op de jaarrekeningen van KS uitgevoerd. De heer Delmotte werd als vertegenwoordiger van Arthur Andersen aangesteld als revisor voor de consolidatie die boekhoudkundig uiteraard door het bedrijf zelf wordt uitgevoerd. De heer Delmotte moet de regelmatigheid van die consolidatie -en dus niet de basiscontrole- nazien. In het kader van het addendum nummer vier doet Arthur Andersen ook de verificatie van de financiering van de verschillende enveloppen.

Vraag : Ten tweede moet er een geconsolideerde jaarrekening worden opgesteld. Wie heeft die gemaakt ?

De heer R. Malevé : KS stelde de geconsolideerde jaarrekeningen op.

Vraag : De geconsolideerde jaarrekeningen moeten inderdaad intern worden opgesteld. Maar gebeurde dat voor KS niet door het bureau Arthur Andersen ?

De heer R. Malevé : Arthur Andersen, vertegenwoordigd door de heer Delmotte, is de revisor voor de geconsolideerde jaarrekeningen.

Repliek van het lid : Dat kan dus niet want in het addendum nummer vier van het protocol, dat enerzijds door het FNSV -in casu de heren Van Outryve, Van Acker en uzelf- en anderzijds door KS -in casu de heren Gheyselinck en Martens- is getekend, staat dat vanaf 1 januari 1990 een extern revisor zal worden aangesteld om een audit uit te voeren. Dit protocol, dat werd ondertekend op 27 december 1990, bepaalt dus dat de audit door een externe revisor moet worden uitgevoerd. KS laat evenwel door dezelfde revisor de controle doen op de geconsolideerde jaarrekening. Dat kan niet. Een externe revisor kan geen controle uitoefenen op de geconsolideerde jaarrekening, want dit vormt een interne zaak van het bedrijf.

De heer R. Malevé : Er bestaat een duidelijk verschil tussen de opdracht van de bedrijfsrevisor in het kader van de vennootschapswetgeving en de bedrijfsrevisor die het nazicht doet van de consolidatie. Immers, de bedrijfsrevisor van de vennootschap heeft zijn revisorale opdracht in het kader van de verplichtingen van het instituut van bedrijfsrevisoren en de wetgeving terwijl de revisor voor de consolidering louter nagaat of de consolidatie correct gebeurt. Deze laatste verricht niet meer de basiscontrole op de jaarrekening .

Vraag : Mijnheer Kluft, kunt u mij zeggen waarom het mandaat van de heer Mas niet werd verlengd ?

De heer P. Kluft : Anderhalf tot twee jaar geleden hebben we met de heer Mas afgesproken dat hij zijn mandaat zou uitdoen en dat hij het mandaat zou overhevelen naar Arthur Andersen die reeds de consolidatie deed. Nu moest er tweemaal worden betaald. Arthur Andersen moest nog eens al het werk van Mas controleren. Het was dus een logische evolutie dat degene die de consolidatie deed, ook een grotere greep kreeg op het algemeen audit-gebeuren. Een van de eerste zaken die ik merkte bij KS was dat de controle niet degelijk gebeurde. Onmiddellijk werd een controleur aangeworven, onmiddellijk werd Arthur Andersen ingeschakeld om een MIS-systeem op te starten, wat vorig jaar in een paar afdelingen effectief is gebeurd. Het was dus normaal dat Arthur Andersen ook de audit zou kunnen uitvoeren.

Vraag : En heeft men u nooit gezegd dat dit in strijd was met de vennootschapswetgeving ?

De heer P. Kluft : Nee, de heer Mas ging daarmee akkoord.

Repliek : Ja, maar het is in strijd met de vennootschapswetgeving. Het mandaat van de interne auditeur -de heer Mas- geldt drie jaar.

De heer P. Kluft : En hij doet zijn drie jaar uit.

Repliek : Maar zijn drie jaar zijn al voorbij.

De heer P. Kluft : Hij werd herbenoemd in 1989.

Repliek : Hij is niet herbenoemd.

De heer P. Kluft : Toch wel, ik denk dat hij met terugwerkende kracht werd herbenoemd. Hij moest herbenoemd worden begin 1992, men is dat vergeten en men heeft dat herbevestigd. Er zou een overgangperiode worden ingebouwd.

Hij is inderdaad niet officieel herbenoemd. Dat was een vergetelheid van de raad van bestuur. Er was duidelijk afgesproken met de heer Mas dat hij verder deed en dat zijn functie geleidelijk aan zou worden overgenomen door Arthur Andersen. We waren vergeten hem te herbenoemen en precies daardoor had hij het recht zijn mandaat uit te doen. De heer Mas ging echter volledig akkoord ermee op te houden op het ogenblik dat hij een opdracht binnen KS kreeg. Dat werd hem beloofd.

Replik : Mijnheer Kluft, dat hij daarmee akkoord ging, is één zaak, dat dit in strijd is met de vennootschapswetgeving, is echter een andere zaak. Bovendien kan Arthur Andersen, die krachtens het protocol was aangesteld, niet het interne auditrapport opstellen.

De heer P. Kluft : Nee, daarvoor moet hij opnieuw worden aangesteld. In dergelijke zaken kwam ik niet veel tussen. Dat vormde een beslissing van de aandeelhouder. De revisor wordt aangesteld door de aandeelhouder want hij moet de belangen van de aandeelhouder verdedigen.

Replik : Dat is genoteerd.

II. DE WERKING VAN DE RAAD VAN BESTUUR VAN KS

1. Hoe werd de raad van bestuur samengesteld ?

De wijze van samenstelling in 1987

De voogdijministers van de NMNS, toen de enige aandeelhouder van KS, benoemen de leden van de raad van bestuur op voorstel van de heer T. Gheyselinck .

Deze benoeming door de voogdijministers werd gedekt door een voorafgaande beslissing van het MCVG en bekrachtigd door de ministerraad.

Voor de onderzoekscommissie gaf de heer Th. Gheyselinck een duidelijk beeld van zijn motieven bij de keuze van de kandidaten :

„Ik heb [. ..] gezegd dat de oude raad van bestuur, die toen zowat tweeëntwintig mensen telde, moest verdwijnen als wij succes wilden behalen. Ik schoof naar voren dat daartoe een duidelijke verantwoordelijke moest worden aangeduid en de politiek wilde op dat ogenblik niets liever. Ik stelde voor een raad van bestuur te vormen van zeven mensen, waarbij ik dan als voorzitter zou fungeren, omdat er dan nooit enige betwisting kon bestaan inzake verantwoordelijkheid. Op die manier kon men namelijk nooit beweren dat ik die op anderen afschoof. Drie dagen voor de algemene vergadering word ik plots opgebeld met de mededeling dat die raad van bestuur er zou komen, maar tevens met de vraag wie daar dan wel in diende te zetelen. Ik had dus anderhalve dag tijd om met een voorstel daaromtrent op de proppe te komen. Dan opperde ik maar, om het zo goed mogelijk te depolitiseren, dat het mij nuttig leek iemand uit de sector van de Vlaamse financiële instellingen erbij te roepen en één financier uit de nationale sfeer, één professor uit Limburg, één professor van buiten Limburg, één zakenman van buiten de provincie en één jonge zakenman van de provincie zelf. [. . .] Een van de zakenmensen weigerde. Vandaar dat er op 6 januari slechts zes leden werden benoemd. Eén werd pas zeven maanden later benoemd. Ik was toen nog zo naïef te geloven dat iedereen die niet rechtstreeks aan politiek deed ook een niet-politicus was.”

Bij de samenstelling van de raad van bestuur in 1987 speelde de GIMV nog geen rol. Over de aanwezigheid van de heer G. Van Acker in de raad van bestuur verklaarde deze zelf dat hij daar geen zitting had als vertegenwoordiger van de GIMV, maar wel als privé-persoon :

„De heer Gheyselinck heeft mij toen aangesproken om lid te worden van die raad van bestuur. Ik kan u niets vertellen over de motivering die ten grondslag ligt aan de selectie van de heer Gheyselinck.

[...]

Dat was op dat ogenblik niet namens de GIMV. Gezien ik hier een bestuursmandaat wou opnemen, heb ik dit medegedeeld aan de voorzitter van de GIMV. Mijn collega heeft dat toen voorgelegd aan de raad van bestuur van de GIMV. U herinnert zich misschien nog dat in 1987 de discussie over de regionalisering van de nationale sectoren werd gevoerd. Toen heeft de raad van bestuur van de GIMV beslist dat ze er geen bezwaar tegen hadden dat ik dit mandaat uitoefende, maar dat het ten persoonlijke titel moest zijn. Ik vertegenwoordigde de GIMV dus niet.”

Deze bewering bevestigt het getuigenis van de heer R. Malevé :

„Uit de GIMV-groep werd alleen de heer Van Acker bestuurd. Eigenlijk was het een samenloop van omstandigheden dat de heer Van Acker zowel directeur-generaal van de GIMV als bestuurder van KS was. Wezenlijk hadden deze twee functies niets met elkaar te maken. De GIMV als dusdanig had op dat ogenblik per definitie met KS niets te maken.” (vergadering van 9 juni 1993)

De wijze van samenstelling in 1993

In de tweede helft van 1992 werd werk gemaakt van een nieuwe samenstelling van de raad van bestuur van KS en dit vanuit het kabinet van minister-president L. Van den Brande. De opties die daarbij werden genomen, werden door de heer L. Van den Brande uiteengezet voor de **onderzoekscmissie** :

„[...] en in de loop van de volgende maanden het signaal kreeg om ondernemers in KS te zetten, was dit onder meer te wijten aan de te grote invloed van enkele mensen op de beleidsvoering KS. Daarom vond ik dat er een nieuwe, aangepaste raad van bestuur tot stand moest kunnen komen.

[...]

Vanaf september-oktober, bij het einde van de activiteit en het begin van de reconversie en innovatie, heb ik geprobeerd een consensus te bereiken rond de mogelijke samenstelling en opdrachten van een nieuwe raad van bestuur voor KS.

[...]

Ik heb er op geen enkel moment op aangedrongen dat er mensen van om het even welke overtuiging in een nieuwe raad van bestuur zouden zetelen. Er konden enkel mensen in de raad van bestuur komen op basis van hun kwaliteit, ervaring en deskundigheid in het industrieel en economisch leven.”

Deze verklaring wordt bevestigd door de heer J. Cornillie :

„In de loop van dat jaar opperde men meermaals — ook bij de raad van bestuur van Gimvindus die aandeelhouder is — dat er in de raad van bestuur van KS meer mensen met de vereiste industriële ervaring moesten worden opgenomen. Dit werd naar voren geschoven met in gedachten het perspectief dat KS zich in de toekomst meer moest profileren als een industriële holding. ”

Aangezien ondertussen Gimvindus, een dochteronderneming van de GIMV, enige aandeelhouder van KS was geworden, is het logisch dat de GIMV in 1992 wel bij de samenstelling van de raad van bestuur werd betrokken. De heer L. Van den Brande getuigt hierover :

„In september 1992 heb ik mijn kabinetschef de opdracht gegeven met de voorzitter van de GIMV contact op te nemen om na te gaan in welke mate er een antwoord kon worden gegeven op de unanieme vraag om mensen met meer **ondernemingservaring** verantwoordelijkheid te geven bij KS. Ik heb die vraag via mijn kabinetschef aan de voorzitter van de GIMV doorgegeven, met het verzoek daartoe de nodige stappen te doen. Dit heeft in de huidige samenstelling van de raad van bestuur geresulteerd. Via de kabinetschef werd duidelijk het signaal gegeven om naar bepaalde profielen te

zoeken. De GIMV had de verantwoordelijkheid om het nodige te doen.”

De heer J. Cornillie zegt hierover :

„Men vond dat de raad van bestuur, die in 1987 door de regering werd samengesteld, nu door de aandeelhouder moest worden hervormd. Daar zijn uiteraard besprekingen over gehouden met de politieke verantwoordelijken. Uiteindelijk besliste de directie van de GIMV en deed zij voorstellen en contacteerde mensen in verband daarmee. De raad van bestuur van Gimvindus keurde die voorstellen goed tijdens de algemene vergadering van de aandeelhouders van KS, na overleg met de voogdijministers.”

De heer P. Kluit, die in 1991 gedelegeerd bestuurder was geworden, verklaart hoe de hernieuwingsoperatie van de raad van bestuur een verlamme invloed uitoefende op de werking van de oude raad van bestuur :

„Ook de herbenoeming van de raad van bestuur zorgde voor problemen. Een aantal mensen [...] waren ervan overtuigd dat ze eruit moesten.

[...]

U kunt zich voorstellen hoe het er aan toegaat in een raad van bestuur waar gedurende vijf maanden de namen worden genoemd van bestuurders en ex-bestuurders. Een dergelijke raad van bestuur doet alleen nog aan politiek om te zien wie erin blijft en wie niet .” (middagvergadering van 23 juni 1993)

2. De betrokkenheid van de bestuurders

De heer T. Gheyselinck kreeg van de nationale regering een opdracht bij KS. De andere leden van de raad van bestuur werden op zijn voorstel aangewezen.

De heer J. Dilewijn schetst een duidelijk beeld van het kader waarbinnen de heer Th. Gheyselinck en de rest van de raad van bestuur werkten :

„Wanneer ik echter aan die tijd — ten minste drie jaar geleden — terugdenk, kan men echter moeilijk KS beschouwen als een normale vennootschap. Ik verklaar mij nader. Uiteindelijk werd het hoofdaandeel van de beslissingen toentertijd getroffen door de heer Gheyselinck die bij zijn aanstelling een specifieke opdracht had meegekregen die het voorwerp had uitgemaakt van een overeenkomst met de regering. Meer concreet was hij aangeworven voor de verwezenlijking van het plan Gheyselinck. In dat plan stonden een hele reeks maatregelen waarover blijkbaar tussen de regering, de heer Gheyselinck en de aandeelhouder reeds een akkoord bestond. Ik kan mij moeilijk voorstellen dat men in die omstandigheden als raad van bestuur dezelfde onafhankelijke rol kon spelen als in andere naamloze vennootschappen. Men werkte binnen de voorwaarden die in het plan Gheyselinck waren vervat. Ik zag dan ook moeilijk de raad van bestuur een beslissing nemen die tegen het plan Gheyselinck zou zijn ingegaan, hoewel dat volgens de vennootschapswetgeving mogelijk is. Er heersten dus zeer bijzondere omstandigheden. De heer Gheyselinck had een mandaat om een hele reeks zaken uit te voeren. Als men — zoals daarnet — de term “gebruikelijk,” hanteert, verwijst men naar gewoonten die de jaren voordien zijn ontstaan. De gewoonte van de jaren voordien was dat men het plan Gheyselinck — dat was overeengekomen met de regering — uitvoerde en dat de heer Gheyselinck daarin een zeer belangrijke rol speelde. **Achteraf**

gezien kan men natuurlijk zeggen dat het nemen van die participatie niet meer voorzien was in het plan Gheyselinck, dat dit een ogenblik was waarop de raad van bestuur totaal onafhankelijk was en waarop men erop had moeten aandringen om het waarderingsverslag in te zien. Achteraf gezien is dit misschien correct maar toentertijd was het nog steeds de gewoonte dat de heer Gheyselinck als het ware met een volmacht bestuurde. ”

Voor de heer T. Gheyselinck was de raad van bestuur alleen nodig omdat de vennootschapswetgeving dat nu eenmaal zo bepaalt :

„Formeel is het zo dat wij binnen de KS-NV structuur werkten en dus was er eveneens formeel enkel een raad van bestuur nodig om tot beslissingen te komen.”

De heer G. Van Acker voegt er aan toe dat de heer Gheyselinck weinig documenten ter beschikking stelde van de raad van bestuur :

„Ik wil er alleen op wijzen dat de heer Gheyselinck niet de gewoonte had om met veel documenten te werken. Als men naar ieder dossier van elke raad van bestuur van KS zou kijken om na te gaan welke documenten zich erin bevinden, dan zal men vaststellen dat ze over het algemeen enkel de notulen en zeer schaarse documenten omvatten. Het is goed genoeg bekend dat de heer Gheyselinck de gewoonte had kort uit te leggen welke problemen hij voorzag en welke oplossing hij voorstelde. ”

De heer T. Gheyselinck zelf geeft daar de volgende verklaring voor :

„Ik zeg u heel eerlijk, dit is het grote verschil tussen een puur commercieel bedrijf en de situatie waarin KS verkeerde. In een normaal bedrijf hebben het management en de raad van bestuur hetzelfde doel. In een politiek bedrijf met mensen met een politieke kleur zijn de individuele drijfveren vaak niet louter gericht op het bedrijf. Op het ogenblik dat ik in België aankwam, was dit een heel nieuwe ervaring. Men wist dat datgene wat men normaal op een raad van bestuur in alle confidentialiteit besprak, vaak niet -en dan onderschat ik het nog- confidencieel bleef. Ik ben er bijna zeker van dat wij -gezien er meer dan een bestuurder nauw met de bouwsector en de evaluatie van een concurrent was betrokken- alle gevraagde gegevens mondeling hebben meegegeeld en alle vragen hebben besproken, maar dat we verkozen om het eigenlijke verslag niet publiekelijk te overhandigen.”

De bestuurders hebben meermaals hun beklag gedaan over de gebrekkige of laattijdige ter beschikking stelling van de nodige informatie en dossiers. Ook na het ontslag van de heer Gheyselinck bleef dit overigens voor problemen zorgen. Mevrouw Klaps hierover :

„Soms werden de documenten echter de avond voor de vergadering nog klaargestoomd. Dat was op verschillende raden van bestuur een discussiepunt. De mensen klaagden dat ze niet voldoende gedocumenteerd waren van tevoren. [...]

De beslissingen werden op een regelmatige manier genomen, in de zin dat er de laatste twee jaar elke maand een vergadering van de raad van bestuur werd gehouden. Ik had wel de indruk dat de gang van zaken eerder ongebruikelijk was. Ik vond het onverantwoord dat mensen een beslissing moesten nemen aan de hand van documenten die ze pas op de zitting zelf kregen, vooral omdat er soms miljoenen mee gemoeid waren. ”

De heer R. Malevé bevestigt dit, maar voegt er aan toe dat er stilaan verbetering in kwam :

„De besluitvorming binnen de raad van bestuur van KS gebeurt op een normale manier. Aanvankelijk had ik slechts één probleem ter zake : ik was van oordeel dat de dossiers en de nota's ons dikwijls te laat ter beschikking werden gesteld. Ik bedoel daarmee de dag voordien of de avond voordien. Ik heb trouwens ook een aantal keren op de raad van bestuur geweigerd een punt te bespreken omdat ik de avond voordien na een lange en vermoeiende werkdag geen zin meer had om 200 bladzijden papier die ik net had gekregen, nog te verwerken. Ik heb deze opmerking in de raad van bestuur gemaakt en heb ook enkele keren geweigerd bepaalde dossiers te bespreken zodat die naar de volgende raad van bestuur moesten worden doorgeschoven. Dit betreft een element van werking, van organisatie waarvan ik van in den beginne gevraagd heb dat het zou verbeteren. Trouwens, dit element verbetert stilaan.”

Dit laatste heeft ook te maken met het feit dat de raad van bestuur bij het aantreden van de heer Kluft duidelijk de wil had te kennen gegeven om met een concrete agenda en meer documenten te werken, zoals de heer Van Acker getuigt.

De heer G. Van Acker stelt verder dat de taak van de bestuurders was om de hen bezorgde nota's door te nemen, ook al kregen ze die zeer laattijdig :

„Ik heb altijd gepoogd om als bestuurder mijn huiswerk te doen en alle analysenota's te lezen die mij werden bezorgd, zelfs al was het 's nachts. Ik heb dan ook enkele keren naar de heer Kluft gebeld om hem te zeggen dat een bepaalde nota niet op de manier waarop ze was voorbereid aan de raad van bestuur mocht worden voorgelegd omdat ik er anders resoluut tegenin zou gaan. De heer Kluft besliste toen die nota in te trekken. Het is het werk van een bestuurder om zijn nota's te lezen. Als hij meent dat bepaalde nota's niet grondig werden uitgewerkt, met wat wij in het jargon de „due dilligence” noemen, en dat niet alle aspecten pro en contra werden aangehaald, moet hij waarschuwen dat hij niet positief staat tegenover de nota in kwestie. Ik stel vast dat er nota's werden ingetrokken die nooit meer teruggekomen zijn.”

Kan er worden gesproken van twee groepen bestuurders (de GIMV-groep en de anderen) ?

Mevrouw G. Klaps vertelt dat binnen de raad van bestuur twee groepen bestuurders bestonden, één rond de GIMV en één rond de voorzitter, de heer J. Dilewijns :

„Wat uw eerste vraag betreft, kan ik u zeggen dat de discussies naar het einde toe steeds geanimeerder werden. We kregen dan ook de indruk dat men werkelijk over twee groepen kon spreken. De ene groep was rond de GIMV gesitueerd, in de tweede groep trok de voorzitter aan de kar. Initieel stond hij alleen en wees hij de mensen op wat er scheef liep. Hij kreeg echter steeds meer aanhang.”

Mevrouw G. Klaps voegt er aan toe dat de invloed van de GIMV-groep, groter was ten tijde van de heer P. Kluft dan ten tijde van de heer T. Gheyselincx . Verder zegt ze :

„Ik had de indruk, maar het is slechts een indruk, dat de dossiers van tevoren waren besproken met Van Acker en Malevé.”

De heer P. Kluft stelt dat, aangezien de **GIMV/Gimvindus** de enige aandeelhouder was, er nauwe contacten werden onderhouden met de GIMV en dat door zulke voorafgaande besprekingen sommige bestuurders beter op de hoogte waren dan andere. Dat wil volgens hem nog niet zeggen dat er een GIMV-clan zou bestaan hebben binnen KS :

„Ten tweede is het zeer duidelijk dat wij met de **hoofdaan-**deelhouders gesprekken hadden. De input van de GIMV was enorm. De GIMV betekende een enorme toegevoegde waarde voor KS : ze hadden ervaring op gebieden waarin wij geen ervaring hadden. We hadden permanent contact met de GIMV. Ik ging ten minste één keer per week naar de GIMV om er met de verschillende medewerkers te spreken. Alles wat te maken had met milieu, behoorde de GIMV toe : ze hadden de Milieuholding, de **Vlar**, Aquafin. We kwamen dus automatisch bij de GIMV terecht. Er waren natuurlijk gesprekken, maar dat betrof geen gesprekken over beslissingen of opportuniteiten voor KS. De gesprekken hadden te maken met de voorbereiding van dossiers. Daaruit mag men evenwel niet afleiden dat er een GIMV-clan bestond. Ik heb ook nooit het gevoel gehad dat mij vanuit de GIMV beslissingen werden opgedrongen. Er bestond gewoon een goede samenwerking tussen een aandeelhouder en een bedrijf. Hetzelfde komt voor in multinationals : ze hebben een raad van bestuur in België, maar daarnaast is er een rechtstreekse lijn met het moederbedrijf. De raad van bestuur heeft eerder een raadgevende invloed op het gebied van strategie. De rijkdom op industrieel vlak van de GIMV was dusdanig groot dat ik met plezier met die mensen heb samengewerkt.

[...]

Neen, misschien waren sommige bestuurders en de voorzitter niet steeds gelukkig met het feit dat er voorafgaande besprekingen waren geweest en dat een aantal leden van de raad van bestuur daardoor een betere dossierkennis hadden. Zij hadden immers -in tegenstelling tot andere leden van de raad van bestuur die soms pas een dag op voorhand een dossier kregen overhandigd- reeds langer inzage in bepaalde dossiers. Daaruit mag men evenwel niet besluiten dat hierdoor een GIMV-clan zou zijn ontstaan.”

Overigens bevestigt de heer P. Kluft dat het hier gaat om de heren Van Acker en Malevé :

„De heer Van Acker was er duidelijk bij. Ik heb met hem vanaf het begin heel goede contacten gehad, gezien zijn kennis van KS, zijn invloed in het geheel en zijn positieve instelling ten opzichte van KS. Toen de heer Malevé werkelijk operatief werd, behoorde ook de heer Malevé er duidelijk bij. Ik zag de heer Malevé een of twee keer per week in zijn bureau. ”

De heer R. Malevé ontkent het bestaan van een **GIMV**-groep binnen de raad van bestuur van KS. Hij beschouwt zich ook niet als een bevoordeeld bestuurder. Over contacten die een beslissing voorafgingen stelt hij het volgende :

„In de periode waar zowel de heer Kluft als ikzelf in de raad van bestuur zetelden, is er wat mij betreft nooit een voorafgaande, preliminaire voorbereiding van beslissingen geweest.

[...] We moeten hier duidelijk een onderscheid maken. Ik heb niet gezegd dat er over bepaalde dossiers geen communicatie of overleg was. Maar als men stelt dat beslissingen van de raad van bestuur voorgekauwd aan de raad van bestuur werden voorgelegd, zeg ik pertinent dat dit niet waar was wat mijn persoon betreft.” (vergadering van 9 juni 1993)

In een brief van 23 juni 1993 aan de voorzitter van de commissie betwist de heer Malevé de verklaring van de heer Kluft als zou hij de heer Malevé wekelijks zien in zijn bureau op de GIMV : „Tijdens de 17 maanden dat de heer Kluft gedelegeerd bestuurder van de NV KS is geweest, is hij welgeteld tweemaal „in mijn bureau binnengesprongen”, om even goedendag te zeggen. Dit was klaarblijkelijk na vergaderingen op de GIMV waarop ik niet aanwezig was en dus noch het voorwerp, noch de gesprekspartners ken.

Omtrent het overleg met de aandeelhouders bevestig ik wat ik tijdens de ondervraging door uw commissie reeds heb gezegd, met name dat er wel degelijk een overleg is geweest omtrent het strategisch plan van KS. Zoals reeds gezegd werd dit plan ook ter informatie voorgelegd aan het directiecomité van Gimvindus.

Voorafgaand overleg over bepaalde concrete dossiers is er niet geweest met Gimvindus, noch met mezelf. Of er overleg geweest is met de Milieuholding of met Vlar, kan ik me niet over uitspreken aangezien ik niet verantwoordelijk ben voor deze dossiers. ”

Verder preciseert de heer Malevé in dezelfde brief : „Er zijn inderdaad regelmatig besprekingen tussen KS en Gimvindus aangaande de financiering van de NV KS geweest. De meeste van deze besprekingen lopen trouwens tussen de boekhouder en de financiële directeur van KS en de boekhoudster en de financiële verantwoordelijke van Gimvindus.

Ikzelf ben niet aanwezig bij elke bespreking. Aan de jaarlijkse finale bespreking omtrent de definitiefverklaring van de financiering, in toepassing van het protocol van oktober 1987, heb ik uiteraard wel deelgenomen. De heer Kluft is nooit op één van deze besprekingen aanwezig geweest.”

De heer G. Van Acker zegt niet te hebben deelgenomen aan deze vergaderingen tussen Gimvindus en KS :

„Er zijn op bepaalde ogenblikken wel vergaderingen geweest tussen Gimvindus en KS waaraan ik niet heb deelgenomen. Gimvindus was immers verantwoordelijk voor de financiële controle die werd uitgevoerd door de heer Malevé en zijn medewerkers. Binnen de GIMV-groep hebben wij een gedecentraliseerde werking. ”

De heer A. Deleye getuigt van zijn kant, zij het genuanceerd, in dezelfde zin als mevrouw G. Klaps, dit wil zeggen in de richting van het bestaan van twee groepen bestuurders :

„Een GIMV-cel is misschien te sterk uitgedrukt. Ik kan die vraag in zekere zin begrijpen. Gimvindus is de aandeelhouder. De GIMV is de motor van Gimvindus. Dat betekent dat de betrokkenheid van Gimvindus bij het reilen en zeilen van het KS-gebeuren automatisch veel intensiever is dan van de andere bestuurders. Ik kan mij dat goed indenken, omdat dit ook vandaag op een aantal punten door de samenstelling van het directiecomité een automatisme is. De samenstelling van het directiecomité reflecteert voor een deel de belangen. Er zijn belangen en die moeten op een optimale wijze worden gegarandeerd. De betrokkenheid is dan ook groter. Er waren voor mij twee problemen. De volmachten van de heer Gheyselincx werden gedeeltelijk overgedragen naar de heer Kluft. De bevoegdheden tussen de heren Kluft en Dilewijns waren niet goed geregeld, noch vanuit de raad van bestuur noch vanuit het aandeelhouderschap. Het vroegere beleid van de heer Gheyselincx, die niettegenstaande zijn volmachten eerder de GIMV consulteerde — en dit via de LIM —, werd enigszins voortgezet. Er is een diepere betrokkenheid van

Gimvindus en van de GIMV bij het reilen en zeilen van de KS dan bijvoorbeeld van de andere bestuurders, hoewel ik in de huidige samenstelling enorm veel waardering heb voor de nieuwe bestuurders. ”

3. Notulering van de beslissingen

Uit verschillende getuigenverklaringen blijkt dat de notulering op verzoek van bepaalde leden van de raad van bestuur zeer beknopt werd gehouden en alleen de eigenlijke beslissingen bevatten. Dit wordt verklaard door mevrouw G. Klaps, die als secretaris-generaal verantwoordelijk was voor de notulering :

„De discussie werd gewoon niet weergegeven. Alleen de beslissingen werden genotuleerd.

[...]

Dat gebeurde op verzoek van de bestuurders.

[...]

Op verzoek van de heer Van Acker.

[...]

Voordien werden ze ook niet genotuleerd. Dat was op een bepaald ogenblik uitdrukkelijk gesteld.”

De heer J. Dilewijns, die in dezelfde zin getuigt, is van oordeel dat een meer omstandige redactie van de notulen beter was geweest :

„Als ik de notulen nu lees, en met de kennis waarover we nu beschikken, zouden we er inderdaad wijs aan hebben gedaan ze omstandiger te schrijven. Er waren echter leden in de raad van bestuur die er de voorkeur aan gaven dat de notulen zeker bondig werden opgesteld. [. . .] Persoonlijk ben ik ook van mening dat het beter is de beslissingen wat beter te argumenteren in de notulen.”

De heer P. Kluft zegt over de verslagen onder andere het volgende :

„Die verslagen waren niet volledig en werden op een schoolmeesterlijke manier samengesteld. Tijdens de raad van bestuur moest Greet Klaps geregeld de vergadering verlaten om documenten te halen en de jongste verslagen werden zelfs handgeschreven opgesteld door de heer Dilewijns zelf.” (Vergadering van 7 juli 1993)

De heer Van Acker geeft zijn visie op de notulering van beslissingen :

„Voor de interne werking van de organisatie is het belangrijk te weten wat er beslist is. Het besluit van de vergadering is belangrijker dan alles wat daaromtrent werd verteld. Men moet concreet weten wat er besloten is. ”

„Het was indertijd geen dagelijkse praktijk om de notulen op tijd en stond in te leveren. Daarna heeft de raad van bestuur hiertegen geprotesteerd.”

De bondigheid van de notulen betekent volgens de heer P. Kluft evenwel niet dat bepaalde zaken eruit werden gehouden. Deze getuige houdt wel rekening met mogelijke slordigheid :

„Er was beslist om de notulen zo beknopt mogelijk te houden, niet om bepaalde zaken niet te notuleren. Het is

wel mogelijk dat er op een gegeven moment sprake was van slordigheid. [. . .] Ik ken echter geen enkel geval waar werd beslist om iets niet te notuleren.” (vergadering van 22 juni 1993)

[...]

„Het staat niet in de notulen. [. . .] Maar tussen het niet in de notulen staan en de oneerlijkheid hebben om te zeggen dat het niet werd behandeld en beslist in de raad van bestuur, bestaat er toch een groot verschil. Het is behandeld !

[...]

De notulen vormden een “kaas met gaten,,” (middagvergadering van 23 juni 1993)

De heer J. Dilewijns betwist echter de door de heer P. Kluft opgeworpen slordigheid :

„Volgens mij bestaat er wel een verschil tussen bondig en slordig. [. . .] Ze werden misschien wel bondig geformuleerd. [. . .] Maar ik zou de notulen zeker niet als “slordig,, of “onvolledig,, bestempelen.”

4. Bevoegdheidsdelegaties aan de gedelegeerde bestuurders

De bevoegdheidsdelegatie aan de heer T. Gheyselinck

De bevoegdheidsdelegatie aan de heer T. Gheyselinck, die de functies van voorzitter en gedelegeerd bestuurder in één persoon verenigde, strookte volgens de heer G. Van Acker niet met de klassieke gebruiken in het Belgische vennootschapsrecht :

„Ten eerste, toen ik bestuurder van KS ben geworden en er een bevoegdheidsdelegatie werd gegeven aan de gedelegeerd bestuurder, de heer Gheyselinck, heb ik mijn collega's een nota bezorgd waarin ik stelde dat de bevoegdheidsdelegatie niet strookt met de klassieke gebruiken in het Belgische vennootschapsrecht .”

In 1987 werd de heer G. Van Acker in zijn bezwaren niet gevolgd. Volgens zijn getuigenis was dit het gevolg van de opdracht die de heer T. Gheyselinck vanwege de regering zelf had ontvangen :

„Die nota werd in alle stilte begraven en men zei mij dat we daar in een grondig debat op zouden terugkomen.

[...]

Daarin wees men mij op een overeenkomst met de heer Gheyselinck van 28 juni 1986 tussen de heer Maystadt en de heer Martens. Daarin stond dat de heer Gheyselinck vanaf 1 januari het voorzitterschap en de effectieve leiding van het bedrijf voor drie jaar op zich zou nemen. Die termijn kon mits akkoord van beide partijen worden verlengd. Men stelde dat ik niet zo sterk moest aandringen om alles volgens de klassieke Belgische vennootschapsstructuur te laten verlopen.”

De heer G. Verhofstadt gaat niet akkoord met de stelling dat de heer T. Gheyselinck een absolute volmacht had, gezien de zeer strenge controlemechanismen die het protocol van 5 oktober 1987 bevatte :

„Artikel 5 van het vermelde protocol stipuleerde dat voor elk KS-dossier dat geld vereiste – of het nu refereerde aan

artikel 2,3 of 4 die respectievelijk handelden over het oosten, het westen en de investeringen — verantwoordingsstukken moesten worden voorgelegd aan het FNSV en de commissaris-revisor van KS, en dit onder voogdij van de minister van Economische Zaken die, krachtens artikel 5, elk jaar een eindafrekening kreeg. Dit was een eerste ingebouwde controle die in artikel 5 werd vooropgesteld, aangevuld door de artikelen 6 en 12 — sanctioneringsartikel — van het protocol. Dit is van toepassing voor de periode 1987-1988, in 1989 was de toestand anders.

Bovendien werd ook controle uitgevoerd op de begroting van de NMNS. Vroeger was die controle zo goed als onbestaande ; de NMNS werd beschouwd als iets dat buiten de begroting en de ordonnanties viel. Vanaf december 1985 veranderde dit door de invoering van het protocol tussen de minister van Financiën en de minister van Begroting. Uiteindelijk werd de NMNS en dus ook de dossiers van het FNSV vier keren door Begroting gecontroleerd ; een eerste keer elk jaar bij het opmaken van de begroting, een tweede keer ook jaarlijks bij de begrotingscontrole. Ten derde moest het FNSV voor de eerste keer haar detailrekeningen bezorgen aan het departement Begroting en ten vierde eiste men sinds december 1985 ook een maandelijks thesauriebudget van de NMNS.” Volgens de heer G. Verhofstadt diende de heer Th. Gheyselinck zijn opdrachten uit te oefenen op basis van het protocol van 5 oktober 1987 tussen KS en de regering.

De heer G. Verhofstadt heeft het hier dus niet over de bevoegdheidsverdeling tussen de heer Th. Gheyselinck en de leden van de raad van bestuur, intern binnen KS, maar wel over de relatie tussen KS en de regering.

Het is pas in april 1991, naar aanleiding van de beslissing rond het **ERC-project**, dat op basis van de nota van de heer G. Van Acker , de bevoegdheidsdelegatie aan de heer **Gheyselinck** opnieuw wordt bekeken. De heer Van Acker zegt hierover :

„In maart 1991 vonden andere collega's naar aanleiding van de beslissing rond het **ERC-project** dat er eens grondig moest worden gediscussieerd over de bevoegdheid van een gedelegeerd bestuurder. Ik heb toen opnieuw mijn nota van begin 1987 naar voren gebracht. Toen waren ook mijn collega's bereid die nota te bespreken en ervoor te zorgen dat de nieuwe bevoegdheidsdelegatie volgens de regels van de kunst zou verlopen. Wij hebben uiteraard ook bij derden geïnformeerd naar de klassieke opdracht voor een gedelegeerd bestuurder in een Belgische vennootschap. In april van hetzelfde jaar werd dit door de raad beslist.”

De heer De Batselier stelt dat dit aan de grondslag ligt van het ontslag van de heer Gheyselinck :

„De raad van bestuur oordeelde op zeker moment dat hij zijn bevoegdheden zou moeten beperken. Dit gebeurde in april 1991 en vanaf het ogenblik dat de heer Gheyselinck de bevoegdheden kreeg van een gedelegeerd bestuurder zoals in een normale vennootschap, begon hij te dreigen met ontslag. Eind april neemt hij dan ook definitief ontslag.”

De bevoegdheidsdelegatie aan de heer P. Kluft

De bevoegdheidsdelegatie, zoals ze in april 1991 voor de heer Th. Gheyselinck was geregeld, werd overgenomen voor de heer P. Kluft toen die gedelegeerd bestuurder werd. Dit vernemen we uit het getuigenis van de heer G. Van Acker :

„Toen de heer Kluft werd aangenomen, heeft de raad van bestuur twee duidelijke beslissingen genomen om de functie van voorzitter te scheiden van die van gedelegeerd bestuurder. De gedelegeerd bestuurder heeft dus van bij het begin binnen het kader van de bevoegdheidsdelegatie van april 1991 gewerkt.”

Wel stelt de heer R. Malevé dat de raad van bestuur de delegatie heeft aangepast in meer gedetailleerde zin :

„De bevoegdheidsdelegatie werd door de raad van bestuur voor de heer Kluft aangepast. Ze werd veel omstandiger geformuleerd. De limietbedragen werden gehouden maar er was wel een belangrijk onderscheid in die zin dat in juni 1989 reeds was beslist om alle mijnen te sluiten, dus ook de westelijke zetels. Toen de heer Kluft in oktober 1991 werd aangesteld als gedelegeerd bestuurder was het duidelijk dat hij zich binnen KS meer zou moeten richten op reconversie en diversificatie dan op het eigenlijke kolengebeuren. Vandaar dat werd bepaald dat, niettegenstaande de formulering van de limieten in bedragen, alle investeringsbeslissingen en alle beslissingen in verband met het nemen van participaties of acquisities — ongeacht het bedrag — het voorwerp dienden te zijn van een beslissing van de raad van bestuur.” (vergadering van 9 juni 1993)

5. Mogelijke belangenvermenging in hoofde van de bestuurders

Algemeen

De getuigenverklaringen brachten geen verregaande belangenvermengingen aan het licht.

Mevrouw G. Klaps heeft weet van één geval waarin een bestuurder een mogelijke belangenvermenging te berde heeft gebracht :

„Dat is ooit een keer voorgekomen. Toen hebben we echter de constructie herdacht. Er moest een studiesyndicaat worden opgericht met betrekking tot assen die resulteren uit de verbranding binnen de wervelbedcentrale. In dat geval waren er vier mogelijke kandidaten en we beslisten dat we met Keramo samen zouden gaan werken. Robert Kumpen heeft toen gezegd dat dat niet kon en men heeft de directie mandaat gegeven om de meest geschikte kandidaat te kiezen.”

Ook de heer P. Kluft herinnerde zich slechts één geval :

„Ten eerste, ik ken maar één geval waar een bestuurder contactpersoon was. Ten tweede, die bestuurder heeft niet deelgenomen aan de onderhandelingen zelf ; die heb ik zelf gevoerd. Ten derde, de raad van bestuur was daarvan op de hoogte. We hebben aan de raad van bestuur meegedeeld dat we aan die persoon twee mandaten hadden gegeven. Door een van die mandaten in verband met het bouwbedrijf Moeskops ontstond er een belangenconflict. Naar mijn weten werd dit evenwel niet meegedeeld aan de bedrijfsrevisor. Ik wil er echter op wijzen dat dit pas wordt meegedeeld op het ogenblik dat de bedrijfsrevisor zijn jaarverslag voorbereidt.” (vergadering van 22 juni 1993)

De heer R. Kumpen

Op de vraag van een lid van de onderzoekscommissie aan de heer R. Kumpen of deze geen tegenstrijdigheid van belan-

gen ziet in de wijze waarop hij KRC Genk-dossiers ter sprake bracht in de raad van bestuur van KS en zijn mandaat in deze raad, antwoordde de heer R. Kumpen ontkennend .

De heer J. Dilewijns

In verband met een eventuele belangenvermenging ter gelegenheid van de constructie met Sidmar (galvanisatielij), antwoordt de heer J. Dilewijns dat hij de nodige voorzichtigheid aan de dag heeft gelegd : „Mijnheer de voorzitter, u weet dat ik u daarover een brief heb geschreven. Mijn naam werd immers persoonlijk in dit dossier vermeld en dit is een valse aantijging. Ik heb geen druk uitgeoefend. Als er een dossier is waarvan ik in den beginne heb gezegd dat ik er niets mee te maken wilde hebben binnen KS, was het zeker dit dossier. Ik wilde zelfs niet het vermoeden van belangenvermenging oproepen. ”

Dit klopt met het getuigenis van de heer P. Kluft, die zei dat de heer J. Dilewijns weliswaar een technische toelichting heeft gegeven over het dossier Sidmar, maar voor de eigenlijke onderhandelingen de plaats heeft gelaten aan de heer R. Malevé :

De heer Dilewijns heeft het dossier ingeleid bij KS. Het dossier kwam van hem en hij heeft voor de raad van bestuur een technische toelichting erover gegeven. Ik heb met hem ook Sidmar bezocht. We hebben daar samen een paar werkvergaderingen gehouden. Gezien het belangenconflict heeft hij evenwel gevraagd niet verantwoordelijk te moeten zijn voor de onderhandelingen met Sidmar. De heer Malevé heeft die taak dan op zich genomen.” (vergadering van 7 juli 1993)

De heer A. Deleye

Het vraagstuk van de belangenvermenging deed zich vooral voor ten aanzien van de heer A. Deleye door diens connecties met de groep Begemann. Minister-president L. Van den Brande vindt het normaal dat als men ondernemers in de raad van bestuur wil, het onvermijdelijk is dat zij nog andere bestuursmandaten hebben .

Het is volgens de minister-president aan henzelf om te oordelen of dit deontologisch kan :

„Wanneer niet ik maar de raad van bestuur heeft voorgesteld om de heer Deleye tot voorzitter te benoemen, heb ik hem nadien uitdrukkelijk gevraagd of er problemen rond belangenvermenging zouden kunnen zijn. [. . .] Ik heb de heer Deleye toen gezegd : u kunt enkel deontologisch inschatten in welke mate er al dan niet belangenvermenging zou kunnen zijn.

[...]

Ik denk niet dat er op dat ogenblik vermenging was, maar het zal aan u zijn om dat aan de heer Deleye te vragen.”

De heer A. Deleye zelf legt aan de onderzoekscommissie uit dat hij de functie als bestuurder slechts aanvaardde in zoverre of zolang zich geen belangenconflicten zouden voordoen :

„Op een derde vraag heb ik duidelijk gesteld, enerzijds dat, als er belangenvermenging zou komen die voor mij tot een besluitvorming voor mij als bestuurder zou leiden —

want het ging nog altijd over bestuurder en niet over voorzitter van de raad van bestuur — het geen permanente **belangen**vermenging mocht zijn, want dat ik het niet zou aanvaarden, anderzijds dat in het kader van artikel 60 van de **vennootschaps**wetgeving dit voldoende aan de orde moest kunnen komen wanneer men als bestuurder op een of andere manier een belangenconflict als dusdanig zou kunnen hebben.”

II. DE GEDELEGEERDE BESTUURDERS

I. THYL GHEYSELINCK

A. SITUERING EN SAMENVATTING

1. Aanstelling en opdracht

1. In 1986 kreeg de Nationale Maatschappij voor de Nationale Sectoren in de persoon van de heer B. Martens de opdracht een 'Kolen-Gandois' te zoeken. Na selectie door een headhuntersbureau bleek T. Gheyselinck de geschikte kandidaat te zijn.

2. Gheyselinck stelde twee voorwaarden voor zijn benoeming : alvorens de functie op te nemen wenste hij een studieperiode in te bouwen, en indien hij de functie effectief uit zou voeren wenste hij de volledige leiding van KS te krijgen.

3. De regering stemde met deze voorwaarden in en op 28 juli 1986 wordt Gheyselinck op voorstel van Eerste Minister W. Martens en minister P. Maystadt benoemd om een studieopdracht uit te voeren inzake de herstructurering van KS. Tussen september en december 1986 zou Gheyselinck een concreet herstructureringsplan voorbereiden om vanaf 1987 het beleid bij KS definitief over te nemen.

4. Volgens minister Maystadt was Gheyselinck inzonderheid belast met volgende opdrachten :

a) het opstellen van een herstructureringsplan voor KS ;

b) de herstructurering uitvoeren **en**, parallel hiermee, reconversie-initiatieven ontwerpen.

5. Op het moment dat Gheyselinck werd aangezocht – 16 september 1986 – was er nog geen sluitingsopdracht voor KS. Het enige dat Gheyselinck gevraagd werd was binnen drie maanden een plan voor te leggen betreffende de kolonontginning. Dat plan moest gerechtvaardigd worden met strategische, economische en sociale redenen. Er was dus eigenlijk geen enkele doelstelling.

6. Spoedig na zijn aanstelling **kwam** Gheyselinck voor zichzelf tot de drieledige conclusie

a) dat er economisch geen enkele rechtvaardiging kon worden gevonden voor de verdere exploitatie van de mijnen ;

b) dat het geld dat gebruikt werd om iets verlieslatend **nog** tijdelijk in stand te houden, beter gebruikt kon worden ;

c) dat het sociale probleem in Limburg nooit opgelost kan worden als men niet een grote mate van verantwoordelijkheid geeft aan de direct betrokkenen. Die direct betrokkenen zijn de mijnwerkers, de streek en de belastingbetaler.

7. Op 9 december 1986 legde Gheyselinck aan de nationale regering een herstructureringsplan voor KS voor dat door de regering op 31 december 1986 werd goedgekeurd. Het plan was gebaseerd op volgende principes :

a) Wat de toekomst van KS betreft : sluiting van de oostelijke zetel, samensmelting tot één zetel van het westelijk bekken.

b) Wat de financiering van KS betreft :

– Voor de te sluiten oostelijke zetel : financiële enveloppe van in totaal 28 miljard, bedoeld om de exploita-

tie- en sociale lasten van de sluiting te bekostigen en om reconversie-initiatieven te financieren

— Voor de financiering van de jaarlijkse exploitatie-resultaten van de westelijke zetel : 8 miljard voor 1987-1990, 7 miljard voor 1991, 6 miljard voor 1992 en 1993, 5 miljard voor 1994 en 1995, 4 miljard voor 1996.

8. De heer B. Martens was verwonderd dat in de regerings-beslissing van 31 december bepaald werd dat KS ook een reconversie-opdracht kreeg. Volgens hem week dit af van de oorspronkelijke bedoelingen. 'Wat mij toen het meest verwonderde en ook bekommerde, was dat in de beslissing van de ministerraad duidelijk stond dat de KS — naast de sluiting — belast werd met de reconversie van Limburg. Dat was voor mij en mijn medewerkers enigszins een verandering omdat wij iemand hadden gezocht om de mijnen te sluiten. Op 31 december 1986 besliste de regering dus dat KS een bevoegdheid zou krijgen op het gebied van de reconversie in Limburg.'

9. Een lid leidt uit de begeleidende brief van de heer Gheyselinck bij zijn voorstel van 9 december 1986 af dat Gheyselinck nooit de bedoeling heeft gehad om een actief reconversiebeleid te voeren en hij vraagt minister Maystadt of deze optie niet indruiste tegen de opdracht die de regering aan Gheyselinck had gegeven. Minister Maystadt antwoordt dat de bewuste passage waarschijnlijk niet aan de ministerraad werd voorgelegd.

10. Minister G. Verhofstadt, die zich in de eerste plaats verantwoordelijk achtte voor het budgettaire aspect van het plan-Gheyselinck, is toch van mening dat de opdracht van Gheyselinck tweevoudig was : 'ten eerste, de mijnen sluiten en ten tweede, binnen KS een zekere vorm van activiteit opbouwen met zogenaamde diversificatie-investeringen.'

11. Gheyselinck werd zowel gedelegeerd bestuurder als voorzitter van KS omdat hij enkel op die manier de volle verantwoordelijkheid over het bedrijf kon dragen. Als gedelegeerd bestuurder kon men hem dan niet verwijten zijn verantwoordelijkheid af te wentelen op de raad van bestuur en vice versa. De heer B. Martens bevestigt dat de regering over deze eis geen problemen heeft gemaakt. 'Men wilde immers iemand die niet alleen een plan zou opstellen, maar het ook wilde implementeren. Hier rees het grootste probleem. Men had iemand nodig die als het ware voor de regering de kastanjes uit het vuur ging halen.'

12. De heer G. Van Acker merkt op dat hij er reeds in 1987 op wees dat de grote bevoegdheidsdelegatie die aan Gheyselinck werd gegeven niet strookte met de klassieke gebruiken in het Belgisch vennootschapsrecht. In 1991 — n.a.v. het **ERC-project** — traden andere collega's van de raad van bestuur deze stelling bij (zie ook Deel 1 van dit hoofdstuk).

13. Minister Verhofstadt betwist de stelling dat de heer Gheyselinck een absolute macht had. Hij moest voor elke beslissing een beroep doen op zijn raad van bestuur en bovendien werd van hem voor elk dossier een aanvraag verwacht met verantwoordingsstukken om middelen te krijgen. Bovendien zaten in het protocol van 5 oktober 1987 duidelijke controlemechanismen. Zo stipuleerde artikel 5 dat voor elk KS-dossier dat geld vereiste verantwoordingsstukken moesten worden voorgelegd aan het FNSV en de commissaris-revisor van KS, en dit onder voogdij van de minister van Economische Zaken. Minister Verhofstadt merkt op dat de controle vanaf 1989 grotendeels werd afgezwakt. Gheyselinck diende zijn bevoegdheden uit te oefenen op basis van het protocol dat hij op 5 oktober 1987 ondertekende voor KS.

14. Gheyselinck is het met deze interpretatie niet eens. Volgens hem moest het FNSV geen toestemming geven voor bepaalde beleidsbeslissingen en oefende het ook geen opportuniteitscontrole uit. 'Vooral gedurende de eerste drie jaren onderhandelde ik hoofdzakelijk in sociaal verband daarover, en droeg ik dus ook de volle verantwoordelijkheid. Zo wilde men het ook op dat moment. Niemand van de raad van bestuur of uit de politieke sfeer wilde bij iets wat sociale onderhandelingen betrof, te zeer betrokken raken.'

15. Gheyselinck had eveneens het recht bedongen de overige leden van de raad van bestuur voor te dragen. De formele benoeming gebeurde door de voogdijministers van de NMNS. G. Van Acker benadrukt dat hij werd gevraagd als privé-persoon en niet als GIMV-man.

16. Op 1 maart 1989 vroeg minister De Batselier Gheyselinck om een tweede herstructureringsplan op te stellen, ditmaal voor het westelijk mijnbekken. Impliciet werd gevraagd ook het westen te sluiten.

17. Toen de Vlaamse Executieve besloot het westelijk bekken vroeger te sluiten en vervolgens in het kader van het geactualiseerd actieplan 3 miljard van de middelen van KS aan sociale initiatieven binnen Limburg wilde besteden, verzette Gheyselinck zich hier tot het laatste moment tegen. Volgens Gheyselinck had de Vlaamse Executieve niet het recht om eigenhandig geld uit de KS-enveloppe te lichten.

18. De heer Gheyselinck benadrukt dat hij om puur sociale redenen de opdracht heeft aanvaard. 'Ik ben gekomen omdat ik er absoluut van overtuigd was dat het openhouden van de mijnen zowel voor Limburg als voor Vlaanderen betekende dat men in het verleden bleef, dat men zich niet op de toekomst richtte. U kan me geloven of niet, maar dat was mijn oprechte overtuiging.'

2. Visie

1. De rode draad door het betoog van Gheyselinck luidt dat het diversificatie- of reconversie-aspect in zijn visie van ondergeschikt belang was. Hiervoor haalt hij verschillende argumenten aan, gebaseerd op de tekst van de regeringsmededeling :

a) Gheyselinck voegde het onderdeel 'reconversie' slechts op het laatste moment aan zijn opdracht toe ;

b) In de opdracht staat dan ook geen specifieke toewijzing van de reconversiemiddelen. 'De prioriteit bestond er immers in een oplossing te vinden voor de sociale problematiek van de werknemers. Als er geld zou overblijven, kon dat worden besteed aan de reconversie van de betrokken gemeenten' ;

c) Voor Gheyselinck is de belangrijkste zin in de regeringsbeslissing dat de KS-directie dus Gheyselinck zelf en niet de aandeelhouder of de raad van bestuur van de NV KS – de regeringsbeslissing moet implementeren in zo ruim mogelijk overleg en concertatie met werknemers, sociale partners, provinciale en gemeentelijke instanties en te richten op het optimaliseren van het werknemers- en streekbelang'.

2. Voor Gheyselinck vormde deze laatste zin de uiteindelijke doelstelling van zijn opdracht waaraan hij elke beslissing zou afwegen. 'Een diversificatie of het uitbouwen tot een nieuwe industriële holding is alleen maar goed als het een middel is tot het doel, zijnde het optimaliseren van het werknemers- en streekbelang.'

3. Ook de zin die het heeft over overleg en concertatie met gemeenten, provincies, werknemers en sociale partners was in de visie van Gheyselinck hoofdzakelijk bedoeld voor de sociale problematiek. 'Op 31 december 1986 speelde in het land niet zozeer de reconversie maar wel wat er moest gebeuren met de kolen en de 18.000 mensen. Het was het moment waarop zelfs het woord 'sluiting' nog niet kon worden uitgesproken'.

4. Gheyselinck vertrouwde erop dat hij op basis van zijn opdracht tot een dialoog met de werknemers, de streek en de gemeenten kon komen. Er was een bedrag ter beschikking gesteld dat grote mogelijkheden opende voor de werknemers en de streek.

5. Ingaande op de vragen van meerdere leden betreffende de tegenstrijdige opdracht die Gheyselinck gekregen zou hebben, namelijk zowel het sluiten van de mijnen als het op gang brengen van diversificatie- of reconversieprojecten in Limburg, antwoordt Gheyselinck dat hij ter zake nooit een tegenstelling ontwaard heeft. 'Voor mij was er nooit een tegenstelling in mijn opdracht. De hoofdrede waarom men gedwongen was om mijnen te sluiten, was omdat het niet nuttig was voor de mensen maar – meer nog – voor de streek op lange termijn. Het waren dus twee kanten van een munt. Het was één probleem dat alleen maar kon worden opgelost wanneer het positieve werd verbonden met het negatieve. Tegelijk leg ik er de nadruk op dat er nooit een diversificatieopdracht aan KS werd gegeven. Er was ook nooit een specifieke reconversie-opdracht. Er was een opdracht om het geld, in concertatie met alle partijen, in de eerste plaats te richten op het werknemersbelang – dat was de kern van het probleem – en ten tweede op het streekbelang'.

6. De heer J. Comillie bevestigt dat Gheyselinck steeds de stelling verdedigd heeft dat reconversie ondergeschikt was aan het werknemersbelang, ook wanneer de Vlaamse Executieve voorstelde dat voor elke uitgespaarde frank ten behoeve van de reconversie, de Vlaamse regering een halve frank extra zou bijdragen. 'De heer Gheyselinck daarentegen wenste daar zelfs niet over te praten tot de sociale afvloeiingsregelingen met de vakbonden waren afgerond. Hij beweerde dat hij dan pas kon weten of er effectief nog geld zou overblijven van die 28 miljard frank en weigerde tot de keuze van de mensen bekend raakte pertinent met de Vlaamse regering te praten over de middelen die de Vlaamse regering en de LIM ter beschikking konden stellen van de reconversie.'

7. Minister G. Verhofstadt stelt dat Gheyselinck niet van het woord 'reconversie' hield omdat die taak volgens hem was weggelegd voor een investeringsmaatschappij buiten KS die haar activiteiten specifiek op de reconversie van Limburg moest richten. Hij was ervan overtuigd dat hij binnen KS een aantal diversificatie-investeringen tot stand kon brengen als hij de sluiting maar tot een goed einde bracht. Minister Verhofstadt voegt er echter aan toe dat de heer Gheyselinck van in het prille begin een diversificatie-opdracht op zich heeft genomen, wat ook blijkt uit interviews van december 1986.

8. De heer R. Kumpen stelt dat Gheyselinck het woord 'reconversie' aanvankelijk in zijn ruimste betekenis gebruikte : in zijn visie had de term zowel te maken met werkgelegenheid, met een sociaal aspect, infrastructuur, cultuur enz. De spreker illustreert zijn stelling met een voorbeeld uit 1988, namelijk het plan van Gheyselinck om een complex te bou-

wen waarvan voetbal een gedeelte zou uitmaken en waaruit KRC Genk is ontstaan. 'De heer Gheyselinck wilde aan Limburg laten zien dat hij ook iets kon opbouwen. Of dat nu om voetbal ging of om iets anders deed voor de heer Gheyselinck weinig ter zake. Hij heeft toendertijd wel verklaard dat hij op sociaal vlak heel veel Limburgers kan bereiken via het sportgebeuren of het cultureel gebeuren.'

9. De GIMV had duidelijk een andere visie op KS dan Gheyselinck. 'Van KS-zijde en van elke investering die ik plaatste, waarvan sommige fout zijn gelopen, geloof ik persoonlijk dat dit altijd gebeurde met de vooropgestelde doelstelling inzake werknemers- en streekbelang voor ogen en in samenspraak met alle partijen : de gemeentelijke en provinciale overheden, werknemers en sociale partners. Ongeacht de politieke kleur, onderhandelde ik telkens intensief met die mensen. Dit vormde de basis van al onze activiteiten in 1987, 1988 en 1989. Zodra de aandelen overgingen naar de GIMV was er geleidelijk minder interesse voor bewuste risico's. De GIMV is er immers minder happig op iets in Limburg op te zetten waarbij er een reëel risico bestaat dat men geld zal verliezen. Dat werd nooit formeel gezegd, maar het werd duidelijk uit de onbereidwilligheid zaken te doen die geen winst opleverden'.

10. Zijn visie op de toekomst van KS vat Gheyselinck als volgt samen : 'Geld bederft mensen : er moeten geen grote holdings zijn als dat geen doel op zich vormt. Ik ben ervan overtuigd dat het geld dat nu nog onaangeraakt bij KS ligt, niet is bedoeld om een NV holding, een machtige maatschappij op te richten. Het probleem bestaat er nu in een aantal zaken van elkaar te onderscheiden. Ten eerste moeten alle participaties die werden genomen, zo commercieel mogelijk worden beheerd, een activiteit die dan weer in de lijn van de GIMV-activiteiten ligt, want het investeringsinitiatief werd al genomen. Ten tweede moet het vrije geld worden besteed aan het streekbelang, zoals ook in de opdracht wordt bepaald. Dat is dan weer een politiek probleem.'

3. Participatiepolitiek

1. Gheyselinck benadrukt dat zijn participatiepolitiek begrepen dient te worden vanuit zijn visie op zijn opdracht, namelijk het optimaliseren van het werknemers- en **streekbelang**. Reconversie of diversificatie stond steeds in dienst van deze prioritaire opdracht. Een diversificatie van KS was dus alleen maar gewettigd wanneer het een middel was tot het beschermen van het werknemers- of streekbelang, niet als doel op zichzelf. We zijn begonnen met bepaalde **diversificatie**projecten, niet om te diversifiëren, maar in het belang van de werknemer' ; 'KS had nooit de opdracht om te **diversifiëren**, noch werd haar opgedragen participaties te nemen. De enige echte taak van KS was alleen haar baar geld te besteden in die concepten waarin zij banen kon creëren voor haar eigen werknemers of die iets voor de streek konden betekenen.' Deze interpretatie wordt bevestigd door J. Cornillie.

2. Na mei 1987, toen duidelijk werd dat er veel geld zou overblijven, en met de geciteerde filosofie voor ogen, werd in samenspraak met de Vlaamse Executieve de LIM gecreërd. Het doel van de LIM was de kleine en middelgrote ondernemingen in Limburg te helpen. Gheyselinck achtte het niet opportuun dat KS zelf deze taak zou vervullen. Ook deze interpretatie wordt bevestigd door J. Cornillie.

3. De mijnterreinen werden aangekocht vanuit dezelfde filosofie, namelijk iets te kunnen doen voor de gemeente. Vertrekkende van de mijnterreinen en op basis van een **stu-**

die die door de Vlaamse Executieve en de GIMV was gemaakt, werd het toeristisch syndicaat Limtoerist gecreëerd. Uit deze besprekingen vloeide het ERC-project voort. De aankoop van de mijnterreinen vormde ook de basis voor andere projecten, zoals onder meer Texas.

4. Vanaf 1988 groeide bij Gheyselinck de overtuiging dat projecten in de bouwsector gunstig waren voor KS omdat de opleiding tot bouwvakker de mijnwerkers ook uitzicht op werk buiten KS gaf, in casu door het bouwen van sociale woningen voor de gemeenten. 'Vanaf 1988 vond ik persoonlijk dat de bouw het meest ideale project was. Ik vond dit project trouwens veel groter dan ERC. Ik was ervan overtuigd dat men met KS-geld de werknemers na zes maanden een nieuwe job kon verschaffen binnen KS, maar eventueel ook buiten KS. Tegelijk kon men – voornamelijk sociale – woningen bouwen, en die waren dan weer van nut voor de gemeenten.'

5. De hoofdreden om scheep te gaan met Pieters-De Gelder was know-how te verwerven om de kaders op te leiden en een kaderleiding voor de projecten samen te stellen, zonder in concurrentie met Limburg te vervallen. Dat was voor mij de hoofdinteresse voor Pieters-De Gelder : men had opleiding en know-how en tegelijk kon men bouwen.

6. Gheyselinck geeft toe dat hij in het dossier Pieters-De Gelder eigenmachtig is opgetreden maar volgens hem lag dit in de lijn van zijn bevoegdheden.

7. Op de vraag van een aantal leden of de kostprijs voor participatie in Pieters-De Gelder niet te hoog was, antwoordt Gheyselinck het volgende : 'Financieel leek het me aan de hoge kant, maar ik berekende zeer snel voor mezelf wat het effect zou zijn als wij onze arbeiders in bouwprojecten konden inzetten en hoeveel wij zouden winnen door hen nuttig te gebruiken.'

8. De heer Gheyselinck geeft toe dat hij voor de financiële expertise die aan de aankoop van Pieters-De Gelder voorafging volledig heeft vertrouwd op de GIMV. 'Ik heb de financiële evaluatie van de GIMV geaccepteerd. Ik draag er dan ook de volle verantwoordelijkheid voor. Ik draag ook de volle verantwoordelijkheid binnen KS voor de overreding dat dit een investering was die we moesten doen. Ik leg er de nadruk op dat die investering voor mij persoonlijk een enorm acuut probleem vormde.'

9. De heer Gheyselinck herhaalt dat voor hem de totaliteit van bouwen veel belangrijker was dan het ERC. 'Behalve opleiding, behalve Pieters-De Gelder, waren we met alle gemeenten afzonderlijk aan het praten. Eind 1990 hadden we al gebouwd in Beringen en we waren 100 huizen aan het bouwen voor Texas. Het was de bedoeling om te renoveren in Maasmechelen, om een tweede renovatie te doen in Beringen, om sociale woningen te bouwen in Zolder en om een gigantisch bouwproject – zowel sociaal als niet-sociaal in Winterslag uit te voeren. Daarenboven was er de urgentie van het ERC-project. Men kon dus in het bouwproces van ERC de mensen gebruiken. De bouw kaderde dus volledig in onze filosofie. Het is zeker dat als wij in die periode veel – vooral sociale – woningen hadden kunnen bouwen, dit aan beide doelstellingen – het werknemers- en streekbelang – had beantwoord.'

10. De participatie in Super Club paste volledig in de strategie van het ERC-project en was toen ook financieel verdedigbaar. 'In alle oprechtheid ben ik ervan overtuigd dat ik met de feiten en de adviezen die we hadden in 1989 vandaag dezelfde beslissing zou nemen. Het is even duidelijk

dat, met alles wat sindsdien is gebeurd, dit een onjuiste beslissing was. De beslissing was evenwel niet onjuist op het moment dat ze werd genomen.'

11. Ook voor het dossier Super Club neemt Gheyselinck de volledige verantwoordelijkheid en ontkent hij onder druk van buitenstaanders gehandeld te hebben. 'Ik, alleen ben verantwoordelijk voor het voorleggen van dit voorstel aan de raad van bestuur. Voor de vierde keer : niemand drong daar op aan.'

12. Op de vraag van een lid waarom het ERC-project na het vertrek van Gheyselinck werd afgelast antwoordde betrokkene dat hij de formele reden niet kent. Nochtans heeft hij een sterk vermoeden dat een bepaalde politieke partij hem en de politieke partij waarmee hij ten onrechte geassocieerd werd het succes van het ERC-project niet gunden. 'Op het moment dat ik ben weggegaan moesten uit het ERC-project eigenlijk die elementen verwijderd worden die teveel met Gheyselinck te maken hadden.' Daarnaast verwijst hij ook naar het feit dat de aandelen van KS vanaf 1989 in handen waren gekomen van de GIMV, waardoor KS meer en meer als een dochteronderneming van de GIMV werd beschouwd die in de eerste plaats winst moest maken. Zolang Gheyselinck nog aan het hoofd stond van KS kon de GIMV deze strategie niet doorduwen ; in de opdracht van Gheyselinck stond het werknemers- en streekbelang en niet het maken van winst centraal (cfr. supra). Na het, ontslag van Gheyselinck werd KS echter als volwaardige GIMV-dochter beschouwd en ging het aspect winst primeren, aspect waaraan het ERC niet direct beantwoordde en dus moest wijken. 'Op het ogenblik dat de aandelen aan de GIMV werden overgedragen ontstond een absolute tegenstrijdigheid inzake de opdrachten. De GIMV had met een opdracht om haar winst te maximaliseren niet dezelfde belangen als KS en streefde niet dezelfde doelstellingen na.' Een risicovolle investering zoals het ERC-project moest dan ook wijken.

13. De participatie in Diamant Boart Mining (1987) beantwoordde volgens Gheyselinck aan het streekbelang omdat KS met zijn participatie voorkwam dat het bedrijf werd gesloten (zie ook elders in dit hoofdstuk).

14. Op het moment dat duidelijk werd dat van de uitgetrokken financiële enveloppe van 100 miljard 16 miljard overbleef rees voor Gheyselinck een probleem. De oprichting van een KS-NV met toekomstige werknemers die nooit een mijn van dichtbij gezien hebben leek hem niet opportuun omdat dergelijk bedrijf, gericht op 'return on capital' voor zichzelf, deze 16 miljard onmogelijk even nuttig kon aanwenden in het belang van de streek dan wanneer men het aan, bijvoorbeeld, infrastructuurwerken – sociale bouwprojecten, noord-zuidverbinding – zou spenderen. Voor Gheyselinck bleef het referentiepunt steeds hetzelfde, namelijk hoe men de werknemers- en streekbelangen het best kon behartigen.

15. De heer P. Kluft betoogt dat in de portefeuille die hij geërfd heeft, vandaag geen enkel bedrijf rendabel is. Nochtans stelt de heer R. Malevé dat de participatie in Pieters-De Gelder vandaag zeker niet als mislukt beschouwd mag worden.

16. J. Dilewijns stelt dat de oorspronkelijke opdracht van Gheyselinck, namelijk het sluiten van de mijnen, los gezien moet worden van de participatiepolitiek van KS. 'Ik ben persoonlijk van mening dat het plan-Gheyselinck, dat tot doel had de mijnzetels te sluiten, op een zeer goede wijze werd uitgevoerd. Dit was een uiterst moeilijke opdracht en de heer Gheyselinck heeft op dat vlak zeer goed werk geleverd. . . . De moeilijkheden zijn meer geleidelijk gekomen,

namelijk toen men zich op het pad van de diversificatie begaf. De meningen van de bestuurders waren ter zake niet steeds dezelfde als die van de heer Gheyselinck’.

4. Ontslag

1. Uit de verklaringen van de heer Gheyselinck kan worden afgeleid dat ten minste drie factoren aanleiding gegeven hebben tot zijn ontslag :

a) Het feit dat na de intrede van de GIMV de investeringsstrategie die volgens Gheyselinck voortvloeide uit de overheidsopdracht van 1986 — prioriteit van werknemers- en streekbelang op het winstprincipe — in twijfel werd getrokken en Gheyselinck niet meer rechtstreeks met de minister maar via de GIMV moest onderhandelen ;

b) De toenemende politisering binnen KS : ‘... De jaren 1987, 1988 en 1989 waren ondanks de bijzonder emotionele momenten de meest ‘satisfying years’ die ik heb gehad. Na 1989 begon dan de politiek. Ik kende deze wereld tot 1987 niet en het is zeker dat, als men er te lang in blijft, dit niet gezond is. Ofwel bedrijft men politiek en ik ben daar absoluut niet tegen — ofwel zit men in het bedrijfsleven. De grote zwakheid van België is de vaagheid tussen politiek en bedrijfsleven. Op het ogenblik dat men partijbelangen, zogenoemde reconversiebelangen en zakenbelangen vermengt, op het moment dat men niet meer openlijk kan praten met mensen omdat er andere invloeden wegen op datgene waarover men aan de onderhandelingstafel praat, op dat ogenblik loopt er iets verkeerd. Na 1989 had ik eigenlijk genoeg van de ethiek van die wereld’.

c) De toenemende druk van bepaalde politici om zélf over de resterende miljarden te kunnen beschikken. ‘Na 1989 probeerde men mij inderdaad uit mijn functie te verdrijven, want bepaalde personen vonden blijkbaar dat ik mijn rol had gespeeld en wilden een vastere greep krijgen op het geld’.

2. Uiteindelijk is Gheyselinck op eigen initiatief opgestapt en op het moment dat hijzelf verkoos. ‘Ik ging er altijd prat op dat ik weg zou gaan wanneer ik dat wilde en dat is precies wat ik heb gedaan’.

3. Volgens minister De Batselier had het ontslag van Gheyselinck eerder te maken met :

a) het feit dat ‘een aantal van **onze** vragen hem het leven moeilijk maakten’ en

b) het feit dat zijn bevoegdheden werden ingekrompen. ‘De raad van bestuur oordeelde op zeker moment dat hij zijn bevoegdheden zou moeten beperken. Dit gebeurde in april 1991 en vanaf het ogenblik dat de heer Gheyselinck de bevoegdheden kreeg van een gedelegeerd bestuurder zoals in een normale vennootschap, begon hij te dreigen met ontslag. Eind april neemt hij dan ook effectief ontslag. Per 1 juni werd dit bevestigd en men kwam overeen dat hij tot 31 augustus bij KS zou blijven voor het **ERC-project**. Uiteindelijk vertrok hij vroeger dan was afgesproken.’

4. Volgens J. Dilewijns waren de strubbelingen tussen Gheyselinck en de overige leden van de raad van bestuur over de diversificatiepolitiek van KS niet vreemd aan het ontslag van Gheyselinck.

5. De heer G. Van Acker bevestigt dat Gheyselinck zelf zijn ontslag heeft aangeboden bij de raad van bestuur en dat hij met de raad van bestuur een gesprek heeft gevoerd om een einde te maken aan zijn overeenkomst.

6. Gheyselinck beroept er zich op dat op het moment dat hij KS verliet de raad van bestuur en de Vlaamse Executieve hun goedkeuring gegeven hadden aan het ERC-project en dat hij garanties had van de investeerders (Stadium). Men kon dus eigenlijk met het ERC van start gaan.

7. Op het moment van zijn vertrek was Gheyselinck er zich niet van bewust dat Super Club niet gerecupereerd kon worden.

B. VASTSTELLINGEN

1. Gheyselinck had een eigen interpretatie van het „reconversie-luik” in zijn opdracht – gericht op werknemers- en streekbelang – en deze interpretatie werd door de regering nooit formeel tegengesproken. De regering heeft nagelaten de krijtlijnen uiteen te zetten waarbinnen Gheyselinck een reconversiepolitiek kon voeren. Deze leemte in de opdracht werd nefast vanaf het moment dat het wegens de vervroegde sluiting duidelijk werd dat veel geld van de oorspronkelijke enveloppe voor reconversie zou overblijven. Gheyselinck had nu immers de vrijheid om de term reconversie naar eigen goeddunken in te vullen. Deze onduidelijkheid over de juiste inhoud van de term „reconversie” in de opdracht van Gheyselinck is de belangrijkste oorzaak van bepaalde ontsporingen.

2. Alle aantijgingen als zou hij geen goede participatiepolitiek hebben gevoerd worden door Gheyselinck immers ontkracht op basis van het argument dat de participaties van KS niet beoordeeld mogen worden op basis van hun winstgevendheid, maar wel op basis van de mate waarin ze het werknemers- en streekbelang hebben gediend. Deze redenering mag dan correct zijn voor activiteiten in de sociale sector – bv. sociale woningbouw –, voor investeringen in de commerciële sector – bv. het ERC – moet toch de bedenking worden gemaakt dat niet-winstgevende participaties op termijn het werknemers- en streekbelang niet dienen. Uitgaande van de veronderstelling dat ook Gheyselinck zich hiervan bewust was op het moment dat hij de beslissingen nam, krijgt de commissie de indruk dat het onderscheid dat Gheyselinck in zijn betoog maakt tussen louter commerciële participaties en participaties „in het belang van het werknemers- en streekbelang” een kunstmatig onderscheid is, door hem à posteriori gemaakt om zijn minder geslaagde participaties te rechtvaardigen.

3. Hierbij aansluitend moet de vraag worden gesteld waarom Gheyselinck zich, meestal zonder echt overleg met de raad van bestuur, liet meeslepen in projecten die niet zonder risico waren. Leed Gheyselinck aan zelfoverschatting na de geslaagde sluitingsoperatie van de mijnen ? Ging hij ervan uit dat het psychologisch klimaat in Limburg van die aard was dat elk project wel zou slagen ?

4. Het is alleszins duidelijk dat de betrokkenheid van de leden van de raad van bestuur in belangrijke investeringsdossiers te klein, zoniet onbestaande was.

5. De nieuwe toestand waarbij Gheyselinck als een supermanager over miljarden overheidsgeld kon beschikken had de overheid ertoe moeten aanzetten aan de heer Gheyselinck te vragen een nieuw „plan” te maken.

II. PETER KLUFT

Na het ontslag van de heer Gheyselinck trad de heer Kluit in dienst van KS op 1 november 1991. Tot 1 februari 1992 was dit op een part-time basis. Daarna nam hij zijn ambt full-time op en dit tot 2 april 1993.

De heer Kluit verklaart dat hij kandidaat voor de functie van gedelegeerd bestuurder van KS is geworden na een contact met het headhuntersbedrijf Korn & Ferry. Via Korn & Ferry werd de heer Kluit aangebracht bij de heren Van Acker en van Outryve d'Ydewalle waarmee hij drie gesprekken heeft gevoerd.

Een lid merkt op dat hamekkige geruchten de ronde deden dat de heer Van Acker en minister De Batselier er samen voor geijverd hebben om de heer Kluit aan te trekken.

Minister De Batselier verklaart dat hij zich in de hele procedure van de aanstelling van de heer Kluit niet één keer heeft gemengd.

Ook de heer Van Acker ontkent de bewering van het lid ten stelligste. Uit de verklaringen van de heer Van Acker blijkt dat de raad van bestuur van KS na het ontslag van de heer Gheyselinck, bij drie headhuntersbureaus een offerte heeft gevraagd. De raad van bestuur besliste uiteindelijk met het bureau Korn & Ferry in zee te gaan. Twee bestuurders werden aangeduid om de selectie van dit bureau mede te begeleiden. Dat waren de heren B. Martens, als vertegenwoordiger van de raad van bestuur van KS en Van Acker als vertegenwoordiger van de aandeelhouder.

Later werd de heer B. Martens werd vervangen door de heer Van Outryve d'Ydewalle, nadat gebleken was dat hijzelf geïnteresseerd was om gedelegeerd bestuurder te worden.

Er werden door Korn & Ferry drie kandidaten geselecteerd. Met die kandidaten werden gesprekken gevoerd. De twee kandidaten die in aanmerking kwamen, werden daarna nog onderworpen aan een uitgebreid selectiecomité bestaande uit de heren Van Outryve d'Ydewalle, Van Acker, Malevé, Dilewijns en Van Looy. Binnen deze groep kwam men tot een consensus om de heer Kluit voor te stellen aan de raad van bestuur van Gimvindus en de benoeming tot gedelegeerd bestuurder later te laten bekrachtigen door de raad van bestuur van KS.

De heer Kluit bevestigt deze procedure en ontkent eveneens dat hij contacten met het politieke milieu zou hebben gehad met betrekking tot zijn benoeming.

De opstelling van het contract met de heer Kluit gebeurde in samenspraak met de aandeelhouder. De raad van bestuur van KS besliste dat het zou worden gefinaliseerd door de bestuurders Malevé en Van Acker. De heer Malevé verklaart op de vergadering van 9 juni 1993 van de commissie uitdrukkelijk dat het contract van de heer Kluit duidelijk het voorwerp is geweest van een beslissing van de raad van bestuur. Dit is volgens de heer Malevé ook terug te vinden in de notulen van de raad van bestuur.

De heer Kluit beschikte niet over dezelfde vrijheid van handelen als de heer Gheyselinck in de beginfase. Dat blijkt ook uit het feit dat hij in tegenstelling tot de heer Gheyselinck geen voorzitter van de raad van bestuur werd. Later zou het

overschrijden van bevoegdheden een van de belangrijkste discussiepunten worden in het uiteindelijke ontslag van de heer Kluft.

De heer Malevé verklaart dat de bevoegdheidsdelegatie door de raad van bestuur aan de heer Kluft veel omstandiger werd geformuleerd dan bij de heer Gheyselinck. De heer Malevé verbindt dit met de opdracht die de heer Kluft heeft gekregen om zich meer te gaan richten op diversificatie en reconversie, wat investeringsbeslissingen en beslissingen van acquisities en participaties met zich zou meebrengen. Hierin moest de raad van bestuur worden gekend.

Wat zijn opdrachten betreft, stelt ook de heer Kluft formeel dat de prioriteit er in bestond te zorgen voor industriële diversificatie. Hij verklaart tijdens de vergadering van 23 juni 1993 (ochtendvergadering) :

„Ik heb me dan ook niet te veel aangetrokken van de mijnen. Toch moest ik me meer aan de mijnproblematiek wijden dan oorspronkelijk gedacht omdat de sluiting op zich veel zwaarder was dan ik had verwacht.”

In de vergadering van 7 juli 1993 van de commissie herhaalt de heer Kluft dit en wijst hij er op dat het nemen van eigen industriële initiatieven aan de basis ligt van meningsverschillen met de raad van bestuur :

„Ik werd persoonlijk aangeworven om zelf industriële initiatieven te nemen, om zelf als industrieel op te treden. Dat was mijn briefing. Het is duidelijk dat in de loop van de maanden, en zeker in de tweede helft van vorig jaar, een aantal mensen daar anders over dacht. Ze hadden liever dat we geen eigen industriële initiatieven namen, maar dat we mee financierden in grote projecten. Een van die projecten was duidelijk Begemann”.

De beleidsvisie van de heer Kluft heeft hij naar voor gebracht in zijn strategische nota van januari 1993. Het was zijn bedoeling naast de eigenlijke KS een KS-holding op te richten met vijf pijlers : toerisme, logistiek, energie, milieu en constructie. Eventuele participaties moesten binnen deze opties worden gesitueerd.

Een aantal van die participaties heeft aanleiding tot discussie gegeven. Het gaat om de volgende dossiers : Stevor, Pears Plastics, Martens (of Limburg Recycling) en Cotrans. In verband met deze dossiers worden er de heer Kluft bevoegdheidsoverschrijdingen aangewreven.

De heer Kluft verdedigt zich tegen deze aantijgingen. Hij stelt dat de participaties moeten worden gezien binnen het geheel van de diversificatie- en reconversiepolitiek die in de strategische nota is uiteengezet.

Bovendien zegt de heer Kluft dat hij steeds voorafgaand contact heeft gehad met de hoofdaandeelhouder :

„Voor vele dossiers en voor alle belangrijke dossiers, was er steeds voorafgaand contact met de hoofdaandeelhouder, zowel met de heer Malevé als met de heer Van Acker. Er werd ook geregeld overleg gepleegd onder voorzitterschap van de heer van Outryve binnen de GIMV en Gimvindus.” (ochtendvergadering van 22 juni 1993)

Over de vier bekritiseerde dossiers zegt hij : „Het betreft vier dossiers op het gebied van milieu. Ze werden in een intieme samenwerking met de mensen van de GIMV uitgewerkt.” (ochtendvergadering van 22 juni 1993)

Dit bestendige contact met de aandeelhouder wordt door de heer Van Acker ontkend :

„Ik denk dat de heer Kluft uiteraard nu en dan eens telefoneerde om een bepaalde inlichting te geven, maar dat hij zeker geen bestendige verbinding had met de aandeelhouder in verband met de dossiers waarnaar u verwijst. Hij gebruikte in die periode zeker en vast een tactiek van selectieve informatie.” (middagvergadering van 22 juni 1993)

Met deze uitspraak geconfronteerd heeft de heer Kluft zijn eerdere uitspraken op 23 juni 1993 nogmaals bevestigd. Hij zegt wekelijks contact te hebben gehad met de heer Van Acker. Verder zegt hij regelmatige contacten te hebben gehad met de heren Malevé, Mampaey en Boogmans. Tijdens de vergadering van 7 juli 1993 is de heer Kluft bij deze verklaringen gebleven.

De heer Dilewijns verklaart dat wat de dossiers aangaat, die verband hielden met de milieuproblematiek, er regelmatig overleg was tussen de heer Kluft en de top van de GIMV. Hij zegt wel dat hij bij dat overleg zelf niet aanwezig was.

Over de connectie tussen KS, Gimvindus en Begemann verklaart de heer Kluft betrokken te zijn geweest bij contacten om een financiële holding op te richten, geleid door GIMV/Gimvindus en LIM om op vraag van Begemann financieel ter hulp te komen bij drie bedrijven (VCST, Hyrenco en Agrisystems). KS was in deze constructie niet erg geïnteresseerd omdat er geen synergieën waren tussen deze bedrijven en KS. De heer Kluft verklaart op 7 juli 1993 dat hij niets tegen de gesprekken met Begemann had en achter een holding voor middelgrote bedrijven stond.

Na onderhandeling is volgens de heer Kluft gebleken dat het voorstel van de Begemann-groep slechts neerkwam op een eenzijdige financiering van de betrokken bedrijven door KS, zonder tegenprestatie van Begemann. Ten slotte werd door de heer Kluft in een brief aan Begemann meegedeeld dat KS van verdere samenwerking met Begemann afziet.

De heer Kluft werd ontslagen op 2 april 1993. Als reden van ontslag wordt het uitbetalen van premies aan sommige werknemers van KS aangevoerd. De heer Malevé zegt hierover :

„Op 2 april 1993 ‘s namiddags hadden wij schriftelijke verklaringen die waren ondersteund door getuigenissen van directieleden van KS en waaruit bleek dat er aan sommige werknemers van hand tot hand een premie in specie was betaald. Op basis van deze feiten werd beslist de heer Kluft te ontslaan. Het is evident dat dergelijke zaken binnen een bedrijf niet kunnen, en zeker niet binnen een bedrijf als KS. Die betalingen zijn gebeurd in baar geld, zonder respectering van alle fiscaalrechtelijke en sociaalrechtelijke verplichtingen.” (middagvergadering van 9 juni 1993)

De heer Kluft ontkent dat men bij zijn ontslag over deze kwestie heeft gesproken. Hij verklaart :

„Toen ik op vrijdagavond werd ontslagen, heeft men mij niet gesproken over die premies. Men heeft mij alleen gezegd dat het vertrouwen zoek was.” (middagvergadering van 23 juni 1993)

De heer Van Acker geeft als verklaring voor het ontslag dat er zeer snel een crisissituatie is ontstaan, toen de leden van de raad van bestuur begonnen aan te voelen dat er iets schortte in de functionering van de heer Kluft als gedelegeerd bestuurder. Er was gebleken dat de heer Kluft de interne controle losser heeft gemaakt in plaats van die te verstraken, wat zijn oorspronkelijke opdracht was. De raad van bestuur moest daar tegen ingrijpen.

De heer Dilewijns voegt hier aan toe dat een aantal beslissingen van de heer Kluft in belangrijke mate afweken van beslissingen van de raad van bestuur.

Er wordt in dit verband gesproken van **bevoegdheidsoverschrijdingen** door de heer Kluft, wat op de vertrouwenscrisis is uitgelopen.

De heer Deleye is van oordeel dat de kwestie van de premies slechts de druppel is geweest die de emmer heeft doen overlopen en dat in de loop van de maanden daarvoor de sfeer tussen de gedelegeerd bestuurder en de raad van bestuur geleidelijk aan is vertroebeld. Hij verklaart verder :

„Wanneer u dan de vertaling ziet, de contracten leest, de besluitvorming nagaat en de manier waarop de heer Kluft daaraan gestalte geeft, dan vraag ik mij af hoe het mogelijk is dat de raad van bestuur en de gedelegeerd bestuurder zo ver uit elkaar zijn gelopen.”

De heer Kluft beschouwt zijn ontslag als een samenloop van diverse factoren, waarbij de kwestie van de premies slechts een alibi is geweest, om hem wegens dringende redenen te kunnen ontslaan.

De heer Kluft wijst er op dat de heer Malevé de verdediger van de Begemann-groep binnen de raad van bestuur van KS was, en dat de grootste druk voor zijn ontslag van hem kwam. Hij wil echter niet zover gaan een onmiddellijke link te leggen tussen het mislukken van de onderhandelingen met de Begemann-groep en zijn ontslag.

Hij beschouwt zich als een slachtoffer van een machtsstrijd rond de GIMV, waarbij ook de Begemann-groep betrokken is. De heer Kluft stelt verder dat aan zijn ontslag politieke motieven ten grondslag liggen. Hij zegt met name door de CVP te zijn gevisieerd.

Toen de problemen opdoken zegt de heer Kluft het slachtoffer te zijn geweest van wat hij chantage noemt in verband met het uitbetalen van zijn vergoeding. De heer Kluft brengt ook veranderingen binnen de raad van bestuur in verband met politieke druk die zijn ontslag zou zijn voorafgegaan.

Een bijkomende reden is volgens de heer Kluft ten slotte dat vanuit de Limburgse bouwsector op zijn ontslag is aangedrongen omdat hij niet sterk genoeg optrad tegen „de bouwlobby van buiten Limburg”.

Over het ontslag van de heer Kluft verklaart de heer Van den Brande

„Het was de taak van de raad van bestuur om het vertrouwen te bevestigen in de heer Kluft of om hem dit vertrouwen te ontnemen. Dat is nooit de verantwoordelijkheid van de Vlaamse regering geweest. (. . .) De beslissing over het al of niet behouden van de heer Kluft is zijn verantwoordelijkheid, is een zaak geweest van de raad van bestuur. Wij hebben de heer Kluft als gedelegeerd bestuurder altijd de nodige ruimte gegeven om te doen wat hij kon. Daarvoor moest hij natuurlijk het vertrouwen hebben van de raad van bestuur van KS.”

III. SUBSIDIESTROMEN NAAR KS EN DE BESTEDING VAN DEZE MIDDELEN

1. De subsidiestroom in het kader van de ministerraadbeslissing van 31 december 1986 – het plan Gheyselinck

1.1. De vastgestelde subsidiëring van KS

De regeringsbeslissing van 31 december 1986 ten aanzien van KS voorzag in de volgende globale enveloppes (in miljarden frank)

– financieringsenveloppe Oost	28 miljard
– financieringsenveloppe West ¹	65 miljard
– investeringsenveloppe van 350 miljoen/jaar periode 1987-1996 ²	3,5 miljard
– investeringsenveloppe van 2,5 miljard frank ³	2,5 miljard
	99 miljard

De overheveling van middelen van de ene enveloppe naar de andere is uitgesloten. Vandaar dat KS een analytische boekhouding voert die het mogelijk maakt de diverse kosten en opbrengsten aan te rekenen overeenkomstig de omschrijving van de respectieve enveloppes.

Zo worden, algemeen gesteld, de kosten en opbrengsten die ontstaan uit activiteiten in de oostelijke mijnzetels (Eisden, Waterschei en Winterslag) aangerekend op de oostelijke enveloppe. Kosten en opbrengsten die ontstaan uit activiteiten in de westelijke zetels (Beringen en Zolder) worden aangerekend op de westelijke enveloppe. Voor de niet direct geografisch aanrekenbare opbrengsten en kosten werden (in overleg met Gimvindus) specifiek aanrekeningsregels uitgewerkt.

De subsidiëring van KS, overeenkomstig het plan-Gheyselinck, kan maximaal 99 miljard frank bedragen. Wegens de vervroegde sluiting van het westelijk bekken, waardoor de geraamde exploitatieverliezen drastisch dalen, zal de uiteindelijke subsidiëring het initieel vooropgezette maximum bedrag niet bereiken.

¹ De maximum aanvaardbare jaarlijkse exploitatieverliezen (in franken van 1986) bedragen voor het westelijk bekken :

1987-1990 :	8 miljard frank/jaar	32 miljard
1991 :	7 miljard frank	7 miljard
1992-1993 :	6 miljard frank/jaar	12 miljard
1994-1995 :	5 miljard frank/jaar	10 miljard
1996 :	4 miljard frank	4 miljard

65 miljard

² De jaarlijkse investeringsenveloppe van 350 miljoen frank wordt gebruikt voor investeringen in materiële en immateriële vaste activa die gebonden zijn aan de kolenexploitatie en verder voor investeringen die door de raad van bestuur worden goedgekeurd op een ad hoc basis.

³ De éénmalige investeringsenveloppe van 2,5 miljard frank wordt gebruikt voor investeringen in de financiële vaste activa en een aantal zeer specifieke projectgebonden investeringen zoals de tweede wervelbedcentrale te Beringen, het project beringiet eveneens te Beringen en de Terrilwasserij te Winterslag.

Deze enveloppes worden overeenkomstig het KS-protocol, zoals meermaals gewijzigd, als volgt aangewend :
De aanwending van de verschillende enveloppen over de periode 1987-1996

	Totaal	OOST	WEST exploitatie	Investeringen 350 miljoen frank per jaar over de periode '87-'96	Investeringen 2,5 miljard frank
Bedrag (in miljarden franken)	99	28	65	3,5	2,5
Indexatie (kleinhandelsprijzen)		NEEN	JA	JA	JA
Waarop heeft KS recht ?		100 %	ten bedrage van exploitatieverliezen	ten bedrage van werkelijke investeringen	ten bedrage van werkelijke investeringen
Tijdstip van betaling aan KS ?		1987-1989	jaarlijks volgens behoefte	jaarlijks volgens behoefte	10 % per jaar, gedurende 10 jaar
Wat met saldo ?		volledig voor reconversie- investeringen	1/2 voor diversificatie- investeringen van KS De andere helft wordt door de Vlaamse Gemeenschap bijna volledig aangewend in het kader van de doelstellingen van het Toekomstcontract voor Limburg zie verder	1/2 voor diversificatie- investeringen van KS	1/2 voor diversificatie- investeringen van KS
				Idem	Idem

1.2. De reële subsidiëring van KS gedurende 1987-1992

De subsidiëring van KS gebeurt indirect, door middel van openbare financieringsmaatschappijen, de Nationale Maatschappij voor de Nationale Sectoren (NMNS) en het Fonds voor de Nationale Sectoren in Vlaanderen (FNSV) of **Gimvindus**.

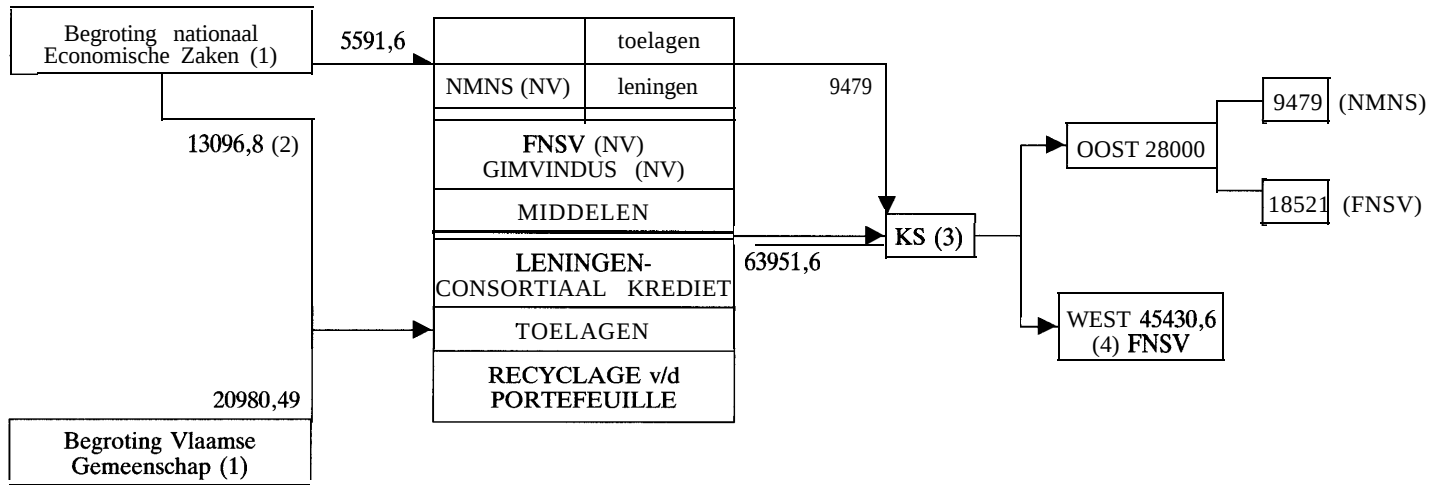
Naast de rechtstreekse subsidies uit de begroting beschikt het FNSV daartoe over een consortiaal krediet en over de opbrengsten uit de recyclage (of liquide maken) van de **aandelenportefeuille**. De recyclage vloeit voort uit vroegere subsidiëring van het FNSV. De intrestlast en/of de aflossingen van de kredieten zal ten laste vallen van de begroting van de Vlaamse Gemeenschap.¹

De bijdrage van de NMNS voor investeringen, namelijk 3.500 miljoen frank, werd gedekt door leningen die ten gevolge van de vereffening van deze instelling nu zijn opgenomen in de rijksschuld.

¹ In verband met de werking van het **FNSV/Gimvindus** wordt gewezen op de drastische herschikking ter zake overeenkomstig het begrotingstechnisch decreet van 18 december 1992 en zijn **uitvoeringsbesluiten**.

Subsidiestromen naar KS 1987-1992

1. Subsidiëring van de NV KS overeenkomstig de ministerraadbeslissingen van 31/12/1986 en het plan-Gheyselinck (x 1.000.000)

(1) Cijfers op ordonnanceringsbasis

(2) In het Vlaamse Gewest tot 1988 geïnde successierechten

(3) Voor de besteding van deze middelen door KS tot 1991, zie 149ste Boek van het Rekenhof, p. 47

(4) De financiering van KS door Gimvindus in 1992 werd officieus van laatstgenoemde bekomen

Uit voorgaand schema blijkt dat in de periode 1987-1992 op de nationale en Vlaamse begroting voor 34.077,3 miljoen frank subsidies zijn geordonnanceerd ten voordele van FNSV/Gimvindus.

Op de begroting van Economische Zaken (nationaal) werd al 5.591,6 miljoen frank geordonnanceerd aan de NMNS als terugbetaling van de door deze instelling geprefinancierde sociale afvloeikosten¹ (5.979 miljoen frank).

Deze instellingen werden samen bijgevolg voor 39.668,9 miljoen frank gesubsidieerd in het kader van de KS-subsidiëring, waarvan 18.688,4 miljoen frank van de nationale begroting en 20.980,5 miljoen frank van de begroting van de Vlaamse Gemeenschap.

Het FNSV/Gimvindus en de NMNS hebben samen in deze periode KS gesubsidieerd voor 73.430,6 miljoen frank. Daarvan ging 28.000 miljoen frank, zijnde de volledig voorziene enveloppe, naar het oostelijk bekken en 45.430,6 miljoen frank naar het westelijk bekken.

Samenvattende tabel globale subsidiestromen

begrotingen aan openbare financiële instellingen	openbare financiële instellingen aan KS
nationale begroting : 18.688,4	NMBS : 9.479
Vlaamse begroting : 20.980,5	FNSV/Gimvindus : 63.951,6
totaal : 39.668,9	totaal : 73.430,6

In het 149ste Boek van het Rekenhof, p. 47, werd een overzicht opgenomen van de stand van de subsidiëring per 31 december 1991 van KS. Dat overzicht wordt aangevuld met de voor 1992 te verwachten subsidiëring. Op het ogenblik van de werkzaamheden van de commissie waren de definitieve cijfers nog niet bekend.

¹ De sociale enveloppe, geprefinancierd door de NMNS, bedroeg 809.000 frank per verloren arbeidsplaats of in totaal 5.979 miljoen frank. Daarnaast stelde de maatschappij een reconversie-enveloppe van 3,5 miljard frank ter beschikking.

Stand van subsidiëring op 31 december 1991, aangevuld met de voorlopige cijfers voor 1992

Ter informatie vat de onderstaande tabel de definitieve stand van de KS-subsidiëring op 31 december 1991 samen

(bedragen in miljoenen franken)

SUBSIDIERING WESTEN — financiering door het FNSV

	exploit . verlies	helpt saldo	invest. 350 miljoen frank	helpt saldo	invest 2,5 miljard frank	TOTAAL
1987	7.860,7	123,3	193,6	80,5	68,0	8.326,1
1988	6.881,5	656,0	199,9	76,4	1,5	7.815,3
1989	8.436,3	1,7	168,1	103,5	43,5	8.753,1
1990	7.400,1	645,4	61,8	159,2	6,1	8.272,6
1991	5.477,0	1.201,5	117,8	138,1	50,6	6.985,0
1992 ¹	4.883,1 ¹	1.024,8 ¹	135,9 ¹	134,2 ¹	77,7 ¹	6.255,7 ²
totaal	40.938,7	3.652,7	877,1	691,9	247,4	46.407,8

SUBSIDIERING OOSTEN — financiering door het FNSV

	exploit . verlies	sociaal	diversif.	3 miljard frank	8 miljard frank	TOTAAL
1987	4.977,9	1.813,3	—	—	—	6.791,2
1988	1.703,1	1.156,7	5,8	—	—	2.865,6
1989	1.238,7	86,6	38,9	—	7.500,0	8.864,2
1990	—	—	—	—	—	—
totaal	7.919,7	3.056,6	44,7	—	7.500,0	18.521,0

SUBSIDIERING OOSTEN — financiering door de NMNS

	exploit . verlies	sociaal	diversif.	3 miljard frank	8 miljard frank	TOTAAL
1987	—	4.005,3	—	1.000,0	500,0	5.505,3
1988	—	1.504,7	—	1.000,0	—	2.504,7
1989	—	469,0	—	1.000,0	—	1.469,0
totaal	—	5.979,0	—	3.000,0	500,0	9.479,0
ALG. TOTAAL	48.858,4	12.688,3	921,8	3.691,9	8.247,4	74.407,8 ³

¹ Voorlopige cijfers afhankelijk van de definitieve goedkeuring

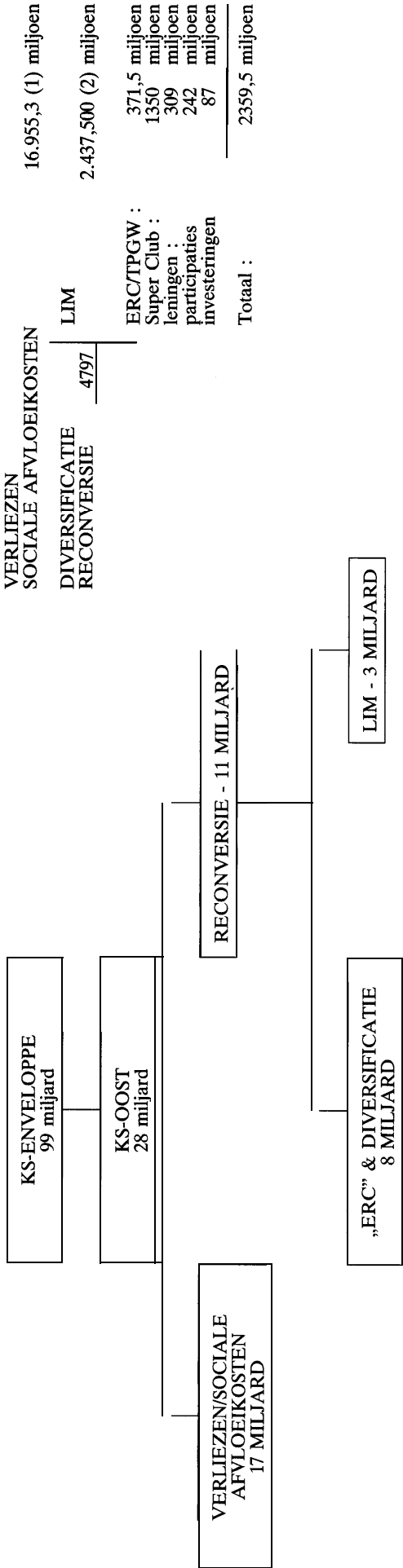
² Waarvan in 1992 reeds 5.278,5 miljoen frank volgens Gimvindus werd vereffend

³ Voor ca. 1 miljard frank nog te vereffenen

1.3. Besteding door KS van de subsidies voor het oostelijk bekken

Schema van de vooropgestelde enveloppes

Besteding van de middelen

(1) Meestal worden de diversificatieinvesteringen (44,7 miljoen frank) uitgevoerd in 1988 en 1989 daarbij gerekend, wat deze post op 17 miljard brengt. Bij deze verliezen zijn 1865 miljoen frank voorzieningen (o.a. afbraak en sanering) inbegrepen

(2) 562.500.000 frank kapitaal nog niet opgevraagd.

Verdere opsplitsing van de uitgavenposten

1. Diversificatie en reconversie stricto sensu (in franken)

participaties :

KS-Onroerend Goed	229.990.000
Soccer Invest	11.500.000
	241.490.000

leningen (uitstaand bedrag) :

KS-onroerend goed	9.118.000
KRC Genk	175.000.000
Maasmechelen	125.000.000
	309.118.000

investeringen :

pompstations mijnschade	52.708.000
magazijn Eisden	34.213.000
	86.921.000

LIM :

kapitaal	187.500.000
trekkingsrechten	2.250.000.000
	2.437.500.000

Super Club :

aankoop	1.350.000.000
verkoop	198.000.000
waardevermindering	1.152.000.000

ERC : 371.500.000

II. Uitgaven en inkomsten buiten reconversie en diversificatie (in franken)

Deze posten zijn niet opgenomen in het schema.

financiële opbrengsten :

opbrengsten	2.626.208.000
terug Gimvindus	932.098.000
beschikbaar	1.694.110.000
exploitatie en sociale kosten	1.522.000.000

tabel :

beschikbaar voor diversificatie	11.000.000.000
financieel resultaat	1.694.110.000
totaal beschikbaar	12.694.110.000

uitgaven :	
participaties	241.490.000
investeringen	86.921.000
LIM	2.437.500.000
Super Club	1.152.000.000
ERC	371.500.000
exploitatiekosten	1.522.000.000
(leningen)'	(309.118.000)
totaal	6.120.529.000
	(5.811.411.000)
saldo	6.573.581.000
	of (6.882.699.000)

Het betreft een overzicht van alle geboekte uitgaven in het kader van de diversificatie of reconversie, die op deze enveloppe werden aangerekend. De belangrijkste projecten en participaties worden elders in dit verslag gedetailleerd toegelicht. Op de oost-enveloppe worden evenwel niet louter deze uitgaven aangerekend.

Naast waardeverminderingen op leningen (KRC Genk) of op participaties/beleggingen (Super Club) worden ook de resterende exploitatiekosten voor het oostelijk bekken op deze enveloppe aangerekend daar er een strikt gescheiden boekhouding tussen Oost en West moet worden gevoerd.

Het uitblijven van de implementatie van de geplande projecten bestendigt deze kosten die het beschikbare budget blijven aantasten. In de periode 1990-1992 werden voor 1.522 miljoen frank sociale- en exploitatiekosten geboekt.

Strikt genomen kunnen deze kosten niet als diversificatie-investeringen of investeringen in verband met reconversie worden beschouwd.

De kosten in verband met het ERC-project werden van 1987 tot 1989 aangerekend op de exploitatiekosten. Volgens de door KS verstrekte gegevens werd in de periode 1988-1992 voor 388.568.259 frank kosten gemaakt in het kader van het ERC/TPGW/Fenix-project. Tevens werd 89.340.192 frank geïnvesteerd in de aankoop van gronden ten behoeve van dat project. Er zou dus reeds circa 478 miljoen frank geïnvesteerd zijn in het ERC-project (en zijn opvolgers).

Anderzijds worden de financiële opbrengsten op deze enveloppe in meer aangerekend.

Deze opbrengsten zijn aanzienlijk daar de KS in de periode 1987 – begin 1989 de volledige toegezegde enveloppe kreeg uitbetaald van de NMNS en het FNSV hoewel het ERC-project zich toen nog maar in een preliminaire fase bevond en er slechts voorbereidende studies waren uitgevoerd.

De geldbeleggingen van KS beliepen in 1991 8.960 miljoen frank.

¹ Leningen worden in principe terugbetaald zodat deze bedragen nominaal opnieuw aangewend zullen kunnen worden. Het bedrag van de leningen verhoogt het saldo beschikbaar voor diversificatie en brengt het op 6.882.699.000 frank. Van dat saldo is 562.500.000 frank gereserveerd voor kapitaalopvraging door de LIM.

Ze zijn in 1992 lichtjes afgenomen tot 8.603 miljoen frank. De financiële opbrengsten op de oost-enveloppe bedroegen in deze jaren respectievelijk 685,7 miljoen frank en 1.008,7 miljoen frank. Het geld werd belegd op termijnrekeningen en in overheidsemissies (hoofdzakelijk OLO's-lineaire obligaties).

Een gedeelte van deze financiële opbrengsten vloeit sinds 1990 terug naar Gimvindus en niet naar de middelenbegroting (1990-1992 : ca. 932 miljoen frank).

Men zou kunnen stellen dat de NV KS inschrijft op overheidsemissies die onder meer bestemd zijn om de financieringslast van de subsidiëring van KS te dragen.

Ten gevolge van al deze boekhoudkundige verrichtingen blijkt eind 1992 nog 6.320 miljoen frank beschikbaar te zijn op de enveloppe-oost voor diversificatie investeringen (en 562,5 miljoen frank blijft gereserveerd voor kapitaalopvraging van de LIM).

1.4. Besteding door KS van de subsidies voor het westelijk bekken

Ten gevolge van de vervroegde sluiting van het westelijk bekken (Beringen en Zolder) werd de initieel vooropgestelde besteding van de enveloppe-west grondig aangepast.

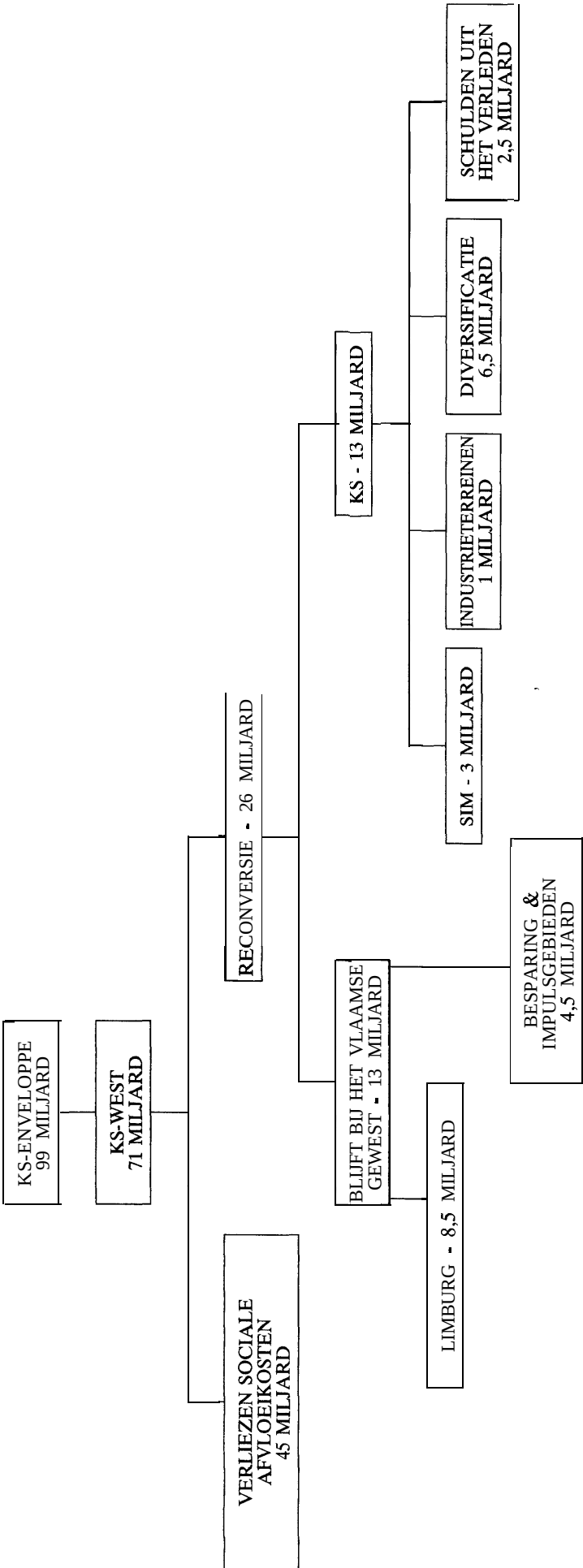
De raming van de te subsidiëren exploitatiekosten en afvloeikosten werd van 65 miljard frank teruggebracht tot 45 miljard frank.

Niettemin bleven de globaal ter beschikking gestelde middelen, ten belope van 71 miljard frank, nagenoeg behouden.

Daartoe werden de 26 miljard beschikbare middelen voor de reconversie (71-45 exploitatiekosten) gelijk verdeeld over het Vlaamse Gewest en KS, op grond van de regeling waarbij 50 percent van de saldi van de exploitatieverliezen, afvloeikosten en investeringen ten goede blijven van KS (zie hoger).

De overheid heeft zich daarbij geëngageerd de andere helft van deze „besparingen” of saldi grotendeels aan te wenden in Limburg (zie verder).

1.4.1. Schema van de vooropgestelde enveloppes
Besteding door KS van de subsidies voor het westelijk bekken

De commissie heeft in het kader van haar werkzaamheden vooral aandacht besteed aan de reconversie en diversificatieinvesteringen van KS in deze enveloppe.

KS heeft de ter beschikking gestelde middelen als volgt besteed

Besteding van de middelen (45.430,6 miljoen)

Exploitatieverliezen : 40.938,7 miljoen (1)

Reconversie : 4.492 miljoen (1)
(5.652)

Bron : 149ste Boek van het Rekenhof (tot 1991) aangevuld met de betalingen in 1992 aan de KS door Gimvindus

Als de besteding herschikt wordt volgens het enveloppesysteem wordt het volgende overzicht verkregen :

exploitatieverliezen	40.938,7 miljoen frank
enveloppe 350 miljoen	877 miljoen frank
enveloppe 2,5 miljard	777,1 miljoen frank

saldi aan te wenden	
voor diversificatie beschikbaar	4.344,7 miljoen frank
gestort	3.462,5 miljoen frank
verbintenissen	6.018,4 miljoen frank

(1) Alle cijfers voor 1992 zijn officieus verkregen van KS en van Gimvindus. Tot 1991 bedroegen de door Gimvindus gesubsidieerde exploitatieverliezen 36.055,6 miljoen frank en de investeringen 911 miljoen frank. Beschikbaar voor diversificatie is tevens de helft van de saldi ten belope van 4.344,7 miljoen frank. De voor 1992 door KS geboekte tussenkomst in de exploitatieverliezen-west bedraagt 4.883.147.639 frank. Er werd tevens een tussenkomst van Gimvindus in de investeringsenveloppe geboekt ten belope van 407,1 miljoen. De tussenkomst van Gimvindus in 1992 bedraagt voorlopig 5.278,5 miljoen frank.

De helft van het saldo op de investeringsenveloppe beschikbaar voor kapitaalverhoging bedraagt in 1992 134.251.832 frank. De helft van het saldo van de exploitatieverliezen-west voor 1992 bedraagt 1.024.759.211 frank die eveneens in de vorm van kapitaalverhoging zal worden ingebracht. De middelen voor reconversie zullen dus vermoedelijk met circa 1.160 miljoen frank worden verhoogd (tot 5.652 miljoen frank).

(2) KS heeft zich verbonden in het kader van de vervroegde sluiting van het westelijk bekken 3 miljard frank in te brengen in een sociaal investeringsfonds, de vzw SIM. Van deze drie miljard frank werd reeds 1.285 miljoen frank gestort (eind 1992).

Daarnaast krijgt deze vzw ook rechtstreeks steun van de Vlaamse begroting en van Europese fondsen (zie verder). De activiteiten van de SIM worden verder in het verslag uitvoeriger besproken.

(3) Voor de aanleg van industrieterreinen heeft de KS 1 miljard frank voorzien. Projecten ter zake worden in samenwerking met de provincie, de GOM en de gemeenten uitgevoerd. De KS financiert deze activiteit door middel van het verstrekken van leningen aan de gemeenten. Eind 1992 werd voor 139,5 miljoen frank leningen toegestaan.

(4) De participaties van KS met betrekking tot de aanwending van de enveloppe-west worden uitvoerig verder in het verslag besproken. Er werden aanzienlijke afboekingen verricht (onder andere verkoop Diamant Boart Craelius). 100 miljoen frank liquiditeiten werden gerecupereerd door recycling van deze portefeuille.

Uit het overzicht blijkt dat KS voor de exploitatieverliezen en de reconversie- of diversificatieinvesteringen die worden aangerekend op de enveloppe-west zeker niet over te veel middelen beschikt, wel in tegendeel. De verbintenissen bedragen meer dan de voorlopig beschikbare middelen (6.018 miljoen frank tegenover 4.345 miljoen frank verworven saldi). Deels wordt dat verklaard door het a posteriori verrekenen van de helft van de saldi (zie 1) en het soms laattijdig financieren van KS door Gimvindus. Daartoe worden trouwens, onder bepaalde modaliteiten, intresten in rekening gebracht aan Gimvindus (zie aanvulling 4 bij het KS-protocol). De meeste participaties van KS, de verbintenissen inzake de SIM en de industrieterreinen worden verrekend op de saldi.

(5) De belangrijkste investering heeft betrekking op de bouw van een wervelbedcentrale te Beringen in samenwerking met Electrabel. Het is een vrij kapitaalintensief project dat uiteindelijk 60 arbeidsplaatsen zou creëren. Eind 1992 werd reeds 457 miljoen frank geïnvesteerd in deze centrale.

Tot slot dient er te worden op gewezen dat ten gevolge van het decreet van 18 december 1992 houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 1993 een herschikkingsoperatie inzake de taken en de middelen van Gimvindus werd

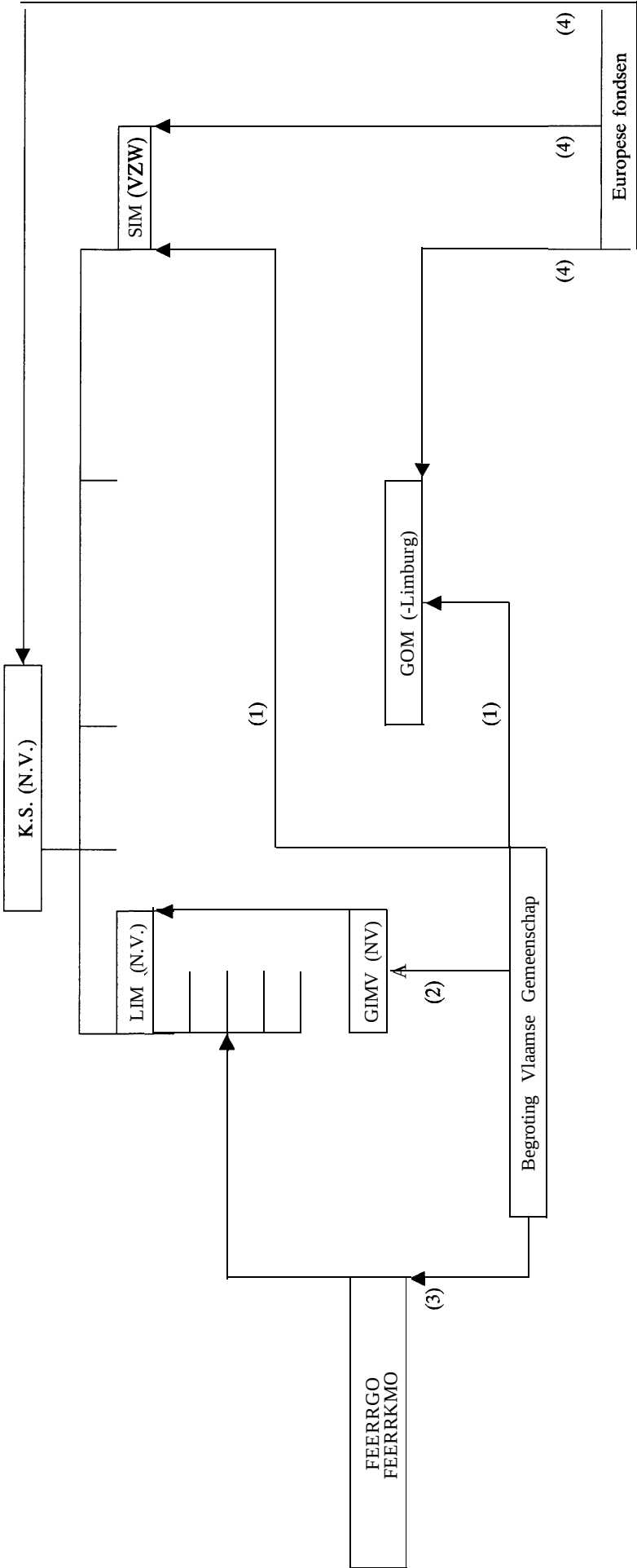
doorgevoerd, waardoor de financiering van KS nu volledig buiten de begroting om gebeurt en in principe nog slechts de intrestlast op het consortiaal krediet van Gimvindus ten laste zal vallen van de begroting van de Vlaamse Gemeenschap.

2. Subsidiëring van de NV KS en verwante instellingen buiten het FNSV/Gimvindus

Afgezien van de LIM en de SIM is de onderzoekscommissie niet dieper ingegaan op de subsidiestromen naar KS, haar dochters en verwante instellingen, buiten de subsidiëring in het kader van het plan-Gheyselinck.

Hieronder volgt een schematische voorstelling, beperkt tot de belangrijkste transfers.

Subsidiëring van de NV KS en verwante vennootschappen buiten het FNSV
 (beperkt tot de voornaamste subsidiestromen)

(1) Op de begroting van de Vlaamse Gemeenschap (programma algemeen economisch beleid) wordt sinds 1991 in budgettaire middelen voorzien met betrekking tot de tweede fase van de actualisering van het „Toekomstcontract voor Limburg”. Deze middelen, tot nu toe ten belope van 2,2 miljard frank, worden via de vzw Sociale Investeringsmaatschappij (SIM) en de Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappij (GOM)-Limburg besteed. Van deze sinds 1991 ter beschikking gestelde budgetten werd, bij wijze van voorschot, 30 miljoen frank overgemaakt aan de SIM en 380,1 miljoen frank aan de GOM. Deze middelen zijn te situeren binnen de globale enveloppe van 99 miljard frank. Het doel en de activiteiten van de SIM zullen verder in het verslag worden besproken.

(2) De Limburgse Investeringsmaatschappij werd in 1987 opgericht met als doel de reconversie te stimuleren. De GIMV bracht 40 percent van het kapitaal in. Daartoe werd 400 miljoen frank van de begroting overgeschreven naar de GIMV. Daarvan is 125 miljoen frank door de GIMV volstort. Verder werd nog ten belope van 1,5 miljard frank trekkingsrechten (leningen) ten behoeve van de LIM overgemaakt aan de GIMV. Het doel en de activiteiten van de LIM zullen verder in het verslag uitvoeriger worden besproken.

(3) Ondernemingen die in Limburg investeren genieten onder de voorwaarden bepaald in de wetten van 30 december 1970 en 4 augustus 1978 expansiesteun van de Fondsen voor Economische Expansie en Regionale Reconversie – Grote ondernemingen en KMO. Beide Fondsen zijn pararegionale instellingen van het type A. Ze betrekken hun middelen hoofdzakelijk van de begroting van de Vlaamse Gemeenschap. Een aantal dochters van KS en de LIM genieten deze expansiesteun.

Het ERC- of Fenix-project voldoet potentieel aan de voorwaarden om de expansiesteun te genieten. De bevoegdheid tot het toekennen van steun voor een dergelijk omvangrijk investeringsprogramma komt toe aan de Vlaamse regering en niet aan de Vlaamse minister van Economie.

(4) Aanzienlijke middelen van de Europese structuurfondsen (EFRO/ESF) worden ter beschikking gesteld van projecten in het kader van de reconversie. Een gedeelte daarvan komt terecht bij de SIM (voor 1990-1992 circa 13 miljoen frank van ESF, 16 miljoen frank van EFRO en 11,6 miljoen frank van Rechar).

Verder verkreeg KS 24 miljoen frank EFRO-steun voor het opsporen en opstarten van nieuwe bedrijven in het kader van de KS-diversificatie. In het kader van het Rechar-programma werd een bijdrage van de EG ten belope van maximaal 21,7 miljoen ECU (of circa 900 miljoen frank) goedgekeurd. KS kreeg in uitvoering van goedgekeurde projecten in dat programma reeds circa 15 miljoen frank voor de sloop van de oude infrastructuur op de mijnterreinen.

Voor de sanering van het mijnterrein te Eisden kreeg NV Center Parcs (voor het Maasvalleiproject) tot op heden 6,6 miljoen frank. Diverse Limburgse gemeenten kregen circa 26 miljoen frank Rechar-gelden gestort voor renovatie van mijnsites.

IV. PARTICIPATIES EN VORDERINGEN VAN DE NV KS

A. OVERZICHT

De participaties van KS en bepaalde leningen door voornoemde toegestaan, hebben de bijzondere aandacht van de onderzoekscommissie genoten.

Een aantal van deze dossiers (onder andere Super Club, Pieters-De Gelder, TCHE, KRC Genk) werden zeer uitvoerig besproken. In het verslag worden ze dan ook afzonderlijk opgenomen.

In eerste instantie wordt een globaal overzicht gegeven van de KS-participaties en vorderingen. Een aantal ervan worden bondig toegelicht of van commentaar voorzien.

1. Bevoegdheid tot het nemen van participaties

Uit de statuten van de NV KS en de door de raad van bestuur verleende volmachten blijkt dat de beslissing tot het nemen van participaties steeds een exclusieve bevoegdheid van de raad is geweest. Dat geldt evenzeer voor het vervreemden van deelnemingen. Daartoe werd evenmin uitdrukkelijk volmacht verleend.

Op 30 januari 1991 vroeg de heer Gheyselinck volmacht tot het nemen van participaties die een nader te bepalen bedrag niet zouden overschrijden. Op 10 april 1991 besliste de raad evenwel om deze niet toe te staan. Op 4 december 1991 kreeg de heer Kluft wel toestemming van de raad om leningen toe te staan ter waarde van maximaal 1 miljoen frank.

De onderzoekscommissie werd herhaalde malen geconfronteerd met dossiers waaruit niet, of niet onomstotelijk, bleek dat de prerogatieven ter zake van de raad van bestuur door de heren Gheyselinck en Kluft waren gerespecteerd.

2. De motivering van de acquisities en leningen

In het „Toekomstcontract voor Limburg” van 29 april 1987 werd als doelstelling vooropgesteld om zo snel mogelijk – en ten laatste binnen tien jaar (eind 1996) – de volledige werkloosheid gevoelig te verminderen en terug te dringen tot het Vlaamse gemiddelde.

Het is evident dat de diversifiëring van de KS-activiteiten diende te gebeuren in sectoren met voldoende groeipotentieel, met het oog op het scheppen van nieuwe werkgelegenheid ter vervanging van de duizenden arbeidsplaatsen die verloren gingen als gevolg van de drastische herstructurering van de steenkoolindustrie. Daarbij kan worden gesteund op de aanwezige know-how, uitrusting en mankracht van KS.

De NV KS is niet zonder meer vergelijkbaar met andere vennootschappen. Ze werkt ook uitsluitend, weze het indirect, met openbare middelen.

3. Overzicht van de KS-participaties

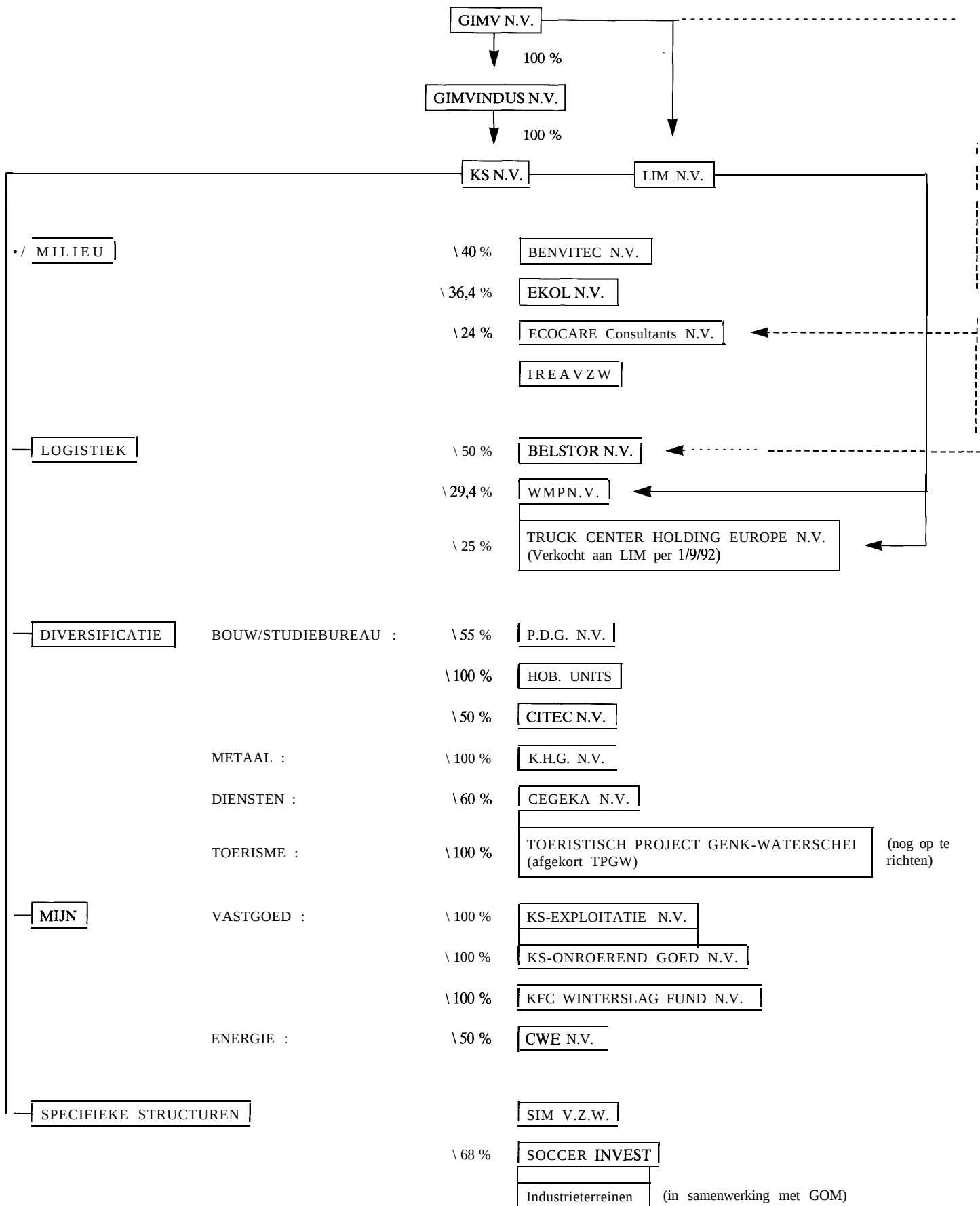
In het volgende overzicht wordt, in alfabetische volgorde, de naam, de oprichtingsdatum (bij nieuwe vennootschap-

pen), de datum van formele goedkeuring door de raad van bestuur, de aanschaffingswaarde, de boekwaarde op 31 december 1992, het maatschappelijk doel, de eventuele vervreemding of vereffening van de onderneming en het personeelsbestand over 1992 van de KS-dochters besproken. De tewerkstelling in KS en in haar dochters komt verder in het verslag ter sprake.

De boekwaarde is in principe gelijk aan de **aanschaffingswaarde**, tenzij de raad van bestuur besluit tot een duurzame waardevermindering of -vermeerdering. Het is niet helemaal duidelijk wie het initiatief neemt om dergelijk voorstel voor de raad te brengen. Blijkbaar neemt de revisor bij KS dat initiatief. Zo heeft de heer Mas in zijn brief van 10 juli 1991 een waarderingsonderzoek aanbevolen betreffende **Pieters-De Gelder**. Tijdens de vergadering van 4 december 1991 meende de raad dat er geen sprake was van een duurzame waardevermindering, zodat de boekwaarde behouden bleef.

Een aantal minder belangrijke deelnemingen in vennootschappen met een eerder sociaal doel werden niet opgenomen. Het overzicht wordt gevolgd door een bespreking van enkele dossiers op grond van de boekhoudkundige stukken ter inzage gegeven door KS en de notulen van de raad van bestuur.

Schema structuur van de KS-groep per 31 december 1992
Financiële structuur van de KS-groep per 31 december 1992

Overzicht van de participaties van KS

NAAM	Raad van Bestuur	Oprich-ting/deel-neming	Aanschaf-ingswaarde /volstort kapitaal	%	Op te vragen kapitaal	Boekwaarde 31/12/1992	Maatschappelijk doel	Personeel 31/12/92	Vervreemding/ vereffening		
									Datum	Waarde	Koper
Bedrijven-centra Lim-burg NV	—	(1990)	10.000.000	7,5	—	10.000.000	Oprichting en exploi-tatie van bedrijven-centra en bedrijfs-gebouwen	11	—	—	—
Belstor NV (1)	11/09/87 01/07/92	04/05/88	50.000.000 53.197.350	2 5 2 5	— 20.000.000	50.000.000 53.197.350	opslag behandeling, distributie en admini-stratieve handelingen i.v.m. goederentrans-port	40	—	—	—
Benvitec NV	04/12/91	24/12/91	4.960.000	4 0	3.840.000	4.960.000	milieutechnologie in het algemeen stimu-lering en valorisatie	16	—	—	—
BME CV Belgium Mining Engineers (2)	15/05/91	08/05/80	4.920.000	61	—	—	de ervaring opgedaan in het mijn-wezen	—	veref-fend 19/06/91	—	—
Cegeka NV	16/12/87 14/10/90	23/12/87	100.000.000 24.750.000	50 10	60.000.000 —	100.000.000 24.750.000	leveren van informati-cafaciliteiten	46	—	—	—
Citec NV	—	17/04/90	25.000.000	50	—	25.000.000	uitvoeren van engi-neersactiviteiten	58	—	—	—
CWE (NV) Coal Waste Engeneering	1986	23/02/87	750.000	50	2.250.000	750.000	promotie & commerci-alisering van de wer-velbedinstallaties	0	—	—	—
Damwandcen-trum België NV	—	05/11/85	15.000.000	33,3	—	—	productie en commer-cialisatie van dam-wanden	—	8/09/89 erkoop	500.000 NV	Trade Arbed
Diamant Boart Mining (NV) ⁽³⁾	16/12/87	29/12/87	150.000.000	26	—	—	fabriceren en commercialiseren van uitrusting voor exploitatie	—	8/12/89 verkoop	1.000.000	Diamant Boart NV
Ecocare Con-sultants NV (4)	22/01/92	13/05/92	4.800.000	24	—	4.800.000	milieuadvisering en milieumanagement	16	—	—	—
• EKOL (NV)	—	15/12/89	21.820.000	36	—	21.820.000	recyclage van kunst-stoffen en commerci-alisering	—	—	—	—
• HOB UNITS (NV) ⁽⁵⁾	14/10/92	29/10/92 21/12/92	824.000.000	100	—	824.000.000	vervaardigen en com-mercialiseren van ruimtepaviljoenen	134	—	—	—
HYDROGEN SYSTEMS (NV)	—	—	—	—	—	—	—	—	erkoop 27/9/90	—	Vanden Borre
KEMME-TAAL (NV)	—	—	—	—	—	—	—	—	erkoop 12/11/90	—	—
KHG (NV)	—	(21110136)	18.400.564	100	—	18.400.564	havenuitrusting, op-pervlaktebehandeling en opslag van steen-kolen	60	—	—	—

NAAM	Raad van Bestuur	Oprich-ting/deel-neming	Aanscha-fingswaarde /volstort kapitaal	%	Op te vragen kapitaal	Boekwaarde 31/12/1992	Maatschappelijk doel	Personeel 31/12/92	Vervreemding/ vereffening		
									Datum	Waarde	Koper
KS-onroerend goed NV (6)	14/10/87	10/11/87	229.990.000	100	—	229.990.000	verwerving, verhuur, verkoop valorisatie en beheer van onroerend goed-Oost	22	—	—	—
KS-Exploitatie (NV) (6)	14/10/87	10/11/87	139.990.000	100	—	139.990.000	uitbating onroerend patrimonium-West	0	—	—	
LIM (NV) (7)	29/6/87	1/7/87	187.500.000	60	562.500.000	187.500. (*II	investeringsmaatschappij gericht op reconversie	11	—	—	
MOESKOPS — Bouwbedrijf (NV) (5)	14/10/92	29/10/92	abegrepen in IOB UNITS	100	—	—	bouwbedrijf	—	verkocht eind 1992	20.000.00	sterbuild NV
Pieters-De Gelder (NV) (8)	8/1/90	8/1/90	684.149.984	55	—	684.149.984	b o u w b e d r i j f	459	—	—	—
SOCCER INVEST (CV) (9)	14/10/90	11/3/91	11.500.000	68,66	—	11.500.000	verhandelen spelers, voetbalschool, voetbalgerichte activiteiten	0	—	—	—
SUPER CLUB (NV) (10)	26/10/89	28/11/89	350.000.000	3 à 6	—	—	audio-visuele sector	—	23/6/92	198.000.00	bank-consortium
TCHE Truck (11) Center Holding Europe	30/1/91 16/9/92	11/2/91	136.000.000	25	—	—	nationaal en internationaal transport en distributie	—	verkoop 1/9/92	50.000.00	LIM (NV)
WMP (NV) White Mineral Products	—	29/6/89	30.000.000	29	—	7.500.000 (22,500.000 waardevermindering	verwerking en commercialisatie van gemalen krijt	—	—	—	—
Totaal			volstort kapitaal 4.113.227.898		op te vragen kapitaal 648.590.000	boekwaarde 2.398.307.898		personeel 875		verkoop 346.060.63	

4. Overzicht van de transacties :

— aankopen	4.113.227.898
	waarvan 54.820564 vóór 1987
	4.058.407.334
	vanaf 1987
— boekwaarde 31 december 1992	2.398.307.898
— verkopen	3.46.060.630
— verliezen, min- en meerwaarden	— 1.368.859.370
— waardevermindering/verliezen :	
WMP	22.500.000
BME	4.920.000
Damwandcentrum	7.500.000
Diamant Boart	100.000.000
Hydrogen Systems	619.370
Super Club	1.152.000.000
TCHE	86.000.000
— meerwaarden Kernmetaal	— 4.680.000
	1.368.859.370

5. Aanvullende commentaar**(1) Belstor NV**

In de raad van bestuur van 11 september 1987 werd gesteld dat het een kapitaalintensief project met voor de eerste fase een beperkte tewerkstelling was.

Aanvankelijk was het aandeelhouderschap verdeeld als volgt :

KS 25 % LIM 25 % ESSERS (GIMV-groep) 50 %

Op 1 juli 1992 ging de raad van bestuur akkoord met het voorstel de participatie van de LIM (25 %) over te nemen op basis van de door de LIM gedane investering te verhogen met een niet cumulatieve rente van 15 % over 4 jaar (bedrijf is opgericht op 4 mei 1988).

Dat resulteerde in een overname van de LIM-participatie voor 53.197.350 frank.

De motivering tot deze overname en de bepaling van de overnameprijs zijn niet bekend.

(2) Cegeka NV

In verband met de participatie in het op te richten bedrijf Cegeka werd in de raad van bestuur op 11 september 1987 gesteld dat door KS, de GIMV en CSC (VS-firma) een feasibility studie wordt uitgevoerd die moet leiden tot een business-plan .

De Amerikaanse firma biedt know-how en de mogelijkheid tot uitbreiding van nieuwe activiteiten.

Op 16 december 1987 wordt beslist tot een participatie ten belope van 150.000.000 frank voor 50 % van het kapitaal. De andere partners zijn GIMV (10 %) en CSC (40 %).

Uit de boekhouding blijkt de uiteindelijke participatie 160.000.000 frank te bedragen.

Op 14 oktober 1990 werd de 10 % van de GIMV overgenomen voor 24.750.000 frank door KS. Het aandeelhouder-

schap is nu KS 60 % — VCST 40 %. De motivering van deze overname is niet gekend.

Op 18 maart 1992 keurde de raad van bestuur het voorstel goed tot verkoop van de Cegeka-participatie tegen 127.000.000 frank. De KS zou bevoorrechte klant blijven en de tewerkstelling van het „KS-personeel” bij Cegeka zou tot eind 1993 behouden blijven. Eind 1992 was de verkoop nog steeds niet doorgegeven. De resultaten van Cegeka vallen sterk tegen. De huidige intrinsieke waarde van de participatie ligt dan ook beduidend onder de boekwaarde.

(Zie ook de aangehechte getuigenverklaringen van de heren Kluft en Deleye)

(3) *Diamant Boart Mining (NV)*

De raad van bestuur besliste op 18 december 1987 tot een participatie van 25 %, ten belope van 150.000.000 frank in deze onderneming, kleindochter van de Generale Maatschappij. In de notulen van deze vergadering wordt geen motivering of evaluatie van de participatie teruggevonden.

Op 28 december 1989 wordt de participatie weer verkocht aan de NV Diamant Boart (Sibeka) voor 50.000.000 frank.

Op 22 december 1989 schreef de heer Davignon aan de heer Gheyselinck dat laatstgenoemde blijkbaar geen partner wenst te blijven daar er na een periode van twee jaar geen actieve synergieën tot ontwikkeling zijn gekomen tussen beide ondernemingen.

Daar voegt de heer Davignon aan toe „Dit is ook nooit het uitgangspunt van onze vroegere gesprekken geweest.“.

Deze uitlating brengt ons tot de vraag wat dan wel de bedoeling van deze participatie is geweest en of deze kadert in de doelstellingen van de reconversie/diversificatie.

Nog dezelfde dag, 22 december 1989, antwoordt de heer Gheyselinck dat hij akkoord gaat met de overnameprijs van 50.000.000 frank.

Voor zover bekend heeft de raad van bestuur zich niet uitgesproken over de verkoop.

(Zie ook de aangehechte getuigenverklaring van de heer Gheyselinck)

(4) *Ecocare Consultants*

Het voorstel tot participatie werd zonder schriftelijke uiteenzetting op 22 januari 1992 voor de raad van bestuur gebracht.

De raad beslist om de participatie goed te keuren op voorwaarde dat geen enkele bestuurder binnen 24 uur na het overmaken van de desbetreffende nota bezwaren maakt.

De na te sturen nota werd niet teruggevonden in de werkdocumenten van de raad van bestuur met betrekking tot de vergaderingen in 1992. De participatie werd wel genomen.

(5) *Hob-units/Moeskops*

Een eerste voorlopig onderzoek naar de acquisitie van Hob-Units/Moeskops leidde tot de volgende bevindingen.

De raad van bestuur stemde op 1 juli 1992 in met een samenwerking tussen KS en Hob-Units en een eventuele inkoop door KS, in het raam van terbeschikkingstelling van het personeel. De tewerkstelling speelt in de motivering dus een grote rol.

Op 16 september 1992 wordt de overname van het bedrijf besproken. Deze overname moest blijkbaar worden gekoppeld aan de overname van Moeskops bouwbedrijf. Er werd een investering van circa 1 miljard frank in het vooruitzicht gesteld. Meerdere bestuurders stellen zich vragen nopens de overname van Moeskops. Er wordt besloten de overname te bestuderen op basis van een ernstige audit en een businessplan.

Op 14 oktober 1992 wordt het dossier opnieuw besproken. Er zijn verschillende waardebepalingen van beide bedrijven uitgevoerd door de LIM, de Generale Bank, de groep Blancaert, Missorten, Spaenhoven & C° en PIMS.

Volgens bestuurder Herbots bezit Moeskops een waarde van circa 30 miljoen frank. Er werd tevens een nota over de synergieën tussen KS en HOB-Units voorgelegd.

Op basis van al deze gegevens beslist de raad :

- aankoop van de aandelen van NV HOB-Units voor maximaal 600.000.000 frank ;
- daarbij inbegrepen de aandelen van NV Moeskops Bouwbedrijf ;
- voor zover de fees, direct of indirect door de aandeelhouders aangerekend voor het boekjaar 1992, deze van het boekjaar 1991 niet overschrijden.

Tevens opteert de raad er voor dat als bijzondere voorwaarde en tot zekerheid van de juistheid van de verstrekte gegevens een percentage van de koopprijs zou geblokkeerd blijven voor minstens 12 maanden.

Op 2 november 1992 brengt de heer Kluft verslag uit over de overname van Hob-Units & Moeskops voor 590.000.000 frank. Er zou interesse zijn voor de overname van Moeskops voor minstens 40 miljoen frank. Deze transacties staan per 31 december 1992 als volgt geboekt bij KS :

573.850.000	overnameprijs
150.000	overname HOB-produktiemaatschappij NV en HOB-plaatsingsmaatschappij
574.000.000	
250.000.000	kapitaalsverhoging
824.000.000	

De overname van Hob-Units en Moeskops samen blijkt uiteindelijk 594 miljoen frank gekost te hebben.

Het algemeen bouwbedrijf Moeskops werd voor 20 miljoen frank verkocht aan NV Interbuild. Tevens werd een soort managementovereenkomst afgesloten tussen KS en Interbuild waar, in ruil voor een aantal prestaties van KS, Interbuild 40 miljoen frank, gespreid over twee jaar, zou betalen.

Het dossier Hob-UnitsMoeskops werd daarop grondig onderzocht. De bevindingen leidden ertoe dat overleg werd gepleegd met de onderzoeksrechter te Hasselt betreffende de opportuniteit bepaalde vaststellingen in de commissie naar voren te brengen. Uiteindelijk deelde de voorzitter van de onderzoekscommissie de commissieleden mee dat het dossier integraal aan de gerechtelijke politie zou worden overgemaakt.

(6) KS-onroerend goed en NVIKS-exploitatie NV

Beide maatschappijen werden opgericht met het oog op het beheer van immobiliën van respectievelijk het oostelijk en het westelijk bekken. Beide dochters hebben op zich niets te maken met reconversie. Het kapitaal van beide vennootschappen werd door KS ingebracht op grond van de aankoop-prijs van de mijnterreinen.

(7) Lim (NV)

Zie het deelverslag ter zake.

(8) Pieters-De Gelder NV

Zie verder in het verslag.

(9) Soccer Invest NV

Zie leningen aan KRC Genk.

(10) Super Club (NV)

Zie afzonderlijk verslag.

(11) Truck Center Holding Europe

Zie afzonderlijk verslag. Vergelijk ook uiteenzetting ter zake in het deelverslag LIM.

6. De bedrijfsresultaten van de KS-dochters

Om een beeld te krijgen van de performantie van de KS-dochters werd een overzicht opgesteld van de omzet en bedrijfsresultaten gedurende de laatste drie jaar (1990 – 1991 – 1992).

De gegevens voor 1992 komen in een aantal gevallen uit jaarrekeningen die nog niet door de desbetreffende vergadering van aandeelhouders werden goedgekeurd.

Voor Pieters-De Gelder en Hob-Units betreffen het geconsolideerde jaarrekeningen. De rekeningen van laatstgenoemde onderneming worden pas vanaf het boekjaar 1992 geconsolideerd. Vandaar dat geen gegevens voor 1990 en 1991 werden vermeld

1. De resultaten van de KS-dochters

Tabel 1 – omzet en bedrijfsresultaat van KS-dochters (x 1.000) ; tewerkstelling 1992

	1990			1991			1992	Tewerkstelling (4)		
	omzet (1)	resultaat (2) bedrijfs- voering	resultaat (3) boekjaar	omzet	resultaat bedrijfs- voering	resultaat boekjaar	omzet	resultaat bedrijfsvoe- ring	resultaat boekjaar	bedienden 1992
BELSTOR	73.282	(15.823)	(15.823)	115.774	(9.877)	(9.877)	132.814	18.514	17.584	22 18
BENVITEC	—	—	—	—	—	—	151.029	3.374	2.159	14 2
CEGEKA	183.045	2.424	13.280	242.140	15.519	16.256	196.565	2.504	3.048	— 46
CITEC	85.431	1.316	997	166.258	1.286	1.286	149.734	952	0	— 58
CWE	1.350	1.244	1.244	1.350	1.263	1.263	2.700	404	395	0 0
ECOCARE	—	—	—	—	—	—	41.947	900	340	— 16
EKOL	—	(4.015)	(4.015)	8.848	(10.323)	(10.323)	31.879	(11.622)	(12.648)	—
HOB-UNITS	—	—	—	—	—	—	996.097	6.418	8.834	104 30
KHG	398.886	32.388	32.524	345.575	9.901	6.779	358.073	54.714	29.971	60 10
KS-OG	25.970	1.602	1.433	22.455	5.710	5.322	21.020	938	495	22 —
KS-Exploitatie	—	(1.053)	1.380	—	1.507	1.507	—	1.967	1.967	0 0
LIM	—	206.815	198.137	—	192.201	111.960	—	154.632	101.714	— 11
PIETERS-DE GELDER	2.096.637	107.313	71.566	2.794.410	(9.503)	(10.362)	2.991.816	(20.354)	(39.184)	347 112
SOCCER INVEST	—	—	—	1.750	(285)	(285)	3.046	1.655	1.041	0 0
WMP	74	(5.227)	(5.219)	3.687	(37.851)	(38.045)	12.836	(32.932)	(32.719)	— 1

(1) omzet — code 70 van de resultatenrekening

(2) resultaat van de gewone bedrijfsvoering : som van bedrijfsresultaat en financieel resultaat (rubriek VI van de resultatenrekening)

(3) winst of (verlies) van het boekjaar na belastingen (punt 2 + uitzonderlijk resultaat en belastingen ; rubriek XI van de resultatenrekening)

(4) tewerkstelling zoals blijkt uit de toelichting bij de jaarrekening 1992 (zie ook volgend punt van dit verslag)

7. Overzicht van een aantal leningen verstrekt door KS

Vooreerst wordt een overzicht gegeven van de voornaamste begunstigden van deze leningen, het bedrag dat per 31 december 1992 werd ontleend (in de boekhouding openstaande vorderingen), en de eventuele goedkeuring door de raad van bestuur. Het overzicht wordt beperkt tot de dossiers die **kaderen** in de reconversie of KS-diversificatie.

Wegens het dispaaraat karakter van deze leningen worden de terugbetalingsvoorwaarden en het rentegevende karakter van de verrichting voor elk geval afzonderlijk besproken.

Schematisch overzicht :

Ontlener	Raad van bestuur	Bedrag
1. LIM (NV)	29 juni 1987	2.250.000.000
2. Gemeente Maasmechelen	29 juni 1988	125.000.000
3. KRC Genk	9 maart 1988	175.000.000
4. KS — Onroerend Goed	—	9.000.000
KS — Exploitatie		42.000.000
5. Diverse gemeenten	26 oktober 1989	137.338.939
„Fonds industrieterreinen”		

1. Trekkingsrechten voor de LIM (NV)

Daarvoor wordt verwezen naar de uiteenzetting ter zake elders in het verslag.

Per 31 december 1992 werd op deze vordering 351.455.958 frank afgeboekt zodat ze nog voor 1.898.544.042 frank uitstaat.

2. De lening aan de gemeente Maasmechelen

Op 29 juni 1988 besliste de raad van bestuur een renteloos voorschot te verstrekken aan de gemeente Maasmechelen voor de uitbreiding van het industrieterrein „Oude Bunders”.

De raad van bestuur motiveerde deze beslissing als volgt „... om sociale en psychologische redenen is het van belang dat KS in het oostelijk bekken snel een aantal realisaties verwezenlijkt.”

Het uitrusten van industriegronden beantwoordt zeker aan de algemene doelstellingen van de reconversie.

De lening zou worden terugbetaald uit de verkoopprijs van de industriegronden. Deze opbrengst zou namelijk in verhouding met de door KS en de gemeente gemaakte onkosten (en rekening houdend met eventuele subsidies) over beide worden verdeeld.

Pas in 1992 werd de laatste schijf van de lening opgenomen. Er werd dan ook tot op heden (na ruim vier jaren) niets terugbetaald. Blijkbaar voldeed deze investering niet aan een reële behoefte.

Er zouden in de streek rond Maasmechelen voorlopig nog voldoende industrieterreinen voorradig zijn. Het is niet bekend of de gemeente al investeringen heeft uitgevoerd op de met KS-geld verworven grond. De vraag rijst dan ook of de uitbreiding van dat specifiek industrieterrein als prioritair moest worden beschouwd en of er geen **terugbetalingsvoorwaarde** moest worden overeengekomen in het geval dat op een welbepaalde datum gronden niet verkocht waren.

3. Leningen aan KRC Genk

Zie uitvoeriger elders in het verslag.

4. Leningen aan KS-Onroerend Goed en KS-Exploitatie

Beide 100 percent dochters van KS zouden beschikken over een rekening-courant bij KS. Op deze kredietlijn zou per 31 december 1992 voor circa 51 miljoen frank zijn opgenomen door beide dochters.

Er bestaat ter zake blijkbaar geen geschreven overeenkomst en het initiatief zou uitgegaan zijn van kaderleden van KS zelf.

Er zijn aanwijzingen dat de kredietlijn zo niet renteloos dan toch tegen een zeer voordelige rentevoet werd toegestaan (de lage financiële kosten van de dochters in verhouding tot de opgenomen bedragen).

5. Leningen aan diverse gemeenten in het kader van het „Fonds industrieterreinen”.

Samen met de GOM-Limburg en de provinciale overheden werd besloten 1 miljard frank uit de KS-enveloppe-west ter beschikking te stellen van de lokale overheden voor de uitrusting van industrieterreinen (zie ook schema 4.1 in het deelverslag over de subsidiestromen).

KS stelt dit budget ter beschikking in de vorm van renteloze voorschotten. Daartoe werd een **standaardovereenkomst** uitgewerkt.

De KS-lening bedraagt maximaal 80 percent van de niet gesubsidieerde kosten. Ter dekking van de lening krijgt KS een hypothecaire volmacht op onroerende goederen van de gemeente.

De minimale verkoopprijs van de terreinen wordt bepaald door een comité (KS-GOM) op grond van de gemaakte kosten, aangepast aan de index, min de betoelaging (bijvoorbeeld EFRO).

Bij verkoop vóór 1 oktober 1996 krijgt KS een deel van de opbrengst naar verhouding van de geprefinancierde kosten in de totale kosten, met als minimum deze **geprefinancierde kosten**.

Bij verkoop na 1 oktober 1996 kan KS de lening onmiddellijk terugvorderen in natura (de desbetreffende industrieterreinen) of in geld. In het laatste geval betaalt de gemeente de nog openstaande lening verhoogd met terugwerkende kracht tot de datum van opname van de lening, met de rentevoet van het Gemeentekrediet voor de verwerving en uitrusting van industrieterreinen min 2 percent. De gemeenten worden dus min of meer gedwongen (na 1 oktober 1996) tot restitutie in natura. Er wordt tevens een **reserveringscommissie** door KS bedongen van 0,25 percent op het ontleende bedrag.

De terugbetalingen, de eventuele winst op de verkoop, evenals de reserveringscommissie worden opnieuw aangewend door KS in het geheel van de diversifiëring. Het „Fonds industrieterreinen” is dus geen rollend fonds. Deze leningen worden toegestaan uit de aan KS verstrekte subsidiëring. Uiterlijk in 1997 zullen al deze middelen, aangepast aan de index, teruggevloeid zijn naar KS en zullen ze bij restitutie in natura het vast actief verhogen.

Hier rijst dus de vraag naar de bestemming van deze middelen na 1996.

Meer in het algemeen kan de vraag worden gesteld of door het verstrekken van leningen op lange of middellange termijn in geen reserves wordt voorzien voor wanneer de **subsidië**-ringsstroom naar KS zal zijn opgedroogd.

B. GETUIGENVERKLARINGEN

CEGEKA

De heer P. Kluft : KS heeft Cegeka gesubsidieerd tot eind 1991, dat wil zeggen dat Cegeka winst heeft gemaakt tot eind 1991. Vanaf die datum, met andere woorden 5 jaar na de oprichting, moest Cegeka -wat dus een dossier was van voor mijn tijd- werken aan marktprijzen. Vorig jaar heeft Cegeka een verlies gemaakt van ongeveer 60 à 70 miljoen frank. Het probleem met Cegeka is dat KS nog 20 procent van het werk afneemt, terwijl VCST -dus Begemann- 80 procent afneemt. Doordat wij echter 60 procent van de aandelen bezaten, moesten wij ook 60 procent van het verlies betalen. Dit betekent dus dat wij eigenlijk VCST subsidieerden. Ik ben daar sterk tegen opgetreden : ik heb verschillende brieven geschreven naar VCST om een oplossing te zoeken maar heb opnieuw volledig bot gevangen. Ik heb mij moeten terugtrekken en zwijgen. Maar u begrijpt dat ook dit een onechte toestand is waar een zware subsidiëring via Cegeka naar VCST gaat. (23 juni 1993)

Vraag : Ik wil even terugkomen op het geval van Cegeka. Indien ik mij niet vergis, is dit studiebureau voor 60 procent gefinancierd door de KS en voor 40 procent door Volvo Car, maar zouden de activiteiten voor 80 procent aan Volvo Car ten goede komen. U moet ook weten dat de verliezen die dat studiebureau tot eind 1991 had, door de KS werden aangezuiverd.

Mijnheer Deleye, is dit een juiste analyse ? Is het ook zo dat de computers van Boelwerf bij Cegeka werden ondergebracht ? Ik zou daarop graag een antwoord krijgen, teneinde straks nog een paar bijkomende vragen te kunnen stellen.

De **heer A. Deleye** : Ik hoop dat iedereen weet dat Cegeka voor 100 percent eigendom is geweest van KS. Ik heb de indruk dat heel wat mensen dat schijnen te vergeten. Op een bepaald ogenblik werd door de heer Gheyselinck aan VCST gevraagd of er interesse bestond om een deel van de **computer**activiteiten in het kader van Cegeka over te brengen. Dat is een heel moeilijke beslissing geweest, omdat het overbrengen van computeractiviteiten, zeker in het kader van een activiteit als VCST, een deel van de strategische activiteiten overzet op een derde. Dat kon alleen maar door een zekere participatie van Sint-Truiden in het hele gebeuren. Op dat ogenblik was het duidelijk dat de heer Gheyselinck zelf, over de hele periode, de lijn naar Cegeka had getrokken. Dat betekent dus dat hij een deel van de activiteiten wilde reserveren : 60 percent voor KS en 40 percent voor Sint-Truiden. Er is dan een ander gedelegeerd bestuurder gekomen, met name de heer Kluft, die onmiddellijk laat weten dat hij een heel andere strategie heeft ten opzichte van het **computer**beleid, wat betekent dat hij het met Cegeka niet meer ziet zitten. Wat **iedereen** vergeet, is dat de veertig mensen die daar actief zijn, in feite voor 100 percent voor KS actief zijn en eigenlijk KS-werknemers zijn. Er is daar dus een probleem.

De heer Kluft vindt dat alle activiteiten, met name de lasten, op een andere manier moeten worden verdeeld, opdat ook de opbrengsten op een andere manier zouden worden verdeeld. Sint-Truiden deed zijn 40 percent, maar KS deed

nagenoeg niets meer. Het gevolg daarvan is een enorme onder- of overcapaciteit. Dat heeft in 1991 problemen gegeven ten opzichte van de opvulling van de capaciteit. Er waren twee oplossingen : ofwel paste men de verliezen bij, ofwel paste men de capaciteit aan. De capaciteit aanpassen betekende mensen ontslaan of in het kader van KS terugnemen. De heer Kluft wenste dat niet en heeft dat in een van de nota's aan VCST duidelijk gemaakt. Hij zei dat hij het strategisch niet meer zag zitten, maar dat, als men de kans kreeg om op een of andere manier die 60 percent aan hen te verkopen, hij een deel van de capaciteit voor de toekomst wilde reserveren om in eerste instantie te proberen aan **Cegeka** een zekere dekking te geven. Hij wilde er echter het liefst uit. In het kader van VCST is dat probleem meegenomen en heeft het aanleiding gegeven tot het zoeken naar derden. Op een bepaald ogenblik waren er een aantal kandidaten. Een van de kandidaten was onder meer OMOB, maar zij hebben afgehaakt. Er waren dus geen activiteiten meer.

Wat die overbezetting betreft, was het duidelijk dat op het ogenblik dat Boelwerf in maart-april opnieuw is gestart, de totale computercapaciteit niet meer aanwezig was. De programma's waren er niet. Van de acht mensen die bij het computergebeuren betrokken waren, was er nog één persoon aanwezig. Er is dan een offerte geweest van Cegeka aan Boelwerf. Op basis van die offerte heeft Boelwerf besloten een deel van zijn capaciteit bij Cegeka onder te brengen. Het probleem met het geheel van de KS blijft natuurlijk bestaan, met name dat die 60 percent nog altijd in handen is van de KS, die ook de verliezen zou dekken. Dat is een probleem dat volgens mij op korte termijn zou moeten worden opgelost. Of men daar direct van belangenvermenging kan spreken, kan ik niet zo maar zeggen.

Vraag : Laten we zeggen dat daar minimale voordelen inzitten, die de KS niet toekomen. U strijdt zeer zwaar af dat er een belangenvermenging of een bepaalde binding zou zijn, maar het is toch een mini-binding, waarvan Volvo Car de voordelen had. Hoe schat u die computerinbreng van Boelwerf in ?

De heer A. Deleye : U stelt de zaken omgekeerd voor. Er zijn twee partners die een verplichting hebben : de ene om 60 percent, de andere om 40 percent van de capaciteit in te vullen. Op het ogenblik dat die ene zijn 60 percent niet invult, zelfs nog geen 10 percent, moet hij niet zeggen dat hij benadeeld is ten opzichte van degene die zijn 40 percent en zelfs iets meer doet. Nadien vraagt men dan om een contract op te stellen waarin staat dat de andere de verliezen zal compenseren. Vergeet niet dat het nog **KS-personeelsleden** zijn, die nog bepaalde rechten hebben. Er mag dus zeker geen collectief ontslag komen, er mogen zich geen problemen voordoen met het KS-personeel. Ik vind het dan ook eigenaardig dat men uiteindelijk vanuit die hoek zou zeggen dat een contract moet worden opgesteld waarin staat dat de verliezen zullen worden bijgepast, dat oplossingen moeten worden gezocht om het personeel aan het werk te houden en dat er naar een additionele capaciteit moet worden uitgekeken, zelfs naar het overnemen van die aandelen. Ik zie niet direct de voordelen in het kader van VCST.

VCST bepaalt de afgesproken prijs voor het boeken van zijn capaciteit. Het is alleen door de wijziging van de heer Kluft ten opzichte van de heer Gheyselinck en ten opzichte van het computerbeleid dat dit probleem in het begin van 1991 aan de orde is gekomen. Het is een prachtig bedrijf met enorm veel capaciteit. Ik hoop dat er voldoende capaciteit wordt gevonden om het geheel overeind te houden.

V. ERC

A. OVERZICHT

1. De voorgeschiedenis van het project

1987	Studiesyndicaat Limtoerist onderzoekt de mogelijkheid tot vestiging van een themapark in Limburg
1988	KS neemt het project van Limtoerist over
1988 juli	KS geeft opdracht voor een totale projectstudie met betrekking tot de ontwikkeling van een grootschalig toeristisch park
1988 oktober	Oplevering van de gevraagde studie. Het European Toerist Centre (ETC) is geconcipieerd rond geschiedenis, cultuur en toekomst van Europa
1988 december	Bekendmaking van het ETC in de pers
1989 maart	Principiële goedkeuring door de raad van bestuur van KS. Principiële toezegging vanwege de Vlaamse overheid met betrekking tot gewestplan, toegangsontsluiting en expansiesteun.
1989	Doorlichting en evaluatie van het ETC-project Ontwikkeling van nieuwe ideeën : Europese stad, educatie, cultuur, recreatie (ERC)
1990	Uitwerking van de verschillende onderdelen van het ERC-project Technische studies Marktonderzoek
1990 december	Voorstelling aan raad van bestuur van KS van het totale investeringsdossier ERC
1991	Verdere uitwerking van de projectonderdelen Bijkomende studies met betrekking tot operationele kosten Opstellen van een samenvattend business plan
1991 maart	Goedkeuring van het ERC-project door raad van bestuur van KS onder voorbehoud van meerderheidsparticipatie door een mede-investeerder
1991 mei	Vertrek van de heer Gheyselinck
1991 juli	Aanbreng geïnteresseerde mede-investeerder Stadium
1991 augustus	Verbreking van alle bestaande contracten en studieopdrachten met betrekking tot ERC
1991 sept.-dec.	Gezamenlijke uitwerking door KS en Stadium van een nieuw masterplan geankerd rond shopping, themapark, sport en verblijfsrecreatie
1991 december	Samenwerkingsakkoord (6 maanden) tussen KS en Stadium tot verdere ontwikkeling van het masterplan
1992 juni	Voorstelling aan pers en overheid van het TPGW-project (Toeristisch Project Genk-Waterschei)

1992 december	Voorlegging van het project Fenix aan raad van bestuur met alle bijbehorende studies en een gedetailleerd business plan Persmededeling van de Vlaamse regering : Steun aan Fenix-project indien privé-investeerders aangetrokken worden.
1993 januari	Onderhandelingen met mede-investeerders
1993 april	Ontslag Peter Kluft
1993 mei	Updating van business plan in overeenstemming met contacten met investeerders
1993 juni	Vorbereiding contracten (onder ontbindende voorwaarden) met mede-investeerders

2. Beleidsbeslissingen van de Vlaamse Executieve

2.1. De Vlaamse Executieve keurde op 29 april 1987 het Toekomstcontract voor Limburg goed dat werd afgesloten tussen de Vlaamse Executieve, het MCVG, de provinciale overheid en de Europese Commissie.

De partijen verbinden zich ertoe alles in het werk te stellen om de werkgelegenheid te stimuleren zodat de werkloosheid in Limburg teruggebracht wordt op het niveau van de overige regio's in het Vlaamse Gewest.

Om dit doel te bereiken zal het volgens de ondertekende partijen noodzakelijk zijn om de toename van de werkgelegenheid in de private, industriële en tertiaire sector en in de openbare sector te stimuleren. Tevens zal het noodzakelijk zijn om de deelname van de Limburgse bevolking aan vorming, opleiding en onderwijs te bevorderen en progressief te verhogen waardoor de scolarisatie van de Limburgse bevolking op alle niveaus op het gemiddelde in Vlaanderen gebracht wordt. De partijen zijn het erover eens dat op kortere termijn, belangrijke reconversie-initiatieven noodzakelijk zijn in die gemeenten waar de KS-activiteiten zullen worden beëindigd.

2.2. Op 27 januari 1988 betuigt de Vlaamse Executieve haar akkoord met de overname van haar aandeel en de eraan verbonden rechten en verplichtingen in het studiesyndicaat Limtoerist door KS voor een bedrag van 8,5 miljoen frank, te storten op het rollend fonds van de GIMV. Door KS wordt ook het aandeel van de GIMV van 1,1 miljoen frank overgenomen, wat de totale door KS betaalde som op 9,6 miljoen frank brengt.

2.3. De Vlaamse Executieve nam op 21 december 1988 akte van de conclusies van de Permanente Werkgroep Limburg inzake het voorontwerp ERC-project Limburg en hechtte haar goedkeuring aan de oprichting van een bijzondere werkgroep ad hoc.

De PWL was van oordeel dat de realisatie van het project op betekenisvolle wijze zou kunnen bijdragen tot de reconversie van het oostelijk mijnbekken. Het project zou aldus een concrete vertaling kunnen zijn van de bepalingen van de gemeenschappelijke verklaring van diverse overheden inzake de reconversie van Limburg.

2.4. Op 15 maart 1989 onderschreef de Vlaamse Executieve de conclusies van de werkgroep ad hoc inzake het ERC-

project en bevestigde zij haar principiële bereidheid de nodige medewerking te verlenen bij de realisatie ervan.

De realisatie wordt afhankelijk gemaakt van de noodzaak tot inderzetting van het gewestplan, het onderzoek van de mogelijkheid tot steunverlening in het kader van de economische expansiewetgeving, de overlegging en het onderzoek van het MER-rapport, het verzekeren van een solide economische basis en het realiseren van wegeninfrastructuur voor de ontsluiting.

2.5. De Vlaamse Executieve gelastte op 3 mei 1991 de Gemeenschapsminister van Ruimtelijke Ordening en Huisvesting het dossier inzake gewestplaninvulling met betrekking tot de realisatie van het ERC-project ter beraadslaging aan de Vlaamse Executieve voor te leggen.

2.6. De Vlaamse Executieve bevestigde op 15 mei 1991 haar beslissing en belastte de Gemeenschapsminister van Ruimtelijke Ordening en Huisvesting met het uitwerken van een concreet voorstel van beslissing inzake de voorlopige vaststelling van het in herziening gestelde gedeelte van het gewestplan Hasselt-Gent, met het oog op de realisatie van het ERC-project .

Uit de nota en de daaropvolgende conclusies van de interkabinettenwerkgroep aan de Vlaamse Executieve blijkt dat het ERC-plan zoals voorgelegd door KS te weinig informatie bevat om te kunnen oordelen over de uitvoering ervan en geen investeringsdossier noch een echt business plan bevat.

2.7. De Vlaamse Executieve verleende op 12 juni 1991 haar principiële goedkeuring aan het ontwerpplan houdende de vaststelling van het in herziening gestelde gedeelte van het gewestplan Hasselt-Genk met het oog op de realisatie van het ERC-project.

Een werkgroep ad hoc werd belast met het onderzoek van de voorstellen inzake wijziging, aanvulling van stedenbouwkundige voorschriften en inzake de door te voeren afbakening van de daarmee overeenkomstige zones.

3. Beslissingen van de raad van bestuur van KS

9 maart 1988

Voor het eerst blijkt uit een verslag van de raad van bestuur dat studies bezig zijn rond de vestiging van een themapark te Waterschei. De investeringen zouden zeer hoog zijn en belangrijke werkgelegenheid garanderen. In een eerste fase kan een sportstadion worden aangelegd.

13 april 1988

De studie van het voetbalstadion is klaar. Een beslissing over het themapark wordt verwacht rond eind 1988. Een andere bestemming van de gronden (industrie) wordt niet uitgesloten.

29 juni 1988

De raad van bestuur beslist het Architectenbureau Peeters, Studie- en Ingenieursbureau Peeters, Architectenbureau Steyaert, M. Thirry en Studiebureau SWK te belasten met de bouw van het voetbalstadion te Genk-Waterschei.

21 november 1988

De raad van bestuur spreekt de principiële bereidheid uit om tot de verwezenlijking van een educatief, recreatief en

cultureel project (ERC-project) over te gaan. De raad is bereid hiertoe risicodragend kapitaal ter beschikking te stellen uit de overblijvende middelen van de enveloppe van 28 miljard frank bestemd voor herstructurering van het oostelijk mijnbekken. De uitvoering van deze principiële beslissing vergt op korte termijn de regeling van de volledige financiering en het verlenen van de vereiste goedkeuringen door de bevoegde autoriteiten.

Uit de door de voorzitter geschetste voorgeschiedenis blijkt dat KS in juni opdracht gaf tot een haalbaarheidsstudie van een groots educatief, recreatief en cultureel project in Limburg. De studie stond onder de verantwoordelijkheid en werd gecoördineerd door Tractebel en werd mee uitgevoerd door de groep Swartenbroekx, EDAW (architectenbureau), Economics Research Associates en Showscan (producenten film en software). Op 28 oktober 1988 kwam de studiegroep tot de conclusie dat het ERC-project haalbaar was.

14 december 1988

Er wordt beslist de vereiste aanvragen te doen van goedkeuring, wijziging gewestplannen, expansiesteun en de financiering te regelen met als voorlopig schema : expansiesteun (1,5 miljard frank), risicodragend kapitaal (6,75 miljard frank) en leningen (6,75 miljard frank).

22 februari 1989

Aangezien geen bouwvergunning werd verkregen voor het geplande nieuwe voetbalstadion te Waterschei wordt beslist van de bouw af te zien en een herbouw van het Waterschei-stadion te beogen. Afhankelijk van de gewestplanwijziging zou de vormgeving van het ERC-project vanaf augustus 1989 afgewerkt kunnen worden en de constructie een jaar later aanvangen.

12 april 1989

Een meer Europees geïnspireerd project dient te worden onderzocht conform de wens van de Vlaamse Executieve. Philips projectcentre wordt belast met het projectmanagement, de groep Swartenbroekx met de masterplanning en het grondbeleid. KS zorgt voor de logistieke steun en levert eigen mensen.

26 oktober 1989

Na onderzoek werden de zwakke punten van het project aangeduid :

- het Europese karakter moest meer worden benadrukt ;
- te veel en te audio-visuele hoofdattracties, met hoge vervangingskost ;
- indien mogelijk, geen themapark ;
- de voor- en nadelen van overdekking ;
- grotere mogelijkheid om rendabele delen af te splitsen.

Er werden enkele adviseurs uit de universitaire- en kunstwereld ingeschakeld om een leidraad aan te geven en aan creatieve groepen uit vijf Europese landen werd gevraagd bepaalde projecten uit te werken, waarbij de creativiteit en de geest van het Europees individu benadrukt dienden te worden. Het beeld van een „stad” als plaats waar het Europees dynamisme en de culturele verscheidenheid kunnen worden gezien en beleefd, werd uitgekozen.

Begin november moet worden beslist over het nieuwe concept. Daarna moeten de markt en de financiële impact wor-

den geëvalueerd en het designwerk worden aangepakt alvorens eind 1990 tot een definitieve beslissing te komen.

In het kader van het ERC-project stelt de voorzitter aan de raad voor om de onderhandelingen voort te zetten met de heer M. De Prins, gedelegeerd bestuurder van de NV Super Club, optredend als privé-eigenaar van aandelen van vermelde NV, met het oog op de verwerving door KS van een deel van zijn aandelen. De onderhandelingen moeten leiden tot de aankoop door KS van aandelen ten belope van ongeveer 1,5 miljard frank, waarbij de helft van de aandelen binnen korte tijd kunnen worden teruggekocht tegen een voor KS gunstige prijs, en de andere helft op een later tijdstip, bij de geplande beursintroduktie van het aandeel. De tekst van de ontwerpovereenkomst wordt aan dit verslag gehecht en maakt er integraal deel van uit.

Als onderdeel van deze transactie zou de NV Super Club op de terreinen waar het ERC-project is gepland een tekenfilm-, televisie- en filmstudio bouwen, wat een minimum investering met zich brengt van 2,5 miljard frank. De door Super Club geplande studio's kunnen eventueel een integreerend deel uitmaken van het ERC-project, maar kunnen eveneens fungeren wanneer enkel componenten van het project worden gerealiseerd.

De ontwerpovereenkomst zal te gelegener tijd voor goedkeuring aan de leden van de raad van bestuur worden voorgelegd. Eventueel zal hiervoor een raad van bestuur ad hoc worden bijeengeroepen.

11 april 1990

De voorstelling van het ERC-project in beperkte kring en aan de pers vergt de bouw van maquettes. Na marktstudie wordt een investeringsbeslissing verwacht einde 1990.

5 juli 1990

Een interim marktstudie wordt voorgelegd. Consumentenonderzoek blijft nog uit te voeren.

12 december 1990

Het ERC-project wordt voorgesteld door de voorzitter en de heren Van Biervliet en Coenen. De investering wordt geraamd op 8 miljard frank voor het kernproject waarvan 4,2 miljard frank door KS kan ingebracht in kapitaal en 3 miljard frank als lening. Uitbreiding naar toekomstige investeringen in een educatief centrum van 360 miljoen frank wordt gepland waarvoor 20 miljoen frank detailstudies nodig zijn. Principiële goedkeuring wordt gevraagd tot medewerking aan drie audio-visuele projecten : 2d/3d animatie, TV-studio en theme Channel.

De raad van bestuur neemt geen definitieve beslissing doch wenst eerst een rendabiliteitsonderzoek, een consumentenonderzoek en een business plan.

Enkele bestuurders vragen naar de realiseerbaarheid van een kleiner project, bijvoorbeeld Cinemagica, gekoppeld aan Artefactory en Plaza.

Het business plan wordt opgedragen aan Ernst & Young en eventueel andere consultants en de medewerking van de GIMV wordt gevraagd. Er wordt toestemming gegeven om een aanvang te maken met de geplande werken aan de bestaande gebouwen en de sanering van de mijnterreinen zoals opgenomen in het ERC-project.

30 januari 1991

Ernst & Young werd belast met een onderzoek naar operationele kosten en personeelsstructuur. De redactie van het business plan wordt toevertrouwd aan Bureau Van Dijk. De coördinatie gebeurt onder leiding van de heer B. De Corte, geassisteerd door de heer L. Van Biervliet, en in samenwerking met de heer Malevé van GIMV. Aan Blackpool Pleasure Beach worden voorstellen gevraagd voor de amusements-investeringen en exploitatiekosten.

6 maart 1991

Toelichting van ERC-project door de firma Ernst & Young en van het business plan door Bureau Van Dijk. De kosten en bezoekersaantallen worden door een bestuurder in vraag gesteld. De raad van bestuur hecht zijn principiële goedkeuring aan het ERC-kernproject en de investering van 8 miljard frank. De KS-inbreng zou 3,2 miljard frank bedragen in de vorm van risicodragend kapitaal en een toelage voor mijnterreinsanering en renovatie van gebouwen van 0,8 miljard frank. Verder dienen onderhandelingen aangeknoopt te worden met privé-partners, een consumentenonderzoek verricht, een feedback over kostenontwikkelingen opgesteld, een managementteam uitgebouwd, budgetopstelling en uitvoering gestart en de oprichting van een NV ERC overwogen.

21 maart 1991

De voorzitter wenst Kuiper & Compagnons te belasten met een urbanistisch plan. Sommige bestuurders willen Limburgse kandidaten in aanmerking nemen. Dit voorstel wordt herhaald op 10 april 1991.

15 mei 1991

Het KS-voorstel tot gewestplanwijziging zou in ruimten moeten voorzien voor camping-zones, familie-accomodaties, een golf met 27 holes en luxebungalows en expansiezones voor hotels. De raad stemt in met de hoofdprincipes van het ERC-plan op basis waarvan een minimale privé-participatie van 50 procent moet worden aangetrokken.

24 mei 1991

Raad van bestuur beslist prioriteit te geven aan goedkeuring van het voorgestelde gewestplan, onderhandelingen met privé-partners en projectfinanciering.

12 juni 1991

De beslissing van de Vlaamse Executieve over de gewestplanaanvraag affecteert in belangrijke mate de rendabiliteits-hypothese van het project. De opgevraagde dossiers zullen worden overgelegd aan de Administratie Economie.

4 juli 1991

De reactie van KS op het openbaar onderzoek inzake gewestplanwijziging dient voorbereid te worden. Door de groep „Stadium” uit Sheffield wordt de bereidheid tot participatie in het ERC-project meegedeeld.

De heren G. Van Acker, W. Van Looy en B. Martens worden belast met besprekingen met die groep. Er wordt gepolst naar de houding van ASLK en Philips België binnen het project.

21 augustus 1991

Verslag van bezoek aan Stadium. Stadium wenst het concept aan te passen met accent op shopping en entertainment. De raad bevestigt zijn bereidheid tot samenwerking met Stadium. Er wordt beslist alle lopende contracten met consulen-

ten stop te zetten. Een bezoek aan Orlando en eventueel Edmonton en Chicago door de leden van de raad wordt gepland.

18 september 1991

De heer Van Acker brengt verslag uit over zijn evaluatieronde en stelde onder meer vast :

1. dat de raad van bestuur in zijn vergadering van 6 maart 1991 een voorwaardelijke beslissing nam tot uitbouw van een ERC-project, een beslissing die steunde op het project „Thyl Gheyselinck”, dat inmiddels – zij het indirect – door betrokkene werd verworpen ;

2. dat er zowel belangrijke voordelen (oppervlakte, bereikbaarheid, bevolkingsdichtheid, . . .) als nadelen (gebrek aan specifieke kennis en know-how, afwezigheid van naburige stedelijke agglomeratie, . . .) aan het project verbonden zijn ;

3. dat er een bereidheid is van het Vlaamse Gewest om een zodanige gewestplanwijziging en aanpassing van het verkeersnet door te voeren, die het mogelijk maken een project binnen de huidige grenzen van deze gewestplanwijziging uit te werken ;

4. dat een terreinevaluatie leerde dat landschappelijk waardevolle gebieden kunnen worden behouden en zelfs geoptimaliseerd en dat de vraag dient te worden gesteld naar de bruikbaarheid van bestaande gebouwen ;

5. dat een open toegankelijkheid van het project zou bijdragen tot de promotie van de regio ;

6. dat een globale ontwikkeling waarin meerdere elementen (attracties, shopping, verblijfsaccommodatie) worden opgenomen, noodzakelijk is ;

7. dat op het vlak van de aanpak volgende vragen moeten worden gesteld

- a) wenst KS meester te zijn van het werk ?
- b) worden er privé-partners gezocht voor het globaal concept of per element, en
- c) welke kwalificatie wordt er verwacht van de privé-partners ?

8. dat de tijd voor een concrete beslissing begint te dringen.

Steunend op deze bevindingen beslist de raad verder naar privé-partners te zoeken die bereid zijn het project mee te financieren en die over de nodige ervaring en deskundigheid beschikken om een wezenlijke bijdrage te leveren in het opstellen van een masterplan en de realisatie van een project. De raad beslist in dit verband de besprekingen met Stadium, die thans in een meer concrete fase komen, voort te zetten.

Tot slot vestigt een bestuurder de aandacht op de noodzaak om in elk geval tijdens de periode van het openbaar onderzoek te reageren op de voorgestelde gewestplanwijziging.

25 september 1991

Een bestuurder stelt de vraag of het niet nuttig zou zijn nu reeds aan Stadium te kennen te geven dat een te sterk shopping gericht project niet aanvaardbaar is. De andere bestuurders menen dat dit eventueel pas nodig is in een latere fase, nadat Stadium zelf een voorstel deed.

23 oktober 1991

De samenwerking met de groep Stadium wordt bevestigd en KS machtigt de groep onderhandelingen aan te knopen met eventuele partners. Een masterplan dat de grote onder-

delen van het project bevat, dient voorbereid te worden. In de studieronde zal elke partner zijn kosten dragen.

Teneinde binnen acht maanden te komen tot een definitief plan, dat toelaat met de werken te beginnen, zal de raad de groep Stadium vragen om binnen het eerste half jaar, in nauwe samenwerking met KS

1. een masterplan uit te werken, rekening houdend met het besluit van de Vlaamse Executieve tot wijziging van het gewestplan en met volgende criteria :

- ten goede komen aan de sociaal-economische ontwikkeling van de regio ;
- optimaal gebruik maken van de kennis en het menselijk kapitaal, aanwezig bij KS ;
- creëren van bijkomende arbeidsplaatsen ;
- rendabiliteit bewijzen ;
- een belangrijke grensoverschrijdende toeristische attractie zijn ;
- de landschappelijk waardevolle gebieden behouden ;
- zich integreren in de bestaande sociaal-culturele en economische infrastructuur.

2. de bestaande markt- en financiële studies te actualiseren teneinde de te verwachten resultaten van het project te bepalen.

Aansluitend op deze beslissing worden de heren Mc Carthy en Smith uitgenodigd een korte toelichting te geven bij het vlekkenplan, opgemaakt door de groep Stadium in het licht van de hernieuwde visie op het project, in aanwezigheid van de heer Thunnerd (Arthur D. Little).

Tot slot merkt een bestuurder op dat het noodzakelijk is een schriftelijke vraag te richten aan de Vlaamse Executieve teneinde tegen het einde van het jaar de toegezegde subsidie ten bedrage van 800 miljoen frank vast te laten leggen.

De voorzitter licht het verslag toe van de vergadering „Oplossing Center **Parcs**”, gehouden op het kabinet van minister De Batselier op 10 oktober 1991.

De raad hecht zijn goedkeuring aan het voorstel, op voorwaarde dat de begroening van de aanpalende 40 ha die eigendom blijven van KS zal kunnen geschieden zonder kosten voor KS.

18 februari 1992

Na kennisname van het ontwerp van masterplan komt de raad van bestuur tot volgende besluiten en vaststellingen

1. Wil men een rendabel project, dan kan dit niet zonder festive-retailing.

2. De shopping-activiteiten dienen te worden ingepast in een meer city-like omgeving.

3. Een veramerikaniseerd thema staat niet noodzakelijk garant voor het attractieve karakter van het pretpark. Een marktonderzoek en een feasibility-studie dringen zich voor dit aspect zeker op.

4. Aan het hele project dient een voldoende **continentaal**-Europees accent te worden gegeven. In dit raam zal, in samenspraak met de gedelegeerd bestuurder, met externe consultants worden samengewerkt.

5. Voor de diverse componenten van het project, buiten de festive retailing, dienen privé-partners te worden aange trokken. Hun toetreding kan worden beschouwd als een teken van vertrouwen in de randabiliteit.

6. Een cruciaal punt is zeker de verkeersstudie, gezien het verwachte aantal bezoekers.

De heren Van Biervliet, MC Carthy en Healey zullen het ontwerp van masterplan aanpassen aan deze besluiten en een aangepast voorstel aan de raad van bestuur voorleggen op 2 april.

18 maart 1992

De voorstelling van het project wordt verdaagd.

2 april 1992

De groep Stadium heeft erop aangedrongen dat de studie met betrekking tot het retail potential zou worden uitgevoerd door Redema (Utrecht) en deze met betrekking tot het Leisure Potential door Prof. dr. Scherrieb (Duitsland). De raad beslist verder te gaan met het project en verspreidt volgende persmededeling :

„De raad van bestuur van KS bevestigt zijn vertrouwen in het partnership met Stadium. De voorbereidende werkzaamheden met betrekking tot het ERC-project worden verdergezet binnen het kader van de bestaande Heads of Agreement.

De raad van bestuur wenst de werken op de voorziene terreinen te laten aanvatten vóór het einde van dit jaar.

Tezamen met Stadium wordt het basisdocument opgesteld dat alle facetten van het ERCproject bevat, zoals :

- inplanting en masterplan met alternatieve mogelijkheden ;
- ecologische, sociale en economische impact ;
- financiële haalbaarheid ;
- werkings- en investeringsprogramma ;
- timing.

Op basis van dit document zal de raad van bestuur zich inspannen om snel een principiële goedkeuring te krijgen van alle bevoegde instanties met betrekking tot de noodzakelijke vergunningen.

Ten einde de timing te kunnen halen zal het team dat momenteel voor het ERC-project instaat worden versterkt “.

14 mei 1992

De gedelegeerd bestuurder brengt verslag uit over de thans uitgevoerde studies :

* door de Nederlandse groep Redema voor wat betreft het distributieaspect ;

* door Citec voor wat betreft het verkeersaspect ;

* door de Duitse professor Scherrieb voor wat betreft het recreatiegedeelte.

Een voorlopige conclusie van laatstgenoemde studie wijst erop :

1) dat er in Europa geen plaats meer is voor een bijkomend pretpark, tenzij men het polariseert rond water- en natuurthema's,

2) dat het aangewezen is het project te oriënteren naar een waterpark met garden-idee en naar een verhoging van de capaciteit in bungalows en

3) dat wat het commerciële luik van het project betreft, het bewijs van rendabiliteit en relativiteit van de impact op de omgeving kan worden geleverd. De studie van professor Scherrieb zal zijn beëindigd tegen 8 juni.

Wat de Redema-studie betreft, daarvan zou – uit wat tot nu toe bekend is – de conclusie uitermate positief zijn.

De gedelegeerd bestuurder deelt tevens mee dat de ERC-ploeg verder zal worden uitgebreid, dat er contacten zijn met Franse promotoren en dat de heer Daniëls namens het NCMV de bijna dogmatische beslissing om niet achter het ERC-project te staan ter kennis bracht.

23 juni 1992

Na toelichting van het toeristisch project beslist de raad :

„Wat het toeristisch project Genk-Waterschei betreft, heeft de raad van bestuur beslist de voorgelegde aanbevelingen als basis te aanvaarden voor de realisatie van dit belangrijk project.

De redenen voor deze beslissing worden geïnspireerd door volgende gegevens :

1. Voor de eerste maal hebben wij een totaalproject dat een homogene mix voorziet van verschillende activiteiten, zoals festive retail, recreatie, sport en cultuur.

2. De studie van de Duitse professor Scherrieb die duidelijk aantoont dat de recreatieve elementen van het project zich inschrijven in de fundamentele trends die momenteel in de toeristische industrie worden waargenomen, namelijk :

- zoeken naar het fantastische ;
- zoeken naar verschillende meer kortstondige vakanties over het jaar ;
- het belang van de familievakantie ;
- het aspect van alles op dezelfde site (we zijn toch bijeen maar iedereen doet wat hij wenst) ;
- het positieve inspelen op sport en natuur ;
- het belang van de 50-plussers.

3. De studie van de Nederlandse groep Redema betreffende het festive retail aspect waaruit de economische haalbaarheid van dit element blijkt, terwijl de impact op de bestaande kleinhandel uitermate beperkt zal blijven.

4. Alhoewel de verschillende aspecten passen in een homogeen geheel, zijn elk van de aspecten toch individueel financieel haalbaar.

5. Het hele project zal een belangrijk hefboomeffect naar de provincie hebben. De realisatie van fase 1 betekent 4.700 equivalent full-time jobs op rechtstreekse basis. Hier moet qua onrechtstreekse tewerkstelling rekening worden gehouden met een minimum van 2.700 equivalent full time jobs.

De constructie van het project zal 8.100 manjaren werk in beslag nemen. Hier wordt geen rekening gehouden met het saneren van het mijnterrein dat hoofdzakelijk zal worden uitgevoerd door eigen personeel van de KS.

6. Ook op ecologisch gebied werd rekening gehouden met de diverse verwachtingen die we kennen :

- onze industrieterreinen worden recreatieterreinen ;
- wij beperken ons tot de initieel voorziene gronden binnen het terrein van 543 ha ;
- in de gewestplanwijziging hebben wij zelf aangevraagd om bepaalde aanpassingen door te voeren teneinde de voor natuur belangrijke gronden te vrijwaren ;
- het geheel van ons project betekent een positieve bijdrage tot de groene zone van 60 ha.

7. Indien men nog dit jaar zekerheid kan krijgen over de diverse vergunningen waaronder de exploitatievergunning en over het toeristisch statuut van deze site, dan is men in staat de opening van het project te plannen voor de lente van 1996.

8. Tenslotte is dit project ook belangrijk voor KS, aangezien een aantal belangrijke taken door KS zullen worden waargenomen, zoals beveiliging, onderhoud en begroening. ”

De raad van bestuur heeft tevens beslist dat KS zich ten opzichte van de partners zowel juridisch als economisch dusdanig zal opstellen dat volgende doeleinden kunnen worden bereikt :

1. dat het project in zijn geheel gerealiseerd wordt ;
2. dat het project gerealiseerd wordt volgens de filosofie die nu **voorligt** ;
3. dat de goedgekeurde fasering behouden blijft ;
4. dat de activa maximaal gevaloriseerd worden (gronden, know **how**) en dat grondspeculatie wordt tegengegaan ; KS wenst de normale marktprijs voor zijn gronden te ontvangen. KS is echter wel bereid rekening te houden met andere facetten die wegen op het project, zoals de enorme voorbereidende kosten die door KS werden gedragen en die KS wenst te recupereren ;
5. dat de sociale voordelen prioritair ten goede komen van KS-medewerkers en de Limburgers.

De raad wenst de financiële en juridische constructies van nabij te volgen om na te gaan of deze doeleinden worden gerespecteerd.

Verder bevestigt de raad zijn bereidheid om met de groep Stadium verder te spreken, maar de deur wordt open gehouden voor andere mogelijkheden.

Verder komt de sanering van de mijnterreinen aan de orde en de bescherming van mijncites. Behoud van de meest significante gebouwen kan worden gebruikt in een mijnroute en mijnmuseum en een artcentrum. De realisatie zou moeten gebeuren binnen de twee jaar wanneer KS nog beschikt over eigen personeel, zoniet zijn de werken financieel niet haalbaar.

16 september 1992

Huidige toestand TPGW. De gedelegeerd bestuurder brengt verslag uit over de stand van zaken met betrekking tot het TPGW. Hij geeft een overzicht van de externe (politieke en commerciële) contacten en geeft toelichting bij de interne organisatie.

Wat betreft de externe contacten belicht hij onder andere de houding van de Vlaamse Executieve (zal al haar verplichtingen nakomen als er een goed business plan is), het Provinciebestuur (houding eerder weigerachtig) en het NCMV (negatieve reactie zwakt duidelijk af), de problemen gerezen in de samenwerking met Stadium (dat bezwaren maakt tegen de betaling van de helft der studiekosten), de gesprekken met Trema en Kairos, de interesse van banken en van de grote distributiecentra, . . .

Center Parcs blijkt te willen meedoen aan het bungalowpark.

De gedelegeerd bestuurder maakt eveneens melding van de gesprekken met de heer Mahy ter realisatie van een recreatief en educatief autocentrum in Beringen.

Wat de wijk Texas betreft, hoeft men niet noodzakelijk van dit terrein gebruik te maken. Het Aquapark zou kunnen worden verschoven.

Met de Bouwfederatie Limburg is overeengekomen dat Pieters-De Gelder aanvaard wordt als projectleider.

De gedelegeerd bestuurder deelt mee dat een studie aan de gang is om een aangepaste naam te vinden voor het project.

Wat betreft de interne organisatie stelt de gedelegeerd bestuurder dat versterking binnen het KS-team zich opdringt. De raad beslist een werkgroep op te richten, die in overleg en in samenwerking met de Generale Bank, zal werken aan het opstellen van het door de Vlaamse Executieve gevraagde business plan. De werkgroep wordt onder meer samengesteld uit de heer U. Devoldere (voorzitter), een vertegenwoordiger van de LIM en van de GIMV. Een bestuurder vraagt om tussentijdse rapportering.

Tevens zal er worden geïnvesteerd in mensen die het project moeten dragen zoals een PR-manager en een projectleider. Wat deze laatste betreft zal de gedelegeerd bestuurder een beschrijving van het profiel maken.

18 november 1992

De gedelegeerd bestuurder geeft, samen met de heren Van Biervliet, Devoldere en Frans (G-Bank), een toelichting bij de verschillen tussen het ontwerprapport (besproken op de vergadering van de raad van 2 november), en het thans ter goedkeuring voorgelegde business plan. De gedelegeerd bestuurder herbevestigt tevens de interesse van diverse groepen tot investering in het project.

Na bespreking keurt de raad het voorgelegde business plan goed en beslist volgende persmededeling te verspreiden :

„De raad van bestuur van KS heeft in zijn vergadering van 18 november 1992 unaniem beslist zijn goedkeuring te hechten aan het business plan van Fenix, het toeristisch project te GenkWaterschei.

Het concept, zoals het reeds in juni werd voorgesteld, kan projectmatig integraal worden uitgevoerd.

Het vertrouwen van de raad van bestuur berust op de verwachte rentabiliteit, de reeds gemanifesteerde interesse van potentiële investeerders en van kandidaat-exploitanten.

Tevens bevestigen het socio-economisch rapport, opgesteld door het studiebureau Redema, en andere studies, uitgevoerd rond het project, dat Fenix beantwoordt aan de voorgestelde criteria qua tewerkstelling, cultuur, milieu en socio-economische ondersteuning van de regio.

Het business plan zal volgende vrijdag aan de minister-president van de Vlaamse Executieve worden overhandigd.

De raad van bestuur hoopt dat nu snel kan worden overgegaan tot het finaliseren van de gewestplanwijziging en het bekomen van de nodige vergunningen. Hij hoopt tevens, zoals voorzien, nog bij de aanvang van 1993 met de werken te starten teneinde het project te kunnen openen in de lente van 1996.”

Aansluitend op deze beslissing onderstreept de raad het belang van het management en wordt eraan gedacht een valabel persoon aan te trekken om het project te dragen, die onder andere ook beschikt over de flexibiliteit nodig in gesprekken met kabinetten.

Tot slot deelt de gedelegeerd bestuurder mee dat het business plan, samen met de basisdocumenten en het sociaal-economische rapport, op vrijdag aanstaande aan de heer Cornillie zal worden afgegeven, alsook aan de andere leden van de Executieve, de gedeputeerden S. Stevaert en P. Schiepers en aan de heer J. Gabriels, burgemeester van Genk,

terwijl op maandag aanstaande een uitgebreide brochure zal worden verstuurd naar een 80-tal prominenten in de provincie. In het begin van de maand december zal een huis-aan-huis-bezorging van een folder worden georganiseerd.

9 december 1992

De gedelegeerd bestuurder wordt gemandateerd managers aan te werven op tijdelijke basis ter versterking van het Fenix-team. De bestuurders dienen voor de finalisering telefonisch of per fax te worden gecontacteerd.

3 maart 1993

Enkele bestuurders stellen vragen bij de informatie die in de pers is verschenen inzake eventuele relaties met Sun International en de stand van zaken van het Fenix-project.

Men dringt erop aan om met de mogelijke investeerders confidentialiteitsovereenkomsten te sluiten en in de toekomst, bij het minste lek in de media, aan de bestuurders een verklarende nota over het behandelde onderwerp te sturen.

Aansluitend hierop geven de heren Van Biervliet en Lovink een toelichting bij :

1) de stand van zaken op gebied van privé-investeerders, en

2) de mogelijke structuren.

De bestuurders zijn van mening dat op dit ogenblik het engagement van privé-investeerders nog niet veel verder gaat dan intentieverklaringen ;

De bestuurders dringen erop aan voldoende bindende afspraken te maken met eventuele partners en de nodige garanties te vragen met betrekking tot het design van het project, naar de uitvoering toe.

De raad drukt tevens zijn voorkeur uit om de realisatie en de financiering prioritair toe te vertrouwen aan partners (exploitanten die ook op het niveau van de holding wensen te participeren).

Aan de directie wordt opdracht gegeven om met alle geïnteresseerden verder te onderhandelen om tot voorstellen van contracten te komen die aan de raad van bestuur zullen worden voorgelegd.

De Executieve zal worden ingelicht over de juiste stand van zaken.

22 maart 1993

De gedelegeerd bestuurder geeft ter informatie een zeer beknopt overzicht van de huidige stand van de contacten met geïnteresseerde privé-investeerders voor het Fenix-project.

1 april 1993

Aan de bestuurders worden de tot nu toe ontvangen voorstellen en intentieverklaringen van privé-investeerders, als ook het door Stadium ondertekende contractvoorstel , overhandigd, behalve de documenten die reeds bij de vergadering van 3 maart werden uitgereikt

Na bespreking beslist de raad van bestuur als volgt :

– Tegen 16 april zouden onwederroepelijke en éézijdige contractvoorstellen van Sun Parks en Center Parcs aan de bestuurders moeten kunnen worden overhandigd. Er zal in die zin worden geschreven aan beide vennootschappen ; Center Parcs zou zich daadwerkelijk moeten verbinden tot de

realisatie van het tweede bungalowpark (Fenix-2), dit wil zeggen datgene dat in Waterschei moet komen en waarvan de opening gepland is in 1997.

– Eveneens tegen 16 april zouden ook de voorstellen van overeenkomsten met de andere voornaamste partners en investeerders aan de bestuurders moeten overgemaakt zijn.

2 april 1993

De raad van bestuur beslist volgende persmededeling te verspreiden :

„De raad van bestuur van de NV Kempense Steenkolenmijnen en de afgevaardigd bestuurder hebben in gezamenlijk overleg beslist een einde te stellen aan de samenwerking. De raad van bestuur heeft onmiddellijk de nodige beslissingen genomen om de continuïteit te verzekeren, zowel met het oog op de industriële uitbouw van KS als de realisatie van het Fenixproject”.

21 april 1993

Er wordt vastgesteld dat per onderdeel van het project mede-investeerders een aanbod van overeenkomst hebben gedaan. Gelet op de huidige toestand bij KS wordt het dossier ten gronde besproken op de volgende vergadering.

26 april 1993

In een toelichting worden als voornaamste troeven vermeld : de creatie van blijvende tewerkstelling en de rendabiliteit.

De heer Lovink geeft commentaar op de overeenkomsten die ofwel al gesloten zijn ofwel als ontwerp voorhanden zijn voor de onderdelen van het project :

– Center Parcs : het aanbod is nog steeds geldig. Wat Sun Parks betreft , zij zouden weinig investeren ; vragen een reeks zekerheden van KS zoals een managementcontract, een projectcontract ook met mede-investeerders, **BA-Invest** ; zij eisen schadevergoeding indien festive retail niet zou doorgaan ;

– Delfipar : contract klaar voor ondertekening ;

– Stadium : het ontwerp van overeenkomst zoals aanvaard door Stadium, wordt besproken ;

– Alken Maes : contractaanbieding ;

– Florina : het is onduidelijk op welke terreinen zij zullen bouwen, vermoedelijk in het Noorden ;

– Golf : Het voorstel, in het bijzonder de huurprijs, wordt toegelicht.

Sommige onderdelen van het project betalen een eenmalige vergoeding aan Fenix-Holding (FH) van **2,5 %** over de **bouwkost**

Sommigen zullen continu een vergoeding aan FH betalen van **2 %** over de huurprijs

Er wordt meegedeeld dat enkel Sun Parks akkoord gaat om publiekelijk vermeld te worden als kandidaat, de anderen wensen hun betrokkenheid geheim te houden.

Er worden vragen gesteld over de evaluatie van het **basis**-materiaal ter beoordeling van de redelijkheid en aanvaardbaarheid van het plan ; over de invloed van eventuele fase-ring in de uitvoering van het project op de gemaakte berekeningen ; over de afschrijvingsduur die in aanmerking werd genomen.

De opmerkingen van de heer Declercq, via een brief aan de voorzitter, worden besproken : er is geen „best & worst case”-analyse gedaan ; het plan is gebaseerd op trends die slechts lopen tot 1995 en is dus kwetsbaar ; wat zou het resultaat zijn zonder rekening te houden met het shopping-center ; de bungalows worden pas in 1997 in dienst genomen.

Wat het aqua- en bungalowpark betreft, dient een nieuw plan te worden opgesteld wegens wijzigingen. Verder wordt gevraagd met welke risicopremie de projecten bungalow- en aquapark en de festive retail werden berekend en welke de vooropgezette of nagestreefde IRR was. De gevoelige factoren van het plan zijn : noodzakelijkheid van de holdingstructuur ; het te bereiken aantal bezoekers ; de waarborg van FH naar de Sub Units voor de externe financiering.

De opinie van elke bestuurder wordt gevraagd en op basis van de bespreking beslist de raad om :

- „1. het project verder uit te werken ;
2. het business plan te verfijnen op basis van realistische gegevens met sensitiviteitsberekeningen , een „worst case”-scenario met IRR-bepaling, alsook in de hypothese zonder project hypermarkt ;
3. de impact van de sanering op het milieu grondig te bestuderen ;
4. opnieuw een model uit te draaien.”

17 mei 1993

Het verslag aan de raad van bestuur gedateerd 17 mei 1993 wordt uiteengezet en toegelicht. In verband met de “festive retail „ worden vergelijkende cijfers van huurprijzen gegeven : Meir, Nieuwstraat : 40.000 frank, Gent : 10.000 frank, Namen : 8.000 frank, Wijnegem : 7.500 – 20.000 frank afhankelijk van de soort winkel. Voor Fenix zou de huurprijs schommelen tussen 3.300 en 11.400 frank

In verband met de holdingstructuur en de vergoeding naar KS toe stelt een bestuurder dat de vergoeding van de holding aan KS 7 % bedraagt, terwijl de vergoeding aan de holding van haar dochterondernemingen 9 % bedraagt. Deze cijfers bekijken enkel de inkomstenkant, maar deze moeten ook een kost inhouden. Namelijk, KS geeft een erfpacht aan de holding op goedkopere voorwaarden. Dit zou ingecalculeerd moeten worden. Met ander woorden KS geeft een subsidie van 2 % aan de holding.

Wat de kosten van het bungalowpark betreft, hierin zijn de kosten van het aquapark ingecalculeerd. Wat het bungalowpark betreft, heeft Center Parcs laten weten dat zij zich nu niet engageren gelet op de gewijzigde omstandigheden. Dit is in tegenstelling met hun brief van 31 maart. Hieruit volgt dat Center Parcs nu geen enkel engagement heeft genomen voor het bungalowpark in het kader van het Fenix-project.

Als reactie hierop wordt gesteld dat, wanneer het bungalowpark er niet zou komen, men de sensitiviteit naar het totale project opnieuw moet toetsen. In het business plan is nooit rekening gehouden met een synergie van het bungalowpark naar de rest van het project toe. Hierop stelt een bestuurder dat professor Scherrieb nochtans uitdrukkelijk gesteld heeft dat het belangrijk is dat het project in zijn totaliteit in 1996 operationeel is.

Op basis van de COE-vergelijking tussen de festive retail en het bungalowpark dient men de haalbaarheid van het rendement te berekenen.

Als reactie hierop wordt gesteld dat er wel een tweede voorstel voorligt van Sun Parks. Daarenboven heeft men voor de festive retail een kandidaat die volledig zelf wil investeren.

Als achtergrond wordt geschetst dat KS de volgende engagementen aangaat : participatie in bungalow park ; investering 400 miljoen frank in infrastructuur en 400 miljoen in theatergebouw. De vraag rijst in welke mate KS gebonden is door Center Parcs. Zijn er vaste afspraken ? Is Center Parcs een vereiste kandidaat voor de overheid ? Quid met de vergunningen ? Bovendien rijst de vraag of het eerste project van Center Parcs in Maasmechelen wel doorgaat. Verder wordt gesteld dat er een hoogwaardig attractiepunt nodig is voor het project om de mensen die buiten een 35 kilometerstraal wonen, aan te trekken. Stadium stelt als finaal idee dat een hoogwaardig shopping-center vereist is om de markt naar zich toe te trekken. Er wordt opgemerkt dat Stadium dit realiseerbaar acht aangezien zij bij haar overeenkomst blijft. Tot slot worden enkele opmerkingen van een bestuurder meegedeeld. Namelijk de vraag of topzaken naar het Center kunnen getrokken worden ; de bezettingsgraad is een vraagteken, normaal 10 % leegstand, achterstallige huur, enzovoort..

De volgende elementen werden benadrukt : het project van Center Parcs te Maasmechelen moet volledig los van het Fenix-project worden gerealiseerd ; in het Fenix-project wordt nog slechts 1 bungalowpark opgenomen dat in het zuiden zal liggen ; het oorspronkelijk gepland waterrecreatiepark met aquapalace wordt niet gerealiseerd en de hypermarkt, deel van het festive retail-onderdeel wordt ook geschrapt waardoor dit onderdeel van 150.000 naar 125.000m wordt teruggebracht.

De voorzitter geeft een overzicht van de verschillende meningen .

1) De primaire voorwaarde is dat het één geheel moet zijn, een totaal nieuw toeristisch project. Het moet een compleetheid inhouden, dit wil zeggen geen project zonder bungalowpark noch zonder de essentiële elementen van de festive retail.

2) Men moet streven naar een financieel engagement van KS, doch dat niet gedekt wordt door de holding ; de holding dient als vangnet. Elke privé-partner dient zelf in te staan voor zijn eigen financiering ; KS kan geen engagementen nemen naar derden toe. De oorspronkelijk opgezette constructie kan wel gewijzigd worden, namelijk waar de holding een 100 %-dochter van KS is.

3) Essentieel is het engagement voor elk onderdeel van een privé-investeerder die zijn eigen risico neemt. Toch moet er een kwalitatieve waarborg zijn voor het geheel ; hiervoor kan de holding instaan.

4) Om grotere sensitiviteiten te kunnen vastleggen hebben we een neutrale second opinion nodig.

5) Het totaal kapitaal bedraagt 1,2 miljard frank. In die optiek dienen we de timing in het oog te houden en ermee door te gaan. Daarom dienen de overeenkomsten zo snel mogelijk gerealiseerd te worden. De mogelijkheden bij Center Parcs en Sun Parks dienen afgetast te worden. Zo snel mogelijk dient de second opinion voor te liggen. We kunnen niet eindeloos alles in vraag stellen. Aan de hand van de second opinion kunnen bepaalde punten opgevangen worden en uitgewerkt worden in de contractuele relatie.

Als algemene conclusie wordt gesteld dat KS er nu mee doorgaat ; dat contractuele relaties uitgewerkt dienen te worden ; dat de overeenkomsten zeer grondig en deskundig moeten doorgelicht worden en zo goed mogelijk op elkaar dienen te worden afgestemd, zodat ze één juridisch geheel vormen ; dat de opinie vereist is van een neutraal iemand over de zwakke en sterke elementen. Het verzoek om deze second opinion mag niet belemmerend of vertragend werken ; zij zal dienen om bepaalde accenten te leggen die worden uitgewerkt in de overeenkomsten.

Om de kijk op het geheel te behouden bij het onderhandelen over de verschillende onderdelen is het belangrijk dat in elke onderhandeling per onderdeel reële voorstellen worden gedaan. Hiervoor is zowel juridische als commerciële ondersteuning nodig. Daarom is het aangewezen dat bij elke onderhandeling zowel een lid van de raad van bestuur als een juridisch adviseur aanwezig is die de waakhondfunctie vervullen bij de uitvoering van het project. Men zal daarom één persoon van het kantoor Loeff-Claeys-Verbeke aanstellen die een permanente begeleiding doet en een nauwe opvolging door het directiecomité vragen. Op heden kan KS niet naar buiten toe stellen dat de beslissing genomen is om het project uit te voeren. Aldus wordt nu niet de beslissing genomen tot uitvoering van het geheel. Doch, er wordt besloten dat het studieproject een kans moet krijgen en dat nu gekeken wordt of het financieel haalbaar is.

Tot slot wordt gesteld dat naar de overheid toe nu reeds de nodige contacten dienen te worden gelegd. We zullen moeten laten weten aan de overheden of en hoe de uitvoering plaats zal hebben. De heren Van Acker en Malevé zullen contact opnemen met het kantoor Loeff-Claeys-Verbeke voor de juridische bijstand van de uitwerking.

4. Overzicht van de studies

De totale kosten bedragen volgens het overzicht 383.779.292 frank. (overname studie Limtoerist inbegrepen). Daarvan heeft 54.385.098 frank. betrekking op het Fenix-project, waarvan 36.271.612 frank. voor subsidies en markt-onderzoeken en 18.113.486 frank. algemene kosten. De laatste post betreft een interne toerekening aan het project van personeelskosten, kantoren, reiskosten, enz.

De controle met steekproeven (20 procent waaronder alle opgezegde overeenkomsten) heeft uitgewezen dat de studies, onderzoeken, consultancies werden uitgevoerd en de relevante uitgaven correct werden geboekt.

5. Verbreking van overeenkomsten

Volgende vergoedingen werden betaald :

Opgezegde overeenkomsten	Verbrekingsvergoeding
AST Monument	5.060.000 BF.
Citec Lake	—
Citec Amphiteater	—
Citec Monument	—
Clouston Garden	—
Communicatiehous Filmcity	450.000 BF.
Confino/De Gregorio Filmcity	11.200.000 BF.
De Gregorio Filmcity	4.950.000 BF.
Formidabel Amusement	1.200.000 BF.
IOSA Antefactory	—
Sottsass Plaza	—

De verbrekingsvergoedingen werden betaald conform de contractuele voorwaarden. Aan bepaalde contractanten diende geen vergoeding betaald, hetzij omdat er in geen verbrekingsvergoeding werd voorzien hetzij deze niet werd gevorderd (door Citec bijvoorbeeld).

Met betrekking tot het Fenix-project werden geen overeenkomsten opgezegd.

B. GETUIGENVERKLARINGEN

1. Getuigenverklaring van de heer G. Geens

De heer G. Geens : . . . We hebben indertijd het mandaat van de KS-manager, de heer Gheyselinck, herbevestigd. Wij hebben vervolgens ook de engagementen van de nationale regering volledig herbevestigd. Daarna werd de zaak opgestart. Tussen de zomer van 1987 en de zomer van 1988 waren dit de belangrijkste principiële beslissingen, met dien verstande dat er een studie werd uitgevoerd over het draagvlak van het ERC-project. Dit project werd op dat ogenblik door de heer Gheyselinck voorgesteld.. .

2. Getuigenverklaring van minister De Batselier

Minister N. De Batselier : ... Voor het ERC-project kan ik ook even kort de desbetreffende beslissingen schetsen. Op 21 maart 1990 wordt met eenparigheid de gedeeltelijke herziening van het gewestplan Hasselt-Genk goedgekeurd. Op 29 mei 1991 vraagt men trouwens naar dit gegeven in de Vlaamse Raad. Ik heb toen geantwoord dat het ERC-project wat mij betreft enkel toelaatbaar zou zijn als een aantal economische, ruimtelijke, verkeerstechnische en sociale voorwaarden waren vervuld. Ik legde er ook de nadruk op dat het project op termijn zelfbedruipend moest kunnen bestaan en dat participaties vanuit de privé-sector, die al in het beginstadium onontbeerlijk zouden zijn, niet uit leningen maar uit risicodragend kapitaal moesten voortvloeien. Op 6 mei 1991 verzocht ik de heer Gheyselinck om een investeringsdossier, en zie, op 7 mei werd het al verstuurd. U kan al raden dat hier absoluut geen sprake is van een dossier. Daarop meldde ik de heer Gheyselinck dat dit louter een "executive summary," was en vroeg of hij nu toch met een echt business-plan voor de boeg kon komen. Dat deed hij ook, maar pas veel later.

3. Getuigenverklaring van de heer D. Ketels

Vraag : Minister De Batselier heeft verklaard dat hij in twee dossiers beroep heeft aangetekend of toch zijn ongenoegen heeft laten blijken. Gebeurde dit op uw vraag ?

De heer D. Ketels : Slechts gedeeltelijk want deze dossiers werden door iemand anders op het kabinet behandeld. Ik ben ter zake wel even gepolst maar dat is alles.

Vraag : Dus, niettegenstaande u commissaris was van de Executieve, werd daarover niet met u gesproken.

De heer D. Ketels : Het ERC-project was een KS-dossier en geen Gimvindus-dossier .

4. Getuigenverklaring van mevrouw G. Klaps

Vraag : U was aanwezig bij discussies rond het Fenix-project.. Naar het schijnt lagen de contracten klaar en de heer Kluft beweerde steeds dat er heel wat liefhebbers waren om scheep te gaan met KS. Is dat zo ? Mijn tweede vraag houdt verband met de noodzakelijke wijziging van het gewestplan. U hebt ook die gesprekken meegemaakt. Werden daar debatten rond gevoerd ?

Mevrouw G. Klaps : Ik kan enkel zeggen dat er rond de gewestplanwijziging nooit enige discussie werd gevoerd. Wat het eerste punt betreft, merkt u op dat de contracten klaar lagen om te tekenen. Zolang ik er was, was er geen enkel contract, enkel een met Stadium. Er waren uiteraard veel intentiebrieven. Dat is echter nog heel wat anders dan een getekend contract.

Vraag : Enkel Stadium was dus bereid om onder bepaalde voorwaarden een contract te tekenen ? Dat contract werd dan uiteindelijk toch niet ondertekend ?

Mevrouw G. Klaps : Jawel, ze hebben het contract getekend, maar KS had het op 1 maart zelf nog niet ondertekend.

5. Getuigenverklaring van de heer R. Malevé

Vraag : Mijnheer Malevé, ...In Trends hebt u over Fenix verklaard dat “het in financiële termen niet cruciaal is, maar wel op het vlak van het imago,,. U weet toch dat Fenix, en ook de voorgaande projecten, zeer geldverslindend waren.

De heer R. Malevé : Ik heb deze uitspraak gedaan toen ik aantoonde dat Fenix momenteel de diversificatie en reconversie in KS belichaamt. In de constructie die wordt uitgewerkt om het Fenix-project te realiseren, zal op maximale wijze worden geprobeerd om privé-partners erbij te betrekken die zelf met geld over de brug zullen moeten komen en die zelf verantwoordelijkheid zullen moeten nemen in de verschillende operationele entiteiten.

Wij willen de “mise,, van KS in de vorm van risiscodragend kapitaal in ieder geval minimaliseren en dit, gerelateerd tot de globale mogelijkheden die KS heeft om te investeren. Uit financieel oogpunt vormt Fenix dus niet het cruciale dossier, maar naar imago – vooral voor de Limburgse regio – op het gebied van tewerkstelling van lager geschoolde arbeidskrachten, is Fenix voor Limburg – en dus ook voor KS – wel belangrijk.

6. Getuigenverklaring van de heer P. Kluft

Vraag : Het betreft een brief van 18 maart 1993 gericht aan de heer Van Moerkerke van Sun Parcs International.

In deze brief van 5 bladzijden wordt zeer gedetailleerd een constructie uiteengezet – en u hebt daarover blijkbaar gesprekken gevoerd met de heer Vercruyse van de GIMV- waarbij onder andere gesuggereerd wordt dat door KS een lening van 1 miljard frank aan Sun Parcs International zou worden toegestaan. Kunt u ons zeggen waarom deze brief nooit is verstuurd, of is hij wel verstuurd geworden ? Bovendien had ik graag geweten of de GIMV en de aandeelhouders perfect op de hoogte waren van hetgeen u onderhandelde ?

De heer P. Kluft : De werkvergaderingen met de heer Van Moerkerke hebben plaatsgegrepen op de GIMV. De aandeelhouder zat rond de tafel. Er waren verschillende scenario's. In één ervan zouden wij participeren in Sun op een

manier die te vergelijken was met Gimvindus/Boelwerf. Het scenario waarbij wij zouden participeren in het Sun-project is grondig bestudeerd geweest. Met dat geld zou Sun Parcs International vervolgens investeren in Fenix. Er waren ook andere scenario's. Uiteindelijk is dit scenario niet doorgegaan. In plaats daarvan werd gekozen voor een rechtstreekse deelname in Fenix ten bedrage van 500 miljoen frank door de heer Van Moerkerke. Het scenario is bestudeerd geweest maar op een bepaald ogenblik is het in de pers uitgelekt : 's namiddags hielden wij een vergadering, 's avonds was er een soort persconferentie in Oostende en de volgende dag stond het nieuws in de kranten. Wij hebben dat scenario ingetrokken, maar het is inderdaad wel degelijk overwogen.

Vraag : Is het voldoende dat iets uitlekt in de pers opdat een project, dat toch zeer grondig was bestudeerd, wordt afgeblazen ? Is dat de enige reden ?

De heer P. Kluft : We kwamen in de onderhandelingsfase. Wanneer men met een partner onderhandelt, bouwt men een aantal scenario's op en dan weegt ieder van de partijen de voor- en nadelen daarvan af. Uiteindelijk moet men tot een vorm komen die aanvaardbaar is voor beide partijen. Dat is ook gebeurd met Center Parcs. Oorspronkelijk was Center Parcs absoluut tegen en uiteindelijk werd Center Parcs vragende partij om tot het project toe te treden. Dat is het gewone verloop van dergelijke zaken.

De heer P. Kluft : ...De kostprijs van Fenix bedraagt 32 miljoen frank. Daarin zitten alle kosten voor het hele project en het plan kan tot op de laatste frank extern worden gefinancierd. Het feit of KS nog aandeelhouder zou blijven in het project, hangt volledig af van KS. Het is momenteel echter perfect mogelijk om het Fenix-project integraal uit te voeren met externe financieringen, zonder KS.

In die 32 miljoen frank zijn ook de kosten voor verlichting, verwarming, huur van gebouwen, verplaatsing en salarissen inbegrepen. Een groot deel van de studies had betrekking op het saneren van de mijnterreinen. Men had voor mijn tijd blijkbaar vergeten om de sanering van de mijnterreinen voor te bereiden. De studies voor het saneren van de mijnterreinen zijn gestart toen ik daarvoor de opdracht gaf en de financiering ervan zit in die 32 miljoen frank.

Vraag : ...U bent gekomen en u hebt eigenlijk geen opdracht gekregen van een politieke overheid. U hebt een opdracht gekregen van – laten we maar zeggen – de GIMV. U hebt de opdracht gekregen – en ik gebruik uw woorden – om aan diversificatie te doen, een opdracht die nadien zou vervagen.

Beschouwde u zich in het kader van de reconversie van Limburg, in het kader van het Toekomstcontract voor Limburg – dat toch de bedoeling had om op 10 jaar tijd het werkloosheidsgemiddelde terug te brengen op het Vlaamse niveau – als een partner in dat Toekomstcontract ? U hebt het natuurlijk niet mee genegotieerd en KS was ook geen partner, maar beschouwde u zich als een instrument in dat Toekomstcontract ? Of zei u : ik ben aangezocht en men heeft mij gevraagd een job te doen in het kader van een onderneming en daarmee is de kous af ?

De heer P. Kluft : Er waren ter zake verschillende aspecten. Ik was en blijf ervan overtuigd dat als Fenix – al dan niet een participatie van KS- en Hermes er komen, die 10.000 werkplaatsen in het kader van het Toekomstcontract er inderdaad zullen zijn. Ik blijf er ten volle van overtuigd dat, indien wij vier jaar langer hadden kunnen werken, alleen al met die twee projecten het contract zou worden gerealiseerd.

Ook Fenix kon, zonder één frank van KS integraal worden gerealiseerd. Ik blijf ervan overtuigd dat die 10.000 werk-

plaatsen met de hele planning en strategie die nu ter tafel liggen bij KS, in een periode van 4 tot 6 jaar realiseerbaar zijn. Onze andere planning, die wij trouwens bekend hebben gemaakt, hield in dat we met het geheel over een periode van tien jaar – tegen het jaar 2000 – in staat waren om 17.400 nieuwe werkplaatsen te creëren in Limburg. Ik had me persoonlijk, en na lang wikken en wegen, deze doelstelling opgelegd. Ik blijf ervan overtuigd dat dit haalbaar is.

Vraag : Mijnheer Kluft, kunt u uitleg geven over de heer Devoldere ?

De heer P. Kluft : Ik ken Urbain Devoldere van in het begin van mijn carrière.. . Ik vond dat de heer Devoldere met zijn gedachtengoed, met zijn ervaring en met de deuren die hij kon openen en ook gezien de goede relatie die ik met hem onderhield een positieve rol kon spelen bij ons. Ik heb gevraagd om de heer Devoldere te mogen inzetten als versterking van het Fenix-team . . . Ik durf u te zeggen dat de heer Devoldere een uitermate positieve bijdrage heeft geleverd in de realisatie van het business-plan en het finale voorstel van Fenix.. Ik ben nog steeds blij dat ik deze man erbij heb gehaald. Dat was zeker in het belang van KS.

De heer P. Kluft : . . . Inzake Fenix herhaal ik dat dit project kan worden gerealiseerd zonder één frank van KS. Toen ik wegging, waren alle contracten gereed. Sommige daarvan liggen zelfs bij me thuis. Ze waren ondertekend, en gezien door Gimvindus. Er was immers afgesproken dat die contracten zouden worden onderworpen aan Gimvindus. Ze werden dus voor ondertekening goedgekeurd door Gimvindus en de heer Malevé.

Vraag : Toen u in dienst trad bij KS was uw voorganger klaar met een bepaald concept van wat toen nog “ERC,, heette. Verschillende studiebureaus, architecten, enzovoort waren gekomen tot een bepaald concept. Onder de heer Gheyselinck nog was er één kandidaat-investeerder, namelijk de Britse groep Stadium. Ik heb altijd het gevoel gehad dat de relatie tussen Stadium en het ERC-concept van de heer Gheyselinck zich verhiel als een tang op een varken. Ik bedoel daarmee dat Stadium misschien wel geïnteresseerd was in de uitbouw van shoppingactiviteiten en alles daarrond, maar zeker geen interesse had om het ERC-concept van de heer Gheyselinck te realiseren.

Is het correct dat, toen u werd aangesteld, u dat een beetje hebt geërfd als een vergiftigd geschenk en dat u in de wijzigingen die nadien zijn gekomen – van ERC naar TPGW en uiteindelijk Fenix het project van de heer Gheyselinck meer hebt aangepast aan de noodwendigheden van Stadium ? Immers, Stadium wilde investeren, maar niet in ERC. Klopt het dat Fenix meer op de maat is gesneden van Stadium ?

De heer P. Kluft : Niet helemaal. De gesprekken tussen de heer Gheyselinck en Stadium waren afgesprongen omdat de heer Gheyselinck Stadium wilde doen aanpassen aan het ERC. Stadium zei echter dat ze maar één produkt kenden, niets anders. Stadium heeft onmiddellijk verklaard dat, als we hun produkt -festive retailing- zouden overnemen, zij bereid waren het te realiseren, zelfs helemaal alleen. Dat was hun uitgangspositie. We hebben verschillende reizen gemaakt en contacten gelegd met een aantal consultants om uit te zien naar nieuwe projecten. We hebben toen onderzocht wat combineerbaar was. We hebben bijvoorbeeld ook met een Amerikaanse indianengroep gesproken die werd gesubsidieerd door de Amerikaanse staat en die bereid was hier voor een paar honderd miljoen frank te investeren zodat ze hun culturele produkten hier konden verkopen. We zijn ten slotte gekomen tot de tweeledigheid die er vandaag is : het festive retailgedeelte enerzijds en het verblijfstoerisme anderzijds. Immers, ook Limburg had grote behoefte aan

verblijfstoerisme en daarom werd het project van de bungalowparken voorgesteld.

Vraag : Maar voor het kant-en-klare ERC-concept van de heer Gheyselinck was er dus geen kandidaat-investeerder ?

De heer P. Kluft : Nee, er was geen kandidaat-investeerder.

Vraag : Gisteren heeft de heer Deleye gezegd dat hij bij zijn indiensttreding heeft vastgesteld dat de constructie erop neerkwam dat het risico uiteindelijk toch nog bij KS kon terechtkomen en dat hij een en ander nog heeft aangepast. Hij heeft daar een beeldspraak bij gebruikt met holdings en subholdings.. Gisteren heeft de heer Deleye verklaard dat hij het project toch nog heeft moeten omvormen zodat het risico opnieuw bij de partner lag. Het is toch merkwaardig dat dit nog niet in de randvoorwaarden was opgenomen op het moment dat u zei dat u zover was, dat alles binnen was.

De heer P. Kluft : Het is mogelijk dat men nog een aanpassing heeft doorgevoerd. U weet dat nieuwe bezems goed vegen.

Vraag : Maar dit is toch essentieel ! De heer Deleye heeft verklaard dat het risico uiteindelijk nog voor KS was.

De heer P. Kluft : Ik weet niet waarover we het hebben. Als het plan nog kan worden verbeterd, is dat zoveel te beter voor KS en voor ons allemaal.

Vraag : . . .De heer Gheyselinck vond dat KS het ERC-concept alleen kon uitbouwen en in een volgende fase het dan kon overdragen aan de particuliere sector. U hebt in de ontwikkeling van het Fenix-project -wat iets anders was- in den beginne ook rekening gehouden met een financiële inbreng en participatie van KS. De heer Deleye wil een stap verder gaan en zegt eigenlijk dat de particuliere sector het volledig moet kunnen onderschrijven.

De heer P. Kluft : Bij ons kon dat al maar we wilden dat niet. Het was een wilsbeschikking van onze raad van bestuur dat wij ten minste 25 percent zouden houden om controle te hebben op de herbestemming van de gronden, op de uitvoering, op de kwaliteit. Wij wilden nog gemeenschappelijke diensten zelf aanbieden, zoals onderhoudsdiensten, alles op het gebied van milieu en dergelijke zaken meer.

Als men die optie verlegt, als de raad van bestuur liever een erfpacht van 99 jaar geeft om de strategische waarde van de grond te houden en de particuliere sector alles moet doen, dan kan dat perfect. Stadium vroeg niet liever dan het zonder KS te doen. Ik denk dat dit ook geldt voor de andere partners : Center Parcs heeft KS niet nodig, Sun Parks heeft KS niet nodig, Van Milders heeft KS niet nodig, enzovoort.

Vraag : Het is in ieder geval belangrijk om weten of er bij de investeringen die Stadium bereid was te doen al dan niet een financiële participatie vereist was van de NV KS. De heer Deleye heeft gisteren verklaard dat, indien ze zouden moeten treden in zo'n holdingstructuur met financiële participatie tot gevolg, in geval van een débâcle uiteindelijk de NV KS financieel zou kunnen opdraaien. Dat was de enige nuance.. We hebben altijd begrepen dat, wanneer u het project voorstelde, precies dat risico niet op KS zou vallen.. Volgens de heer Deleye heeft hij een plan aangetroffen dat toch nog steeds tot gevolg had dat, als er iets misging, KS het risico zou dragen.

De heer P. Kluft : Het project kon nog op alle mogelijke manieren worden uitgewerkt. De kandidaat-investeerders vroegen ons ook om voor 100 percent het risico te mogen dragen. Zijn er nieuwe bestuurders met nieuwe ondervin-

ding ? Het dossier wordt verrijkt, hoogstwaarschijnlijk verbeterd. Zoveel te beter. Het risico blijft altijd bestaan. Als een investeerder bijvoorbeeld een autofabriek bouwt voor 10.000 werknemers en hij gaat 5 jaar later failliet, dan staat die fabriek op die grond. Wie zal dan saneren ? De gemeenschap natuurlijk. Dat risico loopt u altijd.

Vraag : Center Parcs heeft op een bepaald ogenblik gedreigd om niet haar project te realiseren in Eisden indien Fenix concurrentieel werd. Achteraf hoorde men dat Center Parcs bereid was zelf een bungalowpark te bouwen op Fenix. Hoe ver stonden de onderhandelingen eigenlijk met Center Parcs ?

Bovendien zegt u dat er verschillende deelprojecten waren waarvoor kandidaten waren. Kunt u iets zeggen over het Aquapalace dat op het terrein van Texas moet komen ? Hoever zijn de onderhandelingen en wie is daar de investeerder ?

De heer P. Kluft : Center Parcs had zich in een brief onherroepelijk kandidaat gesteld. Ze verklaarden ook dat ze gereed waren om het basiscontract, dat wij toentertijd gebruikten, te tekenen.

Vraag : In welke mate was het voorstel van Center Parcs geen reactie op het feit dat de NV KS op een gegeven ogenblik over een investering -al dan niet met een participatie van KS in het betreffende bedrijf- negotieerde met een van hun concurrenten, namelijk Sun Parks ?

De heer P. Kluft : Er was duidelijk competitie. De studies hadden aangetoond dat er nog plaats was. Center Parcs heeft eerst geprobeerd dat te ontkennen. Achteraf zijn ze bijgedraaid. Er was duidelijk een competitie tussen Van Moerkerke en Center Parcs. Dat was ten voordele van het Fenix-project. Fenix verwierf er een sterke positie door.

Vraag : Het kan toch bezwaarlijk een eerlijke competitie worden genoemd als de NV Sun Parks een beroep zou kunnen doen op een financiële inbreng van KS om naar Limburg te komen, terwijl Center Parcs -als ik het goed begrijp- die voorwaarde niet stelde ?

De heer P. Kluft : Center Parcs ging akkoord met 25 percent van KS of te investeren. Het waren twee verschillende opties. De optie Center Parcs betrof een gesloten bungalowpark waar mensen komen die in het systeem Center Parcs zitten en die van het ene dorp naar het andere gaan. Het Aquapalace was eerder gesloten en hoofdzakelijk gericht op de eigen klanten. De optie Sun Parks voorzag eerder een open Aquapalace. Naast Sun Parks kon er nog een tweede dorp komen. Er was een Nederlandse groep die bereid was een tweede bungalowpark rond de golf te bouwen. Het Aquapalace was groter opgevat zodat het ook een aantrekkingspool zou zijn voor de provincie. Het was de bedoeling dat de hele Limburgse horeca er zijn klanten naartoe kon sturen. Dat was het grote verschil tussen beide opties.

Ook inzake Sun Parks was het niet echt de bedoeling van KS een financiële inbreng te doen. Dat lag niet in onze strategische lijn, het was niet interessant voor KS. Het was eerder interessant voor GIMV die al aandeelhouder was in Sun Parks. Er is maar één gesprek ter zake geweest. Dat ging over een investering van Sun Parks in één bungalowpark binnen KS ten bedrage van ongeveer 500 miljoen frank. Dit project werd goedgekeurd door de raad van bestuur van Sun Parks met een verbintenis om verder te gaan indien zij hun kapitaalsverhoging rond kregen. Ze hebben een subscriptie voor een kapitaalsverhoging uitgegeven die -als ik me niet

vergis- nu openstaat. In de tweede helft van dit jaar moet die rond zijn. De heer Van Moerkerke had gezegd dat, indien hij dat rondkreeg, hij ook bereid was zwaarder te investeren in een tweede park of in het Aquapalace.

Vraag : Mijnheer Kluft, er zijn allerlei deelprojecten. Is Aquapalace een deelproject en hoever staan de onderhandelingen ter zake ? De heer Deleye heeft verklaard dat men op 15 juli een beslissing zal nemen.

De **heer P. Kluft** : Ik ken de huidige toestand niet. Ik kan alleen spreken over de periode toen ik gedelegeerd bestuurder was. Ik weet dat er voor elk deelproject een kandidaat was die het geld had en die bereid was het contract te ondertekenen. Toen ik KS verliet was ieder deelproject ingevuld. Dat zal, hoewel men misschien accenten heeft verlegd, vandaag wel nog het geval zijn.

Vraag : Mijnheer Kluft, uit een grondige beoordeling van het business-plan van Fenix en de sociaal-economische studie van Redema blijkt dat een aantal essentiële parameters niet werden ingeschat, bijvoorbeeld de omzetverwachtingen van het festive retail-gedeelte met betrekking tot het winkelcentrum en de verkeersinfrastructuurle ontplooiing van Fenix. Gaat u ermee akkoord dat het theoretische stramien bij uw contacten met particuliere investeerders niet volledig correct was uitgevoerd ?

Bovendien had ik graag geweten welke uw verwachtingen waren inzake de expansiesteun naar Fenix ?

De **heer P. Kluft** : Wij hebben Redema gekozen omdat ze de grootste ter wereld zijn. Men ontmoet ze overal. De meeste banken, financiële instellingen en investeerders geloven in Redema. Ik denk dat Redema boven elke verdenking staat. Zij kunnen zich niet permitteren een verkeerde conclusie te maken inzake Fenix in Limburg want dan verliezen ze het vertrouwen van hun clientèle. Die studies werden heel degelijk uitgevoerd door autonome organisaties. Indien ze negatief waren geweest -want dat was het risico dat we liepen- dan was er geen Fenix gekomen. Ik heb daar dus geen enkel probleem mee. We hebben trouwens goed ingeschat wat het effect zou zijn op de bestaande handel (zoveel percent minder in een straal van 20, 50 kilometer, zoveel winkels die zullen moeten sluiten). Alle compensaties kwamen daarin heel duidelijk tot uiting.

Vraag : Heeft u marktenquêtes gevoerd ?

De **heer P. Kluft** : Die bureaus gebruiken over de hele wereld dezelfde wetenschappelijke methoden. Of men nu een Quick opent of een winkel, er bestaan standaardmethodes die worden toegepast volgens het aantal inwoners, de toegangswegen, het gemiddelde inkomen, de bestedingspatronen enzovoort. Ik meen dat die studies dan ook goed waren.

Vraag : En welke verwachtingen waren er inzake expansiesteun ?

De **heer P. Kluft** : Op het festive retail-gedeelte is er geen expansiesteun. Er kon alleen expansiesteun komen voor die gedeelten die vatbaar waren voor expansiesteun. Wij rekenden op die 800 miljoen frank die al sinds twee jaar stond gebudgetteerd. Twee jaar geleden werd 800 miljoen frank voor het ERC ingeschreven als expansiesteun en daar rekenden wij op. Maar voor het festive retail-gedeelte, op de commerciële uitbatingen is geen expansiesteun mogelijk. Dat wisten wij.

Vraag : Mijnheer Kluft, ik zou het nog eens willen hebben over het contract van 3 maart. Ten eerste zegt men mij dat

het voorzag in de creatie van twee structuren, een Fenix-holding die eigenlijk risicodragend zou zijn -want hij moest de commerciële relaties met de deelnemende partners regelen- en een maatschappij die de "immobilière,, kant van de zaak zou beheren, de real estate.

In de risicodragende structuur zou ten minste anderhalf miljard frank door KS cash worden ingebracht terwijl Stadium 400 miljoen frank zou inbrengen maar niet gespecificeerd in cash, dus waarschijnlijk op een andere wijze.

Wat de real estate betreft daarentegen -wat veel minder risicodragend is aangezien men eigenaar wordt van gebouwen en gronden- zou Stadium zeer veel geld in cash inbrengen -men heeft mij een cijfer van boven het miljard genoemd- terwijl KS daar, eveneens in cash, een veel kleiner bedrag -zeker niet meer dan 400 miljoen frank- zou moeten inbrengen. Er zou met andere woorden een onevenwicht ontstaan : waar er geen risico is, brengt Stadium veel geld in cash in ; waar er een groot risico is, brengt KS de cash in.

Ten tweede zou er in dat contract een put-optie zijn ten voordele van Stadium die bepaalde dat, indien op 1 september 1994 niet 75 percent van de winkeloppervlakte verhuurd of verkocht was, Stadium de terugbetaling in cash zou kunnen vragen van al zijn inbrengen, zowel in de Fenixholding als in de real estate. Dat wil dus zeggen dat, voor een groot stuk de inbreng die niet in cash werd gedaan, toch door KS -want KS moet de aandelen kopen- in cash zou worden terugbetaald.

Ten derde zou, op het ogenblik dat KS zou overwegen om de gronden -geschat op 1 miljard frank- van de hand te doen, Stadium een voorkooprecht hebben om diezelfde gronden te verwerven voor 600 miljoen frank, wat voor Stadium natuurlijk een bijzonder interessante zaak zou zijn. Is daar iets van aan ?

De heer P. Kluft : Het zit anders. Ik weet natuurlijk niet welke financiële structuur er nu zal uitkomen.

Vraag : Nee, maar ik spreek over die van 3 maart.

De heer P. Kluft : Wij dachten aan een holding die de grond hield, die zich bezig hield met de infrastructuurwerken -de beveiliging, omheining en beplanting- en die ook de basisfuncties zou geven aan het hele project zoals onderhoud, elektriciteit, enzovoort.

Ten eerste moest iedere partner mee investeren in die holding en ten tweede kon die holding minderheidsaandelen nemen in de exploitatiemaatschappij. Dat betekent dat effectief de partners een minderheid kregen in de holding. Op die manier had KS ten minste 50 percent op het niveau van de holding, controle over de grond en controle over de functies.

De anderen -de exploitanten- zouden dan hoofdzakelijk investeren in hun gedeelte. Stadium had zich verbonden om voor 1,250 miljard frank in het festive retail-gedeelte te investeren. Op termijn heeft iedereen die in real estate -of dat nu commercieel is of niet- investeert, de grond. Na lange en moeizame onderhandelingen gingen ze akkoord met een erfpacht op 99 jaar. Wij dachten dat dit goed was omdat we dan de strategische waarde van die grond behielden. Zij wensten evenwel dat, indien de grond werd verkocht, zij hem konden kopen. Die 600 miljoen frank is de waarde van hun deel van de grond. De volledige grond werd geschat op 975 miljoen frank. Het gedeelte festive retail heeft een waarde van 600 miljoen frank, het andere gedeelte is dat van de bungalowparken enzovoort. Dat lijkt me dus normaal.

Vraag : En de put-optie voor het geheel van de aandelen ?

De heer P. Kluft : Dat is niet correct. Wij hebben altijd gezegd dat het niet gaat indien 75 percent niet op voorhand is verhuurd. Dat is normaal. Als men een shoppingcenter bouwt, verkoopt men op plan. Is 75 percent verkocht, dan gaat het plan door. Is geen 75 percent verkocht, dan begint men er niet aan. Het risico is immers te groot. Wij hebben ook gezegd dat wij het in twee of drie delen konden opsplitsen. Toen ik vertrok dacht ik dat er al voor meer dan 90.000 vierkante meter tamelijk goede intentieverklaringen waren. Healey & Baker had daarop gewerkt. Momenteel moeten er al meer dan 100.000 vierkante meter verhuurd zijn.

Vraag : Mijnheer Kluft, op een bepaald ogenblik na uw ontslag hebt u in de pers verklaard dat men u ook gedeeltelijk weg wilde omdat u dan het bewijs niet meer kon leveren dat Fenix een haalbare kaart was. Bovendien zou u verklaard hebben dat men u op een bepaald ogenblik zou voorgesteld hebben om u terug te trekken uit de eigenlijke KS-activiteiten en dat u enkel de verdere uitvoering van het Fenix-project als job zou overhouden. Is dit laatste correct ? Heeft men u ooit voorgesteld om uw functie van gedelegeerd bestuurder van KS neer te leggen en u alleen nog te wijden aan het Fenix-project ?

De heer P. Kluft : Het is omgekeerd. Ik heb dat op een bepaald ogenblik, gezien de enorme druk, zelf voorgesteld. De laatste maand ging er niets meer. Ik heb toen voorgesteld dat men mij mijn dossiers liet afwerken. Eenmaal er een beslissing was inzake Fenix zou ik me wel met Fenix bezig houden. Dat was een gedachte die vroeger al de ronde had gedaan bij anderen, en ik had daarmee akkoord kunnen gaan.

Vraag : Dat was geen poging om u op een zijspoor te zetten ?

De heer P. Kluft : Op een bepaald ogenblik wel ! Maar dat was vroeger. Op het eind kwam dit initiatief evenwel van mij.

Vraag : Wie oefende die druk uit ? Wie heeft die poging ondernomen ?

De heer P. Kluft : Rat weet ik niet maar de heer van Outryve d'Ydewalle heeft me ooit eens gezegd dat er een scenario bestond om Fenix goed te keuren en mij dan naar Fenix over te plaatsen. In ieder geval was Fenix iets waarin ik geloofde, het lag mij, Ik had mij dus met veel overgave kunnen wijden aan Fenix.

Vraag : Maar dat voorstel van de heer van Outryve was dus eigenlijk een gevolg van de spanningen en de moeilijkheden ?

De heer P. Kluft : Het was geen voorstel. Hij zei gewoon ter informatie dat dit een van de mogelijke scenario's was.

7. Getuigenverklaring van de heer Dilewijns

Vraag : Mijnheer Dilewijns, er is gezegd dat het contract (met Stadium) is ondertekend door één partij.

De heer J. Dilewijns : Dat klopt. Het gebeurt vaak dat contracten worden ondertekend door één partij maar dan moeten de voorwaarden nog aanvaardbaar zijn voor KS natuurlijk. Op 3 maart is gezegd dat er voorstellen moesten komen die de raad van bestuur verder zou onderzoeken. We moeten nagaan of we alles wat in dat contract staat, ook de kleine lettertjes, wel kunnen aanvaarden. Dat Stadium dat

contract al heeft ondertekend – misschien al van voor 3 maart - is echter een andere zaak.

Vraag : Maar er is op 3 maart geen volmacht gegeven aan de heer Kluft om tegen te tekenen ?

De heer J. Dilewijns : Nee, helemaal niet. Op 3 maart werd het volgende gestipuleerd : “Aan de directie,, – want het waren de heer Van Biervliet en de heer Lovink die zich met dit dossier bezighielden “wordt opdracht gegeven om met alle geïnteresseerden,, – dat zijn die privé-investeerders- “verder te onderhandelen om tot voorstellen van contracten te komen die aan de raad van bestuur zullen worden voorgelegd,, .

8. Getuigenverklaring van de heer L. Van den Brande

Minister-president L. Van den Brande : . . .Als u het over de opdrachten heeft, wil ik nog vermelden dat het saneren van de mijnterreinen oorspronkelijk niet bij de opdrachten van KS hoorde. Pas in 1989-1990 kwam er een verruiming van de opdrachten. De sanering van de mijnterreinen moet in de toekomst prioritair worden aangepakt. Betreffende de diversificatie meen ik te mogen zeggen dat al wat heeft samenhangen met het ERC-project en met Fenix precies de taak van KS vormde. Ook de voorstellen die in februari of maart naar voren werden gebracht zijn in het stadium van projecten gebleven.

9. Getuigenverklaring van de heer A. Deleye

Vraag : Mijnheer Deleye, ik heb nog een vraag over het Fenix-project. Mag ik ter zake uw mening ? Hoe schat u het Fenix-project in ? Kloppen de geruchten als zou het Fenix-project kant en klaar zijn ? Is het correct dat verschillende investeerders klaar staan met middelen, dat de contracten zo goed als ondertekend zijn ? Of moet er integendeel nog heel wat worden onderhandeld ?

De heer A. Deleye : Het Fenix-project is een van de vele projecten waarover de raad van bestuur op korte termijn een beslissing zou moeten nemen. Er bestonden immers al een aantal deadlines. Het uitgangspunt van de nieuwe raad van bestuur was wel dat we geen beslissing ter zake zouden nemen ten eerste vooraleer we afdoend hadden geverifieerd of alle noodzakelijke studies beschikbaar waren, ten tweede we zekerheid hadden dat het project leefbaar was.

Er is een bijkomend business-plan, een verificatie, een second opinion gevraagd. De nieuwe raad van bestuur streeft ernaar, na de contacten die hij heeft gehad met particuliere investeerders en na een nieuwe oriëntatie van de rol van KS in dit dossier – dus niet louter als financier maar duidelijk vooropstellend dat de privé-maatschappijen zelf hun verantwoordelijkheid moeten dragen – voor 15 juli daarover klaarheid te hebben. Ofwel keurt de raad het project goed ofwel keurt hij het niet goed. Wij willen in ieder geval duidelijkheid. Ofwel steunen we het alternatief met particuliere investeerders – de contracten zijn ondertekend, de engagementen zijn genomen – ofwel steunen we dit alternatief niet, en stoppen wij ermee.

Vraag : Maar heb ik u goed begrepen als u zegt dat het project voor 100 percent door de particuliere sector moet worden onderschreven ?

De heer A. Deleye : Een holdingstructuur waarbij het regresrecht van iedere individuele investeerder automatisch over de holding van het Fenix-project loopt, is voor ons niet logisch. De particuliere investeerders moeten binnen een ka-

der van 70-30 of een X-percent verhouding hun eigen verantwoordelijkheid opnemen. Wanneer men immers een holding met subholdings zou creëren, die ieder voor een gedeelte zouden instaan, zou de verantwoordelijkheid voor de financiering van de leningen op de hoofdhouding – dus KS- vallen. Dan zijn we volledig verantwoordelijk voor de financiering.

Vraag : Het Fenix-project wordt dus eigenlijk geen KS-project meer ?

De heer A. Deleye : Het wordt de samenstelling van een aantal individuele projecten die binnen het kader van een eenheidsproject worden gecoördineerd door KS.

Vraag : U hebt daarnet verklaard dat de raad van bestuur uiterlijk voor 15 juli 1993 een beslissing zal nemen inzake de realisatie van het Fenix-dossier. Sommige getuigen hebben verklaard dat er reeds contracten zijn die eenzijdig zijn ondertekend. Is het correct dat sommige contracten reeds zijn ondertekend door de deelnemende partijen, en verlopen die contracten niet ? Hoe ziet u uw beslissing van 15 juli in het kader van de uitspraken van minister Kelchtermans ?

De heer A. Deleye : Op een bepaald ogenblik is er een tamelijk brede discussie ontstaan omtrent de vraag of er wel particuliere investeerders zouden zijn die onder die voorwaarden aan een dergelijk project zouden willen deelnemen. Er zijn een aantal contracten opgesteld en de intentieverklaringen van de onderscheiden mensen zijn aan de orde geweest. Dit betekent dat er voor ieder van de onderdelen ten minste een particuliere investeerder aanwezig is in het kader van het geheel. Voor een aantal onderwerpen zijn er zelfs twee of drie. Ten eerste is er dus een intentieverklaring. Ten tweede heeft de nieuwe raad van bestuur de problematiek opnieuw gedefinieerd en de aanpassingen opnieuw aan de investeerders voorgelegd. We zullen dus binnenkort een keuze maken tussen de onderscheiden mensen die daarvoor in aanmerking komen. Er zijn inderdaad een aantal contracten ondertekend, andere moeten nog worden ondertekend ? Vandaar dat de besluitvorming wacht.

Vraag : En hoe kadert u dat in de uitspraken van minister Kelchtermans ? U zegt dat er uiterlijk een beslissing moet worden genomen voor 15 juli 1993.

De heer A. Deleye : Ik dacht dat iedereen zijn rol diende te spelen. Ik dacht me niet te moeten submitteren aan minister Kelchtermans.

10. Getuigenverklaring van de heer T. Gheyselinck

De heer T. Gheyselinck : Op het ogenblik dat we bezig waren met de mijnsluiting en de personeelsafvloeiing hebben we onmiddellijk gezegd dat wij door middel van de terreinen, die nog steeds -en dat vond ik een schande- behoorden aan de oude stichtende vennoten en waarvoor KS nog steeds huur betaalde, een uitgangspositie wilden verwerven om iets te doen voor de gemeente. We moesten dus zo vlug mogelijk die mijnterreinen als eigendom zien te verwerven. Dat is trouwens het eerste wat we in 1987 hebben gedaan. Tegelijk -omdat wij wisten dat wij veel geld over hadden en 30 percent van de aandelen nog steeds in het bezit was van de stichtende vennoten- hebben we de aandelen van de stichtende vennoten voor een frank gekocht. We zijn toen begonnen met bepaalde diversificatieprojecten, niet om te diversifiëren maar in het belang van de werknemer. Ik verwijs bijvoorbeeld naar Cegeka maar ook naar een aantal projecten waarop ik later nog zal terugkomen. Vertrekkende van de mijnterreinen en op basis van een studie die door de Vlaamse Executieve en de GIMV was gemaakt, werd een toeristisch

syndicaat gecreëerd. Het is via die deur dat KS gevraagd is om mee te werken en zelfs de leiding ervan over te nemen. De bouw is eigenlijk pas een urgente noodzaak geworden na 1989. Immers, tussen 1987 en 1989 hadden wij 6000 mensen in dienst. Indien wij werk konden verschaffen voor die 6000 mensen buiten de mijnen, diende dat het werknemersbelang, het streekbelang maar ook het belang van de belastingbetaler.

Na 1989, toen de situatie van alle arbeiders en bedienden geregeld was, zouden wij eigenlijk niemand meer hebben na 1996. Diversifiëren terwijl men wist dat de mensen over een, twee of drie jaar zouden weggaan, was niet erg doelmatig. Het enige wat nog doelmatig kon zijn, was bouwen. Immers, daarmee sloeg men twee vliegen in één klap : door mensen gedurende een zestal maanden op te leiden en ze daarna nog een, twee, drie of vier jaar te gebruiken, kon men ze inzetten in de bouw terwijl men tegelijk iets nuttig deed voor de regio.

Vanaf 1988 vond ik persoonlijk dat de bouw het meest ideale project was. Ik vond dit project trouwens veel groter dan **ERC**. Ik was ervan overtuigd dat men met KS-geld de werknemers na zes maanden een nieuw job kon verschaffen binnen KS, maar eventueel ook buiten KS. Tegelijk kon men -voornamelijk sociale- woningen bouwen, en die waren dan weer van nut voor de gemeenten. In 1988 zijn we heel snel met bouwopleidingen begonnen voor arbeiders. Tegelijk hebben we het accent gelegd op de versnelde ontwikkeling van de gemeentelijke bouwprojecten. We hadden toen echter nog niet de know-how.

De hoofdreden om scheep te gaan met Pieters-De Gelder en ik kom daar later nog op terug- was eigenlijk de know-how te verwerven zonder dat men concurrentie deed met Limburg. De reden waarom Pieters-De Gelder interessant was voor KS was dat men geen tegenstrijdig belang kon krijgen tussen arbeiders van Pieters-De Gelder. Wij wilden alleen maar hun know-how om onze kaders op te leiden en de kaderleiding van de projecten. Dat was voor mij de hoofdinteresse voor Pieters-De Gelder : men had opleiding en know-how en tegelijk kon men bouwen.

Op het moment dat ik wegging, waren de bouwprojecten die wij voor ogen hadden op de mijnterreinen en al uitgebreid hadden besproken met de gemeenten, voor mij zelfs belangrijker dan ERC.

De heer T. Gheyselinck : . . .Ik wil nog eens stellen dat voor mij de totaliteit van bouwen veel belangrijker was dan ERC. Behalve opleiding, behalve Pieters-De Gelder waren we met alle gemeenten afzonderlijk aan het praten. Eind 1990 hadden we al gebouwd in Beringen en we waren 100 huizen aan het bouwen voor Texas. Het was de bedoeling om te renoveren in Maasmechelen, om een tweede renovatie te doen in Beringen, om sociale woningen te bouwen in Zolder en om een gigantische bouwproject -zowel sociaal als niet-sociaal- in Winterslag uit te voeren. Daarenboven was er de urgentie van het ERC-project. Men kon dus in het bouwproces van ERC -niet in de operatie- de mensen gebruiken.

De bouw kaderde dus volledig in onze filosofie. Het is zeker dat, als wij in die periode veel vooral sociale- woningen hadden kunnen bouwen, dit aan beide doelstellingen -het werknemers- en streekbelang- had beantwoord.

Het ERC-project is een project dat geleidelijk is gegroeid, dat aangepast en bestudeerd is. We hadden op dit gebied immers een totaal gebrek aan know-how. Veel van de ideeën werden inderdaad door mezelf aangebracht. Wij hebben een groep van vier of vijf mensen, waaronder zeer originele karakters uit Limburg, binnengebracht. Sommige mensen zoals

een Jan Kenis vind ik persoonlijk zelfs geniaal. Het project werd getoetst en hertoetst. Daar de bestaande toeristische infrastructuur in Limburg hoofdzakelijk klein was, moest men iets groots opzetten, wilde men niet aan valse concurrentie binnen Limburg doen. Men **moest** een groot project hebben dat een aantrekkingskracht naar buitenuit zou uitoefenen zodat de bestaande kleinere toeristische projecten daarvan mee zouden profiteren. Vanaf het begin was ik ervan overtuigd dat het project alleen maar de moeite waard was wanneer men een aantrekkingspool kon creëren die zo groot was, dat zij een dubbel effect had.

Het ERC-project is dus gegroeid. Pas in december 1990 had ERC de fase bereikt waarbij het een formeel investeringsvoorstel was van de raad van bestuur. Op dat moment kwam er voor het eerst -gedeeltelijk om politieke redenen- een tijdelijke tegenwind. Men wilde een nieuwe studie en in **maart** 1991 is precies hetzelfde voorstel aanvaard.

Het voorstel was een combinatie van twee zaken : er was een harde commerciële kern met bijvoorbeeld bungalows, golf en een winkelcentrum, wat een vrij risicoloze commerciële basis geeft. Deze basis hadden we nodig voor het originele aspect.

Uit een hele reeks gesprekken en onderhandelingen was ik er geleidelijk van overtuigd dat met de filmische capaciteit van Vlaanderen er een mogelijkheid bestond om in ERC een aantrekkingspool en een productiecentrum voor films te creëren. Het project is in maart goedgekeurd, vooral omdat men als voorwaarde stelde dat het grootste deel van het project door de particuliere sector zou worden gefinancierd en omdat de meesten dachten dat zulks toch nooit realiseerbaar was. Ik geloof dat dit de reden is waarom het project is goedgekeurd. Ikzelf was er altijd van overtuigd dat het mogelijk zou zijn de privé-sector erbij te betrekken. Ik heb daarvoor drie maanden tijd gevraagd. Op het ogenblik dat ik wegging, hadden wij een syndicaat gevormd voor het puur commerciële gedeelte. Het winkelcentrum zou geen normaal winkelcentrum zijn maar een Europees gericht iets. Uit elk land zouden dus mensen komen, de ASLK was erbij betrokken hoofdzakelijk voor het filmgebeuren-, Philips zou erbij betrokken zijn, Tivoli zou erbij betrokken zijn en Trusthouse Forte zou erbij betrokken worden. De raad van bestuur van KS had in maart de precieze voorwaarden vastgelegd die mochten aangeboden worden aan de particuliere sector en in een brief van 27 juni heeft de heer Healey namens het consortium formeel alle eisen die de raad van bestuur stelde, aanvaard voor 55 percent. Hij voegde er onmiddellijk aan toe dat hij bij voorkeur 75 percent wilde hebben.

Vier dagen voor mijn vertrek op 1 juli waren de drie taken die ik mezelf tot doel had gesteld, volbracht : er was de principiële goedkeuring van de Vlaamse Executieve, er was de formele beslissing van de raad van bestuur en er was een privé-aandeelhoudersgroep die volledig bereid was alle condities, inclusief de betaling met intresten van alle studiekosten, te vervullen. Op dat moment was het laatste doel dat ik mezelf had gesteld, bereikt. Ik heb nooit begrepen waarom dit project daarna niet is doorgegaan.

Vraag : Het is precies over uw opstappen en het niet doorgaan van ERC dat we nog meer duidelijkheid zouden willen hebben.

De heer T. Gheyselinck : Ik ben nog het antwoord op vraag betreffende Super Club schuldig. Die vraag past ook een beetje in de problematiek van het opstappen en waarom ERC niet is doorgegaan.

Ik geef toe dat Super Club een befaamde mislukker en een onjuiste beslissing voor KS was. Toch zou ik het eens willen hebben over de doelstellingen op het moment van de beslissing. In het hele ERC-project begon men met niets. Er was een mijnterrein maar verder niets. Het project is geleidelijk gegroeid, en dit dankzij de medewerking van veel internationaal gekende architecten. Vanuit niets werd iets gecreëerd. In dat proces moest men de hele tijd mensen aantrekken. Op een gegeven ogenblik zijn er, op initiatief van de heer De Prins, discussies geweest over het bouwen van een tekenfilmstudio. De commerciële achtergrond daarvoor was op dat ogenblik ideaal. Er rees een geweldige behoefte op de videomarkt -niet zozeer in de cinemawereld- voor cartoons. Op dat moment was het tweede beste bedrijf ter wereld na de Disney-studio's, een Iers bedrijf, te koop. Het was de bedoeling dat een groot gedeelte van de staf van Ierland produktietekenfilms zou maken. Met de videomarkt die Super Club had, konden we eigenlijk -in tegenstelling met de normale wereld waarbij men wacht op commissies- zeggen dat we twee tekenfilms per jaar zouden produceren voor de videomarkt. De filmwereld vertegenwoordigt ongeveer een waarde van 10 percent. Dit beantwoordde dus volledig aan een van mijn doelstellingen.. . .

Tegelijk beantwoordde deze aankoop aan drie doeleinden : het opzet om een filmstudio aan te trekken ter versterking van het hele ERC-project , een geldbelegging die tijdelijk zou zijn -de bedoeling was dat KS de aandelen zou verkopen op het ogenblik dat er een beursnotering zou zijn of de heer De Prins zou dwingen tegen 4000 frank terug te verkopen, wat maximaal voorzien was over twee jaar. Dit was in mijn redenering net het moment waarop KS het geld nodig zou hebben voor de eigenlijke ERC-investering. We sloegen op dat moment dus twee vliegen in één klap : ten eerste, het aantrekken van het filmgebeuren plus de goede reputatie van de naam door Philips, Kredietbank en anderen erbij te betrekken. Ten tweede was dit een veel positiever beoordeelde geldbelegging dan het geld gedurende anderhalf jaar op een bankrekening te plaatsen. In alle oprechtheid ben ik ervan overtuigd dat ik met de feiten en de adviezen die we hadden in 1989, vandaag dezelfde beslissing zou nemen. Het is even duidelijk dat, met alles wat sindsdien is gebeurd, dit een onjuiste beslissing was. De beslissing was evenwel niet onjuist op het moment dat ze werd genomen.

De heer T. Gheyselinck : De Stadium-groep had schriftelijk alle voorwaarden aanvaard. Ik wil nog eens benadrukken dat het negotiatieproces, twee weken voor mijn vertrek, een van de moeilijkste uit mijn leven was : Stadium aanvaardde immers de voorwaarden maar wilde alleen een winkelcentrum ; ze waren niet geïnteresseerd in de rest. Op dat moment had ik naar de buitenwereld toe eigenlijk al mijn opdracht vervuld maar ik geloofde er niet in. Ik heb dus nee gezegd. Ik heb tijdens de laatste twee weken voor mijn vertrek bang afgewacht omdat ik er nog steeds van overtuigd was dat ze zouden toehappen. Dat hebben ze inderdaad gedaan maar in het hele proces was het duidelijk dat de druk op Stadium om niet alleen maar een winkelcentrum op te zetten, van KS kwam. In de brief zijn echter formeel alle condities aanvaard.

Waarom is het ERC-project dan niet doorgegaan ? Formeel ben ik niet degene die daarop kan antwoorden. Ik heb wel redelijke vermoedens.

Waarom ben ik opgestapt. Dat is een meer persoonlijke vraag maar ik zal er op antwoorden. Ik ben na mijn Shell-carrière naar KS gekomen voor de sociale problematiek. Geloof mij dat ik ervan overtuigd was dat hier een probleem rees

dat meer waard was dan een tonnetje olie verkopen. De jaren 1987, 1988 en 1989 waren ondanks de bijzonder emotionele momenten de meest satisfying years die ik heb gehad. Na 1989 begon dan de politiek. Ik kende deze wereld tot 1987 niet en het is zeker dat, als men er te lang in blijft, dit niet gezond is. Ofwel bedrijft men politiek -en ik ben daar absoluut niet tegen-, ofwel zit men in het bedrijfsleven. De grote zwakheid van België is de vaagheid tussen politiek en bedrijfsleven. Ik geloof absoluut in de taak van de politici. Dat is niet de taak van zakenmensen. Op het ogenblik echter dat men partijbelangen, zogenoemde reconversiebelangen en zakenbelangen vermengt, op het moment dat men niet meer openlijk kan praten met mensen omdat er andere invloeden werken op datgene waarover men aan de onderhandelings tafel praat, op dat ogenblik loopt er iets verkeerd.

Na 1989 had ik eigenlijk genoeg van de ethiek van die wereld. Ik was echter nog maar halverwege de bouwprojecten en het ERC-project en de kaders en vakbonden zeiden dat het niet fair zou zijn nu op te stappen. Ik heb dus besloten mijn werk af te maken. Ik had met mijn vrouw afgesproken dat ik na vijf jaar weer eens twee jaar mezelf wilde zijn.

Toen de raad van bestuur me op 9 december bijkomende studies vroeg, heb ik voor mezelf een aantal zaken beloofd : ik zou voor juli-augustus weg zijn bij KS omdat ik een goede vakantie wilde, ik beloofde mezelf dat diezelfde raad van bestuur precies hetzelfde project zou goedkeuren, dat ik de principiële goedkeuring van de Vlaamse Executieve zou verwerven en dat ik privé-aandeelhouders zou verwerven. Dat is tijdens de laatste zes maanden, samen met de bouwprojecten, mijn ambitie geweest. Op het moment dat dit gerealiseerd was, ben ik weggegaan.

Vraag : Mijnheer Gheyselinck, ik zou toch eens duidelijker willen horen welke, volgens u, de motieven waren van de niet-realisatie. Ik heb ze gedeeltelijk begrepen maar ik zou er toch nog graag meer duidelijkheid over hebben.

De heer T. Gheyselinck : Dit zijn natuurlijk persoonlijke opmerkingen.

ERC was groot en nieuw. Ik geloof dat het een van de weinige echte nieuwe dingen was op toeristisch gebied. Daardoor sprak men in de pers al gauw over de megalomanie van Gheyselinck. Er bestonden in de pers grote twijfels.

Ik heb alle politici, bewegingen en kranten gesmeekt om naar ERC te komen. Geleidelijk werd ERC niet alleen verbonden met mijn naam, maar ook met de naam van een grote politieke partij.

De heer T. Gheyselinck : Er is een andere partij die nooit is ingegaan op de uitnodigingen om met kennis van zaken over ERC te praten. Ze zijn nooit komen kijken om te zien wat we er nu eigenlijk mee bedoelden. Het is ook die partij die een zeker succes van de sluiting en de reconversie teveel geïdentificeerd zag met enerzijds mezelf en met anderzijds een andere partij terwijl ik oprecht apolitiek ben. Ik denk dus dat, op het moment dat ik ben weggegaan, ze dachten dat Gheyselinck verwoest kon worden door ERC af te stellen.

Vraag : Mijnheer Gheyselinck, wilt u zeggen over welke partijen u het eigenlijk hebt ?

De heer T. Gheyselinck : Neen !

Ik weet van mijn vroegere medewerkers dat men, onmiddellijk nadat ik ben weggegaan, bewust niet -en daarom was de raad van bestuur verrast door dit privé-aanbod- publiek

heeft gemaakt dat alle voorwaarden die zowel de Vlaamse Executieve als de raad van bestuur hadden gesteld, waren aanvaard. Op dat moment was er een strijd of KS -en ik geef u de urgentie aan- eerder kon zijn dan Oberhausen. Op dat moment hadden wij alle voorwaarden vervuld om onmiddellijk van start te gaan. Het paste immers ook bij het hele bouwproject. Op het moment dat ik ben weggegaan, moesten uit het ERC-project eigenlijk die elementen worden verwijderd die teveel met Gheyselinck hadden te maken. Voor de rest weet u beter dan ik wat er in de jongste twee jaar is gebeurd.

Vraag : Mijnheer Gheyselinck, aangezien u toch persoonlijk bent, kunt u evengoed uw mening zeggen. Uiteindelijk blijven de speculaties bestaan. Ik nodig u uit vrank en vrij uw mening te zeggen.

De heer T. Gheyselinck : Wanneer iedereen in deze zaak alles weet, is het niet meer nodig nog iets te zeggen.

Vraag : Mijnheer Gheyselinck, ik weet het echt niet. U zegt dat een grote partij toen de promotor van het project was zoals u het voorstelde.

De heer T. Gheyselinck : Als u het oprecht niet weet, dan wil ik er op antwoorden. Het was duidelijk de SP-Limburg ! Ik herinner me ook briefwisseling waarbij ik hen uitnodigde, smeekte om de gelegenheid te hebben de SP-Limburg te tonen wat het ERC-project inhield. Daarop is niet ingegaan. Het was al duidelijk toen ik er was dat de SP-Limburg het ERC-project probeerde te vermijden. Ik ben ervan overtuigd dat dit een van de hoofdredenen is geweest waarom het niet is doorgegaan.

Vraag : Dit is een heel zware uitspraak natuurlijk. Het enige wat u aanbrengt, is dat men op een uitnodiging van u om het project te tonen niet zou zijn ingegaan. Hebt u meer concrete aanduidingen dat dit zo zou zijn ?

De heer T. Gheyselinck : Op het persoonlijke vlak heb ik een heleboel aanwijzingen maar u vraagt mijn opinie. Ik zeg niet dat dit een zekerheid is. Dit valt niet te bewijzen.

Vraag : Het is dus een gevoel van u ?

Vraag : Ik heb in de loop van de voorbije verhoren genoteerd dat, op het ogenblik van de Super Club-transactie, er geen plannen waren om filmstudio's te bouwen. U hebt evenwel gezegd dat u met Super Club twee of drie vliegen in een klap wilde slaan. Hoe brengt u die twee verklaringen met elkaar in verband ?

De heer T. Gheyselinck : Het hele opzet van Super Club was gericht op de twee doeleinden samen. Reeds geruime tijd voor de aankoop van de aandelen had de heer De Prins me zowel mondeling als schriftelijk verklaard -en dit moet ook in de dossiers van KS steken- dat het zijn intentie was om in eerste instantie een State-of-the-Art tekenfilmstudio op te zetten met de hoop en de bedoeling deze later te expanderen tot een andere studio. Dat was het begin.

Tegelijk kwam de vraag of wij geen participatie zouden nemen. Zodra het ERC-project zeker was, zou hij bereid zijn een participatie in het hele ERC-project te nemen en wij zouden een participatie in Super Club nemen.

Het begon dus met het ERC-doeleinde van iets fysiek aan te trekken ; daaruit sproot de negotiatie voort en uit de negotiatie en evaluatie vond ik het een bijkomend voordeel om een participatie te nemen die als geldbelegging op korte tot middellange termijn toen door iedereen zeer positief werd

geëvalueerd. De twee doeleinden waren dus met elkaar verbonden. Ook in de brieven die toen werden geschreven, zijn de twee zaken met elkaar verbonden. Ik weet niet -en ik geloof dat dit momenteel voorwerp uitmaakt van het juridisch onderzoek- in hoeverre het een juridische plicht was van de heer De Prins of van Super Club om tekenfilmstudio's op te zetten. Ik denk dat, aangezien op het moment van de aankoop zelfs het ERC-project nog niet zeker was, het moeilijk zal zijn dat juridisch hard te maken.

Vraag : Misschien werd u tegen heug en meug gebombardeerd tot geniale uitvinder van een nieuw project dat belangrijk zou zijn voor de tewerkstelling in Limburg, onder andere ERC. Hebt u zich niet overschat ? Bent u ter zake wel voldoende realistisch geweest ? Immers, ten eerste kwam het ERC-project plotseling als een bijna kant-en-klaar superproject naar Limburg. Nu nog groeien dergelijke dingen geleidelijk. Ervaring en know-how moeten worden opgebouwd. Ten tweede kostten de studies 300 miljoen frank.

De heer T. Gheyselinck : Op het moment dat ik wegging, bedroegen de studiekosten 250 miljoen frank.

Vraag : Ik citeer de cijfers van de heer Claes. In ieder geval had men voorstudies kunnen laten uitvoeren. Dat is niet gebeurd.

Vraag : Een volgende vraag gaat over het moment waarop de heer Gheyselinck KS verliet. U zei dat u voor de hele conceptuele opbouw van het ERC-project zoals het voorlag al principieel de goedkeuring van de Vlaamse Executieve had verworven, omdat een van de voorwaarden een meerderheidsparticipatie van privé-kapitaal vereiste. U vermeldde dat u die had verzameld voor de verscheidene componenten en noemde daarbij Stadium, Philips en Tivoli.

De heer T. Gheyselinck : Hebt u die brief ? Die brief dateert van 27 juni. Na de goedkeuring door de raad van bestuur in maart volgde onmiddellijk een brief met de voorwaarden van KS waaraan moest worden voldaan indien men een meerderheidsparticipatie wenste te nemen. Al die voorwaarden werden in deze brief geaccepteerd en in een bijlage vindt u de diverse elementen van het ERC-project. Het zou evenwel een totale ERC NV worden. De condities van de Vlaamse Executieve – die wat minder terrein had, hoewel dit geen belemmering vormde voor het ERC-project – en die van de raad van bestuur waren volkomen aanvaardbaar en zijn in die brief van 27 juni vervat.

Vraag : Een belangrijk component van het project, namelijk de filmstudio, was toen al op drijfzand gebouwd.

De heer T. Gheyselinck : Het maken van tekenfilms in een daartoe gebouwde studio behoorde niet tot het zogenaamde “kernproject,, , waarin KS zou investeren.

Vraag : Het was toch een onderdeel ervan.

De heer T. Gheyselinck : Neen, niet van de kerninvestering.

Vraag : Het moet toch een belangrijk deel hebben uitgemakt van het geheel, want anders begrijp ik de opportuniteit van de Super Club-investering niet. Die investering moest precies daarvoor dienen.

Ik resumeer snel nog even. U verlaat KS met de mededeling dat uw werk na de sluiting van de mijnen erop zit en dat u Limburg bovendien een toekomstperspectief hebt geboden. U geeft de plannen van het ERC-concept af en de lijst van investeerders. Uw opvolger en de raad van bestuur,

waarin overigens nog leden van de vorige raad zetelden, moeten toch volslagen krankzinnig zijn geweest om met dit project, met die mogelijkheden niets aan te vangen. U zegt zelf niet te begrijpen waarom dit project niet is doorgegaan. Zij beginnen dan maar wat de tekeningen te wijzigen tot daar uiteindelijk een Fenix-project uit te voorschijn komt. Zoals u wellicht weet, hangt dit nog in de lucht. De nieuwe voorzitter van de raad van bestuur heeft gezegd dat op 15 juli eerstkomend definitief het doek zal vallen. Wat dit alles nog te maken heeft met uw project, is mij absoluut een raadsel. Hoe kunt u verklaren dat de eerste steen werd gelegd in enkele maanden, terwijl uw opvolger en zijn raad van bestuur die dus grotendeels dezelfde samenstelling heeft, er geen kant mee opkunnen? Is hier politieke beïnvloeding in het spel? U zei immers dat die na 1989 sterk was toegenomen?

De heer T. Gheyselinck : Dit hele ERC-project heeft in tegenstelling tot andere een evolutie doorlopen. Die 240 miljoen frank, het project dus, ontstond uit een opeenstapeling van voortdurende studies en aanpassingen tot wij het gevoel hadden dat er voor ons een commercieel haalbaar project lag, de risico's inbegrepen. Zoals ik al zei, geloofde ik dat iets dergelijks enkel zin had als daar bovenop nog iets groots kwam. Volgens mij was ERC nooit het grootste project, maar ik was en ben er volledig van overtuigd dat het ondanks alle risico's een uitstekend concept was zoals het toen voorlag en waarvoor KS, als het dat niet wilde, geen frank behoefde boven te halen. Met studiekosten en alles inbegrepen zou een privé-ondernemer niet enkel bereid zijn 55 of 75 percent in een dergelijk project in te brengen, hij zou met de glimlach de volle 100 percent neertellen. KS was dus een keuze. Bij commerciële investeringen biedt de toekomst nooit zekerheid, dat is Eurodisney nu aan het bewijzen. Er zijn nu eenmaal geen garanties, maar ik geloofde in het project en doe dat nu nog.

Vraag : U antwoordt ietwat naast de vraag. Continuïteit in een onderneming is toch een uitermate belangrijk gegeven? Als alles klaar was, waarom gaat een nieuwe raad van bestuur een dergelijke kans dan uit de weg? Kan het niet zijn dat de investeerders dan toch niet de harde garanties boden die men eerst verwachtte? Het kan een persoonlijke inschatting zijn, want u had het al eerder over vermoedens en gevoelens, die ik dan ook als zodanig zal acteren.

De heer T. Gheyselinck : Het ERC was gloednieuw en bij nieuwe projecten bestaat altijd het risico dat zoiets om goede of slechte motieven wordt aangevallen. Dit project was zó nieuw dat men niet kan verwachten dat iedereen er onmiddellijk voor door de knieën gaat. Het is een typisch ondernemersrisico, maar ik geloofde rotsvast dat dit voor Limburg een meerwaarde kon creëren. Niet alleen voor KS, overigens, maar voor de hele toeristische sector in de provincie.

Vraag : U stond niet alleen met dit geloof. De Vlaamse Executieve – op dat ogenblik bestaande uit vier Vlaamse partijen – steunde het project eenstemmig en gaf dus haar fiat. Bovendien kon u ook rekenen op de raad van bestuur en had u garanties inzake de investeringen.

De heer T. Gheyselinck : Ik ga even verder. Ik was volledig verantwoordelijk tot het moment dat ik ben weggegaan. Het is goed dat er duidelijk een verantwoordelijke was. Dat betekent niet dat men als baas van een bedrijf altijd weet wat er in de lagere regionen gebeurt, maar in die functie draagt men altijd de uiteindelijke verantwoordelijkheid en die had ik en accepteerde ik tot die dag. Daar kan ik gemak-

kelijk openlijk over praten, maar u stelt mij vragen vanuit politiek oogpunt. U hebt het dan over veronderstellingen, waarbij iedereen informeel best weet wat er gebeurt, maar waarbij u het natuurlijk stukken prettiger vindt het van iemand anders te horen.

Vraag : Ik ben op de hoogte van uw liefde-haat verhouding met de politiek, mijnheer Gheyselinck, en het siert u dat u bereid bent de uiteindelijke verantwoordelijkheid op te nemen. Wanneer wij dan jaren later worden geconfronteerd met zaken die binnen KS en erbuiten zijn gebeurd en als wij nu in deze onderzoekscommissie zetelen, dan is dit omdat ook de politiek haar verantwoordelijkheid moet durven opnemen. Zolang de historie vlot verloopt, zegt men – in uw kringen – ietwat te gemakkelijk dat de politiek er zich maar buiten moet houden. Waarvan akte. Ik ben bereid dat te aanvaarden, maar zodra dan het verhaal minder rooskleurig wordt, gaan alle blikken wel in de richting van die politiek. Vandaar dat ik u die vragen moet stellen.

De heer T. Gheyselinck : Ik hoopte een aantal zaken te bespreken, allereerst alle doelstellingen zoals ik die interpreteerde vanuit een regeringsopdracht. Ten tweede dacht ik alle vragen op te helderen die betrekking hebben op de periode waarin ik verantwoordelijk was, dus tot het moment dat ik ben weggegaan. Maar ik hoopte ook u gedeeltelijk te kunnen vertellen wat ik geloof dat er is misgelopen. Dat is in feite ook uw taak. Wat ik verder het belangrijkste vind, want men blijft zich bij Limburg betrokken voelen, is de toekomst, niet de huidige trieste situatie. Daar heb ik dan ook hele duidelijke ideeën over.

U hebt het over ERC, maar naar mijn mening zijn er twee uitermate belangrijke elementen. Het eerste vermeldde ik al : ik geloof dat bepaalde partijen – niet ik dus – het lot van andere partijen gekoppeld beschouwden aan het ERC-project. Het al dan niet doorgaan van het project zou dan op een af andere manier van een politiek facet hebben afgehangen, ondanks de goedkeuring van de Vlaamse Executieve en de raad van bestuur en ondanks het feit dat aan alle privé-investerings-eisen was voldaan. Een veel fundamenteeler aspect in dit hele verhaal is dat er – in 1989 als ik mij niet vergis – mijns inziens een wezenlijke tegenstrijdigheid werd gecreëerd toen de GIMV de aandelen van KS in haar bezit kreeg. Alles wat ik nu zeg, zijn gedachten – ik kan u enkel mijn mening geven – in tegenstelling tot wat ik zeg over de periode dat ik nog de verantwoordelijkheid droeg. De opdracht van de KS-directie stipuleerde duidelijk dat men het werknemers- en het streekbelang diende te optimaliseren. Dat waren de twee doelstellingen. In eerste instantie geloof ik in duidelijkheid, niet in politiek die in de “business,” stapt of omgekeerd. Ik neem dan ook geen politiek standpunt in, ook al lijkt dit misschien zo.

. ..Ik ben er niet trots op dat ik mijnen heb gesloten of dat ik ben weggegaan op het ogenblik dat het **ERC-project** op stapel stond, maar ik ben er terecht fier op dat ik dit kon waarmaken op een manier waarop vakbonden en werknemers mijn beste vrienden werden en er nog 37 miljard frank kon worden bespaard. Dat was toch het bedrag twee jaar geleden.

Toen de aandelen aan de GIMV werden overgedragen, ontstond een wezenlijke belangentegenstelling. De opdracht van de GIMV houdt immers ook in dat zij hun geld op louter commerciële wijze moeten beheren om winst te maken op hun investeringen. Mijn opdracht impliceerde niet dat ik winst zou maken op kapitaal, maar eiste dat ik voor 1996 100 miljard frank spendeerde om ten eerste een sociaal pro-

bleem op te lossen en ten tweede een impuls te geven aan die regio. Winst op dit kapitaal interesseerde mij hoege-naamd niet. In de opdracht van KS vindt u dit ook niet terug, noch zult u iets vinden over diversificatie. Het enige dat in die opdracht werd gespecificeerd, was het optimaliseren van het werknemers- en het streekbelang. Niets anders. Toen de GIMV eraan te pas kwam, begon men vanaf 1989-1990 informeel en geleidelijk aan de KS steeds meer een “deel van de GIMV-groep,, en een “dochteronderneming,, van de GIMV te noemen. Zolang ik er was, gebeurde dit niet zozeer, omdat ik vooreerst een grote mond heb en ik bovendien door de sluiting te sterk erbij was betrokken — zo zag het publiek mij ook. Op het ogenblik dat de KS-aandelen dan feitelijk naar de GIMV overgingen, ontstaat er een Goliath-Lilliput-situatie. Dan heeft men te maken met een onderneming die op zichzelf misschien over 5 miljard frank eigen vermogen beschikt, terwijl KS op dat moment potentieel op 16 miljard frank cash kon bogen. Zodra dit was gebeurd, was het toch evident dat beide opdrachten tegen elkaar indruisten : de GIMV is er immers op gericht om winst te optimaliseren, terwijl dat bij KS absoluut niet het geval was. Het was niet de bedoeling winst te maken, aan diversificatie te doen of een KS-holding op te richten.

Op een investering als **de** LIM verwachtte men evenmin veel winst. De drie miljard voor de SIM werden gewoon gegeven. Dan waren er ook nog het natuurproject in Maasmechelen, de industrieterreinen, Pieters-De Gelder, ERC, bouw, enzovoort. Niets daarvan werd opgestart met de bedoeling winst te maken, alles moest impulsen brengen in een streek die was getroffen door een grote sluiting. Wat dus met mocht gebeuren, was dat iemand een bedrijf zou creëren dat operationeel verliezen leed.

Daarmee vormde men dan gewoon een nieuwe KS. Of men op een eerste investering een **hoge**, lage of helemaal geen “return,, had — zoals de SIM-bijdrage — mocht niet primeren op de doelstellingen. Op **het** ogenblik dat de aandelen aan de GIMV werden overgedragen, ontstond dus een absolute tegenstrijdigheid inzake de opdrachten. De GIMV had met een opdracht om haar winst te maximaliseren dus niet dezelfde belangen als KS en streefde niet dezelfde doelstellingen na. Die tegenstrijdigheid begon informeel, het was toen al 1990. Niet-winstgevende oplossingen zoals de 500.000 frank van de LIM om kleine ondernemingen toe te staan werkplaatsen te creëren of de drie miljard die voor de SIM ter beschikking werden gesteld, waren niet echt geliefd bij de GIMV.

Zij beschouwden dit immers als geld uit hun eigen vermogen. Geleidelijk werd die trend sterker, terwijl ik in feite **bereid was veel meer risico's te lopen teneinde snel ook weer** iets op te bouwen. In 1990 al vertoonde men **steeds** meer de neiging op zeker te willen spelen door x-miljard frank op een rekening te zetten en zodoende intresten te incasseren, maar **dat levert niets** op voor een **streek. Er schuilt veel meer** risico **in investeringen** zoals het **ERC-project, net** als trouwens in **elke** totaal nieuwe investering. Ik vermoed dat het, ongeacht het politieke aspect, veel aantrekkelijker is alleen maar in **een** bungalowpark, een shopping-complex en een golfterrein te **investeren**. Ik geloof evenwel niet dat **de** Limburgse zaak **daarmee** wordt gediend. Die twee elementen speelden ook **een rol in de** ERC-kwestie, maar **ik denk** in feite dat er sinds **dat bewuste** moment — zolang ik er was, werd dit dan nog **geminimaliseerd** — een inherente, onoverkomelijke tegenstrijdigheid groeide.

Toen de Vlaamse Raad in april 1991 op bezoek was in Limburg heb ik aan die mensen **dan** ook heel bewust gezegd :

“Nu hebben wij een probleem.,, Ik meldde hen dat wij op dat ogenblik alle financiële moeilijkheden ten aanzien van de arbeiders en de bedienden hadden opgelost, wat nog niet het geval was voor de kaders. Ik zei ook dat KS in wezen de financiële verplichtingen ten opzichte van de arbeiders was nagekomen. Er waren 100 kaders waarvan slechts één derde op vervroegd pensioen wilde, één derde kon moeilijk in andere investeringen worden ingezet en met één derde kon dit wel. Wij hadden op dat moment nog 16 miljard frank. Terwijl dus voordien KS-diversificatie een middel was om zowel het werknemersbelang als het streekbelang te dienen, is het evident dat men, nadat het werknemersprobleem is opgelost, die 16 miljard frank niet kan investeren voor zichzelf in die betrekkelijk kleine provincie. Dat kan gewoon niet. Daarom zei ik de mensen van de Vlaamse Raad dat het nu aan de politiek was om beslissingen te nemen, indien wij wilden tegemoetkomen aan de beide vooropgestelde doelstellingen, waarvan er op dat ogenblik één was vervuld. KS moest toen met de politici, de provincie en de gemeenten rond de tafel gaan zitten om een geschikte besteding voor de KS-gelden te vinden die overeenstemde met de oorspronkelijke opdracht en die zich in de sector van infrastructuurprojecten zou situeren. Het was immers beter onmiddellijk te investeren in een project dat in de komende tien jaar voor de provincie enige betekenis zou hebben dan te wachten op een besteding die uitsluitend op een KS NV is gericht die geen rekening meer hield met de werknemers. De **overheidsopdracht** bedoelde daarmee immers de “koolputters,, die er toen waren en geen nieuwe mensen. Ik geloof dus dat er een wezenlijke tegenstelling was die nooit kon worden opgelost. Als ik dan, vanuit een GIMV standpunt, hoor dat er industriële holdings worden opgericht en een bestuur wordt benoemd op basis van zijn industriële ervaring, dan kan dit misschien wel correct zijn geweest vóór 1989, toen er nog 6000 werknemers waren. Het geld werd evenwel niet aan KS-NV gegeven, maar aan de KS-directie om te besteden ten **gunste** van de werknemers en de streek.

Vraag : Ik heb zeer snel de nota's in verband met Stadium overlopen en ik herken daarin inderdaad de later nota's. Wat Stadium nu aanbiedt met betrekking tot het Fenix-project, is grosso modo hetzelfde, was hetzelfde, beter gezegd, want dit werd met de heer Deleye onderhandeld.

De heer T. **Gheyselinck** : Daar zit ook die bijlage met componenten bij, niet ?

Vraag : Ik heb het over de financiële verhoudingen, **de** participaties, de kostprijsberekeningen, enzovoort. Die bleven dus grotendeels onveranderd. IJ vertelde ons dat de plots gewijzigde houding van uw opvolgers ten aanzien van ERC waarschijnlijk te wijten was aan politieke beïnvloeding en de nieuwe situatie in het aandeelhouderschap. Daar zouden wij dus een tegenstrijdigheid **zien** tussen de GIMV-politiek en de doelstellingen van KS.

De heer T. Gheyselinck : In 1989-1990 was de GIMV al aandeelhouder.

Vraag : Maar zij kreeg de volledige bevoegdheid.

De heer T. Gheyselinck : Neen, ook dat niet, ik bedoel dat, eerder in karakteriële zin, de invloed van de **GIMV-directie** groter werd zodra ik weg was.

Vraag : Dat is voor mijn vraag niet zo belangrijk. Kunt u zich voorstellen dat, afgezien van die moeilijke relatie **met** de GIMV, andere personen op basis van het objectieve **en** zakelijke dossier en **verwijst** u nu alstublieft niet naar **de** GIMV, naar politiek of naar relaties – twijfels zouden kun-

nen koesteren inzake de haalbaarheid en de ernst van de doelstellingen van de groep Stadium, die toch eigenlijk de voornaamste promotor van het project zou worden ? Die groep handelde voor anderen en bracht ze ook aan.

De heer T. Gheyselinck : U vraagt mij in feite twee dingen. Die eerste vraag stelt u terecht heel voorzichtig. Dit is een risicovolle investering aangezien zij totaal nieuw is. Het zou daarom absurd zijn te beweren dat het resultaat mathematisch bewijsbaar is. U hebt dus gelijk te stellen dat er andere personen twijfels “zouden kunnen,, hebben over het voorstel. Op honderd mensen zouden er zeker een aantal zijn die het risico te groot vinden.

Vraag : Ik wil het nog scherper stellen : gaven de zekerheden die Stadium voor haar rekening nam, bijvoorbeeld met betrekking tot de gerealiseerde waarde van de immobiliën waar zij hun participatie voornamelijk op richtten, terwijl KS vooral de risicodragende delen zou financieren, aanleiding tot dergelijke bedenkingen ? Het risico voor KS was merkbaar groter.

De heer T. Gheyselinck : Op die ene vraag antwoord ik dus volmondig ja : een redelijk denkend mens kon twijfelen. U vraagt mij vervolgens of er over de groep Stadium dergelijke bedenkingen rezen.

Vraag : Niet zozeer tegenover de groep, maar hoe stond men tegenover het concrete aanbod van Stadium. ?

De heer T. Gheyselinck : De groep Stadium vormde geen probleem. Dat bewijst het feit dat, sinds ik weg ben, de enige andere werkelijke onderhandelaar nog steeds die groep is. Dit blijkt ook uit het jaarverslag van KS van vorig jaar. De directie na mij en de raad van bestuur vinden Stadium blijkbaar nog steeds een hele aantrekkelijke partner. Antwoord ik daarmee op uw vraag ?

Vraag : Neen.

De heer T. Gheyselinck : De componenten in onze oplossing, zoals die door de Vlaamse Executieve en de KS-raad van bestuur ook werden goedgekeurd, vormden een “totaal-project,, waarbij geen sprake was van een opsplitsing. Stadium zou niet enkel in een winkelcentrum investeren, maar in het complete project dat in de bijlage wordt beschreven.

Vraag : Ja goed, maar zij stellen wel een voorwaarde. De investeringen in het co-project, dit wil zeggen de restauratie, de winkels en dergelijke, waar zij vooral in zijn geïnteresseerd, moeten merkelijk toenemen en veel hoger worden dan wat KS daarbij vooropstelde.

De heer T. Gheyselinck : U moet het anders bekijken. KS nam een bewuste beslissing in samenspraak met de Vlaamse Executieve, over een kernproject van acht miljard frank. Ik zei altijd al – en daar ligt het verschil met mijn eerste ideeën die het oorspronkelijke project té groot zagen - dat het verstandig was een project op te zetten dat groot genoeg was om bijkomende investeringen aan te trekken, maar klein genoeg om het risico te beperken. Die overweging leidde uiteindelijk tot het enige echte investeringsvoorstel dat dan het kernproject moest voorstellen. Stadium, maar ook anderen, accepteerde dit kernproject volledig. Er bestond alleen enige discussie over de twee elementen waarover ik het de laatste twee weken had. Zij hielden ons voor dat zij weinig van film en dus van het Cinemagica-aspect van het kernproject afwisten en opperden daarom dat dit nog in twee fasen zou moeten verlopen. Bovendien wilden zij dit ook doorvoeren voor het tuinproject. Dit alles leek mij aanvaard-

baar en het werd dan ook geïncorporeerd. Zij gingen dus akkoord met het hele project zoals het voorlag, met een kleine uitzondering voor de Cinemagica en het tuinproject. Men kan Stadium niet verwijten enkel een shopping-center te willen promoten, dat is hun specialiteit. Het is net dit partnership dat hen dwingt ook deel te nemen aan de rest.

Vraag : De studiekosten voor het ERC-project liepen nogal op : in 1990 ondertekent u op één dag zomaar eventjes vijf opdrachten ter waarde van 1 miljoen frank aan vijf verschillende ondernemingen. Dat alles in het kader van het "Urbanistic Structure Plan,, .

De heer T. Gheyselinck : Wanneer was dat ?

Vraag : Dat was in 1990, maar ik vraag geen details. Het valt op dat een aantal studiebureaus heel goed uit de verf komen : bijvoorbeeld het architectenbureau De Gregorio. Ik lees in een vooraanstaand weekblad dat inzake De Gregorio werd gelobbyd door de heer Bujok. Ging de toekenning van die studieopdrachten gepaard met lobbying ? Hoe kwam men ertoe dergelijke grote opdrachten aan een relatief onbekend architectenkantoor toe te vertrouwen ?

De heer T. Gheyselinck : Voor mij nooit. Daar kan ik formeel over zijn. U noemde de heer Bujok in dit verband.

Vraag : Zijn naam wordt vermeld in een weekblad.

De heer T. Gheyselinck : Ik weet niks over eventueel lobbying. De mensen wisten overigens dat dit weinig succes zou hebben. Het is de eerste keer dat ik de naam van de heer Bujok gekoppeld weet aan het architectenbureau De Gregorio. Als ik het mij goed herinner stond De Gregorio in voor de Limburgse studie omtrent het Cinemagica-concept. Er was ook een Parijse onderneming die een "Ciné-Cité,, had opgezet. Ik geloof dat dit contract niet alleen gold voor de diensten van De Gregorio, maar ook voor de artistieke input van de andere groep. Jammer genoeg is dit alles nu verleden tijd, maar ik had u graag de resultaten van de studie aangaande Cinemagica laten zien. Het geheel was absoluut schitterend. Ik nam wel de verantwoordelijkheid voor elke beslissing omtrent studiecontracten, maar ik kon niet alles doen. Wij werkten dus met een kleine cel van vijf mensen onder de zakelijke leiding van de heer Van Biervliet, in wie ik het volste vertrouwen heb. Een groot bedrijf wordt immers gerund door het delegeren van macht en zodra het vertrouwen er niet meer is, kan men niet langer delegeren.

C. VASTSTELLINGEN EN VRAGEN

1. Een van de doelstellingen van het Toekomstcontract voor Limburg bestaat er in de werkgelegenheid te stimuleren zodat de werkloosheid in Limburg wordt teruggebracht op het niveau van de overige regio's in het Vlaamse Gewest. Via de verschillende projecten heeft de raad van bestuur van KS ongetwijfeld willen bijdragen aan de realisatie van deze doelstelling. Zo verklaarde de heer Kluit voor de onderzoekscommissie : " . . Ik was en blijf ervan overtuigd dat als Fenix -al dan niet een participatie van KS - en Hermes er komen, die 10.000 werkplaatsen in het kader van het Toekomstcontract er inderdaad zullen zijn. Ik blijf er ten volle van overtuigd dat, indien wij vier jaar langer hadden kunnen werken, alleen al met die twee projecten het contract zou worden gerealiseerd.. . , Zo ook verklaarde de heer Malevé : " . . . Uit financieel oogpunt vormt Fenix dus niet het cruciale dossier , maar naar imago -vooral voor de Limburgse regio- op het gebied van tewerkstelling van lager geschoolde ar-

beidskrachten, is Fenix voor Limburg -en dus ook voor KS- wel belangrijk....,,.

Wat de te verwachten tewerkstellingseffecten van het Fenix-project betreft, wordt in de (ontwerp)strategische nota van KS van januari 1993 als ruwe schatting uitgegaan van een tewerkstelling van 7.400 personen. Hetzelfde cijfer wordt vermeld in een verslag aan de raad van bestuur van de Kempense Steenkolenmijnen van 21 april 1993 . Volgens dit verslag verzekert de exploitatie rechtstreeks werk voor 4.700 personen en onrechtstreeks voor 2.700 personen. Bovendien zou de bouwfase een directe tewerkstelling van 4.500 manjaren en een indirecte tewerkstelling van 2.300 manjaren betekenen.

Uit de beschikbare gegevens valt niet op te maken op welke parameters deze cijfers gegrond zijn. Evenmin is bekend welke scholingsgraad en kwalificaties de toekomstige arbeidskrachten moeten bezitten. Uit de verklaring van de heer Malevé valt wel af te leiden dat Fenix vooral voor lager geschoolde arbeidskrachten is bestemd.

2. In 1987 wordt door Limtoerist een studie met betrekking tot een inplanting van een themapark in Limburg opgesteld. Deze studie wordt door KS overgenomen in 1988. KS stelt vervolgens het ERC-project voor. Na het vertrek van de heer Gheyselink wordt het ERC-project eerst vervangen door het TPGW-project en vervolgens door het Fenix-project. Optredend als getuige voor de onderzoekscommissie verklaart de heer A. Deleye : “Het Fenix-project is één van de vele projecten waarover de raad van bestuur (van KS) op korte termijn een beslissing zou moeten nemen.. . . . Er is een bij komend business-plan, een verificatie, een „second opinion” gevraagd. De nieuwe raad van bestuur streeft ernaar . . . voor 15 juli (1993) daarover klaarheid te hebben.. . . ,. De raad van bestuur heeft op 15 juli 1993 geen duidelijke beslissing inzake Fenix genomen. Duidelijk is dat de tijdsplanning tussen de ideeënconceptie en de finale beslissing lang kan worden genoemd.

3. De studiekosten (overname studie Limtoerist inberepen) bedragen nu al 383.779.292 frank. Daarvan heeft 54.385.098 frank betrekking op het Fenix-project. Gelet op de beslissing van de raad van bestuur van 17 mei 1993 om onder meer een “second opinion,, te vragen , zullen deze bedragen ongetwijfeld nog oplopen. De vraag kan worden gesteld in welke mate deze bedragen bij een realisatie van het Fenix-project op de privé-partners kunnen worden verhaald.

4. In het rapport Bellen van 11 juni 1993 worden volgende conclusies met betrekking tot de kostenrekeningen 1992 van het Fenix-project vermeld :

„1. Gelet op de belangrijke bedragen aan studiekosten die gemaakt worden in het kader van het Fenix-project, lijkt het aangewezen met budgetten te werken die door de raad van bestuur zijn goedgekeurd.

2. Het feit dat in bepaalde gevallen de afwezigheid van offertes en overeenkomsten, evenals het gebrek aan goedkeuringen voor overschrijdingen, rechtstreeks in verband moeten gebracht worden met de autoriteit van de heer Kluft, doet vragen rijzen omtrent de reële substantie en de „business purpose” van de aangerekende prestaties.”

5. Naarmate de voorgestelde projecten elkaar opvolgen, wenst KS zelf minder financiële risico's te nemen. Het risico wordt in de voorstellen meer en meer bij de privé-partner(s) gelegd. Zo hecht de raad van bestuur van 6 maart 1991 **zijn**

principiële goedkeuring aan het ERC-kernproject. De KS-inbreng zou 6,2 miljard frank bedragen in de vorm van risicodragend kapitaal en een toelage voor mijnterreinsanering en renovatie van gebouwen van 0,8 miljard frank. Op 15 mei 1991 stemt de raad van bestuur in met de hoofdprincipes van het ERC-plan op basis waarvan een minimale privé-participatie van 50 procent moet worden aangetrokken.

Volgens de (ontwerp)strategische nota van januari 1993 is voor het Fenix-project een investering van minimaal 1,6 en maximaal 3,2 miljard frank nodig. Op de vraag : " Maar heb ik u goed begrepen als u zegt dat het project voor 100 percent door de particuliere sector moet worden onderschreven ?,, antwoordt de heer Deleye : " Een holdingstructuur waarbij het regresrecht van iedere individuele investeerder automatisch over de holding van het Fenix-project loopt, is voor ons niet logisch. De particuliere investeerders moeten binnen een kader van 70-30 of een X-percent verhouding hun eigen verantwoordelijkheid opnemen. Wanneer men immers een holding met subholdings zou creëren, die ieder voor een gedeelte zouden instaan, zou de verantwoordelijkheid voor de financiering van de leningen op de hoofdholding – dus KS- vallen. Dan zijn we volledig verantwoordelijk voor de financiering,, .

6. Op de raad van bestuur van KS van 21 november 1988 deelt de voorzitter (de heer Gheyselinck) mee dat KS in juni opdracht gaf tot een haalbaarheidsstudie van een groots educatief, recreatief en cultureel project in Limburg. De studie werd gecoördineerd door Tractebel en mee uitgevoerd door andere studiebureaus. Op 28 oktober 1988 besloot de studiegroep tot de haalbaarheid van het ERC-project. Blijkbaar is de studieopdracht pas aan de raad van bestuur voorgelegd nadat de eerste resultaten van de studie bekend waren.

7. KS had als mijnonderneming weinig kennis in huis om een groot niet-mijngebonden project op te zetten. De heer Gheyselinck erkent dit waar hij in de commissie verklaarde : „... . Het ERC-project is een project dat geleidelijk is gegroeid, dat aangepast en bestudeerd is. We hadden op dit gebied immers een totaal gebrek aan know-how...“. Dit gebrek aan kennis uit zich onder meer in vele, dure studieopdrachten, het aantrekken van externe projectmanagers en een tijdrovende besluitvorming

8. Op de raad van bestuur van 26 oktober 1989 wordt gesproken over een participatie van KS in Super Club. Als motivering voor de transactie wordt vermeld dat Super Club op de terreinen waar het ERC-project is gepland een tekenfilm-, een televisie- en een filmstudio zou bouwen voor 2,5 miljard frank. De bouw van filmstudio's behoorde op dat ogenblik niet tot het ERC-project. Op de raad van bestuur van 12 december 1990 is er nog altijd geen sprake van filmstudio's in het ERC-project.

9. De Vlaamse Executieve nam enkele principiële beslissingen inzake het ERC-project (principiële bereidheid de nodige medewerking te verlenen bij de realisatie ervan – goedkeuring van het ontwerpplan houdende vaststelling van het in herziening gestelde gedeelte van het gewestplan Hasselt-Genk) . Inzake TPGW en Fenix zijn geen beslissingen van de Vlaamse Executieve bekend. Wel blijkt uit de notulen

van de raad van bestuur van KS dat de Vlaamse Executieve
regelmatig op de hoogte werd gehouden van de stand van
zaken.

VI. BIJZONDERE PARTICIPATIES

I. SUPER CLUB

A. OVERZICHT

Onder verwijzing naar het verslag inzake participaties/vorderingen van de NV KS wordt een meer omstandige toelichting gegeven betreffende de participatie in Super Club.

Uit briefwisseling van eind 1989 tussen de heer De Prins, gedelegeerd bestuurder van Super Club en de heer Gheyselinck blijkt dat Super Club voor eind 1993 minimaal 2,5 miljard frank zou investeren in diverse filmprojecten, in ruil voor de aankoop door KS van aandelen Super Club en op voorwaarde dat KS 30 hectaren grond gratis ter beschikking zou stellen, met een optie op nog 50 hectaren.

Het ERC-Concept begon in 1989 echter pas gestalte te krijgen en uiteindelijk keurde de raad van bestuur van KS het ERC-project pas op 6 maart 1991 voorwaardelijk goed.

De raad van bestuur stelde niettemin voor, in zijn vergadering van 26 oktober 1989, een ontwerpovereenkomst aan zijn goedkeuring voor te leggen. De heer Gheyselinck heeft in een vertrouwelijke nota van 21 november 1989 aan de leden van de raad van bestuur de plannen van de heer De Prins ter kennis gebracht. De nota luidt als volgt :

„Persoonlijk en vertrouwelijk

Geachte heer,

Zoals afgesproken op onze raad van bestuur van 26 oktober doe ik u bij deze het resultaat toekomen van onze gesprekken met Super Club NV aangaande het integreren van hun filmstudio-project bij het ERC-project en het nemen van wederzijdse participaties.

Super Club NV heeft vooral door hun recente overnames in de VS en Frankrijk sterk in de belangstelling gestaan. Opgestart in mei 1983 door de heer De Prins als exploitant van een nationale keten van videotheken heeft Super Club een explosieve groei gekend met als hoofdactiviteiten video en film distributie, verwerven van video- en filmrechten en het wereldwijd commercialiseren en distribueren van deze rechten. Na hun eigen videodistributieketen gecreëerd te hebben en daardoor een verzekerde markt voor hun films (Super Club is reeds de grootste in Europa en door hun overnames één van de grootste in de VS) is het de strategie van Super Club over te gaan tot het opzetten van een tekenfilmstudio voor de “cartoon,-rechten die zij de laatste jaren gekocht hebben en vervolgens een normale filmstudio.

Na deze studio's eerst gepland te hebben in Zuid-Frankrijk of Spanje heeft de raad van bestuur van Super Club verleden week beslist deze te integreren bij het ERC-project.

De geplande investeringen in gebouwen en faciliteiten bedragen :

1) high speed duplication facilities	170 miljoen frank ;
2) tekenfilmstudio	650 miljoen frank ;
3) filmstudio	1.700 miljoen frank.

Van onze kant zou KS onmiddellijk een gedeelte van de aandelen van de heer De Prins in Super Club overnemen maar zodanig dat deze door een gedeeltelijk terugkooprecht zijn meerderheidspositie kan behouden (in bijlage geven wij een overzicht van de aandeelhouders waar Philips -na de

heer De Prins- met ongeveer 8 procent de grootste is). Het is de vaste bedoeling van de huidige raad van bestuur de Super Club-aandelen op de beurs te brengen voorjaar 1991 en hun vooruitzichten voor de introductiewaarde na de grote groei die Super Club in 1990 zal kennen door hun recente acquisities in de VS is zeer hoog (11.000-15.000 frank per aandeel).

Hierop inspelend hebben wij de gevraagde prijs voor het pakket aandelen (450.000 op een totaal van 14,6 miljoen) van 3.700 per aandeel vervangen door het volgende systeem (zie ook KB-verklaring aangaande recente onderhandse verkopen).

a) 450.000 aandelen tegen een onmiddellijke prijs van 1.500 frank per aandeel plus de helft van het verschil tussen de beursintroductiewaarde en 1.500 frank. Indien geen beursintroductie plaats heeft gevonden voor 1 juli 1991 kan KS eisen dat de heer De Prins deze aandelen terugkoopt tegen 4.000 frank per aandeel.

b) 450.000 aandelen tegen een prijs van 1.500 frank, maar tot 1 maart 1991 blijven deze aandelen in bewaring en heeft de heer De Prins het recht ze terug te kopen tegen 1.800 frank per aandeel.

Wij menen dat het bovenstaande een zeer belangrijke bijkomende impuls kan geven aan het ERC-project en dat nog afgezien van de belangenverstrengeling de aandelentransactie aantrekkelijk is.

Gaarne bereid tot additionele informatie die u (per telefoon) zoudt wensen, zou ik de nadruk willen leggen op het voorlopig zeer vertrouwelijk karakter van het bovenstaande.

Met de meeste hoogachting,
Thyl Gheyselinck
Voorzitter afgevaardigd-bestuurder”

Uit de onderzochte documenten kan niet worden afgeleid dat de raad van bestuur de aankoop, die op 28 november 1989 plaatshad, expliciet heeft goedgekeurd. Immers, in vergadering van 14 maart 1990 werden de notulen van 26 oktober 1989 goedgekeurd in volgende tekstuele bewoordingen : „In het kader van het ERC-project stelt de voorzitter aan de raad voor om de onderhandelingen verder te zetten met de heer M. De Prins, afgevaardigde bestuurder van de NV Super Club, optredend als privé-eigenaar van aandelen van vermelde NV, met het oog op de verwerving door KS van een deel van zijn aandelen. De onderhandelingen moeten leiden tot de aankoop door KS van aandelen ten belope van 1,5 miljard frank, waarbij de helft van de aandelen binnen korte tijd kunnen teruggekocht worden aan een voor KS gunstige prijs, en de andere helft op een later tijdstip, bij de geplande beursintroductie van het aandeel. De tekst van de ontwerp-overeenkomst wordt aan dit verslag gehecht en maakt er integrerend deel van uit.

Als onderdeel van deze transactie zou de NV Super Club op de terreinen waar het ERC-project gepland is een tekenfilm-, televisie- en filmstudio bouwen, wat een minimum investering met zich brengt van 2,5 miljard frank, samen met een latere participatie in het ERC-project van 0,5 miljard frank. De door Super Club geplande studio's kunnen eventueel een integrerend deel uitmaken van het ERC-project, maar kunnen eveneens fungeren wanneer enkel componenten van het project worden gerealiseerd.

De ontwerpovereenkomst zal te gelegener tijd voor goedkeuring aan de leden van de raad van bestuur worden voorgelegd. Eventueel zal hiervoor een raad van bestuur ad hoc worden bijeengeroepen.”

Aan het verslag worden twee ondertekende en dus definitieve overeenkomsten gehecht, gesloten op 28 november 1989 voor een totaal bedrag van 1,35 miljard frank. Het bedrag werd betaald door KS aan de heer De Prins op 29 november via de rekening bij de Kredietbank.

De bij het verslag van de raad van bestuur gevoegde overeenkomsten dragen naast de ondertekening ook de parafering van de leden van de raad. Daaruit kan worden afgeleid dat deze de overeenkomsten post factum hebben goedgekeurd. Een exemplaar van de in twee exemplaren gestelde originele overeenkomsten werd aangetroffen in de juridische dienst van KS. Deze overeenkomsten bevatten niet de in artikelen 1 en 5, respectievelijk de artikelen 1 en 9 vermelde bijlage (lijst van aandelennummers). De eerste overeenkomst voorziet in de aankoop van 450.000 aandelen tegen 1.500,- frank per aandeel, in bewaring te geven bij de Kredietbank tot 1 maart 1991, met terugkoopclausule die kan uitgeoefend worden uitsluitend door de verkoper.

De tweede overeenkomst voorziet in de aankoop van eveneens 450.000 aandelen tegen 1.500 frank, doch met een terugkoopclausule ten voordele van de koper, tegen de prijs van 4.000 frank, die kan worden uitgeoefend indien het aandeel niet op de beurs is genoteerd voor 31 december 1991. Bij notering op de beurs voor die datum moet de koper de helft van het verschil tussen de beurskoers en 1.500 frank bijbetalen (artikel 5). Zelfs indien geen beursnotering plaatsheeft loopt de koper nog het risico een bijkomende prijs te betalen, tenzij de verkoper de aandelen terugkoopt (artikel 7). Verder heeft de verkoper zich een recht van voorkoop voorbehouden tot 31 december 1992 indien geen beursnotering heeft plaatsgehad op 31 december 1991.

De Kredietbank heeft op 21 november 1989 een brief gericht aan de heer Gheyselinck waarin aan het aandeel Super Club een waarde van 2.260 frank wordt toegekend. (Ondertekend door de heer L. Hendrix, procuratiehouder en de heer J. Verhaeghe, afdelingsdirecteur) .

Super Club doet grootse beloften tot het bouwen van een cartoonstudio, filmstudio en ten slotte ook deelname aan het ERC-project (brief van 5 juli 1990). Die plannen houden echter nieuwe lasten in voor KS in de vorm van een inbreng in een op te richten Belgische of buitenlandse NV.

De raad van bestuur beslist op 5 juli 1990 geen verdere leningen noch participaties in Super Club toe te staan.

Eind 1990 werd een openbaar bod gedaan tot inschrijving op aandelen Super Club Holding & Finance SA, vennootschap naar Zwitsers recht. De heer De Prins verleende in de overeenkomst met KS van 28 januari 1991 (de datum op de overeenkomst vermeldt 1990 doch is duidelijk foutief) toelating tot het omruilen van de aandelen Super Club, met behoud van de voorwaarden van de overeenkomsten van 28 november 1989 (bijlage 6). Met goedkeuring van de raad van bestuur werden de aandelen Super Club van KS omgeruild tegen aandelen Super Club Holding & Finance.

De vice-voorzitter en gemeenschapsminister van Economie, Middenstand en Energie, stelde in een brief aan de heer Gheyselinck, en later ook aan de leden van de raad van bestuur van KS kritische vragen over het nut van dergelijke inbreng van KS ten aanzien van de reconversieproblematiek in Limburg.

Het openbaar bod tot omruiling werd uitgebracht door Minlux SA, vennootschap naar Luxemburgs recht. Als rechtvaardiging van de inbrengwaarde van een aandeel SC tegen een aandeel Super Club Holding & Finance werd in

de catalogus verwezen naar de conclusie bij de waardering door de heer Johan P.S. De Mey, bedrijfsrevisor Antwerpen die een bedrag van 2.600 frank vooropstelt en naar deze van Fidutrust, Gestion et Conseils S.A., Fribourg, Zwitserland die de waarde op 2.693 frank schat.

Op 12 juni 1991 besliste de raad van bestuur van KS de Commissie voor het Bank- en Financiewezen in te lichten omtrent eventuele onregelmatigheden bij de omruiloperatie van de aandelen Super Club. Het dossier Super Club werd overgemaakt aan advocaat Mr. Verbeke. De raad van bestuur beslist op 25 september 1991 dat de waardevermindering Super Club definitief is en geeft bevel tot afboeking. Op 3 januari 1992 richt KS een schrijven tot de heer De Prins waarin deze wordt aangemaand tot terugkoop van 450.000 aandelen tegen 4.000 frank per aandeel. Met het oog op de waardering in de jaarrekening 1991 richt de bedrijfsrevisor Asselberghs op 16 januari 1992 een reeks vragen omtrent de waarde van het aandeel Super Club aan de heer J. Van Weezendonk van Philips NV te Brussel, waarop geen antwoord werd ontvangen. Super Club zelf bevestigt echter in een brief aan KS van 2 maart 1992 de juistheid van haar jaarrekening 1990/1991 (bijlage 5). De volledige afboeking werd in de rekening 1991 van KS doorgevoerd. Aangezien de terugkoopverbintenis ook gold voor de vervangende aandelen Super Club Holding & Finance, heeft KS de heer De Prins in gebreke gesteld op 1 april 1992 en gedagvaard voor de rechtbank te Breda. De bevoegdheid van de rechtbank werd betwist. Een bewarend beslag werd verleend door de beslagrechter te Antwerpen op gebeurlijke tegoeden van de heer De Prins, die daartegen verzet aantekende. Super Club Holding & Finance werd in juni 1992 in vereffening gesteld. De aandeelhouders hadden de keuze tussen een uitkering van 150 frank per aandeel of het ontvangen van een warrant Philips die kon worden verkocht tegen 220 frank. KS heeft midden 1992 geopteerd om als vereffeningssuitkering warrants, recht gevende op aandelen Philips te ontvangen. KS heeft deze warrants onmiddellijk verkocht aan een syndicaat van banken en daarvoor 198 miljoen frank ontvangen, geboekt in 1992.

Uit laatstvermelde operatie moet men bijgevolg concluderen dat de rechtsgedingen zonder voorwerp worden aangezien KS de aandelen niet meer bezit en elke actie daaromtrent vervalst. Veel gevolgen op financieel vlak heeft dit echter niet aangezien de ingestelde vorderingen te laat werden ingediend om enige kans op resultaat op te leveren.

In verband met Super Club schreef minister N. De Batse-lier op 23 november 1990 volgende brief aan de heer Gheyselincx.

„Geachte heer voorzitter,

In het dagblad „Le Soir” van maandag 19 november laatstleden wordt een uitgebreid interview met u afgedrukt. In de marge van dit interview wordt ook de „problematiek” met betrekking tot Super Club aangekaart.

Uit een schrijven van de N.V. Super Club dat mij in de loop van deze week werd overgezonden blijkt dat de meerderheid der aandeelhouders van deze maatschappij de intentie hebben hun aandelen in te brengen in een nieuwe Zwitserse vennootschap „Super Club Holding & Finance S.A. – te Genève welke zal fungeren als nieuwe top holding van de groep Super Club. Uit dit schrijven blijkt ook dat de bestaande aandeelhouders in de gelegenheid zullen gesteld worden hun aandelen in de holding in te brengen.

Het is in dit verband dat ik u dit schrijven richt. Algemeen had ik graag van u meer informatie gekregen omtrent de globale operatie tussen uw bedrijf en de N.V. Super Club. Naast deze algemene benadering had ik graag een specifiek antwoord gekregen op volgende meer punctuele vragen.

Vooreerst is er de participatie van de N.V. Kempische Steenkoolmijnen in de N.V. Super Club in dit verband had ik graag informatie gekregen over de prijs betaald door KS voor deze transactie en de daaraan verbonden voorwaarden. In dit verband zijn het de voorwaarden inzake vrijwaring van het kapitaal van de KS en de mogelijke gevolgen op een verdere uitbouw van het „ERC-project” die mijn bijzondere belangstelling wegdragen. Indien, zoals in Le Soir wordt gesuggereerd Super Club bepaalde engagementen heeft aangegaan met betrekking tot medewerking aan het ERC project, zijn er dan genoeg maatregelen genomen om de naleving van deze verplichtingen te waarborgen.

In hoever houdt deze transactie verband met andere aspecten van het reconversiedossier Limburg.

Tenslotte stel ik mij vragen omtrent de mogelijkheid en zeker ook naar de opportuniteit van een medewerking van de KS aan een operatie van aandelenoverdracht naar een Zwitserse holding. Ik plaats bij zulk een operatie grote vraagtekens omdat het mij voorkomt dat zij hoegenaamd geen bijdrage levert tot de reconversieproblematiek in de Limburgse regio. ”

In januari 1991 schreef minister De Batselier aan de heren Gheyselincx en Dilewijnx volgende brief over de mogelijke conversie van Super Club-aandelen.

„Ik ben er mij van bewust dat de omruilingsactie waarvan in de rand sprake ook andere aspecten van de relatie tussen de NV KS en Super Club omvat.

Zonder te willen tussenbeide komen in het besluitvormingsproces van uw maatschappij enerzijds en rekening houdend met uw individuele bestuursverantwoordelijkheid anderzijds durf ik u met deze toch te vragen rekening te willen houden met de rol die de KS dient te vervullen in de reconversie van de Limburgse regio.

Het is mijn mening en ook deze van al mijn collega's in de schoot van de Vlaamse Executieve dat de financiële middelen moeten aangewend worden voor concrete reconversieprojecten met het oog op een spoedige en stabiele tewerkstelling in Limburg.

Ik verwijs ook naar mijn voorgaande briefwisseling met diverse bemerkingen rond een eventuele conversie van Super-Club-aandelen door K. S. (. . .)”

In de hoop dat u in uw besluitvorming met deze overwegingen rekening zult willen houden, verblijf ik,

B. GETUIGENVERKLARINGEN

1. Getuigenverklaring van de heer N. De Batselier, vice-minister-president van de Vlaamse regering

Minister N. De Batselier : Tweemaal intervenieerde ik op een nogal abrupte manier : eenmaal met betrekking tot Super Club, waarbij ik mij baseerde op de informatie die ik had uit Le Soir en dit voornamelijk inzake de Zwitserse aspecten van de kwestie. Een tweede maal ging het over

hetzelfde dossier maar toen liet ik de voorzitter van KS en alle leden van bestuur via een brief weten dat alleen zij verantwoordelijk waren voor hun bestuursdaden en hoewel ik hiermee op de grens van mijn bevoegdheid balanceerde, ik hen ervan wilde verwittigen dat het dossier Super Club volgens mij weinig of zelfs niets met de reconversie' van Limburg te maken had. De raad van bestuur besliste daar naderhand toch anders over. De brieven liggen ter inzage. Tweemaal werd ik hierover geïnterpelleerd door de heer Coveliers en in een brief raakte hij nogmaals het probleem aan. In zijn interpellatie stelt hij dat het een voortvloeisel is uit de constructie die men in 1986 en 1987 vastlegde. Ik bevestigde dat de vennootschapswetgeving inderdaad een rol speelt, maar ik citeerde eveneens mijn brieven waarin ik tot tweemaal toe van een participatie in Super Club afzie. De heer Gheyselinck verdedigde dit aan de hand van een vermeende relatie tussen een investeringsdossier Super Club binnen ERC en de participatie in ERC.

Minister N. De Batselier : Mijn informatie vertelt mij dat het hier om een beslissing in twee fasen gaat. Aanvankelijk nam de heer Gheyselinck de eerste beslissing in verband met Super Club. Nadien werd dit feit in de raad van bestuur van KS besproken. Ik zie niet in waarom ik anders de KS-bestuursleden een brief zou sturen inzake Super Club. Het was zelfs zo dat de heer Van Acker zich fel verzette tegen die manier van werken binnen Super Club. Ook in de pers werd dit duidelijk. Het Rekenhof gaat af op documenten, maar als de raad van bestuur heeft beslist participaties in Super Club te nemen, dan zal dit mede ondertekend worden door zowel de heer Gheyselinck als de heer Van Acker, in uitvoering van wat de raad van bestuur bepaalde. Zo bleek trouwens ook uit de documenten die ik op dat ogenblik in mijn bezit had.

2. Getuigenverklaring van de heer B. Martens

De heer B. Martens : Mijnheer de voorzitter, het is natuurlijk niet eenvoudig de precieze gebeurtenissen opnieuw te reconstrueren. Ik kan me ter zake ook vergissen. Ik vermoed dat de raad van bestuur over het dossier Super Club een algemene discussie heeft gevoerd. We hebben de ontwerpakkoorden per fax gekregen met de vraag of wij erop wilden reageren. Dit vormde de beslissing inzake Super Club.

Vraag : Mijnheer Martens, welke bedenkingen had de raad van bestuur ter zake ? Het ging over een bedrag van 1,350 miljard frank en u zegt gewoon dat u daaromtrent een paar voorstellen per fax hebt ontvangen en dat de raad van bestuur een algemene discussie heeft gevoerd. Is dat alles ? Er zijn toch verschillende belangrijke aspecten in het dossier waarover wij zelfs beschikken. Ik wil ze u desnoods voorlezen. Welke beslissingen zijn er chronologisch genomen ? In het verslag staat : „Uit de notulen blijkt niet dat de raad van bestuur de definitieve ontwerpen heeft goedgekeurd”. Is dat zo of niet, en wat was -teruggaande naar het begindossier- uw houding in de raad van bestuur ? Mijnheer Martens, u was toch bestuurder ?

De heer B. Martens : De heer Gheyselinck heeft ons proberen te overtuigen van de waarde van deze investering. Er bestond een akkoord met de heer De Prins dat bepaalde dat deze -in het kader van het ERC-project- zou investeren in een studio. Als tegenprestatie verwierf KS aandelen van Super Club. Hier waren twee veiligheden ingebouwd. Ten eerste werd ons een stuk overhandigd in verband met de waar-

dering van het aandeel dat bepaalde dat het aandeel tegen een bepaalde prijs werd verhandeld. Ten tweede was de overeenkomst die we per fax kregen zo opgesteld dat de heer De Prins feitelijk een terugkoopverplichting had voor deze aandelen. Technisch zat de overeenkomst dus goed in elkaar. Alles hing natuurlijk af van de mogelijkheden van de heer De Prins om deze aandelen nog terug te kopen.

3. Getuigenverklaring van de heer D. Ketels

Vraag : Wat wist men over het dossier Super Club binnen Gimvindus en wat heeft men er over beslist ?

De heer D. Ketels : Daar werd niet veel over gesproken. We moeten een onderscheid maken tussen GIMV/Gimvindus enerzijds en KS anderzijds.

4. Getuigenverklaring van mevrouw G. Klaps

Mevrouw G. Klaps : Het contract is ondertekend door Gerard Van Acker en Thyl Gheyselinck. In de notulen werd vermeld dat de raad het mandaat geeft om verder te onderhandelen volgens het ontwerp hieraan gehecht.

Vraag : Ze konden dus onderhandelen, maar niet ondertekenen ?

Mevrouw G. Klaps : Inderdaad.

Vraag : U hebt aan het hoofd van de juridische dienst gestaan. Op een bepaald ogenblik heeft KS een procedure ingesteld tegen Super Club of tegen De Prins. Die procedure is hangende in Breda. Hebt u als hoofd van de juridische dienst die procedure verder gevolgd ? Is ze soms op een bepaald ogenblik stopgezet ? Deze vraag mag ik stellen, aangezien het over een civiele procedure gaat en niet over een strafrechtelijke.

Mevrouw G. Klaps : Ik heb het dossier mee gevolgd met de heer Van Acker.

Vraag : Is die procedure tot het einde toe gevoerd ?

Mevrouw G. Klaps : Toen ik vertrok was die procedure nog bezig, maar de heer Kluft had mij verzocht om ze stop te zetten. We zijn echter verder gegaan.

Vraag : Welke reden gaf hij daartoe op ?

Mevrouw G. Klaps : Hij gaf als enige reden de kostprijs op.

Vraag : Hebt u daarover met andere mensen gesproken ?

Mevrouw G. Klaps : Ik heb dat meegedeeld aan de heer Van Acker. Hij is dan verder gegaan.

5. Getuigenverklaring van de heer J.-L. Duplat , voorzitter van de Commissie voor het Bank- en Financiewezen

Toelichting over het optreden van de Commissie voor het Bank- en Financiewezen

De heer J.-L. Duplat : Mijnheer de voorzitter, ik wil eerst even verduidelijken dat de Commissie voor het Bank- en

Financiewezen een dubbele functie heeft. Ten eerste houdt ze toezicht op de kredietinstellingen. Dat komt vandaag evenwel niet ter sprake. Ten tweede beschermt de commissie de investeerder in roerende waarden wanneer hij publiek wordt aangetrokken om zijn spaarcenten in roerende waarden — aandelen, obligaties — te investeren.

In het kader van de functies van de Commissie voor het Bank- en Financiewezen mag ik misschien eerst en vooral herhalen dat wij sedert 1986 bekommerd waren nopens het openbaar aanbieden van deelbewijzen van de coöperatieve vennootschap Super Club. Wij hebben het onregelmatig aantrekken van spaargelden aangeklaagd bij het Antwerps parket ; het ging hierbij wel degelijk om deelbewijzen van de coöperatieve vennootschap. De heer De Prins, die de **hoofd**-animator was van de CV — later omgevormd tot een NV — werd vrijgesproken door de correctionele rechtbank van Antwerpen op basis van een aantal overwegingen van de eerste rechter, waarin meer bepaald werd gewezen op het feit dat hij het technisch advies had ingewonnen van een notaris en een accountantkantoor. Zowel de notaris als het **accountant**-kantoor hadden hem gezegd dat, gelet op het feit dat het ging om deelbewijzen van een CV, hij die vrij naar het publiek toe mocht verhandelen. Hij werd ten slotte op basis van dwaling — iets wat de strafrechtsspecialisten goed kennen — vrijgesproken.

Het openbaar ministerie is in hoger beroep gegaan tegen dit vonnis en het Antwerps Hof van Beroep heeft op 18 mei 1987 de heer De Prins vrijgesproken op basis van de vaststelling dat de feiten waren verjaard.

Dat is de eerste fase waar de Commissie in de loop van het jaar 1986 is tussengekomen. Ik was toendertijd nog geen voorzitter van de commissie, maar ik heb het vonnis en het arrest ter beschikking van de onderzoekscommissie, zo u dit nuttig acht.

De tweede fase betreft het optreden van de Commissie na mijn aanstelling als voorzitter. Eind 1989 zijn mijn collega's en ik getroffen door het enorm groot aantal aandelen van de NV Super Club die in Antwerpen op de bijkomende veilingen — dus niet op een georganiseerde markt, maar op bijkomende veilingen, die in de lokalen van de Antwerpse beurs worden georganiseerd — te koop werden aangeboden en verhandeld. Ten behoeve van de commissieleden wil ik zeggen dat wat de bijkomende veilingen betreft, op dit ogenblik geen enkele reglementering bestaat : elke particulier, elke kandidaat-investeerder kan er niet-beursgenoteerde aandelen te koop aanbieden of aankopen. De prijs wordt er bepaald door de klassieke wet van vraag en aanbod.

Wij waren dus verrast door het enorm grote aantal aandelen die men daar verhandelde. Eind 1989 hebben we op basis van de toenmalige financiële wetgeving — artikel 72 — zelf een aantal onderzoeksverrichtingen gedaan. Wij baseerden ons daarbij onder meer op aanwezigheidslijsten op algemene vergaderingen van Super Club en wonnen informatie in bij aandeelhouders. Wij stelden deze onder meer de vraag in welke omstandigheden, sedert wanneer en via wiens bemiddeling zij Super Club-aandelen hadden verworven.

Mijnheer de voorzitter, indien vandaag uw commissie bekommerd is om de KS-investering, hebben wij eind 1989 vastgesteld dat één van de aandeelhouders van Super Club, KS was en dit ten belope van ongeveer 6 percent.

Na ons onderzoek — en u weet dat wij een administratief college zijn en dus geen bevoegdheid hebben van gerechtelijke politie of van onderzoek — waren we eind juni 1990 ervan

overtuigd dat een zeer groot aantal Super Club-aandelen publiek werden aangeboden. Op 6 juli 1990 zijn mijn medewerker, de toenmalige directeur Verteneuil, en ikzelf persoonlijk naar de procureur des Konings van Antwerpen gestapt en hebben hem een klacht, gestaafd met een aantal stukken, overhandigd.

De procureur heeft daarvan akte genomen. Nadien werden ons nog twee of drie keer bijkomende vragen gesteld nopens dat aspect van de Super Club-zaak maar sedertdien hebben wij geen informatie meer gekregen, behalve dan dat de Antwerpse procureur ons heeft meegedeeld dat een Antwerps onderzoeksrechter belast was met dat aspect van de zaak, namelijk een aantal inbreuken op de financiële wetgeving en het onregelmatig aan het publiek aanbieden van aandelen van Super Club.

In een derde fase werd de Commissie voor het Bank- en Financiewezen eind 1990 in kennis gesteld van een dossier waarbij men aan het publiek zou aanbieden om bestaande Super Club-aandelen om te ruilen tegen aandelen van een Zwitserse vennootschap, opgericht naar het recht van Genève, namelijk Super Club Holding & Finance.

Ik denk dat de procedure ter zake bekend is. Op dat ogenblik hebben wij uiteraard geëist, daar we ervan overtuigd waren dat een ruim publiek Super Club-aandelen had aangekocht, dat de promotoren van die omruilverrichting een prospectus zouden opstellen. Ik stel deze prospectus trouwens ook ter beschikking van de commissie ; het betreft een zeer lijvig document waarbij een openbaar bod tot inschrijving op aandelen Super Club Holding & Finance wordt gedaan tegen inbreng van de bestaande aandelen Super Club. Die verrichting moest doorgang vinden tijdens de tweede helft van januari 1991. U vindt in dit document, dat 88 bladzijden telt, een beschrijving van de toestand van Super Club, van de toestand van de verschillende filialen, subfilialen, zusters, dochters, kleindochters, grootmoeders en **groottantes**. Het organogram waarin de structuur van Super Club begin 1991 wordt toegelicht, is zeer indrukwekkend.

In dat kader zijn wij vrij vlug tot de vaststelling gekomen dat de prospectus naast een aantal hiaten vooral ook een aantal onjuistheden vertoonde. Wij hebben in maart 1991 het Antwerps parket een bijkomend dossier bezorgd, dat ditmaal een aantal onjuistheden en een aantal naar ons gevoelen niet correcte toelichtingen bevatte. Ik kan vandaag aan de onderzoekscommissie nog niet zeggen of de Antwerpse procureur dat tweede dossier heeft gevoegd bij het eerste. Bij mijn weten is deze zaak nog steeds hangende.

Wat meer bepaald KS betreft, heb ik in mijn dossier een aantal stukken die de commissie kunnen interesseren en die een beeld geven van de procedure die wij tegenover KS hebben gevoerd zodra wij wisten dat zij aandeelhouder waren geworden van Super Club NV.

Wij zijn begonnen met een interpellatie in de loop van de maand mei 1990, waarbij aan KS een hele reeks vragen werden gesteld betreffende de omstandigheden waarin zij Super Club-aandelen hadden gekocht. Op deze vragenlijst, die vrij omvangrijk is, hebben wij op 29 mei 1990 een antwoord gekregen van de juridische dienst van KS. Deze brief luidt als volgt : „We kunnen u inderdaad bevestigen dat onze vennootschap tijdens de door u aangehaalde tijdsperiode Super Club-aandelen heeft aangekocht van een privé-persoon. Wat de verdere gevraagde inlichtingen betreft over deze op wederzijds vertrouwen gebaseerde transactie,” aldus de juridische dienst van KS, „zijn wij graag bereid u van dienst te

zijn. Toch lijkt het ons onontbeerlijk dat u ons meer omstandig zou meedelen dat onze vennootschap er inderdaad toe gehouden is deze inlichting te verstrekken.”

Op 30 mei heb ik onmiddellijk gereageerd door te verwijzen naar mijn brief van 21 mei en door te herinneren aan de wettelijke bepalingen ter zake. Ik heb van de juridische dienst van KS op 1 juni 1990 een brief ontvangen die als volgt luidt :

„Aantal verworven aandelen : 900.000
Op welke wijze : verkoopsovereenkomst tussen onze NV en de heer De Prins
Aandelen verworven na 27/12/1989 : nihil
Aandelen verder verkocht : nihil
Aandelen aangeboden op beurs : nihil
Ons aandelenbezit in Super Club op 15 mei 1990 : 900.000
Opgetreden bemiddelaar : niemand
Aanbod om als bemiddelaar op te treden : niemand”.

Wij hebben gemeend dat dat schrijven als dusdanig nog niet volledig uitsluitel gaf en we hebben vervolgens bijkomende informatie ingewonnen in het kader van de omruilverrichting. Ik kan ter zake bevestigen dat KS is ingegaan op de omruilverrichting en dus Zwitserse Super Club Holding & Finance-aandelen heeft verworven in ruil voor de Super Club-aandelen die zij bezaten. Deze verrichting is op 28 januari 1991, de allerlaatste dag van de periode van omruiling, gebeurd.

Intussen hadden wij ook onze bekommernis uitgedrukt in een gesprek met de advocaten van KS. Over dat gesprek kunnen, naar ik meen, eerder de leiding van KS en haar advocaten uitsluitel geven. Wij hebben uiteraard ook de twee separate overeenkomsten gevraagd, die, naar ik aanneem, door de commissie zijn gekend en die handelen over de twee maal 450.000 aandelen met de call- en putmogelijkheden voor de eerste van de twee en de verbintenis om de 450.000 andere aandelen niet verder te verkopen voor maart 1991. We hebben ook duidelijk gevraagd aan KS – en daar ik de leiding van KS nooit heb ontmoet, meer bepaald aan de advocaten – of het wel degelijk tot het maatschappelijk doel van KS behoorde om op deze manier een omruilverrichting door te voeren in plaats van de putoptie, namelijk het recht om te mogen verkopen, te mogen uitoefenen. Onze Commissie heeft uitdrukkelijk geëist dat de overeenkomsten van november 1989 ook zouden worden aangepast aan de nieuwe toestand en dat de putmogelijkheid ook zou worden geboden in het kader van de Zwitserse aandelen, die men aanhield in de plaats van de Belgische. We waren er immers om bekommerd dat KS als dusdanig zijn Zwitserse aandelen conform de overeenkomst van 1989 zou kunnen verkopen, wat uiteraard impliceerde dat men een avenant op de overeenkomst van november 1989 zou doorvoeren, wat ook gebeurd is. Op onze vraag heeft men dus uitdrukkelijk bedongen dat de verbintenissen opgenomen door de heer De Prins, ook zouden slaan op de Zwitserse aandelen, zodat men niet zou kunnen inroepen dat, nu men geen Belgische aandelen meer bezat van een Belgische NV, men het putrecht niet zou kunnen uitoefenen. Mijnheer de voorzitter, tot daar mijn algemene toelichting op het dossier.

Band met het ERC-project

Vraag : U hebt de contracten opgevraagd betreffende de aankoop van de aandelen tussen de heer De Prins en KS. Er is een bijlage in die contracten. Hebt u ook die bijlage gekregen ?

De heer J.-L. Duplat : In de overeenkomst die ik heb gekregen, stak geen bijlage. Het was mijn bekommernis om te weten of er een verbintenis was opgenomen van de heer De Prins of Super Club om in het kader van het ERC-project te investeren. Aan onze Commissie heeft men steeds voorgehouden dat er geen enkele verbintenis ter zake werd opgenomen.

Rol van de Kredietbank bij de verkoop van aandelen Super Club

Vraag : Is de semi-publieke verkoop van de aandelen door de Kredietbank onderzocht door de Commissie voor het Bank- en Financiewezen of gesignaleerd aan het parket ?

De heer J.-L. Duplat : Wij hebben aan het parket een aantal zeer concrete gegevens verschaft in verband met een aantal tussenpersonen die volgens ons meer hebben gedaan dan een loutere privé-plaatsing en die dus een inbreuk hebben gepleegd op het toenmalig besluit van 1969 dat thans het besluit van januari 1991 is geworden. Voor het overige kan ik, in het kader van de evenwichten die de onderzoekscommissie moet naleven, daarover niets meer zeggen. We hebben in ieder geval aan het Antwerpse parket in juli 1990 een zeer volledige lijst doorgegeven van tussenpersonen, wisselmakelaars, beursmakelaars of andere kredietinstellingen die naar ons gevoel meer hebben gedaan dan louter privatim een advies te geven over het aan- en verkopen van Super Club-aandelen .

Kapitaalsverhogingen – verwatering van de KS-participatie

De heer J.-L. Duplat : Ik voeg eraan toe dat ter gelegenheid van die aankoop ook uitdrukkelijk was bedongen dat de participatie van KS niet mocht verwateren, namelijk dat in geval later kapitaalsverhogingen zouden worden doorgevoerd in Super Club, het voorkeurrecht van de bestaande aandeelhouders moest worden geëerbiedigd. Wij hebben alleen vastgesteld — maar ik ben niet de juridisch adviseur van KS — dat men dat voorkeurrecht heeft miskend : men heeft niet toegelaten dat het zou worden uitgeoefend : tussen eind 1989 en eind 1990 zijn er een hele reeks kapitaalsverhogingen of uitgiften van warrants geweest waarbij men systematisch het voorkeurrecht uit de weg heeft geruimd met als gevolg dat de participatie van KS in Super Club is gaan verwateren. Er bestond nochtans een verbintenis — en de mensen van KS zullen u dat ongetwijfeld bevestigen -, ondertekend door de toenmalige gedelegeerd bestuurder van KS, waarbij uitdrukkelijk werd gesteld dat de verrichtingen van november 1989 doorgingen op voorwaarde dat men het voorkeurrecht van de bestaande aandeelhouders zou eerbiedigen. U vindt dat terug in de brief van 27 november 1989, gericht door de heer De Prins, voorzitter en gedelegeerd bestuurder van Super Club, aan de toenmalige gedelegeerd bestuurder van KS. Hierin werd duidelijk gesteld dat KS eiste dat de participatie niet zou worden verwaterd in het kader van latere kapitaalsverhogingen.

Vraag : Mijnheer Duplat, er zijn een reeks kapitaalsverhogingen doorgevoerd. Hoe beoordeelt u deze problematiek ? Had men toentertijd de mogelijkheden om het voorkeurrecht af te dwingen ? Men had toch eerder kunnen signaleren dat er verdere kapitaalsverhogingen waren waardoor de aanvankelijke overeenkomst tussen KS en de heer De Prins in feite werd overtreden, en welke middelen had u daarvoor ?

De heer J.-L. Duplat : Wij beschikten over de klassieke middelen. Het merendeel van de kapitaalsverhogingen zijn doorgevoerd via een beslissing van een buitengewone algemene vergadering. Andere kapitaalsverhogingen — maar deze vormen slechts een minderheid zijn doorgevoerd via het toegestane kapitaal, dus buiten de algemene vergadering en door beslissing van de raad van bestuur. Op het niveau van een beslissing tot kapitaalsverhoging heeft men alle aandeelhouders, vermits ze niet allemaal nominatief waren, opgeroepen via een publikatie. Aangezien een aantal aandeelhouders — we leven nu eenmaal in België — hun naam niet graag zien prijken op een aanwezigheidslijst, waren ze afwezig. De beslissing wordt evenwel genomen met de gekwalificeerde meerderheid van de aanwezige aandeelhouders, die ten minste 50 percent van het globaal kapitaal moeten vertegenwoordigen en 75 percent van de aanwezigen. Op dat punt kan men alleen vaststellen dat in een aantal van die gevallen — en de lijsten zijn bekend — de aandeelhouder KS zijn aandelen niet heeft gedeponneerd, met andere woorden dat KS niet aanwezig was op die buitengewone algemene vergadering.

Vraag : Mijnheer Duplat, wanneer is dit ten vroegste gebeurd ? In de chronologie is de beoordeling van de aankoop van de aandelen één zaak, het beheer van die overeenkomst is evenwel een andere zaak. We stellen vast dat de koop werd afgesloten in november 1989. In de loop van 1990 zijn er een reeks kapitaalsverhogingen doorgevoerd, waarvan de eerste in het eerste deel van het jaar gebeurden. Op dat ogenblik had KS toch zijn rechten kunnen vrijwaren ?

De heer J.-L. Duplat : De eerste kapitaalsverhoging werd doorgevoerd op 31 januari 1990. Ze gebeurde buiten voorkeurrecht en werd voorbehouden aan Antrim-Invest, een patrimoniale vennootschap van de heer De Prins.

De tweede kapitaalsverhoging werd uitgegeven in mei 1990. Het betrof enerzijds een klassieke kapitaalsverhoging met gedeeltelijke uitsluiting van het voorkeurrecht. Deze kapitaalsverhoging werd doorgevoerd door de Philipsgroep. Anderzijds betrof het de uitgave van wat men in ons vakjargon naakte warrants noemt. Dit zijn rechten om op een later tijdstip tegen een vooraf bepaalde prijs aandelen te verwerven. Deze uitgave is exclusief voorbehouden geweest aan de heer De Prins.

In juni 1990 heeft een Zwitserse onderneming die tot de Philips-groep behoort, opnieuw een kapitaalsverhoging doorgevoerd.

In oktober 1990 was er opnieuw een kapitaalsverhoging en eind 1990 ten slotte vonden de omruilverrichtingen met de Zwitserse vennootschap plaats.

Vraag : Mijnheer Duplat, wanneer er tijdens één jaar zoveel gebeurt en er staan veel belangen op het spel, dan zou men zelfs van de minder goede huisvader kunnen verlangen dat hij op dat ogenblik reeds optreedt ?

De heer J.-L. Duplat : Dit lijkt mij inderdaad klassiek en normaal. Ik meen ook te weten dat de advocaten van KS toentertijd — maar ik weet niet hoe zij nadien zijn opgetreden dat ook aan de kaak hebben gesteld. Hun kritiek dateert van september 1991.

Vraag : Wij hebben het over 1990. Dat is dus wel erg laat !

De heer J.-L. Duplat : Ik lees alleen dat de kritiek van de raadslui van KS op de verwateringseffecten dateert van september 1991. Zij stelden zich de vraag of een goede huisvader zomaar zijn rechten graag ziet verwateren. Achteraf

beschouwd is het misschien best dat men zijn voorkeurrecht niet heeft uitgeoefend, vermits die kapitaalsverhogingen tegen een zeer aanzienlijke eenheidsprijs werden doorgevoerd, waardoor het potentieel verlies nog meer had kunnen oplopen.

Vraag : Mijnheer Duplat, u hebt in het begin van uw uiteenzetting verklaard dat u via de aanwezigheidslijsten van de aandeelhouders wist wie er allemaal in het bezit was van aandelen. U hebt ook gezegd dat KS 6 percent bezat. Dat was dus in het prille begin ?

De heer J.-L. Duplat : KS bezat 6 percent toen wij de eerste aanwezigheidslijsten hebben opgevraagd, namelijk de aanwezigheidslijsten van de vergadering van november 1989. Toen KS zijn intrede heeft gedaan in het maatschappelijk kapitaal van Super Club, had ze bij mijn weten 6 percent van het kapitaal in handen. Dat is nadien, ingevolge de diverse kapitaalsverhogingen, verwaterd tot ongeveer 5 percent.

Op het ogenblik dat zij geïnvesteerd hebben, hadden zij 6,14 percent van de stemrechten, 900.000 aandelen op een totaliteit in november 1989 van 14.649.000 aandelen. Dit percentage is nadien verwaterd tot 5,62 percent vermits men een kleine 1,5 miljoen bijkomende aandelen heeft gecreëerd. Ik heb het niet over de warrants, vermits deze geen stemrecht gaven zolang de warrant niet werd uitgeoefend.

Advies van de Commissie voor het Bank- en Financieuzen ?

Vraag : Mijnheer Duplat, had u als voorzitter van de Commissie voor het Bank- en Financieuzen de bevoegdheid om eventueel de heren Gheyselinck en Van Acker ervoor te waarschuwen dat deze zaak zou verwateren ? Dat kon men toch voorzien ? Of hebben de heren Gheyselinck of Van Acker advies bij u ingewonnen ?

De heer J.-L. Duplat : Neen ! Zoals ik daarnet heb gezegd, bestaat onze taak erin toezicht uit te oefenen nopens alle verrichtingen die een publiek karakter dragen. KS heeft, volgens onze informatie, in november 1989 de bewuste aandelen aangekocht van de heer De Prins zonder dat er voor die verkoop door de heer De Prins publiciteit werd gemaakt.

Vraag : U was er dus niet van op de hoogte ?

De heer J.-L. Duplat : Neen. Trouwens, op dat ogenblik was ik volstrekt onbevoegd. Het vennootschapsrecht is één zaak, het financieel recht is een andere zaak. Ik had dus geen initiatieven te nemen. Mijn eerste klacht – als ik het zo mag uitdrukken – ging tegen een hele reeks mensen die Super Club-aandelen op een onregelmatige manier hebben verstrekt. Ik heb nooit, en dat hoort mij ook niet toe, een oordeel geveld over het feit of die 900.000 aandelen op onregelmatige manier werden verspreid. Wanneer ik u morgen een pakket aandelen aanbied – we zijn met minder dan 50-, en wanneer we een deal onder elkaar sluiten, dan valt deze niet onder de bevoegdheid van de Commissie voor het Bank- en Financieuzen. Wij zijn bevoegd zodra men voor die aandelen publiciteit maakt.

Vraag : De aankoop betrof een groot bedrag, namelijk 1,35 miljard frank. Zou het niet gebruikelijk zijn dat men aan uw Commissie een advies vraagt vooraleer men tot een dergelijke koop overgaat ? Kan dat ?

In het dossier steekt inderdaad een brief van 21 november 1989 van de Kredietbank. Deze brief, gericht aan de heer Gheyselinck, gaat uit van de afdelingsdirecteur van de KB, die vrijblijvend verklaart dat de waarde van een Super Club-aandeel mag worden geraamd op 2.260 frank.

Mijnheer Duplat, wat denkt u over dit procédé bij een dergelijk belangrijke aankoop ?

De heer J.-L. Duplat : Mijnheer de voorzitter, wij zijn geen adviserende commissie. Wij geven geen adviezen over patrimoniale investeringen. Wij moeten er wel op toezien dat de kandidaat-investeerder degelijk wordt geïnformeerd voor zover men publiek op hem een beroep heeft gedaan.

In verband met de waardering komt het vrij vaak voor dat men aan een financieel tussenpersoon, aan een afdeling vermogensbeheer of een afdeling corporate banking een advies vraagt over een onderneming. Dat gebeurt vrij frequent en er zijn in de rechtspraak - gelukkig voor de toezichthouder die ik ben - slechts zeer uitzonderlijk gevallen waar men de burgerrechtelijke aansprakelijkheid van de bankier of de tussenpersoon aanklaagt voor een burgerlijke rechtbank omdat hij onzorgvuldig zou zijn opgetreden in het advies dat hij heeft verstrekt. Wij zijn nu eenmaal een land van KMO-bedrijven, waar veel wordt gekocht en verkocht. Wij hebben ter zake geen enkele bevoegdheid behalve indien dat bijvoorbeeld gebeurt via advertenties. Wij houden bijvoorbeeld toezicht op een advertentie waarin een BVBA of NV, of de aandelen daarvan, te koop worden aangeboden. Het weze daarbij opgemerkt dat wanneer het gaat om verrichtingen van meer dan 10 miljoen frank, de financiële wetgeving niet van toepassing is : de wetgever heeft gemeend dat wanneer iemand een pakket aandelen aankoopt ten bedrage van één of twee miljard frank, dat iemand is die als een goede huisvader de nodige informatie heeft ingewonnen. Onze hoofdbekommernis gaat uit naar de bescherming van de doorsnee investeerder, die voor één, twee of vijf miljoen frank aandelen koopt.

Put- en calloptie van de overeenkomst

Vraag : Het feit dat in de aanvankelijke overeenkomst put- en callopties waren opgenomen, lijkt mij bijzonder belangrijk, bijvoorbeeld voor de garanties van het belang van KS in Super Club. Ik zou ter zake de volgende vragen willen stellen.

Ten eerste, hebben de voorwaarden waaronder KS voordelig zijn aandelen terug zou kunnen verkopen, zich de facto voorgedaan ?

Ten tweede - en dit is een vraag over de verwatering waarvan toch meerdere mensen op de hoogte moeten zijn geweest - waren tijdens de termijn waarbinnen de wederverkoop had kunnen plaatsvinden, deze feiten bekend of niet ? Met andere woorden, wat was de einddatum van het uitoefenen van die opties ?

De heer J.-L. Duplat : Ten eerste was er in de eerste overeenkomst een verbintenis van KS opgenomen om de Super Club-aandelen niet te verkopen vóór 31 december 1991. Dat was mijn hoofdbekommernis. Vandaar de wens dat men ook die overeenkomst zou toepassen op de Zwitserse vennootschap.

Er bestond dus een verbintenis om deze aandelen niet te verkopen vóór 31 december 1991 met een uitzondering indien men voordien beursgenoteerd zou zijn.

Ten tweede, wat de **putoptie** betreft, had KS het recht om binnen een periode van 3 maanden na 31 december 1991 te eisen dat de heer De Prins de aandelen zou terugkopen tegen een welbepaalde prijs.

Vraag : Dat staat in het contract ?

De heer J.-L. Duplat : Dat staat in het contract.

De **call** had natuurlijk weinig zin, maar niets belette KS de **putoptie** uit te voeren. Ik heb lang genoeg in de gerechtelijke wereld vertoefd om te weten dat men natuurlijk ook moet nagaan of men een proces dat men kan winnen, ook kan uitvoeren. De mogelijkheid om van de oorspronkelijke verkoper 4.000 frank te vragen per aandeel binnen drie maanden na 31 december 1991, bestond evenwel en wij hebben uitdrukkelijk geëist dat die optie in een avenant zou worden omgezet. Dit verhaal moest KS binnen drie maanden na 31 december 1991 uitoefenen lastens de heer De Prins. Of men een procedure begonnen is, gaat mijn commissie niet aan en ik heb mij daarover dus niet uit te spreken.

Wat de tweede overeenkomst betreft, werd duidelijk overeengekomen dat KS de verbintenis opnam om de Super Club-aandelen niet te verkopen voor 1 maart 1991. De overeenkomst bepaalde – en de onderzoekscommissie kan dat zelf verder uitmaken – dat de aandelen in bewaring werden gegeven bij de Kredietbank en dat de heer De Prins tot 1 maart 1991 het recht had om de aandelen terug te kopen. Wat de eerste 450.000 aandelen betreft, is er dus geen putmogelijkheid, te weten geen recht voor KS om die opnieuw te verkopen aan de heer De Prins. Dat gold alleen voor de 450.000 eerste aandelen.

De heer De Prins had er zeker geen voordeel bij om die aandelen terug te kopen, vermits hij zijn meerderheid binnen Super Club kwijt was : de Nederlanders, in casu de Philips-groep, had de meerderheid verworven. En aangezien er in de tweede overeenkomst niet in een putmogelijkheid was voorzien, moest men zich niet te veel begoochelingen maken nopens de mogelijkheid om die te verzilveren.

Wat het optimisme betreft in verband met een beursnotering, kan ik uit ervaring in ieder geval zeggen dat een dergelijk jong bedrijf geen kans maakte om beursgenoteerd te worden voor eind 1991. Dat leek mij totaal uitgesloten en de feiten hebben mij gelijk gegeven.

Vraag : Mijnheer Duplat, heb ik u goed begrepen dat tijdens het eerste kwartaal van 1992 KS zonder meer had kunnen vragen dat de heer De Prins de aandelen terugkocht tegen 4.000 frank per stuk, betrekking hebbende op de helft van haar inbreng ? Dat wil zeggen dat KS nog altijd meer geld zou teruggekregen hebben dan ze voor het hele pakket had betaald : namelijk 4.000 frank tegen 1.500 frank.

De heer J.-L. Duplat : Dat is inderdaad correct. Dat recht bestond maar moest worden uitgeoefend binnen drie maanden na 31 december 1991.

Vraag : Mijnheer Duplat, vanaf eind 1991 begon de periode van drie maanden gedurende dewelke KS zijn 450.000 aandelen opnieuw kon verkopen tegen 4000 frank. Dit zou financieel een veel betere oplossing geweest zijn dan deze die uiteindelijk uit de bus is gekomen. Eind 1991 was de situatie bovendien nog niet zo gedegradeerd dat dat onmogelijk was.

De heer J.-L. Duplat : Ik vrees van wel, omdat op dat ogenblik de omruilverrichting al bijna een jaar voorbij was. De omruilverrichting dateert van begin 1991 en op dat mo-

ment was de enig mogelijke redding van een gedeelte van de Super Club-zaak de overname door de Nederlanders. Dit was evenwel eind 1991 volledig beklonken, zodat het manifest te laat was.

Door het parket aan de klachten van de Commissie voor het Bank- en Financieuzen gegeven gevolg

Vraag : Mijnheer Duplat, u hebt zich tot twee maal toe tot de procureur van Antwerpen gewend. U hebt geen repliek gekregen. Er wordt dus weinig afgewikkeld !

De heer J.-L. Duplat : Ik heb niet gezegd dat ik geen repliek heb gekregen. Ik heb alleen gezegd dat ik geen bijkomende informatie meer heb, behalve dat men één of twee keer in de beginfase bijkomende inlichtingen heeft gevraagd over het eerste van de twee dossiers en dat de Antwerpse procureur zo welwillend is geweest om mij te zeggen dat er een gerechtelijk onderzoek – en dus geen informatief onderzoek – werd geopend. Hij heeft me ook de naam gegeven van mevrouw de onderzoeksrechter die dat dossier in de beginfase heeft behartigd. Nu zijn er in Antwerpen veel promoties geweest in eerste aanleg, zodat ik niet weet of dezelfde onderzoeksrechter zich nog met deze zaak bezighoudt. Ik weet ook niet of iemand zich burgerlijke partij heeft gesteld en of men een deskundige heeft aangesteld.

Ik heb dus geen bijkomende informatie ter zake. Ik weet wel – en dat stamt reeds vanuit de periode van mijn parketstage en parketpraktijk – dat men indertijd conform een artikel van het wetboek van strafvordering om de zes maanden aan de procureur-generaal de stand van een gerechtelijk onderzoek moest rapporteren. Ik vond dit een zeer goede bepaling. Op dat ogenblik moest de kamer van **inbeschuldigingstelling** dan nagaan of dat onderzoek niet overdreven traag verliep. Dit vormde een zware dobber voor de parketmagistraat, omdat hij het dossier moest inkijken en er een zeer volledig rapport over opstellen. Op het niveau van het parket-generaal kregen wij soms harde brieven, waarin men ons aanspoorde een bepaalde zaak te versnellen.

6. Getuigenverklaring van de heer R. Kumpen

De heer R. Kumpen : Ook in het dossier Super Club kregen we geen inzage.

Vraag : Mijnheer Kumpen, wanneer kreeg u kennis van de overeenkomsten getekend door de heren Gheyselinck en Van Acker inzake Super Club ? Deze overeenkomsten werden getekend eind november 1989.

De heer R. Kumpen : Van de getekende overeenkomst werden we in kennis gesteld op de vergadering van de raad van bestuur.

Vraag : Welke raad van bestuur ? Sta me toe eens de problematiek te schetsen. Eind november 1989 werd de overeenkomst getekend door de heren Gheyselinck en Van Acker. Wanneer kreeg u kennis van deze getekende overeenkomsten ?

De heer R. Kumpen : Daar kan ik echt niet op antwoorden. Ik weet dat er in de raad van bestuur verschillende malen werd gedebatteerd over Super Club en dat de heer Gheyselinck er zeer sterk op aandrong om deze transactie

te laten doorgaan. De precieze datum waarop wij de getekende overeenkomsten te zien kregen, herinner ik me echter niet meer.

Vraag : Heeft u vooraf een modelovereenkomst gezien ?

De heer R. Kumpen : Nee, ik niet.

Vraag : Mijnheer Kumpen, op 21 november 1989 schreef de heer Gheyselinck een vertrouwelijke brief. De slotzin van deze brief luidt als volgt : „Gaarne bereid tot additionele informatie die u (per telefoon) zouwt wensen, zou ik de nadruk willen leggen op het voorlopig zeer vertrouwelijk karakter van het bovenstaande”.

In deze brief wordt de indruk gewekt dat men u gevraagd had uw visie te bevestigen via fax. Herinnert u zich dat ?

De heer R. Kumpen : Neen !

Vraag : U herinnert zich toch die nota ?

De heer R. Kumpen : Natuurlijk !

Vraag : En deze nota hebt u gekregen vooraleer het akkoord werd gesloten ?

De heer R. Kumpen : Inderdaad.

De voorzitter : Weet u dat zeker ?

De heer R. Kumpen : Ik kan mij op dit ogenblik niet herinneren of ik de juiste overeenkomst vooraf heb kunnen inzien. Ik kan dat wel in mijn archief controleren. Ik kan er nu echter niet positief of negatief op antwoorden.

Vraag : U kan dus ook niet zeggen of u zich ter zake akkoord verklaarde vooraleer de overeenkomst werd getekend ?

De heer R. Kumpen : De raad van bestuur ging akkoord. Het is niet zo dat de raad van bestuur het niet eens was met de deal inzake Super Club. De raad van bestuur ging duidelijk akkoord.

7. Getuigenverklaring van de heer P. Kluft

Vraag : De heer Kluft heeft op een bepaald ogenblik tijdens een toespraak over de aankoop door KS van Super Club-aandelen het volgende gezegd : „Zowel de voorzitter van de Kredietbank als de voorzitter van Philips hebben persoonlijk bij KS het aandeel aanbevolen”. Mijnheer Kluft, dit is een tekstuele verklaring van u tijdens een toespraak op 28 mei 1992. Kunt u dat bevestigen en hebt u redenen om dit te zeggen ?

De heer P. Kluft : Ik kan dat niet bevestigen maar dat werd mij gezegd.

Vraag : U hebt dat dus gewoon doorgezegd. Wie heeft u dat gezegd ?

De heer P. Kluft : Dat weet ik niet meer, maar het is zeker gezegd geweest. Ik denk zelfs dat er een vergadering op KS is geweest met de betrokkenen.

8. Getuigenverklaring van de heer G. Van Acker

Vraag : De heer Kluft beweert dat er geen beslissing van de raad van bestuur werd genotuleerd over de aankoop van Super Club. Is dat juist ?

De **heer G. Van Acker** : Ik denk dat de heer Kluft daarover moeilijk kan meespreken, vermits hij op dat ogenblik geen gedelegeerd bestuurder van KS was. Tijdens de vergadering van de raad van bestuur in oktober 1989 werd er daadwerkelijk beraadslaagd. De heer Gheyselinck kreeg een machtiging om verder besprekingen te voeren met de heer De Prins en Super Club. Hij heeft hierover telefonisch en met bepaalde nota's verslag uitgebracht aan de leden van de raad van bestuur. Er is toen onder de leden een ingesteldheid gegroeid om de operatie Super Club groen licht te geven. Het was indertijd geen dagelijkse praktijk om de notulen op tijd en stond in te leveren. Daarna heeft de raad van bestuur hiertegen geprotesteerd. In de vergadering van de raad van bestuur werd beslist om, gezien de uitzonderlijke procedure, de overeenkomsten met De Prins en Super Club aan de notulen van de vergadering van oktober te hechten.

Vraag : Mijnheer Van Acker, in verband met Super Club zou ik graag weten in welke omstandigheden het contract tot stand is gekomen. Men heeft daar een inbreng van 1.350 miljoen frank die na twee jaar met 2,6 zou worden vermenigvuldigd. De meeste leden van de commissie vinden het nogal eigenaardig dat men in twee jaar een dergelijke winst zou kunnen maken.

De heer G. Van Acker : Wat Super Club betreft, heeft de heer Gheyselinck er in oktober in het kader van de bespreking van het ERC-project op gewezen dat het nuttig zou zijn om een participatie te nemen in Super Club. Daarvoor zouden we bepaalde aandelen moeten aankopen van de heer De Prins. Andere leden hebben u waarschijnlijk al verteld dat het niet de gebruikelijke stijl van de heer Gheyselinck was om met veel nota's te werken. Hij toonde een korte reeks tekeningen waaruit men de operatie diende te begrijpen. Er groeide een consensus om de heer Gheyselinck een mandaat te geven om de onderhandelingen voort te zetten. Ik heb toen in de raad van bestuur opgemerkt dat als het van mij zou afhangen, ik niet met de heer De Prins scheep zou gaan en dat ik het verhaal van Super Club niet geloofde. Ik was net met de heer van Outryve **d'Ydewalle** en een medewerker, de heer Deschamps, in de Verenigde Staten geweest. Wij hadden daar met een investment banker gesproken over de evolutie van kabelnetwerken en video. Hierbij vroegen wij welke ervaringen men in de Verenigde Staten had opgedaan met de videoautomaten. Wij hebben daar bepaalde antwoorden op gekregen die ik aan de heer Gheyselinck persoonlijk heb meegedeeld. Omdat wij toch in de Verenigde Staten waren, hadden wij van de gelegenheid gebruik gemaakt om een Blockbuster-winkel te bezoeken en die te vergelijken met een winkel van de Super Club. Dat is immers wellicht de beste manier om te controleren hoe deze evolutie zou verlopen. Ten slotte had ik persoonlijk de mogelijkheden nagegaan voor het oprichten van een filmstudio in België. Daarvoor had ik contact opgenomen met de heer Robert Vrielynck, notaris te Brugge, die gespecialiseerd is in tekenfilmstudio's. Hij heeft mij toen het hele verhaal over tekenfilm- en filmstudio's gedaan. Naar mijn mening bleek daaruit dat dit project niet erg overtuigend overkwam. Toen is er een consensus gegroeid om naast het ERC-project een communicatie- en media-industrie uit te bouwen in Waterschei. Dat was zowat de visie van de heer Gheyselinck. Samengevat zag hij dit als het opbouwen van een strategische relatie met een bepaalde groep, zonder dat KS veel geld diende te investeren aangezien Super Club vrij vlug op de beurs zou worden genoteerd. Daar het om een vrij geringe participatie ging, zou ze vrij vlug liquide gemaakt kunnen worden. De heer Gheyselinck heeft de gesprekken daarna uiteraard voortgezet. Er is toen een briefwisseling ontstaan

tussen KS en Super Club en vervolgens werden de overeenkomsten ondertekend. Toen de heer Gheyselinck KS verliet, heeft de raad van bestuur mij gevraagd om samen met mevrouw Greet Klaps en het advocatenbureau dat wij daarvoor in de arm hebben genomen, dit dossier verder te volgen. Het ging hierbij om het advocatenkantoor Loeff-Claeys-Verbeke. Hierbij stelden wij vast dat er reeds voordien een briefwisseling bestond tussen de heer Gheyselinck en de heer De Prins als vertegenwoordiger van Super Club. Ik ben ervan overtuigd dat mijn collega's een ander oordeel zouden hebben geveld als ze die brief hadden gezien. Vervolgens werden de overeenkomsten gesloten. De raad van bestuur vroeg toen verscheidene keren wanneer die studio's er kwamen, omdat er niets van te zien was. In de tweede helft van 1990 verscheen er in de kranten een bericht waarin stond dat er een Zwitserse maatschappij zou worden opgericht waarbij KS zou worden betrokken. Ik heb de heer Gheyselinck toen om meer uitleg gevraagd. Hij heeft mij toen gezegd dat er niets van aan was. Begin januari 1991 werd die operatie opnieuw aangekondigd in „De Standaard”. Ik heb toen onmiddellijk een brief geschreven aan de heer Gheyselinck om er op te wijzen dat er een vergadering van de raad van bestuur zou moeten worden gehouden voor mijn terugkeer uit de Verenigde Staten als men die beslissing wou nemen. Verder heb ik hem ook gevraagd om een juridisch kantoor in te schakelen om KS bij te staan in de verdediging van zijn belangen. De heer Gheyselinck heeft toen beslist om het kantoor Loeff-Claeys-Verbeke in te schakelen,

Vraag : Mijnheer Van Acker, als ik uw vroegere verklaringen lees, heb ik de indruk dat u uw rol in het dossier probeert te minimaliseren. Ik kan mij daarin natuurlijk vergissen, het is aan u om dit te weerleggen. Ik las bijvoorbeeld een interview met het weekblad „Trends” van 12 september 1991 waarin staat dat Gheyselinck volgens Van Acker cavalier secul speelde bij de onderhandelingen met Super Club. De raad van bestuur van KS mocht alleen goedkeuren. Volgens de journalist in kwestie zei u toen spontaan : „Men spiegelde ons toen prachtige cijfers voor. Ik herinner me veelbelovende referenties van mensen uit de Philips- en de Kredietbankgroep, onder andere Eddy Wauters en Jaap Van Weezen-donk. Overigens is het gemakkelijk om nu te zeggen dat we ons vergist hebben. Toen vond men mij een dwaas omdat ik de heer De Prins niet geheel vertrouwde.” Dit ligt dus in de lijn van de verklaringen die u zoëven hebt afgelegd. U zegt dat Gheyselinck alleen heeft onderhandeld. U hebt het contract toch ondertekend ?

De heer G. Van Acker : Wat u voorleest strookt met wat ik vroeger heb verklaard. Voor zover ik weet werden er die hele periode besprekingen gevoerd tussen de heren Gheyselinck en De Prins. Ik was daar in het geheel niet bij betrokken. Ik denk trouwens dat daar ook geen enkele collega uit de raad van bestuur bij betrokken was. De heer Gheyselinck heeft op de raad van bestuur duidelijk gezegd dat er een tekenfilm- en filmstudio zou komen en dat er daardoor een hele industrietak zou groeien. Volgens hem was Super Club bereid om een participatie te nemen in het ERC-project, als het zou doorgaan. Als ik kijk naar de verwoording van de visie van de heer Gheyselinck, stel ik vast dat hij dit zag als een soort strategische alliantie om de geschetste doelstelling te verwezenlijken.

Vraag : Als directeur-generaal van de grootste overheids-holding bent u een verstandig man. U hebt een directe lijn met minister De Batselier en, naar ik veronderstel, ook een goede verstandhouding met hem. Niettegenstaande alle scepsis die u toonde, ondertekende u toch de overeenkomst. Dat vind ik eigenaardig.

De heer G. Van Acker : Dat vind ik helemaal niet eigenaardig. Als er een consensus wordt bereikt in de raad van bestuur, dan zijn alle bestuurders gehouden hem correct uit te voeren. In de statuten van KS wordt bepaald dat het door twee bestuurders moet worden ondertekend. Wellicht omdat het dicht in de buurt van Antwerpen was, heeft de heer Gheyselinck mij opgebeld en gevraagd of ik bereid was om mee te ondertekenen. Aangezien het ging om een consensus binnen de raad van bestuur, had ik daar geen bezwaar tegen. Als ik van oordeel was geweest dat ik mij in geen geval bij die consensus kon neerleggen, dan had ik ontslag moeten nemen.

Vraag : Op 26 oktober was er een vergadering van de raad van bestuur en kreeg men een mandaat.

De heer G. Van Acker : De heer Gheyselinck kreeg een mandaat !

Vraag : U onderstreept dat alleen de heer Gheyselinck een mandaat kreeg. In maart van het volgende jaar werd er een verslag opgemaakt van deze vergadering van de raad van bestuur. In de notulen staat letterlijk dat er een ontwerp van overeenkomst was opgemaakt. De heer Kumpen heeft echter tegenover de commissie bevestigd dat er nooit een ontwerp van overeenkomst werd opgemaakt. Volgens hem werd er een ondertekende overeenkomst voorgelegd en aan de notulen gehecht. Die overeenkomst was ondertekend door u, de heer Gheyselinck en de heer De Prins. De heer Kumpen kwam tot de conclusie dat zij nooit een ontwerp van overeenkomst hadden gezien. Hij zei dat men hen achteraf die overeenkomst ter parafering had voorgelegd. Hij kon zich echter de juiste datum niet meer herinneren. Wilt u ons uw versie van de feiten geven ? Wanneer hebt u de heer Gheyselinck en mevrouw Klaps gevraagd om de ondertekende overeenkomst aan de notulen te hechten ?

De heer G. Van Acker : Ik heb die vraag al beantwoord. De heer Gheyselinck was gemachtigd om de besprekingen te voeren met de heer De Prins en Super Club. Ik heb daaromtrent met bepaalde bestuurders van gedachten gewisseld. Bij mijn weten heeft de heer Gheyselinck alle bestuurders geïnformeerd over het verloop.

Vraag : Daarover gaat het niet. Het gaat over de ontwerp-overeenkomst.

De heer G. Van Acker : Hij heeft hen ook gezegd hoe de ontwerpovereenkomst eruit zou zien. Hij vertelde dat er twee pakketten aandelen waren en hij gaf hen de prijs en de voorwaarden. Ik blijf erbij dat alle bestuurders daarvan op de hoogte waren.

Vraag : Hebben zij een ontwerpovereenkomst gezien ?

De heer G. Van Acker : Ik kan enkel stellen dat alle bestuurders instemden met die operatie.

Vraag : Maar zij kenden die ontwerpovereenkomst niet !

De heer G. Van Acker : Ik kan u enkel zeggen dat er in april op de raad van bestuur over werd gesproken. Meerdere bestuurders hebben toen opgemerkt dat de notulen ons vrij laat werden bezorgd. Omdat het hier om een zeer belangrijke overeenkomst ging, was de raad van bestuur van oordeel dat ze bij de notulen van de raad van bestuur van oktober moest worden gevoegd.

Vraag : De ontwerpovereenkomst bestond dus in feite niet.

De heer G. Van Acker : Ik blijf hier herhalen dat de heer Gheyselinck bij mijn weten de bestuurders heeft ingelicht over de verschillende ontwerpovereenkomsten.

Vraag : De mensen wisten dus dat men van 1.500 naar 4.000 frank ging.

De heer G. Van Acker : Dat wisten zij allemaal. Toen de heer Gheyselinck wegging bij KS, heeft de raad van bestuur mij gevraagd om het dossier Super Club te volgen. Ik heb mevrouw Klaps toen gevraagd om een kopie van het dossier. Daarbij stelde ik vast dat er al een briefwisseling bestond tussen de heer Gheyselinck en de heer De Prins vóór de beslissing van de raad van bestuur van KS.

Vraag : Mijnheer Van Acker, ontkent u vandaag dat u ooit aan de heer Gheyselinck en mevrouw Klaps hebt gevraagd om de getekende overeenkomst te corrigeren en te antedateren ?

De heer G. Van Acker : Ik zou niet weten waarop dat slaat.

Vraag : Op het ogenblik dat het Hoog Comité van Toezicht met een onderzoek is begonnen. U weet toch van dat onderzoek ?

De heer G. Van Acker : Het Hoog Comité heeft mij ondervraagd.

Vraag : Hebt u toen het dossier Super Club gevraagd ?

De heer G. Van Acker : Mevrouw Klaps heeft het mij met een fax van 17 juni 1991 om 10.21 uur opgestuurd. Zij heeft mij toen alle brieven bezorgd omdat de raad van bestuur mij had belast met het contact met Loeff-Claeys-Verbeke om de rechten van KS, in overleg met mevrouw Klaps, te vrijwaren.

Vraag : U verwijst naar de heer Wauters. In het dossier Super Club vinden wij enkel een brief van een afdelingschef van de Kredietbank terug. Hij zegt dat de waarde van het aandeel op een bepaald bedrag wordt geschat. U verwijst echter rechtstreeks naar de heer Wauters. Ik zou van u graag horen welke invloed hij heeft gehad op uw beslissing om de Super Club-aandelen te kopen.

De heer G. Van Acker : Ik denk dat u deze vraag aan de heer Gheyselinck moet stellen. Op het ogenblik dat ik op de raad van bestuur mijn aarzeling om met Super Club en De Prins scheep te gaan liet blijken, heeft de heer Gheyselinck mij gezegd dat hij dit niet begreep, aangezien anderen het hem ten zeerste hadden aanbevolen. Ik zal geen namen noemen omdat die mensen nu ten stelligste ontkennen dat zij dat gedaan hebben. De heer Gheyselinck heeft er steeds op aangedrongen dat ik de heer De Prins zou ontmoeten om zijn verhaal te horen en zijn visie te leren kennen. Ik heb steeds verklaard dat ik bereid was de heer De Prins te ontmoeten, maar dat het op de bureaus van de GIMV moest gebeuren. Ik heb in die periode dus nooit enig gesprek gehad met de heer De Prins of de heer Wauters.

Vraag : Waarom verwijst u dan in uw interview naar de referenties die de heer Wauters u heeft gegeven ?

De heer G. Van Acker : Dat is dan de verantwoordelijkheid van de journalist.

Vraag : Ik lees hier dat u zegt dat u zich veelbelovende referenties herinnert van mensen uit de Philips- en de Kredietbankgroep, onder andere Eddy Wauters. U ontkent dus dat u dat ooit hebt gezegd ?

De heer G. Van Acker : Ik kan u alleen zeggen dat het aandeel Super Club in die periode zeer in de mode was. Er zijn daaromtrent verschillende verhalen gepubliceerd. Er zijn ook verschillende verhalen gepubliceerd over de uitbouw van de communicatie- en media-activiteiten in het Limburgse rond het **ERC-project**. Vele personen hebben mij toen benaderd en gezegd dat zij niet begrepen waarom ik hiervoor een dergelijke aversie voelde en waarom de GIMV nooit een participatie in Super Club heeft genomen.

De voorzitter : Mijnheer Van Acker, het commissielid leest natuurlijk zijn tekst zoals hij dat wil. Misschien kan hij de zin nog even herlezen.

Vraag : Er zijn dus blijkbaar referenties. Wie heeft het dossier Super Club aangehaald en wie heeft het contact gelegd ?

De heer G. Van Acker : Dat weet ik ook niet. De heer Gheyselinck is zelf met het dossier gekomen.

De heer G. Van Acker : Wij hebben toen onze verantwoordelijkheid opgenomen. Toen wij geconfronteerd werden met het débâcle, hebben wij ook een minwaarde geboekt op de aandelen van Super Club. Dat is de verantwoordelijkheid van de raad van bestuur. Wij hebben toen ook beslist om, volgens de overeenkomst, al onze rechten te laten gelden ten overstaan van De Prins, wat wij intussen ook gedaan hebben.

Vraag : Op dat ogenblik waren er voor u echter blijkbaar geen redenen om even te wachten met het verlenen van de decharge ?

De heer G. Van Acker : Ik wil er nogmaals op wijzen dat de raad van bestuur volgens mij heeft ingestemd met de participatie in Super Club. Ik heb alleen gesteld dat wij, toen de heer Gheyselinck reeds was vertrokken, hebben geconstateerd dat er een briefwisseling bestond tussen de heer De Prins en de heer Gheyselinck in verband met het gratis ter beschikking stellen voor 1 frank van de gronden van **Waterschei** om die zaken tot stand te brengen. Er is wellicht een reden waarom de heer Gheyselinck dit niet heeft meegedeeld, maar als mijn collega's dit hadden geweten, zouden ze wellicht een andere opinie hebben gehad.

Vraag : U zegt dat dit een verantwoordelijkheid van de gedelegeerd bestuurder is, maar dan hebt u die verantwoordelijkheid toch afgedekt. U zegt dat er brieven werden ontdekt waarin er blijkbaar beloften werden gedaan. Daar is geen voorbehoud over gemaakt op de algemene vergadering.

De heer G. Van Acker : Ik heb nog niet gezegd dat de heer Gheyselinck een fout heeft gemaakt. Ik stel alleen vast dat hij dit niet heeft meegedeeld.

Vraag : Dat was blijkbaar niet voldoende om een soortge-lijk onderzoek in te stellen als nu. Het gaat om een veel groter engagement.

De heer G. Van Acker : De raad van bestuur heeft vastgesteld dat er een minwaarde was op de aandelen van Super Club en zij heeft die minwaarde geboekt.

Vraag : Mijnheer Van Acker, u hebt ons meegedeeld dat u in deze zaak vanaf het begin de nodige reserve aan de dag hebt gelegd. Dat strekt u tot eer. De andere bestuurders hebben daar waarschijnlijk een andere mening over. Legde u datzelfde wantrouwen ook aan de dag toen op 28 januari 1991 de omruiling met Super Club Zwitserland heeft plaats-

gehad ? De minister aan wie u toen rapporteerde, heeft bij die gelegenheid meegedeeld dat hij daar voor 100 % achter stond.

De heer G. Van Acker : Begin januari heb ik in „De Standaard” gelezen dat er mogelijk een omruil zou gebeuren naar Zwitserland. Ik heb toen een brief geschreven aan de heer Gheyselinck waarin ik stelde dat dit door de raad van bestuur moest worden beslist. Ik schreef hem dat de raad van bestuur in dit geval onmiddellijk bijeen moest worden geroepen en ik wees hem erop dat ik wellicht in die periode niet in België zou zijn, maar dat ik bereid was om mijn opinie kenbaar te maken als ik de gegevens zou krijgen. Ik suggereerde de heer Gheyselinck ook om een juridisch kantoor in de arm te nemen om de belangen van KS veilig te stellen. Hij heeft dat gedaan en zowel Loeff-Claeys-Verbeke in de arm genomen als een fiscaal kantoor. De heer Gheyselinck heeft de documenten toen aan mijn secretaresse gestuurd, die ze naar mij in de Verenigde Staten heeft gefaxt. Ik heb die morgen niet deelgenomen aan het normale programma, maar ben op mijn hotelkamer gebleven om documenten en adviezen van Claeys-Louffs-Verbeke en Coopers & Lybrand te bekijken. Ik heb toen een nota geschreven die ik naar de heer Gheyselinck heb gestuurd. Mijn collega's hebben mij steeds gezegd dat die handgeschreven nota aan de raad van bestuur werd uitgedeeld. Ik heb de heer Gheyselinck gezegd dat ik instemde met die omruil, en ik sta daar nog steeds achter, omdat ik dacht dat dit de beste bescherming bood voor KS. Het had geen zin om in België een lege barak te zetten, terwijl de activiteit in principe door de Zwitserse holding zou worden uitgevoerd. Dat heb ik de heer Gheyselinck duidelijk meegedeeld vanuit de Verenigde Staten. Naderhand heb ik vastgesteld dat dit ook de opinie was van collega's in de raad van bestuur.

Vraag : U had dus op dat ogenblik minder vragen bij de waarde van de participatie ?

De heer G. Van Acker : Dat is een verschillende situatie. Wij waren erin gestapt en wij werden met een dergelijke technische operatie geconfronteerd. Als bestuurder moet men zich dan de vraag stellen of het nog zinvol is om in een Belgische vennootschap te blijven dan wel of het aangewezen is om tot de Zwitserse vennootschap toe te treden. De raad van bestuur heeft toen beslist een vertegenwoordiger van het advocatenkantoor naar de algemene vergadering in Zwitserland te sturen om de minderheidsbelangen van KS te verdedigen .

Vraag : Het avontuur was dus begonnen : u moest tot het einde doorgaan.

De heer G. Van Acker : Wanneer men in een participatie zit en met dergelijke feiten geconfronteerd wordt, dan kan men zijn ogen niet sluiten. Als bestuurder moet men dan een beslissing durven nemen. Ik heb de heer Gheyselinck en de raad van bestuur meegedeeld dat ik vond dat dit een noodzakelijke stap was.

Vraag : U hebt zoëven gezegd dat er een bepaald mandaat was in de raad van bestuur en dat er een consensus bestond. Ik heb u toen gevraagd of er een ontwerpovereenkomst was en ik zou daar graag een duidelijk antwoord op krijgen.

De heer G. Van Acker : Ik heb van de heer Gheyselinck een ontwerpovereenkomst gekregen.

Vraag : U hebt die gekregen, maar **ze** werd niet voorgelegd aan de raad van bestuur.

De heer G. Van Acker : Tussen het mandaat dat de heer Gheyselinck heeft gekregen en de uitvoering van de overeenkomst, is er geen raad van bestuur meer geweest.

Vraag : Kan u op een of andere manier uitleggen waarom u een exemplaar van die ontwerpovereenkomst hebt gekregen en andere bestuurders niet ?

De heer G. Van Acker : Ik weet niet of de andere bestuurders dit al dan niet hebben gekregen. Ik heb met collega's gesproken om me te informeren over hun opinie. Daarbij heb ik vastgesteld dat de heer Gheyselinck hen had ingelicht. Ik kan uiteraard niet controleren op welke wijze dit is gebeurd.

Vraag : De heer Kluft heeft ons gezegd dat de contracten niet aan de raad van bestuur werden voorgelegd. Volgens hem is dit een normale gang van zaken. Is het juist dat bij al deze participaties de contracten niet werden voorgelegd aan de raad van bestuur ?

De heer G. Van Acker : Dat is zo. Als men naar de jaarrekening en de genomen beslissingen kijkt, ziet men dat er in de periode van de heer Gheyselinck wellicht over twee mogelijke participaties open werd gediscussieerd en dat er een bepaalde opvolging aan werd gegeven. Dat waren de participaties Super Club en Pieters-De Gelder.

Vraag : Vond u het dan niet eigenaardig dat er op de raad van bestuur van 14 maart 1990 notulen worden goedgekeurd van 26 oktober 1989 en dat er een ontwerpovereenkomst wordt aangehecht die eigenlijk niet bekend was ?

De heer G. Van Acker : Bij mijn weten waren de leden van de raad van bestuur op de hoogte van de hoofdlijnen van de operatie. Ik weet niet of zij specifiek naar de ontwerpovereenkomst hebben gevraagd toen de heer Gheyselinck hen inlichtte. Ik wil heel duidelijk stellen dat ik er op dat ogenblik in de raad van bestuur geen reactie op heb gehoord.

Vraag : U ontwijkt steeds de vraag ! U was aanwezig op de raad van bestuur van 26 oktober 1989. Hebt u daar het materiële stuk gezien ? Werd die ontwerpovereenkomst al dan niet voorgelegd aan de raad van bestuur ?

De heer G. Van Acker : Het werd niet aan de raad van bestuur voorgelegd. Men heeft de heer Gheyselinck gemachtigd om besprekingen te voeren met de heer De Prins. Tussen het afsluiten van de overeenkomst en die raad van bestuur is er geen andere vergadering van de raad van bestuur geweest. Ik kan niet spreken voor mijn collega's, maar ik denk dat de heer Gheyselinck elke bestuurder heeft opgebeld en toelichting verschaft. Ik heb gevraagd naar de ontwerpovereenkomst en ik heb ze gekregen.

Vraag : De anderen dus niet ?

De heer G. Van Acker : Ik kan toch niet controleren wat de heer Gheyselinck heeft gedaan. Ik heb het eerste ontwerp gekregen van de heer Gheyselinck. Dat kan ik alleen maar bevestigen.

Vraag : Dat was de gebruikelijke manier van werken ?

De heer G. Van Acker : Dat was een uitzonderlijke manier van werken. Soms werd het even aangestipt, maar toen waren de participaties dikwijls al genomen.

Vraag : Minister De Batselier heeft ons gezegd dat hij op een bepaald ogenblik de raad van bestuur heeft laten weten dat hij dat een slechte operatie vond.

De heer G. Van Acker : In een brief aan de heer Gheyselinck heeft hij geschreven dat hij dit een ongelukkige operatie vond.

Vraag : Niettegenstaande zijn verklaringen voor de Vlaamse Raad, die u waarschijnlijk ook kent !

De heer G. Van Acker : Als ik het mij goed herinner, ging het over de operatie in 1989.

Vraag : Minister De Batselier heeft ons in de commissie gezegd dat hij slechts een keer tussenbeide is gekomen. Dat was op het moment van de omruiling, meer bepaald omdat hij vond dat KS, dat toch Limburg als werkterrein had, zich in Zwitserland met een maatschappij ging bemoeien.

De heer G. Van Acker : Dat is mogelijk. Ik zeg alleen dat ik als bestuurder mijn werk heb gedaan. In januari 1991 heb ik de heer Gheyselinck een nota van een zestal bladzijden gefaxt. In die nota adviseerde ik dat de omruil moest doorgaan.

9. Getuigenverklaring van de heer J. Dilewijns

Vraag : Mijnheer Dilewijns, op 28 november 1989 werd een overeenkomst gesloten tussen de heren Gheyselinck en De Prins. Werd deze beslissing door de meerderheid van de leden van de raad van bestuur goedgekeurd ? U hebt de beslissing in april 1990 geparafeerd.

De heer J. Dilewijns : Ik durf geen absolute zekerheid geven inzake de data maar ik geloof dat hetgeen u zegt, correct is.

De beslissing staat genotuleerd in de notulen van de raad van bestuur van 26 oktober 1989. De overeenkomst zelf werd ondertekend op 28 november. In de notulen van de raad van bestuur van 26 oktober is de bespreking van het dossier vermeld. U weet dat het principe werd uiteengezet terwijl de voorwaarden van de overeenkomst per fax door de heer Gheyselinck aan de verschillende bestuurders werden meegedeeld met de vraag of ze al dan niet akkoord gingen. De bestuurders hebben hun akkoord meegedeeld met de voorwaarden van de overeenkomst zoals ze ons per fax kenbaar waren gemaakt. De heer Gheyselinck heeft dan op 21 november 1989 een brief gestuurd aan de KS-bestuurders met een samenvatting van datgene wat was overeengekomen. Op 28 november ten slotte werd de finale verkoopovereenkomst ondertekend.

10. Getuigenverklaring van de heer T. Gheyselinck

De heer T. Gheyselinck : Ik geef toe dat Super Club een befaamde mislukker en een onjuiste beslissing voor KS was. Toch zou ik het eens willen hebben over de doelstellingen op het moment van de beslissing.

In het hele ERC-project begon men met niets. Er was een mijnterrein maar verder niets. Het project is geleidelijk gegroeid, en dit dankzij de medewerking van veel internationaal bekende architecten. Vanuit niets werd iets gecreëerd. In dat proces moest men de hele tijd mensen aantrekken. Op een gegeven ogenblik zijn er, op initiatief van de heer De Prins, discussies geweest over het bouwen van een tekenfilmstudio. De commerciële achtergrond daarvoor was op dat ogenblik ideaal. Er rees een geweldige behoefte op de

videomarkt -niet zozeer in de cinemawereld- voor cartoons. Op dat moment was het tweede beste bedrijf ter wereld na de Disney-studio's, een Iers bedrijf, te koop. Het was de bedoeling dat een groot gedeelte van de staf van Ierland produktietekenfilms zou maken. Met de videomarkt die Super Club had, konden we eigenlijk -in tegenstelling met de normale wereld waarbij men wacht op commissies- zeggen dat we twee tekenfilms per jaar zouden produceren voor de videomarkt. De filmwereld vertegenwoordigt ongeveer een waarde van 10 percent. Dit beantwoordde dus volledig aan een van mijn doelstellingen. Er is toen gepraat over geld. De heer De Prins bood oorspronkelijk de aandelen aan tegen 3300 frank. Dat was duidelijk te hoog maar dat waren op dat moment wel de prijzen die op de hele kleine beurs te Antwerpen werden betaald. Wij hebben verder onderhandeld en de prijs daalde tot beneden de 2800 frank. We hebben toen op confidentiële basis evaluaties laten maken die zich trouwens nog moeten bevinden bij KS. Ik vroeg daarbij wat de minimumwaarde was. We hebben een absolute **minimum**-waarde verkregen van 2300 frank per aandeel. De heer De Prins argumenteerde tijdens de onderhandelingen hoofdzakelijk dat hij het aandeel over anderhalf jaar op de beurs zou brengen -dat was trouwens ook de bedoeling van Philips- en dat hij daar prijzen verwachtte in de orde van 8000 tot 11000 frank.

Ik heb toen een bepaalde vondst gedaan waarover ik zelf heel tevreden was. Ik zei immers : „Als jullie zo zeker zijn dat de prijzen zullen stijgen, kan ik een regeling vinden waarbij jullie meer krijgen als jullie gelijk hebben. Wij kopen tegen 1500 frank, de helft van het verschil tussen de eerste beursnoteringswaarde en 1500 frank, betalen wij bij”. Ik vond dat een goede vondst want het betekende dat de heer De Prins gevangen werd op zijn woorden aangezien hij zei dat de waarde waarschijnlijk 8000 tot 10000 frank zou bedragen. Indien de waarde 10000 frank was geweest, had hij in de plaats van een prijs van 2800 frank, $((10.000-1500) : 2)$ frank extra gekregen. Wij liepen slechts een risico van 1500 frank.

Tegelijk had ik een tweede protectie ingebouwd doordat er een terugkoopverplichting was voor de helft tegen 4000 frank als er geen beursnotering zou komen. We zouden dus met de helft tegen 4000 frank zelfs de andere helft tegen 1500 frank kunnen terugbetalen.

Tegelijk beantwoordde deze aankoop aan drie doeleinden : het opzet om een filmstudio aan te trekken ter versterking van het hele **ERC-project**, een geldbelegging die tijdelijk zou zijn -de bedoeling was dat KS de aandelen zou verkopen op het ogenblik dat er een beursnotering zou zijn of de heer De Prins zou dwingen tegen 4000 frank terug te verkopen, wat maximaal voorzien was over twee jaar. Dit was in mijn redenering net het moment waarop KS het geld nodig zou hebben voor de eigenlijke **ERC-investering**. We sloegen op dat moment dus twee vliegen in één klap : ten eerste, het aantrekken van het filmgebeuren plus de goede reputatie van de naam door Philips, Kredietbank en anderen erbij te betrekken. Ten tweede was dit een veel positiever beoordeelde geldbelegging dan het geld gedurende anderhalf jaar op een bankrekening te plaatsen.

In alle oprechtheid ben ik ervan overtuigd dat ik met de feiten en de adviezen die we hadden in 1989, vandaag dezelfde beslissing zou nemen. Het is even duidelijk dat, met alles wat sindsdien is gebeurd, dit een onjuiste beslissing was. De beslissing was evenwel niet onjuist op het moment dat ze werd genomen.

De heer T. Gheyselinck : Het hele opzet van Super Club was gericht op de twee doeleinden samen. Reeds geruime tijd voor de aankoop van de aandelen had de heer De Prins me zowel mondeling als schriftelijk verklaard -en dit moet ook in de dossiers van KS steken- dat het zijn intentie was om in eerste instantie een State-of-the-Art tekenfilmstudio op te zetten met de hoop en de bedoeling deze later te expanderen tot een andere studio. Dat was het begin.

Tegelijk kwam de vraag of wij geen participatie zouden nemen. Zodra het ERC-project zeker was, zou hij bereid zijn een participatie in het hele ERC-project te nemen en wij zouden een participatie in Super Club nemen.

Het begon dus met het ERC-doeleinde van iets fysiek aan te trekken ; daaruit sproot de negotiatie voort en uit de negotiatie en evaluatie vond ik het een bijkomend voordeel om een participatie te nemen die als geldbelegging op korte tot middellange termijn toen door iedereen zeer positief werd geëvalueerd. De twee doeleinden waren dus met elkaar verbonden. Ook in de brieven die toen werden geschreven, zijn de twee zaken met elkaar verbonden. Ik weet niet -en ik geloof dat dit momenteel voorwerp uitmaakt van het juridisch onderzoek- in hoeverre het een juridische plicht was van de heer De Prins of van Super Club om tekenfilmstudio's op te zetten. Ik denk dat, aangezien op het moment van de aankoop zelfs het ERC-project nog niet zeker was, het moeilijk zal zijn dat juridisch hard te maken.

De heer T. Gheyselinck : Ik gaf op een gegeven moment een lezing waarom de Antwerpenaren naar Limburg moesten komen investeren. Na die vergadering kwam een van de aanwezigen naar mij toe, met name de heer De Prins. Hij stelde voor eens te praten. Daar zijn toen een paar maanden overheen gegaan. Op een bepaald ogenblik is er bij Philips, die betrokken waren bij de studies, een vergadering geweest waarbij ook Super Club en anderen aanwezig waren. Daaruit is toen een afspraak gekomen om eens te praten met de heer De Prins. Ik heb een persoonlijk gesprek gevoerd met de heer De Prins. Hij speelde toen met de idee van filmstudio's, ik met het ERC-project. We hebben een aantal gesprekken gehad die uiteindelijk hebben geleid tot datgene wat ik zo-even heb gezegd. Als ik het goed heb, had de Kredietbank net iemand naar Amerika gestuurd voor een uitgebreid onderzoek. Super Club had toen immers net een grote Amerikaanse investering gedaan. We wisten wat er op de Antwerpse markt gebeurde. Ik wilde zekerheid hebben en heb op een gegeven moment aan de Kredietbank informeel -zonder verantwoordelijkheid hunnerzijds- een absoluut veilige minimumprijs gevraagd. Daaruit vloeide het bedrag van 2300 frank voort. Ik had daarin vertrouwen maar heb nogmaals onderhandeld zodat we uiteindelijk de aandelen hebben verworven tegen 1500 frank.

Vraag : Mijnheer Gheyselinck, als ik me goed herinner was de heer Van Acker daartegen. Heeft hij u gezegd waarom hij ertegen was of is dat onterecht ?

De heer T. Gheyselinck : Ik herinner mij niet dat Van Acker daar tegen was.

Vraag : De heer Van Acker werd door de commissie al gehoord en hij maakte er voor zijn „verdediging” een punt van dat hij altijd het grootst mogelijke voorbehoud heeft gemaakt tegenover de Super Club-investering. Praatte hij daar ooit met u over ? Maakte hij die houding ooit in de raad van bestuur bekend ?

De heer T. Gheyselinck : Niet alleen hij deed dit, wij hadden allemaal onze bedenkingen bij de investering in Su-

per Club. Bij een dergelijke investering gaat men niet over één nacht ijs. Op het ogenblik dat ik het resultaat van mijn negotiatie voorlegde, die een waardering en vooral een vrij originele oplossing inhield — het risico van de vermeende meerwaarde werd afgewenteld op de heer De Prins — maakte niemand van de raad van bestuur bij het uiteindelijke voorstel nog bezwaren tegen de aankoop tegen 1500 frank. Integendeel, wij vonden het allemaal een niet-alledaagse investering, maar konden er voor deze prijs niet aan weerstaan.

Vraag : Ik stelde deze vraag ook aan de heer Van Acker die mij antwoordde dat ik het aan de heer Gheyselinck moest vragen. Ik lees even de verklaring van de heer Van Acker voor : „Op het ogenblik dat ik op de raad van bestuur mijn aarzeling om met Super Club en De Prins scheep te gaan, liet blijken, heeft de heer Gheyselinck mij gezegd dat hij dit niet begreep aangezien anderen het hem ten zeerste hadden aanbevolen. Ik zal geen namen noemen, omdat die mensen nu ten stelligste ontkennen dat zij dat gedaan hebben, maar de heer Gheyselinck heeft er steeds op aangedrongen dat ik de heer De Prins zou ontmoeten om zijn verhaal te horen en zijn visie te leren kennen.” Ik vraag u daarom : wie zijn die anderen die er bij u op aandrongen die aandelen te kopen ?

De heer T. Gheyselinck : Niemand.

Vraag : Dan raaskalt de heer Van Acker ?

De heer T. Gheyselinck : Uw vraag luidt of anderen mij tot de aankoop van aandelen Super Club hebben aangezet ?

Vraag : Dat is toch wat de heer Van Acker heeft verklaard. Ik las u net de letterlijke verklaring voor. Zal ik u ook de vraag even letterlijk voorlezen zoals ik ze toen stelde ?

De heer T. Gheyselinck : Ik zeg het u nogmaals : ik neem de volledige verantwoordelijkheid op voor het voorstel, de onderhandelingen en het voorleggen aan de raad van bestuur. Niemand heeft er bij mij op aangedrongen om aandelen te kopen.

Vraag : Waarom zegt de heer Van Acker dit dan ?

De heer T. Gheyselinck : Geen idee, ik heb hem al twee jaar niet meer gesproken, u wel.

Vraag : Kan het zijn dat hier wordt verwezen naar het feit dat een aantal mensen een zekere waardering hebben geuit over die aankoop ? Wij vinden immers ook waarderingen van banken en bedrijven terug. Heeft dit uw vertrouwen in de aandelen misschien gesterkt ?

De heer T. Gheyselinck : Een dergelijke aankoop gebeurt niet zomaar in een wip, daar gaat heel wat aan vooraf. Ik vermeldde in het begin alle overwegingen die hebben meegepeeld. Op een bepaald moment was er nog een fax van de GIMV, maar dit is allemaal preliminair. Er liepen allerlei berichten en marktwaarderingen binnen over Super Club, waarbij sprake was van een opwaardering naar 8, 10 en zelfs 11.000. Voor mij was het belangrijkste tot een absolute minimumwaarde te komen ; ik was zelfs van plan nog onder de uiteindelijk overeengekomen waarde van 2300 te gaan. Die werd nogmaals besproken en dan pas ben ik met het uiteindelijke voorstel naar de raad van bestuur gestapt. Op dat bewuste ogenblik, afgaande op alle beschikbare informatie, deelde iedereen de mening dat dit een goede investering was.

Vraag : Wij hoorden ook de heer Duplat en die zei dat de antecedenten van de heer De Prins vragen oproepen bij

de bereidwilligheid van de mensen van KS om met een dergelijk figuur in zee te gaan.

De heer T. Gheyselinck : Achteraf is het uiteraard gemakkelijker praten, maar ik benadruk nogmaals dat het totale pakket pas werd aangenomen nadat ik met mijn onderhandelingen een prijs had bereikt van 1.500 frank en er was overeengekomen dat er een verplichte terugkoop zou gebeuren tegen 4.000 frank indien de beursnotering niet doorging.

Vraag : Volgens mij verwees de heer Duplat daar niet naar. U hebt daarin trouwens prima onderhandeld, maar het punt is hier dat men gezien het gerechtelijk verleden van de heer De Prins, zich vragen had moeten stellen bij een dergelijke overeenkomst. Hij werd immers al veroordeeld, wat in beroep nog eens werd bevestigd. Gaat men met iemand als de heer De Prins hoe dan ook in zee, wat hier op nogal naïeve wijze is gebeurd ?

De heer T. Gheyselinck : Het is erg gemakkelijk om woorden als „naïef” prejudicieel te gebruiken, maar er was hoegenaamd niets naïefs aan deze overeenkomst. Wij kochten van de heer De Prins aandelen in een bedrijf.

Vraag : U kocht ze van hemzelf ?

De heer T. Gheyselinck : Ja, wij, de KS dus, kochten aandelen in een bedrijf dat Super Club heette en op dat ogenblik een van de snelst groeiende bedrijven was. Bovendien waren ook de Kredietbank en Philips erbij betrokken en beschikten wij over waarderingen.

Vraag : Daar hebben wij de bewuste namen : het zijn dus waarschijnlijk ook Philips en de Kredietbank die hebben onderhandeld en aandrongen op een deelname van uwentwege. Is dat zo ?

De heer T. Gheyselinck : Neen, zij hebben niets aanbevolen. Philips en Kredietbank zijn beiden grote bedrijven. Het stelde een bedrijf als KS dan ook gerust te weten dat zij mee hadden geïnvesteerd. Zoals wel meer in het financiële wereldje gebeurt, bleek dit een grove misrekening.

Vraag : Wanneer wij het hebben over Philips en de Kredietbank, blijven de echte spilfiguren toch in de anonimiteit. Over wie hebben wij het in feite ? Wie stond bij Philips en de Kredietbank voor deze zaak in ?

De heer T. Gheyselinck : Niemand zette mij op enigerlei wijze tot de aankoop van Super Club-aandelen aan.

Vraag : Wie van Philips en wie van de Kredietbank hebben dit aandeel aanbevolen ? De heer Van Acker verklaarde zich duidelijk prachtige en veelbelovende referenties te herinneren van de heren Wauters en Van Weezendonk. Hebben zij het aandeel aanbevolen, ja of neen ?

De heer T. Gheyselinck : Ik heb al drie keer heel kort daarop geantwoord : niemand drong er bij mij op aan deze Super Club aandelen te kopen.

Vraag : U neemt dus de volledige verantwoordelijkheid voor deze miskleun op u ?

De heer T. Gheyselinck : Absoluut. Ik ben alleen verantwoordelijk voor het voorleggen van dit voorstel aan de raad van bestuur. Voor de vierde keer : niemand drong daar op aan.

Vraag : De referenties van Kredietbank en dergelijke sterkten u gewoon ?

De heer T. Gheyselinck : In die commerciële wereld bepaalt men waarden, onderhandelt men. Ik had toen ook nog

die andere aantrekkingskracht. Op dat moment leek het mij een zeer gunstige investering waarmee wij drie vliegen in één klap sloegen, zeker na de onderhandelingen. De volledige raad van bestuur steunde overigens het voorstel.

Vraag : Wist u toen u ontslag nam dat er weinig of niets van deze hele operatie zou kunnen worden gerecupereerd ? Gaf dit misschien de doorslag om ontslag te nemen ?

De heer T. Gheyselinck : Absoluut niet, en ik ben totaal eerlijk in het beantwoorden van vragen, zelfs persoonlijke.

Vraag : Als niemand een rol speelde, was er bij uw weten een analysenota van de Kredietbank over de waarde van Super Club-aandelen ?

De heer T. Gheyselinck : Neen, u weet meer dan ik. Ik vroeg de Kredietbank op zeker ogenblik alleen of zij mij hun opinie konden geven over de absolute minimumwaarde. Als ik het mij goed herinner is het antwoord schriftelijk, op één bladzijde aangekomen. Ik stelde dus enkel die ene vraag. De vooropgestelde minimumwaarde was ongeveer 2.300 frank. Dit was gewoon het ene extra duwtje dat nodig was om mij ervan te overtuigen dat het een veilige zaak zou zijn als ik aandelen, waarvan de absolute minimumwaarde op 2.300 frank was vastgesteld, tegen 1.500 frank kon kopen.

Vraag : Ik wil een beter inzicht krijgen in het verloop van de besluitvorming met betrekking tot de raad van bestuur. Op een bepaald ogenblik dachten wij immers dat de overeenkomst was ondertekend zonder dat dit werd geformaliseerd in de raad van bestuur. In dit verband werden verklaringen afgelegd waarin wordt beweerd dat de bestuurders per fax op de hoogte waren gebracht. Hoewel dit nadien werd geformaliseerd, had de raad van bestuur er op het moment van de ondertekening haar fiat nog niet over gegeven. Klopt dit ? Ondertekenden u en de heer Van Acker eerst en legde u het dan pas aan de raad van bestuur voor of niet ?

De heer T. Gheyselinck : Over de beweegredenen, die hoofdzakelijk verband hielden met het ERC-project, en de combinatie met de aankoop van aandelen werd geregeld gepraat. Dit bereikte op een bepaald ogenblik het stadium dat men in de raad van bestuur over de vraagprijs — die startte bij 3.300, daalde naar 3.000 en hoogstwaarschijnlijk tot 2.800 zou gaan — discussieerde en men meer zekerheid wilde hieromtrent. Ik probeerde daarop bij de Kredietbank een schriftelijk oordeel te krijgen. Op een van de vergaderingen van de raad van bestuur kwamen wij tot de conclusie dat het een interessante zaak zou zijn als wij ruwweg in een zekere richting konden onderhandelen. Dat was dus het resultaat van de uiteindelijke onderhandelingen. Super Club was erg bang dat het bekend zou raken dat wij tegen 1.500 frank aankochten terwijl er in Antwerpen veel hogere prijzen werden betaald. Bij normale onderhandelingen tussen twee commerciële ondernemingen, is het heel gebruikelijk dat men niet onmiddellijk de publieke aankoopprijs haalt. Wanneer dan definitieve voorwaarden worden voorgesteld, moet men zodoende heel snel kunnen beslissen. Na die voorbereidende gesprekken in de officiële raad van bestuur, heb ik inderdaad per fax overigens ook om het uit de openbaarheid te houden — alle leden van de raad van bestuur van de definitieve voorwaarden op de hoogte gebracht. Alles was toen in feite al besproken en de uiteindelijke, uiterst lage condities waren voor iedereen dan ook een complete verrassing. De dag erna bevestigden de bestuursleden telefonisch, geloof ik, dat zij de overeenkomst steunden. Dan pas is de overeenkomst ondertekend en formeel bevestigd in de raad van bestuur. Het verhaal klopt dus.

C. VASTSTELLINGEN EN VRAGEN

1. Tegenover de formele overeenkomsten inzake aankoop van 900.000 aandelen Super Club, staat geen enkele juridische verbintenis van Super Club tot het uitvoeren van de investeringen vermeld in de vertrouwelijke nota aan de raad van bestuur van 21 november 1989. De vraag rijst in hoeverre de bestuurders, die telefonisch inlichtingen konden verkrijgen (laatste alinea van die nota) van de werkelijke toedracht op de hoogte waren.

2. Die vraag krijgt bijzonder belang in het licht van volgende alinea van de vertrouwelijke nota : „**Het** is de vaste bedoeling van de huidige raad van bestuur (van Super Club) de Super Club-aandelen op de beurs te brengen voorjaar 1991 en hun vooruitzichten voor de introductiewaarde na de grote groei die Super-Club in 1990 zal kennen door hun recente acquisities in de VS is zeer hoog (11.000 — 15.000 frank per aandeel).” In de veronderstelling dat beursnotering in 1991 plaats had, tegen 11.000 frank bijvoorbeeld, kon de koper voor de tweede reeks aandelen bijbetaling eisen van 4.750 frank per aandeel, wat voor 450.000 aandelen een bijkomende uitgave van 2.137.500.000 frank zou betekenen. De aandelen bleven ook dan nog onverhandelbaar tot 31 december 1991.

3. Het verlies voor KS bedroeg uiteindelijk 1.350.000.000 — 198.000.000 of 1.152.000.000 frank. Het werd ten laste gelegd van de enveloppe Oost, meer bepaald van het overschot van de toegekende subsidies voor **reconversie-investeringen**.

4. De gelden van de enveloppe Oost zijn subsidies met een bepaalde bestemming, die vooraf ter beschikking werden gesteld. Dit dossier is illustratief voor de waarde van de controle op het beleid van KS.

5. De door KS ingespannen rechtsgedingen, waardoor gepoogd werd de schuld af te wentelen, overtuigen geenszins. KS heeft dit klaarblijkelijk zelf ook ingezien en de titels omgeruild. Elke poging tot het uitoefenen van de **terugkoop-optie** heeft geen zin meer.

6. In een brief van 22 juni 1993 vroeg de voorzitter van de onderzoekscommissie namens de onderzoekscommissie aan de minister van Justitie om gebruik te maken van zijn positief injunctierecht, opdat de gerechtelijke onderzoeken die door het parket van Antwerpen werden geopend naar aanleiding van klachten ingediend door de Commissie voor het Bank- en Financiewezen tegen de NV Super Club, zo spoedig mogelijk zouden worden beëindigd.

Bij brief van 20 juli 1993 antwoordt de minister van Justitie het volgende :

„Ik heb uw brief van 22 juni 1993 inzake de klacht tegen NV Super Club in goede orde ontvangen.

Ik wil er U aan herinneren dat mijn injunctierecht erin bestaat aan het Parket te vragen vervolgingen in te stellen.

In dit geval vonden reeds vervolgingen plaats, aangezien een gerechtelijk strafonderzoek werd ingesteld betreffende de NV Super Club naar aanleiding van een klacht ingediend door de Commissie voor het Bank- en Financiewezen en een burgerlijke partijstelling tegen De Prins en onbekenden wegens

— inbreuken op artikel 202 Wetboek Koophandel (frauduleuze uitgifte van aandelen)

— inbreuken op artikel 203 Wetboek Koophandel en 75, § 2 van de wet van 4 december 1990 (manipulatie van beurskoersen).

Volgens de inlichtingen die ik bekomen heb bij de procureur-generaal bij het Hof van Beroep te Antwerpen, kan de afsluiting van dit gerechtelijk onderzoek voorzien worden tegen einde 1993.

Ik kan uiteraard geen injunctie geven aan de onderzoeksrechter die onafhankelijk bepaalt op welke manier hij het onderzoek leidt.

Ik kan geen enkele verder informatie geven over de inhoud van dit dossier, daar ik het geheim van het onderzoek moet respecteren. ”

7. Bij brief van 14 juli 1993 aan de voorzitter van de onderzoekscommissie deelt de heer G. Van Acker het volgende mee :

„In de pers van zaterdag heb ik moeten vaststellen dat de heer T. Gheyselinck zich niet meer herinnert dat ik persoonlijk bezwaar had tegen de operatie van NV Super Club. Niettemin blijf ik bij mijn stelling dat ik mij neergelegd heb bij de consensus die bereikt is door de raad van bestuur.

Ter staving van deze stelling wens ik u een fax over te maken die mijn secretaresse, mevrouw F. Bogaerts, de heer T. Gheyselinck heeft toegezonden op 31 januari 1991 naar aanleiding van de omruil van de aandelen in aandelen Super Club Holding & Finance.

In punt 7.1 herinner ik duidelijk naar mijn standpunt uit het verleden. De desbetreffende fax bezorg ik u als bijlage.”

Punt 7.1 van deze fax vermeldt :

„De beslissing om te participeren in Super Club werd door de raad van bestuur genomen met het oog op ERC.

Toen heb ik twee bedenkingen openlijk geformuleerd :

- a) ik zou het persoonlijk niet doen ;
- b) de overeenkomst is technisch interessant, maar heeft slechtst waarde voor zover De Prins solvabel is en blijft.”

8. De besluitvorming door de raad van bestuur is ongewoon. De heer T. Gheyselinck krijgt van de raad van bestuur van 26 oktober 1989 een mandaat om te onderhandelen met de heer De Prins. Op 21 november 1989 bezorgt de heer T. Gheyselinck een vertrouwelijke nota aan de leden van de raad van bestuur. In deze vertrouwelijke nota worden de definitieve verkoopsvoorwaarden uiteengezet. De leden van de raad van bestuur delen daarop hun telefonisch akkoord mee aan de heer T. Gheyselinck. De verkoopovereenkomsten worden dan op 28 november 1989 ondertekend door de heren G. Van Acker en T. Gheyselinck.

De notulen van de raad van bestuur van 26 oktober 1989 worden slechts op 14 maart 1990 door de raad van bestuur goedgekeurd. Dan worden de verkoopovereenkomsten aan de notulen gehecht en door leden van de raad van bestuur geparafeerd.

9. De verslaggever merkt op dat in de vertrouwelijke nota van 21 november 1989 de terugkoopverbintenis van de heer De Prins verbonden is aan een beursnotering van het Super Club-aandeel voor 1 juli 1991. („...Indien geen beursintroductie plaats heeft gevonden voor 1 juli 1991 kan KS eisen dat de heer De Prins deze aandelen terugkoopt tegen 4.000 frank per aandeel.. “.). In de verkoopovereenkomst van 28

november 1989 is de terugkoopverbintenis gekoppeld aan een beursnotering voor 31 december 1991. („ . . . Artikel 6 : Indien geen beursnotering van het aandeel op de beurs is gebeurd voor 31 december 1991 . . . “).

Waarom wordt in nauwelijks zeven dagen tijd een andere datum voor de terugkoopverbintenis van de heer De Prins vastgesteld ? Wanneer werden de bestuurders hiervan op de hoogte gebracht ? Hoe essentieel is de datum van de beursnotering in het uitgewerkte veiligheidsmechanisme ?

II. PIETERS-DE GELDER

A. OVERZICHT

1. Voorgeschiedenis

Het dossier Pieters-De Gelder werd op de raad van bestuur door de heer Gheyselinck voor het eerst ter sprake gebracht op 26 oktober 1989. Volgens de heer Gheyselinck was het noodzakelijk en wenselijk dat KS in de bouwsector management zou verwerven, omdat KS diverse bouwprojecten en sanering van mijncités op mijnterreinen zou aanvangen. Er werd daarbij de voorkeur uitgesproken voor een groot bedrijf buiten Limburg.

Desgevraagd stelde de GIMV – bij monde van de heer G. Van Acker – het bedrijf Gustaaf Pieters-De Gelder voor. Deze NV, met zetel te Wetteren, was gespecialiseerd in de geïntegreerde aanpak van industriële bouw en vrijetijdsprojecten (Decascoop Gent, Kinopolis Brussel) en via haar dochtermaatschappij PVBA Spoor- en Kabelwerken in spoorwegbouw (HST, Star-programma) .

Op de raad van bestuur van 8 januari 1990 geeft de heer Gheyselinck toelichting bij een nota waarin de activiteiten van de NV Gustaaf Pieters-De Gelder en haar dochtermaatschappijen worden beschreven. De heer Gheyselinck was van oordeel dat er een duidelijke synergie bestond tussen KS en Gustaaf Pieters-De Gelder inzake projecten en personeelsbestand. De NV Gustaaf Pieters-De Gelder kampte met een tekort aan arbeidskrachten, zowel op het vlak van de algemene bouw als op dit van de spoorwegbouw. Voor KS zou een eventueel samengaan met Gustaaf Pieters-De Gelder de mogelijkheid bieden om niet alleen personeel te vormen voor bouwprojecten op de mijnterreinen met eigen KS-mensen, maar ook voor spoorwegbouw en andere sectoren, zodat KS een internationale dimensie zou kunnen nastreven. De NV Gustaaf Pieters-De Gelder zou een rol blijven spelen in de vorming en omscholing van KS-personeel, waarbij in een eerste fase een tiental kaderleden en opzichters in Wetteren zouden worden gevormd, die dan op hun beurt andere KS-werknemers konden opleiden.

De heer Gheyselinck deelde de raad van bestuur vervolgens mee dat de GIMV de huidige intrinsieke waarde van de NV Gustaaf Pieters-De Gelder op 1 miljard frank schatte, en op 1,3 miljard frank indien rekening gehouden werd met de winstverwachtingen. Het lag in de bedoeling dat KS 50 percent van de aandelen van de NV Gustaaf Pieters-De Gelder zou verwerven en de GIMV 5 percent. Hierover moest de raad van bestuur van de GIMV zich nog uitspreken. Wanneer de GIMV later haar participatie te gelde zou willen maken, zou KS een voorkeurrecht krijgen. Een meerderheidsparticipatie was immers het doel van KS.

De raad van bestuur besliste, bij meerderheid van stemmen, dat KS de besprekingen mocht afronden en een belang van 50 percent nemen in de NV 'Algemene Ondernemingen Gustaaf Pieters-De Gelder' met een eventuele uitoefening van het voorkeurrecht op de participatie van de GIMV in deze NV. Wanneer de GIMV zou beslissen niet te participeren stemde de raad van bestuur ermee in dat KS de bijkomende 5 % van de aandelen in deze NV zou verwerven.

Eveneens op 8 januari 1990 werd de overeenkomst afgesloten tussen KS en de NV Pieters-De Gelder waarbij KS 50,018 percent van de aandelen zou verwerven voor een totaal bedrag van 622.161.711 frank, de GIMV 4,98 percent van de aandelen voor een bedrag van 61.988.273 frank. Uiteindelijk

nam de GIMV de aandelen niet op. KS kwam hierdoor in het bezit van 55 percent van de aandelen voor een totale waarde van 684.129.984 frank.

De NV Gustaaf Pieters-De Gelder werd later omgevormd tot Pieters-De Gelder. Verder wordt enkel de naam Pieters-De Gelder gebruikt.

2. Bespreking in de commissie

Er zijn grote discussiepunten in dit dossier :

- 2.1. De opportuniteit van de participatie
- 2.2. Het besluitvormingsproces
- 2.3. De voor de acquisitie betaalde prijs

2.1. De opportuniteit van de participatie

In de motivering van de participatie speelt vooral de factor werkgelegenheid een grote rol. Volgens de redenering van de heren Gheyselinck en Van Acker konden snel vele arbeidsplaatsen in de bouwsector, ten behoeve van de te verwachten bouwactiviteit op gronden van KS, worden gecreëerd voor ex-mijnwerkers, maar dan moest er know-how uit de bouwnijverheid worden aangetrokken, die voldoende ervaring en perspectieven had, ook met betrekking tot de herscholing van de ex-mijnwerkers. Particulieren inhuren voor bouwactiviteiten of kleine bedrijven aankopen leek niet opportuun.

De heer Dilewijns verklaarde dat volgens hem niet zozeer de prijs 'ter discussie stond maar vooral de opportuniteit van de operatie. Volgens de heer Kumpen wilde KS zich in een bouwbedrijf inkopen om zodoende zelf het bouwgebeuren rond ERC te controleren. De aankoop gebeurde volgens hem uitsluitend met het oog op het ERC-project.

Verschillende leden van de onderzoekscommissie hebben hun twijfels uitgedrukt over de opportuniteit van deze operatie.

Er wordt bovendien vastgesteld dat de in het vooruitzicht gestelde bouwprojecten niet zijn uitgevoerd. Volgens de heer Gheyselinck hebben echter veel geselecteerde mijnningen van KS op kosten van Pieters-De Gelder het vak op werven geleerd door mee te lopen met de werfleiders van PDG. De bedoeling was dat zij na één jaar stage de KS-bouwprojecten in Limburg zouden uitvoeren.

2.2. Het besluitvormingsproces

Hierover worden door de gehoorde personen verklaringen afgelegd met verschillende accenten.

De heer Dilewijns zegt dat het waarderingsverslag van de GIMV niet ter inzage lag op de raad van bestuur van KS op 8 januari 1990. Ook de heer Kumpen bevestigt dat, maar nuanceert dat het wel werd „getoond” en dat de meerderheid van de raad van bestuur daar geen problemen mee had omdat men vertrouwde op de kwaliteiten van de gedelegeerde bestuurder en op de financiële deskundigheid van de GIMV-medewerkers. Hij voegt er nog aan toe dat de bestuurder van de GIMV, tevens bestuurslid van KS, wellicht beter op de hoogte was.

Verschillende leden van de onderzoekscommissie vinden het hoogst merkwaardig dat het dossier Pieters-De Gelder werd besproken door de raad van bestuur zonder dat het financiële analyseverslag van de GIMV ter tafel lag.

De heer Dilewijns geeft toe dat dit inderdaad niet het geval was.

Hij verduidelijkt dat er op dat ogenblik in KS nog geen „gebruikelijke” manier van werken was inzake participaties : Pieters-De Gelder is „een van de eerste schreden op het vlak van de diversificatie”.

De heer Gheyselinck wijst ter verontschuldiging op de speciale situatie in de raad van bestuur van KS, die een enigszins politiek getint karakter heeft, met mensen van diverse politieke families met een diverse doelstelling. Ook wist men dat lang niet alles confidentieel bleef. Om die reden en omdat er meer dan een bestuurder nauw met de bouwsector en in dit geval met de evaluatie van een concurrent was betrokken, verkoos de heer Gheyselinck het bedoelde verslag niet publiekelijk mee te delen, hoewel hij verzekert dat alle gevraagde gegevens mondeling werden meegedeeld en alle vragen ter zake werden beantwoord.

Verschillende commissieleden hebben grote moeite met deze manier van werken. Een lid, hierin op verschillende punten bijgetreden door andere leden, stelt ter zake een aantal punctuele vragen aan de heer Gheyselinck.

Deze heeft, aldus het lid, gesproken over raden van bestuur van KS en van Pieters-De Gelder. De data zijn de volgende : raad van bestuur KS op 26 oktober 1989, GIMV-directiecomité op 3 januari 1990, opnieuw raad van bestuur KS op 8 januari 1990. Daartussen is het waarderingsverslag van de GIMV van 3 januari 1990 gesitueerd.

Op 26 oktober 1989 was er een raad van bestuur van KS. Tijdens die raad van bestuur hadden een of meerdere leden van de raad van bestuur van KS bemerkingen bij het feit dat men buiten de provincie een bouwfirma wilde aantrekken. De volgende raad van bestuur van KS vond plaats op 8 januari 1990. Tijdens deze raad van bestuur werd beslist om 55 percent van de aandelen van Pieters-De Gelder te kopen tegen 684 miljoen frank. Dat is ook het ogenblik waarop de heer Gheyselinck – volgens sommige getuigen in de onderzoekscommissie – het waarderingsverslag heeft getoond maar niet ter inzage van de leden van de raad van bestuur heeft gelegd. Achteraf heeft het betrokken lid vernomen dat dezelfde werkwijze werd toegepast op de GIMV. Ook daar hebben de leden van het directiecomité het waarderingsverslag niet ter inzage gekregen.

De heer Gheyselinck antwoordt dat het oorspronkelijke voorstel – op basis van zijn vraag om naar een bouwonderneming buiten Limburg uit te kijken – kwam van de heer Van Acker. Hij heeft gezegd : „Ik denk dat Pieters-De Gelder een bedrijf is dat beantwoordt aan wat men wil”. De financiële evaluatie van Pieters-De Gelder is door de GIMV gebeurd. Het totale financiële evaluatiedossier is volledig door de GIMV opgesteld.

Hetzelfde lid repliceert dat dit concreet betekent dat er een samenloop is. De directeur-generaal van de GIMV, de heer Van Acker, heeft enerzijds het dossier aangebracht en anderzijds heeft dezelfde instantie, de GIMV ook de financiële evaluatie gemaakt, waarbij een ander lid opmerkt dat uit verstrekte informatie blijkt dat volgens de heer Mampaey, Pieters-De Gelder reeds in 1988 met de GIMV contact had opgenomen voor een management buy-out .

De eerste vraagsteller concludeert dat het bedrijf zeer goed was gekend door de GIMV en daarom werd aangebracht door de GIMV. Een acquisitie zou normaal moeten beginnen

met evaluatienota's, met waarderingsnota's. Dat waarderingsverslag is vanuit de GIMV op 3 januari 1990 gefaxt naar KS. De heer Van Acker heeft voor deze commissie verklaard dat er in de maanden voordien – dus voordat er een waarderingsverslag was over Pieters-De Gelder – reeds contacten waren geweest met de gedelegeerd bestuurder van Pieters-De Gelder, mevrouw Becaus, met de heer Gheyselinck en ook met de heer Van Acker, en dat tijdens die gesprekken ook al werd gepraat over een bepaalde prijs.

De heer Gheyselinck bevestigt dit. Het is zeker zo dat een eerste gesprek heeft plaatsgevonden tussen de heer Van Acker en de heer Bekaert, de directeur-generaal van Pieters-De Gelder. Het is ook zo dat hijzelf daarna met de heer Bekaert heeft gepraat over opleidingen en de projectopbouw. Daarna is er nog een gesprek geweest met mevrouw Becaus. Ze deelde daarin haar vraagprijs mee.

Hetzelfde lid, hierin bijgetreden door meerdere leden, vraagt of de heer Gheyselinck het normaal vindt dat, wanneer men het waarderingsverslag op 3 januari 1990 ontvangt, men vijf dagen later al een beslissing tot participeren neemt en een contract sluit. Is het normaal dat die beslissing wordt doorgedrukt op een raad van bestuur zonder dat er echt wordt onderhandeld over de zeer hoge vraagprijs ?

De heer Gheyselinck geeft toe dat voor een financieel investeerder de prijs aan de hoge kant was. Hij meende dat dit bedrag voor KS, omdat hij toen al de mogelijkheid zag om in de praktijk te werken met de arbeiders van KS en omdat het een kwestie van snelheid was, niet te hoog was. KS had er voordeel bij om te kunnen bouwen, want er volgden toen al 300 mensen een bouwopleiding. Op dat ogenblik speelde er dus een acute urgentie. Eind 1989 waren er mensen in opleiding. Er waren gesprekken met alle gemeenten over bouwprojecten. Bovendien was er in KS geen management om de mensen die uit de bouwopleiding zouden komen, projecten te verschaffen.

De heer Gheyselinck verklaart verder dat hij zichzelf volledig verantwoordelijk acht voor de beslissing. Er is geen manier waarbij in de interne verhoudingen van KS ooit de verantwoordelijkheid kon worden afgeschoven op de heer Van Acker. Het is juist dat hijzelf gezegd heeft dat hij geen tijd had en dat KS geen expertise had om een financiële evaluatie van een redelijk groot bedrijf uit te voeren. Daarom heeft hij die evaluatie dan ook aan de GIMV gevraagd, hij vertrouwde erop dat ze dat correct zouden doen. Aan de heer Van Acker was gevraagd om een bedrijf te zoeken met veel kaders en weinig arbeiders. Daaruit kwam Pieters-De Gelder voort. Een eerste gesprek op het praktische werkniveau was positief. De GIMV zei dat ze ook een participatie wilden nemen waarop KS aan de GIMV meteen vroeg om de financiële evaluatie voor hun rekening te nemen. De heer Gheyselinck heeft die evaluatie geaccepteerd en draagt er dan ook de volle verantwoordelijkheid voor alsmede voor de overreding binnen KS dat dit een investering was die moest worden gedaan.

2.3. De voor de acquisitie betaalde prijs

a) De waardebepaling van de GIMV

Zoals uit wat voorafgaat is gebleken, werd het acquisitiebedrag (684 miljoen frank) vastgesteld na een waardebepaling van het bedrijf Pieters-De Gelder op grond van een financiële analysenota van de GIMV. Deze nota werd vol-

gens de heer Gheyselinck door hemzelf aan de GIMV gevraagd, omdat de GIMV zelf wou participeren en dus alle baat had bij een objectieve en juiste prijsbepaling. Bovendien had de GIMV de nodige know-how voorhanden om die studie uit te voeren. Volgens de heer Gheyselinck was het oorspronkelijke opzet dat de GIMV voor 25 procent en de KS voor 30 procent zou participeren in Pieters-De Gelder.

De taakverdeling was dus dat de KS zich hoofdzakelijk zou bezighouden met de samenwerking met Pieters-De Gelder op praktisch werkniveau en dat de GIMV verantwoordelijk zou zijn voor de financiële analyse.

Deze waardebepaling in de GIMV-analyse was gebaseerd op volgende formule :

$$\frac{(\text{intrinsieke waarde} + (\text{rendementswaarde maal } 2))}{3}$$

Op deze manier werd een waarde van 1.000 miljoen frank bekomen. De bestanddelen van deze formule worden hieronder berekend.

*** De intrinsieke waarde**

Het eigen vermogen van de groep Pieters-De Gelder bedroeg einde 1989 ongeveer 200 miljoen frank. De participaties werden opgenomen onder de financiële vaste activa. Voor een bedrag van 310 miljoen frank. Louter boekhoudkundig bedraagt dit slechts 130 miljoen frank of een overwaardering van 180 miljoen frank. Aan de andere kant bestond er op het materieel vastliggend een geschatte latente meerwaarde van 265 miljoen frank (65 miljoen frank bij spoor- en kabelwerken Pieters en 200 miljoen frank bij Pieters-De Gelder) ingevolge de hoge afschrijvingspercentages.

De intrinsieke waarde van Pieters-De Gelder bedroeg dus 285 miljoen frank, namelijk :

eigen vermogen	200 miljoen frank
overwaardering participaties	(180 miljoen frank)
meerwaarde vastliggend	<u>265 miljoen frank</u>
	285 miljoen frank

*** Rendementswaarde**

Voor de bepaling van de rendementswaarde werden drie alternatieven naar voren geschoven :

– Op basis van het verleden

De beschikbare netto cash flow van de groep bedroeg de laatste twee jaar ongeveer 85 miljoen frank/jaar. Rekening houdend met de voorzichtige voorraadwaardering mocht een factor 7 als vrij conservatief worden bestempeld, wat een waarde opleverde van 595 miljoen frank.

– Op basis van de toekomst

Alhoewel een dergelijke waardering met de nodige voorzichtigheid gehanteerd moet worden, beschikte de groep Pieters-De Gelder over een aantal troeven die de geloofwaardigheid van de previsions ondersteunden : de HST zou er komen en spoor- en kabelwerken Pieters had op dit vlak vrijwel een monopoliepositie en voor het Midi-project zijn de onderhandelingen in een vergevorderd stadium. De voorziene jaarlijkse netto cash flow bedroeg voor de periode 1990-1993 ± 270 miljoen frank.

Met een coëfficiënt 3,5 verkreeg men een waarde van 945 miljoen frank.

– **Toekomst = synergie met KS**

Voor KS en Pieters-De Gelder was een samengaan ideaal : KS had belangrijke projecten, terwijl Pieters-De Gelder over de know-how beschikte. Het was volgens de GIMV fair de additionele cash flow uit deze samenwerking gelijk over beide partijen te verdelen. De gemiddelde jaarlijkse netto cash flow liep hierdoor op tot ongeveer 390 miljoen frank voor de periode 1990-1993, wat de waarde verhoogde tot 1.360 miljoen frank.

Bij de waardebepaling werd met de laatste rendementswaarde – dus 1.360 miljoen frank – rekening gehouden, aangezien deze alleen de rendabiliteit van de nieuwe associatie zou weergeven.

De waarde is dus :

$$\frac{285 + (1.360 + 1.360)}{3}$$

ofwel 1.001,6 miljard, afgerond 1.000 miljard.

Bovendien wordt een meerderheidsbelang normaal door een meerprijs van ongeveer 30 percent gehonoreerd, zodat voor KS/GIMV de groep Pieters-De Gelder ongeveer 1.300 miljoen frank waard was.

Deze prijs leek aanvaardbaar : 1.300 miljoen frank kwam overeen met 2,6 maal de netto cash flow 1990-1993 van de nieuwe groep en 1,8 maal de netto cash flow 1993. Indien daarenboven de herschikking fiscaal kon worden benut, werden de geciteerde coëfficiënten respectievelijk 2,3 en 1,6.

Besluit :

Rekening houdend met :

- de veelzijdigheid van Pieters-De Gelder dat als aannemingsbedrijf een niche-politiek ontwikkelde, waarin men een totaalpakket kon aanbieden ;
- de bestaande managementsstructuur ;
- de goede toekomstperspectieven ;
- de aanvaardbare prijs ;
- de positie die de GIMV in het aandeelhouderschap werd toebedeeld ;
- de aanwezigheid van een financieel krachtige groep als KS, waardoor de uitbouw tot een Europees niveau financieel haalbaar werd,

meenden de diensten van de GIMV een positief advies te moeten geven voor een 5 percent participatie in de groep Pieters-De Gelder ten bedrage van 65 miljoen frank. Bij positieve beslissing werd als GIMV-bestuurder de heer Van Acker voorgesteld.

b) Opmerkingen en vragen van de leden met antwoord van de getuigen

– **over de prijs**

Verschillende leden vinden het bedrag van de acquisitie „aan de hoge kant”. Zij vragen daarover de mening van de heer Gheyselinck en de motivering ervan.

De heer Gheyselinck argumenteert dat hij de pure financiële evaluatie accepteerde. Financieel leek het hem aan de hoge kant, maar hij berekende zeer snel wat het effect zou zijn als KS zijn arbeiders in bouwprojecten kon inzetten en hoeveel zij zou winnen door hen nuttig te gebruiken.

Er was dus in het project een element waarbij KS een winst zou maken, niet op Pieters-De Gelder, maar op het bouwen van huizen. Die winst was groter naarmate men meer bouwde.

Een lid stelt dat KS voor die voordelen toch niet zelf hoefde te betalen ? Die waarde zou KS later zelf toevoegen.

De heer Gheyselinck bevestigt dit. Hij is het ermee eens dat 684 miljoen frank vanuit puur financieel standpunt een hoge prijs was in een onzekere bouwwereld maar hij meende dat, door Pieters-De Gelder te verwerven en tegelijk een van de meest acute problemen op te lossen, het een waardevolle investering was.

Een lid vindt het argument toch betwistbaar dat de meerprijs voor de acquisitie van Pieters-De Gelder gecompenseerd zou worden doordat men werknemers van KS kon inzetten. Het zou ook perfect mogelijk geweest zijn een bedrijf tegen gunstige financiële voorwaarden te verwerven, terwijl KS datzelfde voordeel toch zou bereiken door het inzetten van de mijnwerkers. Die twee waren in dezelfde optie compatibel geweest. Indien KS een bedrijf had verworven tegen betere condities, had zij dat voordeel ook gehad.

De heer Gheyselinck vindt zijn redenering nog steeds juist, maar het lid heeft gelijk met de stelling dat evengoed een ander bedrijf aangetrokken had kunnen worden waarbij men met minder hetzelfde had kunnen bereiken. **Dat** is correct. De reden waarom dat niet is gebeurd, is de geweldig acute urgentie op dat ogenblik.

– Verdeling KS/GIMV/Pieters-De Gelder

Meerdere leden merken ook op dat blijkens verklaringen van de heer Gheyselinck, er initieel een andere verdeelsleutel was afgesproken in de acquisitie. De oorspronkelijke GIMV-participatie zou hoger zijn geweest dan de uiteindelijke 5 percent, die dan ten slotte niet is doorgegaan.

De heer Gheyselinck stelt dat, voor hij zover hij zich kan herinneren, de hele onderhandeling was gebaseerd op 25 percent voor de GIMV en 30 percent voor KS. De dag na de GIMV-vergadering hoorde de heer Gheyselinck dat de heer Van Acker het dossier geweldig had verdedigd, maar dat de GIMV niet tot 25 maar slechts tot 5 percent bereid was.

Een lid spreekt dit tegen. De heer Van Acker heeft op dat ogenblik geen 25 percent verdedigd, maar wel 5 percent. In de beginfase ging het misschien over 25 percent maar volgens de notulen van de GIMV ging het op 3 januari over 5 percent voor de GIMV en 50 percent voor KS, samen 55 percent. Er is een discussie over geweest in het directiecomité van de GIMV. De heer Van Acker zou het dossier hebben verdedigd maar de leden van het directiecomité van de GIMV konden of mochten het waarderingsverslag van hun eigen instelling niet inzien. Mede daardoor hebben een aantal leden van de directie waarschijnlijk gezegd dat, als ze het verslag niet mochten zien, ze zelfs geen vijf procent zouden kopen en dat KS dan maar 55 percent moest kopen. Vijf dagen later, op 8 januari, krijgen de bestuurders van KS het verslag evenmin te zien, en er wordt door de raad van bestuur van KS beslist 55 percent te kopen.

De heer Dilewijns wenst dit te nuanceren. Op 8 januari wordt beslist dat KS voor 50 percent zou participeren, dat de GIMV het voornemen had om voor 5 percent te participeren, en dat, indien de GIMV die 5 percent niet zou nemen, KS deze 5 percent zou overnemen.

– De werkmethode van de analysenota van de GIMV waarop het acquisitiebedrag berust.

Een lid maakt een reeks opmerkingen ten gronde over de methodologie die in de GIMV-nota wordt gebruikt.

In de nota zelf vindt men de wegingscoëfficiënten $1/3$ versus $2/3$. $1/3$ zou de intrinsieke of substantiële waarde zijn, bij de $2/3$ zou de rendementswaarde zijn inbegrepen. Het lid stelt vast dat die wegingscoëfficiënten niet worden verantwoord. De keuze van een weging is in dit soort financiële berekeningen nochtans belangrijk. In de analyse vindt men verder de gebruikte multiplicatoren of factoren, de rentevoet waartegen men verdisconteert of de actuele waarde bepaalt, de factor 7 voor de huidige cash flows en een factor 5 voor de toekomstige cash flows. Financiële analisten uit verschillende hoeken zeggen dat het in die periode gebruikelijk was te werken met een factor 5. Hier gebeurt dat dus niet en wordt er met 2 verschillende factoren gewerkt. Daar is in het verslag geen enkele verklaring voor te vinden. Is het in de methodologie van de GIMV gebruikelijk dat men dit niet onderbouwt? Gebeurt dat ook in andere analysesnota's of is dit een alleenstaande zaak?

De heer Van Acker verwijst naar de werkwijze bij de GIMV, die een gedecentraliseerde manier van werken inhoudt. Wanneer er een deal doorgaat, is dat de verantwoordelijkheid van de afdeling die dit behandelt. Het dossier Pieters-De Gelder werd opgevolgd door de afdeling groeifinanciering, in het bijzonder door de heren Mampaey en Vercruysse. Zij hebben een nota opgesteld waarmee de GIMV akkoord ging en die aan het directiecomité werd voorgelegd. Op vraag van de heer Gheyselinck is hem de nota gestuurd. Het waarden van ondernemingen is een zeer ingewikkeld fenomeen en er zal altijd discussie bestaan over de waarde en het gebruik van de methode.

Hetzelfde lid stelt vast dat de heer Van Acker het dus niet abnormaal vindt dat men in die nota niet verantwoordt waarom men bepaalde wegingscoëfficiënten en factoren gebruikt.

Het lid vervolgt dat de honorering van een meerderheidsbelang tegen een waarde van 30 percent weliswaar algemeen gangbaar is, maar dat men in dit soort financiële analyse toch ook naar de liquiditeit van de participatie kijkt. In het geval Pieters-De Gelder gaat het over een vennootschap die niet op de beurs was genoteerd, wat betekent dat het moeilijk is de participatie te gelde te maken. Normaal heeft men daarvoor een discount. Hier vindt het lid daar niets van terug. Aan de ene kant rekent men 30 percent voor het betalen van de meerderheidsparticipatie en dat is correct. Aan de andere kant verwacht men dan ook een minwaarde te vinden voor het feit dat de participatie niet liquide is. Hoe komt het dat die niet aanwezig is?

De heer Van Acker repliceert dat dat niet hoeft als men er als industriële onderneming naar streeft om een strategisch meerderheidsbelang te verkrijgen. De liquiditeitsfactor speelt wanneer men een minderheidsaandeelhouder is. KS had zeker de bedoeling om een strategisch meerderheidsbelang te verkrijgen. Er was een duidelijke afspraak met de minderheidsaandeelhouders van Pieters-De Gelder dat KS er in de toekomst niet in geïnteresseerd zou zijn om aandelen te kopen. Er zou gezamenlijk aan de groei van het bedrijf worden gewerkt. Het was de bedoeling van de heer Gheyselinck dat Pieters-De Gelder na de sluiting van de mijnen in de mogelijkheid zou worden gesteld om naar de beurs te gaan. Via die weg zou er zowel voor KS als voor de minderheidsaandeelhouders een mogelijkheid worden gecreëerd om hun aandelen te verhandelen.

Het lid heeft nog een vraag over de methodologie. Er werd gekozen voor de discounted cash flow-methode, de niet-vrije cash flow methode. Het is gebruikelijk om, zeker in het geval van KS, waar heel wat grote investeringen op het getouw

staan en er dus grote nood is aan bedrijfskapitaal, te kijken naar de gewone, vrije cash flow. Dit is immers de zuurstof die toelaat om nieuwe investeringen te doen en om in geval van groei bedrijfskapitaal te financieren. Dat is een superieure waarderingstechniek. Het lid stelt vast dat de GIMV die niet gebruikt. Waarom niet ?

De heer Van Acker stelt dat dit opnieuw de discussie is over de gebruikte waarderingstechniek. De hele discussie draait rond het feit of deze acquisitie al dan niet noodzakelijk was voor KS. Men kijkt hier naar formules, maar men kan het ook op een andere manier bekijken. Men had nood aan een „promotor-general contractor” voor de plannen die KS op dat ogenblik had. Als men een beroep had moeten doen op een externe promotor-general contractor, dan moest men hem ook een zekere vergoeding betalen.

Het lid stelt daartegenover dat de vergoeding of waardebe-paling precies het voorwerp uit maakt van de analysenota. Men werkt met gewone cash flow en niet met vrije cash flow. Normaal zou iedere financiële analyst dat in dit geval zeker doen. Als men dit niet doet, heeft dat tot logisch gevolg dat de waardering hoger is. Als de analysenota op basis van de vrije cash flow was gemaakt, zou de waardebe-paling uiter-aard een stuk lager zijn.

De heer Van Acker ontkent dit niet.

Het lid concludeert uit het business-plan dat de vooruit-zichten zeer optimistisch zijn, om niet te zeggen onrealistisch. Normaal zou men voor dit soort acquisities een concurrentie-analyse en een bedrijfstakanalyse maken, zeker als men uitgaat van synergetische effecten. Wanneer men zeer snel een bepaalde rentabiliteit opbouwt in een bepaalde sector, mag men immers verwachten dat de concurrentie dit opmerkt en dat er aan die kant stappen worden ondernomen. Als we de omzetprognoses van de GIMV-nota bekijken, merken we op dat er nogal optimistische vooruitzichten zijn, vooral voor de klassen C en D, projectontwikkeling en spoor en kabel. De groei-prognoses zijn hiervoor, eufemistisch uitgedrukt, enorm. Voor projectontwikkeling wordt vooropgesteld dat de omzet zou evolueren van 100 miljoen frank in 1990 naar 2.400 miljoen frank in 1993. Dat is dus een formidabele groei in vier jaar tijd. Voor spoor en kabel zou men van 120 miljoen frank in 1989 naar 920 miljoen frank in 1993 gaan. Dit zijn cijfers die bedrijfseconomisch van een groot optimisme getuigen en misschien zelfs van enig gebrek aan realisme, aldus het lid. Als we de prognoses naast de cijfers leggen die door Pieters-De Gelder op het terrein werden gerealiseerd, dan zien we dat Pieters-De Gelder in 1992 zonder synergie-effecten en zonder toelevering aan KS een omzet haalde van 2.900 miljoen frank. Het daarmee te vergelijken cijfer van de prognose bedraagt 5.300 miljoen frank. Op het gebied van cash flow haalt Pieters-De Gelder apart 213 miljoen frank, terwijl de prognose voor 1992 295 miljoen frank bedroeg.

De toekomstige netto winstmarges wijken enorm af van wat in het verleden werd gerealiseerd. Het lid heeft zelf een aantal berekeningen gemaakt in verband met winst en cash flow op de bedrijfsopbrengsten. De afwijking tussen het resultaat en de prognose is gigantisch. Dit is niet onbelangrijk, omdat een daling van de netto winstmarge met bijvoorbeeld 1 percent een impact dat groter is dan 1 percent heeft op de waardering. Het is een veelvoud ervan. De mate waarin de prognoses van de netto winstmarges correct zijn, is dus zeer belangrijk. Hoe is het mogelijk dat de diensten van de GIMV zo'n optimistische prognoses vooropstellen en daarvan uitgaan bij de waardebe-paling, zonder daarbij niet in de minste mate naar de hele bedrijfstak of de concurrentie te verwij-

zen ? Hoe wordt de sprong van de bescheiden netto winstmarges uit het verleden naar de gigantische netto winstmarges in de toekomst verantwoord ?

De heer Van Acker deelt mee dat hij hierover een discussie heeft gehad met zijn medewerkers en dat hij aan het directiecomité gezegd heeft dat dit cijfers waren die voortvloeiden uit de gesprekken tussen de gedelegeerd bestuurder van Pieters-De Gelder en de gedelegeerd bestuurder van KS. Hij heeft aan de heer Gheyselinck gezegd dat er een zeer groot optimisme bestond ten opzichte van de synergie tussen KS en Pieters-De Gelder. De heer Gheyselinck had ook zeer hoge verwachtingen betreffende het inzetten van mijnwerkers en mijnbouwingenieurs in alles wat de projectontwikkeling van Star 90 betrof en in de hele HST-ontwikkeling.

De heer Van Acker verduidelijkt verder dat de heer Gheyselinck bij de GIMV is te rade gegaan in verband met de waardering. De GIMV had toen bepaalde besprekingen gevoerd. De nota's van die besprekingen werden aan de heer Gheyselinck gezonden. De GIMV had uiteraard voor zichzelf een grens bepaald tot waar zij een participatie zou nemen, maar de heer Gheyselinck was zeker en vast gemotiveerd voor het verwerven van een strategische participatie. Zoals reeds is gezegd, vroegen de privé-aandeelhouders van Pieters-De Gelder aanvankelijk een verdeling van 45-45-10. De heer Gheyselinck wou een meerderheidsparticipatie hebben. De GIMV heeft zich toen bereid verklaard om daar nog 5 percent in te nemen, aangezien de KS uiteindelijk 55 percent wou verwerven. Aangezien er een put en call bestond, was de GIMV eigenlijk vrij goed afgeschermd.

Het lid doet opmerken dat de analysenota niet zomaar door de GIMV-analisten werd opgemaakt, vermits dat er gesprekken zijn gevoerd over een prijs. Men had al een bepaald cijfer voor ogen. Daaruit leidt het lid af dat de acquisitie door KS gebeurde op basis van een waarderingsnota die door financiële analisten met het oog op een bepaald resultaat werd geschreven.

De heer Van Acker spreekt dit tegen. De GIMV heeft haar huiswerk gemaakt op basis van het business plan van de gedelegeerd bestuurder van Pieters-De Gelder en op basis van de projecten van de heer Gheyselinck en de mogelijke synergieën die hij zag. In die formule heeft de GIMV er maar voor 1/3 rekening mee gehouden.

Het betrokken lid vindt het bijzonder merkwaardig dat de GIMV aan de verkoper om prognoses vraagt. Die zien er uiteraard schitterend uit. Hij vindt niet dat de verkoper moet bepalen welke prognose in de analysenota moet worden voorgesteld. Verder wordt er gewerkt met afzonderlijke balansgegevens en niet met geconsolideerde gegevens. Dit kan leiden tot absurde resultaten. De afzonderlijke gegevens kunnen immers enorme dubbeltellingen veroorzaken.

De heer Van Acker geeft hiervoor twee verklaringen. Ten eerste was er op dat ogenblik nog geen consolidatie binnen de groep Pieters-De Gelder. Arthur Andersen werkte daaraan. Tijdens de beraadslaging was er een informatievergadering met Arthur Andersen om die stroming duidelijk te zien. Hier was ook een medewerker van de GIMV aanwezig, evenals de heer Robeyns van KS. Arthur Andersen heeft toen toelichting verschaft. Op dat ogenblik waren zijn gegevens als zodanig nog niet beschikbaar.

Het betrokken lid vat dit ten slotte kort samen. Men werkt ten eerste met formidabele cash flow-prognoses, terwijl men niet weet of er dubbeltellingen zijn. Ten tweede werkt men

met het ruimste begrip, namelijk de gewone cash flow, en niet met de vrije cash flow. Ten derde werkt men met niet-geconsolideerde gegevens. Op methodologisch gebied zijn er dus drie punten waar de nota volkomen tekortschiet.

Het lid heeft verder bedenkingen bij de waardebepaling van de intrinsieke waarde van het eigen vermogen. De heer Kluft heeft tijdens zijn getuigenis nog gezegd dat het gebruikelijk was om wanneer men een acquisitie deed, dit te doen onder de voorwaarde van een opschortende audit ten einde na te gaan of de balansgegevens, de activa, ook kloppen met de bedrijfsrealiteit, de min- en de meerwaarde dus. Hier wordt voor het vastliggend actief een meerwaarde opgegeven van 265 miljoen frank. Is hier een audit gebeurd, die anders zelfs voor bescheiden acquisities gebruikelijk is ?

De heer Van Acker deelt mee dat de GIMV-medewerkers een gesprek hebben gehad met de commissaris-revisor van het bedrijf. Er is echter geen audit gebeurd. Achteraf heeft de raad van bestuur beslist dat er audits moeten gebeuren bij acquisitie.

Het betrokken lid deelt mee dat er geen enkele particuliere onderneming is die een acquisitie doet zonder te verifiëren of er op het actief meerwaarden zijn. Zij doen dit nooit zonder de opschortende voorwaarde van een bevestigende audit. Wat voor een KMO geldt, geldt ook voor de GIMV.

De heer Van Acker wijst erop dat de heer Gheyselinck in die periode ten eerste gedreven was om een bouwbedrijf te verwerven waarbij hij zijn strategische visie kon verwezenlijken.

Het lid repliceert dat er hier met overheidsgeld werd gewerkt. Heel het verhaal bevestigt het vermoeden dat men met dit geld een acquisitie misschien wel dubbel heeft betaald, zoals een bestuurder hier opmerkte.

De heer Van Acker meent dat dit niet zo is. Dat is natuurlijk een kwestie van appreciatie door diegene die de acquisitie doet. Het blijkt wel dat men een waardering volgens verschillende methodes kan opstellen. De GIMV heeft dat gedaan en verkreeg resultaten tussen 770 miljoen frank en 1.400 miljoen frank.

Het lid meent dat dit alles methodologisch niet correct is. De onderhandeling gebeurt bij een acquisitie pas als de waardebepaling ervan afgerond is, dus als er in de waardebepaling bepaalde voorkwaarden naar voren komen. Op dat ogenblik kan de koper beslissen of hij er zo veel aan wil geven of dat de voorwaarden aan hem niet besteed zijn. Men begint niet te onderhandelen voor de evaluatienota klaar is. Dat is methodologisch totaal verkeerd.

Bij de berekening van de rendementswaarde, het tweede element, wordt er gekozen voor een waardering die zuiver op de toekomst is gericht. Dat is dus een waardering vanuit het standpunt van de verkoper. Het opnemen van de synergie-effecten in de waardebepaling is vanuit het standpunt van de koper natuurlijk uit den boze. Daar zijn verschillende redenen voor. Ten eerste is de toekomst natuurlijk onzeker, ook voor KS, ook in de bouwsector en ook in de spoor- en kabelaanleg. Ten tweede moet de koper, en niet de verkoper, de synergieeffecten realiseren. Ten derde is dit enkel verantwoord in een zeer concurrentiële en perfect functionerende markt. Waarom werd de GIMV-analysenota, die eigenlijk voor de kandidaatkoper was bestemd, opgesteld vanuit het standpunt van de verkoper ? Dit blijkt uit de berekening, de dubbeltelling, de 30 percent voor de meerderheid en het verdisconteren van alle synergie-meerwaarden.

c) Aanvullende gegevens verstrekt door de GIMV

De GIMV heeft de Commissie bij wijze van repliek volgende antwoorden verstrekt.

1. De toegepaste formule is vrij klassiek. Ze houdt zowel rekening met het verleden als met de toekomst.

2. De multiplicator 7 werd toegepast op de beschikbare netto cash flow (dit is cash flow verminderd met aflossingen en dividenduitkering). De multiplicator 5 werd nergens in de nota gehanteerd. De factor 3,5 werd toegepast op de netto cash flow van de toekomst. Deze lag lager gezien de grotere onzekerheid. De steller spreekt zich over dit cijfer niet uit, alhoewel hij tussen de lijnen laat aanvoelen dat dit zeker niet overdreven was, integendeel. Terloops weze opgemerkt dat men gegevens over 1990 hanteert, terwijl de waardebepaling plaatsvond in 1989, een periode van economische hoogconjunctuur.

3. Illiquiditeit drukt de moeilijkheid uit om een pakket aandelen te herplaatsen (bijvoorbeeld een minderheidspakket). Aangezien het hier een meerderheidspakket betreft, speelt dit argument niet, vermits de range van kopers kan worden uitgebreid tot industriële kopers. Een discount zoals bij beursgenoteerde bedrijven is niet nodig, vermits er geen dagelijkse markt is die sterk onderhevig is aan grote volumes.

4. De discounted cash flow-methode houdt enkel rekening met de toekomst. Bij deze methode zou men vermoedelijk in de beginfase met een lagere waarde zijn geconfronteerd, maar de restwaarde (na de investeringen en een stabilisatie van de omzet) zou zeer hoog geweest zijn. Het is een formule die veelal langs de „verkopers”-zijde wordt gehanteerd.

5. De omzetprognoses van Pieters-De Gelder werden wel degelijk onderbouwd en opgenomen als bijlage bij de analyse-nota. Enkel de projecten waar men zelf aan de basis van lag, werden opgenomen. Een groot aantal zijn – zij het met enige vertraging – momenteel in uitvoering. In globo kan men stellen dat de voorziene timing afwijkt, te wijten aan het langer uitblijven van vergunningen en beslissingen van de overheid (externe factoren die moeilijk in te schatten zijn). Een vergelijking post factum is steeds makkelijk. Wat betreft de geplande KS-omzet, dient men voor de niet-realiserende ervan niet te schieten op de pianist. KS heeft hier haar eigen mogelijkheden waarschijnlijk overschat.

6. De aangehaalde winstmarges in de GIMV-nota zijn bruto en niet netto ! De realiteit heeft aangetoond dat de „sprongen” haalbaar zijn en zelfs boven deze gesteld in de GIMV-nota. Hierin werd een netto cash flow/omzet van 5,5 tot 6 percent voorgehouden. De vraagsteller geeft zelf aan dat in 1992 een 7,3 percent werd gehaald.

7. De diensten van KS waren verantwoordelijk voor de intrinsieke waardebepaling.

8. De stelling dat de GIMV-analyse nota opgesteld werd vanuit het standpunt van de verkoper wordt door de GIMV ontkend. Zij baseert zich hiervoor op een studie van professor De Lembre.

d) Opmerkingen van de medewerker van het Rekenhof

1. Lang voor er sprake was van een participatie van KS in Gustaaf Pieters-De Gelder traden in de aandeelhouders-structuren van Gustaaf Pieters-De Gelder enerzijds en de holding Pieters-De Gelder anderzijds, opgericht op 23 augustus 1988, dermate opvallende verschuivingen op dat de medewerker van het Rekenhof hieruit afleidt dat er voor de formele verkoop van aandelen zeker informele contacten

tussen de GIMV/KS en de familie geweest zijn. Tekenend in dit verband is bijvoorbeeld de vaststelling dat in de periode 31 december 1988 tot en met 28 februari 1991 de aandelen van Pieters-De Gelder (voorbested om holding te worden) drie maal van eigenaar wisselden.

2. Het feit dat de raad van bestuur de analisenota van de GIMV niet mocht inzien ondersteunt deze stelling. De raad van bestuur van KS werd in deze zaak in de rol van toeschouwer gedrukt. Een en ander kan verklaren dat de formele beslissing van de raad van bestuur en de overeenkomst inzake de aandelen op dezelfde dag konden plaatsgrijpen.

3. De uitzonderlijk hoge prijs die KS op 8 januari 1990 voor Gustaaf Pieters-De Gelder betaalde – waarderingswaarde 1.300 miljoen frank – is hoofdzakelijk te wijten aan het feit dat de GIMV in haar waardebepaling rekening heeft gehouden met de rendementswaarde op basis van de toekomst (synergie met KS). Dit betekent dat KS betaalt voor haar eigen projecten. Nu blijkt dat de prognoses inzake de KS-synergie drastisch minder gunstig zijn dan wat verhoopt werd – geen ERC – is onomstotelijk bewezen dat KS te veel betaalde voor de participatie in Gustaaf Pieters-De Gelder.

4. Nochtans is het merkwaardig dat de bedrijfsrevisor naar aanleiding van de opslorping van Spoor- en Kabelwerken (S/K) door Gustaaf Pieters-De Gelder op 31 december 1990 tot vrijwel hetzelfde bedrag kwam. Na de inbreng in natura voor S/K te hebben vastgesteld op 146.810.000 frank, bepaalde hij de waarde van Gustaaf Pieters De Gelder op 1.183.671.184 frank, ofwel tesamen 1.330.481.184 frank per 31 december 1990.

5. Naar aanleiding van de daaropvolgende fusie van Gustaaf Pieters-De Gelder door Pieters-De Gelder moest ditmaal de inbreng in natura van de reeds gefusioneerde Gustaaf Pieters-De Gelder worden bepaald. De bedrijfsrevisor gebruikt – zoals voor S/K – de volgende methode :

– eerst worden de positieve vermogensbestanddelen van Gustaaf Pieters-De Gelder opgesomd, per bestanddeel een waarde gegeven, daarna opgeteld met als uitkomst : 3.156.865.356 frank ;

– idem voor de negatieve vermogensbestanddelen met als uitkomst : 2.158.115.356 frank

– saldo : 998.750.000 frank.

De waarde van Pieters-De Gelder	14.963.891
Inbreng in natura Gustaaf Pieters-De Gelder	
	998.750.000

Waarde Pieters-De Gelder per 31 december 1990	
	1.019.713.891

Ofwel : de waarde van Gustaaf Pieters-De Gelder werd op dezelfde dag (31 december 1990) vastgelegd op 1.330.481.184 frank én op 998.750.000 frank.

Men ziet geen mogelijkheid om dit verschil te verklaren.

6. De overeenstemming tussen de waardebepaling van de GIMV en deze van de bedrijfsrevisor voor de fusie van K/S met Gustaaf Pieters-De Gelder is zeer merkwaardig, omdat de GIMV vertrekt van gegevens gestoeld op rendement, terwijl de bedrijfsrevisor het saldo maakt van positieve en negatieve vermogensbestanddelen. Met andere woorden een totaal verschillende benadering.

De overeenstemming tussen beide benaderingen ligt waarschijnlijk in het feit dat Gustaaf Pieters-De Gelder plots,

naar aanleiding van de fusie, een bedrag van 719.310.959 frank opneemt in de positieve vermogensbestanddelen als 'Klenteel, Goodwill en Know-how'. Plots, omdat dit vermogensbestanddeel voordien niet in de balans voorkwam.

Het plotselinge opduiken van deze post doet vermoeden dat dit bedrag – ingevoerd naar aanleiding van de fusie – zodanig werd bepaald dat de benadering van de GIMV (1,3 miljard) kon worden overgenomen.

7. Dit wil niet zeggen dat deze post fictief is. Immers de groep Pieters-De Gelder heeft belangrijke uitgaven in verband met de HST gedaan. Deze inspanningen werden niet geactiveerd maar als 'kost' in de resultatenrekening opgenomen. Kost wil hier zeggen minder winst (of meer verlies), dus minder belastingen.

Door de fusie – dit wil zeggen het vermogen van een rechtspersoon (Gustaaf Pieters-De Gelder) wordt overgenomen door een andere (Pieters-De Gelder) – kan deze post als inbreng worden aangerekend en opgenomen in de balans van Pieters-De Gelder onder 'Immateriële vaste activa'.

De analisenota van de GIMV schrijft hierover : 'Er werd geen rekening gehouden met mogelijke additionele afschrijvingen op goodwill, ontstaan uit een geplande herschikking van de groepsstructuur. Het betreft hier een bedrag van ongeveer 700 miljoen frank, af te schrijven over vijf jaar of 140 miljoen frank per jaar, wat een belastingbesparing van ongeveer 60 miljoen frank per jaar betekent. Volgens Arthur Andersen is dit verantwoord'.

Blijkbaar gaat het eerder om know-how en studiekosten, want Gustaaf Pieters-De Gelder kon in de NV Europroject 240 miljoen frank in natura (15 miljoen frank in speciën) inbrengen.

Wat het belang is van deze 719.310.959 frank voor het reconversiegebeuren is niet duidelijk. Evenmin is het duidelijk waarom een openbare investeringsmaatschappij zich zodanig moet lenen tot fiscale spitstechnologie.

B. GETUIGENVERKLARINGEN

1. Getuigenverklaring van minister N. De Batselier

Minister N. De Batselier : . . . Indertijd maakte men in verband met Pieters-De Gelder nochtans geen opmerkingen over de opportuniteit van de participatie. Iedereen was het eens dat er maar twee sectoren voor KS-diversificatie in aanmerking kwamen. Het ging namelijk om ongeschoolde werknemers. U moet toch goed beseffen dat de mijnwerkers -ondanks het enorme loon dat zij verdienden- ongeschoolde werknemers zijn. Eenmaal deze personen de mijn verlaten, zijn het ongeschoolde werknemers. Hun erg groot loon gingen ze moeten inleveren voor een erg gering loon. Om een gedeelte van deze ex-mijnwerkers opnieuw aan een baan te helpen, kwamen bijgevolg maar twee sectoren in aanmerking : bouw en toerisme. Vanuit dit opzicht was iedereen het erover eens -en dat gold voor de hele Executieve- dat het participeren in een bouwfirma niet inging tegen de geest van het vooropgezette plan. De economische opportuniteit van deze participatie moest dus niet worden betwijfeld. Op de financiële opportuniteit heb ik geen directe kijk. De Limburgse aannemers maakten evenwel de opmerking dat deze participatie concurrentieverstorend werkte. Het is echter evident dat dit zou betekenen dat geen enkele overheid – ook

niet via dochtervennootschappen — ooit nog een participatie zou kunnen nemen, want een participatie leidt stevast tot een marktcorrectie. De economische gevoeligheid ter zake zal door elk commissielid wel op een andere manier worden ingeschat.

2. Getuigenverklaring van de heer J. Comillie

Vraag : Aansluitend bij de vorige vragen, wil ik de heer Cornillie vragen of hij vanwege de Executieve of de bevoegde minister opdracht heeft gekregen om verder te gaan dan zijn protocolair vooropgestelde taak in Gimvindus.. . . Heeft de Executieve of de minister, die u in die functie hebben aangesteld, ooit een dergelijk dringend verzoek gedaan ?

De heer J. Comillie : Eenmaal heb ik zeer formeel van een bepaalde minister de vraag gekregen om mijn veto te stellen tegen een beslissing die in voorbereiding was. Als afgevaardigde van de GIMV heb ik in de raad van bestuur eenmaal gezegd dat ik een veto zou stellen tegen een bepaalde beslissing, maar het directiecomité heeft die beslissing dan uiteindelijk toch niet genomen. Dat was in het dossier **Pieters-De Gelder**.. .

Vraag : Mijnheer de kabinetschef, in dat verband moet ik zeggen dat u mij toch verrast. Daarjuist zei u dat het de houding van de gemachtigde van Financiën was om zich niet in te laten met concrete dossiers en KS zoveel mogelijk autonomie te laten. Plots blijkt men dan echter toch in te grijpen in een specifiek dossier. Waarom die uitzondering ?

De heer J. Comillie : Er lag een voorstel op tafel van het directiecomité van de GIMV om met de GIMV een participatie te nemen. Het was over die participatie dat ik het had.

3. Getuigenverklaring van de heer R. Kumpen

Vraag : . . . Had u vooraf inzage in de vertrouwelijke GIMV-nota in verband met de overnameprijs van Pieters-De Gelder of werd ze u alleen getoond ?

De heer R. Kumpen : We kregen er geen inzage in. Deze nota werd alleen getoond !

Vraag : Mijnheer Kumpen, is het gebruikelijk in de raad van bestuur van KS dat men dergelijke belangrijke beslissingen — die gevolgen hebben voor overheids gelden — neemt zonder dat men naar het basisdocument bij uitstek — en u weet dat iedere acquisitie als basisdocument een **waarderings**-verslag heeft van een financiële analist — vraagt ? Is het normaal dat de bestuurders niet vragen om dit essentiële document te kunnen inzien, om bij voorbeeld te weten welke financiële analysetechniek — bij voorbeeld welk soort cash flow — werd gebruikt ? Is dit een alleenstaand feit of gebeurde het vaker dat beslissingen met belangrijke financiële consequenties werden genomen zonder dat de bestuurders bepaalde documenten konden inkijken ? Bovendien had ik graag geweten of u dat normaal vindt en of u meent dat de bestuurders in deze vrijuit gaan ?

De heer R. Kumpen : Het is in KS niet normaal dat bestuurders geen dossiers ter inzage krijgen. In normale omstandigheden gebeurt dat wel. Bij het dossier Pieters-De Gelder gebeurde dat niet. Dat was in de periode Gheyselinck. Ik denk — maar dat is een louter persoonlijke mening — dat de naam Kumpen zetelend in de raad van bestuur van

KS in dit dossier voor de heer Gheyselinck een probleem vormde omdat wij ook een bouwfirma bezitten. Ik had de indruk dat in het dossier Pieters-De Gelder een deel van de bestuurders niet in detail op de hoogte waren en een ander deel wel. Ik wijs er ook op dat men in de raad van bestuur alleen maar kan vragen om het dossier in te kijken. Wanneer het dossier niet wordt gegeven, kan ik het natuurlijk niet stelen.

Vraag : Mijnheer Kumpen, in het vennootschapsrecht bestaan toch regels — die trouwens nog onlangs zijn gewijzigd — voor de gevallen waarin zich vermenging van belangen kan voordoen. Indien de heer Gheyselinck meende dat er voor u sprake kon zijn van vermenging mag men toch verwachten dat men de vennootschapsrechtelijk voorgeschreven regeling zou toepassen. In ieder geval is een mogelijke belangenvermenging geen reden om de regels niet te volgen en de beslissing eenvoudigweg te laten nemen door de bestuurders zonder dat deze het document konden inzien.

De heer R. Kumpen : Dat kunt u inderdaad zo stellen. U moet evenwel rekening houden met de omvang van de raad van bestuur. Er bestaat een verschil tussen een raad van bestuur die is samengesteld uit drie of vier personen die de dagelijkse gang van zaken van zeer nabij volgen en een raad van bestuur zoals in KS waar de meeste bestuurders niet of althans weinig met het dagelijks beleid zijn betrokken. In een dergelijke raad van bestuur is de besluitvorming compleet anders.

Vraag : Mijnheer Kumpen, het ging hier om een acquisitie ten bedrage van 684 miljoen frank. Ik kan mij goed inbeelden dat u ongetwijfeld te goeder trouw was. Dat geldt trouwens voor de meeste leden van de raad van bestuur : als men gedurende geruime tijd samenwerkt met een gedelegeerd bestuurder ontstaat er een vertrouwensrelatie. Ik verwijt ter zake niets aan de leden van de raad van bestuur. Ze hebben te goeder trouw aanvaard dat men hun dat document niet toonde. Ik kan dus aannemen dat de leden van de raad van bestuur te goeder trouw ervan zijn uitgegaan dat alles in orde was maar, gelet op de omvang van de acquisitie en gelet op het feit dat onder andere in één van de vorige verslagen reeds stond dat sommige leden van de raad van bestuur bemerkingen maakten bij de acquisitie van Pieters-De Gelder, betref het toch eigenlijk een dossier dat al was besproken en dat al betwistbaar was.

De heer R. Kumpen : In een raad van bestuur worden de beslissingen genomen door de meerderheid. Het is in een raad van bestuur niet relevant welke personen ja of nee zeggen. Als de meerderheid beslist een bepaald project uit te voeren, dan wordt dat gedaan.

Vraag : Mijnheer Kumpen, dat betekent dat een aantal leden van de raad van bestuur eigenlijk niet akkoord gingen. Hebben die mensen de notulen achteraf ook geparafeerd zoals gebruikelijk was in de raad van bestuur van KS ?

De heer R. Kumpen : Ja !

Vraag : Met andere woorden, ze gingen in hun hart niet akkoord maar formeel wel ?

De heer R. Kumpen : Natuurlijk ! De meerderheid in de raad van bestuur had ja gezegd. Dat betekent dat de volledige raad van bestuur akkoord ging. Ik heb dit principe steeds toegepast, ook in mijn bedrijf. Er zijn nooit verslagen van een raad van bestuur die door één lid niet worden geparafeerd .

Vraag : Mijnheer Kumpen, denkt u dat er inzake Pieters-De Gelder bijzondere motieven waren om een extra dimensie te geven aan de waardebeoordeling ? Waren er bij voorbeeld speciale strategische belangen ?

De heer R. Kumpen : Wij dachten dat ons bedrijf meer waard was dan Pieters-De Gelder maar blijkbaar was dat niet zo. Volgens mij werd voor Pieters-De Gelder gekozen omdat dit bedrijf een bepaalde know-how bezat op het gebied van spooraanleg en tunneling. De visie van de heer Gheyselincx was heel duidelijk : hij wilde een bouwonderneming hebben in KS omdat hij – en dat paste in het ERC-project – zelf de hele controle wou hebben over het bouwgebeuren in het ERC-project. Hij dacht dat een dergelijke participatie geen schade zou berokkenen aan de Limburgse aannemerij en de Limburgse bedrijfswereld. Er zou toch werk genoeg zijn voor alle Limburgse bedrijven. Hij vond dus dat het beter was om een niet-Limburgs bedrijf aan te spreken in plaats van een Limburgs.

Vraag : Mijnheer Kumpen, u hebt daarmee verklaard dat de heer Gheyselincx vooral geïnteresseerd was in Pieters-De Gelder omwille van de know-how. Dat heeft dus nagenoeg uitsluitend te maken met de spoor- en kabelafdeling ?

De heer R. Kumpen : Ook met de tunneling !

Vraag : Gebeurde dit in functie van het logistiek park Limburg of van Eurostation ? Indien het immers in functie van Eurostation was, behoort dit niet meer tot de Limburgse reconversie.

De heer R. Kumpen : Het gebeurde volgens mij uitsluitend in functie van de bouw van het ERC-project.

4. Getuigenverklaring van de heer G. Van Acker

Vraag : Mijn vraag gaat over de verwerving van Pieters-De Gelder waarbij de GIMV ook een optie had op een participatie. Dat is niet doorgegaan. Waarom niet ?

De heer G. Van Acker : . . . Na de raad van bestuur van KS is er een directiecomité geweest van de GIMV. Hierop werd het dossier Pieters-De Gelder voorgelegd. Men zou dan gestaan hebben op een constructie met 45 ten honderd privé-aandeelhouders, 50 ten honderd voor KS en 5 ten honderd voor de GIMV. Het was de wens van de heer Gheyselincx dat er een put en een call zou bestaan. Hij wilde immers een strategische meerderheid verwerven. De call hield in dat hij op eender welk ogenblik de aandelen kon laten opvragen door KS. Er was dan uiteraard ook een put vanwege de GIMV. Die zou in werking treden als dit niet meer zou passen in de strategie van de GIMV. Het directiecomité van de GIMV was van oordeel dat het niet aangewezen was voor de GIMV om ergens op de wip te zitten tussen een aandeelhouder die een daadwerkelijke industriële strategie had, en een minderheidsaandeelhouder die er uiteraard in sommige gevallen een andere opinie op na zou houden. Bovendien verkeerde de bouwsector in het begin van de jaren '80 in een grote crisis. Er bestond toen een richtlijn die inhield dat de GIMV weinig interesse zou tonen voor mogelijke participaties in de bouwsector. Bepaalde collega's en het directiecomité wilden die richtlijn nog naleven, hoewel ze intussen vervallen was. Om die redenen heeft de voorzitter van het directiecomité beslist om het dossier terug te trekken. Toen de heer Gheyselincx wist dat er binnen het directiecomité van de GIMV discussies waren omtrent een mogelijke participatie van 5 ten honderd, heeft hij beslist om die 5 ten honderd ook te nemen, zoals dat in de overeenkomst was voorzien.

De heer G. Van Acker : Er zijn weinig of bijna geen gezamenlijke participaties van de GIMV. In het dossier Pieters-De Gelder werd hierover gepraat, maar uiteindelijk ging het niet door.

Vraag : Mijnheer Van Acker, u zegt dat er weinig gezamenlijke participaties van KS en de GIMV zijn. In verscheidene gevallen ziet men echter dat de GIMV bereid was om ook te participeren, al was het gewoonlijk voor een klein aandeel.

De heer G. Van Acker : Als men alle participaties overloopt, geloof ik dat er daarvan geen enkele gezamenlijk met de GIMV gebeurde, behalve Ecocare Consultants, ESCHES, het Ecofonds waarvan de GIMV 100 percent van de aandelen heeft en KS. De deal is eerst doorgegaan tussen het Ecofonds en ESCHES, waarna KS is toegetreden. Er zijn dus geen andere participaties waarin er sprake is van gemeenschappelijk belang. Ten aanzien van de heren Gheyselinck, Kluft en Martens — die vraag kan zich immers ook inzake de LIM stellen — heb ik altijd gezegd dat het niet opging om te „syndiceren” tussen KS, GIMV en LIM, vermits het allemaal van dezelfde bron was. Als men sprak van een syndicatie tussen aandeelhouders, diende dit tussen derden te gebeuren, behoudens het voor de diverse partijen een gemeenschappelijk voordeel opleverde. Op een bepaald ogenblik hebben wij ons bereid getoond om mee te participeren in Pieters-De Gelder. Aan de zijde van de privé-aandeelhouders dacht men aan een percentage van 45 en 10 voor de GIMV. Daarna is het 45, 50 en 5 geworden met een put en call, vermits de raad van bestuur van KS beslist heeft om de heer Gheyselinck de macht te geven om 55 percent te verwerven. In bepaalde dossiers waren er besprekingen tussen de Vlaamse Milieuholding en KS. De Vlaamse Milieuholding ondernam de activiteit van milieuparticipaties al langer dan KS. De mogelijke uitbouw van een milieudivisie werd ten tijde van Peter Kluft ondernomen. Om die reden heeft de raad van bestuur van de GIMV ermee ingestemd om de heer Kluft ten persoonlijke titel bestuurder te laten worden in de delegatie van de Vlaamse Milieuholding bij de NV Vlar. Zo kon hij mogelijk steun geven aan de uitbouw van een milieudivisie binnen KS.

Vraag : De eerste vraag die men zich moet stellen, is of er voor KS geen goedkopere alternatieven waren.

De heer G. Van Acker : De heer Gheyselinck heeft mij gevraagd mijn medewerkers de opdracht te geven om na te gaan of er buiten Limburg bepaalde bouwbedrijven te koop waren. Wij moesten nagaan of ze interessant konden zijn voor KS. Op 14 september 1989 heb ik een mogelijke kandidaat gevonden. Ik had mijn diensten dus de opdracht gegeven om uit te kijken naar bouwbedrijven. Ze hebben een interessant bedrijf gevonden, dat echter in dat gebied gelegen was. Het bedrijf was te koop en er werd mij een overzicht ervan bezorgd. „Zo u geïnteresseerd bent in verdere bespreking, mag u mij of de heer Alain Vieren bij de GIMV contacteren.” Dit in woningbouw gespecialiseerde bedrijf was niet Pieters-De Gelder.

Vraag : Er waren dus alternatieven ?

De heer G. Van Acker : Wij hebben die ook doorspeeld.

Vraag : Werden daar ook waarderingen van gemaakt ?

De heer G. Van Acker : Wij hebben zelfs een bepaalde prijs vermeld die wij op de markt hebben vernomen.

Vraag : Het antwoord is dus positief.

De heer G. Van Acker : De heer Gheyselinck vond dit geen geschikt bedrijf. We hebben toen ook nog over enkele andere bedrijven gesproken. U zal nu natuurlijk vragen hoe we dan aan Pieters-De Gelder zijn gekomen.

Vraag : Mijnheer Van Acker, ik zal de vragen zelf wel stellen. U zegt dat de heer Gheyselinck het geen geschikt bedrijf vond. Daar werd op de raad van bestuur van 26 oktober 1989 over gesproken. Na Super Club is dit een van de belangrijkste acquisities van KS. Het is zeker geen banale zaak en ik kan me dan ook moeilijk inbeelden dat de heer Gheyselinck de enige persoon was die daarover heeft gesproken. Ik neem aan dat ook andere bestuurders het daarover hebben gehad. De heer Gheyselinck kon toch niet alleen beslissen met wie men scheep zou gaan ?

De heer G. Van Acker : Ik zei al dat er een consensus was gegroeid om de heer Gheyselinck de opdracht te geven om de gesprekken met Pieters-De Gelder voort te zetten.

Vraag : Er was dus een consensus gegroeid waarmee schijnbaar niet iedereen even gelukkig was volgens de notulen van de raad van bestuur. Ik kom dan aan de methodologie die in de nota wordt gebruikt. In de nota zelf vind ik de wegingscoëfficiënten $1/3$ versus $2/3$. $1/3$ zou de intrinsieke of substantiële waarde zijn, bij de $2/3$ zou de rendementswaarde zijn inbegrepen. Ik stel vast dat die wegingscoëfficiënten niet worden verantwoord. De keuze van een weging is in dit soort financiële berekeningen nochtans belangrijk. In de analyse vind ik verder de gebruikte multiplicatoren of factoren, de rentevoet waartegen men verdisconteert of de actuele waarde bepaalt, de factor 7 voor de huidige cash flows en een factor 5 voor de toekomstige cash flows. Financiële analisten uit verschillende hoeken zeggen mij dat het in die periode gebruikelijk was te werken met een factor 5. Hier gebeurt dat dus niet en wordt er met 2 andere factoren gewerkt. Ik vind daar in het verslag geen enkele verklaring voor. Ik vraag u dus waar u die wegingscoëfficiënten en factoren haalt. Als u gaat verdisconteren is de grootte van de factoren mede bepalend voor de waarde die men het bedrijf geeft. Is het in de methodologie van de GIMV gebruikelijk dat men dit niet onderbouwt ? Gebeurt dat ook in andere analysesnota's of is dit een alleenstaande zaak ?

De heer G. Van Acker : Dit is geen alleenstaand feit. De werkwijze bij de GIMV, waar ik volledig achter sta, is anders. Bij de GIMV hebben wij een gedecentraliseerde manier van werken. Wanneer er een deal doorgaat, is dat de verantwoordelijkheid van de afdeling die dit behandelt. Zoals u weet hebben wij drie afdelingen, met name groeifinanciering, projectontwikkeling en Gimvindus. Die directeurs zijn dus verantwoordelijk voor het opstellen van de nota's. Als algemene directie van de GIMV krijgen wij die nota's uiteraard van tevoren. Wij weigeren de nota op zichzelf nooit, maar we kunnen uiteraard weigeren ze in te schrijven of zeggen dat we ze niet goed vinden. Het dossier Pieters-De Gelder werd opgevolgd door de afdeling groeifinanciering, in het bijzonder door de heren Mampaey en Vercruysse. Zij hebben een nota opgesteld waarmee ik akkoord ging en die aan het directiecomité werd voorgelegd. Op vraag van de heer Gheyselinck hebben wij hem de nota gestuurd. Het waarderen van ondernemingen is een zeer ingewikkeld fenomeen en er zal altijd discussie bestaan over de waarde en het gebruik van de methode.

Vraag : U vindt het dus niet abnormaal dat men in die nota niet verantwoordt waarom men bepaalde wegingscoëfficiënten en factoren gebruikt. U weet nochtans dat financiële analisten in die periode andere multiplicatoren en factoren gebruikten. Ik kan u de namen geven van die instellingen. Ik zou toch verwachten dat het u opvalt dat men een bepaalde multiplicator gebruikt die op dat ogenblik als discontovoet eigenlijk uit de marktband springt. Een meerderheidsbelang wordt gehonoreerd tegen een waarde van 30 ten honderd.

Dat is algemeen gangbaar. In dit soort financiële analyse kijkt men ook naar de liquiditeit van de participatie. In het geval Pieters-De Gelder gaat het over een vennootschap die niet op de beurs was genoteerd. In dit soort verslagen is het ook gebruikelijk niet alleen te kijken naar de waardering van het meerderheidsbelang ; als het gaat om een vennootschap die niet op de beurs is genoteerd, kijkt men ook naar de non-liquiditeit van de participatie. Dit houdt in dat het moeilijk is de participatie te gelde te maken. Normaal heeft men daarvoor een discount. Hier vind ik daar niets van terug. Aan de ene kant rekent men 30 percent voor het betalen van de meerderheidsparticipatie en dat is correct. Aan de andere kant verwacht men dan ook een minwaarde te vinden voor het feit dat de participatie niet liquide is. Hoe komt het dat die niet aanwezig is ?

De heer G. Van Acker : Dat is juist als men er als industriële onderneming niet naar streeft om een strategisch meerderheidsbelang te verkrijgen. De illiquideitsfactor speelt wanneer men een minderheidsaandeelhouder is. KS had zeker de bedoeling om een strategisch meerderheidsbelang te verkrijgen. Als ik het mij goed herinner, was er een duidelijke afspraak met de minderheidsaandeelhouders van Pieters-De Gelder dat KS er in de toekomst niet in geïnteresseerd zou zijn om hun aandelen te kopen. Er zou gezamenlijk aan de groei van het bedrijf worden gewerkt. Het was de bedoeling van de heer Gheyselinck dat Pieters-De Gelder na de sluiting van de mijnen in de mogelijkheid zou worden gesteld om naar de beurs te gaan. Via die weg zou er zowel voor KS als voor de minderheidsaandeelhouders een mogelijkheid worden gecreëerd om hun aandelen te verhandelen.

Vraag : Het is uw persoonlijke appreciatie als u zegt dat de liquiditeit geen enkele rol speelt als men meerderheidsaandeelhouder is. U zegt dat op eigen verantwoordelijkheid. Het is echter niet correct. Stel bijvoorbeeld dat de opties van de vennootschap zouden wijzigen, zoals bij KS al herhaaldelijk is gebeurd, dan is het handig als men een participatie die men op een bepaald ogenblik verkeerdelijk heeft genomen tegen een normale marktprijs te gelde kan maken. Ik ben niet de enige die zegt dat het verkeerd is om te stellen dat de liquiditeit in dit geval niet speelt. Ik heb nog een vraag over de methodologie. Er werd gekozen voor de discounted cash flowmethode, de niet vrije cash flow methode. Voor dit soort acquisities houdt men normaal geen rekening met de cash flow, die meestal het jaar voor de overname wat wordt opgeblazen op een kunstmatige manier. Het is gebruikelijk om, zeker in het geval van KS waar heel wat grote investeringen op het getouw staan en er dus grote nood is aan bedrijfskapitaal, te kijken naar de gewone, vrije cash flow. Dit is immers de zuurstof die u in staat stelt om nieuwe investeringen te doen en om in geval van groei bedrijfskapitaal te financieren. Dat is een superieure waarderingstechniek. Ik stel vast dat de GIMV die niet gebruikt. Waarom niet ?

De heer G. Van Acker : Dit is opnieuw de discussie over de gebruikte waarderingstechniek. De hele discussie draait rond het feit of deze acquisitie al dan niet noodzakelijk was voor KS. Men kijkt hier naar formules, maar men kan het ook op een andere manier bekijken. Men had nood aan een promotor-generaal contractor voor de plannen die KS op dat ogenblik had. Ik geloof dat bij KS op dat ogenblik de wil bestond om op die manier naar Pieters-De Gelder te kijken. Als u een beroep zou doen op een externe promotor-generaal contractor, dan moet men ook een zeker vergoeding betalen.

Vraag : De vergoeding of waardebepaling maakt precies het voorwerp uit van de analysenota. Men werkt met gewone cash flow en niet met vrije cash flow. Normaal zou iedere

financiële analist dat in dit geval zeker doen. Als men dit niet doet, heeft dat tot logisch gevolg dat de waardering hoger is. Als de analysenota op basis van de vrije cash flow was gemaakt, zou de waardebepaling uiteraard een stuk lager zijn. Dat zal u toch niet ontkennen ?

De heer G. Van Acker : Dat zal ik niet ontkennen.

Vraag : Alle financiële analisten zijn het er roerend over eens dat men hier dus niet voor de superieure techniek van het verdisconteren van de vrije cash flow heeft geopteerd. Men kiest voor het verdisconteren van de gewone cash flow. U bevestigt dat dit leidt tot een hogere waardebepaling. Als ik het business plan in de analysenota bekijk, concludeer ik dat de vooruitzichten zeer optimistisch zijn, om niet te zeggen onrealistisch. Normaal zou men voor dit soort acquisities een concurrentie-analyse en een bedrijfstakanalyse maken, zeker als men uitgaat van synergetische effecten. Wanneer men zeer snel een bepaalde rentabiliteit opbouwt in een bepaalde sector, mag men immers verwachten dat de concurrentie dit opmerkt en dat er aan die kant stappen worden ondernomen. Als we de omzetprognoses van de GIMV-nota bekijken, merken we op dat er nogal optimistische vooruitzichten zijn, vooral voor de klassen C en D, projectontwikkeling en spoor en kabel. De groei prognoses zijn hiervoor, eufemistisch uitgedrukt, enorm. Voor projectontwikkeling wordt vooropgesteld dat de omzet zou evolueren van 100 miljoen frank in 1990 naar 2.400 miljoen frank in 1993. Dat is dus een formidabele groei op vier jaar tijd. Voor spoor en kabel zou men van 120 miljoen frank in 1989 naar 920 miljoen frank in 1993 gaan. Dit zijn cijfers die bedrijfseconomisch van een groot optimisme getuigen en misschien zelfs van enig gebrek aan realisme. Als we de prognoses naast de cijfers leggen die door Pieters-De Gelder op het terrein werden gerealiseerd, dan zien we dat Pieters-De Gelder in 1992 zonder synergie-effecten en zonder toelevering aan KS een omzet realiseerde van 2.900 miljoen frank. Het daarmee te vergelijken cijfer van de prognose bedraagt 5.300 miljoen frank. Op het gebied van cash flow haalt Pieters-De Gelder apart 213, terwijl de prognose voor 1992 295 bedroeg. De toekomstige netto winstmarges wijken enorm af van wat in het verleden werd gerealiseerd. Ik heb zelf een aantal berekeningen gemaakt in verband met winst en cash flow op de bedrijfsopbrengsten. De afwijking tussen het resultaat en de prognose is gigantisch. U weet dat dit niet onbelangrijk is, omdat een daling van de netto winstmarge met bijvoorbeeld 1 % een impact dat groter is dan 1 % heeft op de waardering. Het is een veelvoud ervan. De mate waarin de prognoses van de netto winstmarges correct zijn, is dus zeer belangrijk. Hoe is het mogelijk dat uw diensten onder uw verantwoordelijkheid zo'n optimistische prognoses vooropstellen en daarvan uitgaan bij de waardebepaling, zonder daarbij in de minste mate naar de hele bedrijfstak of de concurrentie te verwijzen ? Hoe wordt de sprong van de bescheiden netto winstmarges uit het verleden naar de gigantische netto winstmarges in de toekomst verantwoord ?

De heer G. Van Acker : Ik heb hierover een discussie gehad met mijn medewerkers en aan het directiecomité gezegd dat dit cijfers waren die voortvloeiden uit de gesprekken tussen de gedelegeerd bestuurder van Pieters-De Gelder en de gedelegeerd bestuurder van KS. Ik heb altijd aan de heer Gheyselinck gezegd dat er een zeer groot optimisme bestond ten opzichte van de synergie tussen KS en Pieters-De Gelder. De heer Gheyselinck had ook zeer hoge verwachtingen betreffende het inzetten van mijnwerkers en mijnbouwingenieurs in alles wat de projectontwikkeling van Star 90 betrof en in de hele HST-ontwikkeling.

Vraag : Mijnheer Van Acker, u beweert dat u tegen de heer Gheyselinck hebt gezegd dat hij zeer optimistische prognoses had. Deze nota is echter opgesteld in uw opdracht. De zaak is eigenlijk omgekeerd. Pas als men de waardebepaling heeft gedaan, gaat de vennootschap die een acquisitie wil doen op basis van de nota onderhandelen. Zo draait u de zaken toch om ?

De heer G. Van Acker : De heer Gheyselinck heeft ons om hulp gevraagd in verband met de waardering na de beslissing van de raad van bestuur. Wij hebben toen bepaalde besprekingen gevoerd. De nota's van die besprekingen werden aan de heer Gheyselinck gezonden. Wij hadden uiteraard voor onszelf een grens bepaald tot waar wij het zouden aankopen, maar de heer Gheyselinck was zeker en vast gemotiveerd voor het verwerven van een strategische participatie. Zoals ik u reeds heb gezegd, vroegen de privé-aandeelhouders van Pieters-De Gelder aanvankelijk een verdeling van 45-45-10. De heer Gheyselinck wou een meerderheidsparticipatie hebben. Wij hebben ons toen bereid verklaard om daar nog 5 percent in te nemen, met de theorie van de put en call, aangezien de KS uiteindelijk 55 percent wou verwerven. Aangezien er een put en call bestond, waren wij als GIMV eigenlijk vrij goed afgeschermd.

Vraag : U zegt dus zeer duidelijk dat de analysenota niet zomaar door uw analisten werd opgemaakt, maar dat er gesprekken over zijn gevoerd. U zegt dat u al een bepaald cijfer in uw achterhoofd had. Uit wat u zegt leid ik af dat de acquisitie door KS gebeurde op basis van een waarderingsnota die door financiële analisten in functie van een bepaald resultaat werd geschreven.

De heer G. Van Acker : Neen, wij hebben ons huiswerk gemaakt door te luisteren naar het business plan van de gedelegeerd bestuurder van Pieters-De Gelder en door te luisteren naar de projecten van de heer Gheyselinck en de mogelijke synergieën die hij zag. In onze formule hebben we er maar voor 1/3 rekening mee gehouden. Ik vind dat wij ons huiswerk naar behoren hebben gedaan.

Vraag : Mijnheer Van Acker, als u de verkoper om prognoses vraagt, zien die er uiteraard schitterend uit. Ik vind niet dat de verkoper moet bepalen welke prognose in de analysenota moet worden voorgesteld. Dat is bijzonder merkwaardig. Verder wordt er gewerkt met afzonderlijke balansgegevens en niet met geconsolideerde gegevens. U weet even goed als ik dat dit absurd kan zijn. Als de moedermaatschappij financiële opbrengsten ontvangt, dan hebt u dubbeltellingen in dezelfde verhouding. Waarom werkte men bij het opstellen van de analysenota niet met geconsolideerde gegevens ? Dat is toch elementaire accountancy en financiële analyse ? De afzonderlijke gegevens kunnen immers enorme dubbeltellingen veroorzaken. Hebt u hier een verklaring voor ?

De heer G. Van Acker : Er zijn twee verklaringen. Ten eerste was er op dat ogenblik nog geen consolidatie binnen de groep Pieters-De Gelder. Arthur Andersen was daar aan het werken. Tijdens de beraadslaging was er een informatievergadering met Arthur Andersen om die stroming duidelijk te zien. Hier was ook een medewerker van de GIMV aanwezig, evenals de heer Robyns van KS. Arthur Andersen heeft toen toelichting verschaft. Op dat ogenblik waren hun gegevens als zodanig nog niet beschikbaar. Toen KS die participatie had verworven, is er duidelijk opdracht gegeven aan Arthur Andersen om ten persoonlijke titel, vermits de consolidatie in hoofde van KS gebeurde, een subconsolidatie te doen op het niveau van Pieters-De Gelder.

Vraag : Ik vat dit kort even samen. Men werkt ten eerste met formidabele groei- en cash flow-prognoses, terwijl men niet weet of er dubbeltellingen zijn. Ten tweede werkt men met het ruimste begrip, namelijk de gewone cash flow, en niet met de vrije cash flow. Ten derde werkt men met niet-geconsolideerde gegevens. Op methodologisch gebied zijn er dus drie punten waar de nota volkomen tekort schiet. Als ik verder ga met de waardebepaling op pagina 12 van uw nota, dan wordt eerst de intrinsieke waarde van het eigen vermogen bepaald. De heer Kluft heeft vanmorgen nog gezegd dat het gebruikelijk was om wanneer men een acquisitie deed, dit te doen onder de voorwaarde van een opschortende audit ten einde na te gaan of de balansgegevens, de activa, ook kloppen met de bedrijfsrealiteit, de min- en de meerwaarde dus. Hier wordt voor het vastliggend actief een meerwaarde opgegeven a rato van 265 miljoen frank. Is hier een audit gebeurd, die immers zelfs voor bescheiden acquisities gebruikelijk is ?

De heer G. Van Acker : Mijn medewerkers hebben een gesprek gehad met de commissarisrevisor van het bedrijf. Er is echter geen audit gebeurd. Achteraf hebben wij als raad van bestuur beslist dat er audits moeten gebeuren bij acquisitie.

Vraag : Er is geen enkele private onderneming die een acquisitie doet zonder te verifiëren of er op het actief meerwaarden zijn. Zij doen dit nooit zonder de opschortende voorwaarde van een bevestigende audit. Ik neem aan dat u dat als directeur-generaal van de GIMV toch zeer goed weet. Zelfs een KMO doet dat niet !

De heer G. Van Acker : De heer Gheyselinck was in die periode ten zeerste gedreven om een bouwbedrijf te verwerven waarbij hij zijn strategische visie kon verwezenlijken.

Vraag : U spreekt over de heer Gheyselinck, maar er werd hier met overheidsgeld gewerkt. Heel uw verhaal bevestigt ons vermoeden dat men met dit geld een acquisitie, zoals een bestuurder hier opmerkte, misschien wel dubbel heeft betaald.

De heer G. Van Acker : Dat denk ik niet. Ik en mijn diensten blijven er nog steeds bij. Dat is natuurlijk een kwestie van appreciatie door diegene die de acquisitie doet. Het blijkt wel dat men een waardering volgens verschillende methodes kan opstellen. Wij hebben dat gedaan en wij kregen resultaten tussen 770 miljoen frank en 1.400 miljoen frank.

Vraag : Mijnheer Van Acker, wat u daar zegt is methodologisch niet correct. De negotiatie gebeurt bij acquisitie pas als de waardebepaling afgerond is, dus als er in de waardebepaling bepaalde vorkwaarden naar voren komen. Op dat ogenblik kan de koper beslissen of hij er zo veel aan wil geven of dat de voorwaarden aan hem niet besteed zijn. Men begint niet te negotiëren voor de evaluatienota klaar is. Dat is methodologisch totaal verkeerd. Bij de berekening van de rendementswaarde, het tweede element, wordt er gekozen voor een waardering die zuiver op de toekomst is gericht. Dat is rendementswaarde C op pagina 13. Dat is dus een waardering vanuit het standpunt van de verkoper. Nu ik uw verhaal heb gehoord, verbaast het mij niet meer dat er een waardering wordt opgesteld op basis van het standpunt van de verkoper. Het opnemen van de synergie-effecten in de waardebepaling is vanuit het standpunt van de koper natuurlijk uit den boze. Daar zijn verschillende redenen voor. Ten eerste is de toekomst natuurlijk onzeker, ook voor KS, ook in de bouwsector en ook in de spoor- en kabelaanleg. Ten tweede moet de koper, en niet de verkoper, de synergie-effecten realiseren. Ten derde is dit enkel verantwoord in een

zeer concurrentiële en perfect functionerende markt. Waarom werd de GIMV-analysenota, die eigenlijk voor de kandi-daat-koper was bestemd, opgesteld vanuit het standpunt van de verkoper ? Dit blijkt uit de berekening, de dubbel-telling, de 30 % voor de meerderheid en het verdisconteren van alle synergie-meerwaarden.

De heer G. Van Acker : Er was ook daadwerkelijk een motivatie van de koper. Hij keek naar de synergie en wou een general contractor verwerven. Dat hebben wij in rekening gebracht. Dat is duidelijk tot uiting gekomen.

Vraag : Waarom kregen de bestuurders geen inzage van de nota tijdens de raad van bestuur ? Verschillende bestuurders hebben verklaard dat u ze getoond hebt, maar dat zij de analysenota niet mochten inkijken op het moment dat de beslissing werd genomen.

De heer G. Van Acker : Er werd een nota meegedeeld. Dat had betrekking op de analysenota van de GIMV. Wij hebben de analysenota van de GIMV overgemaakt aan de heer Gheyselinck, die voorzitter-gedelegeerd bestuurder was. Het was mijn taak niet om die uit te delen.

Vraag : Op de raad van bestuur van begin januari werd er een beslissing genomen over een acquisitie van 684 miljoen frank. Verschillende bestuurders hebben voor deze commissie bevestigd dat zij geen inzage konden krijgen van de analysenota die schijnbaar terecht betwist wordt.

De heer G. Van Acker : De heer Gheyselinck heeft op zijn gebruikelijke wijze toelichting verschaft.

Vraag : Had u de analysenota gezien ? Ik neem aan van wel !

De heer G. Van Acker : Ja, ik heb dat ook erkend. Ik heb gezegd dat de nota aan het directiecomité van de GIMV zou worden voorgelegd. Het is echter niet mijn taak om die analysenota voor te leggen, dat is de taak van de voorzitter-gedelegeerd bestuurder.

Vraag : Ik heb zelf de berekening gemaakt en ik kan u de hypothesen geven die in die tijd op de financiële markt gangbaar waren. Voor 55 % kom ik op een vorkwaarde van 299 tot 531 in plaats van op 684 miljoen frank. Vond de GIMV de prijs die voor de Pieters-De Gelder-aandelen op basis van haar eigen rapport moest worden betaald misschien te hoog ?

De heer G. Van Acker : Ik heb u de twee antwoorden van ons directiecomité gegeven. Ten eerste werd het niet grondig bediscussieerd. Men vond dat men niet op de wip hoorde te zitten tussen een industriële meerderheidsaandeelhouder en een aantal minderheidsaandeelhouders. Ten tweede was het niet gewenst om in de bouwsector op een dergelijke manier belangen te nemen. De voorzitter heeft het toen opportuun geacht die nota terug te trekken.

Vraag : Ik weet dat de relatie tussen de GIMV en Pieters-De Gelder zeer goed is. U werkt samen aan verschillende projecten, zoals bijvoorbeeld de Zeebrugse visveiling.

De heer G. Van Acker : Wij hebben geen enkele participatie in de Zeebrugse visveiling.

Vraag : U hebt toch een participatie in de Zeebrugse zeehaven ?

De heer G. Van Acker : Neen, wij hebben alleen een participatie in Port Invest. Er zijn drie aandeelhouders, namelijk MBZ, de groep rond de oorspronkelijke eigenaar van de haven van Zeebrugge en de GIMV. Mevrouw Becaus of de groep Pieters-De Gelder is daar echter geen aandeelhouder.

Vraag : U hebt diverse projecten opgestart. Gimvindus had op een bepaald ogenblik toch de idee om samen met Pieters-De Gelder Fishlink op te richten. Ook in Kinopolis werkt u samen met de groep Pieters-De Gelder.

De heer G. Van Acker : Neen. Op een bepaald ogenblik signaleerde onder andere mevrouw Becaus ons dat er nood bestond aan een specifiek investeringsvehikel in verband met de visverwerkende sector. Wij hebben daarvoor Fishlink opgericht, maar noch mevrouw Becaus, noch Pieters-De Gelder is ooit betrokken geweest bij de raad van bestuur.

Vraag : U hebt toch een bevoorrechte relatie met het bedrijf Pieters-De Gelder ?

De heer G. Van Acker : Uiteraard. Ongeveer een jaar voordien is Marc Bekaert met verschillende bedrijven naar de GIMV gekomen, zoals dat gebruikelijk is. Hij heeft toen met Marc Vercruysse gesproken over het organiseren van een buy-out in Pieters-De Gelder. Daardoor wisten wij dat er een herschikking van het aandeelhouderschap van Pieters-De Gelder zou gebeuren.

Vraag : Was het nu echt nodig om KS voor 50 % in de hele groep te laten participeren ? Had u niet beter een dochterbedrijf, bijvoorbeeld Construbo, in huis gehaald ? Dat was toch een engineeringbureau ? Als GIMV zou ik uw filosofie nog kunnen volgen, maar voor KS is het een zeer grote participatie in een bedrijf dat over het hele land werkt en dat niet onmiddellijk iets te maken heeft met reconversie in Limburg.

De heer G. Van Acker : Men heeft hier al verwezen naar de bespreking van 26 oktober. Bepaalde collega's hadden daar een andere visie op. Ik moet in alle openheid zeggen dat ik de visie van de heer Gheyselinck bijtrad. De heer Gheyselinck was van oordeel dat hij een behoorlijke besparing kon realiseren na het sluiten van de mijnen door de mijnwerkers tewerk te stellen in bouwactiviteiten op gronden van KS. Tijdens zijn toelichting aan de pers zei hij dat er op ieder van die verwezenlijkte projecten een recuperatie van middelen voor KS was omdat er een toegevoegde waarde werd gecreëerd. Om discussie in Limburgse milieus te vermijden, stelde hij dat er diende uitgekeken te worden naar een niet-Limburgs bedrijf. Ik heb u zojuist een brief voorgelezen die ik in september schreef met betrekking tot een ander bouwbedrijf. De heer Gheyselinck had mij immers gevraagd om na te gaan welke bouwbedrijven buiten Limburg in aanmerking kwamen om te worden aangekocht. De heer Gheyselinck was ook ten zeerste geïnteresseerd in de andere activiteiten van Pieters-De Gelder omdat hij een synergie zag tussen de spooractiviteiten en het feit dat KS kennis had, zowel bij arbeiders als ingenieurs, van het aanleggen van ondergrondse sporen.

Vraag : Mijn vraag gaat over Nieuw Texas, gebouwd door Pieters-De Gelder met arbeiders van KS. Dat kostte aanvankelijk 130 miljoen frank. Uiteindelijk komt men aan een bedrag van 477 miljoen frank voor 140 sociale woningen. Daar is ook een pot van huurvergoeding voor KS bij van 57 miljoen frank. De heer Kluft sprak vanmorgen van 63 miljoen frank. Bovendien zouden, volgens bepaalde inspecties, die woningen slecht zijn gebouwd. Het geheel zou dan aan de SIM worden verkocht. De SIM gaf echter geen schriftelijke toezegging. De heer Kluft zegt dat die er wel was en dat de heer Verbrugghe die moet uitvoeren. Toch gebeurt het niet. Zo blijft de ellende rond Nieuw Texas aanslepen en kost het hoe langer hoe meer. Hebt u daar informatie over ?

De heer G. Van Acker : Ik heb alleen informatie als bestuurder van KS en als bestuurder van Pieters-De Gelder. Het is niet de taak van een bestuurder om zich in dergelijke zaken te mengen. Dit punt werd in de periode Gheyselinck in de raad van bestuur van KS besproken. Toen de beslissing rond het ERC-project werd genomen, stelde de heer Gheyselinck de raad van bestuur voor om Nieuw Texas te laten bouwen en de mensen naar daar te laten verhuizen. Er zou met de SIM een overeenkomst worden afgesloten voor de overdracht. De raad van bestuur heeft dit principieel goedgekeurd. Ik kan u alleen zeggen dat die opdracht aan de heer Kluft werd herbevestigd. Wij waren bereid om wat water in onze wijn te doen om het conflict op te lossen. Ik weet ook dat op de raad van bestuur van Pieters-De Gelder daarover werd gesproken. De heer **Marc** Bekaert werd er toen op gewezen dat, in tegenstelling tot de oorspronkelijke opdracht om die huizen in een keer te bouwen, het in schuifjes verliep. Dat leverde uiteraard een hogere kostprijs op.

Vraag : Mijnheer Van Acker, u zei zoëven dat u De Prins en een aantal andere mensen niet kende. Wij vermoeden dat u meer zakelijke relaties had dan u lijkt te hebben. Kende u in de periode van 26 oktober 1989 tot 8 januari 1990 de gedelegeerd bestuurder van Pieters-De Gelder ?

De heer G. Van Acker : Ik geloof dat ik mevrouw Becaus voordien een of twee keer heb ontmoet.

Vraag : In die periode kende u dus de gedelegeerd bestuurder ?

De heer G. Van Acker : Ik heb Pieters-De Gelder leren kennen toen ik voorzitter was van de projectgroep van de bouw van VZW IMEC.

Vraag : Ik vraag gewoon of u de gedelegeerd bestuurder al dan niet kende !

De heer G. Van Acker : Het werk werd na een offerte aan Pieters-De Gelder toegewezen. Als voorzitter van die projectgroep heb ik uiteraard **Marc** Bekaert als directeur van het project voor de bouw van IMEC meer gezien. Ik denk dat ik mevrouw Becaus een of twee keer heb ontmoet.

Vraag : Hebt u in de periode tussen 26 oktober 1989 en 8 januari 1990 contacten gehad met de gedelegeerd bestuurder of een ander belangrijk persoon van Pieters-De Gelder ?

De heer G. Van Acker : Ik heb samen met de heer Gheyselinck met mevrouw Becaus en de heer **Marc** Bekaert aan tafel gezeten.

Vraag : Voor er een waarderingsnota was ?

De heer G. Van Acker : Ja. De heer Gheyselinck had gevraagd om eerst een voorbereidend gesprek te voeren.

Vraag : Is er toen gesproken over prijzen ?

De heer G. Van Acker : Ja. De prijzen lagen hoger aan de kant van Pieters-De Gelder. De eerste vraagprijs lag hoger.

Vraag : De nota werd dus pas later opgesteld ? Uw diensten hebben zich dus eigenlijk laten misbruiken in functie van een aankoop die sterk overgewaardeerd was ?

De heer G. Van Acker : Daarmee ga ik niet akkoord.

Vraag : U gaat er wel mee akkoord dat er over prijzen werd gepraat voor de waarderingsnota werd opgesteld ? Het is bij acquisities toch gangbaar dat men begint met het werk van de financiële analisten ?

De heer G. Van Acker : Als de heer Gheyselinck interesse had voor een bouwonderneming, vroeg hij de diensten van de GIMV steeds wat de mogelijke vraagprijs zou zijn.

Vraag : Nadat er onderhandeld was ?

De heer G. Van Acker : De heer Gheyselinck heeft mij gevraagd om mevrouw Becaus en **Marc** Bekaert te ontmoeten.

Vraag : Voor u beschikte over de waarderingsnota, die nota bene vijf dagen voor de beslissing van de raad van bestuur werd doorgefaxt, had u met de heer Gheyselinck en de mensen van Pieters-De Gelder al over de prijs gepraat ?

De heer G. Van Acker : Nadat de beslissing in de raad van bestuur van 26 oktober werd genomen, heeft de heer Gheyselinck dat gevraagd.

Vraag : U geeft hier dus duidelijk toe dat de waarderingsnota eigenlijk als een soort schaamlapje heeft gediend ?

De heer G. Van Acker : Dat is niet waar.

Vraag : Toch wijzen alle antwoorden die u hebt gegeven in die richting.

De heer G. Van Acker : Er zijn verschillende waarderingsmethodes en het gaat om de methode die men toepast.

Vraag : Mijnheer Van Acker, de waardering is gemaakt vijf dagen voor de raad van bestuur erover moest beslissen. Nu geeft u toe dat er voordien al afspraken waren en dat er voordien al gepraat werd over de prijzen en de waardering.

De heer G. Van Acker : De heer Gheyselinck wou een ontmoeting met mevrouw Becaus en **Marc** Bekaert. Hij heeft mij gevraagd om daarbij aanwezig te zijn. Vervolgens heeft hij daar gevraagd wat hun vraagprijs was.

Vraag : Mijnheer Van Acker, u werd namens KS bestuurder bij Pieters-De Gelder, hoewel het oorspronkelijk anders was voorgesteld.

De heer G. Van Acker : Daar werd geen beslissing genomen. De heer Gheyselinck heeft toen gevraagd of ik bestuurder wilde worden. Hij heeft dat ook voorgelegd aan de raad van bestuur.

Vraag : Ik wil het nog even hebben over het feit dat u bij Pieters-De Gelder namens KS bestuurder werd, terwijl u ook directeur-generaal van de GIMV bent. KS heeft aandelen in Pieters-De Gelder. De GIMV uiteraard niet. Hebt u daar opmerkingen over gekregen van uw voorgedijminister, de heer De Batselier ?

De heer G. Van Acker : De raad van bestuur van KS is autonoom in zijn beslissingsbevoegdheid.

5. Getuigenverklaring van de heer J. Dilewijns

Vraag : Mijnheer Dilewijns, wij hebben al de kans gekregen heel wat mensen te horen. Op de vragen die ik u zal stellen heb ik van diverse zijden al een antwoord gekregen maar niettemin zou ik toch graag uw versie horen. Ik heb het meer concreet over het dossier Pieters-De Gelder. U herinnert zich ongetwijfeld dat op 26 oktober 1989 dit dossier voor de eerste keer op de agenda van de raad van bestuur stond en dat er meningsverschillen over waren. Sommige bestuurders vonden het niet opportuun sloop te gaan met een niet-Limburgse bouwonderneming. Op 3 januari 1990 werd door de diensten van de GIMV en onder de **verant-**

woordelijkheid van de heer Van Acker een waarderingsverslag opgemaakt. Het werd naar KS gefaxt en vijf dagen later werd het dossier opnieuw op de agenda van de raad van bestuur geplaatst. Er werd besloten 55 procent van de aandelen van Pieters-De Gelder – dus ook de 5 procent die de GIMV aanvankelijk wilde kopen – te verwerven voor een bedrag van 684 miljoen frank. Het is duidelijk – en ik sta niet alleen met deze stellingname – dat het waarderingsverslag over Pieters-De Gelder, dat weliswaar niet door KS maar wel door de diensten van de GIMV werd opgesteld, zeer betwistbaar is. Sommige bestuurders hebben voor deze commissie verklaard dat zij het betwistbare waarderingsverslag op de raad van bestuur niet konden inzien. Ik heb intussen vernomen van personen die zetelen in het directiecomité van de GIMV dat het daar omdat er aanvankelijk sprake was van participatie van 5 procent vanwege de GIMV – ook niet ter inzage werd gelegd. Met andere woorden, toen men op de GIMV besliste om al dan niet naar rato van 5 procent te participeren in Pieters-De Gelder, samen met KS, heeft men daar het verslag ook niet aan de leden van het directiecomité ter inzage gegeven. Mijnheer Dilewijns, wat herinnert u zich van de discussies die over het dossier Pieters-De Gelder werden gevoerd ? Sommige bestuurders hebben verklaard dat zij het waarderingsrapport van de GIMV niet mochten inzien. Heeft u het mogen inzien ?

De heer J. Dilewijns : Men kan niet stellen dat men het waarderingsrapport niet mocht inzien, het was helemaal niet aanwezig op de vergadering van 8 januari 1990. Ik herinner me dat sommige bestuurders het rapport wilden inzien. Immers, niet alle bestuurders waren even enthousiast over dat dossier. Welnu, het waarderingsverslag was niet aanwezig bij KS. Dat werd trouwens ook meegedeeld door de voorzitter/gedelegeerd bestuurder. Dat er op die vergadering van 8 januari 1990 geen eensgezindheid was, had eigenlijk niet zozeer iets te maken met de prijs die voor Pieters-De Gelder werd gevraagd maar wel met de opportuniteit van de beslissing. De leden van de raad van bestuur vroegen zich eigenlijk niet zozeer af of het waarderingsverslag van de GIMV op een correcte wijze was opgesteld. Wij wisten trouwens ook niet of dit verslag aan het directiecomité van de GIMV was getoond. Ik sluit niet uit dat er opmerkingen werden gemaakt over het waarderingsbedrag maar toch spitte de discussie zich eerder toe op de opportuniteit van deze operatie. U hebt daarnet gezegd dat de raad van bestuur op 8 januari besliste om voor 55 procent in Pieters-De Gelder te participeren. Ik wil dit toch wel enigszins nuanceren. Op 8 januari werd beslist dat KS voor 50 procent zou participeren, dat de GIMV het voornemen had om voor 5 procent te participeren en dat, indien de GIMV die 5 procent niet zou nemen, KS deze 5 procent zou overnemen.

Vraag : Mijnheer Dilewijns, volgens u – en dit vormt opnieuw een tegenstelling met vroegere getuigenissen – was het verslag dus niet aanwezig ? Was dat gebruikelijk ?

De heer J. Dilewijns : Het hangt er natuurlijk van af wat men met „gebruikelijk” bedoelt. Verwijst u daarmee naar andere vennootschappen of naar KS ?

Vraag : Naar beide.

De heer J. Dilewijns : Er is natuurlijk een zekere tijdsdruk geweest. Toen men aan de voorzitter/gedelegeerd bestuurder vroeg om het waarderingsrapport te mogen zien, heeft hij geantwoord dat hij het niet bij zich had. Hij voegde er wel aan toe dat het een ernstig en correct rapport was. En vervolgens hebben ook de vertegenwoordigers van de GIMV hun eigen waarderingsrapport niet in twijfel getrokken. Men was er dus van overtuigd dat het waarderingsverslag op een correcte wijze was uitgevoerd.

Vraag : En was dat gebruikelijk binnen KS ?

De heer J. Dilewijns : Met het inzicht waarover we vandaag beschikken, zou het gebruikelijk zijn dat voor een dergelijke participatie en een dergelijk bedrag het waarderingsrapport aanwezig is.

Vraag : Momenteel oordeelt men natuurlijk zo ! Ik vraag echter of het in die periode een gebruikelijke werkwijze was.

De heer J. Dilewijns : Op dat ogenblik bestonden er binnen KS nog geen gebruiken. KS was een maatschappij die kolen exploiteerde en het bedrijf had nog niet de gewoonte veel participaties te nemen. Er waren nog geen gebruiken ingeburgerd. Men kan dus niet vergelijken met gewoonten uit het verleden ; die bestonden nog niet. Het was een van de eerste schreden van KS op het vlak van diversificatie.

Vraag : Mijnheer Dilewijns, er is gevraagd of een dergelijke praktijk gebruikelijk was voor KS. U heeft daarop geantwoord dat er nog geen gebruiken waren. KS is echter een naamloze vennootschap die op indirecte wijze met gemeenschapsgeld werkt. Ik denk dan ook dat het nuttig is zich de vraag te stellen – zeker wanneer men ervan uitgaat dat KS een vennootschap is en dus op vennootschapsvlak haar verantwoordelijkheden moet opnemen – of het gebruikelijk is dat in een vennootschap een dergelijke belangrijke acquisitie wordt gedaan zonder dat de raad van bestuur die erover moet beslissen kennis neemt van het basisdocument. Zou men niet mogen verwachten dat de bestuurders protesteren en ten minste het basisdocument eisen ?

De heer J. Dilewijns : Men heeft de gewoonte KS te beschouwen als een normale naamloze vennootschap. Wanneer ik echter aan die tijd – ten minste drie jaar geleden – terugdenk, kan men echter moeilijk KS beschouwen als een normale naamloze vennootschap. Ik verklaar mij nader. Uiteindelijk werd het hoofdaandeel van de beslissingen toentertijd getroffen door de heer Gheyselinck die bij zijn aanstelling een specifieke opdracht had meegekregen die het voorwerp had uitgemaakt van een overeenkomst met de regering. Meer concreet was hij aangeworven voor de verwezenlijking van het plan Gheyselinck. In dat plan stonden een hele reeks maatregelen waarover blijkbaar tussen de regering, de heer Gheyselinck en de aandeelhouder reeds een akkoord bestond. Ik kan mij moeilijk voorstellen dat men in die omstandigheden als raad van bestuur dezelfde onafhankelijke rol kon spelen als in andere naamloze vennootschappen. Men werkte binnen de voorwaarden die in het plan Gheyselinck waren vervat. Ik zag dan ook moeilijk de raad van bestuur een beslissing nemen die tegen het plan Gheyselinck zou zijn ingegaan, hoewel dat volgens de vennootschapswetgeving mogelijk is. Er heersten dus zeer bijzondere omstandigheden. De heer Gheyselinck had een mandaat om een hele reeks zaken uit te voeren. Als men – zoals daarnet – de term „gebruikelijk” hanteert, verwijst men naar gewoonten die de jaren voordien zijn ontstaan. De gewoonte van de jaren voordien was dat men het plan Gheyselinck – dat was overeengekomen met de regering-uitvoerde en dat de heer Gheyselinck daarin een zeer belangrijke rol speelde. Achteraf gezien kan men natuurlijk zeggen dat het nemen van die participatie niet meer voorzien was in het plan Gheyselinck, dat dit een ogenblik was waarop de raad van bestuur totaal onafhankelijk was en waarop men erop had moeten aandringen om het waarderingsverslag in te zien. Achteraf gezien is dit misschien correct maar toentertijd was het nog steeds de gewoonte dat de heer Gheyselinck als het ware met een volmacht bestuurde.

Vraag : Mijnheer Dilewijns, u zegt dat de heer Gheyselink over een soort volmacht beschikte. Maar wat deed de raad van bestuur dan ? U was toch, net zoals de andere leden van de raad van bestuur, bestuurder ? U had toch een aantal bevoegdheden ?

De heer J. Dilewijns : Ik heb niet de indruk willen geven als zou de raad van bestuur alleen maar beslissingen hebben geacteerd. Dat was zeker niet het geval.

Vraag : Blijkbaar in dit dossier wel !

De heer J. Dilewijns : Nee, toch niet ! Ten eerste is er over dit dossier binnen de raad van bestuur een discussie gevoerd. Men heeft niet zonder meer die participatie aanvaard. U gaf wel de indruk dat de discussie meer de waardering van de maatschappij betrof.

Vraag : Nee, dat leid ik niet af uit de notulering maar blijkbaar is er toch geen discussie gevoerd over de waarde. En precies daar is het fout gegaan.

De heer J. Dilewijns : Er zijn vragen gesteld over de waarde van het bedrijf. Hierop antwoordde de heer Gheyselink dat hij het waarderingsdossier niet bij zich had. Hij benadrukte echter dat het op een zeer ernstige wijze door de GIMV was opgemaakt. De raad van bestuur geloofde dat die waardering door de GIMV op een correcte wijze was bepaald en heeft bijgevolg dat bedrag aangenomen.

Vraag : En vindt u het nu nog een goede transactie ?

De heer J. Dilewijns : Dit is een vraag waarbij zoveel overwegingen kunnen worden gemaakt dat ik daarop niet gewoon ja of nee kan antwoorden. Men moet een onderscheid maken tussen de mogelijkheden die het bedrijf Pieters-De Gelder bood enerzijds en de mogelijkheden die KS daarvan heeft gebruik gemaakt anderzijds. De transactie op zich is genomen bij meerderheid van stemmen in de raad van bestuur. U kunt dat lezen in de notulen van 8 januari. Dat betekent dus ook dat dit geen eensgezinde beslissing was. Op het ogenblik dat wij de beslissing hebben genomen, was het merendeel van de raad van bestuur ervan overtuigd dat dit een correcte beslissing betrof. De rest zijn bespiegelingen die achteraf worden gemaakt.

6. Getuigenverklaring van de heer T. Gheyselink

De heer T. Gheyselink : ..Vanaf 1988 vond ik persoonlijk dat de bouw het meest ideale project was. Ik vond dit project trouwens veel groter dan ERC. Ik was ervan overtuigd dat men met KS-geld de werknemers na zes maanden een nieuw job kon verschaffen binnen KS, maar eventueel ook buiten KS. Tegelijk kon men – voornamelijk sociale – woningen bouwen, en die waren dan weer van nut voor de gemeenten. In 1988 zijn we heel snel met bouwopleidingen begonnen voor arbeiders. Tegelijk hebben we het accent gelegd op de versnelde ontwikkeling van de gemeentelijke bouwprojecten. We hadden toen echter nog niet de know-how. De hoofdreden om scheep te gaan met Pieters-De Gelder -en ik kom daar later nog op terug- was eigenlijk de know-how te verwerven zonder dat men concurrentie deed met Limburg. De reden waarom Pieters-De Gelder interessant was voor KS was dat men geen tegenstrijdig belang kon krijgen tussen arbeiders van Pieters-De Gelder. Wij wilden alleen maar hun know-how om onze kaders op te leiden en de kaderleiding van de projecten. Dat was voor mij de hoofdinteresse voor Pieters-De Gelder : men had opleiding en know-how en tegelijk kon men bouwen.

Op het moment dat ik wegging, waren de bouwprojecten die wij voor ogen hadden op de mijnterreinen en al uitgebreid hadden besproken met de gemeenten, voor mij zelfs belangrijker dan ERC.

Vraag : Mijnheer Gheyselinck, volgens ons is de prijs die voor Pieters-De Gelder werd betaald nogal aan de hoge kant. Bovendien lijkt ons de manier waarop de participatie is gebeurd – althans op basis van de informatie waarover wij beschikken – weinig professioneel te zijn geweest.

Vraag : Mag ik daaraan iets toevoegen ? Ik vind de bewering van de heer Gheyselinck als zou hij know-how hebben gekocht bij Pieters-De Gelder – en hij verklaart dat met het meest ernstige gezicht – toch merkwaardig. Ik stel immers vast dat er bij voorbeeld in Zeebrugge KS-ingenieurs voor Pieters-De Gelder werken. Men moet dus eigenlijk concluderen dat de situatie net omgekeerd is : Pieters-De Gelder heeft know-how verworven uit KS.

De heer T. Gheyselinck : ..Er waren drie opties om de know-how die wij niet hadden te verwerven. Ten eerste konden wij individuen uit de Limburgse bouwsector inhuren. Dat zou ongetwijfeld tot problemen hebben geleid, en terecht. Ten tweede – en dat heb ik zeer sterk overwogen – konden wij een klein Limburgs bouwbedrijf overnemen. Ik was bijna zeker dat dit binnen de Limburgse bouwwereld tot grote fricties zou leiden, en terecht. Immers, in een klein bedrijf dat met KS-geld zou zijn gekocht, zouden de arbeiders van dat kleine bedrijf hebben moeten samenwerken met arbeiders van KS die veel meer verdienden. Ik vroeg me dus af of er buiten Limburg geen bedrijf was. Ik vroeg aan de heer Van Acker of hij geen bedrijf kende buiten Limburg. Hij stelde toen Pieters-De Gelder voor. Dit bedrijf bood grote voordelen. Ik was getroffen – ik heb persoonlijk met de kaders en de leiding gepraat – door hun informele maar professionele aanpak. Het waren mensen waarvan ik geloofde dat zij een heel nieuwe kijk op de dingen brachten, een kijk die wij in KS niet hadden. Het andere voordeel was dat zij zeer kundig waren in het bouwen van spoorwegen en wij wisten goed dat men ook op langere termijn in het bouwen van spoorwegen iets nuttigs kon doen met onze arbeiders. Het oorspronkelijke opzet inzake Pieters-De Gelder was dat – als ik me goed herinner – GIMV 25 percent zou nemen en KS 30 percent. Mijn interesse ging voornamelijk uit naar het industriële aspect. In het oorspronkelijke opzet was het dus de bedoeling dat GIMV 25 percent zou nemen en dat KS 30 percent zou nemen. Wij hebben toen afgesproken dat, aangezien de GIMV de expertise had in het financieel beoordelen van bedrijven, zij de financiële evaluatie van het bedrijf voor haar rekening zou nemen terwijl ik hoofdzakelijk zou spreken over de integratie van de opleiding van onze kaders bij Pieters-De Gelder tijdens het eerste jaar en over de projectopbouw, het leiderschap bij projecten in Limburg. De financiële evaluatie is dus door de GIMV gebeurd. Toen die evaluatie me werd voorgelegd, leek ze me iets aan de hoge kant. Op dat ogenblik – het was net na mei 1989 – was er echter een enorme urgentie. De arbeiders hadden nu al gekozen dat ze allemaal weg zouden zijn in 1996. Wilde men de arbeiders nog nuttig gebruiken voor henzelf en voor de streek, dan moest er tijdens de jaren 1990 tot 1994 een geweldige acceleratie komen in de bouw. Voor KS was de winst die men kon maken door te bouwen in de plaats van een grote groep mensen niet efficiënt te gebruiken, gigantisch. Door sociale woningen te bouwen, was die winst ook gigantisch voor de streek. Dat is de reden waarom ik de financiële evaluatie aan de hoge kant, maar vanuit een KS-standpunt, redelijk vond. Toen is echter het volgende gebeurd : de raad

van bestuur van de GIMV, die een paar dagen voor die van KS plaatsvond, besliste dat zij geen 25 maar 5 percent wilden. KS wilde evenwel de oorspronkelijke regeling in stand houden.

Vraag : De heer Dilewijns heeft hier onder andere verklaard dat, wanneer het dossier inzake Pieters-De Gelder werd behandeld, de bestuurders van KS niet de mogelijkheid hadden om het dossier in te kijken. Het werd gewoon getoond. Is dat waar ?

Vraag : Mijnheer Gheyselinck, u hebt nog niet op mijn vraag van de kaders geantwoord.

De heer T. Gheyselinck : Ik heb vier grote vragen over wat er na mij is gebeurd. Verder wil ik daarop niet ingaan. Mijn eerste vraag is waarom is het ERC-project niet doorgegaan ? Mijn tweede vraag luidt : waarom zijn alle bouwprojecten op het moment dat ik wegging op niets uitgedraaid ? De kaders zouden als werfleider één jaar op werven van Pieters-De Gelder werken. Na één jaar hoopten wij dat wij alle toestemmingen zouden hebben om te kunnen bouwen in Limburg. Daarvan is alleen het Texas-project uitgevoerd. Het Beringen-project was gereed. Er zijn dus een tiental kaders naar werven van Pieters-De Gelder over Vlaanderen gegaan. Daarbij was het de bedoeling dat zij allemaal op werven van KS zouden komen. Na 1991 is er echter niet gebouwd.

Vraag : U bevestigt dus dat men eigenlijk know-how heeft aangekocht die al in huis aanwezig was en dat die omgekeerd is gebruikt ?

De heer T. Gheyselinck : Nee, dat is niet waar. De geselecteerde mijnningenieurs van KS hebben ten koste van Pieters-De Gelder het vak op werven geleerd door mee te lopen met werfleiders. De bedoeling daarvan was dat zij na een jaar de projecten van ons in Limburg konden uitvoeren. Ik stel evenwel vast dat de bouwprojecten die wij hadden niet zijn doorgegaan. Eenmaal ze getraind waren en aangezien er geen bouwprojecten in Limburg waren, zijn ze kennelijk – en dat is voor iedereen positief – doorgegaan bij Pieters-De Gelder. Mijn grote vraag is : Waarom zijn de bouwprojecten niet doorgegaan ?

Vraag : Mijnheer Gheyselinck, ik zou graag een paar punctuele vragen stellen over het dossier Pieters-De Gelder. U heeft gesproken over raden van bestuur van KS en van Pieters-De Gelder. De data zijn de volgende : raad van bestuur KS op 26 oktober 1989, GIMV directiecomité op 3 januari 1990, opnieuw raad van bestuur KS op 8 januari 1990, waarderingsverslag 3 januari 1990. Op 26 oktober 1989 was er een raad van bestuur van KS. U zult zich ongetwijfeld herinneren dat tijdens die raad van bestuur een of meerdere leden van de raad van bestuur van KS – zo is het genotuleerd – bemerkingen hadden bij het feit dat men buiten de provincie een bouwfirmas wilde aantrekken. De volgende raad van bestuur van KS vond plaats op 8 januari 1990. Tijdens deze raad van bestuur werd beslist om 55 percent van de aandelen van Pieters-De Gelder te kopen tegen 684 miljoen frank. Dat is ook het ogenblik waarop u – volgens sommige getuigen in de onderzoekscommissie – het waarderingsverslag hebt getoond maar niet ter inzage van de leden van de raad van bestuur hebt gelegd. Nota bene, achteraf heb ik vernomen dat hetzelfde is gebeurd op de GIMV : ook daar hebben de directieleden het waarderingsverslag niet ter inzage gekregen. U hebt gezegd dat u geïnteresseerd was in de bouwprojecten en dat het financiële aspect voor de heer Van Acker was. Wie heeft het dossier Pieters-De Gelder aangebracht ?

De heer T. Gheyselinck : Het oorspronkelijke voorstel – op basis van mijn vraag om naar een bouwonderneming buiten Limburg uit te kijken – kwam van de heer Van Acker. Hij heeft gezegd : „Ik denk dat Pieters-De Gelder een bedrijf is dat beantwoordt aan wat men wil”. De financiële evaluatie van Pieters-De Gelder is door de GIMV gebeurd. Het totale financiële evaluatiedossier is volledig door de GIMV opgesteld.

Vraag : Dat betekent concreet dat er een samenloop is. De directeur-generaal van de GIMV, de heer Van Acker, heeft enerzijds het dossier aangebracht en anderzijds heeft dezelfde instantie, de GIMV – geleid door de heer Van Acker – ook de financiële evaluatie gemaakt.

De heer T. Gheyselinck : Op basis toen van het feit dat de GIMV 25 percent zou nemen terwijl KS 30 percent zou nemen.

Vraag : Mijnheer Gheyselinck, ik krijg net een nota van de heer Joris die van de heer Mampaey heeft vernomen dat Pieters-De Gelder reeds in 1988 met de GIMV contact had opgenomen voor management buy-out.

Vraag : Het bedrijf was gekend door de GIMV en het is aangebracht door de GIMV. U weet als ervaren manager ongetwijfeld dat acquisitieverhalen normaal beginnen met evaluatienota's, met waarderingsnota's. Dat waarderingsverslag is vanuit de GIMV op 3 januari 1990 gefaxt naar KS. De heer Van Acker heeft voor deze commissie verklaard dat er in de maanden voordien – dus voordat er een waarderingsverslag was over Pieters-De Gelder – reeds contacten waren geweest met de gedelegeerd bestuurder van Pieters-De Gelder, mevrouw Becaus, met uzelf en ook met de heer Van Acker, en dat tijdens die gesprekken ook al werd gepraat over een bepaalde prijs. Kunt u dat bevestigen ?

De heer T. Gheyselinck : Het is zeker zo dat op een gegeven moment – en u kent de datum beter dan ik – de heer Van Acker me in totale openheid zei dat hij een bedrijf had dat beantwoordde aan wat ik wilde. Ik vond dit interessant en wilde daarover een gesprek hebben. Het is zeker zo dat een eerste gesprek heeft plaatsgevonden tussen de heer Van Acker en de heer Bekaert, de directeur-generaal. Het is zeker zo dat ik daarna met de heer Bekaert heb gepraat over opleidingen en de projectopbouw. Daarna is er nog een gesprek geweest met mevrouw Becaus. Ze deelde daarin haar vraagprijs mee.

Vraag : Hoeveel ?

De heer T. Gheyselinck : Ik zou dat echt niet meer weten. Ik meen me te herinneren dat het – maar ik weet dat niet zeker – voor 50 percent, 1 miljard frank was. De verklaring van de heer Van Acker is dus correct. Op dat ogenblik hebben wij een echte financiële evaluatie gevraagd. Daarbij werd een taakverdeling afgesproken omdat het de bedoeling was dat de GIMV ook 25 percent van de aandelen zou verwerven. De GIMV zou verantwoordelijk zijn voor de financiële evaluatie, ik zou me hoofdzakelijk bekommeren om de samenwerking met Pieters-De Gelder op praktisch werkniveau.

Vraag : Dus u vond de prijs aan de hoge kant ?

De heer T. Gheyselinck : Op het moment dat ik het dossier kreeg, was ik met heel veel dingen tegelijk bezig. De pure financiële evaluatie accepteerde ik. Ik heb er eigenlijk geen tweede studie over gemaakt. Ik zag dat er in de prijs elementen waren die – en dat was het enige waarnaar ik keek – een voordeel voor KS boden. Financieel leek het me aan de hoge kant, maar ik berekende zeer snel voor

mezelf wat het effect zou zijn als wij onze arbeiders in bouwprojecten konden inzetten en hoeveel wij zouden winnen door hen nuttig te gebruiken. Er was dus in het project een element waarbij KS een winst zou maken, niet op Pieters-De Gelder, maar op het bouwen van huizen. Die winst was groter naarmate men meer bouwde.

Vraag : Mijnheer Gheyselinck, het gaat hier over een transactie van 684 miljoen frank die zou worden betaald met gemeenschapsgeld. U vond trouwens zelf de prijs aan de hoge kant. Vindt u het dan normaal dat, wanneer men het waarderingsverslag op 3 januari 1990 ontvangt, men vijf dagen later al een beslissing tot participeren neemt, zelfs met het oog op de toekomstige projecten ? En vindt u het normaal dat die beslissing wordt doorgedruwd op een raad van bestuur zonder dat er echt wordt genegotieerd over de zeer hoge vraagprijs ?

De **heer T. Gheyselinck** : Als financieel investeerder was de prijs aan de hoge kant. Ik meende dat dit bedrag voor KS, gezien ik toen al de mogelijkheid zag om in de praktijk te werken en gezien het een kwestie van snelheid was, niet te hoog was. KS verwierf voordelen om te kunnen bouwen, want er volgden toen al 300 mensen een bouwopleiding. Wij hadden bouwprojecten nodig.

Vraag : Maar u moest toch die voordelen niet zelf betalen ? Die waarde zou KS later zelf toevoegen.

De **heer T. Gheyselinck** : Precies ! We hebben toen genegotieerd en de prijs naar beneden gekregen. Ik ben het met u eens dat 684 miljoen frank vanuit puur financieel standpunt een hoge prijs was in een onzekere bouwwereld maar ik meende dat, door Pieters-De Gelder te verwerven en tegelijk een van de meest acute problemen op te lossen, het een waardevolle investering was.

Vraag : Mijnheer Gheyselinck, ik vind het toch betwistbaar wanneer u zegt dat de meerprijs voor de acquisitie van Pieters-De Gelder – een investering die u zelf aan de hoge kant noemt – gecompenseerd zou worden doordat u werknemers van KS kon inzetten. Als u die lijn doortrekt, zou het ook perfect mogelijk geweest zijn een bedrijf tegen gunstige financiële voorwaarden te verwerven terwijl u datzelfde voordeel toch zou bereiken door het inzetten van de mijnwerkers. Die twee waren in dezelfde optie compatibel geweest. Ik vind het dus een kronkelredenering wanneer u zegt dat u iets meer betaalde maar dat u daarvoor wel iets in de plaats zou krijgen. Indien u een bedrijf had verworven tegen betere condities, had u dat voordeel ook gehad.

De **heer T. Gheyselinck** : U heeft gelijk maar op dat ogenblik speelde er een acute urgentie. Eind 1989 waren er mensen in opleiding, we praatten met alle gemeenten over bouwprojecten en ik had eigenlijk in KS geen management om de mensen die uit de opleiding zouden komen, projecten te verschaffen. Mijn redenering is nog steeds juist maar u heeft gelijk wanneer u zegt dat ik evengoed een ander bedrijf had kunnen zoeken waarbij ik met minder hetzelfde had kunnen bereiken. Dat is correct. De reden waarom dat niet is gebeurd, is de geweldige acute urgentie op dat ogenblik.

Vraag : Nu kom ik tot die acute urgentie. Ik denk dat met de acquisitie-know-how die bij de GIMV aanwezig was en gelet op het feit dat er wellicht meer dan één aannemersbedrijf kandidaat zou zijn geweest om tegen die voorwaarden verworven te worden door KS, u in een heel kort tijdsbestek ook naar andere kandidaten had kunnen uitkijken. Het feit dat dit niet gebeurd is, wijt ik aan – en dat is de vraag die ik u stel – de heer Van Acker, die om de een of andere

reden toch gelieerd was met Pieters-De Gelder. In welke mate had de heer Van Acker van u een soort carte blanche om die operatie door te voeren ? In welke mate hebt u gezegd dat de heer Van Acker kon uitkijken naar een bedrijf terwijl de raad van bestuur dat wel zou aanvaarden ? Ik koppel dat ook aan de overweging dat de raad van bestuur de juiste waardebeoordeling niet in handen heeft gekregen. Men heeft een beslissing genomen op basis van vertrouwen. U hebt het aanbevolen, maar voornamelijk de heer Van Acker heeft de zaak als dusdanig bepleit. Had de heer Van Acker met uw medeweten eigenlijk een soort volmacht om over te gaan tot de acquisitie van Pieters-De Gelder ?

De heer T. Gheyselinck : Nee, uiteindelijk was ik volledig verantwoordelijk. Er is geen manier waarbij in de interne verhoudingen van KS ooit de verantwoordelijkheid kon worden afgeschoven op de heer Van Acker. Het is juist dat ik gezegd heb dat ikzelf geen tijd had en dat KS geen expertise had om een financiële evaluatie van een redelijk groot bedrijf uit te voeren. Ik heb die evaluatie dan ook aan de GIMV gevraagd. Ik vertrouwde erop dat ze dat correct zouden doen. Ik had aan de heer Van Acker – om problemen te vermijden – gevraagd om een bedrijf te zoeken met veel kaders en weinig arbeiders. Daaruit kwam Pieters-De Gelder voort. Een eerste gesprek op het praktische werkniveau was positief. De GIMV zei dat ze ook een participatie wilden nemen. Ik zei : „Prima, dan hebben jullie ook de interesse om het aan de juiste prijs te doen ; dus kunnen jullie de financiële evaluatie voor je rekening nemen”. Zo is het gebeurd, ik heb die evaluatie geaccepteerd. Ik draag er dan ook de volle verantwoordelijkheid voor. Ik draag ook de volle verantwoordelijkheid binnen KS voor de overreding dat dit een investering was die we moesten doen. Ik leg er de nadruk op dat die investering voor mij persoonlijk een enorm acuut probleem vormde.

Vraag : Ik herhaal nogmaals dat het de heer Gheyselinck siert dat hij niet probeert de heer Van Acker ter zake te isoleren. Ik zeg alleen dat de heer Van Acker zijn oog wellicht reeds veel vroeger had laten vallen op Pieters-De Gelder. Ik heb ook genoteerd dat de heer Gheyselinck daarnet in zijn antwoord sprak over een andere verhouding van percentages in de acquisitie, met name dat de GIMV-participatie initieel hoger was dan de uiteindelijke vijf percent.

De heer T. Gheyselinck : Dat is inderdaad een belangrijk element. De hele negotiatie was gebaseerd – en ik merk op dat ik het precieze cijfer niet meer ken – op 25 percent voor de GIMV en 30 percent voor KS. De GIMV zou de financiële evaluatie uitvoeren. De vergadering van het directiecomité van de GIMV was bewust een aantal dagen voor de vergadering van KS gepland.

Vraag : Vijf dagen !

De heer T. Gheyselinck : Dat klopt. Tijdens de GIMV-vergadering zou worden beslist over een participatie van 25 percent. Vijf dagen later zou KS beslissen over 30 percent. De dag na de GIMV-vergadering hoorde ik dat de heer Van Acker het dossier geweldig had verdedigd maar dat de GIMV niet tot 25 maar slechts tot 5 percent bereid was.

Vraag : En KS moest overnemen !

De heer T. Gheyselinck : KS moest niet overnemen maar ik heb toen gezegd – voor mij was het werkelijk een van de meest acute problemen – dat we niet meer helemaal opnieuw konden beginnen. Op dat moment hadden de arbeiders reeds een bouwopleiding gekregen.

Vraag : Mijnheer Gheyselinck, u was in acute nood. U zocht een bouwbedrijf om mensen van KS op te leiden en aan het werk te zetten. Dat is duidelijk. U heeft dus geen echte carte blanche gegeven, maar voor het financiële aspect hebt u vertrouwd op de GIMV. U zegt dat de heer Van Acker u meedeelde dat hij in het directiecomité van de GIMV – op 3 januari 1990,5 dagen voor de raad van bestuur van KS – de acquisitie van een gedeelte van Pieters-De Gelder – in feite ging het toen niet over 25 maar over 5 percent, maar dat doet niet ter zake – vurig had verdedigd.

De heer T. Gheyselinck : Hij moet op dat ogenblik 25 percent hebben verdedigd.

Vraag : Nee, het was op dat ogenblik 5 percent. In de beginfase ging het misschien over 25 percent maar volgens de notulen van de GIMV ging het op 3 januari over 5 percent voor de GIMV en 50 percent voor KS, samen 55 percent. Er is een discussie over geweest in het directiecomité van de GIMV. Ik heb daar intussen ook echo's van opgevangen. Die bevestigen wat u zegt : de heer Van Acker zou het dossier vurig hebben verdedigd maar de leden van het directiecomité van de GIMV konden of mochten het waarderingsverslag van hun eigen instelling niet inzien. Mede daardoor hebben een aantal leden van de directie waarschijnlijk gezegd dat, als ze het verslag niet mochten zien, ze zelfs geen vijf procent zouden kopen en dat KS dan maar 55 percent moest kopen. Zo is het gegaan. Vijf dagen later, op 8 januari, zien we hetzelfde scenario : de bestuurders krijgen het verslag evenmin te zien. U zegt dat u in acute nood verkeerde. Op financieel vlak is er dus carte blanche gegeven aan de GIMV.

De heer T. Gheyselinck : Ik zou niet het begrip „carte blanche” gebruiken. „Vertrouwen” is beter. Ik droeg immers de volle verantwoordelijkheid maar ik heb volledig vertrouwd op de financiële evaluatie van de GIMV. Ik had zelf noch de expertise noch de tijd binnen KS om een nieuwe expertise te laten uitvoeren. Ik heb onder mijn verantwoordelijkheid hun evaluatie aanvaard.

Vraag : Maar was u ervan op de hoogte dat de heer Cornillie in de directieraad van de GIMV zijn veto had gesteld ?

De heer T. Gheyselinck : Nee !

Vraag : U was daar niet van op de hoogte ?

De heer T. Gheyselinck : Nee !

Vraag : Op geen enkel moment ?

De heer T. Gheyselinck : U stelt een plotselinge vraag. Er is in die vijf jaar ontzettend veel gebeurd. Ik ben er nu twee jaar uit. Ik heb nauwelijks papieren meegenomen. Ik geef u absoluut eerlijke antwoorden. Het kan zijn dat ik af en toe fout ben maar, hoewel ik een goed geheugen heb, kan ik me niet herinneren dat ik wat u nu zegt, ooit heb gehoord.

Vraag : Mijnheer Gheyselinck, een aantal mensen in deze commissie heeft gezegd dat het rapport alleen werd getoond en dat de bestuurders niet de mogelijkheid kregen om het in te zien. Dat werd onder andere verklaard door de heer Kumpen en de heer Dilewijns. Volgens de schatting zou men 150 miljoen frank teveel hebben betaald. Dat is toch niet weinig !

De heer T. Gheyselinck : Ik herinner me dit in alle oprechtheid niet meer maar u hebt waarschijnlijk gelijk wanneer u zegt dat het rapport niet ter inzage werd getoond. Als Dilewijns en Kumpen dat gezegd hebben, dan moet het zo zijn. U weet dat in onze raad van bestuur twee mensen zaten die nauw betrokken waren bij de bouwwereld, waaronder de heer Kumpen.

Vraag : En die heeft het niet ingezien. Die moet toch wel geïnteresseerd geweest zijn in dit dossier ?

De heer T. Gheyselinck : Ik zeg u heel eerlijk, **dit** is het grote verschil tussen een puur commercieel bedrijf en de situatie waarin KS verkeerde. In een normaal bedrijf hebben het management en de raad van bestuur hetzelfde doel. In een politiek bedrijf met mensen met een politieke kleur zijn de individuele drijfveren vaak niet louter gericht op het bedrijf. Op het ogenblik dat ik in België aankwam, was dit een heel nieuwe ervaring. Men wist dat datgene wat men normaal op een raad van bestuur in alle confidentialiteit besprak, vaak niet – en dan onderschat ik het nog – confidentieel bleef. Ik ben er bijna zeker van dat wij – gezien er meer dan een bestuurder nauw met de bouwsector en de evaluatie van een concurrent was betrokken – alle gevraagde gegevens mondeling hebben meegedeeld en alle vragen hebben besproken, maar dat we verkozen om het eigenlijke verslag niet publiekelijk te overhandigen.

Vraag : De eerste van de twee personen die u hebt genoemd, is de heer Kumpen. Ik neem aan dat de tweede de heer Vautmans is ?

De heer T. Gheyselinck : Daar heb ik geen opinie over.

Vraag : Maar u zegt dat er twee personen, die nauw gelieerd waren aan de bouwnijverheid in Limburg, lid waren van de raad van bestuur.

De heer T. Gheyselinck : Ikzelf heb meer „égards”.

Vraag : Maar u noemt één van de twee personen. Dan kan u toch ook de tweede noemen ?

De heer T. Gheyselinck : Ik heb een van de twee personen genoemd omdat men vermeldde dat de heer Kumpen hier een verklaring ter zake heeft afgelegd. Ik bevestig dat dat zo is. En ik bevestig ook dat de heer Dilewijns niet betrokken is bij de bouwwereld.

Vraag : Het evaluatieverslag is volgens u dus niet ter inzage getoond – en dit vormt toch een van de grote vragen – omdat er eventuele belangenvermenging kon optreden met bestuurders die gelieerd waren aan de bouwwereld.

Vraag : Mijnheer Gheyselinck, 150 miljoen frank is toch niet niets ?

De heer T. Gheyselinck : Ik kan me dat niet meer zo goed herinneren maar het had me niet verbaasd dat, wanneer een ander bouwbedrijf Pieters-De Gelder zou overgenomen hebben, ze een stuk minder – misschien geen 150 miljoen frank – betaald zouden hebben dan wij. In de projecten voor KS konden die 150 miljoen frank evenwel zo worden terugverdiend .

Vraag : Maar dat is niet gebeurd !

De heer T. Gheyselinck : Dat is de vraag die is gesteld en waarbij ik heb beaamd dat de enige rechtvaardiging die ik daarvoor kan aanvoeren het acute probleem was en het feit dat ik overtuigd was dat wij dat bedrag konden terugverdienen via de bouwprojecten.

Vraag : Mijnheer Gheyselinck, dat is een beetje het verhaal van de kar en de paarden. Als u zegt dat het bij KS een probleem vormde om personeelsleden zinvol in te zetten, dat u ze wilde laten omscholen met het oog op toekomstige projecten zoals Texas en ERC en dat u om die reden de acquisitie van een bouwbedrijf opportuun vond, dan kon u natuurlijk een andere weg hebben bewandeld. Immers, aangezien KS met gemeenschapsgeld werkt, had men perfect de

thesis kunnen verdedigen dat voor de uitvoering van de op stapel staande projecten een beroep zou worden gedaan op de markt en dat de aanbestedingsregels zouden worden gerespecteerd. Hierdoor had de normale competitie gespeeld. Ik zou graag uw mening daarover kennen. U hebt immers gezegd dat u de mogelijkheid had om een klein Limburgs bouwbedrijf over te nemen, waardoor de commotie in Limburg nogal groot zou zijn geweest. Nu is de commotie ook groot geweest ; de verwerving van Pieters-De Gelder heeft daar mede toe bijgedragen. Er kan steeds worden gediscussieerd over vervalsing van de marktregels, zelfs al verwerft men dat bedrijf buiten Limburg. Het gaat ten slotte niet om Limburgs, maar om nationaal en nadien Vlaams geld. Heeft KS – rekening houdend met het gemeenschapsgeld waarmee ze werkt – nooit overwogen om, in de plaats van zelf een bouwbedrijf te verwerven, de op stapel staande projecten zoals ERC en Texas te laten uitvoeren op basis van de markt en de door de bouwwereld ingediende offertes ?

De heer T. Gheyselinck : Onmiddellijk na de verwerving van Pieters-De Gelder barstte er een storm van protest los in de syndicale kamer van de bouwnijverheid in Limburg. Ik heb onmiddellijk een gemeenschappelijk gesprek aangeboden. We hebben over die verwerving een vijf uur durend verhit debat gevoerd. Uiteindelijk had men begrip voor mijn redenen. Ik heb drie mogelijkheden genoemd, u noemt de vierde. Ik heb mijn drie mogelijkheden onderzocht, ik was niet voor de vierde mogelijkheid, en wel om een eenvoudige reden : KS had op dat moment nog geen know-how op het gebied van de bouw. Iedereen weet – en de eersten die dat zullen beamen, zijn de leiders van de bouwbedrijven – dat een bedrijf dat snel iets wil doen en dat geen bouwexpertise heeft al snel een heleboel geld verliest in de negotiatie. Men is gewoon veel te zwak om vele bouwprojecten tegelijkertijd te negotiëren met anderen. Men wordt te grazen genomen. De hoofdreden waarom ik de vierde optie overwogen maar niet genomen heb, is dat ik bijna zeker was dat KS, waarvan de arbeiders nog maar pas op de bouwwereld actief waren, meer zou verliezen in het negotiatieproject door know-how te verwerven. Maar ik heb die vierde mogelijkheid wel degelijk overwogen. . .

C. VASTSTELLINGEN

1. In verband met de opportuniteit van de acquisitie zijn er zowel in de raad van bestuur van KS als in de onderzoekscommissie heel wat vragen geweest bij de argumentatie van KS-voorzitter-gedelegeerd bestuurder Gheyselinck. Alhoewel wordt voorgehouden dat deze participatie nodig was omdat men hierdoor de gelegenheid kreeg om ex-mijnwerkers te herscholen, moet men zich afvragen of het middel – namelijk overname van één van de belangrijkste bouwondernemingen in Vlaanderen – niet buiten proportie is met het nagestreefde doel. Tenzij het eigenlijke doel erin bestond een bouwonderneming te verwerven (55 %) van voldoende omvang en met de nodige know-how om een belangrijke rol te spelen in het ERC-project.

2. Dit kan betekenen dat het oorspronkelijke hoofddoel, namelijk het scheppen van werkgelegenheid, bewust werd omgevormd tot bijzaak en dat het ERC-project uitgroeide tot het feitelijke hoofddoel van de participatie in Pieters-De Gelder. Zo kon de participatie ogenschijnlijk het statuut van reconversieproject krijgen.

3. Gheyselinck verklaart in de Commissie : ‘Het had me niet verbaasd dat, wanneer een ander bouwbedrijf Pieters-De Gelder overgenomen zou hebben, ze een stuk minder – misschien geen 150 miljoen frank – betaald zouden hebben dan wij. In de projecten voor KS konden die 150 miljoen frank evenwel zo worden terugverdiend’.

Deze redenering houdt geen steek. Het is evident dat men bij een participatie terugverdieneffecten nastreeft. Dit belet niet dat KS voor de overname van Pieters-De Gelder een lagere prijs had kunnen bedingen.

4. Over de besluitvorming kunnen de volgende vaststellingen worden gedaan :

- De beslissing van de raad van bestuur van de GIMV op 3 januari 1990 inzake het dossier Pieters-De Gelder werd genomen zonder dat het analyse-verslag kon worden ingezien door de leden van de raad van bestuur van de GIMV. Dezelfde dag werd dit analyse-verslag naar de KS gefaxt.

- Op 8 januari 1990 (amper 5 dagen na de beslissing van de GIMV) werd door de raad van bestuur van KS beslist over te gaan tot een participatie van 50 % van de aandelen van Pieters-De Gelder met een voorkeurrecht op de 5 % aandelen van de GIMV.

Op deze vergadering kregen de bestuurders van KS ook geen inzage van de analyse-nota.

- Op dezelfde dag (8 januari) werd het contract tussen KS en Pieters-De Gelder al afgesloten, waarbij KS 50 % van de aandelen verwerft.

- Er zijn vooraf gesprekken geweest – ook over de prijs en dus de waardebepaling – tussen de verkopers (Pieters-De Gelder), de heer Van Acker (GIMV) en de voorzitter-gedelegeerd bestuurder van KS (de heer Gheyselinck), vooraleer opdracht is gegeven tot een financiële analyse.

Hieruit wordt afgeleid dat men eerst een waarde heeft bepaald en daarna pas de analyse heeft gemaakt met het oog op de waardebepaling, terwijl de gebruikelijke methode juist andersom is.

5. In verband met de prijs van de acquisitie worden volgende vaststellingen duidelijk :

- De prijs van de acquisitie (684 miljoen frank) is zeer hoog. Men geeft toe dat men allicht een goedkoper bedrijf had kunnen vinden. Als reden wordt acute urgentie ingeroepen. Dit argument wordt door de meeste commissieleden betwijfeld.

- De methodologie van de waardering die blijkens de analyse-nota van’ de GIMV werd gebruikt, wordt aan een grondige kritiek onderworpen.

De wegingscoëfficiënten en factoren die zijn aangevend, wijken af van wat gebruikelijk is in dergelijke dossiers, zonder dat men dit verantwoordt.

Er is bovendien geen audit gebeurd om te zien of alle gegevens kloppen met de bedrijfsrealiteit.

Voor al deze afwijkingen van de gebruikelijke analyse-methodes en technieken worden geen verklaringen gegeven. Door de hier gebruikte methode komt men tot een veel hogere waardebepaling, dan in het geval dat men zich aan de gebruikelijke analyse-methoden had gehouden.

III. KRC GENK

A. OVERZICHT

1. Financiële voordelen voor KRC Genk

In de raad van bestuur van 9 maart 1988 wordt uiteengezet dat in verband met een themapark een voetbalstadion kan worden gerealiseerd dat niet veel werkgelegenheid biedt, maar het voordeel heeft dat wordt aangetoond dat KS ook opbouwend werk verricht.

Op 13 april 1988 wordt door de raad van bestuur beslist om gronden van de voetbalclubs Waterschei en Winterslag aan te kopen en om een nieuw stadion te bouwen te Waterschei. De voetbalclub en de infrastructuur moeten in verschillende entiteiten worden ondergebracht.

Een contract van 15 juni 1988 formaliseert een voorafgaand akkoord van 21 april 1988 waarbij KS een lening toestaat van 30 miljoen frank aan de nieuwe club KRC Genk voor de financiering van de aankoop van spelers tegen 7 percent, terugbetaalbaar in 10 jaar. Deze beslissing werd niet vooraf goedgekeurd door de raad van bestuur van KS. De goedkeuring volgt pas in de raad van bestuur van 15 juni 1988.

Op 29 juni 1988 worden architecten en een studiebureau aangewezen. Het budget bedraagt maximaal 500 miljoen frank.

In de vergadering van 14 december 1988 wordt meegedeeld dat voor het project geen bouwvergunning wordt verkregen. Er wordt beslist alsnog middelen ter beschikking te stellen van de voetbalclub.

Op 22 februari 1989 wordt meegedeeld dat het project beperkt wordt tot de verbouwing van het stadion van Waterschei. Daartoe werd door KS-Onroerend Goed NV de terreinen van de vroegere clubs gekocht voor 38 miljoen frank. Deze beslissing werd niet vooraf goedgekeurd door de raad van bestuur.

De raad van bestuur stemt verder wel in met een bijkomende, tweede lening ten belope van 140 miljoen frank voor de uitbouw van het stadion, waarvan de grond toebehoort aan KS-Onroerend Goed en waarvoor een recht van opstal aan KRC Genk wordt verleend. Tevens wordt de eerder toegestane lening geconsolideerd. De raad van bestuur gaat er ook mee akkoord dat KS-Onroerend Goed eigenaar blijft van de grond. Deze dochter van KS sluit een concessieovereenkomst met de voetbalclub (vzw)).

De lening ten belope van 140 miljoen frank, bestemd voor de verbouwing van het stadion (raad van bestuur van 22 februari 1989), werd geruime tijd voor de aanvang van de werken opgenomen door de vzw. Deze middelen werden op termijnrekeningen belegd.

In uitvoering van deze beslissingen wordt een renteloze lening ten belope van 170.000.000 frank toegestaan die later wordt afgeboekt ten belope van 134.551.460 frank.

De vzw KRC Genk zal de geconsolideerde lening van 170 miljoen frank aflossen in 15 schijven van 12.000.000 frank (= 180 miljoen frank). De eerste betaling zal uiterlijk op 30 juni 1991 geschieden ; de laatste uiterlijk op 30 juni 2010. Op dit ogenblik werd nog niets terugbetaald.

Op 14 oktober 1990 beslist de raad van bestuur om de interesten op de door KRC Genk belegde lening van 140

miljoen frank (11.639.956 frank) om te zetten in een participatie in een spelers-invest (Soccer Invest CV).

Het contract van 20 februari 1991 voert deze beslissing uit als volgt : KS maakt een supplementair bedrag van 5 miljoen frank over aan KRC Genk (daarmee komt „de lening” op 175 miljoen frank). Deze 5 miljoen wordt blijkbaar niet teruggevorderd. Het is niet duidelijk of dit een overdracht om niet of een renteloos voorschot betreft. Deze bijkomende overdracht blijkt ook niet uit de beslissing van de raad van bestuur. KRC Genk betaalt aan KS 11.639.956 frank terug (de intresten). KS zal 11.500.000 frank herinvesteren in Soccer Invest CV. De facto blijft het geld dus verder ten dienste van de voetbalclub.

Ondertussen had KS al 20 miljoen frank erelonen betaald voor het ontwerp van het nieuwe stadion, een project dat uiteindelijk niet zou doorgaan. Het project (raming ca. 500 miljoen frank) bevond zich al in de aanbestedingsfase, toen bleek dat geen bouwvergunning verkregen kon worden. De verbouwing van het stadion heeft ca. 143 miljoen frank gekost en werd uitgevoerd door de tijdelijke vereniging Betonac-Kumpen-Raoul Vandereyt. KS betaalde de honoraria van de architect en het studiebureau ten belope van 10 miljoen frank. In principe is dat een prefinanciering door KS, het bedrag zal worden teruggevorderd van KRC Genk. De datum van terugbetaling van het ereloon (10 miljoen frank) is nog niet vastgelegd.

Bij authentieke akte van 6 september 1990 geeft KS-onroerend goed aan KRC Genk gratis een recht van opstal voor 21 jaar. Na deze termijn verwerft de opstalgever (KS-Onroerend Goed) de eigendom van de gebouwen zonder enige vergoeding aan de opstalhouder (KRC Genk) te zijn verschuldigd.

Op dezelfde datum wordt KS een optiehouder van de huur van de opstallen op de grond van KS-Onroerend Goed. Uit deze overeenkomst blijkt dat buiten het voetbalseizoen de gebouwen aan KS worden verhuurd tegen 250.000 frank.

De raad van bestuur besliste vervolgens op 12 juni 1991 een borgstelling te verlenen ten belope van 50.000.000 frank voor een langetermijnschuld van KRC Genk. De lening van KS aan KRC Genk werd achtergesteld (vandaar dat voorlopig nog niets werd terugbetaald).

Op de vergadering van 1 en 2 juli 1992 meldt de heer Kumpen aan de raad van bestuur van KS dat de club nood heeft aan nieuwe financiële middelen.

De raad van bestuur beslist dat KS of KS-Onroerend Goed het stadion verwerft in ruil voor kwijtschelding van de leningen en renteloze voorschotten van de vzw tegenover KS (die nog allemaal volledig uitstonden).

Medio 1992 wordt tussen KS en KRC Genk een niet gedaateerde overeenkomst gesloten. Volgens deze overeenkomst draagt KS -ten voordele van haar personeel- bij in de toegangsprijs voor voetbalwedstrijden van KRC Genk. De overeenkomst gaat in op 26 september 1992. Alle KS-personeel, in dienst op 1 september 1992, mag tegen verminderde prijs de thuiswedstrijden van KRC Genk bijwonen gedurende de seizoenen 1992-1993 en 1993-1994. Daartoe betaalt KS jaarlijks de forfaitaire som van 5 miljoen frank aan KRC Genk.

Eerder was door KS in het voetbalstadion een loge gehuurd voor 5 jaar. De huurprijs werd volledig vooruit betaald.

De raad van bestuur beslist op 15 september 1992 voorlopig het stadion niet over te nemen in afwachting van een

sluitend business plan, met dien verstande dat wanneer de noodzaak uit het business plan blijkt, gelden kunnen worden vrijgemaakt.

Op 12 maart 1993 wordt een optie tot aankoop genomen door KS op de opstallen opgericht op de gronden van KS-Onroerend Goed. Deze gebouwen behoren toe aan KRC-Genk.

Als vergoeding voor het toekennen van de optie wordt contractueel een prijs bedongen van 50.000.000 frank.

Op 9 maart 1993 wordt echter al een cheque ten bedrage van 55.000.000 frank uitgeschreven, betaalbaar aan KRC-Genk. Het betreft een materile vergissing. De persoon die de cheque uitschreef, heeft zich immers gebaseerd op een voorontwerp waaraan nog herhaalde wijzigingen zijn aangebracht tussen 9 maart en 12 maart.

De raad van bestuur was het eens met een kapitaalinjectie ten belope van 55.000.000 frank en KRC-Genk heeft aange-toond dat reeds voor 15 miljoen frank geïnvesteerd was in het stadion (zie beslissing raad van bestuur 1 en 2 juli 1992). Dat doet evenwel niets af aan het feit dat de betaling 5 miljoen frank meer bedraagt dan de contractueel overeengekomen vergoeding. Er zal een avenant bij het contract worden opgesteld. In ieder geval is het een gevaarlijk procédé een cheque uit te schrijven voor het definitieve contract wordt getekend.

Uiteindelijk werden volgende geldsommen aan KRC Genk overgemaakt :

175.000.000	renteloos voorschot aan KRC Genk
11.500.000	Soccer Invest
55.000.000	optie tot aankoop
4.500.000	vooruitbetaalde huur loge voor 5 jaar
5 .000.000	sponsoring
251.000.000	

Daarnaast werden ten behoeve van KRC Genk sportterreinen aangekocht door KS-onroerend goed ten belope van 38.000.000 frank (37.918.875 frank exact).

Vervolgens werden 30.000.000 frank erelonen uitbetaald door KS voor het ontwerp inzake het initieel geplande nieuwe stadion (20.000.000) en voor de verbouwingswerken aan het bestaande stadion (10.000.000).

Samengevat heeft de NV KS aan KRC Genk dus 319.000.000 frank gespendeerd (251.000.000 + 38.000.000 + 30.000.000). Ten slotte heeft de NV KS zich gratis borg gesteld voor een lening van KRC Genk ten belope van 50.000.000 frank. Een borgstelling wordt normaliter vergoed.

2. Relatie met het ERC-project

De raad van bestuur stelde op 9 maart 1988 inzake het „themapark” : „Indien het project wordt uitgevoerd, zullen de investeringen zeer hoog zijn, maar kan een belangrijke tewerkstelling worden gerealiseerd. In een eerste fase kan een sportstadion worden gerealiseerd dat niet veel tewerkstellingsmogelijkheden biedt, maar het voordeel biedt aan te tonen dat er ook opbouwend werk verricht wordt.”

De beslissing tot de bouw van een nieuw stadion werd genomen toen het ERC-project zich nog in een embryonaal stadium bevond.

Op 13 april 1988 werd in de raad van bestuur door de gedelegeerd bestuurder opgemerkt „Zo het themapark niet tot stand komt, zal een andere bestemming voor de daarvoor

toebedachte gronden . . . moeten worden gevonden. Het is echter mogelijk met het stadion alleen te beginnen. ”

Het budget werd toen geraamd op 560 miljoen frank, integraal te financieren door KS. Later werd het budget beperkt tot 500 miljoen frank.

Toen eind 1988 duidelijk werd dat geen bouwvergunning kon worden gekregen, ging KS verder met een beperktere financiering van KRC-Genk.

B. GETUIGENVERKLARINGEN

1. Getuigenverklaring van de heer R. Malevé

Vraag : Mijnheer Malevé, op 12 maart 1993 werd in verband met KRC een prijs bedongen ten bedrage van 50 miljoen frank terwijl een cheque werd uitgeschreven ten bedrage van 55 miljoen frank. 5 miljoen frank is wellicht niet veel in de orde van grootte waarover wij spreken, maar kan dit zomaar ?

De heer R. Malevé : Wat betreft de beslissing betreffende KRC van maart 1993 moet u kijken naar de notulen van de raad van bestuur van 12 juli 1992. Het is op deze datum dat de beslissing werd genomen. Er werd trouwens tijdens de vergadering van maart 1993 naar deze datum verwezen. Men heeft zelfs de vraag gesteld in de raad van bestuur : “Wat moeten we nog beslissen over iets wat al beslist is ?”, Deze beslissing werd door de raad van bestuur op 2 of 12 juli 1992 genomen. In de notulen van die vergadering vindt u die beslissing terug.

Vraag : Over hoeveel gaat het nu eigenlijk, over 55 of 50 miljoen frank ?

De heer R. Malevé : Dat weet ik niet. Dit dateert van een half jaar geleden.

2. Getuigenverklaring van de heer R. Kumpen

De heer R. Kumpen : . . . Ik wil teruggaan naar de periode Gheyselinck. Op het ogenblik dat de heer Gheyselinck de mijnen aan het sluiten was, had hij een zeer duidelijke visie : hij moest de mijnactiviteit afbouwen, maar tegelijk wilde hij aan Limburg een bepaalde impuls geven. Hij wilde niet alleen negatieve zaken uitvoeren, maar ook — in de ruime zin van het woord aan reconversie doen. Hij dacht daarbij onmiddellijk aan sociaal-culturele reconversieinfrastructuur . In 1988 had hij het plan opgevat om een complex te bouwen waarvan voetbal een gedeelte zou uitmaken ; er zouden dus ook andere activiteiten kunnen plaatsvinden. Ik verwijs ter zake naar een artikel van 30 juni 1988 in het Belang van Limburg. De heer Gheyselinck wilde aan Limburg laten zien dat hij ook iets kon opbouwen. Of dat nu om voetbal ging of over iets anders deed voor de heer Gheyselinck weinig ter zake. Hij heeft toentertijd wel verklaard dat hij op sociaal vlak heel veel Limburgers kon bereiken via het sportgebeuren of het cultureel gebeuren. Volgens mij ressorteert sport nog steeds onder cultuur. Zijn visie paste dus wel degelijk in de reconversie.

Hij wilde een fusie tussen Winterslag, Waterschei en Eisden. Op dit ogenblik vergeet iedereen **blijkbaar Eisden**. Het was dus niet zo dat hij maar enkele clubs uit Limburg wilde fusioneren. Hij heeft destijds ook met Hasselt gepraat. Eis-

den heeft afgehaakt omdat ze hun autonomie wilden behouden ; Winterslag en Waterschei zijn wel in de fusie gestapt. De heer Gheyselinck beloofde dat er in ruil voor een fusie ten eerste een multifunctioneel stadion zou worden gebouwd en dat ten tweede een mogelijkheid bestond om deze ploeg op een betere manier uit te bouwen zodat Limburg in ieder geval een eerste-afdelingsploeg zou kunnen behouden.

Ik wilde deze context toch even schetsen. De raad van bestuur van KRC Genk is immers samengesteld uit verschillende categorieën mensen : sommigen zijn afkomstig uit de voormalige clubs Waterschei en Winterslag, de heer Verbrugghe, die nu verantwoordelijk is voor de Sociale Investeringsmaatschappij , was toentertijd bijvoorbeeld verantwoordelijk voor de reconversie in Limburg, de heer Van Rode stamt uit de vakbond.

U ziet dat er verschillende soorten mensen in de raad van bestuur van KRC Genk zetelen. Dat is een duidelijk gevolg van de visie van de heer Gheyselinck dat de fusie niet louter sportgericht was, maar multifunctioneel. Ook het culturele aspect moest aan bod komen.

Wat is er gebeurd ? Het **ERC-project** is er niet gekomen. Momenteel wordt veel gepraat over het Fenix-project, maar sinds de fusie in 1988 hebben de bestuurders van KRC Genk ervoor gezorgd dat, niettegenstaande de plannen van de heer Gheyselinck niet zijn doorgegaan, dit complex -samen met het voetbalgebeuren- in Limburg leefbaar is. In deze context zou ik op de vragen willen antwoorden.

Als men praat over het bedrijfseconomische aspect van reconversie wil ik er toch op wijzen dat KRC Genk een klein bedrijf is dat een omzet heeft van 120 tot 125 miljoen frank. Wij hebben ongeveer 25 werknemers in dienst en daarnaast zijn er nog heel wat vrijwilligers bij KRC actief. KRC Genk heeft dus duidelijk ook een bedrijfseconomische functie.

Vraag : Mijnheer Kumpen, ik wil nog eens terugkomen op mijn eerste vraag : Wie zetelt er in de raad van bestuur en hoe is de samenstelling in de statuten bepaald ?

De heer R. Kumpen : De heer Gheyselinck wilde dat KS in de algemene vergadering van de **VZW** de meerderheid bezat. Hij zei destijds : „Ik wil dit stadion niet afgeven, ik wil erover kunnen beslissen op het ogenblik dat er een **totaalproject** in Limburg komt.” Hij eiste de meerderheid in de algemene vergadering. Deze meerderheid heeft hij ook gekregen.

Vraag : Dat staat in de statuten ?

De heer R. Kumpen : Dat staat in de statuten !

Vraag : En dat is tot op heden nog steeds zo ?

De heer R. Kumpen : Dat is nog steeds zo !

Vraag : Over welke personen gaat het concreet ?

De heer R. Kumpen : Op dit ogenblik bestaat de raad van bestuur uit de heren Decondé, Kowalski, Vandermeulen, Boogmans, Van Rode, Klaps en Verbrugge. De heer Hermans is bij zijn overlijden niet vervangen.

Vraag : Welke personen vertegenwoordigen KS ?

De heer R. Kumpen : Het is een raad van bestuur van KRC Genk.

Vraag : De verbouwing van het stadion heeft ongeveer 143 miljoen frank gekost.

De heer R. Kumpen : Dat is niet correct !

Vraag : Ik lees wat in het verslag staat. Die verbouwing werd uitgevoerd door de tijdelijke vennootschap **Betonac-**

Kumpen-Vandereyt. Ik neem aan dat u over dat dossier dan ook meer **afweet** dan over het dossier Super Club.

De heer R. Kumpen : Ik heb daar geen problemen mee.

Vraag : Het verslag van het Rekenhof geeft een opsomming van de geldoverdrachten die via verschillende middelen — voorschotten, renteloze 'voorschotten, voorafbetaling loges, enzovoort, — vanuit KS zijn ingebracht in KRC. Het Rekenhof heeft berekend dat het totaal ongeveer 320 miljoen frank bedraagt. Wie heeft naast KS nog van particuliere zijde middelen ingebracht, en voor hoeveel ? Ten slotte, u bent voorzitter van KRC en lid van de raad van bestuur van KS. Dit betekent dat u in KS ook mee besliste over KRC ? Wat werd vanuit de groep van de voorzitter ingebracht ?

De heer R. Kumpen : Het totale bedrag van de KS-gelden die naar KRC Genk zijn gevloeid, kan gemakkelijk worden berekend.

Ten eerste is er een lening van 30 miljoen frank geweest. Deze werd in 1988 omgezet in een renteloos voorschot.

Ten tweede werd er voor de bouwwerken een lening ten bedrage van 140 miljoen frank toegestaan aan KRC Genk.

Ten derde werd, opnieuw voor de bouwwerken, een additionele lening toegestaan ten bedrage van 5 miljoen frank.

Ten vierde zijn de interesten op de lening van 140 miljoen frank -ongeveer 11,6 miljoen frank- door KRC Genk terugbetaald aan KS. KS heeft vervolgens deze interesten geïnvesteerd in Soccer **Invest**.

Ten vijfde werd de loge aan KS verhuurd voor een periode van 5 jaar. Jaarlijks werd hiervoor 950.000 frank betaald. In totaal levert dit, inclusief BTW 5,6 miljoen frank op.

Ten zesde werd een sponsorovereenkomst tussen KS en KRC Genk gesloten. Indien daar vragen over zijn, wil ik daarop gerust ingaan. Hiervoor wordt tweemaal 5 miljoen frank betaald. Ik wijs erop dat het tweede bedrag van 5 miljoen frank in het jaar 1994 kan worden opgevraagd.

Ten zevende werd een aankoopoptie ondertekend ten bedrage van 55 miljoen frank.

Het is gemakkelijk om de optelsom te maken.

Vraag : In totaal moet het totaal 251 miljoen frank bedragen.

De heer R. Kumpen : Ik kan u het volledige dossier geven. De tweede schijf van 5 miljoen frank die voortvloeit uit de sponsorovereenkomst wordt pas uitbetaald in 1994.

Vraag : Mijnheer Kumpen, ik zou het even willen hebben over de financiële aangelegenheden. In ieder geval kunnen wij uw cijfers toetsen aan deze van het Rekenhof. Er werden ten behoeve van KRC ook sportterreinen aangekocht door KS-Onroerend Goed en dit ten belope van ongeveer 38 miljoen frank.

De heer R. Kumpen : Dat is voor mijn tijd geweest. Ik kan daarop niet antwoorden.

Vraag : Vervolgens werden voor 30 miljoen frank erelonen uitbetaald voor het ontwerp inzake het initieel geplande nieuwe stadion (20 miljoen frank) en voor de verbouwingswerken aan het bestaande stadion (10 miljoen frank).

De heer R. Kumpen : Daarop kan ik niet antwoorden.

Vraag : Ten slotte heeft de NV KS zich gratis borg gesteld

voor een lening van KRC Genk ten belope van 50 miljoen frank. Een borgstelling wordt toch normaliter vergoed ?

De heer R. Kumpen : Er is een borgstelling maar dat betreft een lening die wij op dit ogenblik aan de banken terugbetalen. De maximale borgstelling is inderdaad 50 miljoen frank.

Vraag : Mijnheer Kumpen, ik had graag een antwoord op de vraag hoeveel werd ingebracht door andere ondernemingen of particulieren ?

De heer R. Kumpen : Wat bedoelt u met inbreng ? Als u loges, sponsorovereenkomsten enzovoort meetelt als uitgaven van KS naar KRC Genk, dan bedragen de **sponsorinkomsten** van KRC Genk uit bedrijven jaarlijks ongeveer 50 miljoen frank.

Vraag : Ik wilde gewoon de verhouding kennen tussen de inspanningen van KS, die zoals u heeft geschetst inderdaad ruimer zijn dan alleen maar het voetbalgebeuren, en de inbreng van eventueel andere particulieren of andere vennootschappen. Is dat een aanvaardbare verhouding of heeft KS nagenoeg alles voor zijn rekening genomen ?

De heer R. Kumpen : KS is zowel eigenaar van de gronden als van het stadion. Deze situatie kan dus niet vergeleken worden met deze waarbij particulieren nog een inbreng doen. KS is 100 procent eigenaar van de gronden en het stadion. Als we bepaalde waarden weglaten, kan er eventueel worden gepraat over wie -KS en de rest van de bedrijfswereeld in Limburg- wat inbrengt. Sponsorovereenkomsten vormen voor mij in ieder geval een gedeelte van de inkomsten. **Zoniet** moet ik de 5 miljoen frank voor het huren van de loge en de tweemaal 5 miljoen frank die voortvloeien uit de **sponsorovereenkomst** ook weglaten. Mijn bedrag van 40 tot 50 miljoen frank sponsorinkomsten vertegenwoordigt meer dan de inkomsten die ik van KS krijg. Dit is mijn visie als voorzitter van KRC Genk.

Vraag : Wat was uw exacte positie in deze tijdelijke vereniging ?

De heer R. Kumpen : Als persoon ben ik gedelegeerd bestuurder van Keramo-Wieneberger. Ik heb geen enkele functie in het bouwbedrijf NV Kumpen. Dus wanneer u mij persoonlijk vraagt wat ik daarmee te maken had, is het antwoord klaar en duidelijk „niets”.

Vraag : Wat was de positie van Betonac en Vandereyt ?

De heer R. Kumpen : Volgens mijn informatie was **Betonac** in de tijdelijke vereniging projectleider.

Vraag : Hoe kwam men tot de beslissing de verbouwing van het stadion van KRC Genk te laten uitvoeren door de tijdelijke vennootschap Betonac-Kumpen-Vandereyt ?

De heer R. Kumpen : Dat is heel eenvoudig. Deze tijdelijke vereniging was destijds de goedkoopste aanbieder.

Vraag : Werden hiervoor nog andere ondernemingen geconsulteerd ?

De heer R. Kumpen : Natuurlijk !

Vraag : U bent in deze zaak betrokken als uitvoerder van de verbouwingswerken, bestuurder van KS en voorzitter van KRC Genk.

De heer R. Kumpen : Neen, toen het stadion werd gebouwd was ik alleen betrokken als bestuurder van KS en van KRC Genk. Ik was geen voorzitter van KRC Genk en geen uitvoerder van de bouwwerken.

Vraag : Op de raden van bestuur van 1 en 2 juli 1992 hebt u duidelijk uiteengezet dat uw club een grote nood had aan financiële middelen en dat er nieuwe financiële middelen moesten komen.

De heer R. Kumpen : Over welk verslag hebt u het precies ?

Vraag : Ik heb het over de raden van bestuur van 1 en 2 juli 1992.

De heer R. Kumpen : U vergeet de eerste zin. Er staat heel duidelijk het volgende : „De heer Kumpen geeft een toelichting over de gebrekkige professionele organisatie van KRC Genk en over het sportief beleid van de club. Hij wijst erop dat een hernieuwde aanpak enkel mogelijk is mits de nodige financiële middelen en stelt voor om het opstalrecht” Ik heb toen duidelijk gesteld dat, om een onderneming zoals KRC Genk professioneel te runnen, ik andere mensen en dus ook andere middelen nodig had dan **degenen** waarover ik toen beschikte. Dat was het uitgangspunt. Ik heb niet gezegd dat ik centen moest krijgen.

Vraag : Mijnheer Kumpen, ik heb een informatieve vraag over dat opstalrecht. Er is een optie gegeven en een bedrag betaald. Kunt u concreet uitleggen hoe dat bedrag tot stand is gekomen ? Bovendien heeft u net verklaard -en dit is wel belangrijk- dat statutair het zo is georganiseerd dat KS te allen tijde zijn beslissingsmogelijkheid openhield in de **vzw** om over het stadion te beschikken. Waarom was er dan nog een optie nodig ?

De heer R. Kumpen : KRC Genk heeft dat stadion gebouwd. Het opstalrecht was louter een juridisch-financiële constructie zodat de bouwheer de BTW kon recupereren. De overeenkomst bepaalt dat wij de lening op termijn terugbetalen. Er is de jongste maanden gediscussieerd tussen KS en KRC Genk om een optie tot aankoop te verlenen. KS, die immers een louter persoonlijk recht bezat -in de overeenkomst was bepaald dat zij het stadion voor bepaalde doeleinden van KRC Genk konden afhuren- verwierf door de optie tot aankoop een zakelijk recht. Dit betekent dat een bedrag van X miljoen frank wordt bepaald. Op het ogenblik dat de hele lening is afbetaald, wordt dit bedrag afgetrokken van de aankoopsom. Met andere woorden, de transactie die op deze manier gebeurt, is niet nadelig voor KS. Alleen hebben ze nog een zakelijk recht. Het creëert evenwel geen enkel toekomstig nadeel voor de gelden van KS of voor het stadion. Deze beslissing werd genomen omdat de heer Kluft het stadion nog steeds beschouwde als een deel van het toekomstig project.

Vraag : Mijnheer Kumpen, men zegt dat de afbetaling van de lening niet zo vlot verloopt. Klopt dat ?

De heer R. Kumpen : Met de afbetaling van het stadion wordt maar begonnen in 1995.

Vraag : Er is daarvoor dus een regeling getroffen ?

De heer R. Kumpen : Natuurlijk.

Vraag : Hoe zit het met de interesten ?

De heer R. Kumpen : Daarvoor zou ik de overeenkomst moeten inkijken. Normaal gezien moeten er interesten worden betaald.

Vraag : Mijnheer Kumpen, er blijkt dat er over de terugbetaling van die lening geen afspraak bestaat. Het is belangrijk dat u dat corrigeert.

De heer R. Kumpen : Er bestaat een getekende overeenkomst over. In ieder geval moeten wij die lening terugbetalen. Ik vind die overeenkomst nu niet onmiddellijk terug maar er bestaat wel degelijk een getekende overeenkomst in het recht van opstal tussen KS en KRC Genk die bepaalt welke bedragen tijdens welke periode moeten worden terugbetaald.

Vraag : Geldt dat ook voor de oorspronkelijke lening voor de bouw van het stadion ?

De heer R. Kumpen : Het gaat precies over die 145 miljoen voor de bouw van het stadion.

Vraag : Mijnheer Kumpen, als ik het goed begrijp, bestaat er naast de oorspronkelijke lening een optie van opstal waarin een bepaalde financiering wordt bepaald. Werden daar in de terugbetalingsmodaliteiten voor de twee leningen bepaald ?

De heer R. Kumpen : Neen, de lening van 145 miljoen frank moet door KRC Genk worden terugbetaald in schijven en in X aantal tijd. Op het ogenblik dat die lening terugbetaald is aan KS, heeft KS een optie tot aankoop van het stadion min het bedrag van 55 miljoen. KS kan geen enkele financiële schade lijden.

Vraag : Mijnheer Kumpen, nu u het toch hebt over die 55 miljoen frank. Er scheen ter zake een afwijking van 10 procent te bestaan.

De heer R. Kumpen : Dat is correct. In de verslagen van de raad van bestuur stond steeds het bedrag van 55 miljoen frank geciteerd. KRC Genk heeft een cheque van 55 miljoen frank ontvangen. Daarvan heb ik alle bewijzen bij en die cheque stond -in tegenstelling tot wat wordt beweerd- niet op mijn persoonlijke rekening. In de overeenkomst die werd getekend, stond evenwel een bedrag van 50 miljoen frank vermeld. Iedereen -ook ik- heeft dit over het hoofd gezien. Dat is een materiële fout.

Vraag : Mijnheer Kumpen, in Soccer Invest werd geparticipeerd ten bedrage van 11.500.000 frank. Dit bedrag was afkomstig van de interesten op de lening van 140 miljoen frank. Ik heb ter zake een paar vragen. Denkt u dat dit bedrag nog wordt aangevuld met andere interesten ?

De heer R. Kumpen : Wat bedoelt u met andere interesten ?

Vraag : Interesten die door KRC zouden worden betaald aan KS ?

De heer R. Kumpen : De beslissing daarover zal worden genomen door KS. Als u mij vraagt of het kapitaal van Soccer Invest nog wordt opgevoerd, hoop ik dat wij nieuwe of andere aandeelhouders vinden die dat bedrag nog kunnen verhogen. De beslissing of KS dat doet of niet, hangt af van de raad van bestuur van KS.

Vraag : Hoe paste de participatie Soccer Invest in de reconversie-optiek ?

De heer R. Kumpen : Om hierop een antwoord te geven, moet men zich opnieuw inleven in de visie van de heer Gheyselinck. Op het ogenblik dat er een lening werd afgesloten, was KRC Genk zich goed bewust van de interesten. Wij zijn vervolgens naar de heer Gheyselinck gegaan en we hebben hem meegedeeld dat dat geld -aangezien wij bouwheer zijn- eigenlijk KRC Genk toebehoort. De heer Gheyselinck heeft ons duidelijk gezegd dat dit niet het geval was en dat dit bedrag moest worden teruggestort aan KS. KRC heeft

vervolgens met de heer Gheyselinck onderhandeld en hem gevraagd om een impuls te geven in een maatschappij die om de woorden van de heer Gheyselinck te gebruiken- in „beentjes” investeerde. Hij was zich goed bewust dat indien het **ERC-project** zou worden uitgebouwd, er mensen zouden investeren in een dergelijke vereniging. Hij wilde het geld niet rechtstreeks aan KRC Genk geven maar wilde toch een duidelijke impuls geven door het geld te investeren in Soccer Invest. Op die manier behield KS zijn rol bij eventuele beslissingen .

Vraag : Mijnheer Kumpen, wist u dat er geen bouwvergunning was voor het nieuwe stadion ?

De heer R. Kumpen : Voor het grote stadion ?

Vraag : Ja.

De heer R. Kumpen : Inderdaad, zoniet was dat stadion gebouwd geweest.

Vraag : Maar u was op de hoogte dat er geen bouwvergunning was ?

De heer R. Kumpen : Nee, ik wist destijds dat de heer Gheyselinck de bedoeling had om een stadion te bouwen dat een kleine 500 miljoen frank zou kosten. Bepaalde „winden” hebben de vergunning om een dergelijk stadion te bouwen, tegengehouden.

Vraag : Wat bedoelt u met „bepaalde winden” ?

De heer R. Kumpen : Ik weet dat de nodige herzieningen en goedkeuringen er niet kwamen.

Vraag : Mijnheer Kumpen, er zijn enorme sommen besteed aan de voorbereiding van dit project. Ik denk bij voorbeeld aan erelonen aan architecten, aan de 38 miljoen frank die KS-Onroerend Goed al dan niet -want dat is voor mij nog niet duidelijk- zou besteed hebben aan de aankoop van gronden. Zijn die gronden aangekocht met de bedoeling om er dat grote stadion op te bouwen ? Ik ben er mij goed van bewust dat dit kaderde in het ERC-project maar is dit uiteindelijk doorgestaan ? Ten slotte vraag ik mij af waarom men zo vroeg met al die projecten is gestart terwijl men nog niet zeker was dat er wel een bouwvergunning zou worden afgeleverd ? Hier zijn miljoenen verloren gegaan.

De heer R. Kumpen : De start van een dergelijk project is afhankelijk van de start van de voetbalcompetitie in augustus. De bouwwerken hadden al vertraging opgelopen door het tegenhouden van de bouwvergunning. Wij hadden geen stadion meer ; als wij geen stadion bouwden, kon KRC Genk niet voetballen. Zo eenvoudig is het. Het stadion was pas klaar na vier of vijf competitiewedstrijden. We konden dus niet meer wachten of KRC Genk moest ergens anders voetballen.

Vraag : Een andere oplossing was toch de verbouwing van het bestaande stadion ?

De heer R. Kumpen : Daar heb ik het over. Het stadion van Winterslag was niet meer goedgekeurd voor voetbal in eerste klasse. De enige resterende mogelijkheid bestond erin het terrein van Waterschei te herbouwen. Dat duurde evenwel zodanig lang dat men op een gegeven ogenblik nog snel een beslissing heeft moeten nemen. Men had immers geen stadion meer zodat men niet meer kon voetballen.

Vraag : Het nieuwe stadion is er toch ook niet gekomen ?

De heer R. Kumpen : Een deel van het nieuwe stadion is wel gebouwd. In plaats van een stadion van 500 miljoen frank

te bouwen, heeft de heer Gheyselinck -om het eenvoudig te stellen- alleen de **voorwand** gebouwd.

Vraag : Mijnheer Kumpen, ik zou nog een bijkomende inlichting willen hebben over de erelonen. Uit het verslag van het Rekenhof blijkt dat er voor 20 miljoen frank erelonen zijn betaald voor het ontwerp van het nieuwe stadion dat nooit werd gebouwd. Als men nog niet zeker is dat men een bouwvergunning zal krijgen, lijkt het me toch eigenaardig dat men al definitieve plannen laat tekenen. Normaal laat men bij dergelijke werken toch eerst een voorontwerp maken, wat heel wat minder kost. Pas wanneer men zeker is dat er kan gebouwd worden, laat men de definitieve bouwplannen ontwerpen. Er is op deze manier toch veel geld verspild ?

De heer R. Kumpen : Ik was destijds geen gedelegeerd bestuurder. Deze vraag moet u stellen aan de gedelegeerd bestuurder van KRC Genk en niet aan de voorzitter.

Vraag : Het gaat zelfs nog verder. Het dossier is zelfs aanbesteed geworden. Het was volledig klaar, met alle gevolgen **vandien** op het gebied van onkosten.

De heer R. Kumpen : Welke onkosten ?

Een lid : Ten minste de erelonen van de architecten.

Een lid : 20 miljoen frank ?

De heer R. Kumpen : Die had men anders ook.

Een lid : Men betaalt een ontwerp toch in schijven ?

De heer R. Kumpen : Men heeft het voorontwerp gewoon moeten betalen, wat heel normaal is.

Een lid : Dat kostte toch geen 20 miljoen frank ?

De heer R. Kumpen : Ik weet de prijs daarvan niet, maar men heeft het voorontwerp moeten betalen, omdat er met veel middelen geprobeerd is het stadion niet te laten doorgaan. Indien men vanuit bepaalde hoeken niet had dwarsgelegd, had men toentertijd misschien meer geld kunnen besparen.

Vraag : Mijnheer Kumpen, u hebt het opnieuw over bepaalde groepen. Over wie ging het concreet ?

De heer R. Kumpen : Ik weet niet wie destijds de goedkeuringen in verband met de bouwvergunning en de **gewestplan**-herziening moest geven. In ieder geval komt het uit die hoek.

Vraag : U definieert het toch. U spreekt over „bepaalde” groepen.

De heer R. Kumpen : Ik bedoel de mensen die ons die goedkeuringen moesten geven.

Vraag : Mijnheer Kumpen, waarom werd de lening van 140 miljoen frank reeds opgenomen in augustus 1989 terwijl de werken pas in 1990 werden aangevat ? Welke uitleg hebt u daarvoor ?

De heer R. Kumpen : Geen uitleg ! Dat dateert uit de periode vooraleer ik voorzitter van KRC Genk was. Misschien zal de heer Vandermeulen die toen verantwoordelijk was, heel goed gewerkt hebben en ervoor gezorgd hebben dat hij de gelden van KS zo snel mogelijk op de rekening van KRC Genk kon krijgen.

Vraag : Mijnheer Kumpen, wie is eigenlijk verantwoordelijk voor het opmaken van het leningscontract waarin geen datum van terugbetaling staat vermeld ?

De heer R. Kumpen : Er staat wel degelijk een datum van terugbetaling vermeld. Ik weet het niet uit het hoofd, maar de eerste terugbetaling moet in 1995 gebeuren. Vervolgens moet de lening in X aantal schijven worden afbetaald. Dat staat duidelijk in de overeenkomst vermeld.

Vraag : Wie nam het initiatief voor de achtereenvolgende overeenkomsten ? Wie hield de pen vast ? Wie was het juridische brein achter deze overeenkomsten ?

De heer R. Kumpen : Welke overeenkomsten ?

Vraag : De overeenkomsten betreffende de twee leningen die werden afgesloten met KS.

De heer R. Kumpen : Ik weet niet wie de overeenkomst inzake de lening van 140 miljoen frank heeft opgesteld. Ik was toentertijd geen voorzitter van KRC Genk.

Vraag : U was wel bestuurder van KS.

De heer R. Kumpen : Ja, maar ik kan de vraag niet beantwoorden.

De voorzitter : Waarom kunt u als bestuurder van KS niet op deze vraag antwoorden ?

De heer R. Kumpen : Volgens mij is deze overeenkomst tussen de heer Gheyselinck en de mensen van KRC Genk gesloten. Ik weet echter niet wie ze heeft opgesteld.

Vraag : Ook als bestuurder weet u niets daarvan ?

De heer R. Kumpen : Het heeft toch geen belang wie de overeenkomst heeft opgesteld.

Vraag : Wie heeft ze geïnspireerd ?

De heer R. Kumpen : Het initiatief moet van de heer Gheyselinck zijn uitgegaan. Als hij vanuit KS-Onroerend Goed die investering deed, kon KS-Onroerend Goed, omdat zij geen uitbater waren, de BTW niet recupereren. Dat kon KRC Genk als uitbater wel. Dat vormde de enige reden.

Vraag : Mijnheer Kumpen, heeft u zelf nog contracten gesloten met KS ?

De heer R. Kumpen : Ik heb maar twee overeenkomsten gesloten met KS : de sponsorovereenkomst tussen KRC Genk en KS ten bedrage van tweemaal vijf miljoen frank en de jongste overeenkomst van optie tot aankoop met KS. Ik heb geen enkele andere overeenkomst gesloten met KS.

Vraag : Mijnheer Kumpen, kunt u de contracten die u bezit niet overmaken ? Het is toch beter dat wij met correcte gegevens werken.

De heer R. Kumpen : Ik heb daar niets tegen.

Vraag : En staan in dit dossier ook de terugbetalingsmodaliteiten van de lening van 140 miljoen frank ?

De heer R. Kumpen : Ja, die steken erin.

Vraag : Ziet u geen tegenstrijdigheid van belangen in de wijze waarop u KRC Genk-dossiers ter sprake bracht in de raad van bestuur van KS en uw mandaat in deze raad ?

De heer R. Kumpen : Ik persoonlijk niet.

Vraag : Wanneer een mogelijke tegenstrijdigheid kan bestaan tussen een beslissing die genomen moet worden in een vennootschap en een bestuurder van die vennootschap, moet alvorens de beraadslaging plaatsvindt binnen de vennootschap -hier KS- in de notulen melding worden gemaakt van

het feit dat de bestuurder de andere collega's in kennis stelt van een mogelijke tegenstrijdigheid van belangen. Wordt dat in de notulen van de raad van bestuur van KS opgenomen en wordt het nadien hernomen, zoals de wet het voorschrijft, tijdens de algemene statutaire vergadering ?

De heer R. Kumpen : Wat het juridisch standpunt betreft, werd het niet genotuleerd. Het is evident dat de bestuurders van KS duidelijk op de hoogte waren van hetgeen ik als voorzitter van KRC Genk naar voor bracht. Het werd niet genotuleerd. Bovendien wil ik u -als u het echt over het juridische aspect wil hebben- een wedervraag stellen. Ik ben natuurlijk nog maar 43 jaar oud en heb nog niet zo veel ervaring in de zakenwereld, maar als men deze regel van tegenstrijdigheid van belangen overal zou toepassen, ben ik ervan overtuigd dat er maar heel weinig raden van bestuur zouden kunnen werken.

Vraag : Mijnheer Kumpen, het gaat over een paar honderd miljoen frank.

De heer R. Kumpen : U stelt een vraag omtrent een juridisch aspect. Indien men deze regel overal correct zou toepassen, zouden er maar weinig raden van bestuur efficiënt kunnen werken.

Een lid : Het werd dus duidelijk niet genotuleerd in de verslagen van KS. Er werd niets genotuleerd, wat betekent dat die beslissingen ten bedrage van 251 miljoen frank, door KS onwettig werden genomen. . . Volgens mij hebben de juridische aspecten wel degelijk belang wanneer het gaat om contracten ten bedrage van enkele honderden miljoenen frank.

Vraag : Mijnheer Kumpen, u wijst natuurlijk op **geplogen**-heden van het zakenleven die u heel goed kent. De vraag en het antwoord moeten echter enigszins worden genuanceerd en u weet dat ongetwijfeld ook : het gaat hier niet over het besteden van de eigen middelen, maar wel over het besteden van gemeenschapsgelden. Dit is een belangrijke nuance. Er bestaan misschien wel bepaalde geplogenheden in verband met tegenstrijdigheid van belangen, maar in dit dossier wordt gewerkt met gemeenschapsgeld. Dat is het essentiële onderscheid tussen KS als vennootschap en andere particuliere vennootschappen.

Wij stellen ons daarbij bestendig de vraag of de beslissingen die de KS-bestuurders hebben genomen en die werden betaald met KS-middelen, dus met gemeenschapsgeld, ook zouden zijn genomen in hun eigen vennootschappen, betaald met hun eigen patrimonium. Dat raakt de problematiek **KS-KRC**, **KS-Pieters De Gelder**, **KS-Super Club**. Dat is het soort vragen dat wij ons stellen. Zouden diezelfde mensen die bekwaam zijn in het zakenleven -of waarvan we dat toch aannemen- wanneer het over het aanwenden van hun eigen middelen gaat, dezelfde beslissingen nemen ? Zouden ze dan ook bij voorbeeld op een raad van bestuur een **waarderings**-verslag zelfs niet bekijken ?

De heer R. Kumpen : Ik wil ter zake mijn persoonlijke mening geven. Er bestaat inderdaad een zeer groot verschil tussen een bedrijf als KS en bijvoorbeeld mijn bedrijf. De manier van werken is ook verschillend. Persoonlijk meen ik echter — en dat vormt de grond van de zaak — dat zolang er geen kleine bedrijfsgerichte raad van bestuur is, geen enkel bedrijf -of het nu met particuliere of met gemeenschapsgelden werkt- goed kan werken.

Als in mijn bedrijf zeer zware politieke invloed zou worden uitgeoefend op bijvoorbeeld beslissingen, benoemingen enzovoort, zou mijn bedrijf ook niet kunnen werken. Op die manier kan geen enkel bedrijf degelijk werken.

Vraag : Mijnheer Kumpen, kunt u dat misschien even **verduidelij** ken ?

De heer R. Kumpen : Ik denk dat ik heel duidelijk was.

Vraag : Mijnheer Kumpen, bent u ervan op de hoogte dat de NV KS zich gratis borg stelt voor de leningen die zij heeft verstrekt aan uw voetbalploeg ?

De heer R. Kumpen : Dat zou kunnen, ja. Wat is daartegen ?

Vraag : U bent daarvan op de hoogte ?

De heer R. Kumpen : Ja !

Vraag : En u vindt dat normaal ?

De heer R. Kumpen : U weet dat KS de meerderheid heeft in KRC Genk. Tussen verschillende bedrijven — en dat gebeurt ook in bedrijven waar ik de grootste aandeelhouder ben — kunnen dergelijke leningsovereenkomsten worden afgesloten.

Vraag : Mijnheer Kumpen, wie vroeg u om voorzitter van KRC te worden. Was u toen al bestuurder van KS ?

De heer R. Kumpen : Ik was eerst bestuurder van KS, daarna bestuurder van KRC Genk en toen de toenmalige voorzitter van KRC Genk ontslag nam, heb ik mij kandidaat gesteld.

Vraag : Mijnheer Kumpen, die renteloze lening ten belope van 170 miljoen frank werd later afgeboekt ten belope van ongeveer 134 miljoen frank. Waarom werd deze beslissing genomen ?

De heer R. Kumpen : Wat heb ik als bestuurder over een dergelijke financiële transactie te beslissen ? Daarover beslist de gedelegeerd bestuurder samen met het directiecomité en de financiële dienst.

Vraag : Als voorzitter van KRC moest u dat toch ook weten ?

De heer R. Kumpen : Neen.

C. VASTSTELLINGEN EN VRAGEN

1. De NV KS is niet zonder meer vergelijkbaar met een andere vennootschap. KS moet immers het openbaar belang dienen. De NV KS werkt ook uitsluitend, **weze** het indirect, met openbare middelen. Vandaar dat alle beslissingen inzake reconversie en diversifiëring van de KS-activiteiten moeten worden gemotiveerd in het licht van het Toekomstcontract.

Bovendien dienen de ontwikkelde activiteiten effectief te zijn om het doel te bereiken (bijvoorbeeld creëren van duurzame werkgelegenheid) en de toewijzing van de middelen moet normaliter gebeuren na het afwegen van mogelijke alternatieven zodat de uiteindelijke beslissing op een efficiënte wijze bijdraagt tot de verwezenlijking van de doelstellingen.

De leningen aan KRC Genk roepen in dit verband vragen op. De output van deze maatregel in het kader van de diversificatie van KS, de economische reconversie in Limburg en de creatie van werkgelegenheid is omzeggens **onbestaande**.

Op grond van de notulen bestaan er ernstige **aanwijzingen** dat een bepaalde bestuurder de belangen van zijn sport-

club voluit heeft verdedigd in de raad van bestuur van KS en dit ten nadele van het belang van KS en het verwezenlijken van de algemene doelstellingen.

2. In het ERC-project was voorzien in ruimte voor sociaal-culturele projecten, onder meer sportactiviteiten. Vanuit deze optiek spendeerde KS in totaal 319 miljoen frank aan de Genkse voetbalclub. Zelfs na het verlaten van het ERC-project bleef KS geld besteden aan deze voetbalclub (inclusief Soccer-Invest).

Het argument dat men met het ondersteunen van KRC Genk ook goodwill creëert bij de bevolking op het moeilijke moment van de mijnsluitingen, volstaat niet om de omvang van de steun en het voortzetten van de steun te motiveren.

3. De bevoegdheden van de raad van bestuur zijn niet steeds gerespecteerd. Voor de aankoop van spelers werd aan KRC Genk een lening toegestaan zonder goedkeuring van de raad van bestuur.

4. KS heeft een meerderheidsparticipatie van 68,7 percent in Soccer Invest. Er zijn geen argumenten om de investeringen in Soccer Invest te verantwoorden in het kader van de reconversiedoelstellingen.

5. De lening van 140 miljoen frank voor het verbouwen van het voetbalstadion werd geruime tijd voor de aanvang van de werken opgenomen. De opbrengst van deze lening werd op termijnrekeningen belegd. Het opnemen van een investeringskrediet vóór de investeringen worden uitgevoerd, is ongebruikelijk en wekt het vermoeden dat de intresten door KRC Genk aanvankelijk met toestemming van KS als verworven werden beschouwd.

6. Op 12 maart 1993 werd een optie tot aankoop genomen door KS op de opstallen opgericht op de gronden van KS-Onroerend Goed. Deze gebouwen behoren toe aan KRC-Genk. Als vergoeding voor het toekennen van de optie werd contractueel een prijs bedongen ten belope van 50.000.000 frank. Wel werd een cheque van 55 miljoen frank uitgeschreven. Het recht van opstal had KRC Genk gratis verkregen van KS-Onroerend Goed, een volle dochter van KS. Contractueel verwerft KS-Onroerend Goed hoe dan ook de gebouwen na 21 jaar. Voormelde transactie is dan ook als een vrijgevigheid van KS tegenover KRC Genk te beschouwen.

7. Het rapport Bellen van 11 juni 1993 merkt met betrekking tot de leningen aan KRC het volgende op :

„Omtrent het interestvrije karakter van de lening van 170 miljoen frank werd, in zijn vergadering van 22 februari 1989, geen duidelijk standpunt ingenomen door de raad van bestuur.

Het verschil tussen de geconsolideerde lening van 170 miljoen frank en de overeengekomen terugbetalingen van 180 miljoen zou bedoeld geweest zijn om architectenkosten ten belope van 10 miljoen frank, die KS rechtstreeks ten laste had genomen, te dekken. Hieromtrent kon echter geen sluitende documentatie worden voorgelegd.

Bij het toestaan van de supplementaire lening van 5 miljoen frank werd het aflossingsplan niet aangepast, zodat deze 5 miljoen frank als een verrichting „om niet” kan worden beschouwd”.

8. Het rapport Bellen merkt verder op :

„Tenslotte moet ook de aandacht gevestigd worden op de bepalingen van artikel 60 van de Vennootschapswet die van toepassing zijn in het geval dat een bestuurder een recht-

streeks of zijdelings „persoonlijk belang” heeft bij een ver-richting, maar die niet formeel werden nageleefd.”

Op de vraag : „Wanneer een mogelijke tegenstrijdigheid kan bestaan tussen een beslissing die genomen moet worden in een vennootschap en een bestuurder van die vennootschap, moet alvorens de beraadslaging plaatsvindt binnen de vennootschap -hier KS- in de notulen melding worden gemaakt van het feit dat de bestuurder de andere collega's in kennis stelt van een mogelijke tegenstrijdigheid van belangen. Werd dat in de notulen van de raad van bestuur van KS opgenomen en werd het nadien hernomen, zoals de wet het voorschrijft, tijdens de algemene statutaire vergadering ?”

antwoordde de heer R. Kumpen in de commissie : „Wat het juridisch standpunt betreft, werd het niet genotuleerd. Het is evident dat de bestuurders van KS duidelijk op de hoogte waren van hetgeen ik als voorzitter van KRC Genk naar voor bracht. Het werd niet genotuleerd.”

IV. DIAMANT BOART MINING NV

A. OVERZICHT

De raad van bestuur van KS besliste op 18 december 1987 tot een participatie van 25 percent in Diamant Boart Mining. Voor de participatie in deze kleindochter van de Generale Maatschappij wordt 150 miljoen frank betaald. In de notulen van deze vergadering wordt geen motivering of evaluatie van deze participatie teruggevonden.

Op 22 december 1989 schrijft de heer Davignon, voorzitter van de Generale Maatschappij, aan de heer Gheyselinck volgende brief :

„Beste heer Gheyselinck,

Ik zou graag op ons telefonisch onderhoud van gisteren willen terugkomen.

We hebben goed begrepen dat U, na een periode van twee jaar, vaststellend dat er geen actieve synergismen tot ontwikkeling zijn gekomen tussen onze twee ondernemingen, niet langer een financiële partner wenst te blijven. Dit is ook nooit het uitgangspunt van onze vroegere gesprekken geweest.

Bovendien, bent U op de hoogte van de harde maatregelen die we in de loop van dit jaar genomen hebben om het herstel van DB Craelius te verzekeren. Wij zijn ervan overtuigd dat zij hun vruchten zullen afwerpen.

Mocht U, intussen, uw participatie wensen te verkopen, zouden wij bereid zijn deze over te nemen, om in de geest te blijven van het project dat we samen twee jaar geleden ontwikkelden.

De boekwaarde van de eigen middelen van DB Craelius zal eind 89 ongeveer 110 miljoen frank bedragen, te vergelijken met een investeringswaarde van 600 miljoen. De 26 % van KS zouden dus ongeveer 27,5 miljoen frank vertegenwoordigen, te vergelijken met 150 miljoen investeringen.

De geconsolideerde eigen middelen liggen iets hoger, rond de 190 miljoen frank.

Rekening houdend met wat voorafging en met de verbeterde vooruitzichten voor DB Craelius, zou Sibeka U voor uw participatie, 50 miljoen kunnen aanbieden.

Met vriendelijke groeten,
Etienne Davignon.”

Nog dezelfde dag antwoordt de heer Gheyselinck schriftelijk als volgt :

„Geachte heer Davignon,

Ik dank U voor uw brief van vandaag met de mededeling dat Sibeka bereid is onze huidige participatie in D.B. Craelius over te nemen voor 50 miljoen frank.

Bij gebrek aan een actieve synergie verkiezen wij inderdaad geen „slapende” partner te zijn. Wij betreuren natuurlijk het verlies dat geleden is maar stellen het op prijs dat U de geest van de oorspronkelijke opzet weergeeft door geen boekhoudkundige waardering te plaatsen op onze participatie.

Middels deze aanvaarden wij dan ook uw aanbod en stellen voor dat de overname zo snel mogelijk gerealiseerd wordt.

Inmiddels verblijven wij met de meeste hoogachting en de beste wensen voor D.B. Craelius en Uzelf.

Thyl Gheyselinck. ”

Op 28 december 1989 wordt de participatie weer verkocht aan de NV Diamant Boart (Sibeka) voor 50 miljoen frank. Het verlies voor KS bedraagt 100 miljoen frank.

Voor zover bekend heeft de raad van bestuur zich niet uitgesproken over de verkoop.

Op het ogenblik van de aankoop van de aandelen werkten er bij Diamant Boart 254 personen ; bij de verkoop werkten er nog 234.

B. GETUIGENVERKLARINGEN

1. Getuigenverklaring van de heer J. Dilewijns

Vraag : Ik had nog enkele vragen in verband met Diamant Boart. Ten eerste, wat was de motivering voor het nemen van deze participatie ? In een brief van de heer Davignon van 22 december 1989 wordt immers gesteld dat „Gheyselinck blijkbaar geen partner wenst te blijven daar er na een periode van twee jaar geen actieve synergieën tot ontwikkeling zijn gekomen tussen beide ondernemingen”. Davignon stelt verder dat, en ik citeer : „Dit is ook nooit het uitgangspunt van onze vroegere gesprekken geweest”. Wat was dan wel het uitgangspunt van de gesprekken en de overname ? En heeft de raad van bestuur zich uitgesproken over de verkoop ?

De heer J. Dilewijns : Dit betreft natuurlijk geen recente aangelegenheid meer.

Vraag : Het gaat wel om een verlies van 100 miljoen frank !

De heer J. Dilewijns : Ik zou eigenlijk mijn nota's moeten raadplegen om een volledig correct antwoord te geven. Ik denk dat de link met Diamant Boart lag in het feit dat ze gediamenteerde boren maken die in de mijnbouw worden gebruikt. Met het oog op diversificatie, waarbij KS zijn ateliers wou gebruiken om bijvoorbeeld hydraulisch materiaal voor de mijnbouw of apparatuur voor graaf- en boorwerken te ontwikkelen, was dat de aanleiding tot de participatie in Diamant Boart. Dit bedrijf gebruikt immers gediamenteerde werktuigen voor het boren.

2. Getuigenverklaring van de heer T. Gheyselinck

Vraag : Ik wil het dan nog even hebben over Diamant Boart Mining. Daar leed men toch een verlies van een niet gering bedrag van 100 miljoen frank. Welke bedrijfseconomische motivering kunt u naar voren schuiven voor het nemen van die participatie ? In de brief van 22 december 1989 van de heer Davignon staat : „De heer Gheyselinck wil blijkbaar geen partner blijven, daar er na een periode van twee jaar geen actieve synergieën tot ontwikkeling zijn gekomen tussen beide ondernemingen.” Iets verder meldt de heer Davignon : „Dit is ook nooit het uitgangspunt van onze vroegere gesprekken geweest.” Wat was dat uitgangspunt dan wel ?

De heer T. Gheyselinck : Ik ben erg blij dat u die vraag stelt, want dit is een sprekend voorbeeld van het verschil

tussen het bedrijfseconomische principe van de „capital-return” en het streek- en personeelsbelang. Ik schets even heel kort wat er gebeurde. In 1987 was de sluiting een feit : in april maakten wij onze keuzes en twee tot drie maanden later was het schema klaar voor een snelle sluiting van drie mijnen binnen zeven of acht maanden. Ik was pas korte tijd in België toen ik werd uitgenodigd voor een vergadering bij de gouverneur. Rond de tafel zaten toen : de GIMV, iemand van de Vlaamse Executieve en de heer Davignon. Dat moet omstreeks juni, juli of augustus 1987 zijn geweest. De heer Davignon stelde toen dat hun dochteronderneming, Diamant Boart Mining in Zonhoven, moest worden gesloten. De Generale Bankmaatschappij was blijkbaar bereid daar nieuw leven in te blazen via een kapitaalsinjectie, maar zij zouden het over kop laten gaan of de overheid diende voor 25 percent van die kapitaalsinbreng in te staan. Vandaar ook dat men mij had uitgenodigd : kon KS daar niet in investeren ? Vlak daarna, in al het tumult, stelde ik vast dat er in de toekomst misschien een synergie kon ontstaan op hydraulisch gebied. Dat besprak ik ook met mijn bovengrond-directeur. Was er dus een kans dat tussen onze bovengrondse activiteiten, of eerder de werkhuizen, een synergie kon ontstaan met Diamant Boart Mining ? Die kans leek vooreerst reëel, maar de hoofdreden moet worden gezocht bij een psychologische factor. Ik geloofde, na de gesprekken met de provincie en de Vlaamse Executieve, dat het psychologisch een ongunstig effect zou hebben als kort na de snelle sluiting van de mijnen alweer een bedrijf uit de sector overstag zou gaan. Om die twee redenen investeerden wij 150 miljoen en bovendien wilden wij de 25 percent-marge halen om ten opzichte van de Generale enig zeggenschap te krijgen. Heel kort daarna, de laatste dagen van december 1987 of 1988 bleek dat de Zweedse manager daar uitstekend werk had verricht, maar dat het kapitaal ontoereikend zou zijn en er dus meer investeringen werden verwacht. Normaal zou een aandeelhouder die 25 percent van het bedrijf in handen heeft, daaraan deelnemen, maar ik praatte toen met mijn collega's en zij kwamen tot de conclusie dat er op korte termijn geen synergie kon worden verwacht. Alle problemen waarmee wij toen kampen in aanmerking genomen, stelde hen dat voor een moeilijke keuze : meedoen aan de kapitaalsverhoging van 25 percent of niet. In dat laatste geval daalt het aandeel dan wel onder 25 percent. Ten slotte konden wij er ook voor kiezen ons helemaal terug te trekken en zoveel mogelijk geld te recupereren. Ik overlegde met de heer Davignon en vertelde hem dat wij niet bereid waren er nog meer geld in te pompen. In wezen bereikten wij ons „streekdoel” : de maatschappij Diamant Boart Mining bestaat immers nog. De Generale werd toen wel bereid gevonden om het kapitaal in te brengen. Wij kregen nog 50 miljoen frank voor ons aandeel, wat inderdaad een verlies betekent van 100 miljoen frank. Ik voelde aan dat, op het moment dat KS toestemde 150 miljoen te investeren om te voorkomen dat het bedrijf sloot, het streekbelang daarmee werd gediend.

C. VASTSTELLINGEN EN VRAGEN

1. De notulen van de raad van bestuur van KS vermelden niet waarom een participatie wordt genomen. Uit de briefwisseling tussen de heren Davignon en Gheyselinck blijkt evenmin welk doel met de **participatie** werd nagestreefd. Wel kon blijkens de briefwisseling geen actieve synergie worden gerealiseerd tijdens de participatieperiode.

2. De heer Gheyselinck situeert de participatie in het licht van het verschil tussen het bedrijfseconomische principe van

de capital return en het streek- en personeelsbelang. Volgens de heer Gheyselinck werd de participatie vooral genomen om psychologische reden. Psychologisch zou er een ongunstig effect ontstaan als na de sluiting van de mijnen opnieuw een bedrijf uit de streek zou verdwijnen. Tevens bleek een synergie tussen KS en Diamant Boart mogelijk op hydraulisch gebied. De vraag kan worden gesteld in welke mate een psychologische factor kan doorwegen als criterium voor een participatiebeslissing.

3. Tijdens de participatieperiode nam de werkgelegenheid bij Diamant Boart af.

V. TRUCK CENTER HOLDING EUROPE

A. OVERZICHT

1. Het begrip Truckcenter (TC)

Een truckcenter is een vestiging onder één dak van een reeks diensten en voorzieningen. Vrachtwervoerders kunnen er voor hun truck, lading en chauffeurs een beroep doen op een aantal kleinschalige dienstverleningsbedrijven.

De groep Schaap (Nederland) heeft het eerste Europese truckcenter-concept in Zevenhuizen uitgebouwd (1990). Het is gelegen aan de splitsing van twee belangrijke autowegen, namelijk de A 12 (Utrecht-Den Haag) en de A 20 (Utrecht-Rotterdam).

2. De groep Schaap in 1990

De groep Schaap werd georganiseerd in een dubbele holdingstructuur : enerzijds G. Schaap Holding BV en anderzijds TZ (Truckcenter Zevenhuizen) Holding BV.

Naast het TZ Holding BV dat het eigenlijke concept vertegenwoordigt, moet dit concept worden aangevuld met een dochter uit G. Schaap Holding BV, met name Landbouwbedrijven Lelystad BV. Deze twee ondernemingen zullen een belangrijke rol spelen in de samenwerking tussen Gerrit Schaap enerzijds en LIM en KS anderzijds. Tot de G. Schaap Holding BV behoort ook Management Investement Control BV.

3. De oprichting van Truckcenter Holding Europe (TCHE)

In 1990 nam Gerrit Schaap contact op met de LIM/KS* en stelde voor, om in de Limburgse regio een Truckcenter op te richten, vergelijkbaar met wat in Zevenhuizen op dat ogenblik bestond.

Achteraf bleek dat Beringen (kruising E 313 en E 314) hiervoor de meest geschikte locatie zou zijn.

De samenwerking met Gerrit Schaap werd door LIM/KS gerealiseerd in de volgende financiële operatie.

op 11 februari 1991 wordt Truckcenter Holding Europe (TCHE) opgericht als een Belgische holding ;

- Gerrit Schaap doet een inbreng in natura van de Nederlandse ondernemingen, Landbouwbedrijven Lelystad BV en TZ Holding BV. Hiervoor bekomt hij 60 percent van de aandelen van TCHE. Het maatschappelijk kapitaal van TCHE bedraagt 30 miljoen gulden. De inbreng in natura vertegenwoordigt een waarde van 18 miljoen gulden.

- 10 percent van de aandelen van TCHE worden door LIM/KS van Schaap gekocht voor 3 miljoen gulden.

- LIM/KS brengen 12 miljoen gulden in geld in.

* De RvB van KS besliste op 30 januari 1991 om een participatie te nemen ad 136 miljoen (25 percent) (7).

— Resultaat : Truck Center Holding Europe is opgericht met een kapitaal van 30 miljoen gulden bestaande uit 12 miljoen gulden in geld en 18 miljoen gulden in aandelen, zijnde de waarde van de inbreng van Gerrit Schaap. De aandelenstructuur ziet er als volgt uit :

KS	136.600 aandelen
LIM	136.600 aandelen
Schaap	272.800 aandelen
Mevesen	400 aandelen
	546.400 aandelen

Deze evolutie kan niet los worden gezien van de activiteiten van een andere dochter uit de groep Schaap, met name Management Investment Control BV (MIC). De groep Schaap heeft de toekomstige uitbreidingen van het Europees net voor truckcenters in deze dochter ondergebracht. Er werd algemeen aanvaard dat een truckcenter slechts in een overkoepelend netwerk optimaal functioneert.

MIC had ondertussen een aantal verwervingen, halve beloften, opties, enzovoort.. . gerealiseerd in Nederland, Duitsland, Tsjechië en Spanje.

Belangrijk is dat de LIM/KS vanaf het begin duidelijk stellen dat zij zullen participeren in MIC, het Europees netwerk.

MIC zal later worden ondergebracht in een holding : „TC Transport Centers International BV”.

4. Chronologie

Uit de verslagen van de raad van bestuur van Truck Center Holding Europe blijken een aantal elementen die de opgang en de val van TCHE kunnen weergeven.

1. De statuten stellen Gerrit Schaap aan als gedelegeerde bestuurder „met de macht om alleen op te treden”.

2. Inzake de waardering van MIC, wordt besloten deze zaak uit te stellen totdat een werkvergadering met A. Andersen kan worden gehouden (raad van bestuur van 5 maart 1991).

3. Een voorstel tot aankoop door TCHE (van MIC) ten bedrage van 13 miljoen gulden wordt uitgewerkt. Het voorstel voorziet voor MIC in een kapitaalsverhoging van 20 miljoen gulden (raad van bestuur van 27 juni 1991).

4. De liquiditeit van TCHE is gedaald tot 7.168.610 frank. Men stelt vast dat de gedelegeerd bestuurder via de rekening-courant (TCHE) middelen heeft overgemaakt aan sommige bedrijven van de groep in Nederland (ongeveer 102 miljoen frank). Tevens werd aan MIC een lening van 34,5 miljoen frank verstrekt.

De raad van bestuur dringt erop aan dat voor transferen via de rekening-courant voortaan leningsovereenkomsten worden aangegaan.

Er zijn nog geen cijfers (1991) voor TZ Holding (Zevenhuizen) omdat het financiële systeem niet zou functioneren.

Belgische bedrijfsrevisoren krijgen geen toegang in Zevenhuizen, omdat eerder Nederlandse revisoren zijn aangesteld (raad van bestuur van 7 januari 1992).

5. De financiële situatie van TCHE laat niet toe dat er nu gronden in Beringen worden aangekocht. Belgische banken kennen geen leningen toe zolang niet geweten is welke positie het truckcenter Beringen in het Europees netwerk zal innemen (raad van bestuur van 24 februari 1992).

6. Het gecumuleerd verlies van TZ Holding BV bedraagt 2,2 miljoen gulden. Alle verplichtingen die Gerrit Schaap voor TCHE aangaat, moeten voortaan worden goedgekeurd door de heer Martens.

Gerrit Schaap meldt dat hij zijn aandelen in MIC onderbrengt in Transport Centers International BV (TCI) (raad van bestuur van 9 maart 1992).

7. TZ Holding BV wordt te koop gesteld. Men hoopt op een prijs van 300.000 gulden (raad van bestuur van 15 mei 1992).

8. Inzake de leningsovereenkomst met MIC laat Gerrit Schaap weten dat deze lening normaal gezien wordt terugbetaald (hoofdsom en intresten) op 30 juni 1992.

De raad van bestuur gaat akkoord om 40 percent van de aandelen TCI aan te kopen van de Schaap Holding voor 36.918.000 frank (raad van bestuur van 22 mei 1992).

9. Na onderhandelingen wordt de prijs van de hierboven vermelde aandelen in MIC/TCI op 53 miljoen frank gebracht (raad van bestuur van 29 juni 1992).

10. Gerrit Schaap neemt ontslag uit de raad van bestuur en verkoopt zijn aandelen in TCHE tegen 1 frank (raad van bestuur van 10 augustus 1992).

11. KS verkoopt haar aandelen in TCHE aan LIM voor 50 miljoen frank (raad van bestuur van 2 oktober 1992).

12. TZ Holding BV vraagt het faillissement aan (raad van bestuur van 22 maart 1993).

13. De curator van TZ Holding meldt dat hij het faillissement aanvraagt voor alle dochters in Zevenhuizen (dus ook voor Landbouwbedrijven Lelystad BV).

5. Een aantal overeenkomsten tussen de groep Schaap en Truck Center Holding Europe

1. Een overeenkomst tussen TCHE waarbij aan MIC 34.505.000 frank wordt geleend (8 november 1991).

2. Een overeenkomst waarbij G. Schaap Holding 40 percent van de aandelen in TCI (holding die MIC onder zich heeft) voor 53.000.000 frank verkoopt aan TCHE (30 juni 1992).

3. Een overeenkomst (14 juli 1992) waarbij een dading wordt afgesloten tussen G. Schaap Holding en TCHE en waarbij TCHE eveneens haar kleindochter TC Renting NV (Beringen) vertegenwoordigt.

a) TCHE verkoopt aan G. Schaap Holding haar schuldvordering op MIC voor de prijs van 37 miljoen frank ; G. Schaap Holding betaalt de prijs door 37 miljoen frank af te boeken van de schuldvordering van 53 miljoen frank op TCHE.

b) TCHE verkoopt aan G. Schaap haar schuldvordering van 16 miljoen frank (recentelijk overgenomen van kleindochter TC Renting Beringen) op een Truckcenter CSFR (Bratislava) ; G. Schaap Holding betaalt de prijs door (de resterende) 16 miljoen af te boeken van de schuldvordering van 53 miljoen op TCHE.

c) TCHE verkoopt de 40 percent aandelen in TCI aan G. Schaap Holding voor 1 frank.

6. De verkoop van aandelen TCHE door de KS aan LIM

Op 16 juli 1992 worden door de LIM twee overeenkomsten afgesloten :

- de LIM koopt de aandelen (50 percent) in TCHE van de groep Schaap tegen 1 frank.
- de LIM koopt de aandelen (25 percent) in TCHE van de KS tegen 50 miljoen frank.

De raad van bestuur van de LIM akteert deze aankopen als volgt (raad van bestuur van 20 augustus 1992)

„... TCHE : Uitvoering beslissingen raad van bestuur en aankoop jegens KS

De raad neemt kennis van het feit dat, op 16 juli jongstleden, LIM de aandelen van G. Schaap Holding NV in TCHE heeft overgenomen voor de prijs van 1 frank Bfr. en dat KS de mogelijkheid heeft om de helft van die aandelen in te kopen ingevolge haar proportioneel recht van voorkoop.

KS heeft de wens geuit om al haar aandelen in TCHE te verkopen ; na besprekingen daaromtrent was de directie van KS bereid om deze aandelen te verkopen voor de prijs van 50.000.000 frank.

De raad beraadt zich over de hoge financiële risico's die verbonden zijn aan de turn-aroundoperatie van TC Zevenhuizen en aan de vereffening van TCHE en haar Belgische dochtervennootschappen. De raad beslist daarna unaniem om de aandelen van KS in TCHE te kopen voor de prijs van 50.000.000 frank., mits KS

(a) geen aanspraak meer maakt op enige **management-fee's** bij TCHE voor de periode sedert 1 april jongstleden en

(b) een creditnota stuurt aan TCHE voor de facturen nrs. 9104074, 9200187 en 9200837 (samen ongeveer 1,9 miljoen frank).

Aangezien deze laatste facturen betrekking hebben op het Europese netwerk van truckcenters, zal KS de invordering rechtstreeks bij G. Schaap Holding BV doen . . .”. (Einde citaat)

Eerder (13 april 1992) hadden zowel LIM als KS een advies gevraagd aan Marcel Asselberghs & Co. inzake een geplande ruilovereenkomst :

- KS verkoopt 25 percent TCHE aan LIM ;
- LIM verkoopt 25 percent Belstor aan KS.

Het advies bepaalt de waarde van 25 percent van de TCHE-aandelen op 101.892.000 frank en de waarde van 25 percent van de Belstor-aandelen op 71.839.000 frank, maar voegt er aan toe dat het hier gaat om een „ontwerp alleen voor discussie”. In feite gaat het er om de ruil fiscaal (afschrijvingen) zo gunstig mogelijk te laten verlopen.

Hoewel de notulen van de raad van bestuur van LIM hierover niets melden, is de ruil toch doorgegaan. Wel werd voor beide participaties telkens 50 miljoen frank aangehouden.

De vraag blijft hoe LIM kon beslissen om 25 percent TCHE-aandelen over te nemen, terwijl het bekend was dat de holding virtueel failliet was. Dit blijkt duidelijk uit de overname tegen 1 frank van 50 percent TCHE-aandelen van de groep Schaap.

De KS krijgt dus — om niet — een 25 percent-participatie in Belstor die in hun boeken wordt gewaardeerd tegen 50 miljoen frank (+ 15 percent rente over vier jaar).

7. Het verlies aan overheidsgelden

De verliezen voor KS en de LIM kunnen worden berekend als volgt :

	LIM	KS
Aankoop 10 percent van G. Schaap	– 27.400.000	– 27.400.000
Kapitaalsverhoging	– 109.200.000	– 109.200.000
Ruil TCHE/Belstor	– 50.000.000	+ 50.000.000
Waarde (indien gerealiseerd) terreinen in Beringen	+ 15.000.000	
	– 171.600.000	– 86.600.000

B. GETUIGENVERKLARINGEN

1. Getuigenverklaring van de heer B. Martens

Vraag : De heer Martens heeft verklaard dat hij zich heeft ingepast in het Toekomstcontract met de LIM. Wat was dan de setting waarbinnen de LIM haar doelstellingen echt ging realiseren en wat was de verhouding tot de andere partners die in de reconversie andere opdrachten hadden ?

De heer B. Martens : De LIM had inderdaad een duidelijke opdracht om minderheidsparticipaties te nemen en ondernemingen te financieren in Limburg. Binnen de raad van bestuur van de LIM werd er geregeld gediscussieerd over de rol van de LIM binnen KS-dossiers. Zo werd bijvoorbeeld de vraag gesteld of de LIM in het **ERC-project** moest stappen. Het antwoord hierop was negatief. LIM kon geen onderfinancier zijn van een KS-project.

Wij hebben nochtans met betrekking tot enkele projecten samengewerkt. Ik denk aan Belstor, W.M.P. en Truck Center. De initiatieven voor deze projecten kwamen zowel van de LIM als van KS. Wij zijn echter tot de conclusie gekomen dat dit niet de beste manier van werken was : het is immers niet goed om met twee verschillende instellingen of ondernemingen in één bepaalde participatie te zitten. De kwestie van de lead, de kwestie wie het nu eigenlijk voor het zeggen had, vormde blijkbaar een belangrijk probleem. Wij hadden wel geregeld discussies over de afbakening van activiteiten tussen de LIM en KS. KS wenste zich daarbij te profileren als een industriële holding die meerderheidsparticipaties kon nemen. Met andere woorden, als KS een participatie nam, deed ze dat.

2. Getuigenverklaring van de heer R. Kumpen

Vraag : Mijnheer Kumpen, Truck Center Holding Europe werd op 1 september 1992 voor 50 miljoen frank doorverkocht. De verkoop werd evenwel pas op 16 september 1992 aan de raad van bestuur meegedeeld. Met andere woorden, de beslissing was reeds gevallen vooraleer de raad van bestuur op de hoogte was. Bovendien vraag ik me af of er voldoende borg was ? Intussen schijnt deze zaak over de kop te zijn gegaan. Ik heb de indruk dat heel wat participaties waaraan KS heeft deelgenomen, achteraf failliet zijn gegaan.

De heer R. Kumpen : Inderdaad. Ik weet geen details over Truck Center Holding Europe. Als u zegt dat de doorverkoop naar de LIM plaatsvond vooraleer de raad van bestuur werd geïnformeerd, kan ik daar niet positief of negatief op antwoorden. Ik kan alleen maar mijn persoonlijke mening over Truck Center uiten.

Vraag : Het gaat toch over 50 miljoen frank !

De heer R. Kumpen : KS heeft een heel goede zaak gedaan bij de verkoop. Aan wie Truck Center werd doorverkocht, was van geen belang. Maar ze hebben er goed aan gedaan om zo snel mogelijk van Truck Center af te zijn.

3. Getuigenverklaring van de heer R. Malevé

De heer R. Malevé : Wanneer u zegt dat de verliezen 1,4 miljard frank bedragen en u vernoemt ook onmiddellijk Super Club, dan is duidelijk dat het rekenkundig gemiddelde in belangrijke mate wordt scheefgetrokken door het geval Super Club. Ik was niet betrokken bij Super Club en ken er dan ook niet de juiste toedracht van. Ik was ook niet betrokken bij de beslissing ter zake in de raad van bestuur. Ik ken dus niet de overwegingen die in de toenmalige raad van bestuur hebben gespeeld om die beslissingen te nemen.

U vraagt mij naar mijn gevoelens. Ik denk niet dat het de bedoeling is dat ik hier mijn gevoelens uit, maar als directeur van een investeringsmaatschappij kan ik u zeggen dat telkens wanneer bij een participatie verliezen worden genoteerd, ik me daar rotslecht bij voel.

Vraag : Het zijn er hier toch wel erg veel. Mijnheer Malevé, u haalt terecht aan dat het geval Super Club het rekenkundig gemiddelde van de participaties in belangrijke mate scheeftrekt. Ik ben het daarover volledig met u eens. Ik wil er u echter op wijzen dat ook op Damwandcentrum, Diamant Boart Mining, Truck Center Holding Europe, Hydrogen Systems en White Mineral Products zeer belangrijke verliezen werden geleden. Wat Damwandcentrum betreft, werd op een bedrag van 15 miljoen frank 7,5 miljoen frank verlies geleden : dat is precies de helft. Op Diamant Boart Mining werd 100 miljoen frank verlies geleden.

De verliezen zijn dus zeer belangrijk. Ik neem toch aan dat de filosofie hierachter niet wordt bepaald door fiscale redenen ?

De heer R. Malevé : U hebt telkens participaties aangehaald die dateren uit de periode tijdens dewelke ik ter zake nog geen enkele verantwoordelijkheid droeg. Ik kan geen appreciatie geven over de investeringspolitiek die bij het nemen van die participaties werd gevolgd. Ik kan alleen samen met u de negatieve afloop vaststellen.

4. Getuigenverklaring van de heer P. Kluit

Vraag : Ik zou graag wat meer willen vernemen over de synergieën of de strategieën tussen de LIM en KS. Kunt u in dit verband wat meer uitleg geven over Truck Center Holding Europe ? Kunt u hierover wat meer toelichting geven ? Hoe ging het precies in zijn werk ? Wie besliste ter zake over wat ?

Het gaat toch over een heel pak geld. De aandelen zijn aan de LIM verkocht voor 50 miljoen frank. Op 16 september werd die transactie door u meegedeeld aan de raad van

bestuur. In het verslag van het Rekenhof staat dat de raad van bestuur van KS toen zeker het dossier niet in handen had. De bestuurders holden achter de feiten aan.

De **heer P. Kluft** : De verhouding LIM-KS is nooit goed geweest. KS heeft als hoofdaandeelhouder vandaag zelfs niet het recht om een bestuurder te hebben in de LIM. KS bezit 60 procent van de aandelen van de LIM maar geen enkel bestuursmandaat. De verhouding is steeds slecht geweest. Er zijn verschillende vergaderingen geweest, voorgezeten door de heer van Outryve op uitnodiging van de heer Cornillie, waarin werd geprobeerd die verhouding te verbeteren.

De heer P. Kluft : . . . Er zijn verschillende vergaderingen geweest waarop men probeerde de violen op elkaar af te stemmen.

Toen ik werd aangesteld bij KS heb ik gevraagd geen voorzitter te moeten worden van de LIM. Ik ben uiteindelijk wel voorzitter geworden op verzoek van de heer Cornillie. De heer Cornillie heeft aan Van Acker gezegd : „Kluft moet maar voorzitter worden want er zijn momenteel geen andere kandidaten.”

Eind januari heb ik de heer Cornillie gevraagd te kunnen aftreden als voorzitter van de LIM. Ik had daarvoor drie of vier redenen. De eerste hield verband met Truck Center. Begin november, tijdens mijn eerste ontmoeting met Bernard Martens, heeft KS de wens uitgesproken om de aandelen van Truck Center te verkopen aan de LIM. De heer Martens ging toen akkoord om die terug te kopen tegen de initiële waarde, namelijk 130 of 136 miljoen frank. Dat werd evenwel nooit uitgevoerd.

Een tijdje later werd een akkoord gesloten dat ze de aandelen zouden terugkopen tegen 80 miljoen frank. Het was immers toen al duidelijk dat er moeilijkheden waren. Die 80 miljoen frank zijn goedgekeurd in de raad van bestuur van KS, in aanwezigheid van Gerard Van Acker, van de heer Martens en van mezelf, dus van de meerderheid van de raad van bestuur van de LIM.

Eens te meer heeft de heer Martens van de LIM deze beslissing niet uitgevoerd. Uiteindelijk hebben ze, onder zware druk van mij, verkocht voor 50 miljoen frank. Dit kwam dus voor KS neer op een verlies van 80 miljoen frank.

Er zijn ook nog andere dossiers. Ik verwijs bijvoorbeeld naar de intresten die wij moesten krijgen op de trekkingsrechten, een problematiek waarvan het Rekenhof melding heeft gemaakt. U weet dat de trekkingsrechten op voorhand werden gestort aan de LIM en dat overeengekomen was dat wij de intresten zouden terugkrijgen. Welnu, KS heeft de intresten een beetje gekregen langs dividenden waarop belastingen werden betaald, maar de intresten zelf hebben we nooit integraal teruggekregen. Ook dit betekende een verlies voor KS.

Vraag : Mijnheer Kluft, maar de GIMV heeft op een bepaald ogenblik toch dividenden gekregen ?

De heer P. Kluft : Wij ook, maar als men de intresten waarop wij recht hadden, vergelijkt met de dividenden die wij kregen, dan betrof dat een derde van de som. We hebben twee jaar niets gekregen. Kortom, er werd niet correct gewerkt. Er zou eigenlijk veel geld moeten terugvloeien naar KS.

Vraag : Waar ging dat geld dan wel naartoe ?

De heer P. Kluft : Naar de winstrekening van de LIM.

Vraag : Dus de LIM bezat eigenlijk geld dat KS toebehoorde ?

De heer P. Kluft : Het betrof trekkingsrechten die voorgestort werden en die door de LIM werden belegd. De afspraak was dat die intresten terug zouden vloeien naar KS, maar dat is niet gebeurd. Bovendien is het zo dat, hoewel zowel Gerard Van Acker als ik in de raad van bestuur van de LIM zetelden, wij eigenlijk niets te zeggen hadden.

Men verwijt mij dat ik soms besluiten van de raad van bestuur heb geïnterpreteerd. In de LIM werden ze echter niet geïnterpreteerd, ze werden gewoonweg niet uitgevoerd. De raad van bestuur heeft bijvoorbeeld een beslissing genomen om Truck Center te liquideren maar die beslissing werd nooit uitgevoerd. Op dat ogenblik was Truck Center nog liquideerbaar. Ik heb dan zelf adressen doorgegeven van kandidaat-kopers.

Ik ken nog verschillende gelijkaardige gevallen. Drie maanden geleden moest bijvoorbeeld een bedrijf, gespecialiseerd in management buy-out, worden gefinancierd. De raad van bestuur besliste dat men bereid was om te financieren voor zover de sociale herstructurering voor de financiering was afgewerkt. Op de volgende raad van bestuur bleek evenwel dat de financiering was doorgegaan zonder sociale herstructurering.

Een dergelijke manier van werken vindt men in elk dossier.

Het is duidelijk dat de LIM eigenlijk failliet is. Tot mijn grote spijt moet ik meedelen dat de informatie onvolledig is. De LIM is failliet want de verliezen die de LIM boekt op haar participaties die failliet gaan, worden niet geboekt langs de verlies- en winstrekening. Ze worden rechtstreeks langs de trekkingsrechten geboekt. Er zijn één miljard verliezen van de LIM die niet in de verlies- en winstrekening zijn geboekt of op de balans staan.

Vraag : Eén miljard ?

De heer P. Kluft : Eén miljard, namelijk 760 miljoen frank plus Truck Center dat, hoewel het virtueel failliet is, vorig jaar niet werd afgeboekt, plus een provisie op Press & Plat-gruppen. Dus, de LIM is failliet. Ik heb dat verschillende keren aangeklaagd maar kreeg geen gelijk. Ik heb dan ook in januari aan de heer Cornillie gevraagd om ontlast te worden van mijn mandaat bij de LIM. Men heeft me gezegd dat ik moest blijven tot er een algemeen akkoord was over KS en LIM.

... Een industriële maatschappij zoals KS heeft meer pijlen op haar boog. Als een bepaalde participatie het minder goed doet, kan men steun geven : men heeft mensen om te helpen, ingenieurs om research te doen, men kan modellen op punt stellen van nieuwe produkten, tijdelijk personeel aanstellen, tussenkomen in de werkorganisatie, enzovoort. KS was één van de prachtigste bedrijven op het gebied van werkorganisatie. Er bestaat geen enkel bedrijf in België waar zoveel tonnen doorgegaan zijn dan door een mijn. Op het laatste was dat nog 3 miljoen ton, in de topperiode was het misschien 10 tot 12 miljoen ton. Op het gebied van logistiek stond KS dus aan de top. Wij hadden dan ook veel te bieden aan een partner. Wanneer er in eenzelfde domein verschillende partners waren, konden we nog meer inbrengen.

Het is fout geweest dat de LIM hetzelfde wou doen, De LIM kon immers niets inbrengen. Eenmaal het slecht ging, hebben ze, in plaats van alleen maar naar de financiële knip-

perlichten te kijken en te zeggen : hier moeten we stoppen, geprobeerd industrieel verder te gaan. Truck Center is daarvan het mooiste voorbeeld. Midden vorig jaar hebben ze nog gevraagd om een kapitaalsverhoging van 180 miljoen frank te mogen doorvoeren in Truck Center, waar geen produkt bestond, waar geen markt was, waar niets was. Door hun aanwezigheid in de raden van bestuur en door de samenwerking met die ondernemers werd de LIM meegesleurd in een industrieel avontuur dat ze niet aankon. De LIM had louter financieel moeten werken. Ze hadden natuurlijk hoedanook een aantal faillissementen gehad. Dat hoort erbij. Er is geen enkele bank of holding in België die nooit een faillissement heeft. Dat is onmogelijk. Ze zouden echter niet zover meegesleept zijn geweest. Ze hadden tijdig kunnen ingrijpen : bijvoorbeeld door de stock te verminderen, de financiering te wijzigen, de slechte klanten te verwijderen, enzovoort. De LIM is echter meegesleept in een industrieel avontuur -en Truck Center vormt daarvan het mooiste voorbeeld- dat ze niet aankonden.

Ik blijf evenwel voorstander van beide instrumenten. De LIM heeft bijvoorbeeld prachtig werk verricht met haar Klim Op-Leningen. Er is duidelijk ruimte voor een financieel instrument in een reconversiepolitiek dat over de brug komt met start up-kapitaal en met kapitaal dat niet op de markt aanwezig is. Ze moeten daar geen winst op maken want ze zijn geen bank. Zij kunnen gewoon proberen hun instrumenten break even te houden.

5. Getuigenverklaring van de heer J. Dilewijns

Vraag : Ik heb nog een vraag betreffende Truck Center Holding Europe. In het verslag wordt gesteld dat de leden van de raad van bestuur achter de feiten aanhouden. Had u ook die indruk ? En werd de raad van bestuur geconsulteerd bij het verkopen van de aandelen aan de LIM ten bedrage van 50 miljoen frank ? Uit het verslag van het Rekenhof blijkt dat de doorverkoop van de aandelen van Truck Center is gebeurd op 1 september 1992 maar dat deze doorverkoop pas werd meegedeeld aan de raad van bestuur op 16 september 1992.

De heer J. Dilewijns : Het bedrag van 50 miljoen frank is in elk geval meegedeeld aan de raad van bestuur. De raad van bestuur heeft er -hoewel het mogelijk is dat dit a posteriori gebeurde- zijn akkoord mee betuigd. Voor de precieze data zou ik opnieuw de verslagen moeten nakijken.

Vraag : Ik heb de data : de doorverkoop van de aandelen zou gebeurd zijn op 1 september 1992 terwijl dit pas werd meegedeeld op de raad van bestuur van 16 september 1992.

De heer J. Dilewijns : Voordien is de raad van bestuur zeker akkoord gegaan met het principe van de verkoop van de aandelen. Ik zou toch eens de notulen willen inkijken om te zien voor welk bedrag er mocht worden verkocht. Er is nadien in ieder geval geen protest geweest tegen het bedrag van 50 miljoen frank. Dat is zeker.

C. VASTSTELLINGEN EN VRAGEN

1. De waardebepaling van 18 miljoen gulden

Een Nederlands beëdigd taxateur raamt de inbreng van de Nederlandse bezittingen van de groep Schaa op 27 mil-

joen gulden. LIM/KS vinden deze prijs overdreven en geven M. Asselberghs & Co. de opdracht om een meer realistische waardebeoordeling op te maken.

M. Asselberghs & Co. maakt een aantal waardebeoordelingen op vanuit een bepaalde invalshoek. Samen met LIM komt men tot het besluit dat de waarde van de inbreng ligt binnen een vork van 14.746.038 tot 17.652.038 gulden.

Het valt op dat het hoogste bedrag uit deze vork wordt aangenomen. Uiteindelijk wordt de inbreng immers op 18 miljoen gulden bepaald.

Deze inbreng wordt, conform de vennootschapswetgeving, vastgesteld in een verslag van de heer J. Bijnens, bedrijfsrevisor.

Terwijl normaal kan worden verwacht dat deze bedrijfsrevisor zelfstandig tot een waardebeoordeling van de inbreng komt, steunt hij uitsluitend op eerder gemaakte waardebeoordelingen (door een Nederlandse belastingadviseur van G. Schaap) en het eerder vermelde verslag van M. Asselberghs & Co.

Uit het verslag blijkt niet dat de bedrijfsrevisor ter plaatse (in Nederland) is geweest. Dit is merkwaardig, omdat in de aanhef van zijn verslag artikel 29bis van de wet op de vennootschappen wordt geciteerd. Dit artikel bepaalt onder meer : „De revisor maakt een verslag op, inzonderheid over de beschrijving van elke inbreng in natura en over de toegepaste methoden van waardering.”

Dit verslag vormt wel de wettelijke grondslag voor het honoreren van de inbreng in natura (door de groep Schaap) tegen 327.600.000 frank (18 miljoen gulden).

2. De LIM en haar opdracht in de Limburgse regio

Volgens artikel 3 van de gecoördineerde statuten van de LIM is het doel op actieve wijze deel te nemen aan activiteiten die direct of indirect bijdragen tot de economische ontwikkeling en/of de tewerkstelling in Limburg. Daartoe zal de vennootschap – alleen of samen met anderen – overgaan tot de oprichting, de vestiging, de ontwikkeling en/of omvorming van zowel binnenlandse als buitenlandse ondernemingen.

Het spreekt vanzelf dat deze bepaling in het Limburgse reconversiegebeuren moet worden geplaatst. Met andere woorden, hier rijst de principiële vraag of een overheidshouding een belang kan nemen in een buitenlandse onderneming.

De GIMV meent van wel, maar slechts in die mate, dat hierdoor een meertewerkstelling kan ontstaan in het Vlaamse Gewest, bijvoorbeeld door het nemen van een participatie die de beslissingsstructuur van de buitenlandse onderneming zodanig kan beïnvloeden dat daaruit een vestiging in het Vlaamse Gewest kan volgen.

Indien men dit standpunt huldigt, kan de beperkte holdingstructuur Zevenhuizen + Beringen worden aanvaard. Er is immers een (geraamde) meertewerkstelling van 162 personen in de Limburgse regio.

De LIM en KS beogen echter van in het begin eveneens een participatie in MIC/TCI. Hieruit volgt de vaststelling dat – op principieel vlak – de LIM buiten de beleidslijnen van het reconversiegebeuren is gestapt, omdat de uitbouw van

een Europees net van truckcenters geen directe of indirecte meertewerkstelling kan opleveren voor de Limburgse regio. Inzake een geplande LIM-investering in de luchthaven van Beek (Nederland) heeft minister De Batselier gesteld dat die investering geen verband hield met de reconversie in Limburg.

3. Het dossier Truck Center Europe illustreert dat er tussen KS en LIM geen duidelijke taakafbakening is. Uit de getuigenverklaring van de heer Kluft blijkt verder er dat tussen KS en LIM geen goede verstandhouding bestaat. Volgens de heer Kluft had LIM een financiële, en geen industriële benadering moeten volgen inzake Truck Center Holding Europe.

4. Volgens de heer Kluft heeft men te lang getalmd met het liquideren van Truck Center Holding Europe, waardoor de kans op een eventueel gunstiger verkoopprijs verloren ging.

VII. TEWERKSTELLING BIJ KS EN DOCHTERS, LOONPOLITIEK EN INKOMENSVERZEKERING

A. OVERZICHT

In het Toekomstcontract voor Limburg werd als doelstelling vooropgesteld zo snel mogelijk, en ten laatste binnen tien jaar, de werkloosheid gevoelig te verminderen en terug te dringen tot het Vlaamse gemiddelde. Om nieuwe werkgelegenheid te creëren ter compensatie van de duizenden arbeidsplaatsen die door de drastische herstructurering van de steenkoolindustrie verloren gingen, moest de diversifiëring van de KS-activiteiten gebeuren in sectoren met voldoende groeipotentieel. Voor de commissie was het dus ook belangrijk na te gaan in welke mate KS bijgedragen heeft tot de creatie van nieuwe arbeidsplaatsen in Limburg in de periode 1987-1992, halfweg het Toekomstcontract.

1. Evolutie van de tewerkstelling bij de KS-dochters

De evolutie wordt over drie boekjaren weergegeven. Het betreft uitsluitend arbeiders en bedienden die op de loonlijst staan van de ondernemingen.

Tabel 2.2. : Tewerkstelling (1) bij KS-dochters

	1990	1991	1992 (2)	(A)	(B)
BELSTOR	16	40	40	22	18
BENVITEC	—	—	16	14	2
CEGECA	42	57	46	—	46
CITEC	28	52	58	—	58
CWE	—	—	—	—	—
ECOCARE	—	—	16	—	16
EKOL	—	1	1	—	1
HOB-UNITS (3)	(125)	(127)	134	104	30
KHG	73	70	70	60	10
KS-OG	34	24	22	22	—
KS-Exploitatie	—	—	—	—	—
LIM	10	11	11	—	11
PIETERS-DE GELDER	320	445	459	347	112
WMP	—	1	1	—	1
SOCCER INVEST	—	—	—	—	—
	507	661	874	569	305
KS (4)		(31.12.92)	1.742	1.528	214

(1) Bron : toelichting bij de balans en resultatenrekening

In de jaarrekening wordt als toelichting bij de bedrijfskosten de gemiddelde tewerkstelling voor het boekjaar **opgeno-**

men. In principe is dat het rekenkundig gemiddelde van de 4 kwartaalstaten voor de RSZ. Een aantal gegevens voor 1990 en 1991 hebben we mondeling van de bedrijven zelf verkregen (Belstor, Pieters-De **Gelder**, Hob-Units).

(2) Gemakshalve werd alleen voor 1992 een onderscheid gemaakt tussen arbeiders (A) en bedienden (B).

(3) In 1990 en 1991 was Hob-Units nog geen dochter van KS.

(4) Van de 214 bedienden zijn er 108 kaderleden.

Sinds 1987 werden, behalve in Super Club, voor ongeveer 2,7 miljard frank participaties genomen in diverse bedrijven. Het ging hierbij hoofdzakelijk om kapitaalintensieve ondernemingen.

De gecreëerde of in stand gehouden werkgelegenheid is moeilijk te becijferen. Op basis van het aandeel van KS in de dochters kan een theoretisch cijfer van 549 arbeidsplaatsen worden vooropgesteld (gecreëerd of in stand gehouden na 1986). Iets meer dan de helft van de werkgelegenheid is gesitueerd in Pieters-De **Gelder**, een Oostvlaams bedrijf. De mijnwerkers die gedetacheerd zijn naar die onderneming, zijn niet in deze cijfers opgenomen.

Voor de becijfering van de werkgelegenheid in Limburg moet dan ook de werkgelegenheid in Pieters-De **Gelder** in mindering gebracht worden (55 % van 549). KS zou dus sinds 1987 ca. 300 arbeidsplaatsen gecreëerd of in stand gehouden hebben. Daarbij wordt geen rekening gehouden met de indirecte werkgelegenheid (toeleveringsbedrijven, investeringen van KS), die nog moeilijker te omschrijven is.

Verder moet worden opgemerkt dat veel dochterondernemingen gebruik maken van gedetacheerde mijnwerkers en kaderleden van KS. Het eigen personeelsbestand van de dochters is dus veelal kunstmatig laag gehouden (bijvoorbeeld WMP, Ekol).

De prognoses betreffende de „tewerkstelling in de diversificatieholding KS zoals weergegeven in de strategische nota” zijn de volgende :

Vooruitzichten tewerkstelling KS-holding

FENIX (toerisme)	7.400
HERMES (logistiek)	3.000
ZEUS (energie)	450
GAIA (milieu)	1.500
ARCHIMEDES (constructie)	250
ANDERE	250
TOTAAL	12.850

Het gaat hier niet noodzakelijk over nieuwe arbeidsplaatsen. KS wil namelijk een actieve acquisitiepolitiek voeren om de business-units verder uit te bouwen. Daartoe wordt een eigen inbreng van 7 tot 12 miljard frank voorzien.

2. Tewerkstelling van ex-KS-personeel bij andere ondernemingen

Het is steeds de politiek van KS geweest om geen gewezen personeelsleden, die KS met een ontslagregeling hebben verlaten, aan te werven bij de dochters. Hoewel er in principe dus geen ex-mijnwerkers of ex-KS-bedienden op de loonlijst van de dochters zouden mogen staan, zijn enkele individuele uitzonderingen nooit uit te sluiten. KS-Onroerend Goed en Cegeka zijn hierop schijnbare uitzonderingen.

In het eerste geval betroffen het de leerlingen van de vroegere mijnbouwschool die naar aanleiding van de herstructurering en de sluiting van de mijnen een betrekking aangeboden kregen bij een KS-dochter (CAO juli 1989). Ze hebben het statuut van mijnwerker niet. Bij Cegeka betreft het de computerafdeling van KS (toen ca. 30 kaders/bedienden) werd ingebracht. Bij de overdracht werd geen premie betaald.

In principe neemt KS geen personeel van de dochterondernemingen over.

3. Loonsverzekering en gedetacheerd personeel bij dochters en andere ondernemingen

Een aantal KS-werknemers besloot geen gebruik te maken van de ontslagregelingen en bij KS te blijven met een tot eind 1996 gewaarborgd loon (meestal in afwachting van pensionering). De CAO voorzag in een gewaarborgd inkomen van 100 % tot einde 1992. Vanaf 1 januari 1993 tot einde 1996 zou minimum 80 % van hun vroeger loon verzekerd worden. Dit moest de KS-werknemers ertoe aanzetten zich om te scholen en ander werk aan te vatten. In de praktijk werd na 1992 toch 100 % van het inkomen verzekerd.

Volgens de BLM-statistieken zouden vanaf 1997 nog slechts 100 gewezen mijnwerkers bij KS overblijven. Dat houdt in dat momenteel een soort arbeidsreserve aanwezig is die echter stelselmatig afneemt. KS poogt die **loonlast** te drukken door dat personeel in te zetten bij dochters en andere ondernemingen en instellingen. Aan de ondernemingen die van deze KS-werknemers gebruik maken, worden de desbetreffende sectorlonen gefactureerd. In de praktijk moet KS nog steeds een deel van het loon van deze gedetacheerde werknemers bijleggen, omdat die sectorlonen lager liggen dan de mijnwerkerslonen.

Het aantal gedetacheerden is variabel. Een momentopname per 1 juni 1993 wordt hieronder weergegeven.

KS-personeel gedetacheerd naar dochters of andere vennootschappen en instellingen – Toestand op 1 juni 1993 (gegevens van KS zelf verkregen)

Dochters

Pieters-De Gelder	10 arbeiders (ex-opzichters)
Project „Eurostation”	3 kaders
Ekol	33 arbeiders (gedeeltelijk ex-opzichters)
Benvitec	9 arbeiders (gedeeltelijk ex-opzichters)
	2 kaders
Martens Recycling	2 arbeiders
White Mineral Products	14 arbeiders
	1 kaderlid
Totaal 74	(waarvan 6 kaderleden)

Andere vennootschappen of instellingen

Regionaal Landschap Hoge Kempen vzw	23 arbeiders
	2 kaders
BLM (Begeleiding Limburgs Mijng gebied)	2 arbeiders
Brandweer Heusden	1 arbeider
IREA vzw	2 arbeiders
Werftoezicht voor Aquafin-Citec-Swartenbroeckx	19 arbeiders (meestal gewezen opzichters)
Totaal	49 (waarvan 2 kaderleden)
Werken in regie „Nieuw Texas”	37 arbeiders
Totaal	160 (waarvan 8 kaderleden)

Op 1 juni 1993 waren er nog 1.527 KS-personeelsleden, waarvan 110 kaderleden.

4. Aanwervingspolitiek van KS

In de periode 1987-1991 zouden slechts enkele personeelsleden zijn aangeworven. Wegens de herstructurering van KS werd gepoogd bedienden en kaderleden optimaal op de (door pensionering, ontslag) vrijgekomen plaatsen in te zetten.

Vanaf 1992 werden, in het kader van het strategisch plan nopens de diversificatie van KS, opnieuw meer bedienden en kaderleden in dienst genomen. KS zal steeds meer het karakter van een diversificatieholding aannemen, wat tot de aanwerving van gespecialiseerd personeel noodzaakt.

Via Gimvindus kreeg de voorzitter van de KS-commissie een lijst van de sinds 1 januari 1992 aangeworven personeelsleden. Het betreft 32 personen, waarvan 12 kaderleden en 20 bedienden. De bevoegdheid tot het aanwerven van personeel berust bij de gedelegeerd-bestuurder.

Op basis van de verslagen van 2 april en 2 juli 1992 is het niet duidelijk of de raad van bestuur ingestemd heeft met de door de heer Kluft voorgestelde aanwervingen of benoemingen (waarvan 3 op directieniveau). Over de loonpolitiek zelf heeft de raad zich sinds 4 december 1991 niet meer uitdrukkelijk uitgesproken.

Over de recrutering werd wel overleg gepleegd met de aandeelhouder (vergadering van 27 augustus 1992). Ook de benoemingspolitiek bij KS werd alleszins tussen de heer Kluft en de heer Van Acker besproken. In een nota van 17 november 1992, van de heer Kluft aan de heer Van Acker, werd ook verwezen naar afspraken ter zake met de raad van bestuur. Van dergelijke afspraken werd geen schriftelijke weerslag gevonden. De nota is overigens niet helemaal in overeenstemming met het delegatiebesluit van 2 december 1991, na de komst van Kluft. Ondertussen schreef de heer Kluft in mei 1992 verschillende kaderleden aan, waarbij hij hen diverse voordelen toezegde, gaande van aanzienlijke loonsverhogingen tot een firmawagen en/of een forfaitaire kostenvergoeding. Het is niet duidelijk of de raad van bestuur of individuele leden van de raad hiervan op de hoogte waren. Er zijn grote verschillen in de lonen van de nieuwe kaderleden. De heer Kluft zette zijn visie op de remuneratie uiteen in een nota aan de personeelsdirecteurs, die echter niet in de raad van bestuur besproken werd. Ten slotte lijkt de huidige politiek aanleiding te geven tot weinig doorzichtige loonstructuren.

B. GETUIGENVERKLARINGEN

De heer **T. Gheyselinck** antwoordt op de vraag of de aankoop van PDG ook in het ERC-project paste, dat de totaliteit van bouwen voor hem veel belangrijker was dan ERC. „Men kon dus in het bouwproces van ERC – niet in de operatie – de mensen gebruiken”. De bouw beantwoordde volgens hem aan de dubbele doelstelling werknemers- en streekbelang.

Inzake de inkomensverzekering verklaart de heer **R. Mallevé** dat de heer Kluft eenzijdig het minimum 80 % gewaarborgd loon ook na eind 1992 in 100 % wijzigde, zonder de raad van bestuur hierin te kennen of in te lichten.

Volgens de heer **P. Kluft** was die problematiek reeds ter discussie bij zijn aantreden. De CAO was opgesteld vanuit

de optiek dat er voldoende werk zou zijn zodat de KS-werknemers hun 100 %-wedde zouden kunnen behouden. De reële situatie eind 1992 was echter totaal anders : KS had niet voor werk gezorgd voor al die mensen. De raad van bestuur en de directie waren verdeeld over het al of niet behouden van de 100 % -loongarantie. De heer G. Van Acker getuigde over de achtergrond van de totstandkoming van de CAO en hield een pleidooi om te streven naar de 100 % en zo de sociale vrede te bewaren. De raad van bestuur heeft uiteindelijk beslist de 100 % te geven, maar dit staat niet in de notulen. De heer Kluft heeft met de directie te goeder trouw de nieuwe regeling getekend.

Hij is overigens van mening dat de overschakeling naar minimum 80 % loongarantie als omscholingsprikkel geen rol speelt in de motivatie van de werknemers. Ten slotte bedroeg de kostprijsschatting, aldus de heer Kluft, op dat ogenblik ongeveer 700 miljoen frank voor de hele periode.

In zijn antwoord op de vraag hoe de beslissing om de westelijke bekkens te sluiten, in 1989 tot stand kwam, wijst de heer **T. Gheyselinck** op de negatieve invloed van de overeengekomen loongarantie op de diversificatie. „De 1989-regeling garandeerde tot 1996 aan de arbeiders 80 percent van hun inkomen.(. . .) dit was volgens mij een van de grootste blunders die men toen maakte”.

De diversificatie-inspanningen werden afgeremd, omdat de werknemers, vooral de ‘ondergronders’, tot de conclusie kwamen dat zij een groot risico namen door in nieuwe bedrijven te gaan werken en hun beschermd statuut en salaris te verliezen. Veel mensen verkozen 80 % van hun salaris om niets te doen boven te moeten werken voor 100 %. „De mijnwerkers waren niet bereid aan de diversificatie mee te werken zolang wij hen geen garanties konden bieden in verband met hun statuut, salaris, enzovoort”.

„In de beginmaanden van 1989 onstond dus een informele druk omdat de arbeiders een financiële zekerheid verkozen boven de onzekere toekomst die de diversificatie-inspanningen van KS hen voorspiegelden”.

C. VASTSTELLINGEN

1. Voorlopig werden zeer weinig arbeidsplaatsen gecreëerd of in stand gehouden (ca. 300) door middel van het acquisitiebeleid van KS. KS heeft hoofdzakelijk kapitaalintensieve ondernemingen overgenomen. Het is overduidelijk dat veel van de genomen participaties niet wezenlijk bijdragen tot het creëren van duurzame werkgelegenheid in Limburg.

De lage werkgelegenheid bij de dochters wordt gedeeltelijk veroorzaakt door de detacheringsspolitiek van KS, die vanuit bedrijfseconomisch standpunt verantwoord wordt.

2. De diversificatie-inspanningen van KS, een middel om werk te creëren en zo de loonsgarantie overbodig te maken, werden geremd door diezelfde loonsgarantie, waardoor de werknemers meer zekerheid kregen dan wanneer ze elders gingen werken.

3. De vooruitzichten inzake werkgelegenheid, zoals opgenomen in de strategische nota, en voor zover zij realistisch zijn, zijn echter bemoedigend. Vooraleer investeringsbeslissingen genomen worden, is ernstig onderzoek en verantwoording van de aard en de haalbaarheid van deze werkgelegenheid nodig. Toetsing aan het Toekomstcontract is noodzakelijk.

VIII. SANERING VAN DE MIJNTERREINEN

A. OVERZICHT

Ingevolge de actualisering van het Toekomstcontract en het daaruit voortvloeiend aanvullend reconversieplan voor Limburg wordt vanuit KS 3 miljard frank ingebracht in de SIM en wordt 1 miljard frank toegezegd aan de GOM voor de sanering van mijnterreinen en de aanleg van industrieterreinen (zie hoofdstuk 1).

De verantwoordelijkheden en de bevoegdheden van de GOM en de SIM worden vastgelegd in conventies. Voor de GOM komt de conventie tot stand op 31 juli 1991. De conventie met de SIM volgt op 16 oktober 1991.

Via het Rechar-programma zijn Europese gelden beschikbaar voor de sanering van de mijnterreinen.

Het voorstel tot spoedbehandeling van het voorstel van resolutie van de heer P. Dewael betreffende de sanering van de mijnterreinen (Stuk 342 (1992-1993) – Nr. 1) werd door de Vlaamse Raad op 9 juni 1993 niet aangenomen (zie de bespreking in de Handelingen van de Vlaamse Raad, 1992-1993, p. 2248).

B. GETUIGENVERKLARINGEN

1. Getuigenverklaring van de heer R. Malevé

Vraag : Misschien zou men de sanering van de mijnterreinen kunnen doorvoeren.

De heer R. Malevé : Dat is één van de grote prioriteiten.

Vraag : Mijnheer Malevé, ik ben het niet met u eens wanneer u zegt dat het de bedoeling was en moest zijn van de NV KS om, zoals elk ander bedrijf, te streven naar het vergroten van het eigen vermogen, het maken van winst enzovoort. Ik betwist deze stelling. Vanuit deze gedachten-gang zal men bijvoorbeeld nooit een opdracht aanvatten zoals de sanering van de mijnterreinen, want daarmee kan men geen winst maken. Nochtans is dat vitaal voor de toekomst van de provincie Limburg en het vormt dan ook een primordiale reconversie-opdracht. Het is trouwens ook om die reden dat u als publiekrechtelijke instantie – en niet privaatrechtelijk – door de Europese Gemeenschap via Rechar fondsen krijgt toegewezen. Volgens mij verklaart de verkeerd begrepen opdracht door de bestuurders van KS, die denken in alle dossiers winst te moeten maken, veel. Met het vervullen van een reconversie-opdracht – en ik geef daarbij het voorbeeld van de sanering van de mijnterreinen – maakt men geen winsten. Het is evenwel de conditio sine qua non voor de reconversie.

De heer R. Malevé : Ik heb de uitdrukking „verhogen van het eigen vermogen van de vennootschap” gebruikt. Wanneer u spreekt over de sanering van de terreinen zoals die er vandaag bijliggen, hebt u het over het verminderen van minwaarden. Het verminderen van minwaarden staat gelijk met het verhogen van het eigen vermogen. Met andere woorden, ook de sanering van de mijnterreinen vormt een verhoging van het eigen vermogen van de vennootschap. Er staat nergens, ook niet in de juridische basis van de vennootschaps-wetgeving en de verantwoordelijkheid van de raad van bestuur van een naamloze vennootschap, dat een raad van bestuur beslissingen moet nemen die het eigen vermogen van de vennootschap verminderen. Vanaf het ogenblik dat ik voor dergelijke beslissingen word gesteld, zeg ik neen.

Vraag : Mijnheer Malevé, u moet mijn vraag niet in de verkeerde context plaatsen. Het is een publiek geheim dat de raad van bestuur van KS tot op heden weinig enthousiast is geweest om de sanering van de mijnterreinen aan te vatten, precies omdat men andere bedrijfseconomische prioriteiten op het oog had. Misschien valt daar op het eerste gezicht weinig eer mee te behalen, maar het vormt een noodzakelijke opdracht waarmee de reconversie en de diversificatie van KS hadden moeten beginnen. Dat is niet het geval geweest.

Ik vind dit aspect zeker en vast belangrijker dan participaties verwerven zoals u in het verleden hebt gedaan.

De heer R. Malevé : U stelt de vraag nu concreet, ik zal er dan ook concreet op antwoorden.

Het is niet zo dat wij geen aandacht hebben besteed aan de sanering. Ten eerste bestaat er vandaag voor elk van de vijf mijnsites een duidelijk project van herbestemming dat werd uitgewerkt in functie van de strategische optie die we hadden genomen qua ontwikkeling van industriële holding.

Ten tweede staat er op de huidige jaarrekening van KS een kleine twee miljard frank geprovisioneerd voor de sanering van de mijnterreinen. Via de steunfondsen van de EEG moet er normaal ook één miljard komen. U merkt dus dat de hele saneringskost geprovisioneerd is waaruit duidelijk blijkt dat de raad van bestuur niet alleen financieel maar ook fysiek – naar de plannen en projecten van herbestemming – wel degelijk aandacht heeft gehad voor de sanering. Men mag evenwel niet vergeten dat de laatste mijn gesloten is in september 1992.

Repliek : Mijnheer Malevé, deze problematiek is al zes jaar oud. Ik verwijs ter zake naar Waterschei en Eisdén. Het is toch de hoogste tijd om de sanering aan te vatten

Vraag : Mijnheer Malevé, ik had een vraag in verband met de arbeiders van KS.

Zou het niet nuttig zijn om arbeidsintensieve activiteiten uit te vinden wanneer we vaststellen dat bijna dagelijks duizenden mensen naar de mijnen komen om er niets te doen. Dit probleem moet toch werkelijk bij voorrang worden aangepakt. . . De terreinen liggen er chaotisch en wanorderlijk bij. Is het niet mogelijk om zinvol werk te geven aan die mensen ? Ik vraag me af wat er van deze arbeiders zal worden als u die gedurende jaren niets laat doen. Ik begrijp werkelijk niet hoe het komt dat niemand in de raad van bestuur dat probleem bij voorrang aanpakt. Dat is toch een menselijk probleem van eerste orde.

De heer R. Malevé : Ik heb dat probleem al verschillende keren in de raad van bestuur aangebracht. Ik heb op een bepaald ogenblik de volgende beeldspraak gebruikt : „ik kan met mijn gewoon boerenverstand niet begrijpen dat men op een erf zit dat volledig is bezoedeld en dat u nog niet het initiatief neemt om dat erf binnen de kortste keren op te kuisen”.

Wanneer men wat meer gedetailleerd op het probleem ingaat, blijkt dat er echter nogal wat adders onder het gras zitten. Ik heb verleden week reeds gezegd dat er ter zake reeds heel wat initiatieven zijn genomen. Sanering betekent dat men per site een herbestemmingsplan nodig heeft, dat gewestplannen moeten worden aangepast, dat het herbestemmingsplan moet worden goedgekeurd door de EG omwille van de Rechar-middelen en dat voor de uitvoering ervan de nodige vergunningen vereist zijn van het gewest, de provincie en de gemeente. We werken vandaag zeer hard aan deze problematiek. Voor alle sites zijn er momenteel

uitgewerkte plannen van herbestemming en de procedures zijn lopende. Wat Eisden betreft, is de procedure van de gewestplanwijziging reeds volledig doorlopen. Momenteel zijn nog enkele beslissingen van de Executieve vereist. Maar vooraleer men dan daadwerkelijk de werken kan aanvangen, moeten nog de concrete vergunningen worden verkregen. Persoonlijk ben ik er voor 100 procent van overtuigd dat dit de eerste prioriteit vormt. We moeten alles in het werk stellen -en de huidige raad van bestuur is zich daar volledig van bewust- om daar maximaal aan te werken.

2. Getuigenverklaring van de heer P. Kluft

De heer P. Kluft : . .De kostprijs van Fenix bedraagt 32 miljoen frank.. .In die 32 miljoen frank zijn ook de kosten voor verlichting, verwarming, huur van gebouwen, verplaatsing en salarissen inbegrepen. Een groot deel van de studies had betrekking op het saneren van de mijnterreinen. Men had voor mijn tijd blijkbaar vergeten om de sanering van de mijnterreinen voor te bereiden. De studies voor het saneren van de mijnterreinen zijn gestart toen ik daarvoor de opdracht gaf en de financiering ervan zit in die 32 miljoen frank.

Vraag : Men was dus vergeten om studies te laten maken inzake de sanering van de mijnterreinen ?

De heer P. Kluft : Ja, alle studies in verband met de grond, de boringen in de ondergrond, het waterpeil, het volume zijn gebeurd in het kader van het Fenix-project. Ik ben tamelijk fier dat ik een project van 16 miljard frank uit de grond heb kunnen stampen.

Vraag : Mijnheer Kluft, in de periode die aan u voorafging, had de NV KS dus niets gedaan op het vlak van de sanering van de mijnterreinen ?

De heer P. Kluft : Bij mijn aanstelling werd het ingediende dossier van tafel geveegd. Men zei mij dat het niets waard was, dat ik daarmee nooit één frank zou krijgen. Wij zijn dus helemaal van vooraf aan begonnen. Toen ik bij KS aankwam, was er geen enkele ondergrondstudie, geen enkele volumestudie en geen enkel milieu-effectenrapport gestart.

Vraag : De sanering met de overheidsgelden en de Europese gelden kon dus niet doorgaan ?

De heer P. Kluft : Men diende eerst alle studies uit te voeren. Ik heb de eerste studies ingediend in november, december en momenteel zijn alle wetenschappelijk onderbouwde studies klaar. Nu moet worden gestart met de uitvoering en de planning.

Vraag : Waarom kon aan de mijnwerkers geen zinvolle bezigheid worden verschaft, bijvoorbeeld om de mijnterreinen te saneren ?

De heer P. Kluft : Dat was onze bedoeling maar er waren geen dossiers. De sanering van de mijnterreinen kon slechts starten na de goedkeuring van de dossiers door het EFRO-comité. Het enige dossier dat werd ingediend toen ik in dienst trad, werd niet goedgekeurd door de GOM en werd teruggestuurd naar KS. Wij zijn vervolgens helemaal van vooraf aan begonnen. De dossiers waren immers niet onderbouwd door wetenschappelijke studies : er waren geen grondboringen, geen volumestudies en geen milieu-effectenrapporten uitgevoerd. In de loop van 1992 kwam daar ook nog de Vlarem bij. Een speciaal team, onder leiding van Freddy Vancraeynest, heeft zich toen onmiddellijk op deze problematiek gestort met de bedoeling de mijnwerkers in de sanering tewerk te stellen.

Vanaf 1 september -het ogenblik waarop de produktie werd stopgezet- tot nu hadden we eigenlijk moeten saneren. KS was evenwel niet gereed. Er is op dit vlak enorm veel tijd en bijgevolg ook veel geld verloren gegaan. Immers, hetgeen nu niet door mijnwerkers wordt gedaan, zal later worden gedaan door derden.

Vraag : Mijnheer Kluft, waar lokaliseert u de verantwoordelijkheid voor het tijdsverlies tussen september en nu ? Wie is daarvoor verantwoordelijk ?

De **heer P. Kluft** : Dat weet ik niet. Er heerste geen ondernemende cultuur in KS. Sinds twintig jaar wordt KS gesubsidieerd, sinds twintig jaar wist men dat de mijnsector in België zou worden gesloten, maar gedurende die twintig jaar hebben ze niets uit zichzelf gedaan om te diversifiëren. Nochtans hadden ze alles in handen : de subsidies waren er, het geld was er, de gediversifieerde activiteiten waren er, ze hadden allerlei fabrieken rond zich, ze hadden een markt. Ze hebben bij voorbeeld de volledige kolenhandel die ze in handen hadden, verloren.

Het is duidelijk dat die cultuur niet leidde tot diversificatie. Dat was ook later het geval, namelijk wanneer het ERC-project werd voorgesteld. Er waren slechts twee mensen bij KS, plus de baas die zich daarmee bezighielden. De anderen liepen verloren. Er was geen echte wil en geen kracht om die zaken te realiseren. Men heeft misschien wel veel kritiek op mij maar ik ben toch fier dat alle rapporten van ieder terrein momenteel zijn ingediend en goedgekeurd.

Vraag : Mijnheer Kluft, is er een link tussen de bestemming van het terrein en de sanering ?

De **heer P. Kluft** : Ja, in een tweede stadium. De basissanering -bijvoorbeeld het reinigen van de ondergrond- heeft weinig of niets te maken met de nabestemming. Zodra men overgaat tot de ultieme sanering kan men rekening houden met de nabestemming.

De steenberg in Winterslag -die nog ongeveer 28 brandbare stoffen bevat- moet in ieder geval worden gewassen, wat men er ook mee aanvangt. Men was trouwens reeds hier en daar begonnen met de eerste fase : in Zolder waren we begonnen met het kappen van de bomen aan de achterkant, het hebben het stort vrijgemaakt, we hebben het gestorte beton opgeruimd. We zijn in Eisden, Waterschei en Winterslag zelf begonnen met de restauratie van een aantal gebouwen. De raad van bestuur heeft een budget vrijgemaakt van 800 miljoen frank waarin wij al konden voorfinancieren in afwachting van de finale akkoorden over deze materie. We konden echter niet aan iedereen echt zinvol werk geven.

Vraag : Mijnheer Kluft, u zegt zelf dat de sanering van de mijnterreinen van vitaal belang is. Het is toch merkwaardig dat u in uw betoog spreekt over KS in de derde persoon. Achtereenvolgens waren toch de heer Gheyselinck en u als gedelegeerd bestuurder aangesteld ? Bedoelt u eigenlijk dat uw voorganger zich van de sanering van de mijnterreinen niets heeft aangetrokken ? U zegt dat u een dossier hebt aangetroffen dat eigenlijk geen dossier was.

De **heer P. Kluft** : Ik wil toch enigszins nuanceren. Ik heb steeds met alle respect over mijn voorganger gesproken. Ik weet niet wat hij heeft gevonden, ik weet wat ik heb gevonden.

Ik heb in de pers nooit een verklaring over mijn voorganger gegeven. In ieder geval is het rapport dat het basisrapport was om te kunnen starten met de sanering van de mijnterreinen, afgekeurd door de GOM. Het rapport werd zelfs niet doorgestuurd naar het EFRO-comité.

Wij zijn moeten herbeginnen met een degelijke studie. Ons rapport betreffende de herbestemming van de mijnen was in juni vorig jaar klaar. Het globale plan, dat ook nu nog leeft, werd in juni aan de pers voorgesteld tezamen met het Fenix-programma. De eerste rapporten over de eigenlijke sanering van de mijnterreinen werden bij de GOM, en later bij het EFRO-comité ingediend vanaf oktober. Het laatste rapport was in maart dit jaar gereed. Het is dus onder druk klaargekomen.

In ieder beleid zijn er prioriteiten. Ik hoefde mij van de mijn niet te veel aan te trekken. Ik moest voor industriële diversificatie zorgen. Ik heb me dan ook niet te veel aange trokken van de mijnen. Toch moest ik me meer aan de mijnproblematiek wijden dan oorspronkelijk gedacht omdat de sluiting op zich veel zwaarder was dan ik had verwacht.

Toen ik werd aangesteld, heerste er nog steeds sociale onrust. Ik heb mij de mijn bij voorbeeld moeten aantrekken omdat de sanering niet verliep zoals verwacht, omdat er discussies waren over de bescherming van de mijngebouwen. Ik heb mij de mijnproblematiek dus meer moeten aantrekken dan ik oorspronkelijk had gewild.

Ik heb mijn job gedaan. Hetzelfde geldt voor mijn voorganger. De heer Gheyselinck had een andere briefing, het accent lag hoofdzakelijk op de sluiting van de mijn.

Vraag : U verwoordt het allemaal erg vriendelijk. Ik begriep dat u uw voorganger niet in een slecht daglicht wil brengen. Dat siert u trouwens.

U geeft echter toe dat er bij uw aanstelling wel degelijk een probleem was inzake de sanering van de mijnterreinen.

De heer P. Kluft : Men had deze problematiek duidelijk onderschat.

Vraag : Dat betekent dat iemand in de voorafgaande periode daar niet voldoende of onnauwkeurig werk had van gemaakt. Kon die „iemand” -vanuit uw ervaring als gedelegeerd bestuurder van KS- uw voorganger of zijn medewerkers zijn, of waren dat eventueel andere -administratieve, politieke- instanties ?

De heer P. Kluft : Ik kan daar eerlijk gezegd niet op antwoorden. Ik weet niet op welke manier KS toen werkte.

Ik heb in ieder geval per terrein een hoog kaderlid, een opzichter en een klein team benoemd om de saneringsproblematiek uit te werken. Tijdens elke directievergadering werd daarover gesproken. We hebben werkelijk grote druk uitgeoefend.

Over de voorgaande periode weet ik enkel dat er iets mank is gelopen. Ik weet echter niet of er iets schortte aan de samenwerking met de GOM of dat de problemen zich eerder op intern vlak situeerden. De samenstelling van de GOM is op dat ogenblik ook gewijzigd. Ik weet niet hoe de GOM van voor de verkiezingen en de GOM van na de verkiezingen daar tegenover stond. Het is mogelijk dat ook die wijziging een rol heeft gespeeld maar dat weet ik niet.

Vraag : In ieder geval was het dossier van de GOM niet in orde. Dat hebt u trouwens ook gisteren bevestigd.

De heer P. Kluft : Ja.

Vraag : Er had toch hoe dan ook een belangrijk deel van de sanering kunnen plaatsgrijpen, zelfs zonder dat de bestemming vaststond. Men heeft altijd de indruk gewekt dat de sanering van de mijnterreinen pas mogelijk was wanneer alle plannen op tafel lagen. Dit deed natuurlijk veronderstellen

dat de reden voor het lang op zich laten wachten te zoeken was bij het feit dat de behandeling van die plannen zo lang heeft aangesleept. Dat is dus blijkbaar niet het geval ?

Vraag : Ik zou nog even willen aansluiten bij de problematiek inzake de sanering van de mijnterreinen.

Het lijkt erop dat de desbetreffende dossiers vroeger niet vlot werden afgehandeld. In 1992 was dat echter nog steeds het geval.

Mijnheer Kluft, hoe ziet u de hele saneringsproblematiek in het licht van de valorisatie ? Bovendien hebt u gesteld dat alle dossiers momenteel zijn ingediend. De GOM vormt hierbij het doorgeefluik. Welke dossiers zijn werkelijk klaar en in welke mate speelt de valorisatie daarbij een rol ? Men heeft mij bijvoorbeeld gezegd dat voor de mijnen van Genk nu een dossier zou gereed zijn ten bedrage van ongeveer 1 miljard frank.

De heer P. Kluft : Aan de basisstudies wordt gewerkt door drie externe bureaus, tezamen met onze interne dienst. Onder die externe bureaus bevinden zich onder ander Mens en Ruimte, en Citec. Deze bureaus werken bovendien ook aan de budgettering betreffende het saneren van de mijnterreinen.

De mijnterreinen kunnen in verschillende gradaties worden gesaneerd. Die gradaties vindt men ook terug in de rapporten : men kan oppervlakkig saneren -en dit kost dan 20 percent- en men kan grondig saneren -wat 100 percent kost-. Het komt niet volledig aan KS toe om te beslissen in welke mate er wordt gesaneerd. Deze criteria worden op Europees vlak door het EFRO-comité behandeld.

Wanneer de eindbestemming van de grond bekend is, kan een gedeelte van de sanering worden bekostigd door diegene die de eindbestemming doet. Wanneer men de eindbestemming kent, weet men immers ook waar er begroening moet komen -en men kan er bijgevolg voor zorgen dat de ondergrond op die plaatsen op een andere manier wordt opgebouwd-, men kan rekening houden met het waterplan, enzovoort. Wanneer men weet wat men met de steenberg zal aanvangen -braak laten liggen of een begroening aanleggen om er bij voorbeeld een golfterrein van te maken- kan men dit incalculeren.

Ik wil er ook op wijzen dat het saneren van de mijnterreinen op het gebied van interne tewerkstelling -voor KS-personeelsleden- minder banen schept dan vaak wordt aangenomen. De sanering bestaat hoofdzakelijk uit groot-grondverzet en wasserij. Het wassen van die gronden is weinig arbeidsintensief. Om de hele steenberg van Winterslag te wassen, waren 23 mensen vereist. Het wassen is dus duidelijk een weinig arbeidsintensief werk. Voor het groot-grondverzet waren we dan weer niet uitgerust. Precies daarom voerden we besprekingen met Betonac -dat hoewel het niet meer werkte, nog over alle machines beschikte- om de machines te huren zodat we zoveel mogelijk onze eigen mensen konden inschakelen.

Op het gebied van tewerkstelling bood de sanering dus niet zoveel mogelijkheden, tenzij men natuurlijk de steenbergen verlegde met behulp van een schop.

Na sanering krijgen de terreinen een basiswaarde die schommelt tussen 50 en 90 frank per vierkante meter. Naargelang de eindbestemming treden vervolgens prijsverschillen op tussen 800 frank per vierkante meter, in het geval van Fenix, en 350 of 400 frank per vierkante meter, in het geval van een logistieke eindbestemming. Deze prijsbepalingen

werden steeds gedaan door experts buiten KS ; we vroegen telkens twee of drie expertisebureaus om de eindbestemming van de gronden in te calculeren. Momenteel heeft de industriegrond in Limburg een waarde van 400 tot 450 frank per vierkante meter.

Vraag : Mijnheer Kluft, als ik u goed begrepen heb, stelt u zich vragen bij de bedrijfscultuur van KS. Deze was blijkbaar niet aangepast aan de reconversie en aan de toekomstige taken. De diversificatie is er niet gekomen. Er waren ook sociale problemen. De studies die werden gemaakt in verband met de sanering van de mijnterreinen waren zeer summier, om niet te zeggen amateuristisch. Er zijn heel wat jaren verstreken vooraleer de studies klaar waren. Ten slotte waren de studies zo stuntelig dat ze werden afgekeurd door de GOM. Intussen blijft het geld ter beschikking van de Vlaamse Gemeenschap en de EG. De RECHAR-operatie komt er maar niet.

De heer Van Acker heeft verklaard -en u bevestigt dit- dat er vanaf dit jaar ernstige studies worden uitgevoerd. Aangezien de sanering niet gebeurt, kan evenwel ook de reconversie -of de industriële initiatieven daartoe- niet van de grond komen. De studies rond ERC/TPGW/Fenix waren nochtans afhankelijk van de sanering.

Hoe hebt u geprobeerd het gebrek aan bedrijfscultuur te verhelpen ?

Wat de mijnterreinen betreft, had ik ook graag geweten of u contact hebt gehad met Sun Parks wat Eisden betreft en met Machiels in verband met de sanering van de mijnterreinen.

De heer P. Kluft : Toen ik in dienst trad bij KS waren er, behalve voor Waterschei, geen projecten van herbestemming voor de mijnterreinen. Het hele beleid inzake de herbestemming van de mijnterreinen is door mijn ploeg en mezelf opgesteld, door deze raad van bestuur goedgekeurd en voorgesteld, publiek gemaakt en rondgestuurd naar alle volmachtdragers in juni 1992. Er bestond geen herbestemmingsplan. Een van de eerste zaken die ik heb gedaan, was het opstellen van een globaal plan.

Als men uitgaat van het herbestemmingsplan en logisch tewerk gaat, moet de sanering rond kunnen zijn om alle plannen uit te werken. Dus, als men nu logisch plant, moet de sanering klaar kunnen zijn om met Fenix gereed te raken in de lente van 1997, om ook eind 1996 gereed te zijn met het Hermes-project en om tegen 1996-1997 ook klaar te zijn met het milieubedrijvenpark. Voor Eisden kan het iets sneller gebeuren, daar Eisden een kleiner terrein is. Houthalen werd niet gesaneerd. De steenberg werd gewoon uitgestreken over een grote oppervlakte en daar bovenop werd een industrieterrein gebouwd. Men kan dus niet meer spreken van sanering. Er blijven in Houthalen nog 20 hectaren over -het Waterbekken- die nog moeten worden gesaneerd. Dat heeft geen invloed op de herbestemming.

Wat de bedrijfscultuur betreft, heb ik u gisteren al gewezen op het feit dat ik de mensen, waarvan ik het gevoel had dat ze mee wilden werken aan een nieuwe KS, zo dicht mogelijk rond mij schaarde. Ik deed een beroep op de mensen van Wharton om een nieuwe strategie uit te werken waarna we konden beginnen werken.

3. Getuigenverklaring van minister-president L. Van den Brande

Minister-president L. Van den Brande : ...Als u het over de opdrachten heeft, wil ik nog vermelden dat het saneren van de mijnterreinen oorspronkelijk niet bij de opdrachten van KS hoorde. Pas in 1989-1990 kwam er een verruiming van de opdrachten. De sanering van de mijnterreinen moet in de toekomst prioritair worden aangepakt. Betreffende de diversificatie meen ik te mogen zeggen dat al wat heeft samenhangen met het ERC-project en met Fenix precies de taak van KS vormde. Ook de voorstellen die in februari of maart naar voren werden gebracht zijn in het stadium van projecten gebleven.

4. Getuigenverklaring van de heer A. Deleye

Vraag : Ik heb een vraag in verband met de sanering van de mijnterreinen. Wij hebben vernomen dat in de periode Gheyselinck daar relatief weinig werk is van gemaakt. De heer Kluft zegt dat hij die heeft aangetroffen in een toestand waarin hij het werk „ab initio” heeft moeten overdoen. Volgens bepaalde geruchten zal het moeilijk zijn om de timing voor de uitvoering van dat werk te respecteren. Hoe schat u die prioriteit in, in de opdrachten van KS, om van die sanering werk te maken ? Wordt daaraan nu in een hoog tempo gewerkt, met een know-how en mensen die dat tot een goed einde zullen kunnen brengen ?

De heer A. Deleye : Het saneringsdossier heeft bij de nieuwe raad van bestuur absolute prioriteit gekregen. In het kader van de subsidiëring moeten de aanbestedingsdossiers vóór het einde van het jaar worden ingediend.

Vraag : Was dat voorheen niet het geval ? Was dat geen prioriteit voor de vorige raad van bestuur ?

De heer A. Deleye : Het probleem van de sanering is ook gekoppeld aan dat van de herbestemming. Eerst en vooral is er de wijziging van het gewestplan, de structuur- en de herbestemmingsplannen. Dat betekent dus dat u bijna een parallelle discussie moet hebben. Ik had de indruk dat men binnen de KS de normale procedure volgde. Door de ingewikkeldheid echter van de procedure, met name welke stappen u moet nemen om welke vergunningen te krijgen en wanneer, en door de problemen die we in het begin van het jaar hebben gekend, is er een zekere vertraging gekomen.

De afgelopen maand hebben wij nagenoeg de volledige achterstand weggewerkt. Het totaal aantal dossiers, voor de hele sanering, die aanleiding tot de Rechar-gelden zou kunnen geven, zal binnen een paar weken worden ingediend. Een deel daarvan is reeds ingediend in het kader van Eisden, maar dat zijn aanbestedingsdossiers die gesteund zijn op het feit dat de vergunningen geldig waren en dat de herbestemming voor iedereen duidelijk was. Het is pas op de aanbestedingsdossiers dat u een beroep op de Rechar-gelden kunt doen.

Vraag : Alleen het dossier van Eisden is ingediend ?

De heer A. Deleye : Ja, maar nu komt het een na het ander. Het ligt natuurlijk allemaal in het kader van de herbestemming. Daar zullen verscheidene instanties, op het niveau van de Vlaamse Executieve, hun verantwoordelijkheid moeten nemen.

Vraag : In de overeenkomst tussen het Vlaamse Gewest en Gimvindus staat dat de KS met Gimvindus vrij kan onderhandelen over de aanpassing van de vroeger aangegane verbintenissen. U zegt dat vanuit Gimvindus werd gevraagd om dat toch eens te bekijken. Daarna zijn er moeilijkheden gekomen met de heer Kluft. Op dit moment echter wordt er niet onderhandeld.

De **heer A. Deleye** : Ik weet dat het aan de orde is geweest, maar het is nooit opgelost.

Vraag : Op dit ogenblik is er tussen KS en Gimvindus nog geen nieuwe overeenkomst gesloten.

De **heer A. Deleye** : Tot 1996 vloeien er nog een aantal mensen af. Er is dus nog een sociale kost. Bepaalde middelen zullen misschien opnieuw kunnen worden gebruikt voor diversificatie en reconversie. U zou dus kunnen denken aan een vorm van commitment tussen de twee partijen. Ik zou het niet terecht vinden mocht de KS niets doen om de Rechar-gelden binnen te krijgen en nadien zou proberen om die 500 of 600 miljoen frank als subsidie terug te krijgen. Ik vind dat de KS ook een zekere verantwoordelijkheid heeft om de noodzakelijke acties te nemen. Dat bedoelt Gimvindus eigenlijk. Als iedereen zegt dat de dossiers zijn ingediend en dat de vergunningen wel zullen volgen, welnu, dan is het algemeen geweten dat die zaak te omvangrijk, te complex is om ze zo maar op haar beloop te laten. Als daartegenover een Rechar-subsidie van 1,4 miljard frank staat en u zou die laten liggen, dan heeft de KS toch een zekere verantwoordelijkheid om daaraan mee te doen.

5. Getuigenverklaring van de heer G. Van Acker

Vraag : De heer Kluft zegt dat er voor zijn komst bij KS geen behoorlijke studies over het saneren van de mijnterreinen waren gedaan. Dit is verbazend omdat daarvoor geld wacht. Er bestaat een fonds van 3 miljard frank van de overheid en 1 miljard frank van RECHAR. De mijnen van Winterslag, Waterschei en Eisdien zijn al 5 tot 6 jaar gesloten.

De **heer G. Van Acker** : Het geheugen van de heer Kluft is blijkbaar nogal selectief. Hierover werd reeds ten tijde van de heer Gheyselinck gesproken met de raad van bestuur. Ik kon natuurlijk niet op het terrein gaan natrekken of de werkzaamheden waren aangevat. Men moest eerst beslissen over de nieuwe bestemming van de terreinen. Zo gauw die bekend was, kon men beslissen op welke manier de sanering zou gebeuren. Verder moest men bepalen op welke manier die zou worden gefinancierd. In de interimperiode tussen de heer Gheyselinck en de heer Kluft kreeg het management van KS de opdracht om daar werk van te maken. De heer Bernard De Corte is toen met een heel boekdeel naar de raad van bestuur gekomen om dit toe te lichten. Toen de heer Kluft werd aangenomen werd hij er in het gesprek met de raad van bestuur duidelijk op gewezen dat hij daar werk van diende te maken. Een van zijn eerste beslissingen was dat hij diende afscheid te nemen van de heer De Corte omdat die een extern consultant was die door de heer Gheyselinck was aangetrokken. Hij kon niet praten met de GOM en de Limburgse gemeenschap. Dat veroorzaakte kortsluitingen. We zijn hem daarin gevolgd om hem de mogelijkheid te bieden dat probleem met man en macht aan te pakken.

6. Getuigenverklaring van de heer T. Gheyselinck

Vraag : „In welke toestand trof uw opvolger de mijnterreinen aan ? De sanering van de mijnterreinen is ook nu nog een grote beslommering. Ik leid uit uw verhaal af dat u zich heeft toegespitst op een aantal bouwprojecten en het Fenix-project. Uw opvolger verklaarde immers dat hij het werk, de voorbereidende studies voor de sanering van de mijnterreinen, ab initio heeft moeten doen.

De heer T. Gheyselinck : Dat is absoluut niet waar. Het eerste dat wij in juli deden nadat de LIM was opgericht, was onderhandelen om de mijnterreinen te verwerven omdat ik wist dat wij vanuit een privé-instelling nooit zo snel zouden kunnen saneren of een herbestemming vinden voor de mijnterreinen. Wij lieten toen onder andere met Citec al in 1987 studies verrichten, later ook inzake de sanering. Aangezien die evenwel nauw was verbonden met de herbestemming, mogen wij vanaf 1987 al spreken van totale studies die geregeld werden besproken. Ik vond dit zelfs nog belangrijker dan het ERC-project, omdat de herbestemming meer mogelijkheden bood. Toen ik vertrok, lag er voor elk mijnterrein een volledig plan inzake de herbestemming op tafel dat al met de betrokken gemeenten was besproken.

Vraag : Wilt u dan toch even reageren op volgend citaat van de heer Kluft : „Ik trof een onvolledig dossier aan, zonder de nodige rapporten en studies met betrekking tot leefmilieu. Zodoende werd nodeloos tijd verloren met de sanering van de mijnterreinen.” Dat houdt dus absoluut geen steek ?

De heer T. Gheyselinck : Het woord „leefmilieu” geeft natuurlijk een andere nuance aan dit citaat. Eerst moet er een studie worden uitgevoerd over wat men als uiteindelijke bestemming van de mijnterreinen wil voorzien. In die zin was de studie helemaal af en bovendien waren de studies van Citec over de milieueffecten eveneens voorhanden. Toen ik wegging was het overkoepelende plan voor de herbestemming klaar, maar het bevond zich nog niet in het stadium waarin er een milieueffectenrapport was opgemaakt. Daartoe moest over de bestemming eerst eensgezindheid bestaan. Als hij met deze uitspraak dus bedoelt dat er nog geen milieueffectenrapport was, dan heeft de heer Kluft gelijk.

Repliek : Hij schoof dat met zijn citaat in feite in uw schoenen.

De heer T. Gheyselinck : Er moeten toch eerst studies worden afgemaakt en onderhandelingen gevoerd over wat men met die terreinen wil aanvangen. Wil men het als industrieterrein aanwenden of als bouwgrond, wat is de bestemming van de gebouwen, enzovoort ? Daarna praatte wij met de gemeenten en dat resulteerde dan weer in hele concrete, ingevulde plannen inzake de herbestemming van de mijnterreinen. De fase van besprekingen met de gemeenten was dus al ver gevorderd toen ik vertrok. De heer Kluft slaat de bal absoluut mis als hij refereert aan oponthoud bij de sanering van de mijnterreinen. De bestemming en de milieueffectenrapporten kan men immers pas vastleggen nadat er een consensus is bereikt met de betrokken gemeentelijke overheden over de bestemming.

Vraag : Ik stel enkel vast dat dit twee tegenstrijdige verklaringen zijn.

De heer T. Gheyselinck : Wat het milieu-aspect betreft, heeft de heer Kluft gelijk.

Repliek : De uitspraak is inderdaad voor verschillende interpretaties vatbaar.

C. VASTSTELLINGEN

1. Er werd te lang getalmd met een adequate aanpak van de sanering van de oude mijnterreinen. Gelet op de complexiteit van de saneringsproblematiek, moeten de redenen voor het getalm op diverse terreinen worden gezocht. Deze problematiek werd duidelijk onderschat. Ook mangelde het aan een geïntegreerde benadering van deze problematiek, gelet op de nauwe verwevenheid ervan met planologische, financiële, juridische en tewerkstellingsaspecten en hun grote onderlinge samenhang die vaak niet werd onderkend, ofwel ten onrechte werd verondersteld.

Hoewel het saneren van de oude mijnterreinen een minder spectaculaire aangelegenheid is dan het plannen van een groots themapark of een toeristisch project, moet worden aangestipt dat KS en ook de GOM hier in gebreke zijn gebleven.

De sanering had van meet af aan een absolute voorrang moeten krijgen.

2. Met betrekking tot de nabestemming van de te saneren gronden stelt men vast dat de eerste fase van de sanering reeds had kunnen plaatsvinden zonder dat de herbestemming van de mijnterreinen al was vastgelegd.

3. Gezien de belangrijkheid van de operatie behoort het saneren van de mijnterreinen tot de meest urgente opdrachten waarover de huidige raad van bestuur zich dient te buigen.

IX. TEXAS

A. OVERZICHT

1. Voorgeschiedenis

De huidige wijk Texas bestaat uit 100 prefabwoningen, gebouwd in 1947. De woningen bieden een minimaal comfort. Bovendien ligt de wijk zeer geïsoleerd en is er geen aansluiting op het openbaar rioolnet. Er bestaat een erfpacht-overeenkomst tussen de gemeente Genk en de NV Monceau, die in 1997 afloopt, zodat de gemeente dan terug eigenaar wordt.

Op 11 december 1989 nam de Genkse gemeenteraad de beslissing de gronden waarop de wijk gebouwd is, te verkopen aan KS met het oog op de realisatie van het ERC-project. Deze terbeschikkingstelling gebeurde onder de opschortende voorwaarde dat er meer comfortabele woningen tegen vergelijkbare prijzen (een stijging met maximaal 15 procent) voor alle bewoners van Texas zouden komen.

Om hieraan tegemoet te komen vatte KS het plan op 140 nieuwe woningen te bouwen door Pieters-De Gelder met inmiddels omgeschoolde arbeiders van KS. Voor de verhuur van deze woningen werden besprekingen gevoerd met het Vlaams Woningfonds en de erkende maatschappij Nieuw Dak. Deze bleven echter zonder resultaat, in de eerste plaats omwille van de verbintenis dat de woningen verhuurd dienden te worden aan een gemiddelde prijs van 2.800 frank per maand. Ten slotte werd een beroep gedaan op de SIM. De SIM engageerde zich om samen met de betrokken partners een oplossing te zoeken voor dit sociaal probleem. Een juridisch kader hiertoe werd gevonden in de wetgeving op de „alternatieve financiering in de sociale woningbouw”, die de belofte aan een aanzienlijke betoelaging inhield, doch ook niet gevrijwaard was van enkele ernstige juridische risico's. Een ander probleem was dat de SIM eigenlijk niet beschikte over middelen voor sociale huisvesting. Maar ook dit probleem werd door de raad van beheer van de SIM opgelost door het vereiste budget vast te leggen onder de titel „renovatie mijncités”. De SIM ging dus reeds zeer ver door te beslissen 100 woningen van KS te kopen en deze bij voorrang te verhuren aan bewoners van het huidige Texas. Ten aanzien van de gemaakte afspraak aangaande de huurprijs heeft de SIM steeds gesteld zich hierin niet mede te willen engageren. De SIM-middelen zijn immers bedoeld om Limburg na de mijnsluiting ook op sociaal vlak vooruit te helpen. Het zou onrechtvaardig zijn een groot deel van deze middelen te spenderen aan huurtoelagen voor een beperkte groep van mensen, waarvan niet eens aangetoond is dat zij werkelijk deze toelagen nodig hebben. De noden bij andere bevolkingsgroepen en elders in Limburg zijn te hoog om dergelijke bijpassingen te verantwoorden.

2. De samenwerkingsovereenkomst KS-SIM-Nieuw Dak van 7 december 1990

Op 7 december 1990 werd tussen KS, SIM en Nieuw Dak een samenwerkingsovereenkomst gesloten. Deze houdt in dat de SIM 100 woningen koopt van KS en verhuurt aan Nieuw Dak, die ze vervolgens verder verhuurt aan sociaal gerechtigde huurders. Op basis van deze overeenkomst verleende de minister van Huisvesting op 13 december 1990 zijn principiële goedkeuring aan „Nieuw Texas” als een project „alternatieve financiering”. Deze goedkeuring houdt de belofte aan betoelaging in, maar impliceert tevens dat de bewo-

doen aan de voorwaarden in de wetgeving. Er bestaan geen juiste cijfers over de bewoners van het huidige Texas, maar naar schatting zal slechts ongeveer de helft voldoen aan deze voorwaarden. Aan de samenwerkingsovereenkomst werd een verkoopsovereenkomst gehecht waarin KS verklaart bereid te zijn 100 woningen te verkopen aan de globale prijs van 138 miljoen frank. De bespreking over de bijkomende kosten maar ook over de regeling van de huurprijs, de overdracht van de gronden, de infrastructuurwerken, de aansprakelijkheid van aannemer en architect, evenals nog een aantal andere punten, werd vooruitgeschoven (artikel 6 van de samenwerkingsovereenkomst). Tot op heden is omtrent al deze punten nog steeds geen akkoord.

3. De evolutie in de standpunten

a. De kostprijs van de woningen

In de verkoopovereenkomst van 7 december 1990 wordt als prijs voor de 100 woningen 138 miljoen frank vooropgesteld. Een aantal kosten (BTW, garages, verwarming, nutsaansluiting, . . .) zijn in deze prijs niet inbegrepen.

In januari 1991 wordt deze prijs ter discussie gesteld. De twee standpunten zijn :

1. KS wenst de verkoopprijs van de woningen te koppelen aan het al dan niet verhuren van de woningen aan bewoners van het huidige Texas. De redenering is dat KS in de oorspronkelijke overeenkomst de woningen beneden de kostprijs zou verkopen. Indien de SIM een bepaald aantal woningen verhuurt aan niet bewoners van Texas, zal voor deze woningen de prijs worden opgetrokken.

2. De SIM wenst een globale prijs te betalen waarbij alle kosten inbegrepen zijn.

Na verschillende gesprekken wordt uiteindelijk op 19 maart 1991 een mondelinge overeenkomst bereikt. Deze houdt in dat de SIM voor de 100 woningen de volledige kostprijs (256 miljoen frank) zal betalen. Dit is een „all-in” prijs, exclusief de BTW. De prijsreductie die KS oorspronkelijk wilde toestaan (57 miljoen frank) wordt dus niet doorgevoerd. Maar in de plaats hiervan zal KS 57 miljoen frank storten in een sociale kas. Uit dit fonds, dat beheerd zal worden door de gemeente Genk, zullen huurtoelagen aan de huidige bewoners van Texas worden betaald. Om tegemoet te komen aan het bezwaar dat het KS boekhoudkundig niet toegestaan is 57 miljoen frank te storten in een kas, wordt afgesproken dat de betaling van SIM aan KS in twee delen gebeurt. Meer bepaald zal 199 miljoen frank rechtstreeks door SIM aan KS worden betaald. De 57 miljoen frank worden in mindering gebracht van de kredietlijn van 3 miljard frank van SIM bij KS.

b. Het aantal woningen

Tijdens de besprekingen werd herhaalde malen door KS naar voor gebracht dat met de ondertekende overeenkomst het probleem Texas nog niet opgelost was. Het waren immers enkel de sociaal-gerechtigde bewoners die voor herhuisvesting in de nieuwe wijk in aanmerking kwamen. Aldus was aan de opschortende voorwaarde uit de verkoopovereenkomst tussen KS en de gemeente Genk nog steeds niet voldaan. Om deze reden werd door KS voorgesteld dat de SIM 140 woningen zou kopen, zodanig dat de niet-sociaal gerechtigde in de 40 overige huizen zouden terechtkunnen.

Door SIM werd dit voorstel verschillende malen opnieuw besproken en telkens weer verworpen. Het argument was dat binnen de actualisatie van het Toekomstcontract enkel middelen beschikbaar zijn voor sociale huisvesting. Het aankopen en verhuren van privé-woningen is in principe niet mogelijk en zou een gevaarlijk precedent kunnen zijn. Toen echter na diverse besprekingen met KS het project nog steeds niet van start kon gaan, besliste de SIM om toch van dit bezwaar af te zien en 140 woningen te kopen van KS om deze prioritair te verhuren aan bewoners van het huidige Texas. Het spreekt voor zich dat voor de 100 sociale woningen de SIM gebonden blijft door de wettelijke bepaling inzake de sociale huisvesting. De SIM stelt dat in de verkoopsovereenkomst een clause ingeschreven wordt die dit verwoordt.

c. Andere discussiepunten

Naast boven besproken punten kwamen tijdens de gesprekken nog diverse andere, zij het minder fundamentele zaken ter sprake, onder andere wat betreft de overdracht van de gronden, de uitvoering en financiering van infrastructuurwerken, de aansprakelijkheidsregeling en andere. Omrent al deze punten werd tijdens de voormelde vergadering van 19 maart 1991 een mondelinge overeenkomst bereikt. Later werden door de SIM diverse voorstellen gedaan om deze afspraken schriftelijk vast te leggen. KS heeft deze voorstellen echter niet aanvaard.

In november 1991 werd de stand van zaken meegedeeld aan de heren Kluft en Dilewijns van KS. Tijdens het gesprek dat hierop volgde op 14 december 1992 te Genk, bleek dat het gemeentebestuur het voormelde fonds van 57 miljoen frank enkel wenste aan te wenden voor de niet-sociaal gerechtigde huurders.

Hierna werden de gesprekken voorlopig stilgelegd.

4. Voorstel van de heer Kluft van 9 november 1992

Op 9 november 1992 werden door de heer Kluft alle betrokken partners samengebracht. Hier deelde de heer Gabriëls, burgemeester van Genk, mee dat de termijnen die in de verkoopovereenkomst betreffende de Texas-gronden vermeld werden, verlopen zijn en dat deze overeenkomst afgesloten werd met de heer Gheyselinck, waardoor er geen formeel engagement meer is wat betreft de maximale huurprijsverhoging van 15 procent.

In het licht hiervan werd door de heer Kluft volgend nieuw voorstel gedaan. De rol van elk van de partners blijft behouden zoals vroeger afgesproken. KS is verkoper van de 140 reeds afgewerkte woningen. SIM is koper van de totaliteit van 140 woningen en vanuit deze hoedanigheid „initiatiefnemer” voor het stelsel van de alternatieve financiering, en ook voor de aanleg van de infrastructuur (artikel 80 van de Huisvestingscode). De SIM verhuurt de 100 sociale woningen aan de CV Nieuw Dak en de 40 private woningen aan een op te richten VZW. Nieuw Dak verhuurt aan de sociale huurders, de VZW verhuurt aan niet-sociaal gerechtigde huurders. In beide gevallen krijgen bewoners van het huidige Texas voorrang. Nieuw Dak en de VZW betalen in het voorstel aan de SIM de „normale” huurprijzen, respectievelijk de „normale” sociale tarieven en de huurprijs op de privé-markt. Ook de huurders betalen aan Nieuw Dak en aan de VZW de gangbare tarieven. Omwille van de uitzonderlijke situatie zou echter KS aan de huurders volgende tegemoetkoming geven :

— aan sociale huurders	gedurende 9 jaar :	het verschil tussen de normale sociale tarieven en de oude huurprijs + 15 procent ;
— aan niet-sociale huurders	gedurende de eerste 3 jaar	het verschil tussen de marktprijs en de oude huurprijs + 15 procent ;
	de volgende 3 jaar :	het verschil tussen de marktprijs en de oude huurprijs + 30 procent ;
	de volgende 3 jaar :	het verschil tussen de marktprijs en de oude huurprijs + 45 procent.

Het voordeel van dit voorstel is onder meer dat noch de SIM, noch Nieuw Dak onwettige huurverminderingen moeten toestaan. Tevens is het voordeel dat Nieuw Dak bepaalde huurders van Texas geen voordelen moet geven ten opzichte van andere sociale huurders. Het is hier immers duidelijk KS die de voordelen toekent. Als verkoopprijs voor de 140 woningen stelde de heer Kluft een bedrag van 477 miljoen frank voor. Deze prijs **omvat** alle mogelijke kosten, onder meer BTW, registratierechten, garages, infrastructuur, enzovoort.

De leden van de vergadering deelden mee in grote lijnen akkoord te zijn **met** het voorstel van de heer Kluft. De heer Verbrugghe maakte een voorbehoud ten aanzien van de gevraagde prijs. Op 18 februari 1993 ging dan een nieuw gesprek door tussen de heer Kluft en de heer Verbrugghe. Het mondeling akkoord dat hier bereikt werd, werd tot op heden niet schriftelijk bevestigd door KS.

De heer Verbrugghe wenst vooraf vanwege KS een verantwoording over het bedrag van 477 miljoen frank. Een afdoend bewijs werd door KS tot nog toe niet gegeven. Vanuit Pieters-De Gelder wordt aangevoerd dat de hogere kostprijs in belangrijke mate het gevolg is van het feit dat, in tegenstelling tot de oorspronkelijke opdracht, de woningen niet in een keer werden gebouwd. Sommigen beweren dat van de 140 nieuw gebouwde huizen slechts 16 zouden voldoen aan normale kwaliteitseisen.

B. GETUIGENVERKLARINGEN

1. Getuigenverklaring van de heer G. Van Acker

Vraag : Mijn vraag gaat over Nieuw Texas, gebouwd door Pieters-De Gelder met arbeiders van KS. Het geheel zou aan de SIM worden verkocht. De SIM gaf echter geen schriftelijke toezegging. De heer Kluft zegt dat die er wel was en dat de heer Verbrugghe die moet uitvoeren. Toch gebeurt het niet. De ellende rond Nieuw Texas blijft aanslepen en kost hoe langer hoe meer. Hebt u daar informatie over ?

De heer G. Van Acker : Dit punt werd in de periode Gheyselinck in de raad van bestuur van KS besproken. Toen de beslissing rond het ERC-project werd genomen, stelde de heer Gheyselinck de raad van bestuur voor om Nieuw Texas te laten bouwen en de mensen naar daar te laten verhuizen. Er zou met de SIM een overeenkomst worden afgesloten voor de overdracht. De raad van bestuur heeft dit principieel goedgekeurd. Ik kan u alleen zeggen dat die opdracht aan

de heer Kluft werd herbevestigd. Wij waren bereid om wat water in onze wijn te doen om het conflict op te lossen. Ik weet ook dat op de raad van bestuur van Pieters-De Gelder daarover werd gesproken. De heer Marc Bekaert werd er toen op gewezen dat, in tegenstelling tot de oorspronkelijke opdracht om die huizen in een keer te bouwen, het in schuifjes verliep. Dat leverde uiteraard een hogere kostprijs op.

2. Getuigenverklaring van de heer P. Kluft

De heer P. Kluft : . . . Wat Texas betreft, hebben wij een voorstel gedaan in die zin dat de integrale kost die KS had met betrekking tot Texas -477 miljoen frank- en waarvan een gedetailleerd verslag is gegaan naar de SIM, integraal zou worden terugbetaald. Er was een beslissing van de raad van bestuur van de SIM om dit ook uit te voeren, maar de heer Verbrugghe heeft dit geweigerd zodat we opnieuw terechtkwamen in een onderhandelingsfase. Wij meenden dat het bedrag tot op de laatste frank moest worden terugbetaald. De raad van bestuur had dat goedgekeurd maar het werd niet uitgevoerd.

. ..Texas betreft nog een beslissing van mijn voorganger. Wij hebben alles gedaan om kwalitatieve huizen neer te zetten. Wij hebben zelfs een bijkomend fonds van 68 miljoen frank gegeven voor de tussenkomst in het verschil van huurgelden van de mensen van Oud Texas die toch naar Nieuw Texas moesten gaan. Er zijn grote juridische problemen omdat niet iedereen recht heeft op een sociale woning. Bepaalde huizen moeten dus in de categorie „sociale woningen” vallen, andere niet. Het gemeentebestuur van Genk heeft de betrokkenen beloofd dat de huuropslag van Oud Texas naar Nieuw Texas niet hoger zal liggen dan 15 procent, maar niemand weet wie de verantwoordelijkheid zal dragen en de financiering daarvan zal doen.

Vraag : Is het niet vreemd dat men woningen bouwt zonder dat een prijs werd vooropgesteld ?

De heer P. Kluft : De kostprijs is 470 miljoen frank. KS wenste dat geld terug. Zoals ik gisteren reeds heb gezegd, is dit goedgekeurd door de raad van bestuur van de SIM. De heer Verbrugghe heeft echter geweigerd deze overeenkomst uit te voeren, waarna een nieuwe impasse is opgetreden. KS was bereid om tussen te komen gedurende een periode van negen jaar met een geleidelijke afbouw in het verschil van de huurgelden tussen de actuele huurgelden in Oud Texas en de huurgelden die zouden moeten worden betaald in Nieuw Texas. KS was bereid om tijdens de eerste drie jaar dat verschil voor 100 procent bij te leggen, daarna voor 60 procent en ten slotte nog voor 30 procent. Op die manier had KS na 9 jaar geen verplichtingen meer. Volgens onze berekeningen kwam dat opnieuw neer op 68 miljoen frank. Ook de burgemeester van Genk ging akkoord met die oplossing, de raad van bestuur van SIM ging akkoord, KS ging akkoord maar het plan werd spijtig genoeg niet uitgevoerd.

Vraag : Mijnheer Kluft, elke sociale woning van Nieuw Texas heeft tenslotte bijna vier miljoen frank gekost. U zegt dat de woningen kwalitatief in orde zijn. Volgens mijn informatie zijn ze kwalitatief niet goed. Er zijn constructiefouten gemaakt. Er zijn ook nog geen omgevingswerken uitgevoerd. Wist u dat voor die omgevingswerken moest worden onderhandeld met de Vlaamse Executieve ? De Executieve kon dan subsidies verlenen voor de sociale woningen maar om als „sociale woning” gecatalogeerd te worden, was een akkoord noodzakelijk met een Sociale Woningbouwmaatschappij. De onderhandelingsmoeilijkheden waren bijgevolg erg

groot. U had geen sluitend contract met de SIM. U zegt dat de raad van bestuur van de SIM het plan had goedgekeurd maar dit gebeurde mondeling. Er zijn dus geen schriftelijke contracten gesloten ? De heer Verbrugghe heeft een mondelinge toezegging gedaan die hij niet hard maakt. Zijn de 68 miljoen frank huursubsidies voor Texas contractueel vastgelegd ? Betreft dit een beslissing van de raad van bestuur van KS en is dit geld reeds ter beschikking ?

De heer P. Kluft : Die 68 miljoen frank lagen reeds vast toen ik bij KS aankwam. Het dossier in verband met Texas is een dossier van mijn voorganger. De raad van bestuur meende dat de kosten aan KS moesten worden terugbetaald. De afwerking moet gebeuren door de gemeente, niet door KS. KS moest de huizen bouwen. De grondwerken zijn een zaak van de gemeente. Het probleem dat zich hierbij stelt, is welk statuut wordt gegeven aan Nieuw Texas : het statuut van een sociale wijk of niet. Als het een sociale wijk is, wordt hij gesubsidieerd, anders niet. KS kan hierover echter geen beslissing nemen. Dit vormt een taak voor de gemeente. Het werk van KS is af, de huizen staan er. Ik vind het schandalig dat ze al bijna een half jaar leeg staan, terwijl er in Limburg 12.000 huizen tekort zijn.

Repliek : Wat ons aanbelangt, is dat men een dergelijk project heeft opgezet zonder dat er iets geregeld was. Het lijkt in ieder geval zeer eigenaardig dat men zonder omgevingswerken huizen heeft gebouwd en zonder dat men zelfs de bestemming kende.

Vraag : Had men de terreinen van Oud Texas nodig voor Fenix of niet ?

De heer P. Kluft : Ik geloof dat u hier interpreteert. Er bestond een akkoord tussen de directie van KS en het gemeentebestuur dat de wijk Oud Texas, die zelfs nog geen rioleringen heeft, hoe dan ook onbewoonbaar zou worden verklaard en zou verdwijnen in 1997. Nieuw Texas vormde de beste oplossing. Ik heb dikwijls met de inwoners van die wijk gesproken en, behalve voor de oudsten die er tegenop zagen om te verhuizen was het voor de meeste mensen een opluchting om te weten dat er naast hun deur een modern, nieuw huis op hen stond te wachten... Het is duidelijk dat deze woonwijk, die precies naast het stadion van KRC lag waar de verdere sportinfrastructuur moest komen, een **min**-waarde en een beperking voor het hele project betekende. Indien men vanaf het begin had gezegd dat men rekening had moeten houden met de wijk, dan was dit natuurlijk ook mogelijk geweest.

Vraag : Mijnheer Kluft, was er in verband met Texas een akkoord tussen de KS en de SIM om de huizen over te laten aan 1,3 miljoen frank ? Men zegt dat daarover een brief bestaat.

De heer P. Kluft : Ik heb die nooit gezien.

3. Getuigenverklaring van de heer B. Verbrugghe

Vraag : Waarom weigert u de 477 miljoen frank voor Texas te storten ?

De heer B. Verbrugghe : Dat is een heel ander dossier. Dat is een pure schande. We zijn de onderhandelingen begonnen in een situatie van afspraken tussen het gemeentebestuur van Genk en de heer Gheyselinck over de 100 woningen. Die 100 gezinnen moesten elders een woning kunnen krijgen met een maximale huuropslag van 15 percent om het **ERC-project** mogelijk te maken. KS is toen onmiddellijk begonnen bouwen. Ze wilden daarvoor een instelling **inscha-**
ke-

len, want KS is geen immobiliën- of verhuurkantoor. Dat ging niet door bij de bouwmaatschappijen en het Vlaams Woningfonds. Daarom zijn ze bij de SIM komen aankloppen. Wij hebben gezegd dat zij ons zo de zwarte piet konden geven om het **ERC-project** onmogelijk te maken. Wat we daar allemaal over denken is wat anders. Wij wilden niet dat zij zo'n belangrijk project in de schoenen van SIM gingen schuiven, zodat wij het niet verhinderd konden hebben. Wij hadden toen nog geen dossier. Het ging om 100 noodwoningen die moesten verdwijnen op wat eigenlijk een oneigenlijke mijnsite was. Dit was na de oorlog voor vluchtelingen gebouwd en die „barakken” moesten eigenlijk al lang weg geweest zijn.

De heer B. Verbrugghe : Ik geef toe dat door heel die onzekerheid heel wat mensen hebben gezegd dat ze dit niet langer verdroegen en dat ze hun huizen zo goed mogelijk gingen opknappen. Ik heb die mensen bezocht en ik ben ontdaan over al die toestanden. U zegt het juist, bepaalde mensen hebben daar iets zeer moois van gemaakt. Dat is de levenscultuur van die groep. Wij gingen dat ook steunen omdat de hele groep tegelijk naar een andere wijk kon gaan, zodat de cohesie tussen die mensen kon blijven bestaan. Ik zei dus dat niemand dat wou doen en dat wij in principe, dus zonder dossier, hebben beslist om het te doen. Bij de dossiervorming ontstonden er echter voortdurend problemen. Aangezien dat voor de heer Gheyselinck kost wat kost moest, wou hij de mijnwerkers gebruiken. Die mensen moesten ze toch betalen. Zo moesten er alleen materialen en advies worden gekocht. Men raamde dat het ongeveer 1,38 miljoen frank zou kosten per huis. Dat zou dan op 138 miljoen frank komen voor 100 huizen. Op de laatste bespreking kwam men dan echter op 477 miljoen frank voor 140 huizen.

Vraag : Zonder nutsvoorzieningen ?

De heer B. Verbrugghe : Neen, dat zou er dan bij zijn. Men ging dus van 1,38 naar 3,2 miljoen frank per huis.

Vraag : Het waren intussen 140 huizen geworden ?

De heer B. Verbrugghe : Ja, omdat ze die 40 huizen die ze hebben bijgebouwd ook niet kwijt kunnen. Wij stelden dat die 100 woningen onder het regime van de sociale woningbouw vielen. Wij wilden dat correct spelen. Die honderd huizen zijn bij voorkeur voor de mensen uit Texas, voor zover ze beantwoorden aan de criteria van de sociale woningbouw. Aangezien wij niet wisten hoeveel mensen daar niet aan zouden beantwoorden en men aan alle bewoners de garantie had gegeven dat ze een nieuwe woning zouden krijgen, hebben wij die 40 er ook bij genomen. Dat was dus het systeem alternatieve financiering van minister Waltniel. Ondertussen heeft men gepoogd de zaak af te werken. Wij zijn daar als bouwheer nooit bij betrokken geweest. Wij hebben dan ook nooit controle kunnen uitoefenen en men heeft ons er compleet buiten gelaten. Wij hebben KS zelfs complete voorstellen voor een akkoord tussen beide partijen gegeven. Dat is echter nooit goedgekeurd.

Vraag : Waarom werd u er buiten gelaten ?

De heer B. Verbrugghe : Dat vragen wij ons ook af. Als ik nu zie wat Pieters-De Gelder is, krijg ik stilaan de indruk dat de SIM de **meerkost** van de overnameprijs aan het betalen is. Dat is uiteraard alleen een hypothese. Wij hebben KS gevraagd om ons te bewijzen hoe ze aan die 477 miljoen frank kwamen. Wij kregen toen één bladzijde waarop stond hoeveel men aan Pieters-De Gelder moest betalen en wat er voor de grond en de bouwkosten was betaald. Onderaan stond dan het totaal van 477 miljoen frank. Dat is onvoorstelbaar. Ik heb de heer Kluft zelf gezegd dat als wij alles mee-

rekenden, het mogelijk was dat wij aan 477 miljoen zouden komen. De heer Kluft heeft toen zijn dienst de opdracht gegeven om een plaatje te maken van de kostprijs. Dat was exact 477 miljoen frank. Dat getuigt natuurlijk van weinig fantasie. U begrijpt dat wij ons als potentiële bouwheer bijzonder verveeld voelden met die gang van zaken. Voor het vertrek van de heer Kluft hadden wij nieuwe afspraken kunnen maken of een nieuw akkoord kunnen sluiten. Dat is nooit door de raad van bestuur geraakt. Ik vind dat een onvoorstelbare schande. Ik hoop dat u begrijpt dat de SIM al het mogelijke heeft gedaan om dat dossier te deblokken.

4. Getuigenverklaring van de heer L. Vandenhove

Vraag : De raad van bestuur zou beslist hebben Nieuw Texas te kopen, maar de heer Verbrugghe weigert dit te doen. Klopt dit en strookt dit met die filosofie ?

De heer L. Vandenhove : De SIM zou inderdaad Nieuw Texas kopen, maar ik ontken dat de heer Verbrugghe die beslissing weigert uit te voeren.

Repliek : Dat is wat de heer Kluft hier heeft gezegd.

De heer L. Vandenhove : U moet deze zaak ietwat genuanceerder bekijken, aan het dossier Nieuw Texas zit immers een lang verhaal vast. De raad van bestuur heeft altijd geprobeerd die zaak te deblokken voor de KS zowel als voor de gemeenten, voor alle partners dus. De discussie bleef evenwel duren en ik vraag mij af of men bij KS nog wel weet waarover het dossier handelt. Wij hadden nooit de bedoeling de rol te spelen van een sociale bouwmaatschappij. De huizen zouden via een sociale bouwmaatschappij worden verhuurd en het restant dat niet werd verhuurd zouden wij opkopen maar ook zo snel mogelijk weer van de hand doen.

5. Getuigenverklaring van de heer T. Gheyseliuck

Vraag : Ik zou het willen hebben over de woningen in Texas. De aanvankelijke prijzen waren zeer redelijk maar het liep verkeerd. De uiteindelijke prijs is zeer hoog. Bovendien -maar dat dateert van na uw periode- is er op het gebied van samenwerking toch blijkbaar iets misgelopen.

De heer T. Gheyselinck : De reden voor Texas is niet het ERC geweest. Ik heb tijdens mijn vijf jaar, in overeenstemming met de opdracht, voortdurend -zowel formeel als informeel- met alle gemeentelijke overheden gesproken over de herbestemming van de mijnterreinen. Ik leg er nogmaals de nadruk op dat het de opdracht was om het geld eerst te richten op het werknemersbelang en pas daarna op het streekbelang. Het werknemersbelang was heel snel opgelost, het streekbelang moest in samenwerking met de provinciale en gemeentelijke overheden worden opgelost. Met alle gemeenten en met de provincie zijn er voortdurend gesprekken geweest. Het plan mocht niet te verlieslatend voor KS zijn, maar ik geef eerlijk toe dat, vanuit de reconversiegedachte, ik de return op kapitaal minder belangrijk vond dan de versnelling. In de gemeente Genk waren er -als men Zwartberg meetelt- drie mijnen. Texas vormde ook voor de gemeente een probleem. Het Texas-project is ontstaan uit twee doeleinden. Enerzijds wilden wij bouwen omdat we onze mensen die van de opleiding kwamen, iets nuttigs wilden laten doen. Anderzijds had de gemeente ons gemeld dat het probleem Texas toch niet eeuwig kon blijven duren. Wij hebben toen samen voorgesteld om openlijk met de bewoners te praten. Ik heb enkele grote vergaderingen gehad met ongeveer een vijftigtal bewoners van Texas. Ik heb altijd gezegd dat wan-

500 meter afstand van de oorspronkelijke, ongelooflijk mooie lokatie en wanneer we de bewoners zelf zouden betrekken bij het bouwproject, we sociaal iets deden dat ten eerste aantrekkelijk was voor de bewoners, dat ten tweede het probleem voor de gemeente oploste en dat ons ten derde toeliet onze bouwmeesters in te zetten. Mijn ervaring en mijn gesprekken hebben geleerd dat de overgrote meerderheid van de Texas-bewoners tevreden waren met wat we konden doen.

Vraag : Waar is dit project eigenlijk misgelopen ? Sommigen zien daarin twee fasen. In ieder geval zijn de prijzen plots gestegen en staan de huizen momenteel leeg.

De heer T. Gheyselinck : Ik ben verbaasd wanneer ik voor het eerst sinds twee jaar de prijs hoor. Ik kan u heel kort antwoorden dat ik daarop gewoonweg geen antwoord heb. Misschien kan ik u eens heel ruwweg de problematiek rond Texas schetsen. Stel dat een sociale woning twee miljoen frank kost, namelijk een miljoen frank voor het **arbeidselement** en een miljoen frank voor de materialen. Die een miljoen frank waren voor ons al vaste kosten. De redenering die aan de basis van Texas lag -en ik leg er nogmaals de nadruk op dat de bouwprojecten voor mij veel belangrijker waren voor de reconversie dan ERC- is de volgende : met de bouw van Texas kon men drie belangen, het belang van de belastingbetaler, het streekbelang en het **werknemersbelang** dienen. Immers, stel dat men normaal een sociale woning kon bouwen voor twee miljoen frank ; wij konden evenwel 50 percent van onze vaste kosten uit arbeid terugkrijgen. Dat betekent dat de kosten voor arbeid voor ons geen een miljoen frank -zoals normaal- maar 500.000 frank bedroegen. Wanneer men dit bedrag samentelt met de een miljoen frank voor materialen konden wij dus onze sociale woningen 25 percent goedkoper aanbieden aan de Limburgse gemeenschap. Zowel de gemeenschap als KS had daar baat bij. Als ik me goed herinner werd de kostprijs van de huizen geschat op twee miljoen frank. Van dit bedrag waren er ongeveer een miljoen frank vaste kosten voor ons en daarvan zouden we 500.000 frank terugkrijgen. Hoe de prijs geëvolueerd is, weet ik in alle oprechtheid niet.

Vraag : Wat de heer Gheyselinck zegt, klopt niet met de realiteit. Ten eerste waren de inwoners niet bereid te verhuizen tenzij er goede sociale voorwaarden en een goede begeleiding kwamen. Ze hadden liever dat de wijk gerenoveerd werd, iets wat trouwens perfect mogelijk was. Dat zou veel minder gekost hebben. Ten tweede werd de gemeenschap uiteengerukt. Ten derde was het geen sociale oplossing. Ten vierde was u opnieuw naïef. U had immers vertrouwen in Pieters-De Gelder, in de mogelijkheid om daar iets concreet te realiseren met de mijnwerkers. U hebt zich daarin vergist en wij zitten met de nasleep daarvan.

De heer T. Gheyselinck : Een iets is niet juist ! De overgrote meerderheid van de Texas-bewoners — en dat zeiden ze niet alleen tegen mij maar ook tegen de burgemeester — waren voor deze oplossing.

Vraag : Ik vind dit een goed project maar vraag me toch af of er vooraf geen afspraak is gemaakt over de prijs ?

De heer T. Gheyselinck : Die was er !

Vraag : Maar wij merken een enorme prijsverhoging waarvan we de oorzaak niet kennen ?

De heer T. Gheyselinck : Ik kan me niet precies de bedragen herinneren maar u spreekt over een prijs van 1,3 miljoen frank terwijl ik het daarnet ruwweg had over 1,5 miljoen frank. KS kon door het bouwen van honderd nieuwe

huizen tegelijk het vak leren. Ik meende dat wij aan de gemeente een prijs van 1,3 of 1,5 miljoen frank hadden voorgesteld. Ik weet dus niet waar de huidige prijs van 3,2 miljoen frank vandaan komt.

Vraag : Wat ons vooral bekommert, is wie er verantwoordelijk is voor die prijsstijging en of er inderdaad een geschreven akkoord bestond over de prijs van 1,3 of 1,5 miljoen frank ?

De heer T. Gheyselinck : Ik herinner het me niet maar een ding weet ik wel : als ik mijn woord gaf, wisten de mensen dat ik het zou houden. Bij zoiets belangrijks als onroerend goed bouwen, ben ik zeker dat er een akkoord was.

C. VASTSTELLINGEN

1. De samenwerking tussen KS, de SIM en het Genkse gemeentebestuur was ver van ideaal. Waarschijnlijk is dit de belangrijkste reden waarom het Texas-project niet naar wens verlopen is.

2. De prijsstijging van 1,5 miljoen frank naar 3,2 miljoen frank voor een sociale woning moet worden verantwoord.

3. In het gebrek aan bereidheid om tot een aanvaardbaar compromis te komen in dit dossier speelt wellicht mee dat zowel KS als SIM sterk bezorgd zijn om de financiële weerslag ervan op de hun toekomstige of toebedeelde middelen.

Nochtans gaat het hier bij beide instanties om overheids-geld. KS en SIM hebben echter totaal verschillende doelstellingen.

X. DE BEDRIJFSCULTUUR IN KS EN DE STRATEGISCHE NOTA VAN DE HEER KLUFT

A. OVERZICHT

De vervroegde sluiting van de mijnen waardoor miljarden vrijkomen voor de reconversie plaatste de NV KS in een totaal nieuwe bedrijfscontext.

Zolang bij KS de kolenwinning en -behandeling de belangrijkste opdracht was, was een sterk gehiërarchiseerde structuur alleen reeds uit veiligheidsoverwegingen noodzakelijk.

Het is evident dat er voor creativiteit en nieuwe initiatieven in hoofde van de werknemers in deze structuur weinig ruimte was.

Hierbij komt dat KS reeds twintig jaar lang gesubsidieerd wordt. De exploitatieverliezen worden elk jaar door de overheid bijgepast. Er heerste bijgevolg geen „ondernemingscultuur” bij KS.

Vanaf 1987 en nog sterker in 1989 wordt KS voor de uitdaging geplaatst de uitgespaarde middelen te laten renderen in „iets nieuws” en tot de reconversie van de streek bij te dragen.

De heer Gheyselinck, aangeworven om de mijnen te sluiten, zag in dat KS niet bij machte was om nieuwe bedrijven op te richten. Hiervoor was een apart management nodig. In samenspraak met de Executieve richtte KS mede de LIM op. Verder wilde de heer Gheyselinck het „nieuwe” gestalte geven door één uniek groot project, met name het ERC (zie afzonderlijk hoofdstuk).

Terwijl enerzijds de mijnarbeiders en bedienden dienden af te vloeien, moest anderzijds de grondslag worden gelegd voor een performant bedrijf dat, voor het eerst met een harde en concurrentiële markt geconfronteerd, hierin nieuwe investeringen en participaties moet realiseren.

Ook organisatorisch is het sluiten van de oude KS niet te rijmen met het uit de grond stampen van de nieuwe KS.

Bij de aanwerving van de heer Kluft einde 1991 werd wel rekening gehouden met de nieuwe context en de nieuwe opdracht van KS : „Iemand die zich moest wijden aan de diversificatie”.

Inmiddels is ook Gimvindus, dochter van de GIMV, enig aandeelhouder geworden van KS. De noodzaak tot aanpassing van de bedrijfscultuur van KS kon ook van hieruit worden aangevoeld en bijgestuurd. De jongste herschikking van de raad van bestuur van KS waarbij men meer „industriële ervaring” wilde inbrengen, is hiervoor illustratief.

Bij het aantreden van de heer Kluft werd werk gemaakt van een nieuwe strategie en de verbetering van de bedrijfscultuur. Hiervoor werd om de medewerking van een Amerikaans consultingbureau verzocht met name „Wharton Consulting”.

Het strategisch plan dat ter discussie lag op de raad van bestuur en ook aan Gimvindus werd voorgelegd, gaat ervan uit dat KS diende te worden opgesplitst.

„Een eerste KS moest zich bezighouden met de sanering, het bewaren van de gebouwen, met het bestuur van de sociale fondsen, met alles wat de mijnschade betreft.”

„Maar daarnaast moet er een tweede KS komen, namelijk de KS-industriële holding. Die KS moet samen met partners nieuwe industriële initiatieven nemen die rendabel zijn en op zichzelf kunnen verder leven. Het is daarbij de bedoeling dat de initiatieven opnieuw aan de markt worden gegeven, ofwel via de beurs, ofwel via verkoop. Dat is een rollend fonds, een industriële holding die industriële initiatieven neemt met partners. Zeker in crisisperiodes zoals nu, waar men weinig industriële partners vindt die nog uit zichzelf hun geld op tafel durven leggen, hoef ik u het belang van een dergelijke holding niet te schetsen.” (Kluft 23 juni 1993)

Volgens de heer Kluft bestond er in KS een tegenstelling tussen zij die echt wilden meewerken en anderen die niet „meekonden”. Er leefden twee culturen waartussen een sterke oppositie bestond. De sfeer binnen KS was „moeilijk” en „neerslachtig”. „Natuurlijk hadden een aantal mensen liever afgehaakt maar de kern was heel dynamisch en duidelijk bereid er tegenaan te gaan.” (Kluft 22 juni 1993)

De onderzoekscommissie had vragen bij de opportuniteit en de hoge kostprijs van de opleidingsseminaries ten behoeve van KS-kaders door Wharton Consulting. De prijs voor vier seminars van drie dagen kostte 6 miljoen frank. De heer Kluft meent dat Limburg en KS in ‘t bijzonder recht heeft op „de grootste strategen en de grootste ervaring ter wereld”.

„Ook de mensen van KS hadden er recht op. Het betrof immers mensen die op 18-jarige leeftijd hadden beslist mijn-ingenieur te worden. Ze hebben heel hun leven oogkleppen op gehad. Ze hebben nooit inzicht verworven in marketing, in financiële analyse, ze hebben uitsluitend de organisatie in stand gehouden om kolen boven te halen. Ik vind dus dat deze mensen het recht hadden om herschoold te worden.”

„Wie kan beoordelen of een opleiding van Wharton vanuit economisch, sociaal en cultureel oogpunt verantwoord is ?” (Kluft 22 juni 1993)

De strategische nota van KS, mede geïnspireerd door Wharton Consulting gaat dus uit van de opsplitsing van KS in KS-mijn enerzijds en KS-holding anderzijds.

Verder reveleert het een aantal zwakke punten in het huidige KS (o.m. gebrekkige marktkennis en marketing know how ; sterk mijnbouwgebonden financieel analytisch systeem, industriële controle en procedure ; gebrek aan algemeen management). Zij dienen hiertoe te worden weggewerkt.

Ook dient dringend werk te worden gemaakt van een „haalbaar” Fenix-dossier, een nieuw organigram met aangepast werk voor iedereen, de definitieve herbestemming van de mijnterreinen met eventueel voorstellen tot bescherming, het diversifiëren door de ontwikkeling van eigen industriële activiteiten binnen „strategische business-units”.

De vijf business-units zijn :

- Fenix : toerisme
- Hermes : logistiek
- Zeus : Energie
- Gaia : milieu
- Archimedes : constructie

Zoals uit het hoofdstuk participaties blijkt heeft de heer Kluft en de raad van bestuur gepoogd in de acquisitiepolitiek aan de strategische nota, meer bepaald de vijf pijlers, gestalte te geven.

B. GETUIGENVERKLARINGEN

De **heer Th. Gheyselinck** : Ik ben er altijd van overtuigd geweest dat het meest belangrijke facet van de reconversie in de initiële fase de psychologie is. In het algemeen is er een atmosfeer van defaitisme.

U moet weten dat ik een van de twee enige niet-mijnningieurs bij KS was. Op zichzelf bezat KS niet zoveel know-how voor diversificatie of voor wat dan ook. Wij wisten hoe wij mijnen moesten opereren, maar wij waren niet het ideale instrument om allerlei nieuwe bedrijven op te richten. Na mei 1987, toen er geld over was en we deze opdracht voor ogen hadden, hebben we dus onmiddellijk besloten dat er iets moest gebeuren om de kleine en middelgrote ondernemingen in Limburg te helpen. Binnen de maand hebben we in samenspraak met de Vlaamse Executieve de LIM gecreëerd. Dat gebeurde bewust met 3 miljard frank van KS, maar KS zei dat zij niet geschikt waren om de LIM te managen. KS richtte de LIM op maar de maatschappij was bedoeld om andere ondernemingen te ondersteunen.

De heer P. Kluft : Dat ik de bedrijfscultuur wilde veranderen is duidelijk.

Ik heb bij KS fantastische mensen ontmoet, ik heb mensen leren kennen die enorm veel know-how bezaten, ik heb bij KS uitstekende industriële uitrustingen gezien. Ik wilde dan ook zoveel mogelijk mensen meeslepen in de reconversie. Er waren vanzelfsprekend mensen die dat niet wilden : een derde eiste om te mogen vertrekken. We hebben onmiddellijk onderhandeld. Ook de kaders verzochten om op 52 of 50 jaar te kunnen vertrekken. Ik heb dit geweigerd. In ieder geval wou een derde vertrekken. Daarnaast was er ongeveer 40 procent die men tot de vlottende massa zou kunnen rekenen. En ten slotte was er 30 procent die effectief meewerkte.

De heer A. Deleye : De sluiting van mijnen is volgens mij op een heel goede manier verlopen. Het gevolg daarvan is dat er bepaalde middelen voor andere activiteiten ter beschikking zijn gekomen. Dan krijgt u de overgang. Er zijn vijf zetels van kolenexploitatie. Daar zitten vijf grote organisaties. U mag niet vergeten dat er 1.100 ha grond is. In elk daarvan gaan blokken mensen weg. Van 20.000 gaat het tot nu nog 1.000 mensen. Dat betekent dat die organisatie, die vroeger toch wel redelijk gestructureerd was – een beetje op de militaire leest – zonder veel papieren maar waar alles gewoon werd gedaan, uiteenvalt. U neemt er hele blokken uit. Het geheel zakt ineen. Er is geen administratie meer.

Bij de overgang naar de nieuwe activiteit is dat niet voldoende gevolgd. Volgens het rapport Bellen vertoonde het geheel van de administratieve organisatie inderdaad een grote achterstand ten opzichte van de omvang van de activiteiten. Bovendien werd er met overheidsgeld gewerkt. Ik meen, ik heb dat trouwens ook gezegd, dat men daarmee nog beter en nauwkeuriger moet omgaan dan wanneer met privé-kapitaal wordt gewerkt. U hebt daar immers bepaalde verplichtingen en verantwoordelijkheden.

Ik heb moeten vaststellen dat de hele administratieve organisatie ineen was gezakt. Het is enorm moeilijk om de informatie over die vijf centra op een gestructureerde manier verzameld te krijgen.

De heer A. Deleye : Wat de strategische nota betreft, denk ik dat er daar een serieuze aanzet is geweest tot een strategie voor de onderneming. Ik vond de idee van de vijf onderscheiden blokken – de pijlers als het ware – een goed idee. Dit was op een aantal uitgangspunten gebaseerd : de

technologie, de kennis en de capaciteit die in Limburg aanwezig zijn. Bovendien geeft het ook nog een zeker toekomstperspectief. Het gaat over nieuwe technologie waaraan jaren kan worden gewerkt.

Het valt mij op dat in elk van die pijlers niet voldoende mission-statement leeft. Als men over energie spreekt, dan heb ik nog niet teruggevonden dat men besluit om alleen over energieopwekking of alleen over energie-transmissie te spreken.

Men is bezig met de produktie van energie. Het wervelbed vind ik een goed idee, los van het feit dat ik niet over al de technologie beschik. In de rubberbandencentrale vind ik een zeer goede technologie terug die zich op één aspect van de energie concentreert.

Ofwel gaat u de marges verkleinen, ofwel mondt dat op niets uit en bent u met te veel bezig. Als u over constructie spreekt, en u spreekt over nieuwe materialen, dan begin ik te griezelen. Aan nieuwe materialen kunt u al uw geld kwijt. Als u spreekt over nieuwe materialen en over nieuwe technieken dan zijn dat twee verschillende zaken. U gaat proberen om bewezen technologie een nieuwe stimulans te geven en daarin actief te zijn. Er wordt op dit ogenblik toch niet veel geïnvesteerd en u koppelt dat dus wat meer aan elkaar.

Inzake het algemeen concept van de strategie ben ik dus positief. Ik denk echter dat er nog een grondige discussie nodig is om te vermijden dat men met te veel dingen ineens bezig is. Als u over milieu spreekt, dan zult u duidelijk moeten zeggen in welke sector van het milieu u actief wil zijn.

C. VASTSTELLINGEN

1. Het is haast utopisch de jarenlange hiërarchische militaire organisatiecultuur van KS, die in een bepaalde periode ongetwijfeld vruchten heeft afgeworpen, in enkele jaren om te buigen naar een bedrijfscultuur die aangepast is aan een gediversifieerd net van uiteenlopende activiteiten. Het is dan ook te betwijfelen of KS een geschikt instrument is om de leiding van de industriële reconversie op zich te nemen.

2. In de strategische nota van KS wordt het aspect duurzame tewerkstelling niet behandeld. Enkel het rendement wordt benadrukt. Evenmin is opgenomen hoe KS, niettegenstaande de aanzienlijke overheidsmiddelen waarover zij beschikt, zich zal inschrijven in het Toekomstcontract en zijn structuren.

XI. RAPPORT-BELLEN

Het rapport Bellen betreft een verslag over het speciaal onderzoek naar mogelijke onregelmatigheden in KS, in opdracht van de raad van bestuur (5 april 1993).

De opdracht luidde : „Onderzoek van de rekeningen van KS van 1992 teneinde ;

— vermoedens of aanduidingen die naar voor gekomen zijn in verband met bepaalde onregelmatige praktijken te bevestigen, wat hun aard en uitgebreidheid betreft, of te ontkrachten, en

— na te gaan, in de mate van het mogelijke, of zich (andere) onregelmatigheden hebben voorgedaan in de loop van 1992 en desgevallend hun aard en reikwijdte vast te stellen.

Met onregelmatigheid wordt bedoeld een verrichting die in strijd is met de **economische/financiële** belangen van KS

Het verslag blijft beperkt tot verrichtingen of beslissingen door KS uitgevoerd in 1992, eventueel aangevuld met de antecedenten.

Het verslag bevat geen evaluatie van de werking van de raad van bestuur op zich.

De algemene bevindingen luiden :

„De bevindingen wijzen op een ontoereikende **management**-controle, in de zin van effectieve leidinggeving en delegatie aan en controle op ondergeschikten, op de verschillende terreinen waar KS actief is. Gelet op de overgangsfase waarin KS zich bevindt, kan minder gerekend worden op structuren of procedures en moet meer nadruk gelegd worden op rechtstreeks toezicht en controle.”

Het kantoor Bellen heeft over 29 „reportable items” een synthesenota gemaakt waarvan volgende items ook aan bod kwamen in de commissie :

- 9. bezoldigingen en representatiekosten directieleden
- 13. afwikkeling Super Club
- 17. KRC Genk
- 20. Acquisities
- 26. Fenix-project

Met betrekking tot de acquisities stelt het rapport Bellen dat de „due diligence” procedures ontoereikend zijn vóór engagementen genomen werden.

De andere items hebben in hoofdzaak betrekking op allerlei premies, onkostenvergoedingen, voordelen in natura die personeelsleden of zelfs personen vreemd aan KS (een **vak**-bondsverantwoordelijke) hebben genoten.

Deze dossiers hebben meestal gemeen dat :

- premies of vergoedingen contant werden uitgekeerd ;
- de juiste toedracht veelal onduidelijk is ;
- er betwistingen met de fiscus en sociale zekerheid kunnen optreden (vandaar dat extra provisies werden aangelegd).

Verder handelen enkele nota's over contracten en facturen waarvan het nut in hoofde van KS wordt in vraag gesteld of het kantoor Bellen gewag maakt van excessieve vergoedingen en/of onvoldoende contractuele grondslag.

Een aantal andere items gaven geen aanleiding tot opmerkingen.

XII. SAMENVATTENDE VASTSTELLINGEN MET BETREKKING TOT HET BELEID VAN KS

Dat er rond KS onmiskenbaar een aantal zaken fout zijn gegaan, mag niet uit het oog doen verliezen dat de Limburgse reconversie ook positieve resultaten heeft opgeleverd. Deze doen echter niets af van de vaststelling dat er zich binnen KS — slechts één van de onderdelen van de Limburgse reconversie — ernstige tekortkomingen hebben voorgedaan. Mede omdat met de ontsparingen binnen KS toch aanzienlijke sommen overheidsgeld zijn gemoeid, is een diepgaande herstructurering noodzakelijk.

1. KS bleek structureel niet opgewassen tegen zijn taak omdat de opdracht van KS in de reconversie nooit duidelijk omlijnd werd. Van meet af aan ontbrak het ook aan operationele controlemechanismen. Dit noopt tot de vaststelling dat een naamloze vennootschap die met overheids gelden werkt, slechts doelmatig kan werken als ze een duidelijk referentiekader en duidelijk omschreven doelstellingen meekrijgt en op een adequate manier wordt gecontroleerd.

2. De raad van bestuur heeft duidelijk onvoldoende doelmatig beheerd. Hij heeft in de uitoefening van zijn bestuurs taak veeleer toegekeken en is achter de feiten aangehold. Zijn betrokkenheid bij KS was niet die van een raad van bestuur in een normale naamloze vennootschap.

De aandeelhouder (FNSV-Gimvindus) van zijn kant, heeft onvoldoende toezicht uitgeoefend op de doelmatige aanwending van de KS-gelden. De aandeelhouder controleerde in feite zichzelf vermits in de organen van GIMV-Gimvindus en KS belangrijke personen een „dubbele pet” dragen. Ook de interne controle van KS liet duidelijk te wensen over en was niet uitgewerkt.

3. Deze situatie heeft tot gevolg dat de feitelijke macht van de gedelegeerd bestuurders buitensporig groot was. Ze gedroegen zich elk op hun manier zeer eigengereid en communiceerden onvoldoende met hun raad van bestuur.

4. Mede ingevolge het ontbreken van een duidelijk omschreven acquisitiebeleid heeft KS participaties genomen die zowel inzake de opportuniteit ervan als inzake de betaalde prijs zeer betwistbaar zijn gebleken.

Bovendien bleken ze onvoldoende duurzame meer-te-werkstelling op te leveren.

5. Bij de sanering van de mijnterreinen en bij sommige sociale problemen bereikte men niet het beoogde resultaat, omdat KS zich te passief opstelde en weigerde om constructief samen te werken met de instanties waarmee zij in dezen diende samen te werken.

CONCLUSIES

Door de verslaggever worden op 23 september 1993 een reeks voorstellen van conclusie aan de commissie voorgelegd.

De heren Dewael, Chevalier en Pierco, de heer Ulburghs en de heer Wymeersch leggen eveneens besluiten en aanbevelingen voor.

De voorzitter stelt voor de tekst van de verslaggever als basis voor de besluitvorming in commissie te nemen.

Er bestaat tot op zekere hoogte eensgezindheid binnen de commissie over de besluiten van de verslaggever.

STEMMING

„De commissie erkent de in het kader van het Toekomstcontract geleverde inspanningen voor de Limburgse reconversie.

De commissie heeft echter tevens een aantal uiterst ernstige vaststellingen gedaan, en wil hieruit dan ook de passende besluiten trekken. Dit impliceert dat de taak van KS in de Limburgse reconversie, en deze reconversie zelf, moeten worden geherdefinieerd, en op een andere manier moeten worden aangepakt.

1. De doelstellingen van het Toekomstcontract voor Limburg zijn nog niet gerealiseerd. Er blijft nood aan een specifiek reconversiebeleid. De Vlaamse overheid kan niet terug komen op haar vroeger aangegane financiële engagementen. *(Eenparig aangenomen)*

2. Aangezien hier echter aanzienlijke gemeenschapsgelden op het spel staan, moeten zij op oordeelkundige en controleerbare wijze worden besteed.

Uit het onderzoek is gebleken dat reconversie meer impliceert dan het louter aanstellen van personen of het oprichten van specifieke instellingen aan wie men financiële overheidsmiddelen toevertrouwt.

Het ter beschikking stellen van overheidsgeld moet gepaard gaan met :

- het bepalen van zowel globale als concrete doelstellingen ;
- het omschrijven van duidelijke opdrachten ;
- het instellen van uitvoerbare en doeltreffende controlemogelijkheden ;
- het bewaken van de gecoördineerde inzet van de beschikbare middelen.

De persoon of instelling die door de overheid wordt gesubsidieerd treedt op binnen een duidelijk beleidskader.

Bovendien moeten zij door diezelfde overheid op sluitende wijze worden gecontroleerd op de invulling van dit beleidskader en de besteding van de middelen. Daartegenover staat dat de overheid de beslissingsautonomie van de instelling moet respecteren wanneer zij binnen de haar gegeven opdracht blijft.

(Aangenomen met 8 stemmen bij 4 onthoudingen)

3. Sinds 1987 heeft de overheid diverse structuren in het leven geroepen die de economische en sociale reconversie in Limburg moeten vorm geven. Aanzienlijke overheidsmiddelen werden hiervoor gereserveerd.

Bij het behoorlijk functioneren van deze structuren dienen grote vraagtekens te worden geplaatst.

Het synergetisch effect dat men kon verwachten van de door deze structuren gevoerde acties bleef eveneens uit. *(Eenparig aangenomen)*

4. De economische en de sociale reconversie vereist een aanpassing en vereenvoudiging van de bestaande structuren. Binnen de vernieuwde aanpak van de Limburgse reconversie kunnen enkel die structuren in stand worden gehouden die nodig zijn om specifieke, **duidelijk omliggende** en controleerbare doelstellingen te realiseren. De coherentie van hun optreden dient eveneens gewaarborgd te worden. Hiertoe dienen de hiernavolgende stappen te worden gezet. *(Eenparig aangenomen)*

5. De opdracht van KS wordt beperkt tot de sanering van de mijnterreinen en -gebouwen, en de afhandeling van verplichtingen voortvloeiend uit de afgesloten CAO's.

KS is wegens zijn op steenkoolexploitatie afgestemde structuur, organisatie en bedrijfscultuur niet geschikt om de leidende rol te spelen in de economische reconversie in Limburg. De bestaande participaties van KS in ondernemingen worden dan ook beter aan een andere instantie overgedragen. *(Aangenomen met 8 stemmen bij 4 onthoudingen)*

6. Uit het parlementair onderzoek is verder ook gebleken dat twee Limburgse investeringsmaatschappijen, met name KS en LIM, met een parallelle opdracht moeilijk naast elkaar kunnen functioneren. De diversificatie- en reconversie-activiteiten van KS kunnen daarom beter gebundeld worden met deze van de LIM in één enkele opvangstructuur, die de Vlaamse regering nader dient te bepalen.

De LIM zelf wordt dus ook ontbonden. Haar activa en passiva worden tot het einde van het Toekomstcontract overgeheveld naar een tijdelijke opvangstructuur waaraan de particuliere sector deelneemt, en waarin deze op termijn ook een meerderheid kan nemen, mits financiële participatie.

De Limburgse verankering van deze structuur moet in elk geval verzekerd worden.

De opdrachten van de opvangstructuur moeten door de Vlaamse overheid worden vastgelegd in duidelijke richtlijnen. De van KS en LIM overgenomen participaties die niet strategisch zijn voor de reconversie van Limburg worden het best afgestoten. De opvangstructuur moet dan enkel nog instaan voor het beheer van de participaties die wel als strategisch worden beoordeeld, en kan – onder voorwaarden door de Vlaamse regering te bepalen – ook nieuwe strategische participaties nemen.

Bij de benoeming van de beheersorganen en het management moet er ook voor gewaakt worden dat geen permanente belangenvermenging ontstaat met andere instellingen. Zoniet ontstaat opnieuw gevaar voor functievervaging. *(Aangenomen met 8 stemmen tegen 4)*

7. Het sociale luik van de reconversie wordt niet langer door de SIM uitgevoerd. De verlamdende interne tegenstellingen inzake het door deze instelling te voeren beleid nopen tot de opheffing ervan.

De opdrachten die de SIM thans vervult, worden voortaan het best uitgevoerd door de daartoe geëigende Vlaamse administratie en/of erkende instellingen, met maximale waarborgen voor een Limburgse verankering van zowel de voor Limburg bestemde additionele overheidsmiddelen als de besluitvorming.

De aangegane verbintenissen moeten in elk geval wor-

den gehonoreerd. De Vlaamse regering moet nog onderzoeken op welke manier de door de SIM ten aanzien van derden aangegane engagementen het best kunnen worden afgewikkeld.

De additionele middelen voor sociale reconversie moeten in elk geval voor Limburg bestemd blijven, vanzelfsprekend met naleving van de gestelde criteria. De aanwending van de middelen dient op een geïntegreerde wijze te verlopen, via efficiënte coördinatie tussen de bestaande instellingen. *(Aangenomen met 9 stemmen bij 3 onthoudingen)*

8. De Permanente Werkgroep Limburg blijft het overleg platform voor alle actoren van de reconversie om samen met de provincie en de mijn gemeenten te waken over de doelstellingen van het Toekomstcontract.

Ook de nieuwe KS en de te creëren opvangstructuur inzake economische reconversie, evenals de privé-initiatieven binnen de reconversie, worden hier het best bij betrokken. *(Aangenomen met 8 stemmen bij 4 onthoudingen)*

9. De resterende financiële middelen worden gehergroepeerd in een Limburgfonds binnen de Vlaamse begroting. *(Aangenomen met 8 stemmen tegen 5)*

10. De samenwerking met de Europese Gemeenschap moet onverminderd worden voortgezet, en de middelen die de Europese Gemeenschap biedt voor de reconversiegebieden, moeten optimaal worden benut. *(Eenparig aangenomen)*

11. Er moet een volledige controle door de Vlaamse Raad en de Vlaamse regering zijn op de aanwending van overheidsmiddelen. Deze controle moet periodiek gebeuren en moet gericht zijn op de correcte aanwending van overheidsmiddelen voor de door de Vlaamse Raad en de Vlaamse regering vooropgestelde doeleinden.

Het Rekenhof wordt ingeschakeld in die democratische controle. De Vlaamse Raad zal dienovereenkomstig ijveren voor een aanpassing van de structuren van het Rekenhof.

(Eenparig aangenomen)

12. De commissie is van mening dat de leden van de raad van bestuur van KS die reeds vóór 5 april 1993 een mandaat vervulden in de raad van bestuur, evenals de vertegenwoordigers van de aandeelhouder, alsook andere verantwoordelijken voor de Limburgse reconversie die beleidsfouten hebben gemaakt, door de Vlaamse regering uit hun mandaat moeten worden verwijderd.

(Aangenomen met 8 stemmen tegen 1 bij 4 onthoudingen)

Een lid dat zich heeft onthouden verklaart namens zijn fractie dat hij het wel eens is met dit punt. Het moet zijns inziens echter aangevuld worden met duidelijke signalen op het stuk van het strafrechtelijk onderzoek. Bovendien moet de commissie de Vlaamse Executieve ook wijzen op de mogelijkheden die het vennootschapsrecht en het Burgerlijk Wetboek (art. 1382) bieden om vorderingen in te stellen tegen de bestuurders en de gedelegeerd bestuurders van KS.

EINDSTEMMING

Het geheel van de conclusies wordt door de commissie aangenomen met 8 stemmen tegen 5.

Ten slotte beslist de commissie de besluiten, voorgelegd door de heren Dewael, Chevalier, Pierco en de heer Ulburghs en de heer Wymeersch, als bijlage bij het verslag op te nemen.

J. WEYTS,

Verslaggever

G. BOSSUYT,

Voorzitter

•
•

BIJLAGE
Minderheidsstandpunten

1. BESLUITEN EN AANBEVELINGEN VAN VLD

voorgelegd door de heren P. Dewael, P. Chevalier en L. Pierco

De politieke engagementen, aangegaan in het Toekomstcontract, moeten onverwijld worden nagekomen.

A. BESLUITEN

— Vooreerst zijn er de verschillende protocollen en avenanten waarbij de (regionale) overheid zich stelselmatig buiten spel zette. Het overheidsengagement binnen het Toekomstcontract werd door de Vlaamse Executieve meer en meer overgedragen aan Gimvindus. Het verminderen van de rechtstreekse controle en het niet volledig invullen van de controlemogelijkheden door de commissarissen en de gemachtigde hebben er toe bijgedragen dat het reconversiebeleid meer en meer verworpen is tot een „zoeken naar synergieën” binnen de algemene GIMV-strategie.

Het principe „aanwending van overheidsgeld moet door de overheid kunnen worden gecontroleerd” is door de Vlaamse Executieve niet langer gehandhaafd.

Het feit dat de commissarissen, en de gemachtigde nooit gebruik hebben gemaakt van hun veto-recht en het gegeven dat de Executieve, middels de overeenkomsten, Gimvindus in de plaats heeft laten treden van de overheid, kan enkel maar worden geïnterpreteerd als een doelbewuste politieke keuze van diezelfde overheid.

De uitvoerende macht heeft de decreetgever en het Rekenhof buiten spel gezet. De invloed van de Executieve bleef echter bestaan, zij het nochtans op een ander vlak. De verklaringen van de heer Gheyselinck omtrent de politieke inmenging zijn veelbetekend : „...Vanaf 1989 begon de politiek..”. Verder over het niet doorgaan van het ERC-project verklaarde hij uitdrukkelijk dat dit te wijten was aan de houding van SP-Limburg.

— De besluitvorming binnen KS gebeurde schijnbaar meer en meer in samenwerking met de aandeelhouder in plaats van met de leden van de raad van bestuur. De rol van de heren Malevé en Van Acker kan op zijn minst ter discussie worden gesteld. De cumulatie van mandaten en de mogelijke belangenvermengingen moeten in de toekomst worden vermeden. De heer Kumpen en mevrouw Klaps spreken uitdrukkelijk van twee soorten leden van de raad van bestuur. De heer Kluft stelt dat hij wekelijks nauwe contacten had met de heer Van Acker omtrent KS-opties.

De rol van de heer Malevé bij het ontslag van de heer Kluft blijft vraagtekens oproepen. Het feit dat de heren Van Acker en Malevé, samen met de nieuwe voorzitter, de heer Deleye, een persconferentie geven naar aanleiding van het rapport Bellen waarin zij brandhout maken van de heer Kluft, kan moeilijk worden beschouwd als een daad van decent optreden.

— Buiten de „Klim-op”-formule kunnen de participaties van de LIM moeilijk als succesvol worden ervaren. De onduidelijke taakafbakening tussen LIM/KS/GIMV heeft zeker geen aanleiding gegeven tot een efficiënte aanwending van overheidsgeld.

— De huidige hetze binnen de SIM heeft deze v.z.w. verlamd. Het is nog onduidelijk in hoeverre de reeds gesubsidieerde projecten werkelijk kunnen worden beschouwd als zijnde een onderdeel van de SIM-doelstellingen.

B. AANBEVELINGEN

1. Betreffende het verleden

De resultaten van de besprekingen in de onderzoekscommissie roepen duidelijk vragen op inzake de aansprakelijkheid en verantwoordelijkheid op verschillende vlakken.

1. Strafrechtelijk vlak : het volledige dossier van de onderzoekscommissie moet worden ter kennis gebracht van de gerechtelijke diensten. Het is de taak van de rechterlijke macht om te onderzoeken of deze informatie aanleiding kan geven tot bijkomende gerechtelijke stappen.

2. — Vennootschapsrecht : de Vlaamse Executieve moet onderzoeken of de aandeelhouder van KS een vordering moet instellen tegen bestuurders en/of gedelegeerd bestuurders van KS.

— Artikel 1382 BW : de mogelijkheid moet worden onderzocht in hoeverre er een vordering kan worden ingesteld op grond van artikel 1382 van het burgerlijk wetboek.

3. Gelet op de rol van de commissarissen van de Executieve en de gemachtigde van Financiën en de heren Van Acker, Malevé, Dilewijns, Cornillie, Kumpen, Verbrugghe en Vandenhove, moet de Vlaamse Executieve onmiddellijk deze mensen ontheffen van hun functies binnen KS en de GIMV-groep.

4. Politieke verantwoordelijkheid : de Vlaamse ministers bevoegd voor Economie, moeten ter politieke verantwoording worden geroepen. Vooral de heer Luc Van den Brande heeft een determinerende rol gespeeld in het „vergimviseren” van de financiering en de controle op KS.

2. Betreffende de toekomst

1. Wat de activiteiten van KS betreft, dient enkel de sanering van de mijnterreinen als overheidstaak behouden te blijven. De andere KS-participaties en -activiteiten dienen te worden afgestoten. De opbrengst van deze verkopen moet samen met de opbrengst van de verkoop van de gesaneerde mijnterreinen dienen tot financiering van fiscale stimuli ten voordele van de regio. In het bijzonder wordt hierbij gedacht aan het opnieuw invoeren van het statuut van de reconversievennootschappen.

Na voltooiing van de saneringsopdracht moeten de resterende activa eveneens worden geprivatiseerd. De NV KS houdt hierbij op te bestaan.

2. Wat de Sociale Investeringsmaatschappij betreft, is er geen enkele aanleiding om deze v.z.w. nog langer te laten bestaan. De gereserveerde middelen moeten opnieuw worden overgenomen door de Vlaamse Executieve, binnen haar jaarlijkse begrotingen. Op deze wijze worden de noodzakelijke overheidscontrole en controle door het Rekenhof hersteld.

3. Wat de Limburgse Investeringsmaatschappij betreft, moet ook hier de democratische controle worden hersteld. Dit kan worden gerealiseerd door de LIM onder te brengen in de GIMV en onmiddellijk te starten met de privatisering van de GIMV. De derde functie van de GIMV zal dan worden uitgevoerd door de bestaande administratie.

II. POLITIEKE CONCLUSIES VAN VLAAMS BLOK

voorgelegd door de heer F. Wymeersch

De Limburgse structuren moeten volledig worden herzien en op Vlaams gebied dringen zich ook een aantal economisch-politieke maatregelen op. We gaan ervan uit dat het niet in de eerste plaats aan de overheid toekomt om een economische politiek te organiseren en te leiden via de huidige gangbare middelen.

KS

- Saneren van terreinen en gebouwen.
- Afstoten van alle participaties.
- Uitvoeren van aangegane sociale projecten in de mijngemeenten.
- KS-gebonden initiatieven kunnen worden aangehouden en afgewerkt.
- Eventueel nieuwe met KS verbonden initiatieven kunnen worden opgezet.
- De verpolitiekte bestuurders van KS moeten worden vervangen door onbesproken en bekwame beleidsverantwoordelijken.

LIM/SIM

Beide structuren moeten onmiddellijk worden ontbonden. Zij hebben geen toekomst en hun werking in het verleden is trouwens te belastend om op een vertrouwenwekkende manier verder te kunnen blijven bestaan.

GIMV/Gimvindus

Beide structuren moeten onverwijld worden geprivatiseerd. We pleiten wel voor een blokkeringsminderheid vanuit de overheid om eventueel controle te kunnen uitvoeren op voor Vlaanderen strategische sectoren. De verpolitiekte verantwoordelijken binnen deze structuren moeten op hun beleidsfouten worden gewezen en de gepaste maatregelen moeten worden genomen. Zij dienen onverwijld allen ontslagen te worden.

Beleidsverantwoordelijken

Verschillende beleidsverantwoordelijken zijn mede schuld aan de geschapen toestand, of door nalatigheid of door het nemen van verkeerde beslissingen. Zij moeten de politieke eerlijkheid opbrengen om hieruit de conclusie te trekken. De economie en de economische structuren van Vlaanderen zijn tevens een te belangrijk en te uitgebreid pakket om in één superportefeuille te worden ondergebracht.

Reconversie Limburg

Het reconversiebeleid in Limburg moet worden toevertrouwd aan een nieuw op te richten structuur, beperkt in tijd en juist omschreven naar taak en middelen. Zij moet afhankelijk zijn en onder toezicht staan van de Vlaamse overheid, in casu de Executieve en de Raad. Zij kan bepaalde participaties van KS overnemen, zij kan die ook aan de particuliere sector overlaten. De financiële middelen hiervoor kunnen worden verkregen :

- het overschot van de KS-enveloppe ;
 - de opbrengst van de privatisering van LIM/GIMV/Gimvindus ;
 - de opbrengst van de participaties ;
 - het budget van de Vlaamse Gemeenschap.
-

III. POLITIEKE CONCLUDES VAN AGALEV

voorgelegd door de heer J. Ulburghs

Agalev is van mening dat niet de hele schuld van wat er misgelopen is, op de rug van KS kan worden geschoven. De politieke verantwoordelijken hebben hier duidelijk gefaald.

De overheid als aandeelhouder heeft zelf een structuur gecreëerd waardoor KS en haar dochterondernemingen de vrije hand kregen. Hierdoor kregen de gedelegeerd bestuurders te veel macht en was efficiënte controle onmogelijk. Volgens Agalev moet de bevoegdheid van het Rekenhof worden uitgebreid tot de beheerscontrole op deze instellingen die door de gemeenschap deels of volledig worden gefinancierd.

Deze bevoegdheid dient te worden uitgebreid, zoals in onze buurlanden, tot de doelmatige aanwending van de geldmiddelen.

Er dient een decreet te worden ingediend waardoor de managers, bestuurders en adviseurs aansprakelijk kunnen worden gesteld voor hun foutief beheer.

De KS-instellingen, zowel de SIM als de LIM, dienen te worden opgedoekt. De beschikbare gelden moeten worden overgeheveld naar het Limburgs Ecologisch Fonds dat ecologisch verantwoorde bedrijven stimuleert en samenwerkt met een Limburgs wetenschappelijk instituut (LUC).

Agalev vraagt het ontslag van al diegenen die op politieke grond werden benoemd.

KS moet op een ecologisch verantwoorde wijze de mijnterreinen saneren (zie voorstel van Prof. Van Outenboer LUC).

De Permanente Werkgroep Limburg moet met het oog op het Toekomstcontract haar werk afmaken, zeker in relatie met de Europese fondsen. Zij moet een nieuwe niet gepolitiseerde leiding krijgen. De BLM doet goed werk in haar opleiding van de meest kwetsbare werklozen (ex-mijnwerkers en migranten). Ze moet haar opdracht kunnen voortzetten in overleg met de VDAB.

Agalev betreurt dat de werking van Gimvindus niet voldoende onderzocht werd, vooral inzake de rol van voogdijministers De Batselier en Van den Brande.

Agalev vraagt dat de **Vlaamse** Executieve, vóór de uitvoering van haar besluiten, conform met de besluiten en bedenkingen van de onderzoekscommissie, met de Vlaamse Raad wordt geconfronteerd.
